BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
34
10 A 1
1

34.10.A.1 1

CATECHESIS
SEV
INSTITVTIO
CIVITATIS. AC DIOECESIS
NEAPOLITANÆ.

CVNCTIS INITIANDIS.
Confeſſarijs, Parochis, ceteriſq. Chri-
ſtianis accõmodata, & vtiliſſima.

NVNC QVARTVM AB IPSO AVCTORE
Io. BAPTISTA Antonucio Eugubino Auguſtiniano, olim
Theologo apud Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Paullum
Aretium, & Hannibalem Capuam Ar-
chiepiſcopos Neapol.

Emendata, & aucta paullo ante quam eſſet mortuus.
Cum Indice, & Auctoris vita; à Dauide Romaeo conſcriptis.

Biblioth.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

CVM PRIVILEGIO.

DAVIDIS.ROMAEII. S. D. Lectori.

HAEC.ADDITA.SVNT.QVAE *antea deſiderabantur.*

1 AVCTORIS vita, à nobis diligentiſsime conſcripta.
2 Acceſsiones ſingulis fere paginis ab ipſo auctore factae a capite uſque ad calcem, ut triente plenior facta uideatur.
3 Bulla in Cena Dñi Xyſti V. pag. 163.
4 Excommunicationes Archiep. Neap.
5 Caſus reſeruati Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Hann. Archiep. Neap. pag. 341.
6 Animaduertenda Confeſſoribus. 344.
7 Index copioſiſsimus.
8 Sublata omnia menda ſuperiorum librariorum, addita praeſentium.

AD

AMPLISS. VIRVM HANNIBALEM. CAPVAM PONTIFICEM NEAPOLIT.

DAVIDIS. ROMAEII IN. CATECHESIN NEAPOLIT.

PRAEFATIO

VTINAM Fato ita non contigiſſet, ut Ioan. BaptiſtamAntonucium alieniſsimo tempore amitteremus: praeſtaret profecto ſe eũ, qui tibi, ceteriſq. eſt cognitus: & propter ſummam in te ſuam obſeruantiam, & tuam erga ſe beneuolentiam, munus

hoc in tuo nomine apparere uoluiſſet: & magna nos cura, moleſtia, labore le=uaſſet: ſed immatura morte affectus, inchoata perficere nequiuit, ita ut opus auctum, ſuo iudicio imperfectum, no=ſtro perfectum reliquerit. cumq. is li=ber in manus meas perueniſſet, adhibi=ta noſtra correctione, additiſq. perpau=cis de noſtro, omnium efflagitatu eden=dus, ad quem, niſi ad te & opus egre=gium, hominis tibi cariſsimi, & tuae diœceſi utiliſsimũ mitti debebat? quod ſi antea Neap. Pontifici inſcriptus erat, hoc tempore, par erat eius ſucceſſori inſcribi, multo maiori, dempto cardina=latu: ad ueritatem, non ad uoluntatem haec loquimur. Nec, ut ſcriptorum mos eſt, de tuo nobiliſsimo genere di=cendo, multis te morabor: ne lumen ſo li inferre, & muſcam ex elephanto face=re uidear. Tu uero omni doctrina, om=niq. uirtute ornatiſsime a perenni, con=

teſta=

teſtataq. maiorum tuorum, cera, & aere nobilium uirtute, quae uſque ad hoc tempus honoribus, rerum geſtarum gloria continuata permanet, non degenerans, in generis tui gloria flores, omnia prudentia tua, ratione, conſilijs gubernas, & moderaris; toto animo, totaq. mente in unam hanc curam incumbis, hoc eſt, ad tuae patriae, diœceſiſq. ſalutem: circumſpicis omnes procellas, &, ne impendant, omni cura, conſilio, ratione prouides multis uirtutis, doctrinae, prudentiae ſignis ſanctus Cardinalium ſenatus, pontificeſq. max. cognitum te habent Gregorius XIII. ad Venetos de maximis rebus Legatum miſit inde ampliſsimo Neapol. Sacerdotio affecit: Xyſtus V. in Sarmatiam (quam Poloniam, Cracouiam, Pruſiam, Ruſſiam &c. uocant) legatione libera legauit. Quare ſapientiſs. vir perge, ut facis, ad altiora quaedam, & magnificentiora

nate, Deo duce, comite uirtute per ho-
norum gradus ad ſummum effereris:
huic uero libro patronus adoptatus, tan
tiſper propugnator eris; tuae fidei com-
miſſum, commendatiſsimum tibi ha-
beas, oportet: & hunc laborem, aeque
ac officium, fidem, pietatem, quae ami
co mortuo praeſto, tibi grata fore; meq.
deinceps in tuorum numerum adſcri-
pturum, & meam tibi perpetuam, ſum
mamq. obſeruantiam, & tuam mihi be-
neuolentiam, liberalitatemq. non defu-
turam, ſpero. Neapoli menſe Septem-
bri. CIↃ IↃ XXCVI.

AVCTO-

AVCTORIS VITA

A. DAVIDE. ROMAEIO. SACERDOTE.

CONSCRIPTA.

IOAN. Baptiſta Antonucius ex ſocietate, ac familia diui Auguſtini quae Eremitana dicitur, huius aurei libelli auctor natus eſt Eugubij quae peruetus eſt urbs in Vmbria, prope Apenninum, Inguinum a Plinio lib. iij. cap. xiiij. uocari uidetur. ibi Iacobus Antonucius praeſtans nobilitate, ſummam ciuilis, pontificijq. iuris ſcientiam habens ex uxore Fridericum genuit. hic litteris haud ſimilis patris, bonus ceteroqui, prudens, potens, in rebus gerendis in-

dus trius ex Balducia Scarcelia uxore nobili, bona, & prudenti ſex filios, duaſq. filias procreauit. Quinque filij homicidij rei ex patrimonio expulſi, extorres profugerunt: ſolum exſilij cauſſa uerterunt, nec poſtea ſunt reſtituti. Minimus natu, de quo deinceps omnis noſter ſermo erit, natus in aedibus paternis viij. Kalend. Ianuar. die natali IESV Chriſti intra finē anni uertentis cIↄ. Iↄ. xxxij. octauo die, ann. cIↄ. Iↄ. xxxiij. aqua ſalutari expiatus, Ioan. Baptiſta eſt uocatus. Puer doctorem audiuit Sebaſtianum Piccolellium. erat octo annorum, cum eſſe coepit aſsiduus cum Auguſtinianis, quibus cum multi ex ſua familia, & praeſertim Michael patruus uixerat, & iucundam, diuturnamq. praefecturae, nominiſq. ſui memoriam ſuis Auguſtinianis reliquerat. nam commodis, utilitatiq. Auguſtinianorum ſeruiens, multum conſilio, prudentia, integrita-

tegritate, ac doctrina illos adiuuerat. Quare Simplicianus Auguſtinianus, uir integer, qui ibi praeerat, Michaelis uirtutis memor, delectatuſq. puero dignitate, ingenij gloria, modeſtia, prudentia, ſpe, indole, religione praedito, illum, uiuo patre, decimum annum agentem, mane die natali IESV Christi; exeunte anno CIↃ. IↃ. xliij. anteaquã ſacra ſollemnia diurna facerent, mutãs ueſtem, non praenomen, neque nomen animo gaudenti in ſuum numerũ aggregauit: & in fidem, clientelamq. ſuam receptum, commendatũ habebat; nec, ut aliquis de nouitiorum grege, uiuere paſſus eſt. mittebat ad Vincentiũ Rufum Angiani natum, quod eſt opidulum poſitum in Etruria prope Tiberim, uirum ſexageſimum annum agentem, grauem, bonum, doctum, & in docendo diligentem. Adoleſcentulus ingenio, diſcendo, ſcientia, in omni uir

tutum

tutum genere longe aliјs excellebat; a puero ſapientiam, & grauitatem praeſtans, in ore, ſermone, atque amore omnium erat. Hos tantum linguae Latinae & Graecae magiſtros habuiſſe dicitur. Vincentius diligenter obſeruabat, & colebat Marcellum Ceruinum Cardinalem cognomento ſanctae Crucis, per idem tempus pontificem Eugubij, & Auguſtinianorum defenſorem; protectorem uocant. nullus fere otioſus, feſtus, feriarumq. dies erat, quin illum conueniret. hilare accipiebatur; multa uerba ultro, citroq. habebant; multas horas ſuauiſsimo ſermone conſumebant. Nec mirum, ſi Cardinalis familiariter illo uteretur, cum illo loqueretur; ut par erat, SIMILITVDO ſtudiorum uim multam habet ad coniungendas amicitias. erat enim Cardinalis doctrina, omniumq. optimarum artium ſtudiјs eruditus. Ducebat iden-

tidem

tidem Antonucium, quo multa ex Latinorum, Graecorumq. ſcriptis memoriter pronunciante (uerbum nullum niſi elegans, nihil non conſideratum ex eius ore exibat) tanta uoluptate Cardinalis afficiebatur, qui excellentibus, quale erat huius adoleſcentuli, ingenijs mirifice delectabatur, ut illum amaret, carũ haberet, eius curam ſuſciperet, & ſuo iuſſu, mandatoq. Romã petentẽ, ut ad philoſophiae Ariſtotelicae, & Chriſtianae ſtudia incumberet, ſeſtertium dederit, litteraſq. commendatitias ad ſingulos Auguſtinianos, qui Romae magiſtratus habebant, ut Antonuciũ commendatiſsimum haberent, & quidquid in illum contulerint, id eos in ſe ipſum, atque in rem ſuam contuliſſe, exiſtimabit. Romae litteras Graecas Magiſtrum Tydaeum rectorem, moderatorem, praeſidem academiae ſuorum, nos Regentem uocamus, docebat; utq. mutua, &

paria

paria officia inter ipſos intercederent, ſibi uiciſsim Ariſtotelicam, & Chriſtianam philoſophiam ſeparatim explicantem audiebat. uerſatus eſt etiam in Iudaicarum litterarũ ſtudia. Interea ann. CIↃ.IↃ.L. Marcellus factus eſt Pontifex max. Antonucius eum adijt gratulatum; qui hilare illum accipiens, iure, reſpondit, eſt gratulandum, gaudendumq. tibi: Deum precaberis, ut longiorem mihi det uitam: praeſagiebat animus, ſe diutius in hac uita non futurũ. Habito Venetijs omnium Auguſtinianorum concilio, dignitatis gradum adeptus, Bachalaureus, ut dicunt, creatus, Genuam Regens in Conſolationis eſt miſſus, ubi praefuit duos annos; tres in diui Auguſtini, ibi Chaldaicas litteras eſt ſcrutatus. Poſtea Papiae tres, aut quattuor annos Regens ius pontificiũ edidicit. cooptatuſq. eſt in magiſtrorum Theologorum collegium anno

con-

conuocato Peruſiae Auguſtinianorum concilio electus eſt Regens Academiae Venetae. praemiſerat ſua, cum Paullus Aretius tunc Pontifex Placent. in Cardinalium collegium xvi. kalen. Iun. CIↃ. IↃ. LXX. cooptatus maiorem in modum ab Auguſtinianorum concilio petiuit, ſummeq. contendit, ut Antonuciũ eſſe apud ſe, ac ſecum, per illud liceret. habebat iam illum cognitum, eo enim anno Placentiae de religione ſacra concionantem audierat. Hactenus litteris ad nos perlata ſcripſimus; deinceps, & oculis, & auribus uiſa, & audita dicemus. Factum eſt, ut de mortuo Mario Carraſa, Paullus Cardinalis menſe Nouembri CIↃ. IↃ. LXXVI. a Pontifice max. ad ampliſsimum Neapolit. ſacerdotium electus, pridie Non. Decemb. Neapolim uenerit, & ſecum Antonucium duxerit. cuius aduentus in initio affligere uiſus eſt: paucis tamen poſt diebus leuauit ue

rum dicere: MAGNA eſt ueritatis uis, huius cultores nos cum Chriſtiani, tum ſacerdotes eſſe, & oportet, & opus eſt. quidquid enim ſumus nacti boni, & mali depulimus, cum illi, tum Deo acceptum referimus. quamobrem eius aduentus etiam ſi iucundus non fuit, gratus tamen omnibus, & ad res multas aptus. Cardinalis diœceſim conſilio, cura Antonucij adminiſtrari, cõſtituiq. uoluit: qui, hoc onere ſuſcepto, mutationem fecit & quia hac mutione homines delectari non ſolent, pleriſq. odioſus eſſe cœpit. REMedia ſalutaria cum uulneribus adhibentur, dolorem faciunt. Collegerat, compoſueratq. Placentiae, & ſemel, atque iterum ediderat quandã diſciplinae, inſtitutioniſq. formulam κατηχισῶν inſcripſerat, in quem librum additis multis, tertium ad edendum ſe parabat, nec erat cui emendandi prouinciam daret. neſcio quis honorificam mẽ

tionem

ionem de me fecit. accerſitus, rogatus libens onus ſuſcepi. qua re in eius me fa miliaritatem inſinuaui. Ad haec in D. Archangeli collegium uirorũ inſtituit, Cathecuminorum uocatum, qui barba ros, hoc eſt, noſtrae religionis expertes conquirerent, hanc interpretarentur, illis definirent, quid faciant, praecepta darent, illos inſtituerent, ut cultũ Dei, puramq. religionem ſuſciperent. ac ad templum albatos aqua ſalutari expian dos comitarentur. de qua re in diuae Mariae, cognomine Annunciatae hie me diebus otioſis concionabatur: noſtra Iudaeorum, Turcorumq. myſteria ape riebat: de quo omnis eius ſermo erat, bene longus, facilis, clarus, grauis, iu cundus, gratuſq. omnibus. tanta aucto ritate dicebat, ut omnes benigne audi rent. eratq. templum celeberrimo ui rorum, mulierumq. conuentu refertũ. Erat ſtudioſus & ingenuarum artium, &

in Deo colendo. nulla fere hora erat ei uacua ab exercitationibus Chriſtianis, cogitabat, agebat, ut ad aliquid ſemper agendum natus. Erat, ut diximus, unus ex ijs, qui audituris homines confitentes quaeſtiones ponebant, raro fiebat, ut ipſe deſideraretur. tertio quoque die in maximo templo exponebat ſermones ſeu quaeſtiones de peccatis, & moribus Chriſtianis (caſus conſcientiae uocamus) ex cuius ſermone omnia memoria digna (quid nō erat dignum memoria?) auditores excipiebant litteriſq. mandabant. In philoſophia, barbara, & Chriſtiana, & iuris pontificij ſcientia optimorum opiniones, & ſectam ſecutus, alicuius acer defenſor non erat, ut
,, de eo dicere poſsimus. Nullius addi
,, ctus iur. in V. M. licet enim ſaepe ex Martini Nauarri opinione dicat, ab ea tamen nonnumquam diſſentit, ac ratione, & auctoritate contra eam pugnat.

Ver-

Verborum elegantiam, uel contempſit uel neſciuit. cum aliquid ſuorum ſcriptorum, ut barbarum immutabam, tacitus clanculum mihi abſenti ſuccenſebat. Erat uir integerrimus, nec pretio, nec mercede, aut ſpe ducebatur, ad aliquod faciendum, quod uerum, rectúq. non uideretur. uere Chriſtianus, nulli umquam opera, conſilio, labore defuit: uires interdum, non animus ei deerat. ex eius ore uerbum nullum excidiſſe dicitur, unde quiſquam offendi poſſet. Habebat ſuas inedias, ieiunia appellata, non tantum ceterorum Chriſtianorum ſed etiam a Kalend. Nouemb. uſque ad diem natalem I E S V Chriſti, & ſexto die omnium hebdomadum. Vita erat ſeuerus, & grauis, omnes ſui ſimiles eſſe, uolebat; cuius rei teſtes ſunt Auguſtiniani, cum mortuo praefecto aedis Neap. diui Auguſtini, ipſe eſt ſuffectus. omnes ad priſtinam, ſummam,

& ſalutarem ſeueritatem reuocare; omnium uitam ad certam rationis normam dirigere; ac diligentiſsime officiorum omnium momenta perpendere; nihil contra legem uolebat. idem dicitur, cum religioſorum adoleſcentum Neapolitanorum collegium rexit. CIVITAS enim ſine ſeueritate adminiſtrari non poteſt: quæ quamquam uidebatur acerba, multis tamen humanitatis condimentis mitigabatur. Natura ipſa ad honeſtatem, grauitatem, temperantiam, magnitudinem animi, iuſtitiam, ad omnes denique uirtutes magnum, & excelſum hominem finxerat. In loquendo non erat multus, contra in concionando, eius ſermo non inanis, nec longus. Nec uiros, nec mulieres confitentes peccata audire uoluit umquam, uirgines tantum religioſas, quas ſuae fidei Cardinalis commitebat. ſtatura non fuit celſa, neque procera, at recta. habitus

oris

oris, atque uultus non opimus, corporis mediocris. uultu ſeuero: grauitatis, ſeueritatiſq. perſonam appetiuiſſe uidebatur. color ſuauis inter album, & nigrum. naſus non aduncus, neque curuatus, barba intonſa, at non magna. Per illa tempora cIↃ IↃ Lxxxiix. xv. Kalend. Quinctil. Paullus Aretius Cardinalis mortem oppetierat, cui ſucceſsit Hannibal Capua patritius Neapolitan. iure conſultus. uenitq. Neapolim. . . kaled. Mart. cIↃ IↃ Lxxix. hic mutatione nulla facta, dixit Antonucio, ceteriſq. ut pergerent, ut faciebant. anno cIↃ IↃ xxcij. Romam eſt uocatus ad ferendum ſuffragium, in ſummo Auguſtinianorum magiſtratu mandando. ubi eorum comitia habebantur. Spiritus Vicentinus totius ſocietatis, & familiae factus magiſter, adiunxit ſibi ſtatim Antonucium comitem, ſocium, & conſiliarium. Viſebant Italiam cIↃ IↃ Lxxcv.

Neapoli ſaepe multum inter nos loque-
bamur, & praeſertim de deſiderio Cate-
cheſis, in quo ſacerdotes diutius eſſe nõ
poterant: cum nullus ex ijs libris octa-
uo ante anno editis uenalis haberetur:
rogabamus, ut emendaret, augeret, &
ederet: ſe id facere inſtituiſſe reſponde-
bat: ſed nihil ſibi otij ab Auguſtiniano-
rum rebus eſſe. promiſerat, cum pri-
mum Romam ſe retulerit, quae inſtitu-
ta habebat, continuo ſe correcturum,
& ad me miſſurum. Quod auidiſsime
exſpectantes atrociſsimis litteris ſumus
percuſsi, illum menſe Octobri D. Petri
petiſſe (praeuidebat ſe celeriter eum
uiſurum) & cum febri domum redijſſe:
ubi aeſtu, febriq. aſsidua, & ſatis mole-
ſta iactari coepit (acutam, & periculo-
ſam medici uocabant) & non procul a
uitae periculo ab eſſe intellexit. Deſpe-
rata ſua ſalute, animo numquam fracto,
debilitato, aut demiſſo; ſed confirma-

to, certo, alto, & libenti erat. uocato ſacerdoti confeſsus, Corpus IESV Chriſti tertio die cepit. tametſi antea quotidie, niſi quam occupatiſsimus, immolabat: praeclaram, & Chriſtianam patientiam oſtendebat; nec umquam ingemuit, fleuit, aut doloris magnitudine eiulans eſt lamentatus, neque motu aliquo uſus; praeterquam ſaepiſsime aqua conſecrata, quam luſtralem uocamus, leuiter ſe adſpergebat. Ad eum aegrotum ampliſsimi uiri uentitabant, & praeſertim pontifices maiores, nedũ minores, ut Neapolit. Salernit. Surrent. & alij. Si medici aliquam inſolitã, inuſitatam, & nouam medicinam afferre, ueluti ſi quo oleo per ungere uolebant; id, non permittebat, ut facerent, niſi prius generalis, quem uocant, certior factus licentiam dediſſet. Volebat, ut qui ad ſe ueniebant, aliquid pium legerent, unde maiore in Deum amore

inflammaretur; ipſe uero operam legen
ti dabat: frequenter cum bona gratia
omnes dimittebat, ut otioſe ſolus conſi
deraret, & cōtemplaretur Deum: nā Bo
nifacius xiv. annū comes, & ſocius eius:
Egidius, alijq. Auguſtiniani nobis dixere
ſe extra fores clauſas, limenq. cubiculi
reſiſtētes hoc audiſſe, ac uidiſſe. crebro
ſacerdotē, cui cōfiteri ſolebat, ad ſe arceſ
ſebat, ut Deum ſibi reconciliaret. cum
oleo conſecrato ungeretur, ſacerdotem
praemonebat, ne pro uno oleo alterū ſu
meret: & quid agerent, docebat, mini-
ſtri partes ſibi ſumpſit, ad ſingula ſacer-
doti reſpondens, ſic fecit cum animum
Deo commendarent: cum Romae in
aedibus Auguſtinianorum iij. kalend.
Nouemb. anno. CIↃ IↃ XXCV. Pontifice
max. Xyſto V. morte glorioſa, diuina,
conſentanea uitae, ſimiliq. ſomno ex-
tremum diem confecit. moriendo, ut
fidenti animo ad mortem gradiamur,
oſten-

oſtendit, quemadmodum uiuens bene, beateq. uiuendi rationem dabat. His ita geſtis, & ad nos litteris Italicis perlatis, animis noſtri huius rei deſperatione aſfectis, libro uehementer efflagitato; librarij, nullis mendis correctis, ut moris eſt horum, illum deſcribere iam coeperant, ac pergebant. nos omni officio (nolim hoc arroganter dictum) omniq. pietate & amico mortuo, & diœceſi ſatisfacere cupientes, per litteras ab Auguſtinianis nihilominus petebamus, ut librum correctum mitterent. tandem aliquando negotium eſt confectum per Magiſtrum Cherubinum Ratum Veronenſem Auguſtinianum ex congregatione, quae D. Ioannis ad Carbonariam dicitur, uirũ integrum, Hieronymi Siripandi Card. alumnum, Antonucij noſtri ſtudiorũ ſuorum ſocium, in Theologorum Neap. collegium cooptatum iuris Pontificij ſcientiam habentem, u-

num ex ijs, quibus initiandi; & audituri hominem confitentem ſe probant, in multis huius regni urbibus de religione ſacra concionatũ. cuius amicitiae cauſſa impulſus parumper ab eo, quod propoſueram digreſſus, amori noſtro pluſculum etiam, quam concedebat cauſſa, ſed non pluſquam ueritas, ſum largitus, idq. non grauate, cum in his ſcribendis me aras non tranſiſſe certo ſciam.

IOAN.

IO. FRANCISCI LOMBARDI

IN. CATECHESIN. NEAP. AD LECTOREM.

BISDECASTICHON.

FELIX Eugubium, dum tanto ornatur
alumno
Baptiſta, cuius nomen vbiq. ſonat.
Hic linguam Hebraicam callet, Graianiq;
Latinamq.
Hic artes omnes, Rethoricoſq; tropos.
Eſt etiam cultor Muſon, bonus: omnia nouit;
Verbo vno vt ſanè quodlibet expediam.
Felix Parthenope, nimiumq; Placentia felix
Quae fuit, & tanti eſt quam ſtudioſa viri?
Ecce Catecheſis, quae ſepè impreſſa, nouellum
Sirenis praelum ſuſtinet ecce quater.
Mira Catecheſis, quae ſub breuitate ſtupenda,
In nuce concludit magnum opus Iliados.

Cogit

Cogit & Oceanum paruo tranare phaſelo;
Quae Tabiena notet, Pieriaſq; docet.
Myriadam vt ſileam auctorum, quos ſumma uenuſtat,
Vel quos ſummiſtas patria lingua vocant.
Iſta Catecheſin ſit amica tibi optime lector
Obſecro ne manibus excidat vſq; tuis.
Tutus hac poteris, tu caſuum aperire latebras.
Maxima ſic animae commoda ferre, vale.

DAVI-

DAVIDIS
ROMAEII
AD
AVCTOREM.

LEGIMVS diligenter, àtque ſaepè
Baptiſta haec tua docta, ſancta ſcripta,
Nobis vtiliora Chriſtianis,
Quàm volumina mille ceterorum;
Et neceſſaria hiſce miſellis
Noſtris temporibus, quibus ſumus nos.
Tu tu munere maximo beaſti
Cunctos nos populum Dei; & leuabis
Omnes aſſiduo labore, ſemper
Voluendi innumeros libellos:
Nam cogis tribus ipſe cunctà chartis;
Doctis, Deus, & laborioſis.
Quare ſic faciat ſatis, ſatiſq.
Semper ipſe Deus tibi, & benigne:
Longeuam, placidamq. det ſenectam:
Demum caelicolum frui beata

Vita. ſic tua luculenta ſcripta
Pontifex probet. Itali, atq. Galli,
Sic diſcant Siculi, Britanni, Iberi:
Amabo citius tuum fac. iſtud
Nunc edas opus. in ſinu piorum,
Doctoruḿq. erit, ac legetur,
Terrae orbis caput alma Roma dum ſit.

M. CHE.

M. CHERVBINVS RATVS. VERONENSIS THEOLOGVS. AVGVSTINIANVS S. D.

DAVIDI ROMAEIO SACERDOTI.

VETVS, quae inter te, & Antonucium noſtrum intercedebat amicitia, & noſtra paucorum menſium inſtituta conſuetudo, me ut paucis, fidenterq. tecum agam, hortatur: cum alterutriuſq. cauſſa te non grauate facturum, ſciam. adde quod iudicio, non caſu ad id rogatus ueneris. quantum enim iudicio, lectione, uſu in corrigendis libris edendis uales, quis eſt, qui tecum certare audeat? quare Catecheſin Ioan. Baptiſtae noſtri olim a te emendatam, nunc eandem

dem ab ipſomet auctore auctam, & correctam, & mihi relictam tibi trado, illiuſq. in me fides, quae eum non feſellit, in te meam non deſerturam confido: ut nos ſecuri in utramq. aurem dormire poſsimus. alterum eſt, quod te rogatum uelimus, ut auctoris uitã diligentiſſime, qui tuus eſt mos, conſcribas. nec eſt, quod multitudinem, magnitudinemq. negotiorum opponas; breui te expedies, iamdiu in hac ſcriptione uerſatus: uetuſq. labor te dignus exſpectat. hoc auctoris memoria tacita, hoc nos amici efflagitamus. á te excluſi ad quem confugere non habemus. quod ſi amicitia noſtra ſileret, res ipſa ſatis eſſet ad te exorandum, licet enim Diuorum uitas conſcribere ſoleas, eius uita ſanctiſsime acta non omnino copia, eruditione, doctrinaq. tua indigna, ueſtrae amicitiae memoria te ad hoc uel inuitum trahere deberet. itaque in hoc excuſationem nullam accipimus: omnia

relin-

relinques, ſi amicum mortuum, noſq. uiuentes amas: de hiſtoriae ueritate nihil labores: ternae litterae diligenter de eius uita conſcriptae, & Eugubio, Romaq. ad nos miſſae penitus te docebũt. adde quod multa ego, complureſq. alij Auguſtiniani, & tu ipſe aliqua ex parte teſtari potes. tandem illud ſcito, te ſtius breuis laboris fore ut numquam paeniteat, cum amici hominis memoriae, tum nobis amicis, ceteriſq. lectoribus gratificatus fueris; ut tibi multum debere fateamur; & auctor ipſe Deum, qui omnia cernit, intuens, cum animũ iſtum tuum uiderit, Deum pro te aſſidue orabit, quod nos uiuentes facere non ceſſamus. Vale, & me mutuo ames. ex aedibus noſtris Diui Ioannis ad Carbonariam Kalend. Quinctil.

CIↃ IↃ XXCVI.

DAVID. ROMAEIVS PHILOCASIVS. S. D. Chriſtiano Lectori.

QVAMQVAM non minimum ſtudij, & diligentiæ poſitum eſt, vt liber hic ſententijs refertus, præclarus, diuinus, & ad noſtra tempora accõmodatus (ſed vino vendibili, vt aiunt, ſuſpenſa edera nihil opus eſt) in manus tuas pie lector quamemendatiſſimus veniret, ſuoq; ornaretur ornatu; & nos pares in hoc eſſemus auctori; cuius maximo, immortali, diuino, (& vt vno dicam verbo) Chriſtiano beneficio, trabali clauo figendo, affecti, memores, & grati eſſe debemus: fieri tamen non potuit, quin non ſemel librariorum cum incuria, tum feſtinatione peccatum ſit. nos quoad potuimus malo huic mederi, & opem aliquam tibi afferre conati, quæ alicuius momenti arbitrati ſumus, infra notauimus, quæ vero leuiora ſunt viſa, vt ſiqua

littera ſit mutata, vel dempta, vel addita, aut cum deeſt, vel ſuperat, vel ſuo non poſita loco aliqua nota ex his, quæ diſtingunt inciſa, & membra, nihil laborauimus; quippe quæ vel leuiter eruditus in integrum reſtituere poterit. Itaque cum aliorum culpam nos ſuſtinere, æquum non ſit, nobis Chriſtiane lector condonabis. Adſcripſimus in extremis pagellis quæ vel demonſtrant, et notant locum vnde ſunt ſumpta, vel quid in ipſa pagella continetur: præterea Indicem copioſum, et vtiliſſimum, ſingula ipſius libri complectentem: nam tuis commodis, tuæq. vtilitati ſeruientes, & in hac re tui prorſus cauſſa laborantes, non modo ſingulas res: ſed verba, vt ſic dicam, notauimus. quocirca ſæpius duplicare, & iterare verba oportuit: de quo nihil tu labores, noſter labor tuum laborem leuauit. Vale, & meliora, & pulchriora auctoris, noſtraq. exſpectato Kal. Maij CIↃ IↃ LXXVII. Neapoli.

INDEX

INDEX MATERIARVM QVAE. IN. HOC LIBRO. TRACTANTVR.

AVCTORE. DAVIDE Romaeio.

1 SCIENTIA eſt potiſſimum neceſſaria Sacerdoti confeſſario, etiam de iure diuino, pag. 1
2 Quanta ſaltẽ debet eſſe peritia ſacerdoti conf. pag. 3
3 Canones pænitentiales SS. Patrum. 10
4 Notanda circa ſupradictos canones 26
5 Interrogationes ad aſſumẽdos ad confeſſ. aud. 28
7 Interrog. initiandorum ad ſingulos ordines 31
11 Interrogationes ad aſſumendos ad eccleſias parochiales 37
16 Aſſignatio locorum legendorũ a ſupradictis 42. 43
18 Forma eccleſiæ conſueta abſoluendi ab excom. 44
20 Forma diſpenſandi ſuper Irregularitate 47
21 Abſolutiones variæ communiter obſeruandæ in ſacramento pænitentiæ 47. 48. 49
25 Notanda 31. ab omnibus confeſſoribus 50

66 Interrogationes ſingulorum pænitentium, vt puta principum. 61. Militum 70. Iudicum. 72. Aduocatorum. 75. Notariorum, ſcribarũ, & Procuratorum. 77. Præceptorum. 81. Diſcipulorum 81. Medicorum, 82. Pharmacopolarũ. 85 Magiſtratuum 86. Nobilium priuatorũ 88. Mercatorum 92. Artificum 96. Lanificum 97. Fabrorum 98. Cauponum 99. Sutorum 101. Agricolarum 104. Publicanorum 105. Iuuenum 106. Religioſorum 109. Beneficiatorum 112. Pontificum, & Antiſtitum 114. Confeſſorum 117. Religioſorum omnium 117. Coniugator. 119. vxorum 120. Dominorum 120. ſeruorum 121. Mulierum religioſarum. 121.

57 Interrogationes in ſingula pcepta Decalogi 123

Carmina ſuper hæc præcepta 133

67 Interrogationes præcipuę ſuper ſeptem vitia capitalia 138

68 Interrog. circa opera miſericordiæ 143

69 Interrog. circa ſenſus exteriores 145

70 De circumſtantijs neceſſarijs explicandis in confeſ. 146

71 Exemplum in praxi peccatorum blaſphemiæ, & carnis. 150

72 Variæ ſpecies peccatorum cordis in general. 153

73 Peccata oris omnia in generali 154

74 Peccata operis omnia in generali 155

75 Peccata omiſſionis 156

76 Regulæ diſcernẽdi pecc. mortalia à venialib, 158

77 Litteræ proceſſus in Cena Domini 162

78 Notandum ſuper Bullam in Cena Domini 179

79 Aliæ excom. reſeruatæ Pont. Max. ex Decret. & Decret. 180

83 Excom. reſeruatæ epiſcopis ex Decret. & Decretal. & extrauag. 187

aliæ

87 Aliæ excom. ex Conc. Trident. 195
88 Excom. in extrauag. nondum regiſtratis, quorum abſolutio quandoque eſt pontificis max. 198
89 Caſus excomm. quæ aliquando Papales 218
90 Excom. ex lib. priuilegiorũ Auguſtinianorum 222
91 Excommunic. ex lib. Dominicanorum & aliorum Min. 226
92 De epiſcoporum ampla facultate in abſolut. poſt Concil. Trid. 229
93 Decretum conc. Lateran. in prætermittentes diuinum officium cum ſuis Notandis 230
94 Deſtributiones quotidianæ, quoad reſtitutionem in eos, qui non interſunt diuinis officijs 240
95 De peccato, & obligat. ad reſtitutionem eorum, qui in templo ſuo curato non reſident 242
96 Bulla contra promotos ante legitimam ætatem, aut extra tempora, aut ſine licentia ſui ordinarij 243
97 Exemptiones; clericorum, religioſorum, à vectigalibus, Datijs & huiuſmodi 246
98 Caſus reſeruati epiſcopis cum aſſignatione cauſſæ, quare ſoleant reſeruari 251
99 Regularium priuilegia ſuper audientia confeſſ. ſublata 260
100 Exemptiones clericorum relig. à Vectigalibus & gabellis 298
101 Notanda tempore Iobilei cum notandis 282
102 De ſimoniaca prauitate cum multis notandis 309
103 Decretum Lateranenſe ſuper euitandis excommunic. cum ſuis notandis ſuper hoc 292
104 Caſus difficilis & quotidianus ſuper foenore 304
Regulæ cognoſcendi, quando canon eſt latæ ſententiæ 300
105 Vtrum magis ſtandum eſt Theologis an Iureconſult. 319

Caſus

307 Caſus reſeruati Paulo Aretio Card. Neap. 322
308 Notanda confeſſarijs 325
309 Quid ſit blaſphemia hæreticalis 326
310 Quid ſit vitium contra naturam 327
311 Capita præcipua examinandi 328
312 Notanda ſuper caſibus 330
313 Caſus reſeruati Archiepiſ. Neap. 341
314 Animauertenda confeſſoribus 344

COPIOSISSIMVS ET. CERTISSIMVS.

SINGVLA : TOTIVS : OPERIS litterarum ordine complectens.

A DAVIDE. ROMAEIO, collectus;

ABBAS, vel Abbatiſſa, ſeu cuſtos, alijq. religioſorum, religioſarúq. præfecti permittentes, ſeu conniuentes, vt aliquis extra neceſſitatis caſum in ſuum monaſterium ingrediatur nomine licentiæ conceſſæ, quomodo, & cum incidant in excommunicationem, pag. 186

Quomodo in confeſſione interrogandi. pag. 117. & 128

Percutiens, aut iubens percuti clericum, vtrum incidat in canonem 181

Vtrum præſtet, huiuſmodi magiſtratus, & dignitates eſſe perpetuas, an ſæpe mutari 285

Abbatis iuriſconſulti opinio de euitandis excommunic. 298

Abbatis opinio non laudatur 300. 301

Abortu[illegible] ſibi, alijſue curare 84. 253

Abſolu[illegible]. Quot verbis conſtat 30. Data ab epi-

epiſcopo ſuper caſibus reſeruatis tantum, vtrum ſit ſacramentalis 31
Abs. vtrum dari poteſt cum conditione 31
Abſol. in articulo mortis vtrum danda eſt ei, qui nec loqui, nec audire poteſt 31
Abſolutionis forma in excomm. maiore, vel in articulo mortis 44. 45. Abſolutio communis ſeruanda in confeſſione ſacramentali 47. In Reconciliatione, morteue repentina. 48. 49. Si pęnitens moriatur ante finem confeſſionis 48. Tempore Iobilei 49 Habentib. diplomata, ſeu adſcriptis in aliqua ſocietate 49. Vtrum danda eſt oſtendentibus tantum ſigna contritionis. 50. 55. Quid in ea notandū 50. In articulo mortis eſt libera danda etiam excommunicatis Bullæ Cenæ Domini 50. & 141 172.
Abſolutio data à non habentibus poteſtatem, aut iuriſdictionem 51. 52
Abſolutus cauſſa mortis, ſi conualuerit. 46. & 177
Abſol. excommunicationis debet præcedere illā peccatorum 52
Quid in ijs notandum 52
In quibus caſibus non poteſt dari a Regularibus 179
In quibus caſibus non poteſt donari niſi à pontifice max. 172. 180
Abſol: ſollemnis pontificis max. quos caſus non complectitur. 173
Abſol. tranſgreſſoris bulla 173
In caſibus & cenſuris Xyſti. quarti 177
Quid ſi abſol. extorta erit? 191 In quibus caſibus eſt epiſcopalis
Abſolutus à Iobileo, ſi poſtea meminerit alicu ius ex commun. 280
Abſolutio percuſſoris Clerici, cenſuræ, qualiter fit papalis 180
Abſolutio in foro conſcientiæ vtrum valet in foro

ſori 179

Abſolutus ab excommunicato num teneatur reiterare confeſſionem 296

Abſolutus à parocho non ſuo 264. in ſimoniæ ſcelere 285

Acceptio perſonarum peccatum 154

Acolytus initiandus, de quibus interrogetur 32

Accuſantis iniuſte pœnitentia 18

Acedia vitium capitale 143. 154

Actuarij, ſeu Notarij ſacri officij pœnit. accipiétes aliquid etiam à ſponte donante 206

Actuarij, ſeu Notarij cōfitentes quid interrogãdi 77. ſi non exibēt acta appellanti 79

Actuarij non ſcribentes informationes integras, ſed mancas, nec ſcribentes ſingula verba teſtiū 323

Admonitiones ad ſingula peccata, lege locis proprijs

Adoleſcens confitendo, quid interrógetur 106

Adorare diabolum excomm. 200. 253

Aduenis carius vendere, peccatum eſt 100

Adulatio ſexta filia ſuperbiæ 139

Adulter ducens vxorem à ſe adulteratam 13

Cognoſcens eam ante pœnit. 25

Adulterium ſacerdotis qua pœnit. luendum ij. Laicorum 25

Adulteræ partum ſupponentis 22

Adulteræ pœnitentia 25

Adulterium in ſexto præcepto 131

Interrogationes in hoc 129

Carmina 136. eſt ſpecies vitij capitalis 141

Adulterans menſuras 19

Apoſtolica breuia 167

Adulterini nummi. infra Nummi

Aduocatus confitens interrogandus. & cum incidit in peccatum mort. & cum in excomm. aut in reſtitut.

ſtitut. 75. & infra
Aedes. lege infra. Domus. Templum.
Aeromantiæ ſcripta 222
Aetas neceſſaria ad torquendum 74
Initiandorum 245
Affectus nimius carnalis pecc. 154
Agni diuini cereæ imagines non poſſunt fuco, coloreue illini, inaurari, aut vendi 210
Aggrauantes clienteis, vltra pecc. ſatisfactioni tenetur 62
Agricolæ, & alij huius generis confitentes 102
Agriculturæ aſtrologia 222
Alexius Stradella Auguſt. 311
Aliena non reſtituens, minime abſoluatur. . . vſurpans ſibi.
Alienantes, vel recipientes bona eccleſiaſtica 294
Aliquatenus l. n. hab. quid valet in excommunic. 300
Alioquin te exc. noui quid denotat 302
Allobrogum iudices non decidentes cauſſas 214
Aloiſius Gran. Domin. 44
Altaris pannis non eſt inuoluendus mortuus 20
Alumina vehi à Turcis 220
Amatorium poculum dare 125
Ambire papatum. lege Pontifex max.
Ambire dignitates religioſ. lege. Monaſter.
Ambitio prima filia ſuperbiæ 238
Amitam cognoſcere 13
Amittat, quid valet in excomm. 300
Amor malus 153. placendi 154
Anabatiſtæ Heretici excomm. 164
Anathema maranatha. quid valet 303
Anconam, ſeu Picenum occupare, excom. 172
Anconitanus offendens magiſtratum 214
Andreas Panori legendus 44
Animarum ſalus antoponenda corporis ſaluti 5

animalia diripientes in ſtatu eccleſiaſtico 228
Annata l. Penſio
anniuerſariorum diſtributio inter quos facienda 241
annonam deferens ad vrbem non eſt impediendus. pag. 166. 217
annualis terminus circa contractus ſan. ut intelligatur
Annus ſanctus. l. Iobileum
Antonius Potius Frater de fœnore 310
Apoſtaſia. 155. 343
apoſtata.
apoſtata, Dominicani, aut Franciſ. non poſſunt recipi 226
apoſtolicas litteras violare excomm. 167. Impedire 168. Fraudolenter extorquere . . . Quid valent contra bullam in Cena Domini 173
Non reddentes rationem in camera apoſt. præſentare commiſſionis apoſt. quis poteſt 201. ſoluere penſiones in camera apoſt. 212
apoſt. ſedes numquam intermoritur, licet moriantur ſinguli pontifices max. 219
arbores alienas incidere, 219. 253. 223. 343
aream comburere 23
argentarius lege. aurifex.
arma non poſſunt teneri in monaſterij, inſcio ſuperiore 191
arma prohibita quæ dicantur, vtrum liceat ferri etiā per magiſtratus 208
Armillæ error 244
aromatarius quæ peccata committere poſſit 85. Defraudans ultra mortale, tenetur ad ſatisfaciendū 85. vendens venena ſuſpectis. 86
ars, & modus verus in confitendo 123
artes illicitas exercere 96. artis magicæ ſcientia 222
artifex cum cōfitetur, quomodo, & quid interrog. 96

Articulus mortis cum dicitur 56
In articul. mortis abſolui poteſt ab omni excommunic. 46. 172. 177. & 258
Aſſinium 189
Aſtrolabium adhiberi ad ſciendum aliquid 23
Aſtrologia, quæ permiſſa, quæq. damnata 222
Auaritiæ pænitentia, & medicina 59. peccatum mortal. 140. & 154
Auditus corporis ſenſus 145
Auguria, eorumq. libri prohibiti 222
Auguſtiniani, ſeu Eremitana familia, quibus priuilegijs fruatur.
Derogare aliquid de eorum priuilegijs 222
Moleſtare, vt emigrarent 222
Auguſtinus Rom. æditus, & confeſſ. papę 310
Aurifex, eiuſq. peccata propria 98
Auſpicia prohibita 222
autenticatio litterarum apoſt. 201
Auxilijs quibus, vna excireunſt. neceſſ. 147

B

BANDIRE, infra, l. relegare.
Rebaptizatus 25. & 252
Baptizare, excepta neceſſitate 254
Interrogationes, ſeu quaeſtiones de hoc ſacram. faciens quid, vnde aliquis offendatur 253
Baptizans filium, aut priuignium 254
Mortuus ſine baptiſ. 255
Barones, domini, & ceteri ſimiles, afficientes aliquo damno euntem Romam.
Recipientes conſceleratos, aut exſules 211
Communientes domũ ad iniuriam vlciſcendã 211
Offendentes aliquem ſuorum hoſtium 212
Barones huius regni recipientes exſules rom. 212

Bar. ementes frumēta, frugeſue nō neceſſaria ſibi 216
Impedientes vehentes annonam Rom. 166. 217
Tempore inter regni aſſumentes ſibi nomen vicarij, aut alius tituli ſine licentia Pont. 217. Admittentes, aut obedientes.
Bartholomęi Med. error 235
Beguinarum ſtatum ſuſcipientes 194. 615
Bellum, eiuſq. peccata 70
Beneficium ſeu ſacerdotium adeptus quæ peccata cōmittere potuit 112. Impendēs eius fructus in vſus inhoneſtos, an teneatur ad reſtit. 112. Dans benefic. & reſeruare ſibi aliquid 193
Reſignans ficte, aut fraudulenter vel permutans 200
Accipiens, & non ſeruās quæ debet, vel p̄miſit 202
Tenere, aut accipere in confidentiam. 205. Simonia in hoc. 205
Beneficij vacantis fructus non poſſunt ſeruari menſæ epiſc. nec cap. 207. Benef. aliquā Germaniæ. 214. Ben. vacantis cenſu, ſibi exigere 215. occupare 255 323. Eligentes, aut præſentantes ſub falſo nomine iuris patronatus. 255. Benef. paratum ſimoniace reddit hominem inhabilem. 282. Ptenſans, quos libros legat, ne incidat in Simon. 283.
Beneficiatus tenetur recitare horas precarias, canere in choro 230. Penſionarij quoque tenētur ad id 231. & 263. Canere in choro eodem ore. 238. quid decreuerit Conc. Later. 250. Quid Pius V. ... Expoſitio, & confir. decretorum ... Indutus veſtib. profanis ... Confitens quæ interrogabitur 109. & 112. H. Si eſt curatus id eſt, habet onus conſulendi animis, & ibi non manet 232. & 242. ſepeliens excommunicatos vel celebrans contra ritum ſeu ſi eius negligētia aliquis ſine Baptiſmo moriatur. 255.
Temere abſoluens 256. Cōcubinarius, eiuſq. cōcubina 256. Simoniacus 282. Quos libros legat ne incur

ratio

rat in ſimoniam 283. plura lege ſupra beneficium, & infra, Confeſſarius, Parochus Sacerdos
Beſtiæ coitus 14. 129. 136. 137. 253. 322. 342
Dare ludos beſtiarum 202
Bibliopolæ imprimentes libros ſine licentia 185 323, & 333
Bip. pontifex non ſeruans concordans Xyſti 4. 214
Bizochorum ſtatum, ſectamq. ſectantes 194
Blaſphemia in Deum, Diuoſue 20. 22. 126. 149. 154. eſt caſus epiſcopalis 251. 322. 342
Cum dicitur Hæreticalis 326. 343
Bona eccleſ. infra. lege. eccleſia
Bononiæ typographorum priuilegia 185
Scolares 188
Borbonius vterq. hæreticus, eiuſq. domeſtici 221
Breuia adulterans 167
Bruta. ſupra. Beſtia
Bulla in Cena Domini 163. Neceſſaria Parochis & confeſſ. 29. 51. 175
Durat, & valet poſt mortem pontif. 51. & 172
Qui, & quando poteſt abſoluere 46. 50. 52. 53. & 172. debet haberi, & recitari à curatis quotannis. Quare de verbo, conſecta eſt in hoc volumen. eius antiquitas 178. Nulla priuilegia, conſuetudo, aut aliud tale valet contra hanc bullam, 53. 172. 179. ſi quis abſoluet contra hanc bullam 173
Canones concil. Gen. non obſtant bullæ huic 178 confirmata à concilio Trid
Regulares non poſſunt abſoluere in hac 179
Bulla contra initiatos ante ætatem, cum ſuis notandis 243
adulterare bullas 167. 323. 326. 338

Cachi-

C

CACHINVS interdum peccatũ mortale. 155
Cadat ab omni iure. quid valet in excom. 301
Cadauer non inuoluendum pallis altarium 20
Non incidendum, neque coquendum 183
Fœneratorum, hæreticorũue, non ſepelienda 193
Caedes, lege infra, Homicidium.
Cæmeterium. ſepellire aliquem excom. in cæm. 193
Caietani error 158. 194. 195
Caluiniſtę hæretici excom. 164
Camera apoſtolica, ſupra apoſt.
Caniſius legendus initiandis 44
Canones ſunt ſciendi confeſſarijs 7. Sunt reſpiciendi non tamen ſemper imitandi, aut ſequendi, nec imponendi, licet inſinuandi 11. Quas pœnas inſcribunt vnicuiq; peccat 11. & inde. Notanda ſuper hos 26. Quando ſeruabantur 28. quã do minui cœperunt 30. Canones concilij Gen. non obſtant Bullæ Cenæ Domini 178
Canon, Caueat in concil. Trid. quoad ſimon. erat ferendæ, nunc latæ 288. plura in vocabulo, Pœnitentia.
Canonicæ horæ recitandæ, vt metrop. eccleſia 22
Ante celebr. miſſæ 111. Recitandæ beneficiato 230. Initiato 34. . Penſionario 337
Notanda ſuper hoc . . Quos fructus amittant non recitantes 237. Canonici etiam 240 præſentes, tantum, nec canentes vna cum alijs 238
Cantilenas profanas canere 155
Cantil. in contemptu Dominicanorum 227
Cantiones magicæ non licet adhiberi 25
Capitalia peccata, eorumq. interrogationes 138
Capitulum, lege infra, Pontifex.

Ca-

Cardinalem percutiens, vel offendens, excommu. 167
181. & 189
Diripientes eius domum morantis in conclaui, excommun. 184
Cardinales eligentes ſimoniace Papam 185
Cardinalis patefaciens aliquid conciſtorij 187
Si fungens aliquo magiſtratu, & accipit munera 187
Quota pars Car. poteſt creare pontificem max. 188
Si quis ſimulat ſe eſſe proximum Cardin. 199
Non indicans conſcios conſpirationis in Card. 216
Ementes fruges vltra neceſſarias domui ſuæ 217
Quid decreuerint de caſibus reſeruatis Epiſc. 269
Card. Aretius 311. & 317
Card. Carrafa. 286. Sabellus 111. Sãctæ Seuerinæ 110
Careat, vel Careat viribus. Quid valeat in excõ. 301
Carmina Perſij circa ſcientiam 2
Carmina D. Thomæ ſuper præcep. 133
Carnes comedere quando 254. 324. Vendere 255. 324
Cartuſianorum ad familiam tranſiri poteſt 184
Mulieres eorum domum 208
Caſus potificum ſciendi confeſſarijs 29
In mortis articulo a quo poſſunt abſolui 45. 46. 50. 172. & 177
vtrũ tẽpore Iob. poſsũt abſolui ſine ſpeciali licẽtia 261
Caſus reſeruati pont. max. ex Bulla Cenę Domini. 164
Caſus Xyſti 4. dupliciter inueniuntur 177
Alij caſus reſeruati ex Decret. & Decretal. ex Clem. extr. Concil. Trid. 180. & inde &c.
Caſus reſeruati pontificibus minorib. & Decr. & Decretal. 187
Caſus excommun. ex Bullario 198. vſque. ad 222
Caſus excom. ex priuil. Auguſt. 222. ex priuil. Dominican. & aliorum mendic. 226
Caſus epiſcopalis 251
Decretum concilij Trid. ſuper hæc 257

Quid

Quid congregatio Card. 260. Quæſtiones multorũ Caſuum. 304. & inde. Caſus olim reſeruati Pontifici Neap. 322. Hodie cum ſuis Not. 345

Caſus fortuiti non ſunt in manu hominum. 222

Catechiſmus Rom. de ſatisfactione pœnæ 9. legendus initiandis, & parochis. 45

Catholici verſantes cum Hæreticis. 297

Campo in confeſſione quomodo interrogandus. 99

Cauſſa aborſus à medico data 84. Impediens cauſſas, quę aguntur in Rom. foro, vel offendens agentē. 167. Qui trahunt ad ſe. 168. Qui interponunt ſe in cauſſis. 171. Cauſſæ, per quas poteſt incurri in Simoniam. 282.

Cauſſidici, ſupra, Aduocati.

Cautela notanda confeſſ. 130

Cautio in abſoluendo 52. Quæ ſit idonea, pignorantia fideiuſſoria. 177

Cautio ingreſſuris monaſteria mul. 186. Regularib. introducentib. mulieres in domos ſuas. 209. circa male initiatos 284. Notanda, ne incidant in ſimon. ibidem.

Celebrare l. Infra, Miſſa.

Cenæ Domini bulla. ſupra. Bulla.

Cenſuræ eccleſiaſticæ ſunt noſcendæ. 31

Abſolutio quando eſt papalis, & quando epiſcopalis. 198.

Religioſorum ſingulorum 212. & inde.

Vtrum ſint communes inter illos. 228

Cephali dictum vitandum. 319

Certa, incertaue male ablata reſtituenda. 254. 323

Certamen ſingulare non poteſt ſuaderi, neque permitti, neque iniri. 63, 197, 201

Chiromantia, eiuſq. ſcripta prohibita. 222

Chirurgus; infra l. medicus.

¶¶ Chorus

Chorus clerici non canentes in choro. 237
Chriſma tangere pollutis manib. 20. 253. 324. 343
Chriſtianorum feruor, obedientia, & ſtudium erat maior olim. 28. 250. Redigere eos in ſeruitutem, aut ſpoliare bonis. 202
Circumſtantiæ confeſſionis noſcendæ confeſſario. Quæ ſint Neceſſariæ. Quæ mutant ſpeciem. 146
Ciuis, ſiue nobilis priuatus cum confitetur. 88. Romanus l. baro. & cliens.
Clamor aliquando mortale peccatum. 155
Clauis iuriſdictionis eſt neceſſ. confeſſ. 1
Clauſura mulierũ religioſarũ quouſq; extendatur. 206
Clementinæ. 192
Clericus mortuus non eſt inuoluendus palla altaris. 20 Rebaptizatus 25. percuſſor... Coiens cum beſtia, vel contra nat. 13. In recitandis horis canonicis, non diſcrepabit a metrop. 22. Diſſimulans venditionem rerum ſacrarum 22. Initiandus 31. Euomens Euchariſtiam 23. occidens percutiens, vel ſuadens, iuuans, vel gaudens, vel ratum habens clericum percuti 17. 180. 198. fur.. imponens vectigalia clerico, aut exigens ab eo, 56. 170. 189. 191. 210 246. 247. 253. cum confitetur 109. Non deferens tonſuram. 109. Blaſphemus. 221. Non agat pænitentiam publicam. 22. Non poteſt aduocare, niſi. 73
Abbas, ſeu iudex eccleſiaſticus iubens laicis percuſſionem clerici. 181
Retinens clericum, vel aſſentiens, vel manus violentas iniijciens in clericum, 181. 198.
Si ipſe aſſentiretur. 181. Adducens aliquem, vt in ſuo templo ſepeliatur. 183. ſponte verſans cum excommunicatis 181 253. Accipiens magiſtratum ſæcularẽ excommunic. 188. ſi ſtuduerit legi, aut phyſicæ. 188. prohibentes aliquid in damnum, aut dedecus

decus clericorũ. 189. Clerici procurantes, vt aliquis vſurpet aliquam dignitatẽ eccleſiæ. 189. Clericus locans domum fœnerarotibus. 189. Concedens regalia, aut aliquid tale contra clericos 190. Qui excogitauerit aliquid ne fructus Eccleſ. percipiantur à Clericis 170. & 195. Si quis relegarit Clericum. 198. Comprehendes, aut cogens clericum ad ſæculare forum. 198. Afficientes aliquo damño clericum morantem Romæ. 199. Clericus, qui adeſt ludis beſtiarum. 202. Non recitans horarias preces, multaq. in hoc notanda lectu digna. 157. & 230. Nõ reddens rationem adminiſtrationis locorum piorum. 256 Cõcubinæ clericorum. 256. Clericus concubinarius, aut fornicator. 11. 252. 323 Nõ vtens veſtes clericorum. 324. commodans veſtes laruatis. 324. 256. 313

Clientes, ſeu Barones iuriſdictionis Rom. recipientes hoſpitio conſceleratos. 211. Communientes domos ſuas. 212, offendentes propinquos ſuorum inimicorum. 212

Ementes fruges negotiandi cauſſa. 216. Ementes ſal exterum 221. Extrahentes ſeu aſportantes annonam à ditione Romana 221. Diripientes aliquid. 221

Cogitatio cum eſt mala 140. voluntaria. 153. 161

Coitus cum filia, ſorore ſpirituali 12. 13. cum matre 13 cum duab. ſororib. cum commatre, &c. 13.

Coitus contra naturam, vel cum brutis 13. 161. 293. cum moniali 251. cum Affine ſupra, Affinis, Inceſtus.

Collectam diſcipulis imponere. 80. Collegium. 213

commatrem cognoſcere. 13. 14

commeatus, ſeu ſaluus conductus quib. non poteſt concedi. 221

commendatio mali. 155

comminatio. 155

commiſſarius, aut legatus viſurus aliquid eccleſias, 218. commiſſarius fabricæ infra. Quæſtor.
communicare infra l. Euchariſtia.
commutatio votorum. Infra. Votum.
complices ſingularis certaminis. 201. coniurationis in cardin. 216
computus, ſupra. Apoſtolicus.
conceptio B. Mariæ Virg. 184
concilium, appellare ad concilium 164. conſtant. Later. Trid. Vien. vide ſuis locis.
concio de miraculis non confirmatis 187. ſine licentia pontificum 192. Auertendo aliquem à ſoluendis decimis 192. Auertendo Iudæo à concion. 221
conciſtorium patefactum à cardin. 187
concubinæ clericorum ſupra clericus
concubinarius. 252. 322
conditiones confeſſorum. 329
confeſſarius eget ſcientia, claui iuriſdictionis, & poteſtatis. 1. Indoctus. Audiens confeſſiones in peccato mort. 2. Eius ſcientia iure naturali probatur. 2. Si negligit ſcire neceſſaria. 1. Qua peritia ſit. 3. Audiens confeſſiones ignorans. 4. Qualis eſſe debet. 4. cum offert ſe ad audiendas confeſſiones, & quæ debet ſcire 4. Quid ſi hęc ignorat. 5. Qualis eligendus. 5. Perperam iudicans, & aborreat ignorantiam. Interroget confitentem. dubitet, legiſſe libros, &c. 5. Ignorans canones, & in imponenda pænitentia. 6, 7. Non tantum audire, ſed etiam interrogare debet pænitentes. 6. Quos poteſt abſoluere. 30. In abſoluendo excommun 44 Moderare canonum pœnas, 26, Quid inſpicere debet, 6, Quid conſideret in pænitentia, 7, Cum quibus mitem ſe gerat, 26, 57, Quomodo intelligat pænas iniunctas aliquorum annorum, 27, quo

modo

modo ſe gerat cum excomm.29, Si non habuerit bullam cenæ D. 29, 51. 175, Sciat caſus reſeruatos,29, Edicta Sanctæ Inquiſiti.29, Quid dicat in abſolutione,30, Quando reprehendat pænitentem,58, Animaduertat pænitentias imponendas, 59, Quid moneat pænit.59. quam pænitentiam imponat 58, Quid ſi recipiat eleemoſynas pro pænitentia,59.324, In reſtituenda fama,59, Qui audit confeſſiones quorumlibet,60, In dubijs quam viam eligat 60. Si non abſoluat quid agat, 60, In abſoluendo excomm. irregularemue 60. Quomodo interrogabit vnumquemq. in conf.61. Quomodo interrogabitur ipſe cum confitetur,& in quibus poſſit peccare,117, Audiens confeſſ. propter lucrum,committit ſim.117, Ignorantia non excuſat confeſſ.51. Abſoluens morientes,55, Quæ remedia dabit,57, Quid petat à pænitente,58, abſoluens excom. in quam pænam incurrit, 184. Ingrediens monaſteria ſine neceſſitate,186, Debet ſcire excom. illius diœceſis,229, Non ſit velox ad declarandum,

Confeſſio patefacta,22,253. Quid eſt, eiuſq. conditiones,29,123, Si eſt iteranda, ſæpiuſue, eius circumſtant.24. Quid in ea cauendum,54. Morientis,55, Vtrum ſit neceſſaria contritio ad digne ſumendum Corpus D.195. Quid decreuerit Concilium Trident.de ea,26, Vtrum ſit reſtringenda cauſſa animarum ſalutis,267, Vtrum regularis poſſit ſuſpendi ab Epiſcopo,259, Semel approb. vtrum iterum eſt examin.259. regulares vtrum poſſint abſoluere caſus reſeruatos,259,& 262.

Confeſſ. approbati ab ordin. non epiſcopo, vt locorum exemptorum,264, & 266, Tempore Iobilei. 261, poſſunt audire confeſſiones plurium, quam parochi,265, Confeſſores principum,279.

Confitens. ſupra lege.Confeſſor.Confeſſio.
Confidentia. beneficium in Confidentiam 205
Coniugatus quomodo interrogandus in cōfeſſione. 119
Coniux machinans necem coniugi. 252. Non initiandus,nec ingredi aliquam religionem, inuita coniuge. 252
Coniuratio,& conſcij conſpirationis in Card.ſi non indicantur. 216
Conſenſus mali quando eſt peccatum. 153
Conſilia mala. 155
Conſpiratio,ſupra.l.Coniuratio.
Conſtantiens Concilium de ſimonia.284 Conſt.ſacerdotes non ſeruantes ſtatuta,&c. 214
Contemptus pauperum.154. Admonitionis. 154
Contentio. 155
Conſuetudo contra bullam C. D. nulla valet. 174
Contractus vſurarij,quomodo reformandi. 313
Contritio. 29. Vtrum ſigna tantum ſufficiant. 50
Vtrum ſola ſine confeſſ. ſufficit ad ſumendam Euchariſtiam. 195
Conuentualis.Infra.l.Religioſus.
Corporalia opera Miſericordiæ.Infra.Miſeric.
Corpus D. infra.l.Euchariſtia.
Corpus mortui inuoluere pannis altaris.20. Secare in fruſtra non licet,193. Excommunicati vbi humandum. 255
Couarr. error. 308
Culpa vtrum remittatur in confeſſione. 30
Cultri,qui non poſſunt circumferri. 208
Cum priuatione,& inhabilitatione, quid ſignificat in excomm. 181
Cupiditas. 154
Cur,vna ex circunſt.neceſſarijs. 147
Curatus.Infra.Parochus. Sacerdos.
Curia Romana.Infra.romana.

curioſitas

Curioſitas, tertia filia ſuperbiæ. 135
Curſores Rom. tantum præſentent litteras apoſt. 201
Cuſtodes Religioſ. ſupra. l. Abbas.

D

DÆMONES adorare in formam angeli lucis. 125
Venerans, aut implorans. 200. 222. 253. 324. 343
Damnum Eccleſiæ. ſupra. commiſſarius.
Datia. Infra. Publicanus. Vectigalia.
Debitores legatorum. 254
Decalogi præcepta, & horum interrogationes. 123, 133
Decem præcepta legis. ſupra. Decalogus.
Deceptio. 156
Decimæ ſoluendæ, ac ſuadendæ omnibus à confeſſ. 192
Religioſi vſurpantes eas, & occupantes. 193
Deciſiones multorum caſuum uſur. 304
Decreta conciliorum, infra ſuis locis.
Defenſio peccatorum. 155
Degradatus celebrans. 14
Delectatio mala. 153
Delegati à Papa circa alienationes alicuius loci. 218
Delphinatus. ſupra. l. Allobroges.
Depoſitio ſacerdotis, quare inducta eſt. 12. 13. 14
Deriſio. 155
Deſiderium mali. 153
Deſperatio. 153
Deſponſata mulier alteri. 13
Detractio. 154. Detrahere alteri, ſui lucri cauſſa. 80
Deuotam cognoſcere. 13
Deus non blaſphemetur. 251. Non aſſumere eius nomen in vanum. 125. non habebis Deos alienos. 123. carmina in hoc. 133. ſupra, Blaſphemia.
Diaconus inuoluens mortuum pannis altaris. 20. Diſſimulãs venditionem myniſteriorum. 22. Rebapti-

 zatus

ratus.25. Cædem faciens. Interficiens Diaconũ.18
Supra clericus. Sacerdos.
Diſcipulus cum confitetur.81. Occidens illum.15.
Dignitates eccleſiaſt.
Diſpenſationis forma ſuper irregularitate.47. In initiatos. 244
Diſtributiones religioſorũ quomodo amittantur. 240
Diuos blaſphemare.20.22.154.251.322.342.
Diuinatio quot modis fiat, damnata.23.222.234.343.
Doana. Infra. Publicanus. Vectigalia.
Doctor. Infra. Magiſter.
Dolor de malis prætermiſſis. 156
Dominicani inquiſitores inquirentes in Franciſcanos, aut è contrario. eorum priuilegia, & excommunicat.209. Ingredi monaſteria monialium Dominici 185, 226. Prædicare contra hos, 226. Franciſcini recipientes horum apoſtatas, aut è contrario, 226, Recipientes querelas contra hos. 226. Vocantes ſeipſos in ius ad iudicem exterum. 227. Componentes, aut emittentes libellos famoſos in hos. 227 Vtrum liceat uiuere aliena miſericordia, aut audire confeſſ. ſine licentia parochi, 227, Si quis inferat vim horum locis, 227, Expelli è ſocietate Pariſienſi, 227.
Dominum interficiens, 15, Machinans eius mortem. 18 Dominus ſęcularis cum confitetur, 61. In quas excommunicationes incidere ſolent, 69. Permittens aliquem docere ſine præuia fidei profeſſione, 204.
Domum comburere, 23. Luſtrari magicis cantionibus, 25. Si muniantur à clientib. Rom. 211
Donum, infra, Munera.
Dubia circa ſacramenta, 39, De euitandis hęreticis, 297 De fœnore, 304.
Duciſſa, infra, Mulier.
Duellum, ſupra, Certamen.

Ebrietas

E

EBRIETAS ſi impulerit ad euomendam Euchariſtiam. 23
Eccleſiam incendere, ſpoliare, 20, 218, 253; Eius bona abſumere, 24, 112, Vaſtare, Violare, 20, 253. Vſurpare eius bona, aut iura, 253, Eius libertatem violare, 170, 179, 210, 253, Qui hęc fecerit, non adiuuatur Iobileo, 276, Priuans patronos fructibus 195, Alienare, ſeu ſibi vſurpare eius bona, 171, mutare terminos, 254, Facere ſacra contra eius ritum, 22, 255, Sepelire in ea hæreticum, 191, Sepelire fœneratores. 255
Eccleſiaſtica perſona affici repreheſalijs, 190, Diripiẽs in ditione eccleſiaſtica, 221, Ementes ſal, vel aſportantes fruges, 221, Cogentes ad ſoluenda vectigalia, ſeu portoria, 56, 105, bis, 170, 189, 190, 210, 246 268. Cum confitetur, 109, 112, 114. Trahi ad forum profanum, 196, Impediens horum libertatẽ, 169, 170, 189, 191. Ingerens ſe in cauſſis capitalibus contra hos, 171, Compellere vt decedãt de ſuo iure, 190, Relegans, aut comprehendens, 170, 198 Spoliare ſacerdotio. 199. Plura. ſupra. Beneficium, Clericus, Sacerdos.
Egidius Canoniſta. 306
Eleemoſynã cõfeſſari⁹ nõ accipiat à ſe impoſitã, 59, 324 Impediẽs Mendicãtes, quominus petãt eleem 225
Epiſcopus, ſeu Pontifices minores, maiores, ordinarij, Non corripiendo oues, occidit animas, & ſinendo, alios peccare, peccat ipſe, 4, Quos confeſſarios debet eligere, 4, Cognoſcens filiam ſpiritualem, aut aliquid huiuſmodi, 12, Peierare in manu epiſcopi, 19, Initians inuitum, 22, Diſſimulans venditionem myſteriorum, 22, Euomens Euchariſtiam 23, Relaxat pænitentiam incendiario, 25. Quos caſus poteſt abſoluere, & quos non, 53, 172, 229,

Cum

Cum confitetur, quę interrogabitur. 114 Offendens Pontificem, incidit in canon. 167, 181. bis. Si quis impedierit, quo minus vtatur iure ſuo, 170, 206, 220. Habeant bullam cenę D. & ſæpe legendam curent, 175. Ingrediens monaſteria monialium, 186, Si ſunt in magiſtratu, & accipiunt munera, 187, Excommunicationes iure canonum epiſcopis reſeruatis, 187, & inde, & 322, Vſurpans epiſcopatum in vrbe diuerſarum linguarum, ac vſum, 188, Compellentes epiſcopum aliquem, vt ſua iura ſubijciat laico, 190, Non ſeruantes interdicta epiſcoporum, 193, Non adiuuans epiſcopum in clauſura monialium, 166, Ingrediens ędes religioſarum ſine licentia epiſcopi, 196, Conferens ſacerdotia, & reſeruans ſibi aliquid, 198, Priuans beneficio cōmorantem Romæ, 199. Nō obediens mandatis octo cardinalium, 203. Procurans litteras commendatitias laicorum, 205, Inferior epiſcopis præponens indicem caſuum reſeru. 207. Permittens doceri ſine præuia fidei profeſſione. 204. Peregrinās mutatis veſtibus extra diœceſim, aut veniens Romam, & inde diſcedens inſcio Papa, & qui hoſpitio receperint, 213, Pontifices Germaniæ non ſeruantes capitula, &c. 214, Non ſeruantes priuilegia Eccleſiæ Toloſanæ, 215, Suſpenſi conferentes beneficia, 206, Commiſſarij extorquentes pecuniam, 218, Abſoluere hæreticos 229, Non poteſt diſpenſare ſuper ætatem initiandorum, 244, Caſus Epiſcopis reſeruati, 250, 322, 341, Si poteſt ſuſpendere regulares à confeſſione 259, Epiſc. Naphenſis opinio de fœnore, 310

Epiſcopales caſus ſciendi confeſſarijs, 29, Qui ſunt, ſupra. Caſus.

Eremitana familia, ſupra, Auguſtinianus.

Error multorum Summiſtarum, 236. 224, lege ſuis locis.

Errorum mater eſt ignorantia. 8
Effigens. ſacerdotes, 214
Euchariſtia ſi euomatur,23, Corroderetur à mure,23, Data,vel accepta ab heretico,24, Optimum remedium ad recidiuum,57, Vtrum contritio tantum ſatis eſt,vt digne ſumatur,295, Abuti,vel committi aliquid in eam,vnde aliquis offendi poſſit,253, 324,343.
Examen initiandorum,cõfeſſariorum,&c.locis proprijs.
Excommunicatio iniuſta, Interrogationes de ea,30 Forma abſolutionis,44, Confeſſarius quomodo ſe gerat in abſoluenda,48,52. Ignorantia num excuſat à ſcienda,51. Quid obſeruandum in abſoluenda,50. A qua poteſt epiſcopus abſoluere,53. In articulo mortis.54,Quæ excommunicationes nõ abſoluuntur ſolléni abſolutione Põtificis max.173. Excommunicationes diuerſas, in quas incurritur ob varios caſus in hanc,vel in illam cum ſuis Notandis, lege in proprijs locis, ſic etiam epiſcopales,ac papales,&c.
Excommunicatus ſi celebret,14. Quid, & quot requirenda ab excomm.44. Participans cum excomm. 54,253, Excommun. vtrum abſoluantur tempore Iobilei,275. Vtrum conſequantur Iobileum,294. Simoniaci,282. Quomodo, & quando euitentur cum ſuis Notãdis,& opinionibus lectu dignis,357
Excommunicatus abſoluens, incidit ipſe in excommunicat. 52, Excom. non ſepeliendus in templis, 255, Galli,& Germani vtentes excom.vtrum incidant. 297. Vtrum liceat orare pro excommunicatis.295
Exempla mala dare diſcipulis,80. Peccatorum in praxi. 149
Exemptiones clericorum. ſupra, Clericus, Vectigalia,&c.
Exercíſmus infantum. 38

Exorciſta initiandus quæ interrogabitur. 32
Exploratores excommunicati. 165
Exſules. & contumaces Rom. non poſſunt hoſpitio recipi, nec adiuuari, in regno Neap. 212
Exteriores ſenſus corporis. 145
Extrema vnctio. 40
Exultatio in aduerſis proximi. 154

F

Faber Ferrarius in confeſſione interrogandus. 98
Fabrica D. Petri. 213
Falſificans, ſeu adulterans litteras Apoſt. 19. 167. alias res 18. 252. 255. 323. 342.
Fama reſtituenda ante abſolutionem. 59
Femina infra Monialis, Mulier. Puella.
Ferarum ludus, infra ludus. Beſtia.
Feriæ legitimæ, in foro conſcientiæ. 12. 26. 27
Feruor maiorum noſtrorum erat vehementior, quã hodie. 28. 250
Feſtus dies celebrandus. 127. 134. præceptor accipiens aliquid pro celebrando. 80. peccare eo die. 147
Fidei profeſſio facienda doctoribus. 204.
Filiam ſpiritualem cognoſcere. 12. 13. filiam, & matrem 13. ducere vxorem. Filiorum ſponſalia ſeu matrimonia vtrum poſſint dirimi à patre 20. 196. opprimere filios in lecto. 16. 120. 252. 322. Tenere eos in lecto. 120. 252. 322. Exponere ad hoſpitalia, ſeu xenodoc. 17. 253. ſupponẽtes. 25. 253
Flebotomia cum eſt cauſſa peccati. 84
Fœnus infra, vſura.
Fœtus infra Partus.
Forma abſol. ab excom. 44. diſpenſandi ſuper irregularitatem. 47
Fornicatio ſacerd. 11. pænitentia. 11. 25. 129. 136. 140. 252.

252.256.323.
Fortuiti caſus non ſunt ſciendis 222
Forum pœnitentiæ. 26
Franciſcinarum mulierum ædes ingredi. 185. Franciſcini inquirentes in Dominicanos, aut è contra. 209. eligentes ſibi magiſtratus. 215. petere eleemoſ. inſcio parocho. 227. plura ſupra. Clericus Dominicanus. Religioſus.
Franciſ. N. Canoniſta 308. Pegna. 179. 210, 260. 262 282. Toletus. 179
Fructus emere, quando eſt vſura. 90. Fructus eccleſię ſi impendantur in vſus inhoneſtos. 79. 112. ſacerdotij vacantis. 207. Quos amittant non recitantes preces horarias. 236. Rata omiſſionis. 237. Plura ſupra beneficium.
Fruges ſupra. Annona.
Furis, & raptoris pœnitentia. 20
Furta in aſtrolabio adſpicere. 23. Interrogationes de hoc in confeſſ. 131. 135. Plura lege Reſtitutio. Sacrilegium,

G

Gabellas fraudare. 140. imponere nouas, ſeu augere. 167. 278. à Clericis, alijſue religioſis. 56. 105. 210. 246. 258. 277. Plura ſupra. Clericus. Exemptiones. infra. Publicanus Vectigalia,
Gabriel Biel. 267. 305. 217
Galli verſantes cum hæreticis. 297
Garrula verba, quandoq. mortale. 155
Geomantia ſcripta damnata. 222
Germani aliquot pontifices, & ſacerdotes non obſeruantes, &c. 214. Verſantes cum hæreticis. 297
Gloria falſa. 154
Gradus prohibiti matrimonij. 193

Gram-

Grammatica,& Grammaticus, ſupra Doctor.
Guardiani. ſupra.Abbas,Cuſtodes.
Gratia Rom. procurata nummis. 184
Guidagia infra. Public. Vectigalia.
Guidonis,& Oct. ordinationes. 188
Gula quartum vitium capitale. 141,155
Guſtus,eiuſq; delectatio,quando eſt peccatum. 146,156
Gymnaſiorum rectores permittentes docere ſine fidei profeſſione. 203

H

HÆRETICVS ſi admittatur ad celebrãdum.24 Communicare.24. Credentes,fauentes,legentes libros eorum, 164.bis.201.202.252.323. Sepelli re in loco ſacro.191. Condemnari à laico.210. Quando poteſt abſolui ab epiſcopo. 230.
Hæreticalis blasphemia. 251.322.326
Hebrçus. infra. Iudæus.
Herp. Pontifex,& Mendicantes. 214
Herricus vterque Borbonius,eorum domeſtici hæretici declarati. 228
Herus, ſupra. Dominus.
Hieruſalem petere ſine licentia Pontificis max. 189
Homicidij pænitentia voluntarij.14. Caſualis.14. Neceſſarij.14, Per inſaniam.15. Diſcipuli.15, Latronis, Iudæi, Matris, Domini, Vxoris,15, Filij,16, Sacerdotis, Monachi, Diaconi,17, Interrogationes in confeſſione,128,135, Per aſſaſſiniũ 189, Non poteſt concedi commeatus, ſeu fides publica his,nec recipi hoſpitio in dictione Rom.212 Eſt caſus epiſcopalis, 252,322,342
Horæ canonicæ, ſupra Canonicæ.
Hortari,& præcipere,quid ſignificet, 51
Hoſpes, ſupra, Caupo.
Hoſpitia conducere Bononiæ, 188

Hoſpitale

Hoſpitale mittere filios illuc, quid mali afferat, 17, Diuites non debent mittere, 253
Hoſpitale S. Lazari, infra, Lazarus.
Hoſtiarius initiandus, quæ interrogabitur, 32
Hoſtibus nominis chriſtiani nunciare, mittere, afferre litteras, vel aliud, 167, 199, Alumen, 220, capere incolas chriſtianos, 202
Humiliatorum ordo extinctus, 216
Hydromantiæ ſcripta damnata, 222

I.

IACTANTIA verborum aliquando peccatum mortale. 155
Ieiunia, quãdo poſſunt mutari, 27, 84, 134, 141, 254, 324
Ieſuitę pænitentiarij, 305
Ignem templo inijcere, 20. alij loco, 23, 219, 253, 323, 343,
Ignorantia mater errorum, 1
Ignorantia non excuſat à ſciendis excommunicationibus, 51
Ignoranter coire cum affinibus, 13
Immunes ſunt Religioſi à ſoluendis vectigalibus, Gabellis, portorijs. ſupra Clericus. Publicanus, Religioſus, Vectigal. Quid decreuerit de hoc Conc. Vien. 247, Quid Trident. 249, cum multis notandis.
Impatientia peccatum cordis, quandoq. mortale, 154
Imperio vacante, ſeu interregni tempore, vſurpare ſibi vicarij nomen, aut alicuius dignitatis, aut hunc recipere, obedire, 217
Impreſſores, ſeu Typographi, 164, 185, 194, 323, 333
Impudica dicere ad peccandum, 108
Impugnatio ſupernæ gratiæ, & veritatis agnitæ. 155
Incantatores, 200, 222, 253, 314, 343
Incantationibus luſtrare domum, 25

incendiarij

incendiarij. ſupra. Eccleſia, Ignis, Templum.
incerta male ablata, 254, 323, 136, 141
inceſtus. 14, 129, 250, 322, 342
inconſtantia, quandoq. pecc. mort. 154
indemnem ſe ſeruare. 96
indeuotio. 153
indulgentia, quando, & ad quid, 28, Negans eas eſſe vtiles. 197, 219, 275
infamatio. 155
infans. ſupra. Filius.
infidelitas, 153, Deferre aliquid infidelibus, 167, 199
infirmus euomens Corpus Chriſti, 23, Si moriatur ante peractam confeſſionem, 48, Plura .l. Articulus mortis, Medicus.
ingratitudo, ſiue ingratus animus, quarta filia ſuperbiæ. 139
inhabilitatio, & priuatio quid ſit. 281
inhabilitatus à Papa, non poteſt rehabilitari à ſuo ordinario, nec celebrare. 209
inhoneſta dicere. 108
inimicus, ſupra, Hoſtis.
initiandus, quæ interrogabitur, 31, 109, Simoniace, 205 284. Ante ætatem, aut extra tempora, aut ſine dimiſſorijs. Quæ ſit ætas legitima. Non initiatus celebrans, cum multis notandis, 243, & inde, Ducens vxorem. 253
iniuriæ manifeſtę cognoſcendæ conſeruatoribus.
iniuſte accuſans. 18. Defendere cauſſam. 75
inquiſitionis edicta ſunt ſcienda confeſſarijs. 29
inquiſitores quando incurrunt in canonem, 182, Offendens aliquem ex illis, 206, Defendens hos, 206, Dominicani non poſſunt inquirere in Franciſ. nec è cõtrario. 209. Extorquentes illicitè nummos, 218
inſtrumenta adulterans, 78. 255. 323, 342. Vſuraria. 78
interdicti tempore celebrare. 183. Exeant è templo, 185

Abſolutio extorta 191, Eius abſolutio 251, 322, 342 celebrare nuptias 254, cadauer 255, Non conſequitur Iobileum 276
Interdicta apoſtoli ſupra Apoſtolicus,
Intereſſe, & vſura 30
Interregnum, ſupra imperium, infra ſedes
Interrogationes generatim audiendarum confeſſionum 123, ſigillatim, veluti ad dominos, Mercatores, Parochos &c. vide ſuis locis
Inuidia vitium capitale 142, 154
Ioan. Baptiſta Coſta 306, Sorianus Neap. 311, Boſellus Fl. 306, Polancus 43, Ioſephus Angles 176
Iobilei, ſeu Anni Sancti tempore abſol. 49. Non habet auctoritatem ſuper irregul. 56, indulgentiæ ſuſpenduntur 119, Qui non conſecuntur Iobileum cum ſuis notandis 275, imponentes noua vectigalia, vtrum conſequantur Iob. 276, Vtrum abſoluit ab omni excom. cum ſuis Notandis 279
Ira, ſextum vitium capitale 142, 154
Irregularitas 31, Non diſpenſatur per Iobileum 56, forma diſpenſandi 47, contracta ante ætatem. 244.
Irremiſſibile peccatum 31
Irreuerenter recitare preces 154
Irriſio ſeptima filia ſuperbiæ 139
Iubileum ſupra Iobileum
Iudæum interficere 15, ſi blaſphemauerit Deum, eſt non puniendus 67, quando non poſſumus vti 255
Iudex ſæcularis cum confitetur 63, 72, 136. Trahens religioſum ad ſuum forum 169, Non audiens religioſum poſtulantem ius ſuum 187, 191, Conueniens fraude mulierem vt teſtem 190. Allobrogum nõ expedientes cauſſam biennio 214, admittentes querelas Dominicanorum 227, iudicum miniſtri infra ſatellites
Iudicium quinta filia ſuperbiæ 139, 158

¶¶¶ Iura,

Iuramentum. Nec iures vana per ipſum. 125. 134. crebra iuratio. 154. iurare per caput 21. ſe ad pacem non redditurum. 25. iuramentum additum mendacio. 154. plura infra. Periurium.
Iure conſultus, an Theologus habeat maiorem auctoritatem, quidquid ſenſerit auctor. 319. Plura ſupra Aduocatus.
Ius patronatus habens, ſi vacante eo, fructus perceperit. 21. ſi ſuſpenſi electores conferant. 216. 255
Iuriſdictionis claues ſunt neceſſariæ confeſſario. 8
Iuſtitia Rom. tentata nummis. 184
Iuuenis, ſupra Adoleſcens.

L

Lacticinia, quando non comedenda. 255
Lætitia inepta. 154
Laicus, ſiue profanus peccans cum brutis, aut contra naturam. 14. Euomens Euchariſtiam. 23. Auferens oblationes de templis, incidit in excomm. 187. Mutans veſtem religioſorum, aut deturbans illos ex ędib. 225. Expellentes eos ex vniuerſitate Paris. 227. perſonati ſi induantur veſtibus religioſorum, aut illos exprimentes. 255. 324. Adminiſtrantes loca pia reddant rationem. 256. Plura locis ſuis, vt Adulter, Homicida. Inceſtus &c.
Lanifex quæ peccata facere poſſit. 96
Lanij vendentes carnes, quando non licet. 255. 324
Laruati quando incidunt in excomm. 255. 324
Lateran. Concilium de recitandis horis canonicis, cum ſuis Notandis. 230. De modo euitandor. excom. cum ſuis Notan. 292. Infra Trident.
Latro, & Latrunculus ſi occiditur. 15. vbi incidit in excomm. 164. Latrocinia. 256.
Laurentius Petius legendus initiandis. 44

S. Lazari Collegium vtens priuilegijs abrogatis. 215
Lector initiandus. 32
Ledeſma Hiſpanus Theologus. 306
Legata non adimplere. 254. 323
Legati Pontificis Max. dantes fidem publicam parricidis, aut exſulibus. 211
Legis præcepta, & interrogationes. 123. leges iniquas ferre. 64. Religioſus ſtudens legi extra clauſtra, 188. Docens eam religioſos. 191. leges Octauiani, & Guidonis. 188
Legitimæ feriæ in foro pœnit. quæ ſunt. 12. 26. 27
Leo Theologus. 306
Liber, & libelli famoſi. 254. 342. in Dominicanos. 227. Qui libri legendi confeſſarijs, & initiandis. 42 ... Hæreticorum non legendi neq; habendi, neque imprimendi 164. 194. 201. De Conceptione B. Mariæ 184. Aſtrologiæ iudiciariæ, Mathemat. &c. 200, & 222. Adulterans libros. 225. Imprimentes prohibitos, aut non ſubſcriptos à Pontificib. 194, 323. 332.
Libertas eccleſ. 170. 191
Libido infra luxuria.
Litteras commendatitias quærere. 205. litteras apoſto. adulterare. 165. 255. 323. impedire. 168. vi, vel metu extorquere. 191. Quid valeant contra Bullam Cenæ Domini. 173. 201. impugnare. 194
Lictores infra l. Satelles.
Loca ſacra l. infra Templum.
Lucius Decruc. Theolog. Roman. 305
Ludi prohibiti. 107. 140. 156. Taurorum aliarumue beſtiarum. 202
Ludi magiſter confitens 80. plura vide in Doctor, magiſter.
Lutetia lege infra Pariſij.
Lutherani, Hæretici. 164. ſupra l. Hæreticus.

Luxuria cum marib. omnium grauiſſimum, & peius quam cum matre 14, pænitentia, & medicina 58, & alibi ſuis locis proprijs. Vitium capitale 129, 133, 136, 137, 140, Eius exemplū in praxi 150, eius ſpecies 153, 322, 330, 341, l. plura inceſtus, ſacrilegium, &c.

M

Magia, & magicæ artis ſcripta. 124, 200, 253, 324, 343
Magicis cantionibus luſtrare domum 25
Magiſter ſcholæ fidem faciat initiandis 32, 35, confitẽs, quomodo interrogabitur circa peccata eius muneris peculiaria 80, 144, cum conducunt domos Bononiæ 188, Docens ſine fidei profeſſione 203
Magiſtratus cum confitetur 72, 86, permittens, doceri ſine fidei profeſſione 203, ſi offendatur a Picenis 214. Religioſi accipientes magiſtratum profanum 188, ſacræ pænitent. accipientes aliquod donum 206, inquiſitionis ſi quis occidatur 206, permittens, vt eant armati armis lege vetitis 208, concedens fidem publicam exſulib. & latronib. 211. Religioſorum vtrum præſtet mutari ſæpe, nec ne & an poſſit committi ſimonia in hoc 285
Maiolus
Mala conſilia 155, Dolor, quod non fecerit plura mala 154, commendare 155
Maleditentia ſupra Detractio
Maledictio 155. Malitia 155
Male ablata diſpenſare 254
Marca ſupra l. Ancona
Marcellus Francoliníus 110
Marcus Ant. M. Archiepiſ. Salernit. 112
Mare magnum religioſorum, quid valet 258 260. 262
Mariæ Virg. conceptio diſputari non poteſt. 184. eius officium a quib. recitandum 136
Marius Carrafa 105

Mari-

Maritus occidens vxorem 15, cognoſcens vxorem adulteram 25, cum confitetur 119
Martinus Nauarrus, eiuſq. opinio de celebrando die Ioui Sancto nó placet 111. de redditibus eccleſiaſt. 112 de perpetuitate magiſtrat 285, de fœnore 307
Martinus pap. de ſimonia 284 Mathematici 200, 222
Mater opprimens filium 16, 252, bis 322, ſupponens partum, aut pariens filios ſpurios 25, 252, cognoſcere matrem ſpiritualem 13, matrem cognoſcere 14, interficiens matrem 15
Matrimonium cum aliqua alij deſponſata 13, poſt votum ſolemne 13, 253, cũ adultera 13. clãdeſtinũ 14, 254. 324, 343. Matrimonium filiorum non poteſt dirimi à patre 20, 195. Impedientia, & dirimentia matrimonium 30, Dirimentes fraudulenter 254. Interrogationes de hoc ad parochos 40, in confeſſione 119, ſollemnizantes matr. ſine licentia parochi 183, cogentes matrimonia fieri vi. 196, in gradibus lege vetitis 193
Matutinũ recitandũ ante mediã noctẽ, & ante Miſ. 111
Mechanicus cum confitetur 96
Mediatores ſimoniæ, cũ incidunt in canonem 184, 286
Medicina ſeu remedia adhibẽda à confeſſario ſingulis pecca. 57, Habet Aſtrol. 222, Relig. ſtudẽs 188 191
Medicus cum confitetur 82, prorogans ſanitatem lucri cauſſa 83, ingrediens monaſteria nulla neceſſitate 186, docẽs religioſos 191, quãdo fit irregularis 84
Membra incidere, aut debil. 18. 322 343
Mendacium & Mendax 132, 136, 155, Iocoſum quando reddit peccatum mortale 158
Mendicantes religioſi lege ſupra cleric. & infra Relig.
Menſuras adulterare 19, 89, 140
Mentis peccatum non eſt reſeruatum ordinario 256
Mercatores, quæ peccata propria cõmittere ſolent 92
Methodus confeſſionis liber legendus 44

Milites ſupra Bellum, Domini.
Miniantes circulos, ſeu orbes cereos agni cæleſtis ex comm. 210.
Minores ordines, cum ſuis interrogationibus. 33
Minores Franciſcini, ſupra, Dominicani, Franciſcini infra. religioſus. &c.
Miracula, quæ non poſſunt narrari populo. 187
Miſericordiæ opera. 143
Miſſa celebrari ab excommunicato non licet. 14. celebrare & non communicare. 19. permittens hæreticum celebrare 24. quæſtiones in hanc. 39. Celebrantes antequam dictum ſit Matutinum, aut in templo polluto. 110. Non omnes celebrent in die Ioui Sancto. 211. Qui non ſunt initiati. 253. Tempore interdicti 183. ſi celebraret quis ante abſolutionem ſimoniæ; 282.
Mœchus in confeſſione interrogandus cum ſuis notandis. 129. 133. Carmina in hanc materiem. 136. 137.
Modus generalis, & ſpecialis audiendæ confeſſ. ſuper decem præc. leg. &c. 123
Modus abſoluendi varios caſus, vide ſuis locis.
Mogut. Pont. non ſeruans ſtatuta inter Men. &c. 214
Carol. Molinæus homo impius. 240
Molliciei peccatum, non eſt reſeruatum. 256
Monachus, ſi occidatur pænitentia interfectoris. 18. euomens Euchariſtiam. 23. cum confitetur. 117. percutiens monachum. 180. ſuſcipiens magiſtratum ſæcularem. 188. eorum monaſterium ingrediens mulier incidit in can. Nec ſuperiores poſſunt permittere hoc. 185. 208. ſi in electione magiſtratus offendatur aliquis electorum 190. Quærere, aut recipere ædes monialium 225. Vtrum præſtet mutari quotannis 285. Sæculares deturbantes hos è ſuis ædib. 225. Nec miſcere in reformatione eorum.

eumdem niſi. 225. Non poteſt tenere arma ſine li centia ſui ſuperioris 192 Non poteſt priuatus cõferre ſe ad principes. 193. Non ſeruantes interdictum. 193. Acquirens ingentia habitacula, aut mutans. 193

Monaſterium. lege Monachus, & Monialis.

Monialis ſi quis cognouerit eã, 13. In cõfeſſiõe quomodo interroganda. 121. Percutiens eam. 180. ingrediens in harum monaſteria incidit in canones. 106 185. bis. 186. 196. 208. 226. 254. 322. 342. Admittens aliquem, ſeu permittens, vt ingrediatur 186 Sæcularis non adiuuans, vt harum clauſura conſeruetur. 196. cogens aliquam fieri mon. vi. 196. Diſſuadens virgini, ne fiat monialis 197. quando ingreſſio hæc eſt caſus pap. & quando epiſc. 196. in dirigenda moniali, tollenda eſt cauſſa diſcordiarum. 190. impedire viſitatores monialium 192. Exiens à clauſura, & quouſque extenditur 206. 252. Fratres mendicantes expellentes eas e ſuis ædib. 225. laici hoc adiuuantes. 225. corruptores, vel hoſpites, vel ludentes cum illis. 252. 322. 342. Vtrum comittat ſimoniam dans aliquid pro ingreſſu. 288.

Monitio ad ſingula peccata lege ſuis locis.

Monomachia ſupra certamen.

Montes pietatis impugnas. 194

Mors, accuſans ad mortem. 18, confitens mortis tempore, ſeu in articulo mortis, quomodo abſoluatur. 31, 45. 46. 49. 50, 56. 177. 258.

Mortale peccatum infra I. peccatum.

Mulier ſi cognoſcatur à patre ſpirituali. 13. deſponſata & alteri nubens. 13. Deuota peccans. 13. occidẽs filium. 16. ſupponens partum, aut concipiens ab alio. 25. 252. cum confitetur, quomodo interrogabitur. 166. 120. cum abſoluitur ab excom. non

percutitur virga 45, Honora patrem, & matrem 128, 135, ingrediens monaſteria religioſorum 185, 208, iudex conueniens eam, vt teſtem excom mun. 190, ſectans ſtatum Beguinarum, aut nouum ſuſcipiens, incidit in can. 194, Raptores mulierum incidunt in can. 296, 254, 323, Cogentes mulierem, vt nubat alicui 62, 196, cogentes ingredĩ monaſterium, adiuuantes, & non reuelantes etiã incidunt in c. 196, Mulier interficiens, aut opprĩmens filium 16, 252, bis 322, procurans abortum vel ſterilitatem 84, 253, 322, Machinans necem mariti 252

Multiloquium, quandoq. peccatũ mortale 155

Munera, quę poſſunt capi a magiſtrat. papę, & a quib. 187

Murmurare aliquan. pecc. mort. 143, 155

Mus corrodens Euchariſtiam 23

Mutus moriens, quomodo confiteatur 31

Mutuum accipere domini, pro diſtribuendis magiſtr. non poſſunt 65

N

Natiuitates facere aſtrologis non licet 222

Naturale ius infra ſacerdos. Coire contra Naturam infra peccatum,

Nauarrus ſupra Martinus

Naufragorum bona ſurripere, excomm. 131, 164

Nauigatio habet aſtrologiam 222

Neap. regni Barones, recipere hoſpitio exſules Rom. excomm. 212

Neocromantiæ ſcripta prohibita 124, 222

Neptem cognoſcere 13

Nicolaus Auſmus de euitandis excommun. 298

Nicolaus Lanoia canoniſta de fœnore 306

Nicolaus de ploue legendus initiandis 44

Nobilis ciuis priuatus, quæ peccata committere poſſit 88
Notanda confeſſarijs tempore Iobilei, excomm. &c. ſuis locis &c.
Notarius ſupra Actuarius, ſcriba cum confitetur, quomodo interrogabitur 77, poteſt examinari ab epiſcopo, & non idoneus repertus ſuſpendi 77, conſcius fraudis in permutando ſacerdotio, aut re ſimili 200, Adulterans ſcripturas, aut capiens informationem mancam. 255. 322, 342
Nouitium percutiens 180
Nummum adulterinum cudens vel impendens 213, 252.
Nuncius ſupra lege legatus
Nuptie ſupra matrimonium infra ſponſalia clandeſtinæ.

O

Obedientia maiorum noſtrorum in accipiendis pænit. 18, 150
Oblationes non licet auferre de templis 187
Obſeruantiæ religioſi, ſupra Franciſcini, Clericus Religioſus.
Obſtinatio, cum eſt peccatum mortale 154
Occiſor ſupra Homicidium.
Octauiani ordinationes 188
Oculi ſunt feneſtræ, per quas intrat mors 145
Odoratus vnus è quinq. ſenſ. 145, 154
Odium pecc. mort. 142. 154
Officiales ſupra Magiſtratus
Officium ſupra Magiſtratus, & Canoniſtæ preces

Oleum ſanctum tangere. 20 253. 324. 348

Omiſſionis peccata, interdum mortalia, interdum veni alia. 156. 258

Omnib. modis, quid ſignificat. 308

Omnino cum ponitur in excomm. quid ſignificat. 303

Onomantiæ ſcripta damnata. 228

Opera ſatisfactoria, infra l. pœnitentia,

Opera miſericordiæ, quot, quæ, & quando obligant. 143

Operis peccata quæ & quando mortalia. 155

Orare pro excommunicatis. 295

Ordinarij non epiſcopi cũ non poſſunt approbare confeſſarios 264 Non poſſunt priuare beneficijs commorantes Romæ. 199. plura lege ſupra epiſcopus.

Ordinationes Octauiani, & Guidonis damnatæ. 188

Ordo per ſimoniam. 114. 205. ſupra initiandus infra Simonia.

Ordo Humiliatorum, Eremitanus ſupra ſuis locis.

Oris peccata, quando mortalia, & quando venialia. 154

Oſculis delinquere. 154

Otium, ſeu otioſitas, hominis ſepultura. 88. 143

P

Pœnitens debet eſſe diligens in eligendo confeſſario. 2. Rediens ad vomitum, hoc eſt, ad peccata ſuperiora. 28

Pœnitentiæ canonum debent ſciri confeſſ. 7. Non tamen ſemper imponendæ, ſed inſinuandæ 7. Pœnit. ad arbitrium confeſſarij eſt falſa, ſed pro menſura delicti 7. Maiores noſtri obſeruabant, & quo uſque, & qñdo minui cœperũt 26. Pœnitẽtia aliquorum annorum quomodo intelligatur 27. Non danda eſt in præiuditium alterius 26. cui danda eſt

eſt maior veterano, an nouitio 26. feriȩ legitimȩ in foro pȩnit. 26, pænit. data in aliqua re, quā non habet pænitens, vtrum poſſit mutari 27, ſi morienti dimittat culpam 30, Interrogationes de ea ad parochos 28, 39, eſt neceſſaria, quæ ſciatur à ſa cerdote 41, Quæ imponenda eſt morientibus 56, peccati occulti 56, imponenda eſt contraria pec catis 57, 59, Debet eſſe mitis, ſed aliquando ſeuera 57, Quæ videtur facienda, ſemper ſit 58, patefacienda eſt pȩnitentibus quot annorum erant tēpore ſanctorū patrum 59, Pœna pænitētiæ 154 Nemo dimittendus eſt ſine pænitentia, 267

Pænitentia uniuſcuiuſque peccati, vt adulterij, ſuperbiæ, homicidij, ſponſalia dirimentis, ſimoniæ, &c. vide ſuis locis.

Pænitentiariæ ſacræ magiſtratus concedentes pluſquā ſibi licet 202. Non poſſunt accipere munus aliquod, 206

Pænitentiarius debet conſtitui, eiuſque conditiones, 265,

Paganum interficientis pænitētia, 15

Papa. non licet apellare à papa ad futurum concilium 164, Conſpirantes in pontificem max 183, Diripientes domum papae deſignati 184, Eligentes papam ſimoniace incidunt in can. 185, 191, Euntes Hieroſolymam ſine licentia papæ 187. Cardinales patefacientes vetitum à papa 187, Miniſtri papȩ quȩ munera non poſſunt accipere 187, Nemo confiſus de tertia parte cardin. poteſt vſurpare ſibi nomen papæ 188, ſuſcipiens nouam religionem ſine licentia papȩ 191, litteræ pontificis max. ante eius coronationem valent 194, Ambientes papatum, & ineuntes conſilium de eligendo alio, viuente ipſo papa, & etiam adiuuantes incidunt in can. 201, Commiſſarij, ſeu ablegati à papa ad cogno-

cognoſcendam aliquam venditionem eccl. 218
Papales caſus ſciendi confeſſario 29, 51, papales caſus ex Cena Domini qui ſunt 154. & inde. Alij caſus ex Decr. & Decret. extr. &c 180, & inde
Parens infra pater.
Pariſiorum vniuerſitas oſtendens mendicantes incidit incan. 224.226
Parochus quomodo examinandus in ſuo munere 28.35 Quos libros legat 42, 212. Afficiens damna vel impedimento mendicantes 222, debet immorari in ſuo ſacerdotio, ſecus nõ facit fructus 242. vtrũ poſſit eligere ſibi confeſſarios coadiutores 264. vtrum poſſit abſoluere pænitentes alterius parochiæ 265, plura lege Confeſſarius, ſacerdos, Religioſos &c.
Parra 306. Parricida ſupra Homicida.
Partus adulterinus, vel ſuppoſitus 25, 252, ter. Necatus, ſeu oppreſſus 16, 252, 322. Retinentes in lecto. 252, 322
Pater non poteſt dirimere ſponſalia filiorum 20, 195, cum confitetur 188. Honora patrem, & matrem 128. Carmina in hoc 135, inijcere manus in eos, offendens, vel inſidians, 109, 322, 342
Patronus Eccleſiæ, ſupra. Ab. Beneficiat. Eccleſia. Parochus.
Paullus Aret. Cardin. de ſtipulatione fœner. 311. Quos caſus ſibi reſeruauerat, 322
Pauperum perſonarum contemptus, inter varias peccat. ſpecies 154
Pax non licet iurare, nolle redire ad pacem. 25
Peccatum, quanta penitentia puniebatur olim. 10, 59. Sacerdoti 12. Vtrum ſit maius cum matre, an contra naturam, 14, Maius clerici, an laici, 14. Occidere matrem, an vxorem 15. Quid ſit peccatum, quo tuplex in Spiritum Sanctum, clamantia vindi-

ſtam, &c. omnia ſcienda ſacerdoti 29, 30, peccata venialia ſunt materia, & propria Sacramenti 48, peccato occultò quæ pænitentia 56 quæ pænitentia, & remedium imponenda eſt cuilibet peccato ideſt contraria 57, 59, peccata cuiuſcunque ſtatus, conditionis, vt Dominorum, Iudicum, Religioſorum &c. 61, & inde peccata in bello contingentia 20, ſeptē peccata mortalia 138, circumſtantiæ peccatorum 145, Exempla pecc. in praxi 149, 150, variæ ſpecies peccatorum 153, peccatoris, quæ quandoque mortalia, & quandoq. 154 Operis 155. Omiſſionis 156, Regula diſcernendi peccati mortalis à veniali 158, defenſio peccatorum 155, peccata, quæ vel à papa ſo ū vel ab epiſcopis poſſunt abſolui, ſupra caſus, & alibi locis proprijs.

Pecunia ſupra Nummus

Pedagia ſupra clericus infra publicanus, vectigalia

Penſio eſt ſoluenda ſuo tempore fiſco Rom. 212. penſionarij quomodo tenentur recitare preces horarias 236. & inde.

Peregrinus petens Romam non poteſt offendi 166

Perfidia quandoque mortale 154

Peritia ſacerdotis quanta 3

Periurij pænitentia 18, 25. per vim 18, in manu epiſcopi in cruce, per vim ſeu ignorantiam 19. ſcienter 19, 126, 134. 154. 254, 323, 342.

Perſonarum acceptio, quandoq. mortale 154

Perſonati homines ſupra laruati

Pertinacia nona filia ſuperbiæ 139

Peſtis ſacerdotis eſt ignorantia 6

Pharmacopola cum confitetur 85

Philoſophiam docens ſine fidei profeſſione 204

Phyſica non poteſt diſci à religioſis, ſine 188, 191

Picenus ſupra Ancona

Pietatis montes non licet impugnare 194

Pignorationes in religioſos concedi non poſſunt. 190

Pignoratitia cautio, quę ſit 177
Pignus accipere, & eo vti 90
Pigritia, inter uitia capitalia 143
Piratæ excommunicati 164
Plautius iuriſconſultus de fœnere 308
Poculum amatorium dare 125
Pœna, quando obligat in conſcientia 233, lege pœni tentia
Pontifex max. ſupra Papa
Pontifices minores ſupra epiſcopus
poſſeſſionum eccleſię termini mutari non poſſunt 254
potus veneficus 255
præbendarij, ſi non recitauerint horarias preces, quas diſtributiones amittant 240
præcepta legis ſupra Decalogi
præceptor, in confeſſione interrogandus 80, 144
præcipere & hortari 51
prædicator ſupra concionator
prædicatorum ordo, ſeu familia, ſupra Dominicanus
prælati ſupra Epiſcopus, clericus
præſumptio ſecunda filia ſuperbiæ 138, 153
preces horariæ ſupra Canonicæ horæ
presbyter infra ſacerdos
prima tonſura cum ſuis quæſtionibus 31
princeps ſeu Rex Dominus cum confitetur, quomodo interrogabitur 61, Horum excommunicationes 69, peccata ſolita committere in bello 70, Debent audire religioſos repetentes ius ſuum 189, Imponentes noua vectigalia 165, 178, prohibentes clientes ſuos vendere aliquid religioſis 189, Non obſeruantes cap. Felicis 189, Deficientes circa officium inquiſitionis in hæreticos 190, committens fraudem in electione noui pontificis 191, conuertens ad ſe cenſus, aut iura loci religioſi 195, impediens, ne fructus percipiantur ab eis, ad quos

ſpectant 195, Vetantes, ne ſui clientes contrahant
matrimonia ſuo arbitratu 196, concedentes lo-
cum ſingulari certamini & ibi pugnantes 63, 197,
201, permittentes, Romipetam moleſtia aliqua
affici 200, permittentes fieri ſpectacula, & ludos
taurorum, aliarumue ferarum 63, 202, permitten-
tes, aliquem docere ſine fidei profeſſione 203, Ho
ſpitio recipientes conſceleratos, & exſules Rom.
211, 212, communientes domos ſuas ad vlciſcen
dam iniuriam 211, oſtendens aliquem ſuorum ini
micorum 212, ſi tempore interdicti, coegerint ſa
cerdotem ad celebrendum 183, Non ſeruantes pri
uilegia Toloſanæ Dioc. 215, Non immiſceant ſe
mutandæ vitæ religioſorum, & hac de cauſſa ex-
turbent illos è ſuis ędibus 225, Quales erant olim
in rempl. Chriſtianam 250, confeſſarij horum 279.

priores ſupra Abbas

priuatio, & inibitio, quid ſignificant 188

priuilegia nulla valent contra bullam in cena Dom.
173, Neque in caſibus epiſcoporum 258, 262, ſen
tentia papae in hoc 260, priuilegia mendicantiũ
ſunt communia inter ſe, non autem cenſuræ 228,
quomodo confirmauerit Greg. xiij, 228, priuileg.
Aug. Domin. Franciſcinorum ſupra locis ſuis

procurator cum confitetur, interrogabitur 77.

proditio 155

profanus ſupra laicus

profeſſio fidei facienda doctorib. 204

promotus ſupra initiatus

prophetiæ ſſeu vaticinia infra teſtimonia

proprium habere, an liceat monialib. 122

publicanus confitendo interrogabitur 105, infra vecti
galia, Datia &c.

puella cum confitetur 106, plura Adoleſcens, Mulier.

pyromantiæ ſcripta, profeſſio prohita, 212

Qua-

Q

QVADRAGESIMÆ tres inſtitutæ a D. Petro, 18,28. In pænitentijs, quomodo intelligendæ, 27. quomodo,& quib.ſeruanda. 254,324
Quæſtores fabricæ D.Petri ſi impediantur. 213
Quando. Quibus auxilijs. quid. Quis. Quomodo. Per quos. Quoties ſunt è circumſtãtijs neceſſarijs. 147
Quinque corporis ſenſus, 145

R

RAPTOR, ſupra, Fur. Raptum. Raptores mulierum, 129,141,196,264,323.342.
Raptum. 131.135.140
Ratio integrè reddenda Cameræ Apoſtolicæ.201. Aliorum locorum piorum. 256
Rebaptizatus. 25.252
Recidiuum peccatum vt tollitur. 57
Reconciliationis abſolutio. 48
Reconfirmatus. 252
Rehabilitari, ſuprà, Inhabilitatio.
Regni Siciliæ Barones.ſupra, Neapolis.
Regulæ dignoſcendi peccati mortalis à veniali. 158
Regularis. infra. Religioſus.
Reinitiatus,ſeu Reordinatus. 252
Religio,& Religioſus,& Sacerdos,qui,& qualis.1. Adminiſtrans in peccato mort.2. Dei miniſter & inſtrumentum in vſu clauium.8. Fornicator quam pænitentiam agebat.11.12.252.323.Pro alijs peccatis grauib.12.Pro Adulterio, Inceſtu.12. Cognoſcens filiam ſpiritualem.12. 152. Si eius filia poſt votum nuberet.13.Si adeſt nuptijs clandeſtinis.14.Si excommunicatus celebrauerit.14.Homicida.15.Opprimens filium in lecto.16. Vtrum pro

hoc maior pænitentia ſacerdoti latino, an Græco 16. interficiens ſacerdotem 17. celebrans, & non communicans 19. Inuoluens mortuum pannis altaris 20. Reuelans confeſſionem 22. 253. in recitandis horis diſcrepans à conſuetudine metrop. 22 255. Euomens Euchariſtiam 23. Dans Euchariſtiam hæretico 25. Dilapidans bona eccleſ. 25. Rebaptizatus 25. Quæ debet ſcire pro audiendis confeſſionib. 28. 153. 328. initiandus quæ interrogabitur 31. & inde. Quos libros legat 41. Notanda ab omnibus ſacerd. 50. 325. 344. cum audit confeſſiones quæ interrogabit vnumquemque 61. Cum ipſe confitetur 109. 112. 114. 117. Non poteſt trahi ad forum profanum 169. 198. ingrediens per ſimoniam 117. 288. cogens, aut exigens vectigalia, portoria, gabellas, aut aliud tale à religioſo 56. 105. 170. 189. 191. 210. bis 246. 268. Non poteſt abſoluere à caſibus reſeruatis papae, ſeu epiſcopis 173. 179. 182. 258. 260 262. 264. Miniſtrans ſacramenta ſine licentia parochi 183. Inducens aliquem, vt in ſuo templo ſepeliatur 183. Ingrediens monaſterium mulierum ſine cauſſa 185. 196. petens Hieroſolymã ſine licentia 187. 218. Studens extra clauſtra 188. 191. 204. Aſſumens nouum habitum religionis ſine licentia papæ 191. Mutans religionem. Dimittens habitum ſuæ religionis 192. 224 Concionãs ſine licentia pontif. 192. Tenens arma ſine licentia 192. Deterrens à ſolutione decimarum 192. ſuſpenſus ob hanc cauſſam, & concionans 192. Acquirens immoderatas habitationes, ſeu cubicula 193. non habens ſacerdotium, & vſurpans decimas 193. petens aulas principum 193. non ſeruans interdictum 193. ſequens ſectã Beguinarum 194. Alienans bona eccl. 194. concionando

5 -

impugnans montes pietatis 194, concionãs ſolam contritionem ſatis eſſe 195, conſentiens alienationi bonorum locorum piorum 195, ſciens aliquam mulierem inuitam ingredi monaſteriũ 197. ficte aut fraudulenter reſignans ſacerdotia 200. Non ſeruans capitula in fauorem relig. 214. Percipiens ex ſacerdotio vacante fructus plures quã decet 215. Corrumpens electores pro magiſtratu acquirendo 215.216. laicus immiſcens ſe reformationi horum 225. prohibens facere eleemoſynas his 225. Expellentes hos è ſocietate paris. 224. Expellentes alios religioſos 225. Religioſorum priuilegia ſunt communia inter eos 228. Reordinatus, Rebaptizzatus, Reconfirmatus 252, ſi fieret religioſus in vita coniuge 252. concubinarius 252.322. initiatus ſine licentia ſui epiſcopi 253 ſacrilegus 253. Non initiatus celebrans 253. committens aliquid ſcandaloſum circa ſacramenta 253.324 343. celebrans nuptias tempore prohibito 254. ſepeliens excommunicatum in templis 255. ſi eius negligentia aliquis moriatur ſine baptiſmo 255. temere abſoluens 256. Non reddens rationem adminiſtrationis loci pij 256. Concubinæ religioſorum 256. Vtrum poſſint abſoluere ab omnib. caſib. & ſuſpendi ab epiſcopis à confeſſ. 258. & inde. Vtrum tempore Iobilei poſſint abſoluere ab omnib. caſib. ſine ſpeciali licentia epiſcoporum 261. Non poſſunt audire confeſſ. ſine approbatione 266. Nec audire confeſſiones aliorũ ſacerdotum 264. Confeſſarij principum 279. Quos libros legant ne incidant in ſimoniam 283. petens aliquid à pœnitente 324. incedens in habitu ſæculari. 324. cum non poteſt abſoluere vigore priuilegiorum ſuorum 325. Dandus eſt ſal religioſis 272. Horum magiſtratus vtrum ſint perpetui

petui 285. lege plura Abbas Auguſt. Beneficiatus, clericus, confeſſor. Dominicanus, Franciſc. monialis. repreſalia. vectigalia, &c.
Remedia ſupra Medicina.
Reordinatus, ſeu potius reinitiatus 252
Reprehenſio alicuius rei, quam tu facis 255
Repreheſalia in religioſos 190
Res alienas ſurripere 131. 135. 164. Deſiderare 133. 137
Reſignatio beneficiorum 112
Reſtitutio in primis facienda, nec ea arbitrio ſacerdotis ſubiacet 58. 30. fructuum beneficij male perceptorum vtrum ſit facienda. 112. 254
Rex ſupra Dominus.
Rigor pænitentiarum, ſupra, pænitentia, & infra ſatisfactio.
Roma, & romanus. Impedire uehentem frumentum, aliaſque res ad vrbem roman. 166. 200. 217. Petens romam pietatis cauſſa 166. Qui eſpediturus res eo ſe confert. 166. 167. Impediens lites pendentes in foro rom. aut offendens defendentẽ illas. 167 168. 189 ſenator r. cum eligitur, 182 Corrumpẽs pecunia iudices rom. 184. Quique illos nõ indicat 184. ſi nõ erit curſor, & præſentauerit cõmiſſiones 201. ire armatũ per ditionẽ rom. 208 Tentans oppidum aliquod rom. ſubijci alicui 209. Cõcedentes commeatum, aut recipiẽtes hoſpitio conſceleratos, & exules 211. Communiens domum ad ulciſcendas iniurias 213. Offendẽs aliquem ſuorum inimicorum 212. Emens fruges vltra neceſſarias domui ſuæ. 216
Ruralis, & ruſticus cum confitetur 102
Rutilius Benzonius Theologus 306

S

Sabbatum 255, ſupra feſtus, feriæ.

Sabellius Cardinalis 111
Sacer locus, ordo, ſupra, ordo infra templum
Sacerdos ſupra Abbas. Benefic. cleric. confeſſ. Religioſos.
Sacerdotium, ſupra Beneficium
Sacramenta, & ſacramentalia adminiſtrare in peccato mortal. 2. Cadẽs ſuper terram 23. abuti 125. 253 324. 343. ſacramenta ſingula vt Baptiſ. Chriſmæ vide locis proprijs
Sacrilegium committere 20. 129 137. 141. 155 253. 254 eſt reſeruatum 256 323 bis 342
Sæculi triſtitia, quandoque peccatum mortale 154
Sæcularis, ſupra Laicus, Profanus, Iudex
Sal externus non poteſt emi à Rom. 221. Dandus eſt mendicantibus 272
Sanctus ſupra Blaſphemia, Diuus
Sanctimonialis, ſupra Monialis
Sanguis Chriſti cadens in terram 23. Mittere e muliere, cum eſt peccatum 84
Saracenis aliquid, aut litteras afferre, mittere, excom. 165. 199 220. ſupra Hoſtis
Satellites extrahentes reum è templo 220
Satisfactionis definitio 8. Neceſſario imponenda pænitenti 267.
Satisfactoriæ operæ ſupra pænitentia
Scandalum actiuum, & paſſiuum 158
Schiſmatici, excommunicati 164. 202
Scholaris, ſeu Diſcipulus, Audiens, ſtudens cum confitetur 81. conducentes cubicula aliorum Bonon. 188. lege ſupra Auguſtin. Magiſter &c.
Scientia potiſſimum eſt neceſſaria confeſſarijs 1. 2.
Scientia canonum etiam neceſſaria, ſupra confeſſarius, Religioſus.
Scoti error
Scriba, ſeu Notarius cum confitetur 77. conſcius fraudis

dis permutationis ſacerdotij 200. Adulterans ſcripturas 255.323.342
Sede uacante ſeu interregno, vſurpare nomen dignitatis 217. ſedes Apoſtolic. ſupra Apoſtolicus
Seminatio diſcordiæ 155
Senator Rom. non poteſt eligi ſine licentia Pontificis max. 182
Senſus corporis in confeſſ. quomodo examinabuntur 145
Septem annorum pænit. vnde ſit dicta, & quare ſit aucta 10. circumſtantiae neceſſ 146. opera miſericordiæ 144. peccata capitalia, & eius filiæ 138.
Sepulcrum D. non poteſt viſere aliquis, inſcio papa 187. 218. inducens aliquem vt eligat ſepulturam in ſuo templo 183. ſepulc. Hereticorum 193 ſepultura excomm. vſurariorum. 193
Sequeſtrationem fructuum beneficij prohibens vel occupans 192
Seruus occidens herum 15. cum confitetur 120.121
Sigilla adulterans 255
Signum mittens ad conclaue 191
Silueſter 236.299
Simonia 18,117,183,200,205,253,282,& inde
Sacerdotium ſupra ſimonia Beneficium
Sodomia ſupra luxuria 13,253,322,342
Sorores duas cognoſcere 13, bis
Sortilegus 23,222,253,324,343
Sotus 56,178,296,300
Species peccatorum variæ in genere 153
Spectacula ſupra ludus
Spiritalis filia 12,13,342, opera miſericord. 144
Sponſam alienam accipere 13, ſponſalia filiorum dirimere 20, 195, Clandeſtina 14,324,343, ab initiatis 253, tempore interdict. 254,324, de futuro

ſi cognouerunt ſe ante tempus 254
Spurij filij 352
Status pænitentis cognoſcendus Confeſſario 60
Status eccleſiæ Romanæ ſupra Cliens.
Statuta contra libertatem eccleſiaſt. condens. 173.324
Sterilitas procurata 253.322
Stultiloquium, quandoq. peccatum mortale 155
Subdiaconus diſſimulans venditionem ſacr. 22. Initiandus 33. occidens ſubdiaconum 18
Subditus ſupra Cliens.
Succeſſus fortuiti non poſſunt ſciri 222
Summæ neceſſarię ſacerdoti 42.43
Summiſtarum error de recitandis horis 236.267
Superbiæ eiuſq filiæ 138,154 pęnitentia 59
Superſtitio 124.324.343
Suſpenſionis ſentētiam extorquere 191. abſolutio 251 312.342
Suſpitio, aut iudicium aliquando mortale. 153
Synhodus cogenda 304

T

Tabellio ſupra Actuarius, Nonatius ſcriba
Tabernarius ſupra caupo, Hoſpes
Tactus vnus e quinque ſenſib. 146. 156. cum eſt caſus reſeruatus 252.256.322
Tædium boni, nonnumquam pecc. mortale 154
Taurorum ludi prohibiti, nec clericis conſpiciendi 63 202. 304
Templum ſupra eccleſia, clericus.
Tentatio octaua filia ſuperbiæ 139
Termini agri eccleſiæ non mutandi 254
Teſtamenta, & legata ad pias cauſſas impedire, occultare, non exequi 79.254.323.342
Teſtimonia ſeu prophetiæ, & vaticinia ex ſacris libris

vertentes in religioſos 186
Teſtis falſus 18.19.132.136.155 excommunicati 200 254.323.342
Theologiæ ſupra Doctor Canoniſta
Thomas Aquinus ſemper legendus 43. ſingulis fere paginis citatur
Timor malus aliquando peccatum mort. 152
Toloſæ ciuitatis priuilegia ſeruanda 215
Tonſura prima 31. Clericus non deferens tonſuram 109.324 343.
Tractatus generalis audiendæ confeſſ. de x. præcepta legis 123
Tranſmarinas partes petere ſine licentia 187.218
Treuer. Pontifex, & mendicantes 214
Tribunal profanorum non habet ius in religioſos, ſupra Clericus Religioſus
Trident. Concilium circa confeſſores decernit de eis Clem & extr.4. De pænitentia imponenda 8. Non poſſunt fieri gloſſemata, neque commentarij in illud 203. Quid iudicarit de exemptioné clericorum 249. excommunicationes quę habentur in eo 295. ſuper caſus reſeruatos 257. ſuper confeſſionem 264
Trinitarij hæretici, excommunicati 164.201
Triſtitia ſæculi, cum eſt peccatum 154
Turca ſupra Hoſtis
Typographi ſupra impreſſores

V

Vanagloria 154
Vaniloquium 155
Vaſa ſacra, hoc eſt tractare manib. pollutis 20.187
Vaticinia, Diuinationes 23.25.124.222.253.324.343 prophetiæ teſtimonia 187

Vbi vna ex circumſtantijs neceſſarijs 147,151
Vectigalia ſupra Gabella Publicanus &c.
Venationes beſtiarum 66, 108, ſupra ludus
Venena,& venefici 109,125,255
Venialia peccata ſunt materia, & propria ſacramenti pœnitentiæ 48,ſupra l. peccatum
Verba garrula proferre, quandoque mortale 155
Verecundia ſeu pudor de pauperibus 154
Veritatem impugnare 154.107
Vgonotti vel Hugonotti hæretici excommunicati 164
Vicarij nomen vſurpans aut recipiens illum,aut obediens, ſede vacante 217. epiſcoporum quando poſſunt abſoluere 229
Viceclauitæ,ſeu Vicelephitæ hæretici damnati 164
Victualia ſupra Annona
Viennenſe concilium de immunitate cleric. 247
Villicus ſupra Agricola
Violatio dierum feſtorum,votorum locis ſuis
Virginis raptor 64.89,108,129,136,196,254,323,342
Vis illata ſeu violentia cognoſcēda conſeruatorib.190
Viſus corporis ſenſus 145
Vitium innominatum ſupra luxuria,ſodomia
Vitia capitalia, & horum interrogationes 138
Vituperatio nonnumquam mortale 155
Vnctio extrema,ſupra extrema vnctio
Vniuerſitas permittens docere , aut promouens ſine fidei profeſſione 203.Pariſiens. 214
Voluntas peruerſa nonnumquam mortale 153
Votum violare 14.15.125.134.137.252. Commutationes votorum 253.324
Vrbanus quartus de ſimonia 288
Vſitæ,ſeu Huſſitę heretici damnati 164
Vſmatus theologus, & canon. 306
Vſura,fœnus, & intereſſe 30.63.78,89.93.132.189.193 253.304.& inde 323.342

Vulne-

Vulnera 256.322 342
Vuormac. pont. & mendicantes 214
Vxorem ducere quam adulterauit 13. occidere 15. vtrū maius peccatum eſt, occidere vxorem, an matrem 15. adulteratam cognoſcere 25, vxore aliena abuti 129.136. Deſiderare 133.137. machinans mortem viri, ſeu cum eius mors machinatur 252. fieri religioſum inuita vxore 252. lege plura ſupra mulier

X

Xyſti iv. caſus dupliciter inueniuntur 177
Xyſti V. bulla in cena dom. 162. in admittentem mulieres in monaſteria 209. contra recipientes hoſpitio exſules 211. in Borbonios 221. in aſtrologos, & mathematicos 222. quoad priuilegia religioſorum 263
Xyſtus Lucenſis Dominicanus 310

Z

Zuinglini hæretici damnati 164

ERRORVM INDEX.

Menda ſic Corrigito

Pag. 2, verſ. 1, Dauid Romæus. pag. 3, verſ. 15, teremus, eoque frueremur: præ. pag. 4, verſ. 6, cumque liber, 10, ad te iureoptimo, omnibus plaudentib. vt opus pag. 5, 21, quare perge, vt pag. 9, 15, vt ceteri de nouitiorum 10, 9, Eugub. pag. 11, verſ. 10, Romam proficiſcenti, vt: pag. 13, 22, leuauit, licet pace omnium verum pag. 16, 7, deſideraretur, immo erat coryphæus tert. pag. C. 2, verſ. 7, 78. (2. pag. 17. 14. innumerabiles In Indice pag. 1, 26, 253, 342, pag. 11, 9, potius Franciſc. ead. verſ. 13, 165 ead, 14, re 168, 199. 200, 201, extorquere 199, pag. 13, verſ. 8, Benefacta impedire 155, ead. 11; reſtit. 37, 79. 112, pag. 16, 14, Carrafa. 226, 286, ¶¶ pag. 6, 10, Conſeruatores 190, ead. 27, error, 306, 309.

Pag. 1, ver. 27, ceſſaria eſt requiritur pag. 5, 23, cap. quarto. pag 6, 14 venia pag. 16, 19. & ipſa pag. 23, 3. Trigeſimus pag. 30, 23, B. Tho. Quolib. 5, ead. verſ. vlt. abſoluo te pag 37, 16, in marg. vide infra 112, pag. 45, 11. Pont. niſi in ead. 27, genib. flexis 56, 16, Nauarrus, & ſt. pag. 62, 35, one. 91, pag. 196, pag. 65, 9, xilio dam pag. 69, 9, grauiſſimum ead. 23, ratum ha. pag. in Margine 112, 27, Nauarrus ſupra 37. pag. 121, 26, Vbi gratiæ & eiuſdem Greg. Dubijs, quæ 75, pag. 122, xiij. Quæ incipit expoſcit deb. 84, pag. 138, 1, Interrog. circa ſeptem vitia capitalia pag. 143, 12. Acedia ſic legetur vbique ead. 27. circa opera miſ. pag. 181, 17 violenta pag. 182, in fine margin Vide Cardin. pag. 193, 28, principum pag. 296, 18, conſeruetur ead. 22, in Marg. mun. 25, & 29, pag. 197, 20, excomm. 115, pag. 198, 11, excom. 114, & 117, pag. 201, 3, vide ſupra 198 & infra excom. 117, ead. 26, ſupra excomm. 114, pag.

205

ERRATA

205, 1, editam pag. 210, in margine vigore pag. 224. Leo x. licet ſponte pag 225, 22, fuerint ead. 37, ordinarij, nec percenſ. pag. 228, 18, fratrum [in margine deſunt hæc 13, ſubmonitio 10, Quæſtio dubitabilis & 77, Nota.pag. 137, 4, omiſſionis officij, & pag. 240, in marg. ſeſſ. 24, cap. 12, pag. 253, 6, licentia ſui ordinarij vel eius vicarij pag. 258, 25, NOTANDA [in titulis] pag. 262, 1, ſecuritatem conſil. Neque pænitentes 267, 15, autem de neceſſ. pag. 269, in marg. Item p. 56, 111, 205, 207, 210, 228, 229, 246, pag. 271 17, de eiuſdem pag. 276, 16, ſe iuuare pag 279, in Margine 29, Fel. c. de his de accuſa pag. 280, in margine irregularitas non tollitur per Iobileum ead. 8, irregularitate, hoc bene nota, quia. pag. 281, 27, ipſiſmet bullis Iobilei ead. 35, commodum haud pag. 286, 2, tum etiam prop. ead. 6, ruunt pag. 289, 22, Aquibus 290, 8, precederent ead. 35, id t. e. n. u. decernimus ead. in margine Nutus & pag. 291, 25, excommunicationis ſent. pag. 298, 2, verſ. limata 299, 8, notorie excom. ead. 27, Panormit. Et ita etiam dicitur es. pag. 314, 22 hæc ſua vſitata ead. 25, dominium pag, 221, 2, caſibus olim Res pag. 324, 28, & ne conf. fiat pag. 325, 12, 257 & 260, ead. 25, commutationes pag. 330, 17, 133. & 192. pag. 332, 2, excomm. 172, pag. 334, 24, excomm. 73, pag. 336, 19. præficerentur pag. 340. 29, theriace pag. 341. 19. Domini pag. 342. 3. abſolutiones 343. 3. expreſſa ead. 29. incurritur,

ILLVSTR. AC. REVER. D. PAVLO ARETIO, SANCTAE R. E. TIT. SANCTAE Pudentianæ presbytero Cardinali de Neapoli nuncupato, eiusdemq. Ciuitatis Archiepiſcopo.

S. D.

Frater Ioan Baptiſta Antonucius Eugubinus, Ordinis Eremitarum.

SENTENTIA præclariſſima Salluſtij fuit, poſteriſq. relicta, Omnibus hominibus (qui ſeſe ſtudent præſtare ceteris animantibus) ſumma ope enitendum fore, ne vitam ſilentio prætereant, veluti pecora, quæ natura ventri prona, & obedientia finxit. Cato etiam vir ille perceleoris dicere ſolebat, Reddendam eſſe vitæ noſtræ rationem. Gymnoſophiſtarum quoque conſuetudo hæc fuit, vt nimirum ij impranſi abirent, qui nullum diuinæ operæ fructum attuliſſent. Fuit item primis ſæculis tantum virtutis ſtudium, vt ſummam in labore quodammodo felicitatem reponerent ac collocarent. Qua quidem de cauſſa Deum otioſis non adeſſe, Menander aſſerebat. Heraclides vero Lycius librum vnum laboris laudibus dicauit. quo aiebat, nihil in rebus humanis magis frugiferum geri poſſe. Quibus perſuaſus argumentis ego etiã pro

pro Dei Opt. Max. ſola gloria, multorumq. commodo, ac ſalute, ita volui in gazophylatium templi aliquid conferre, vt aliquando à procuratore vineæ euangelicæ tamquam vnus ex operarijs, mercedem aliquam non in præſenti ſęculo, ſed in futuro, recipiam. At ſi quis effutiat; iam nobis multa adeſſe opera, e quibus tamquam ex fontibus omnia haurire facile valeamus, & iccirco quorſum hic libellus prodeat in lucē? ijs reſpondetur, quemadmodum vtiliter, ac laudabiliter vſque ante hac sẽper viri eruditi, ac pij, & alij paſſim ferè omni ſtudio, ac diligentia curarunt, ea, quæ ab antiquioribus ſparſim dicta fuerant, in vnum congerere, melius ordinare, luculentius explicare, & item ex grandioribus voluminibus eadem excerpentes, ſtuduerunt in paruis eorum dactylothecis reponere, coaceruare, & ob oculos omnium ponere; ita etiam, & me hoc idem conſideratiſſimè, ſimulq. vtiliſſimè pręſtitiſſe, omnibus compertum eſſe debere. Miſſum autem facio, Deum Opt. Max. pro ſua gloria ſcribentibus ſemper aliquid luminis præ alijs impertire ſolere; cuius tamen rei me nequaquam aliquando dignũm duxi.

Hæc CATECHESIS ampliſſime Pontifex primò quidem, ac ſecundò, ob cenodoxiam quandam euitandam, vt plene, ac peculiariter ſub meo nomine in lucem prodiret, nõn ſum paſſus. Modo verò (Virgilianum illud carmen ne amplius cani poſſit. Sic vos nõ vobis vellera fertis oues) volui, vt ſuis ouibus lanæ, auibusq: propriæ pennæ reddantur. Omnem tamen laudem, ac gloriam curiæ cæleſti perſoluendo, præſertim cum demirer, ac mirum in modum ſtupeam, quonam pacto in tot, tantiſq hoc proxime præcedenti trimeſtri, occupationibus conſtitutus, (quando nulla non hora obruebar, idq. adeò, vt vix otium eſſet ad ſcalpendum caput, aut mungendas nares) præſentem Catecheſin in meliorem formam redigere, ac eandem

copioſiſſimè

copioſiſſimè, vberrimèq. locupletare, augereq. potuerim. Quamobrem totum Deo, à quo bona cuncta procedunt, iterum, atq. iterum acceptum refero. Nolui autem Illuſtriſs. Pontifex ſermone fucato, aut ſubtili vti, ſed mediocri, communi, ac familiari, non tamen rudi, nec ineleganti, quo, & cunctis fieret intelligibilis, & à communi conſuetudine ſcribendi ſacrorum Theologorum non diſcederem: abhorrent enim à fucato loquēdi modo ſacræ litteræ, & ea præſertim doctrina, quę promouēdis ad maiora proponitur, ac enucleatur.

Hoc autem non me fugit Ampliſſime Patrone, non defuturos, qui dente canino hunc meum laborem, has meas vigilias, & elucubrationes mordere nō deſinent. At verò me illud vnum ſummopere conſolatur, neminem umquam fuiſſe qui ſuorum operum calumnias effugerit, quiq. vulnus ab hiſce Momis non acceperit. Hoc autem docent auctorum elegantiſſimi, pariterq. ſanctiſſimi, quorum ſcripta quamuis & omnibus numeris abſoluta, decenterq. compta viderentur, pleriſq. tamen in locis Ariſtarchorum lituris expuncta ſunt. Hic enim arguitur, vt nimis ieiunus; illius autem oratio plus cutis, quàm carnis habere dicitur; alius verbis confragoſis (vt aiunt) ampullare, alius humi repere, in hoc affectata culpatur obſcuritas; in illo ſtylus nimis languidus, & eneruis aſſeritur. In ſumma autem nihil reperitur, quod ſuis dentibus liuor non configat. Alij, cum quid coram idiotis legunt, ne nihil ſcire videātur, audent tamen de Sibyllæ folij iudicare, ſuæq. cenſuræ cum alijs ſymbolum ferre. Sed profectò falluntur, & ſuis cruribus aſciam illidunt. nam plura ipſi accipiunt, quàm inferunt vulnera: inuſtum enim ab eruditis vnicum ſtigma, inſtar multorum eſt; minuſque mihi dolet, mille ab huiuſmodi latratoribus plagas accipere, quàm à viris pijs, ac doctis vnam. Sagittę tamq. paruulorum fiunt plagæ eorum, vt inquit pſaltes.

tes. Quidquid enim ab erudito, ac pio viro dicitur, perpetuum eſt, & neſcit finem. quod autem ab inſulſis, tam citò euaneſcit, quàm ipſi ſunt vani. Vt tamen ſtrenuum defenſorem præſens hæc Catecheſis à me in lucem edita in poſterum habeat, propterea Illuſtriſſimę, atq. Reuerendiſſimæ amplitudini tuæ eam dedico, ac ſub illius clypeo, ac perpetuo nomine in lucem prodire volo. Neq. enim fas mihi fuit alteri, quàm tibi Domino, ac patrono meo colendiſſimo, viro omni virtutum genere ornatiſſimo, atq. à Deo Opt. Max. præter vitæ integritatem, prudentia ſingulari in gubernando egregiè dotato, cuius item pane iam per annos multos alor, & cuius tandem fauore, ac patrocinio ἐν τοῖς μοῦ ἀδελφοῖς adiutus ſum) eandem dicare. Omitto autem cetera, ne tibi aſſentari videar; à quo quidem adulationis vitio, quàm ego alienus ſim, amplitudo tua Illuſtriſſima optimè nouit. Nam & ego iam diu probè noui, te Illuſtriſſime Pontifex non ex eorum numero eſſe, quibus aures inanibus præconiorum fumis pruriant, aut titillentur. Futiles eæ gloriæ non plus te optime Pontifex mouent, quàm lippum pictę tabulæ, aut fomenta podagram. Maius enim laudũ tuarum teſtimonia in præcordijs hominum deliteſcere, quàm linguis verſari. Accipe igitur Illuſtriſſime ac Reuerendiſſime Pontifex hos meos qualeſcumq. fœtus ea frontis hilaritate, ac comitate, qua tuæ Illuſtriſſimę amplitudini offero, dono, ac dedico: & ſiquid ex multis paleis fructus collegi, tu optime Paſtor, voſq. candidi Lectores plauſibiliter excipite. Neap. Kalend. Martijs. M D L X X V I I.

LIBER PRIMVS CATECHESIS DIOECESIS. NEAP. EDITAE.

A R. P. MAGISTRO IO. BAPTISTA Antonucio, Eugubino, Ordinis Erem. Sancti Auguſtini, olim *Theologo apud Illuſtriſſ. ac RR. DD. Cardinalem Paulum Aretium, & Hannib. Capuam Archiepiſcopos Neapolitan.*

Et in primis

DE. SCIENTIA. SACERDOTIBVS *neceſſaria.* Cap. I.

QVONIAM, vt vetus adagiũ eſt, & Sancti Patres in ſuis monumentis ſcriptum ſemper reliquerunt, ignorantia eſt cunctorum mater errorum; idcirco ſanctus Propheta Oſeas cap. 4. vice omnipotentis Dei auribus noſtris inſonat, & comminatur ſacerdotibus, ac præſertim confeſſarijs dicens: Quoniam tu ſcientiam repuliſti: ecce ego repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi, & habetur tranſumptiue in cap. niſi cum pridem. de renunc. vbi ſubditur, Scientiam circa ſpiritalium adminiſtrationem eſſe potiſſimum neceſſariã.

In Concil. Tolet. habetur.

Oſe, 4.

Capit. niſi cũ. de Renunc.

Et quamquam clauis iuriſdictionis, præter ordinis poteſtatem, in confeſſionibus audiendis, prorſus neceſſaria ſit, ac item integritas vitæ requiratur, alias,

Theolog. ſententiae reatum peccati mortalis, ſecundum Theologorum ſententiam incurreret ſacerdos, qui letali crimine inuolutus quodcumque ſacramentorum adminiſtraret) tamen non hæc ſola ſufficiunt; ſed & ratione ſui, & ratione pœnitentis, debita etiam ſcientia neceſſario exigitur. *Concilio Trid.* Hoc autem, non ſolum à iure humano, ac poſitiuo (prout in Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. xj. & ſequentibus eſt videre) emanat, ſed etiam à diuino profici *Abbas.* ſcitur, vt volunt Theologi, & probat Abbas in cap. extirpandæ extra. de præben. Not. 2. Quo etiam in loco ait, quod nulla peritia, & modica peritia æquiparantur. Immo, modica, inquit, aliquando ducit in errorem, quia credit verum ſentire, quod tamen *Nauarrus.* ignorat. At Nauarrus in ſuo manuali cap. 4 probat hoc eſſe etiam de iure naturali. Pro quo facit carmen Perſij dicentis.

Carmen Perſii.

Publica lex hominum, naturaq. continet hoc fas.
Vt teneat vetitos inſcitia debilis actus.

Quod autem neceſſariò doctus eſſe debeat Confeſſa- *B. Aug.* rius, facile colligi poteſt ex his, quæ dixit B Aug. & recitat Magiſter ſent. li. 4. & habetur de pænit. diſt. 6. dū ait. Qui vult confiteri peccata, vt inueniat gratiam, quærat ſacerdotem, qui ſciat ligare, & ſoluere. Idem habetur, de pænit. diſt. 1. Quem pænitent. & in cap. aliquando. §. non ſunt, & in cap. cum ſit ars artium, de ætat. & qualit. ord. Et ad hoc propoſitum extat ſenten- *Origenes* tia Origenis ſuper pſalm. xv. ſic dicentis. Circumſpicee diligentius, cui debeas confiteri peccatum tuum. *Notabilis ſententia.* Proba prius medicum, cui debeas cauſſam lãguoris exponere, qui ſciat infirmari cum infirmante, vt ita demum, ſi quid ille dixerit, ſi quid conſilij dederit, facias, & ſequaris; & perito medici illius conſilio totum tibi procurandum erit. Sacra autem ſcriptura t̃imens ne ipſi pænitentes confeſſarios ignaros eligant, *Eccleſ. 4.* ſic præcipit Eccleſiaſtic. cap. 4. Non confundaris confiteri

fiteri peccata tua, & ne ſubijcias te omni homini pro peccato.

Et quidem cum videamus, corporum medicos quotidie libros euoluere medicinales, in quibus moritura corpora curari edocentur, crimen certè non leue erit ſacerdotum, ſi aſſidue libros ſanctorum medicinales animarum, in quibus animas in æternum victuras ſanare edocentur, ꝑcurrere neglexerint. Quandoquidem maius eſt vnius tantum animæ damnum, quam innumerabilium corporum interitus. 24. q. 3. ſi habes. *Arg. à minore ad maius.*

QVANTA. SALTEM. DEBEAT. ESSE peritia ſacerdotis confeſſarij. Cap. 2.

SI autem quæras, quanta ſaltem debeat præditus eſſe doctrina ſacerdos ad confeſſiones audiendas exponendus, ſanctus Thomas lib 4. ſent. diſt 17. ſub vltimis verbis hunc in modum reſpondet. Hæc ſcientia, & ſi non ſit maior, tamen tanta debet eſſe, vt ſciat diſtinguere inter peccatum, & non peccatum, & peccatum mortale, & veniale, ac item (ſubintellige) inter vnum mortale, & aliud mortale, & ſi in aliquo eſſet dubitatio, poſſit ad diſcretiores recurrere. Ponuntur autem multæ aliæ condiciones, quæ in confeſſario requiruntur, vt confitentes alliciat, quæ his verſibus continentur. *D. Thom. in 4. ſen.*

Confeſſor dulcis, affabilis, atque ſuauis,
Prudens, diſcretus, mitis, pius, atque benignus. *Carmen.*

Hæc D. Thom. & elicitur ex cap. Qui vult, de pæni. diſt. 6 §. ſacerdos.

Igitur oportet ſacerdotem prius legiſſe, ac relegiſſe, vt dubitare ſciat. *Albertus*

Albertus Magnus ſuper eandem diſt. lib. 4. inquit *Magnus.*

Sacerdotem prædicta ignorantem, audiendo confeſſiones, mortaliter peccare, & eum inſtituentes magis peccare, quàm ipſe, & ſubdit, Quòd permittentes talem ſic inſtitutum miniſtrare, etiam mortaliter peccant, ſi tamen ſua prohibere interſit Nec mirum quidem. Nam ſi Epiſcopi, ſubditos ſuos non corripiendo, dicuntur animas occidere, vt apertiſſime habetur in capit. Epheſijs 43. diſt. multum certe magis occidere dicendi ſunt, ſi omni ſtudio, cura, ac diligentia non vtantur, vt ad audientiam confeſſionum ſacerdotes & ſi non eminenter, ſaltem ſufficienter periti, ac docti exponantur, & concordat Martinus de Frias inſignis Theologus, & D. Anton. 3. par. titul. 17. cap. 16. §. 1. Vnde Abbas in capit. præterea de vſur. inquit. Epiſcopi peccant patiendo alios peccare. Nam, inquit, melius eſſe ante tempus occurrere, quam, poſt cauſſam vulneratam, medicinam quærere. l. final. C. in quibus cau. in int. reſt. non eſt neceſſ.

Nota bene

Diſt. 43. c. Epheſiis.

Et hinc eſt, quod ſacrum Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap 15. oppoſitum eius, quod olim in Clementin. cap. dudum de ſepulturis, & in extrauagati Benedicti Papæ XI, quæ incipit, Inter cunctas, de priuilegijs, ſancitum fuerat, ordinauit. Cognouit enim, non aliter huic tanto malo, in tantam animarum perniciem redundanti, poſſe prouideri. Quocirca, non niſi cum graui conſcientiæ ſuæ diſcrimine, quidam Epiſcopi in tali, ac tanto negotio aliorum conſcientias ſolent onerare; cum tamen interim re ipſa perſpicere valeant, ac oculis ipſis intueri, qualis, ac quantæ ſint peritiæ ſacerdotes illi, qui ſacris audiendis confeſſionibus ſunt præficiendi; hinc enim fere pendet principalis cura.

Cõc. Trid. Clement. Benedict. Papa. XI.

Debent ergo confeſſarij ſcire, peccata ipſa diſcernere, & eorum differentias, ac neceſſarias circumſtantias minime ignorare,

Cognitio confeſſ. nec eſſ.

Alias

Alias, cum ingenti animarum ſuarum periculo audiunt confeſſiones, vt ait Durandus in ſumma ſua. At, qui amat periculum, peribit in illo, vt Eccleſiaſtici, cap. 3. dicit Scriptura. Et aſſerit idem Durandus Minorita (prout refert, ac ſequitur Sanctus Anton. vt ſupra) quod, quoties confeſſor ſe ingerit ad confeſſiones audiendas, toties ſe offert ad reſpondendum de quolibet, & interdum de caſibus inopinatis, & alias inauditis, de quæſtionibus perplexis valde; & ſubdit idem Sanctus Anton. quod confeſſor ſcire debet, an bella Principum, & ipſorum exactiones ſint licita, an non, & vtrum contractus, quos faciunt, ſint liciti, an non, & infra ſic ait. Vnde ſi confeſſor nõ eſt expertus in caſibus, ita quod nec per ſe ſcit iudicare, nec nouit dubitare, cum periculo animæ ſuæ audit confeſſiones. Quia, ſi confeſſor iudicat licitum, quod eſt illicitum, tam ipſe quam pænitens in foueam cadunt, &c. ex quibus colligitur, minime eſſe tutum, ſi quilibet vtcumque Sacerdos ad confeſſiones audiendas admiſſus quorumlibet hominum indifferenter audiat confeſſiones, niſi cuiuslibet ſtatus hominum peccata diſcernere ſciat. Nauarrus in ſuo Manuali capit. quartus numer. ſecundo, inquit, quod vltra prædicta, debent Sacerdotes præfati noſſe non ſolum caſus excommunicationi ſubiectos, ac reſtitutioni obnoxios, aut ſaltem dubitare circa eos, ſed etiam caſus, in quibus ſuſpenſio, aut irregularitas incurratur; ſi tamen clericorum confeſſiones debeant audire. Et ſubdit quod quamuis confeſſori eminens ſcientia neceſſaria non ſit, tamen ſufficiens peritia eſt illi neceſſaria ſecundum Innoc. in cap. cum in cunctis, de electione. & Panormit. in d. cap. cum pridem. At vero in cap. omnis vtriuſque, de pænitentijs & remiſſ. de confeſſario Sacerdote dicitur, vt more periti medici,

Eccleſ. 3.

Quales ſĩt eligẽdi cõfeſſ.

Vide etiã Nauarrum de pænit. diſt. 6. c. 1. §. Caueat.

Innocent. i Panor. c. oĩs vtr. de penit. & remiſſ.

pen. & rem. ſuper infundat vinum, & oleum vulneribus ſauciati, diligenter inquirens, & peccatoris circunſtantias. & peccati, quibus, prudenter intelligat, quale debeat ei præbere conſilium, & cuiuſmodi remedium adhibere diuerſis experimentis vtendo ad ſaluandum ęgrotum, & diſt. 37. cap. ideo. habetur, ꝙ imperitia ſacerdo- *Gratianus* tibus ſemper debet eſſe aduerſa, & laborandum eſt Sacerdotib. vt ignorantiam à ſe, quaſi peſtem abijciant. *B. Aug.* Et B. Aug. in lib. quæſtionum aiebat. Illis ignoſci non poterit, qui habentes à quo diſcerent, operam non dederunt, & diſt. 38. cap. ſi in laicis, ſic dicitur. Si in laicis videtur intollerabilis inſcitia, quanto magis in his, qui præſunt, nec excuſatione eſt digna, nec veniat? & , ne decipiaris, nota, quòd neſcit ſaltem dubitare ille, qui aliquando dubitanda non legit, ac *Nota quis ſit qui ſciat dubitare.* relegit. Quocirca qui numquàm tractatum excommunicationum, aut vſurarum, aut huiuſmodi legit, profectò neſciet vmquam dubitare, nec, ipſum hoc poſſe, præſumi debet, nec rationabiliter cogitari poteſt. Pro hoc facit, de pænit. diſt. 6. poſt mediũ: B. Auguſt. qui, loquens de ſacerdote confeſſario, aiebat. Diligens inquiſitor, ſubtilis inueſtigator, ſapienter, & quaſi aſtute interroget à peccatore, quæ forſitan ignoret, aut præ verecundia velit occultare. Cognito crimine, & varietate eius, non dubitet inveſtigare, & locũ, & tempus &c. ex quibus verbis B. Aug. elicit S. Anton. vbi ſupra c. 17. §. 2. quod non ſufficiat confeſſori, ea, quæ ſibi dicuntur à confitente, audire, ac de alijs ipſum interrogare, (niſi eſſet perſona benè in his perita, & bona conſcientia ornata, que ex ſe ipſa ſciat dicere, ſicut oportet) ſed neceſſe eſt etiã ſubtiliter, & ſapienter peccata, & peccatorum circumſtantias perſcrutari, quod quidem, abſque ſaltem ſufficienti ſcientia, neutiquã poteſt quis adimplere. Igitur legiſſe, & relegiſſe caſus ipſos, ſacerdotẽ oportet,

vt deinde circa eos ſciat ſaltem dubitare, & concordat Caietanus in ſummula, in ver. confeſſor, ibi, De ſcientia autem &c. & in ve.excomm. in principio. Debent item Canones pœnitentiales ſanctorum Patrum confeſſores non ignorare, aliàs, minimè decet eos ad hoc munus promoueri. *Nota bene.* Vnde diſt. 38. cap. quæ ipſi, dicitur, (& ſunt verba Auguſtini) quòd inter neceſſaria ad ſciendum ſacerdotibus, ſunt ipſi Canones pœnitentiales, quos ſi quis ignorauerit, vix ſacerdotis nomen in eo conſtabit, quia valde periculoſæ euangelicæ minæ ſunt, ſi cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foueā cadunt & cōcordat ſanctus Anton. 3. part. titu. 17. cap. 21. § 5. Quas quidem pœnitentias Canone taxatas, licet noſtra tempeſtate non debeat ſacerdos ſemper imponere, regulariter tamen eas debet cōfeſſarius pœnitenti ſæpe inſinuare, prout teſtantur doctores, & Nauarrus cap. 26. ſummario ſecundo, num. 9. *Nauarrus* quò ipſe pœnitens grauitatem culpæ agnoſcat; vt diuus inquit Bonauentura. *D. Bonauent.* Oportet enim eas moderari conſideratis circumſtantijs perſonarum, temporum, locorum, ætatum, qualitatum criminis, & id genus aliorum, vt ex capi. conſideret, de pœnit. diſt. 5. & 26. quæſt. 7. cap. tempora, & cap. de his, quaſi per totum colligitur, & ex gloſſ. Ibidem. *De pœnit. diſt. 5. & 26. q. 7.*

Immo alias pœnitentias, quas potius ad ſuum beneplacitum, quàm ſecundum auctoritatem ſanctorum patrum, non pro qualitate criminis confeſſarij imponunt, falſas, temerarias, & doloſas doctores appellant, & habetur in cap. falſas, de pœnit. diſt. 5. *Diſt. 5.* Quo tamen in loco, iccirco B. Gregor. tales pœnitentias falſas appellat, *B. Greg.* non quidem, quòd confeſſio facta, & abſolutio deinde ſecuta, non fuerit rata, & valida, ſed quia deceptionis occaſio ipſi pœnitenti eſſe poſſunt, *Expoſitio ual.* Vt videlicet, putet ſe ad ampliorem ſatisfactionem in alia vita, præter illam ſibi impoſitam, non teneri,

Vide etiã eundẽ Nauarrum de pænit. diſtinc. 5. prout etiam Nauarr. in ſuo Manuali cap. 25. numer. 2. declarat, ac etiam, quia facilius reincidunt ipſi peccatores in eadem crimina, quòd quidem confeſſarij, ne id accidat, magnopere aduertere debent. Quando quidem non ſine cauſſa à Theologis ita etiam ſatiſ-

Diſt. ſatiſfat. factio diffinita eſt, nempe, quòd ſit, peccatorum cauſas excindere, & earum ſuggeſtionibus aditum non indulgere. hoc eſt, omnes inpoſterum occaſiones peccatorum amputare, & ipſas peccatorum reliquias, ideſt derelictas inclinationes ex præcedenti malo habitu ſubmouere, ac reſecare.

In cap. nulli, 18. diſtin. dicitur. Nulli presbytero liceat aliquid facere, quod poſſit patrum regulis obuiare. Et hinc eſt, quòd Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 9. de operibus ſatisfactorijs loquens, inquit, ſatisfactiones fore quidem confeſſoris arbitrio imponendas, ſed tamen pro menſura delicti, &c. Quæ quidem menſura non niſi ex Patrum regulis, & antiquis canonibus pænitentialibus elici poteſt. Quapropter inſignis ille Theologus Abulenſis ſuper Matth. cap. 18. quæſt. 49. circa finem, col. 3. aſſerit, confeſſorem peccare, ſi ad libitum ſuum, absque alia conſideratione, pænitentias imponat, & pro hoc facit cap. ſi is. 23. quæſt. 4. vbi ſic dicitur, ea vero quæ in Deum commiſſa ſunt, cum magna diſcretione, nec ſine pænitentia poſſumus relaxare. Ad idem facit Concilium Colonienſe in tractatu de ſatisfactione. §. ex prædictis. At Hadrianus Papa in 4. ſent. vbi agit de clauibus q. 2. col. 6. ſic inquit. Non debet Sacerdos, niſi magna cum diſcretione, & pænitentia remittere peccatorib⁹ offenſas in Deum commiſſas, & Maior. in 4. ſentent. diſt. 20. col. 6. Idem ſentit Diuus autem Thom. lib. 4. ſẽt. diſt. 18 q. 1. art. vlt. q. vlt. poſt multa præclare dicta, ſubdit hunc in modum. Et quia pœnæ ſatisfactoriæ infligendæ, vt medicina ſunt, ſicut medicinæ in arte deter-

Cõcilium Trident.

Abulenſis.

Concil. colon.

Hadrianus Papa.

Maior 4. ſent. & D. Thom.

determinatæ non omnibus competunt, ſed variandæ ſunt ſecundum arbitrium medici, non propriam voluntatem ſequentis, ſed medicinæ ſcientiam, ita pœnæ ſatisfactoriæ in canone determinatæ non competunt omnibus, ſed variandæ ſunt ſecundum arbitrium Sacerdotis, diuino inſtinctu regulatum. Quia, vt ipſe ſuperius ibidem dicit, Sacerdos operatur in vſu clauium, ſicut inſtrumentum, & miniſter Dei. Nullum autem inſtrumentum habet afficacem actum, niſi ſecundum quod mouetur à principali agente. Et ideo dicit Dionyſius in fine Eccleſ. Hierarch. quod Sacerdotibus vtendum eſt virtutibus hierarchicis, quando diuinitas eos mouerit. In cuius ſignum Matth. 16. ante poteſtatem clauium Petro traditam, fit mentio de reuelatione ei facta diuinitatis, & Io. 20. præmittitur. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, &c. Hæc D. Thom. vbi ſupra. At Catechiſmus Romanus præclariſſimam hanc rem demonſtrat ſub finem Sacramenti Pœnitentiæ, ſic inquiens. In irroganda autem ſatisfactionis pœna ſacerdotes, nihil ſibi ſuo arbitratu ſtatuendum eſſe, ſed omnia iuſtitia, prudentia, & pietate, dirigenda exiſtimabunt.

Nota quale debeat eſſe arbitrium Sacerdotum.

Dionyſ.

Matth. 16.

Io. 20.

Catechiſmus Rom.

CANONES.

PAENITENTIALES

Quorum notitia eſt viris Eccleſiaſticis valde neceſſaria: ſunt enim quaedam regulae directiuae ad paenitentias delinquentibus imponendas.

Cap. III.

CON:

CONſiderandum eſt de canonibus pænitentialibus, Ad quorum intelligentiam prænotandum eſt. quòd ſicut eſt in ſcientijs practicis, quę verſantur circa opera, quòd ſermo in vniuerſali eſt incertus & dubius, ſed cum applicatur ad ſingularia incipit quodam modo habere certitudinem, vt qui non conſiderat circumſtantias particulares, potius deuiet, quàm ſe rectificet, vt patet in medicina, & ſciẽtia morali. Sic eſt intelligendum in propoſito, quod canones inſtruunt in generali quomodo eſt pænitentia imponenda: ſed deſcenſum ad ſingularia presbyteris diſcretis relinquunt, qui conſiderant circũſtantias perſonarum, attendentes ad canones ſicut ad regulas directiuas: quia ſi contra canones imponant, non rectè imponunt. Nulli ergo presbytero licet facere aliquid quod poſſit Patrum regulis obuiare, diſt. 38. nulli. In canonibus autem maxime determinatur pænitentia quo ad tempus & magis quàm quo ad modum; quia illa determinatio eſt certior, & communior, hæc Bonauentura. Vt ergo ſcias qualiter debeat procedere arbitrium presbyteri, nota regulariter, ſicut dictum eſt ſupra, ſeptennis eſt pro peccato mortali pænitentia imponenda, & hoc non tantum propter temporis diuturnitatem ſed magis propter ſignificationem. In
Num. 12 veteri enĩ lege Maria ſoror Moyſi lepra percuſſa, ſeparata fuit extra caſtra ſeptẽ diebus Maria ſignificat pænitentẽ. Interpretatur enim amarũ mare. Hęc pęnituit ſeptem diebus; ſed nunc pænitet ſeptem annis, quod ſignificatum eſt Ezech. 4. Diem pro anno dedi tibi.

¶ Si quæratur, quare pænitentia ſit aggrauata, cum lex noua ſit lex miſericordiæ? Reſpon. quod hic ẽ maior ingratitudo propter maiorem gratiam, & maior contemptus propter maiorem dignitatem nouæ legis, in qua Chriſti ſanguis eſt effuſus. & grauius peccatũ propter ſtatum peccantis, qui debet eſſe perfectior.

Et

Et vlterius, ſatisfactio in lege noua debet eſſe perfecta, vt in priſtinum ſtatum reducat. Et quia ſol in vno die non redit in idem punctum, ſed in anno, ideo dies conuerſus eſt in annum. Rurſum, Quia perfectum remedium eſt in lege noua, ideo annus multiplicari debet per ſeptem, propter ſeptem dona Spiritus Sancti recuperanda, & propter ſeptem dotes, ſcilicet tres animæ, & quattuor corporis obtinendas. Huiuſmodi autem pænitentia non eſt omnibus imponenda, nec tamen eſt infirmanda ſed eſt inſinuanda, vt cognoſcatur, quam grauis eſt culpa; hæc Bonauentura. Licet autem pro ſingulis peccatis criminalib⁹ ſit ſtatuta talis pænitentia, debet tamen imponi magis vel minus aſpera prout maioritas vel minoritas criminis cũ ceteris circumſtantijs hoc expoſcit, vt in ſequentibus patet. A prædicta namque regula excipiuntur plurimi caſus, in quibus propter dignitatẽ peccantis, vel criminis enormitatem imponitur pænitentia maior, aliquando etiam ex varijs cauſſis minor. Ad hoc ergo quod presbyter circa pænitentias diſponendo cautius arbitretur, notandi ſunt caſus, in quibus per canones certæ pænitentiæ imponuntur, quos ſcilicet canones tenetur presbyter ſcire, vt dictum eſt ſupra. Sunt autem iſti.

¶ Primus eſt, quòd ſi presbyter fornicationem fecerit, pænitẽtiam x. annorum faciat hoc modo ſcilicet, quod ſit incluſus, ſiue à ceteris in aliquo loco remotus, ſacco indutus, & humi proſtratus miſericordiam Dei iugiter implorans, primis tribus menſibus continuis à veſpere in veſperam pane, & aqua vtatur, exceptis Dominicis diebus, & feſtis præcipuis, in quibus modico vino, piſciculis & leguminibus recreetur. Elapſis autem ſic tribus primis menſibus de illo loco exeat, non tamen in publicum procedat ne populus in cũ ſcandalizetur. Et per hoc videtur, quod in publico

blico crimine loquatur. Poſt hoc reſumptis viribus aliquantulum, vnum annum & dimidium in pane & aqua expleat, exceptis Dominicis & alijs præcipuis feſtis, in quibus vino, ſagimine, ouis,& caſeo poterit vti. Finito ſic primo anno & dimidio particeps ſit corporis Domini, & ad pacem ueniat; & ad pſalmos cum alijs fratribus canendos in choro vltimus recipitur ad cornu tamen altaris non accedat, ſed minorum ordinum tantum officia gerat, deinde vſque ad complementum ſeptimi anni tres legitimas ferias, ſcilicet ſecundam, quartam & ſextam, exceptis diebus Paſchalibus, qui ſunt quinquaginta, in pane & aqua ieiunet. ſecundam tamen feriam vno pſalterio, vel denario ſi ſit operarius redimere poterit. Et ſic cum ſeptimum annum compleuerit, poteſt eum epiſcopus ad gradum priſtinum reuocare, ita tamen quod in tribus annis ſequentibus ſine vlla redemptione omni ſexta feria in pane,& aqua ieiunet.

Feriæ legitimæ quæ ſunt.

Et eadem pænitentia imponenda eſt presbytero de omnibus alijs peccatis, quæ depoſitionem inducunt. Probantur autem hæc omnia 82. diſt. presbyter ſi fornicationem, quod intelligunt quidam de ſimplici fornicatione alij forte melius ſecundum Ray. de adulterio, vel inceſtu, puta, quia cognouit coniugatam, conſanguineam vel affinem.

Secundus caſus eſt, ſi preſbiter cognouit filiam ſuã ſpiritualem, quam ſcilicet baptizauit, vel in baptiſmo, vel in confirmatione tenuit, vel quæ ſibi confeſſa fuit, debet pænitentiam agere duodecim annis, & etiam debet deponi, ſi crimen ſit manifeſtum, & peregrinando quindecim annis pæniteat, & poſtea monaſterium intret totã vitã ſuã moraturus ibidem. Epiſcopus vero qui talia commiſit, pęniteat quindecim ann. Ipſa vero mulier debet omnia relinquere, & res ſuas pauperibus dare, & conuerſa vſque ad mortem

in monaſterio Deo ſeruire 30. q. 1. ſi quis ſacerdos, &c. non debet.

¶ Tertius eſt, quod quicumque filiam ſuam ſpiritualem, vel matrem cognoſcit, ſeptem annis pęniteat, & ſimiliter ei conſentientes. 30. q. 3. non oportet.

¶ Quartus eſt, quod qui contrahit cum aliqua alij deſponſata per verba de præſenti, ipſa dimiſſa quadraginta diebus ieiunet in pane, & aqua, & ſequentibus ſeptem annis pęniteat extra de ſpon. duor. accepiſti.

¶ Quinctus eſt, quod qui cognoſcit duas commatres, vel ſorores, ſiue vxor viuat, ſiue nõ; ad minus ſeptẽannis pæniteat, licet plus deberet 30. q. 4. ſi presbyter.

¶ Sextus eſt, quod qui cognouerit monialem ſiue deuotam decem annis pæniteat & ſimiliter ipſa ſecundum formam traditam 27. q. 1. de filia &c. deuotam. In quorum primo c. dicitur, quod ſi filia epiſcopi, vel preſbyteri, vel diaconi poſt votum ſollemne contraxerit matrimonium, non admittitur ad communionem, niſi marito defuncto, pænitentiam egerit, ſi autem eo viuente deceſſerit & pænitentiam egerit, & cõmunionẽ petierit, tantum in fine vitæ recipiet eam. In ſecundo c. dicitur quod deuota peccans non eſt recipienda in eccleſia, niſi peccare deſierit, & deſinens egerit pęnitentiam x. annis, poſtea recipiatur ad cõmunionem, & antequam in eccleſia admittatur ad orationem, ad nullius conuiuium Chriſtianæ mulieris accedat.

¶ Septimus eſt, de eo qui ignoranter cognoſcit duas ſorores, vel matrem, & filiam, vel amitam & neptem, pæniteat vij. annis. Si autem ſcienter, perpetuo priuetur coniugio. 34. q. 1. ſi quis cum duabus.

¶ Octauus eſt, quod qui duxit vxorẽ eã, quã polluit ꝑ adulterium, pæniteat v. annis. 31. q. 1. ſi qua vidua.

¶ Nonus eſt, quod qui contra naturam peccauit, ſi ſit clericus, debet deponi, vel religioni tradi, ſi corrigibilis appareat ad perpetuam pænitentiam peragendam.

Si

Si vero ſit laicus à cœtu fidelium vſque ad condignã ſatisfactionem debet fieri alienus, extra de exceſ. prælat. clerici. Hoc enim vitium maius eſt, quàm cognoſcere matrem. 32. quæſt. 7. adulterij & hæc Aug. Adulterij, inquit, malum, vincit fornicationem, vincitur aũt ab inceſtu fornicatio, Peius enim eſt cum matre, quam cum aliena vxore cõcubere; ſed omnium horum peſſimum eſt, quod contra naturam fit, vt ſi vir membro mulieris non ad hoc conceſſo voluerit vti hęc Auguſtinus. Quocumque autem modo tale factũ exerceatur præterquam inter virum & feminam ordinate, & in vaſe debito, vitium contra naturam & ſodomiticum iudicatur, vt dicit Ray.

¶ Decimus eſt, quod qui coierit cum brutis pæniteat pluſquam vij. annis, & ſimiliter pro inceſtu. 32. q. 2. hoc ipſum & §. ſeq.

¶ Vndecimus eſt, quòd presbyter, qui intereſt clandeſtinis nuptijs, triennio ſuſpenditur, & ſi culpa exegerit, grauius puniatur. extra de clandeſt. reſponſa. cum inhibitio.

¶ Duodecimus eſt, quod qui votum ſimplex violauerit, pæniteat tribus annis. 27. diſt. ſi vir.

¶ Decimustertius eſt, quòd qui excommunicatus celebrauerit, debet triennio pęnitere, & per ij. iiij. & vj. feriam à vino & carnibus abſtinere. 11. q. 3. de his. De pœna vero degradati celebrantis habetur diſt. 50. ac cedens.

¶ Decimusquartus eſt, quod homicida voluntarius ſine ſpe reſtitutionis deponitur, & pæniteat vij. annis. 50. diſt. miror.

¶ Decimusquinctus eſt, quod homicida caſualis pæniteat v. annis & hoc ſecundum Ray. ſi culpa caſum præceſſit: aliter non, niſi forte ad cautelam diſt. 50. eos, & duobus c. ſequentib.

¶ Decimusſextus eſt, quòd ſi quis fecerit homicidium

propter

propter neceſſitatem euitabilem, pæniteat duobus annis. diſtinctio. 50. cap. de his clericis, quæ licet ſiineuitabilis eſſet, in nullo ſibi imputaretur. 50. diſtinctio. quia te. Quod verum eſt, quo ad culpam, ſed bonum eſſet, quòd pæniteret quo ad cautelam & innocentiam ſuam eccleſię oſtendendam, extra de homicid. c. 2. §. vlti. Et ſecundum Ray. forte diſtingui poteſt in homicidio neceſſario ſicut in caſuali, & vtrum culpa præceſſerit neceſſitatem vel non. Arg. diſt. 50. de his not. extra de homicid. interfeciſti. Sed & ſi quis per inſaniam committat homicidium, non ei imputatur 3. q. 4. iudicas, quin etiam qui intuitu diſciplinę incaute percutiendo occiderit, deponitur, extra de homicid. presbyterum 15. quæſt. 1. ſi quis nõ iratus. Sed qui ligatum latronem interficit, deponitur, extra de homicid. ſuſcepimus. Qui autem latronem occultum occidit, quem viuum comprehendere potuit, xl. diebus non intret eccleſiam, & aliàs pænitere debet, extra, eod. tit. c. 2. vbi de hoc dicitur. Qui vero paganum, vel Iudæum occidit, pæniteat xl. diebus diſtinct. 50. c. qui vero odij.

¶ Decimusſeptimus eſt, quòd matricida pæniteat decem annis ſecundum formam ſatis aperte traditam, trigeſimatertia quæſtione ſecunda, latorem. Vxoricidę vero grauior pænitentia debet imponi. Talis enim & qui Dominum occidit numquam equitat, nec vehiculo portatur, nec matrimonium contrahit: vſque ad decem annos carnes non comedit, nec vinum bibit & alia, quæ habentur trigeſimatertia quæſt. 2. admonere, & cap. quicunque Imponitur autem pænitentia maior vxoricidæ, non quia illud peccatum ſit grauius iſto, ſed quia homines promtiores ſunt ad occidendum vxores, quàm matres. Maius enim peccatum eſt occidere matrem, quam vxorem, vt dicit Bonauent. in 4. ſententiarum, & communiter omnes

docto

doctor.Gulielm.vero Duran: tenet contrarium in repertorio, pro eo quòd vxoricidæ imponitur pænitentia maior. Mihi autem magis placet ſententia aliorũ. Sed qualem pænitentiam agere debent qui filios occidunt? Reſpon. Aut eſt certum,quod ipſimet ſcienter interfecerunt,& ſic debet eis imponi pænitentia maior,quàm pro alio homicidio. Arg. extra eodem c. vltimo,in tex.& glo.& de homic.cum iuramento,de pæniten.diſt. 1 aut facta. In hoc tamen caſu vir vxorem recuperat, quam coactus abiurauerat, & ipſæ pænitentiam agit ſecundum arbitrium Epiſcopi, ita quòd ſi habet alios filios,pacifice gubernare poſſit eos vxor extra eo.Intelleximus,quod ſi virum non habet, induci debet vt intret religionem, ad quod ſi non poteſt induci,tutius eſt ei dare licentiam nubendi, vt extra eod.veniens. Et hoc quando timetur de incontinentia,alias non, vt patet 31. q. 2.in adoleſcentia. Et ſi pater ſit clericus,ab officio altaris debet perpetuo abſtinere, & ei grauior quam laico, non tamen publica (niſi veniat in publicum) pęnitentia debet imponi, vt extra de pæniten. quæſitum. Aut certum eſt, quod non interfecerunt ſponte, nec in culpa fuerunt, ſed caſu fortuito contingit; & ſic de ſtricto iure in nullo tenentur. Arg.extra de homic. ex litteris 2. cap. Ioannes. & cap. vltimo. Niſi velint ad cautelam pænitere, in dubio tamen præſumitur, quod non hoc ex certa ſcientia, ſed potius ex incuria prouenerit, extra de præſumptio. afferte. Aut certum eſt, quod non exhibuerunt omnem diligentiam, quam potuerunt,& debuerũt & ſic culpa pręceſſit caſum. Et ſi ſit grauis culpa; vt ſi poſuit puerum in medio vtriuſque ſecundum arbitrium pęnitentiarij imponitur pænitentia quinque, vel ſeptem annorum 50. diſt. ſi qua femina. & c. ſeq.& c. ſi quis ſponte.occulta, ſi ſit occultum, publica ſi ſit publicum, & maior ſi in lecto ſuffocetur, quam ſi in

cunis.

ennis,& maior presbytero Græco,quã laico, vt habe tur extra de pæn.quæſitum.Et licet diſpēſetur quo ad pænitentiam,quæ eſt arbitraria,vt dicitur ibidem,nō tamen quoad ordines propter homicidium, quod eſt delictum enorme,& indiſpenſabile.diſt. 50 Miror. Si autem culpa,quæ præceſſit caſum ſit leuis,vt ſi poſuit puerū in eodē lecto,longe tamen à ſe,imponitur pęni tentia triū annorū, Secundū hoc intellige illud extra eod.de infantibus. Monendi ergo ſunt parentes, ꝙ tā tenellos ſecū in vno nō collecēt lecto, ne qualibet ne gligētia interueniēte,opprimātur & ſuffocētur, vt.ij. q.5.cōſuluiſti.Et hoc modo diſtinguit Hoſt.& Ber.ex tra de infantibus. Quid de illis qui filios vel ſeruos ſuos infātes,vel etiā adultos lāguidos,relegata pieta te,exponūt,ideſt, extra ſe ponūt ante Eccleſias, vt ali qui moti miſericordia colligāt eos?Reſp. Tales graui ter peccāt,quia cū ignoretur ſępe cōſanguinitas expo ſitorū, contrahere poſſent matrimonium cum ſorore, vel conſanguinea, ideo exponens tenetur de hoc peccato pænitere, & eſt puniendus, ſicut expoſitus ſi ſcienter cum tali contraheret, puniretur: extra de pæn officij.ſecundum Hoſtien. Talis enim ſecundum Ray. eſt tamquam homicida iudicandus, qui hominem ſibi ita coniunctum periculo mortis exponit. Conſideratis tamen circumſtantijs, & vtrum ob hoc mors ſecuta fuerit, vel non fuerit, pænitentia moderanda erit. Erunt autem tales irregulares, ſecundum Ray. ſi mors inde ſit ſecuta, quia ſcilicet fuerunt in culpa, eos exponendo, vel alimenta negando. Tamen ſecundum Ro. ſi in nulla culpa fuiſſent, quia forte nec eleemoſynas quęrendo,nec aliter eos alere poſſent,irregulares nō eſſent, nec peccarent.

¶ Decimus octauus eſt,quod qui presbyterū interfecit, pæniteat duodecim annis, extra de pænit. & rem. ſ.

c. 2. De pœnitentia vero eius qui occidit monachum, vel clericum, ſubdiaconum, vel diaconum, habetur 17 q. 4. Qui occiderit. De pænitentia autem eius, qui machinatur in mortem domini ſui, vel in regimen eius, habetur 23. q vltima. §. ſi quis.

¶ Decimus nonus eſt, quod qui iniuſte alium ad mortem accuſat, quadraginta diebus in pane, & aqua per ſeptem annos ieiunet & pæniteat: & hoc ſi accuſatus ſit occiſus. Si autem tantum membrum perdiderit, triennio pæniteat. extra de accuſa. Accuſaſti. Hoſtien. vero & Ioan. de Deo, in ieiunando intellexerunt, quod primus pæniteat per ſeptem annos, quolibet anno ieiunando quadraginta diebus in pane, & aqua, ſecundus vero per tres ãnos. G. vero Duran. intellexit prout littera magis ſonat, ſcilicet quod primus ieiunabit quadraginta diebus in pane & aqua; ſiue continue, ſiue interpellate, & per ſeptem annos ieiunabit & pænitebit, non tamen in pane, & aqua, ſed ad arbitrium presbyteri. ſecundus vero per tres quadrageſimas, prima ante natalem Domini, ſecũda, ante Paſcha, tertia ante Sanctum Ioannem. has enim inſtituit Beatus Petrus, vt habetur in chronicis. Ieiunabit autem tunc in pane, & aqua. Probantur hæc ſecundum Hoſt. 22. q. 5. c. 1. 2. & 3.

¶ Vigeſimus eſt, quod periurus quadraginta diebus in pane & aqua ieiunet, & ſeptem annis ſequentibus pæniteat. & ſemper debet eſſe in pœnitentia, ſcilicet interiore. 6. q. 1. Quicunque.

¶ Vigeſimus primus eſt, quod qui compulſus conditionaliter à domino ſcienter peierat, ſi liber ſit, quadraginta diebus in pane, & aqua. & hoc ſecundum glo. intellige, vel continue vel interpellate pæniteat vij. annis ſequentibus, non tamen in pane & aqua, vt dicit glo. Si vero ſeruus ſit eius, qui eum coegit, tribus quadrageſimis & legitimis ferijs, ſcilicet, ij.

iiij.& vj.c.22.q.5.Qui compulſus.

¶ Vigeſimusſecundus eſt, quod qui peierat in manu epiſcopi vel in cruce conſecrata, pæniteat tribus annis. Si vero in cruce non conſecrata, vno anno. Qui vero coactus, & ignorans ignorantia iuris, & poſtea cognoſcit, pęniteat tribus quadrageſimis. 22. q. 5. c. 2. Qui vero coactus pro vita redimenda, vel qualibet cauſſa vel neceſſitate peierat (quia corpus plus quam animã dilexit) tribus quadrageſimis pæniteat. ead. q. 5. c. ſi quis coactus. Alij inducunt tres annos: & vnum ex his in pane, & aqua.

¶ Vigeſimustertius eſt, quod qui falſum ſcienter iurat, vel alium iurare cogit, diebus quadraginta pæniteat in pane, & aqua; & ſeptem ſequentibus annis numquam ſit ſine pænitentia, ſcilicet interiore. Alios etiam ſi conſcij fuerint, ſimiliter pæniteat. 22. q. 5. ſi quis conuictus.

¶ Vigeſimusquartus eſt, quod qui menſurat in falſa menſura, xxx. diebus in pane, & aqua ieiunet. extra de contrah. emp. vt menſuræ. De pœna vero falſarij literarum, habetur extra eo. ad audientiam. & c. dura. & c. ad falſariorum. & de verb. ſignifi. nouimus.

¶ Vigeſimusquinctus eſt, quod qui frangunt pęnitentiam ſolemnem, ſiue redeundo ad crimina priora; vel ſimilia: ſiue redeũdo ad negotiationem, vel militiam ſæcularem, quæ ſibi fuerant interdicta; ſola inter eccleſiam fidelibus oratione iunguntur, à communione ſuſpenduntur, à catholicorum conuiuijs ſeparantur, & pænitere debent decem annis, & communicent in fine vitæ. 33. q. 2. de his vero, & de pæn. diſt. 5. ſi quis vero.

¶ Vigeſimusſextus eſt, quod qui canit miſſam & non communicat: debet uno anno pænitere, & interim miſſas non cantare. de conſecra. diſt. 5. relatum.

¶ Vigeſimusſeptimus eſt, quod presbyter, qui mortuum

tuum clericum inuoluit in palla altaris, pæniteat 2 annis,& menſibus v. diaconus vero triennio,& dimidio.de conſe.diſt.2.nemo per ignorantiam.

¶ Vigeſimusoctauus eſt, quòd qui committit ſacrilegium,eccleſiam violando, vel chriſma ſiue calicem ſacrum pollutis manibus accipit, vel ſimilia ſacrilegia committit, pæniteat ſeptem annis. Primo anno extra cœmeterium, quod violauit, conſiſtat. ſecundo anno ante fores eccleſiæ. tertio in eccleſia, & in hoc triennio carnes nō comedat, vinū nō bibat,niſi in Paſcha, vel Natali, non offerat, nec communionem accipiat. quarto anno communicabit, & in illo, & in v. & vj. & in vij.tribus ferijs à carnibus,& vino abſtineat ieiunando.12 q.2. dæmon. Comburens autem eccleſiam, quindecim annis pæniteat, & eam reſtituat.17.q.4.§. ſi quis.in verſiculo maius.De pœna vero raptoris,ſiue furis rei eccleſiaſticæ, & de pœna furis,& effractoris tàm clerici,quàm laici,habetur eadem quæſt.§.peccata,& c. ſi quis clericus.

¶ Vigeſimus nonus eſt, quòd ſi parentes frangunt ſpōſalia filiorum,à communione triennio ſeparentur, & ſimiliter filij ſi ſint in culpa: ſi tamen filij ſecundū promiſſionem factam contraxerint, excuſantur vtique, ſcilicet quo ad pœnam eccleſiæ, ſed non quo ad reatum,ex quo dederunt operam in contrarium.31.q.3. ſi qui parentes.argu.de pæ.di.1.ſi cui.

¶ Trigeſimus eſt, quòd qui blaſphemauerit publice Deum,vel aliquem Sanctorum,& maxime beatam Virginem, illi debet Epiſcopus hanc pænitentiam iniungere,ſcilicet,vt ſeptem diebus Dominicis præ foribus eccleſiæ in manifeſto dum miſſa cantatur exiſtat,& vltimo illorum dierum dominicorum pallium, & calciamenta deponat,& corrigiam ligatam circa collum habeat, & ſeptem præcedentibus ſextis ferijs in pane & aqua ieiunet,eccleſiā nullatenus ingreſſurus. & quolibet

libet prædictorum dierum tres pauperes, vel duos, vel
ſaltem vnum reficiat ſi poteſt, & ſi non poteſt, hæc pœ-
na in aliam cõmutetur, quod ſi renuerit agere omnia
ſupradicta, interdicatur ſibi eccleſia, & in morte priue
tur eccleſiaſtica ſepultura. extra de maled. ſtatuimus,
Itẽ blaſphemus, ſi diues fuerit. xl. alioquin xxx. vel xx.
& ſi ad hoc non ſufficit, quinque ſolidorum vſualis
monetæ pœna mulctetur, nullamq́ miſericordiam in
hoc habiturus, vt dicitur ibidem, ſcilicet quin ſoluat
quinque ſolidos. quos ſi nõ habet, currat per ciuitatẽ,
vel commutetur in pœnam aliam temporalẽ. Hæc au-
tem pœna ſoluetur ei, qui condemnat, ideſt, poteſtati
ſæculari. hanc enim pœnam temporalem præcepit Pa-
pa imponi per poteſtatem temporalem. quod ſi negle
xerit, per epiſcopum præcipitur cogi. hæc Hoſt. habet
autem prædicta pœna locum ſecundum Goff. cum quis
blaſphemat non ex ira, vel ebrietate, vel dementia,
quia tũc cũ eo mitius ageret. 2. q. 3. ſi quis iratus. §. no
tandũ. Secũdũ vero Hoſt. hæc pœna eſt ſpecialiter indu
cta cõtra eos, qui Deũ blaſphemãt ex ira. Nõ enim ali
quis de leui blaphemat Deum niſi iratus. Tanta tamen
poſſet eſſe iracũdia, q̃ æquipararetur demẽtiæ, & tunc
illud quod dicit Goff. locũ poſſet habere. hæc Hoſt.

¶ Quid ſi quis iuret per caput, vel per ventrem, vel
per corpus, vel capillum? Reſpondet Hoſt. quòd ſi fa-
ciat hoc affirmando, vel iurando, nõ habet locum hæc
pœna; ſecus eſt, ſi faciat hoc deteſtando, vel vitupe-
rando, licet iratus. Item ſecundum Goff. & Hoſt.
hæc, quæ dicuntur de pœna temporali, fiunt iudice
pro tribunali ſedente. In iudicio autem animæ pre-
sbyter diſcretus molliendo rigorem, diſpenſare pote
rit ex cauſſa circa pœnã ſpiritualem ſuperiorem. xxv.
q, vj. pænitentibus. hæc Hoſt. Item blaſphemus cleri-
cus, maxime presbiter, cogatur ad veniam poſtulandã,
quod ſi noluerit, degradetur. di. 46. clericus.

¶ Notandum vero quòd blaſphemus ſecũdum leges eſt decapitandus, vt in auth. vt non luxu. cõtra naturã circa medium. colla. 6. Secundum vero canonem antiquum clericus erat degradandus; & laicus excommunicandus 22. q. 1. Si quis per capillũ. Hodie vero laicus aget pænitentiam ſupradictam, ſcilicet illius canonis, ſtatuimus, & hoc ſi publice blaſphemauit. Si enim occulte, non pænitebit publice, vt puto. Clericus vero hodie eſt corrigendus, pena arbitraria & occulta; non illa quæ eſt publica. Clericum enim publice non debet pęnitere. Si autem rebellis fuerit, vel ſæpius hoc commiſerit; locum habet pœna legis, ſcilicet, vt laicus decapitetur in foro ciuili, & in canonico anathematizetur, id eſt, eccleſiæ ingreſſus illi interdicatur, & in morte priuetur eccleſiaſtica ſepultura. Clericus vero degradetur. hæc Hoſtien. tit. de maledicis.

¶ Trigeſimusprimus eſt de presbitero, qui reuelat confeſſionem, quód de iure antiquo debet deponi, & omnibus diebus vitæ ſuæ ignominioſus peregrinari, de pęnit. diſt. 6. Sacerdos.

¶ Trigeſimusſecundus eſt, quod qui in dicẽdis horis canonicis, & aliis officiis diuinis diſcrepat à conſuetudine propriæ metropolitanæ eccleſiæ, vj. menſibus priuatur communione, ſi hoc accidat ex contemptu. 27. diſt. de his.

¶ Trigeſimustertius eſt, quod epiſcopus, qui ordinat ſine iuſta cauſſa clericum inuitum, aut reclamantem, vel penitus inuitum, abſolute ſuſpenditur anno vno. 74. diſt. ca. 1.

¶ Trigeſimusquartus eſt, quòd epiſcopus, qui correctionem de vẽditione miniſteriorum diſſimulat, duobus menſibus: presbiter iiij. diaconus iij. ſubdiaconus & ceteri ad arbitrium iudicis pęnitere debent. 1. q. 1. quidquid inuiſibilis.

¶ Tri-

¶ Trigeſimusquinctus eſt, quòd ſortilegum quadraginta diebus pæniteat. extra de ſortile. requiſiſti.

¶ Vigeſimusſextus eſt, quòd qui videt furta in aſtrolabio pæniteat duobus annis, extra de ſortil. ex tuar.

¶ Trigeſimusſeptimus eſt, de ſtilla ſanguinis altaris cadentis ſuper terram, vel aliquid aliud propter neglig̃etiam presbyteri, debet presbyterũ pęnitere quadraginta diebus. Si cecidit ſuper pallio altaris pæniteat quattuor diebus. de confec. diſt. 2. c. ſi per negligentiam.

¶ Trigeſimusoctauus eſt, quòd ſi aliquis euomit Eucharistiam propter ebrietatem, & voracitatem; ſi laicus, pæniteat quadraginta diebus. Si clericus, vel monachus, vel presbyter, vel diaconus, peniteat ſeptuaginta diebus. Si epiſcopus, pæniteat nonaginta diebus. Et debet euomitura comburi, & iuxta altare collocari. Si vero cauſſa infirmitatis euomuerit, ſeptem diebus pæniteat. de conſecratio. diſtinctio 2. ſiquis propter ebrietatem.

¶ Trigeſimusnonus eſt, quando m us corrodit vel comedit corpus Chriſti, de pęnitentia huius caſus inquire, vbi ſit notata. de conſecr. diſt. 2. circa finem.

¶ Quadrageſimus eſt, quod qui domũ, vel aream voluntariè ſuccendit, ſublata, vel incenſa omnia reſtituat. & tribus annis pæniteat. extra de iniu. ſi quis domum. Canon tamen dicit, quòd ſi ex odio, vel iniuria hoc fecerit, excommunicari debet, nec abſolui, donec ſatisfecerit, & iurauerit, quod ignem de cetero non apponet. Imponitur autem illi, vt Hieroſolymam, vel in Hiſpaniam vadat, in Dei ſeruitio anno integro ibi moraturus. Si quis autem archiepiſcopus, vel epiſcopus hoc relaxauerit, damnum reſtituat, & ab officio epiſcopali per annum abſtineat. vigeſimatertia quæſtione octaua, peſſimam. Hodie autem poſtquam ſunt denuntiati non poſſunt citra ſedem Apoſtolicam ab-

ſolui. extra de ſenten. excommuuicat. Tua nos. Immo tex. loquitur de incendiarijs indiſtinctè, poſtquam ſunt publicati. Et Ber. hoc idē dicit expreſſe, & Grat. extra de ſenten. excommunicat. quicumque. & Goff. licet Ro. contrarium dicat. Secundum autem leges, qui in ciuitate data opera incendium fecerit; ſi ſit humilis, ſubiicitur beſtijs, ſi ſit in aliquo gradu, decapitatur vel in inſulam relegatur. ff. de incen. rui. nau. l. fin. Qui vero alibi, vt in villis, vel caſtris remiſſis ibidem ædes poſitas combuſſerit, ſi hoc dolo fecerit. comburetur. Et hoc intelligendum ſecuudum Hoſtien. ſi ſit humilis. Si autem hoc ex ſua negligentia contigerit, reſarciet damnum, vel ſi minus idoneus ſit, parum vel leuiter caſtigetur. Et nomine ædium omne ædificium continetur, vt ibidem dicitur. l. qui ædes.

¶ Quadrageſimusprimus eſt, quòd qui dederit vel acceperit communionem ab hæretico, & neſcit hoc eſſe prohibitum ab eccleſia, & poſtea intelligit, pœniteat vno anno. Si autem ſciuit & neglexit, pœniteat decem annis: vel ſecundum quoſdam ſeptem, vel ſecundum alios, quinque. Qui vero permittit hæreticum miſſam celebrare in eccleſia catholica per ignorantiam iuris. pæniteat quadraginta diebus. Si pro reuerentia eius, per annum pæniteat. Si pro damnatione eccleſiæ catholicæ, & pro conſuetudine Romanorum, proiiciatur ab eccleſia, ſicut hæreticus, ſi ſit impœnitens, alioquin pæniteat decem annis. Si autem relicta eccleſia ad hæreticos tranſierit, & alios ad hoc induxerit, pæniteat duodecim annis, tribus extra eccleſiam, ſeptem inter audientes, duobus extra communionem, & ſic duodecimo anno communionem ſiue oblationem percipiat. 24. queſt. 1. ſi quis dederit.

¶ Quadrageſimusſecundus eſt, quod patronus, qui

res eccleſię dilapidat, vno anno pęniteat decimaſexta quæſtione ſeptima. c. Filijs.

¶ Quadrageſimustertius eſt, quod qui domum ſuam magicis, & incantatoribus luſtrat, vel aliud facit, & qui ei hoc conſulit, annis quinque pæniteat. 16. q. 5. qui diuinatores. & c. non liceat.

¶ Quadrageſimusquartus eſt, quod qui pacem cum proximo ſuo non facere iurat, anno vno pæniteat, & ad pacem redeat 22. q. 2. qui ſacramento.

¶ Quadrageſimusquinctus eſt, pro periurio, adulterio, homicidio dantur pro pænitentia regulariter ſeptem anni, & ſimiliter pro fornicatione: licet non ita aſpera pænitentia iniungatur. vigeſimaſecunda quæſtione prima. prędicandum. 33. quæſtione 1. hoc ipſum. & §. ſeq.

¶ Quadrageſimusſextus eſt, quod qui ſciẽter rebaptizatur, ſeptem annis pæniteat, & feria quarta, & ſexta in pane & aqua ieiunando tres quadrageſimas faciat. & hoc ſi fecit pro hæreſi introducẽda. Si autẽ pro munditia, idæſt; pro ſalute corporis obtinenda, vt extra de apoſta. cap. 2. tribus annis pæniteat. de conſecr. diſt. 4. qui bis. & talis, qui bis baptizatur vel confirmatur, fit de foro eccleſiæ, & cogitur fieri irregularis. diſtinctio 84. dictum eſt. De pœne autem talium habetur de conſecratio. diſt. 4. eos. Cuius capituli ſententiam prætermitto gratia breuitatis.

¶ Quadrageſimusſeptimus eſt, quòd qui vxorem adulteram cognoſcit antequam pęniteat, 3. ann. pœniteat vigeſimaprima, quæſtione ſecunda, ſi quis. Qui vero cognoſcit eam pænitentem ante pænitentiam peractam, pæniteat duobus annis. ead. quæſt. Si quis primũ. Quomodo vero pęnitentia iniungenda ſit mulieri partum alterius ſupponenti, vel etiam de non ſuo viro concipienti, habetur extra de pæniten. & remiſſio. officij.

Notanda

NOTANDA CIRCA PRAEDICTOS *Canones Pænitentiales.* *Cap.* 4.

1 CONfeſſarius ad regulas igitur prędictas inſpiciẽdo, poteſt ſtudioſus indagator ꝓcedere ad pęnitentias pro diuerſis criminibus ſecundũ canones imponẽdas;& ex cauſſa cõſideratis circũſtantijs,vt dictũ eſt ſupra,moderari poterit eas.Et licet ab ipſo oẽs circũſtantiæ ſint diligenter attendendæ; principaliter tñ qualitates perſonæ, & pręcipuè vtrum ſit perſona obnoxia alicui aliquo vinculo ſeruitutis.[Nã circa tales perſonas cauere debet pro poſſe presbyter; ne talẽ pęnitentiam eis imponat, per quam illis quibus ſunt adſtrictæ pręiudicium fiat, maxime circa cõiugatos. quare ſi ſeruus ſit,& timore peccauerit, obediens domino ſuo in atrocioribus, eſt mitius puniendus,vigeſimaſecunda quęſt quinta. Qui compulſus. Obedire tamen non tenebatur in talibus. vndecima quæſt. tertia. Si Dominus. Si autem volũtarie peccauerit, corpore punietur etiã acrius, quàm alius. vigeſimaquarta quæſt. prima. Qui contra pacem. Nec eſt ſeruo iniungenda peregrinatio, per quam dominus eius, qui non eſt in culpa, illius ſeruitio defraudetur. extra de ſenten. excommun. relatum. Si vero liber ſit tota pænitentia canonis, ſi poteſt facere,debet imponi decimaſexta quæſtione prima. ſacerdotes pænitentiam. Sed ex cauſſa poterit eam presbyter moderari.

2 Conſiderandum etiam erit vtrum ſit perſona noua in fide; quia nouis in fide minor debet etiam pænitentia imponi,extra de pænitent. & remiſſio. Deus qui. Et ſimiliter conſiderandæ erunt aliæ perſonarum circumſtantiæ; de quibus ad præſens ſuperſedeo breuitatis gratia.

3 Sciendum autem quòd in foro pęnitentiali dicuntur legitimæ ferię,ſecunda, quarta, & ſexta, diſtinctione

ſtione 81. presbyter. de conſecra. diſtinct. 3. ieiunia. Aliqui tamen, vt dicit Ro. pro ſecunda feria ponunt ſabbatum.

4 Inſuper notandum eſt, quod ſi pęnitentia in pane, & aqua imponatur non habenti panem, poteſt loco panis leguminibus & piſciculis, aut alijs cibarijs refici, ſi neceſſitas illud requirat. extra de pęnit. & remiſ. licet in tex. & glo. alias non licet.

5 Nota etiam ſecundum Io. ſi pęnitentia ſit impoſita à canone; liberatur quis à ieiunio dando denarium, (quod eſt decima pars aurei) vel legendo pſalterium propria auctoritate. Innoc. vero dicit, quòd ieiunia neceſſaria, vt quattuor temporum, & huiuſmodi non poſſunt redimi, niſi ſubſit rationabilis cauſſa; voluntaria vero redimi poſſunt, etiam ſine auctoritate ſuperioris. *Ieiunia an poßint redimi.*

6 Ad hoc etiam nota, quòd vbi imponitur pęnitentia aliquot annorum, ſiue quadrageſimarum, nec additur quomodo quemquam debeat pœnitere, hoc relinquitur arbitrio presbyteri, cum pęnitentiæ ſint arbitrariæ (vt dictum eſt ſupra) ipſe enim presbyter arbitrabitur, eam per ferias legitimas faciendam, ſecundum canones. 50. diſt. de his clericis. extra de homi. c. 2. & in multis aliis iuribus. Et ſic intelligitur illud, extra de accu. accuſaſt. & de ſpon. dilectus, & ſimilia. *Nota tamē, aliud eſſe arbitrari, aliud eſſe diſpēſare pœnitentias.*

7 Cum in his non nulla minus clare tradi videantur, animaduertendum eſt, vbi certum tempus à Canone præſcribitur, vt pote trium, ſeptem, paucioiumue, ſeu plurium annorum, nullo certo pœnitentiæ modo, vel genere explicato, id confeſſarij arbitrio relictum eſſe, vt is, perſpecta pœnitentis qualitate, ac diſpoſitione, pœnitentiā ipſam prudentiā, ſcientia, iuſtitia, ac bonitate aggrauet, aut moderetur. Satisfactio autem legitimarum feriarum ſecundæ, quartæ, & ſextæ feriæ intelligenda eſt; (vt ſuperius dictum

Quæ, & quot olim eſſent quadrageſimæ pænitentium. dictum eſt) Ieiunia vero trium quadrageſimarum ea ſignificātur, quę ante diē natalē Domini, & quę ante Paſcha reſurrectionis, & quę per dies 13 ante feſtum diē Sancti Ioannis Baptiſtę olim cęlebrabantur, vt ſupra dictum eſt, reliqua vero per ſe ſatis aperta ſunt.

Tempore Augu. & Cyp. uigebāt iſti Canon. 8 Scito hunc rigorem patrum in caſtigandis ſubditorum delictis, ac item feruorem, & obedientiam eorū, qui peccatorum cicatrices condigna pænitentia ſanauerunt, & præfatos canones pęnitentiales ad vnguem obſeruarunt,, vſque ad Innocentium primum perduraſſe: Poſtea vero paullatim à ſeptingentis annis cœpe runt languere: & quantum canones pęnitentiales decreuerunt; tantum indulgentiæ pontificum, & epiſcoporum creuerunt, quo circa tales relaxationes Indulgentię dictę ſunt, vt Ioannes Echius teſtatur in tractatu de pęnitentia, & confeſſione, & ſatisfactione c. 5. circa fin.

Io. Echius de pænit. & cōfeſſ.

CAPITA QVAEDAM PRAECIPVA,

quæ quilibet ſacerdos ad confeſſiones audiendas exponendus noſſe deberet, hæc ſunt. Quæ etiam deſeruiunt pro his, qui aſſumendi ſunt ad Eccleſias parochiales, ultra ea quæ notantur inferius.

Cap. 5.

1 QVÆ, & quot ſunt confeſſoris partes, & quanta ſaltem debeat neceſſario eſſe eius ſcientia. Qua forma vti debeat in abſoluendo. Quot item, & quales libros habeat pro hoc obeundo

ando munere, & an habeat Bullã in cena domini, atq. caſus epiſcopales reſeruatos, & an legerit edicta ſanctiſſimæ Religionis, ſeu Inquiſitionis, quę ſolét quotanis publicari cum reſeruatione caſuum in aliquibus diœceſibus Chriſtiani orbis.

2 Qui, & quot ſint in genere caſus Papales in cena domini, & alibi in iure, & quomodo inter ſe differãt; enumerentur ſaltem craſſiore modo, aut ſecundum partem. An ſacerdos poſſit in aliquo caſu abſoluere a caſibus, etiam Papæ reſeruatis, & quem ritum ſeruabit, ſi contingat quempiam abſolui ab excommunicatione quacunque, & pręſertim ab illa, quę continetur in bulla cenę domini, in articulo mortis, aut alias ex conceſſione.

3 Quid ſit pænitentia, & quotuplex. Quid ſit contritio, confeſſio, ſatisfactio, & eius partes. Quam ſatiſfactioné imponet pro grauioribus quibuſdã criminibus, & pręſertim pro blaſphemia. An legerit aliquãdo canones pænitétiales. An aliquis debeat, aut poſſit eadé peccata ſępius vtiliter cõfiteri, & an quiſpiã teneat aliquãdo ſępius in anno cõfiteri. Quibus caſibus ſit cõfeſſio iterãda, & quę ſint eius cõditiones, ac circũſtãtiæ, & an quęlibet circumſtãtia ſit neceſſariò cõfitéda, & itẽ numerus peccatorũ an ſit neceſſariò cõfitendus, & quomodo quis teneatur peccata cordis cum circunſtantijs eorũ confiteri, ac tandem, quomodo pręcedés aliàs confeſſum peccatum teneatur quis confiteri, ſi reincidat in idem, & alteri ſacerdoti confiteatur.

4 Quid ſit peccatum, & quotuplex. Quot ſint peccata capitalia in genere, & quot eorum rami, ſeu filiæ. Quot ſint peccata in Spiritum ſanctum, & peccata clamantia vindictam in cælum, & quomodo diſcernatur lepra à lepra, ideſt, peccatum mortale à veniali. Quales demum ſint interrogationes faciendæ circa præcepta Decalogi.

5 Quot ſint caſus reſtitutioni obnoxij. Quid ſit vſura,& quomodo differant vſura,& intereſſe, & an legerit caſus vſurarum, & an vſurarij mentales teneantur reſtituere. An,non recitantes horas canonicas, etiam ſi fuerint péſionarij tantũ,ité non reſidétes in ſuo beneficio curato. Inſuper qui nõ interſunt horis canonicis, & percipientes quotidianas diſtributiones, & an habétes beneficia ſimoniace, ac exactores datiorum, ſeu pedagiorum prohibitorum, teneantur ad reſtitutionem,& quomodo,& quibus. An defendentes ſcienter vſurarios in iudicio, teneantur ipſi ad reſtitutionem parti leſæ,niſi dicti vſurarij reſtituerint.

Datia, Pedagia

6 Quid ſit excommunicatio,& quotuplex. Quæ prohibeantur excommunicatis, & quibus caſibus liceat participare cum eis: An omnes excommunicati ſint euitandi. Et tandem poterunt ſuperficietenus ſaltem interrogari de impedimentis matrimonium impediétibus,& dirimentibus,& de impedientibus tãtum, & quis diſpenſet in illis. Poſtremo interrogetur aliquid de ſigillo confeſſionis,& de modo petendę auctoritatis ab Epiſcopo ſuper aliquo caſu reſeruato,ac demũ, quid proſit addere in abſolutione, in fine, Quidquid boni feceris, &c. pro quo vide D.B. Quod l. v. Nauar. de pęnit. diſt. 6.

PERITIORES. CONFESSARII. POTErunt adhuc ſuper ſequentibus interrogari, ſi expedire viſum fuerit. Cap. 6.

1 AN pænitentia remittat omnem culpam, & pœnam, & an pænitens de attrito fiat contritus virtute clauium. An ſi dicat ſacerdos, ſoluo Ab te ab omnibus peccatis tuis confeſſis,contritis,&

tis,& oblitis, bene faciat, & an ſacerdos abſoluat ab oblitis. An abſolutio data ab epiſcopo ſuper peccatis reſeruatis tantum,ſit ſacramentalis, & item ſit dicenda confeſſio integra, & abſolutio dari poſſit cum conditione.

2 An in articulo mortis ille,qui nullo modo poteſt confiteri,poſſit abſolui à peccatis,ſi alias oſtendat ſigna contritionis: & an ſine confeſſione ſacramentali poſſit quis vmquam ſaluari, & quid ſeruandum ſit,cũ infirmus non confeſſus non poteſt loqui,& tamen retinet auditum.

3 Quot ſint cenſuræ eccleſiaſticæ,& quibus caſibus incurrantur,& an irregularitas ſit cenſura, & quibus caſibus incurratur: & an recipiens ſacros ordines ante legitimam ętatem, aut ſine dimiſſorijs, & miniſtrans ſacro altari,ſit irregularis,ac proinde indigeat diſpenſatione.

4 Quare,& quomodo aliquod peccatum dicatur irremiſſibile; & an ſacerdos abſoluendo remittat culpam; & quomodo, & quid operetur ipſa abſolutio in pænitente iam contrito,& qualis, ac quantus debeat eſſe dolor pro habenda cõtritione, An peccata ſemel dimiſſa à Deo redeant propter ingratitudinem, & an unum peccatum ſine alio remitti poſſit.

PRO. INITIANDIS. PRIMA *tonſura, Interrogatorium.*

Cap. 7.

1 AN ſint confirmati,& qui fuerint eorum [illegible] trini:& an ſint de legitimo matrim[illegible] creati,& de hac re fidem auth[illegible] ant penes ſe,ac fidem ſtatus,vitæ, pro[illegible] hactenus Neapoli,iuxta intentionem [illegible] dentini fieri conſueuit; & hęc eod[illegible] deferant.

2 An ſciant orationem dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, Præcepta Dei, & Eccleſiæ, & Salue Regina; & nouerint in ſeruire Miſſæ.

3 An ſciant alia rudimenta fidei, & an accedant ſingulis diebus feſtis ad doctrinam Chriſtianam diſcendam, vel docendam.

4 An ſciant legere, & ſcribere, & comprobentur de hac re.

5 An intendant fieri clerici, & perſeuerare, & quare, an vitandi fori ſęcularis cauſſa, an vero propter fidelem cultum Deo pręſtandum.

6 Quotum annum agant.

7 Cui eccleſiæ ſint adſcribendi ad inſeruiendum; & an decreuerint deferre habitum, & tonſuram.

PRO. ASSVMENDIS. AD. ORDINES. *Minores Interrogatorium* *Cap.* 8.

Conc. Tri. ſeſſ. 23. c. 5. & 6. & 11.

1 Vltra aliqua ex prædictis, interrogentur, an habeant in ſcriptis teſtimonium bonæ vitę ſuæ à parocho, & à magiſtro ſcholæ.

2 An habeant cottam, ſeu ſuperlicium & veſtem clericalem, & tonſuram.

3 An confiteantur ſaltem ſemel in menſe, & vbi.

4 An diſcant, aut doceant doctrinam chriſtianam diebus feſtis in eccleſia coadiuuando parochos.

5 An intelligant latine, de qua re fiat experimentũ.

6 Cui eccleſiæ ad inſeruiendum ſint adſcripti.

7 An de hac re teſtimonium in ſcriptis habeant, videlicet quod inſeruierint.

8 Quotum annum agant.

9 Quot ſint ordines minores, & quale ſit vnius cuiuſque munus, nempe oſtiarij, lectoris, exorciſthi.

10 An intendant poſt hac recitare horas canonicas Beatę Virginis ſibi iniungendas ab ep ſcopo, iuxta ſynodi diœceſanæ ſtatutum, aut aliud iuxta conſuetudinem diœceſis.

Nota, quòd nullus alienæ diœceſis poteſt ordinari, niſi iam probatus, & examinatus fuerit à ſuo epiſcopo, & de hac re habeatur mentio in ipſis dimiſſorijs. Pro quo vide concilium Trid. ſeſſ. 23. cap. 3. de refor. Poteſt tamen iterum examinari, vt epiſcopi ordinantis conſcientiæ ſatisfiat, & fraus omnis abſit. *Sic etiam Romæ ſeruatur.*

PRO. ASSVMENDIS. AD. SVBDIACONATUS, *& diaconatus ordines Interrogatorium.* Cap. 9.

1 VLTRA aliqua ex ijs, quæ hic ſuperius proponuntur, interrogari debent. *Concili Trid. ſeſſ. 23. c. 12. 13. 16. 17. Seſſ. 21. de ref. c. 2*

2 Ad quem titulum cupiant promoueri, & cõſtare faciant Epiſcopo, aut deputatis quæcunque reſponderint, ita vt ſine vlla fraude, quidquid ſuper hac re à Synodo diœceſana ſancitum fuerit, plenariè obſeruetur; at ſi ad titulum patrimonij promoueri petierint, neceſſe erit, proprij epiſcopi diſpenſationem interuenire iuxta Sacri Concilij Tridentini hodie diſpoſitionem.

3 An ſint irregulares, & inhabiles quomodocunq;.

4 Quotum annum agant, & de hac re fidem authenticham deferant, & oſtendant, & quandiu ſit cum alium ordinem ſuſceperint.

5 An habeant litteras teſtimoniales de confeſſione facta ſaltè ſemel in menſe, & de perceptione Euchariſtiæ, & de ſeruitio præſtito eccleſię, cui ſunt adſcripti, & quòd inceſſerint in tonſura, & habitu clericali, & an habeant ſuperpellicium iuxta ordinationes editas in Synodo diœceſana, & de reuerentia exhibita ſacerdotibus (iuxtà Conc. Trid.) interrogentur. *Cõc. Tri.*

6 An deſideria, & nomina eorum publicè in eccleſia à ſuis parochis fuerint propoſita, & populo intimata ſuper eorum natalibus, ætate, moribus, & vita, & à fide dignis inquiſitionem factam per Parochum ad epiſcopum procurauerint tranſmitti; & an ſperent Deo auctore ſe poſſe perpetuam continentiam ſeruare, & an intendant hoc vouere.

7 Proponantur eis aliquæ ex difficilioribus collectis Miſſalis declarandæ, & poſtea Catechiſmus Romanus, quem niſi ſaltem latinè bene (grãmaticaliter coſtruendo) intelligant, nullatenus ſe admittendos ſperent; ſatis etiam erit, ſi Breuiarij, homilias omnes ſex improuiſo eis aſſignatas rectè conſtruere nouerint.

8 Quot ſint ſacramenta eccleſiæ, & quomodo inter ſe differant, & quot ſint ex eis reiterabilia, & quid ſit ordo, & quot ſint ordines, & quomodo diſtinguantur inter ſe, & an ſit vnum ſacramentum, an plura.

9 An legerint aliquando eum libellum, qui dicitur EXAMEN ordinandorum, aut etiam eum, qui dicitur CVRA clericalis, aut alium huiuſmodi.

10 Quale ſit proprium munus ſubdiaconorum, pariterq́; Diaconorum.

11 Vbi, & quando fuerit inſtitutum ſacramentum ordinis, & an conferat gratiam.

12 Quę ſit materia ſingulorum ordinum, an quilibet ordo imprimat characterem, & quid ſit iſte character.

Vide ſummiſtas in uer. clericus. 13 Quos libros ſpirituales legendos habeãt, aut huiuſmodi; & quales debeant eſſe partes clericorum, & an habeant Breuiarium, ac didicerint per ſe ipſos recitare horas canonicas, & in quale peccatum incurrant non recitantes.

14 An didicerint per ſe ipſos confiteri peccata ſua ſacerdoti, & an doceant doctrinam chriſtianam pueros in eccleſijs, quib⁹ ipſi inſeruiũt, aut alibi dieb⁹ feſtis.

15 An

15 An ordinati in ſacris ante legitimam ætatem ſint ipſo iure ſuſpenſi, & miniſtrantes in eis ſint irregulares, ac item beneficiorum incapaces.

16 An dederint operam Catechiſmo Romano, & ſub cuius diſciplina modo litteris vacent.

PRO. ORDINANDIS. AD. SACERDO-*tium Interrogatorium hoc erit, quod quidem deſeruire debet etiam pro his, qui ſunt promouendi ad eccleſias parochiales, vltra alia, quæ notabuntur inferius, niſi aliqua ex his illic contineantur.* Cap. 10.

1 QVOT ſint ſacramenta eccleſiæ, & à quo fuerint inſtituta, & quæ ſit differentia inter ſacramenta veteris teſtamenti, & nouę legis.

2 Quę ſint de eſſentia cuiuſlibet ſacramenti, declarando ſingula, & qui ſint effectus cuiuſlibet ſacramenti, aut ſaltem eorum, quæ conſueuerunt miniſtrari per curatos.

3 Quis ſit effectus ſacramenti Baptiſmi, & quæ etiam eius forma, & materia, & ſic de Euchariſtia, ac de Pęnitentia interogentur, atq; de Extrema vnctione; & quibus dari poſſit, & an ſit ſacramentum neceſſitatis.

4 Quæ ſint ſacramenta reiterabilia, & quæ non, & quare; & an omnia ſacramenta ſint de neceſſitate ſalutis, & quę ſint diffinitiones ſacramentorum.

5 Quæ, & qualis pænitentia eſſet regulariter imponenda peccatis, & item quo ordine fieri debeant interrogationes in confeſſione.

6 Qua ætate pueri admittendi ſint ad ſacram communionem; & qui ſint, qui carere debeant eccleſiaſtica ſepultura.

7 Interrogentur de præceptis decalogi, & ex eis; quæ ſint, quæ ordinant homines ad Deum, & quæ ad inuicem.

8 Quæ differentia ſit inter affirmatiua, & negatiua, & quæ ſint præcepta eccleſiæ, & qui ſint dies feſti de præcepto, & quare ſint inſtituti.

9 Quibus temporibus nuptię prohibeãtur, & quid propriè tunc ſit prohibitum.

10 Interrogentur tandem de articulis fidei, de virtutibus, de donis Spiritus ſancti, & de operibus miſericordiæ.

11 Quæ contineantur in Euchariſtia ſub vna, & altera ſpecie, & an ipſa ſit ſacramentum ſimul, & ſacrificium in ipſa Miſſa, & qua ratione.

12 Qui ſint caſus, qui poſſunt accidere ſacerdoti in Miſſæ ſacrificio, & quę ſint ſignificata eorum, quę ibi geruntur, & an liceat ſacerdoti, ſtatim poſt Miſſam ſaliuam emittere. aut parum poſt comedere, & quomodo debeat illo die eſſe ieiunus, antequàm celebret, & quando incipiat ille dies, & quale dicatur eſſe tale ieiunium.

Seſſ. 23. cap. 24. 13 An omnes ſacerdotes recipiant poteſtatem clauium ab Epiſcopo in ipſa ordinatione, & quales ſint hæ claues, & in quo conſiſtant, & ita quale ſit proprium officium ſacerdotum, & an intendant pro Dei gloria, & eorũ ſalute ſaltem diebus feſtis celebrare.

Seſſ. ead. c. ead. 14 An habeant litteras teſtimoniales de vita, & moribus, de confeſſione, & perceptione Euchariſtiæ ſaltem ſemel in menſe, & de ſeruitio præſtito eccleſiæ, cui ſunt adſcripti, & de ætate legitima, ac ceteris de iure requiſitis.

Cõc. Tri. 15 An ſacerdotes teneantur eſſe apti, & idonei ad docendum populum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, & ea pariter, quæ ad ſacramentorũ adminiſtrationem ſpectant, & vbi hoc legerint.

16 An

16 An intendant frequenter celebrare, & præcipue diebus feſtis, etiam ſi non habeant beneficium, aut alias obligationes, iuxta ea, quæ habentur in Conc. Trid. Seſſ. 23. cap. 14.

PRO. ASSVMENDIS. AD. ECCLESIAS. *parochiales Interrogatorium, & primo in generali. Cap. II.*

1 QVALE ſit parochorum proprium munus & in quid incurrant illi, qui ſimoniacè conſequuntur beneficia: & quid ſit ſimonia, & quot modis committatur.

2 An liceat curatis ruralibus, & copia confeſſorum carentibus, celebrare ſine præuia confeſſione, & quo caſu, & quando.

3 An teneatur ad reſtitutionem curatus, ſi eccleſiæ ſuę bona dilapidet.

4 An habentes beneficia teneantur ad amplas eleemoſynas, & reparationem fabricæ eccleſiæ, & ad augenda ea, quæ ad diuinum cultum pertinent.

5 An clericus, qui conſentit, vt Principes, aut alij quicunque nobiles laici occupent, aut vſurpent eius eccleſiæ bona, cenſus, iura, etiam emphyteotica, fructus, emolumenta, ſeu quaſcunque obuentiones, quæ in miniſtrorum eccleſiæ, aut pauperum neceſſitates conuerti debent, ſit ipſo facto excommunicatus, & beneficiis omnibus priuatus, & ad quæcunque alia beneficia inhabilis efficiatur. *Cõc. Trid. ſeſſ. 22. c. 11. ſeſſ. 24 cap. 4.*

6 An teneatur parochus ſuæ plebi prædicare, & an ipſe velit euangelium exponere ſuæ plebi, & fiat experimentum de hac re. *Seſſ 23. c. 1. de ref. ſeſſ. 24. c. 4. ſeſſ. 5. c. 2. de ref*

7 An ſit habilis ad reſidendum & an intendat reſidere, & quam in pœnam incurrant non reſidentes, & an in-

Seſſ. 22 c. 1. de ref. circa finē. an intendat curam exercere per ſe ipſum, an per coadiutorem.

8 An ſciat cantare Miſſas, & alia diuina officia?

SECVNDO. IN PARTICVLARI. PArochus interrogetur ſuper ſacramento Baptiſmi. Cap. 12.

1 AN legerit aliquando librum baptizandorũ diœceſis, & an viderit, aliquem baptizari; & an habeat Synodum diœceſanam, ac etiam prouincialem.

2 Quid primo interrogandum eſt, & à quo, cũ puer defertur baptizandus ad eccleſiam.

3 An debeat ſub conditione baptizari puer, cũ ſcitur eum domi fuiſſe baptizatum à commatre, & an ſint irregulares contrafacientes?

4 An debeat ſub conditione baptizari puer delatus ad eccleſiam, ſi fuerit ob periculum baptizatus in manu, vel pede in exitu à ventre matris.

5 Quæ ſit materia, & item forma, & quis miniſter regulariter. & etiam in caſu, in ſacramēto baptiſmi.

6 Quid ſit chathechiſmus, & exorciſmus, & quare eos obſeruet eccleſia, & quid ſit baptiſmus, & quotuplex ſit.

Seſſ. 24. c. 2. 7 Quot ad ſummum ſuſcipere poſſint hodie infantem de fonte baptiſmi.

8 An ſit verus baptiſmus datus cum interruptione, vel alteratione, aut variatione, aut additione, aut ſubtractione verborum.

9 An puer, qui inuenitur in nemore expoſitus, ſi nulla appareat ſcriptura in collo de eius baptiſmo, poſſit ſine nota irregularitatis baptizari ſub conditione.

TER

TERTIO. INTERROGETVR. IPSE *examinandus ſuper Sacramēto Pænitentiæ, prout hic, ſupra fol. 28 cap. 5. apparet, pro exponendis ad confeſsiones: & item interrogetur ſuper iis, de quibus ordinandi ad ſacerdotium ſolent interrogari, vt ſupra ſol. 35. cap. 10.*

Quarto interrogetur ſuper ſacramento Euchariſtiæ. Cap. 13.

1 AN Euchariſtia in pyxide debeat ſæpe renouari, & quare, & quando.

2 An ſacerdos habens coram ſe hoſtias xi. & intendens conſecrare x. ſint omnes conſecratæ, & an ſacerdos poſſit conſecrare vnam partem hoſtiæ ſine alia, ſtante tamen eius continuitate.

3 An ſacerdos debeat proſequi Miſſam, ſi ſciat, aduenisſe excommunicatum.

4 An ſacerdos aduertens in fine miſſæ ſe loco vini miſiſſe aquam in calicem, teneatur iterum repetere verba conſecrationis, apponendo vinum in calicem, & quomodo.

5 An ſacerdos eidem infirmo poſſit in eadem infirmitate ſæpe daro Euchariſtiam.

6 An hoc ſacramentum poſſit dari infirmis non ieiunis.

7 Quæ ſit huius ſacramenti materia, forma, miniſter, & effectus principalis; & an in die Natiuitatis Domini poſt ſumptam ablutionem in prima miſſa, liceat ſecundam celebrare.

8 Quæ cærimoniæ ſint obſeruandæ in exportatione ſacræ Euchariſtiæ ad infirmos.

QVINTO. INTERROGETVR super Matrimonii Sacramento. Cap. 14.

1 AN ſit verum, & ratum matrimonium coram Deo, & Eccleſia, ſi ſine Parocho & teſtibus celebretur.

2 An facto diuortio per iudicem eccleſiaſticum, poſſit vir alteram ducere vxorem.

3 Quę, & quot ſint impedimenta Matrimonij, in quibus ſolus Papa diſpenſat, & quæ & quot ſint alia, in quibus Epiſcopus diſpenſat.

Seſſ. 24. c. 4. & ex &. Pii 4. 4 An vſque ad quartum gradum contrahatur hodie affinitas contracta per fornicationem, & per publicæ honeſtatis impedimentum, an vero contra.

5 An vir, qui commiſit inceſtum cum conſanguinea ſua, aut vxoris ſuæ, poſſit deinde ſine diſpenſatione Epiſcopi petere debitum ab vxore ſua ſine peccato?

6 An hodie per ſponſalia, & copulam ſubſecutam contrahatur matrimonium?

7 An Contrahentes matrimonium in gradibus prohibitis ſint excommunicati?

8 Quæ ſint ſeruanda circa celebrationem matrimonij.

9 An ille, qui cognouit duas ſorores, poſſit poſtea ducere vnam ex illis vxorem.

SEXTO. INTERROGETVR. SVPER. Sacramento Extremæ vnctionis. Cap. 15.

1 QVæ ſit materia, forma, & miniſter, & effectus, & quando fuerit inſtitutum hoc Sacramentum?

2 Quibus in locis debeat inungi infirmus, & an ſimul debeant fieri inunctiones, & verba proferri?

3 A

3 An debeat dari hoc Sacramentum amentibus, furioſis, pueris, ſuſpendendis, aut vulneratis, & an debeat dari iis, qui non petierunt.

4 An ſępius quis poſſit ſuſcipere hoc ſacramentum; & an eadem infirmitate laborantibus debeat ſæpe dari, ſi ad articulum mortis ſæpe deuenerint?

5 Quare inter omnes formas ſacramentorum hæc ſola conſiſtit in oratione deprecatiua?

Multa alia grauiora poſſint interrogari; præfata tamen videntur eſſe magis neceſſaria, & quotidiana, & profecto ſatis erit ad ea competenter ipſum parochũ reſpondiſſe: ſed ante omnia pluribus verbis erit ipſe parochus interrogandus ſuper ſacramentum pænitentiæ, cum ea res ſit quotidiana, magni ponderis, ac momenti, & periculoſa valde atque in ea in primis verſetur ſalus animarum, pariterq; reductio, ac conſeruatio ouium Ieſu Chriſti. *Nota.*

Poſt hæc inquirendũ ſecretò erit de vita, & moribus eius, qui examinatoribus doctus, & idoneus viſus fuerit, ſi & numquã ille (vel alter ille ſimilis in ſcientia) de aliquo vitio notatus fuerit, nec in præſentia aliqua laboret infamia, erit magis idoneus ab Epiſcopo iudicandus, ac proinde eccleſię vacanti pręficiendus: ſi tamen alias de iure cetera fuerint requiſita. Vnde Concilium ſic ait ſeſſ. 24. cap. 18. Peracto deinde examine renuncientur quotcunq; ab his idonei iudicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantem eccleſiam gubernãdã opportunis. Ex hisq; Epiſcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum iudicauerit, atque illi, & non alteri collatio eccleſiæ ab eo fiat, ad quem ſpectabit eam conferre, &c. Hoc ergo ſolũ examinatores præſtare debebunt, vt ſcilicet proponant Epiſcopo vnum, vel duos, aut tres, aut plures, tamquam dignos, & idoneos ad gubernandam vacantem eccleſiam.

Qualitates parochorũ

Nota concilium nõ dicit iudicauerint, ſed iudicauerit.

Ex eis

Appellatio in concurſu.

Ex eis autem magis idoneum, ac digniorem eligere, non niſi ad Epiſcopum hoc ſpectabit, ſuo enim iudicio tantum in tali negotio ſtandum eſſe ſancta ſynodus prefata ordinat, præcipitq́;

At ſi Epiſcopus minus habilem, poſt habitis magis idoneis, elegerit, poſſunt qui reiecti fuerint, ad Metropolitanum, aut aliàs ad Sedem Apoſtolicam appellare, iuſta bullam Pij. Q. V. In conferendis.

ASSIGNATIO. LOCORVM. PRO. EX- *ponendis ad confeſſiones: & item pro aſſumendis ad eccleſias parochiales. Cap. 16.*

EXponendi ad confeſſiones, ſi ea, de quibus interrogantur, noſſe cupiant, ſi non ſint Theologi, & ſententiarijs non dent operam, videant diligenter, & attente legant Summã Angelicam, vel ſummam Silueſtrinam, vel Summam Tabienam, vel Summam Antoninam, magnam, aut paruam, vel Summam Roſellam, vel Armillam, vel Summam Hoſtienſem, vel Summam Raimundi, vel Summam Piſanellã, vel Supplementum, vel Summam Nauarri, vel Sũmã Caietanam, vel Summam Confeſſorum, vel aliam, quã maluerint, 1. in verbo, Confeſſor, per totum. 2. in verbo Confeſſio. 3. in verbo, Contritio, Confeſſio, & Satisfactio. 4. in verbo, pęnitentia. 5. in verbo peccatũ. 6. in verbo præceptum. 7. in verbo, Vſura. 8. in verbo, Reſtitutio, 9. in verbo, Excommunicatio, 10. in verbo, Interrogatio, 11. in verbo ſuſpenſio, & Interdictum, & Irregularitas. 12. in verbo, Matrimoniũ, 13. in verbo, Abſolutio 14. in verbo. Nuptię, 15. in verbo, Beneficiũ, & quæcunq; deſiderari poſſunt, prę̃fatis in locis reperientur; Si tñ legere non pigeat.

Si quis

Si quis verò hæc omnia fuſius legere deſiderat, videat Theologos in 4. ſenten. & item Canoniſtas in locis ſuis.

At vero ſemper fere præ manibus habere ſecundam ſecundæ Diui Thomę, optima res erit, & etiam Catechiſmum Romanum, & Summam Sacramentorum Franciſci à Victoria.

Si verò ſunt aliqui aſſumendi ad Eccleſias parochiales, videant vltra prædicta, Summiſtas in verbo, Simonia, 2. in verbo, Clericus, per totum. 3. in verbo Beneficium. 4. in verbo, Baptiſmus. 5. in verbo, Reſidentia, & plura alibi, & Concilium Tridentinum præcipue in cap. 1. ſeſſionis. 23. de reformat. & c. 18. ſeſſ. 24. & cap. 3. ſeſſ. 22. & cap. 6. 7. 8. ſeſſ. 21. & cap. 4. ſeſſione 24.

ASSIGNATIO LOCORVM PRO EIS, *Qui ad ſacros ordines, etiam ad ſacerdotium promouendi ſunt.*

Cap. 17.

PROMOVENDI autem ad ſacros ordines, & præcipuè ad ſacerdotium diligenter, & attente legant aliquem ex præfatis Summiſtis in verbo, Ordo, vel ordinatus, 2. in verbo, Clericus per totũ. 3. in verbo, Euchariſtia. 4. in verbo Miſſa. 5. in verbo Sacramentum. 6. in verbo Lex. 7. in verbo, Sepultura: 8. in verbo Feriæ. 9. in verbo, Interrogatio. Et certe non deſunt hodie libelli multi catholici, qui circunferuntur, quos quidem ſæpe legere valde vtile erit, aut ſi tales ſint iuuenes, qui ſatis prouecta ſint doctrina videant Theologos, ac Canoniſtas in fonte. Ex libellis autem, qui circunferuntur, hos ſæpiſſime legere dignum erit, videlicet Ioannem Polan-

cum,

cum, Magiſtrum Andream Panorm. Aloyſium Grauã ten. Methodum confeſſionis; Laurentium Petium, Caniſium; Nicolaum de Plouc; & confeſſionale Beati Thomæ, & alios quos malueris, quos hic recenſere opus non eſt.

FORMA. ECCLESIÆ. CONSVETA.
abſoluendi quempiam ab excommunicatione maiore, ſiue cum confeſſarius obtinuerit ſuper hoc poteſtatem ab Epiſcopo, ſiue cum pænitens obtinuerit à Papa, ſiue quando idẽ pænitens reperiatur in articulo mortis conſtitutus, hæc eſt, pro ut iura ſtatuunt, & decernunt.

Cap. 18.

Ca. ex tenore.

PRimo namque requiritur, vt exigas ab excommunicato iuramentum, vt parere debeat mandatis tuis, vt etiam inquit. D. Thom. in 4. diſt. 18 arg. 5. q. 1 ad 1. q. in reſponſione ad primum.

c. de cætero. de ſen. exc.

Secundo, vt iuxta facultates ſuas ſufficientem læſis præſtet emendam, & ſi non poteſt ſatisfactoriam, aut pignoratitiam pro tunc, præſtet ſaltem iuratoriã cautionem, vt aiunt doctores.

c. ex par. de verb ſign. c. ſolet de ſen. ex. in 6.

Tertio, vt facias eum promittere, ne de cetero contra illum Canonem veniat, contra quem faciendo incurrit in cenſuram illam.

Quarto, vt abſoluas cum aliquo pſalmo pænitentiali, & alijs requiſitis, vt ſupra, & ſi fuerit vir, debet virga, aut corrigia, aut fune leuiter verberari, non autem mulier.

Quinto

Quinc͡to ſi talis excommunicatio, qua iſte ligatus eſt erit contenta in bulla cenæ Domini; & propter mortis articulum poſſis eum abſoluere, debes vltra prædicta ſufficientem cautionem exigere de ſtando S. R. E. mandato, ſi ſuperuixerit, quamprimum commode poterit, ſub pœna reincidentiæ in eandem cenſuram, vt habetur in cap. eos, qui. de ſen. excom. lib. 6. & hoc (quantum ad priorem præſentem) elicitur ex ipſa bulla in cena Domini, vbi ſic ait Papa. *23. q. 8. peſſimam. Nauar. c. 26 & Anton. 3. par. tit. 1. 24. cap. 77.*

Et à quibus quidem ſententijs nullus per aliũ, quã per Rom. Pont. in articulo mortis conſtitutus, abſolui poſſit, Nec etiam tunc, niſi deſtãdo S. R. E mandatis, & ſatisfaciendo ſufficiente cautione pręſtita &c. Non obſtantibus quibuſcunq; priuilegijs, indulgentijs, & litteris apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus, &c. Hæc autem ſufficiens cautio (vt aiunt doctores) debet eſſe, aut pignoratitia, quæ fit cum ſecuritate pignorum de ſatisfaciendo, aut fideiuſſoria, aut deniq; iuratoria, ſi abſoluendus ſit omnino pauper. Pro quibus vide gloſſ. in cap. Veſtrà, extra de don. inter virũ, & vxor. & in cap. Odoardus de ſolutionibus, & Raymundum in ſummula tract 13. in fin. & Caietanũ in ſummula, & alios ſummiſtas, & gloſſ. in cap. ex parte de verborum ſign. & Antonin. 3. par. tit. 24. cap. 77. *Submonitio.*

ABSOLVTIO. AB. EXCOMMVNI- *catione maiore.* Cap. 19.

PRÆMISSIS omnibus, vt ſupra, genuflexo pænitente, dicat ſacerdos ſuper eum, Miſerere mei, vel alium pſalmum pęnitentialem totum: & denudatis eius humeris, ſi viſum fuerit expedire (niſi ſit mulier, quæ non percutitur) det ei ictum vnum leuiter percutiendo ad quemlibet verſum. *Mulier nõ percutitur.*

Poſteà dicatur kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, kyrie eleiſon, Pater noſter. ℣. Saluum fac ſeruum tuum. ℟. Deus meus ſperantem in te. ℣. Eſto ei dominus turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil proficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Domine exaudi orationem meã. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio. Deus, cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere, ſuſcipe deprecationem noſtram, (vel meã) vt hunc famulum tuum, quem excommunicationis catena conſtringit, miſeratio tuæ pietatis abſoluat. Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen. Auctoritate omnipotentis Dei, & Beatorum Apoſtolorum eius Petri, & Pauli, & Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ, (vel Reuerendiſſimi Epiſcopi noſtri) in hac parte tibi conceſſa, & mihi commiſſa, abſoluo te à vinculo excommunicationis, in quam incurriſti propter talem, vel talem cauſſam, & reſtituo te ſanctis Sacramentis Eccleſiæ, communioni, & vnitati fidelium. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Submonitio. Nota quòd, ſi excommunicatio non ſit certa, & proinde ad cautelam fieri abſolutionem contingat, non ſunt ſeruandæ prædictæ ſolemnitates, ſiue circunſtantiæ. Item pro contumacia, vel offenſa dubia ſufficit dari cautionem iuratoriam, vt aiunt doctores, etiam ſi dari poſſit fideiuſſoria: & demum ſcito quòd in articulo mortis conſtitutus à quocumque caſu excommunicationis abſoluatur: ſin ſuperuixerit, neceſſe eſt eum adire ſuperiorem illum à quo aliàs de iure fuerat abſoluendus, prout colligitur ex dicto cap. eos qui, de ſenten. excom. lib. 6. & ex ipſa extr. Benedicti Papæ xj. de priuilegijs, quæ incipit, Inter cunctas, & quidem non pro abſolutione debet acce-

dere, ſed vt pareat eius mandato, acceptando pęnitentiam, aut huiuſmodi.

FORMA. DISPENSANDI. SVPER. *irregularitate, ſi ſuper hoc facultas habeatur.* Cap. 20.

AVCTORITATE .N. in hac parte tibi conceſſa, & mihi commiſſa, diſpenſo tecum ſuper irregularitate (vel irregularitatibus,) quam (vel, quas) contraxiſti propter talem cauſſam (vel tales cauſſas) & reſtituto te ad actus legitimos. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

ABSOLVTIO. COMMVNITER. OB- *ſeruanda in confeſſione ſacramentali.* Cap. 21.

1 SI teneris aliquo vinculo excommunicationis, à quo poſſim te abſoluere, ego abſoluo te, & reſtituto ſanctis ſacramentis eccleſiæ, communioni, & vnitati fidelium. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

2 Miſereatur &c. Indulgentiam &c.

3 Dominus noſter Ieſus Chriſtus te abſoluat, & ego auctoritate ipſius, qua fungor, abſoluo te ab omnibus peccatis tuis. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

Paſſio Domini noſtri Ieſu Chriſti, & merita Beatę Mariæ ſemper virginis, & omnim ſanctorum, & quidquid boni feceris, aut mali ſuſtinueris, ſint tibi in remiſſionem peccatorum, in augumentum gratiæ, & præ-

Hæc verba multũ proſunt iuxta Diui Thomæ.

præmium vitæ æternæ. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

Submonitio. Nota quòd pœnitentiarij Epiſcopales, ſeu Archiepiſcopales, cum regulariter non audiant niſi peccata reſeruata (quia pro reliquis ſolent remittere pœnitentes ad ſuos confeſſarios) poſt abſolutionem ab excommunicatione (vt moris eſt) ad cautelam, debent indefinitè dicere tali pacto. Ego te abſoluo à peccatis. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

Quia reuera non abſoluūt in tali caſu ab omnibus; nec eſt inconueniens dimidiari abſolutioné: ſed abſurdum foret, ſi confeſſio dimidiate fieret, ita ſcilicet, vt in caſu recurſus pro caſu reſeruato, ſaltem vni confeſſario cuncta peccata ſacramentaliter non pateſierent.

IN. RECONCILIATIONE. ET. IN *Caſu mortis repentinæ, vel aliàs imminentis.* Cap. 22.

1 SI teneris aliquo vinculo excommunicationis, à quo poſſim te abſoluere, ego abſoluo te. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

2 Item Ego abſoluo te ab omnibus peccatis tuis. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen.

Immo ſi infirmus, aut grauiter vulneratus poſt vnum, aut alterum peccatum confeſſum, amplius loqui, aut reſpondere non poſſet: tunc confeſſarius ſtatim omiſſis omnibus ita dicat. Abſoluo te ab excommunicatione, & à peccatis: quamuis vnum, aut alterum peccatum venialiter tantùm eſſet confeſſum: quia venialia peccata etiam ſunt materia, & propria ſacramenti pœnitentiæ, iuxta Beati Thomæ, & in tali

caſu

Caſu abſolutio habet effectum ſuper omnibus peccatis etiam non confeſſis, & hoc valde notandum eſt.

TEMPORE. IVBILEI. AVT. SIMIlium gratiarum. *Cap.* 23.

1 SI teneris aliquo vinculo, vel aliquibus vinculis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, à quibus ego poſſim te abſoluere auctoritate mihi commiſſa, & tibi conceſſa à Santiſſimo domino noſtro Papa, ego abſoluo te, & reſtituo te ſanctis ſacramentis eccleſiæ, communioni, & vnitati fidelium. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

2 Miſereatur &c. Indulgentiam, &c. Dominus noſter Ieſus Chriſtus. vt ſupra. cap. 21. num. 3. pag. 47.

At ſi de excommunicatione confeſſarius ſit certus, & facultatem habeat abſoluendi, dicat ſic. Auctoritate .N. ego abſoluo te à vinculo excommunicationis incurſæ propter talem cauſſam; deinde ſubiungat ſic; & ſi teneris aliquo alio vinculo excommunicationis, à quo, &c. Poſtremo abſoluat à peccatis, vt ſupra. *Submonitio.*

ABSOLVTIO. IN. ARTICVLO. MORtis *pro habentibus bullas, aut confeſſionalia, aut apoſtolica priuilegia, pro ut ſunt illi communiter, qui ſunt ſcripti in ſocietate Corporis Chriſti, aut Roſarij, aut Conceptionis, vel ſanctæ Monicæ, aut alibi, &c. & item omnes fere Regulares.* *Cap.* 24

POSTEAQVAM Pænitens fuerit abſolutus à cenſuris, & à peccatis, ſecundum formulam hic ſuperius poſitam, debet ſacerdos in fine hæc verba ſub-

iungere. Auctoritate, qua fungor, domini noſtri Ieſu Chriſti, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli tibi conceſſa, & mihi commiſſa concedo tibi omnem illam indulgentiam peccatorum tuorum, quam poſſum concedere virtute tuæ gratiæ, tuarum bullarum, confeſſionalium, vel aliorum priuilegiorum, ſi tamen hac vice morieris; aliàs, pro alia tibi vice reſeruo. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen. Et hanc formam tradit etiam Nauarrus in ſuo manuali capit. 25. num. 30. & eſt etiam doctrina B. Antonini 3. p. t. 10. cap. 3. §. 5. col. 3. & ſubdens ait, in articulo mortis multos amittere tales præfatas gratias, quia eorum confeſſarij eis illas non applicant, & tales gratiæ, inquit, debent etiam applicari ijs, qui amiſerunt loquelam, & non potuerunt cõfiteri, dummodo oſtenderint ſigna contritionis, poſſunt enim tales percipere ſacram Euchariſtiam, & demum extremam vnctionem, etiam ſi fuerint ante grauiſſimi peccatores, quia aliàs exponunt eos periculo damnationis æternæ, vnde ſunt grauiſſimè puniendi Parochi, qui talibus ea ſacramenta denegant, quamuis non præceſſerit confeſſio ſacramentalis ob dictam impotentiam; omnia enim ſacramenta faciũt de attrito contritum; ſi rite tamen ſumantur, & conferunt gratiam ex opere operato. vide Concil. Trident. ſeſſ. 7. can. 6. 7. & 8.

Nota pro oſtendentibus ſigna contritionis tantũ.

NOTANDA, AB. OMNIBVS. SACERdotibus *vbique terrarum conſiſtentibus.* Cap. 25.

Videas circa finem Bulla.

QVICVNQVE ſacerdos abſoluit aliquem (niſi in articulo mortis, eo modo, vt ſupra) ab aliquo caſu exiſtente in bulla cenæ Domini, eſt ipſo facto

cto excommunicatus, & omne officium legendi, prædicandi, & ſacramenta adminiſtrandi eſt ſibi interdictum, & tamen quidquid aget abſoluendo, vel alias, nullius eſt roboris, vel momenti, & hæc excommunicatio eſt reſeruata Papæ in dicta bulla cenæ Domini ſecundum aliquos, ſed Nauarrus in expoſitione dictæ bullæ tenet oppoſitum, quod quidem ego hodie facile crediderim, quia hodie inflictio dictæ cenſuræ in dicta bulla apponitur non ante: ſed poſt reſeruationem omnium excommunicationum ibi contentarum: olim vero fortaſſe non ſic; & ob id illi doctores tunc recte ſenſerunt.

2 Sciant confeſſores, hodie poſt obitũ Romani Pontificis, caſus bullæ Cenæ Domini adhuc in ſuo robore, & eodem vigore perſeuerare, donec nouus proceſſus per nouum Romanum Pontificem formetur, quæ quidem res olim non ſic erat, ſed à tempore Pij V. citra, hoc incepit, & hodie adhuc durat, pro quo vide infra lib. 3. cap. 1. in dicta bulla num. 17.

3 Nullus confeſſorum, aut pænitentium poſſunt vllam excuſationem prætendere, aut ignorantiam allegare, ſi contra dictam bullam præſumpſerint venire, hoc habetur ex ipſa bulla, quia ſubdit Papa, cum non ſit veriſimile id remanere incognitum, quod tã patenter omnibus publicatur. ibidem §. 22. in calce. *Ignorantia nõ excuſat ab excõ. hic.*

4 Omnes confeſſores, etiam regulares, ſub pœna diuinæ vltionis, ac proinde peccati mortalis, tenentur habere apud ſe tranſumptum bullæ in Cena Domini, atque diligenter, & attentè debent illud legere, nec aliter ad confeſſiones exponendi ſunt; & hoc ibidem habetur in dicta bulla: curati verò tenentur dictam bullam populo nunciare ſub eadem pœna. Aliquando tamen Papa hortatur, non autẽ præcipit, & tunc non erit mortalis omiſſio c. prout ego obſeruaui. *Qui nõ curat habere Bullam in cena Do. peccat.*

5 Omnes religioſi prẹſumentes abſoluere excommunicatos à canone, niſi in caſibus à iure expreſſis aut gratia ſedis Apoſtolicæ conceſſis, vel excommunicatos à ſententijs per ſtatuta prouincialia, vel Synodalia ſunt ipſo facto excommunicati, & abſolutio reſeruatur Papæ, vt habetur in Clement. de priuileg. capit. religioſi; & D. Anton. 3. part. titul. 24. cap. 54 declarat, & Caietanus in ſummula in uerſic. excommunicatio capit. 64 & aduerte, quòd ſi presbyteri ſæculares abſoluerent à dictis excommunicationibus, prẹter eas, quẹ continentur in bulla Cenæ Domini non eſſent excommunicati, quia in dicta Clement. nõ comprehenduntur (vt ibi aiunt doctores) niſi ipſi religioſi, ſiue regulares. Veruntamen abſolutio eſſet nulla, & ipſi peccarent mortaliter, & tenerentur pænitenti hoc notum facere. At verò ſi presbyteri ſæculares abſoluere prẹſumerent de facto à caſibus bullæ in Cena Domini, inciderent etiam ipſi in excommunicationem. religioſi tamen abſoluentes ab excommunicatione lata ab homine, non incurrunt in excommunicationem, ſed peccant mortaliter tantum.

Nota bene

Presbyteri in hæc non incidunt.

Quando religioſi non incurrant &c.

6 Spatulæ non ſunt denudandæ viris abſoluendis ab excommunicatione, quando ipſi confitentur peccata ſua in loco publico aut quando occurrit alius reſpectus cõſideratione dignus, quia nullo hoc inuenitur iure expreſſum.

7 Cauere debent confeſſarij, ne quempiam abſoluant à peccatis, & poſtea ab excõmunicatione; immo ſemper ad cautelam debet prẹcedere abſolutio ab excommunicatione minore, & ab alia, ſi, & in quantum poſſunt. Pro quo vide doctores in locis ſuis, & Diuum Thomam in 4. ſentent. diſtin. 19. quæſt. prima quæſtiunculæ 2. in reſponſione ad ſecundum, vbi dicit, quandiu quis eſt excommunicatus, non poteſt recipere

In hoc multi peccant

cipere aliquod eccleſię ſacramentum, & abſolutio ab excommunicatione debet præcedere abſolutionem à peccatis.

8 Cauere debent etiam confeſſarij, ne in abſolutione dicant, Abſoluo te à peccatis contritis &c. Quia, cum ſæpe de attrito quis fiat cõtritus virtute clauiũ, contingeret pœnitentem remitti inabſolutum, ſi diceretur, abſoluo te à peccatis contritis, vt ait Io. Medina tract. 2. de pœnit. & iccirco Gab. Biel. in quartum ſent. diſt. 14 q. 2. articulo primo circa finem, reprehendit hanc particulam, tamquam valde periculoſam, & item Nauar. in ſuo Manu. cap. 26. numero 11. circa finem, & alij theologi in quartum ſent. hoc mirum in modum carpunt, & Cancellarius 2. p. fol. 184. col. 1. & idem Nauarrus de pœni. diſt. 6. cap. 1. in prin. nu. 27. & 31.

Contra hoc plurimi delinquunt.

in q. de oblitis circa finem

Nauarrus.

9. Noſſe debent omnes confeſſarij, Epiſcopos hodie poſſe abſoluere ab omni excommunicatione, & ab omnibus caſibus occultis, etiam ſedi apoſtolicæ reſeruatis, in foro tamen conſcientiæ tantum: Non tamen poſſunt vllo modo abſoluere à caſibus contentis in bulla cenę Domini, propter magnas obſtãtias, quas ponit bulla in fine. Quare quod in fine cap. 5. Sеſ. 24. dicitur, Epiſcopos in hæreſis crimine poſſe per ſe ipſos, non autem per vicarios abſoluere, non habet amplius locum propter dictam bullam, prout etiam adnotauit Franciſcus à Toleto: & ratio eſt, quia bulla in cena Domini non ſolum eſt pagina excommunicationis, & extenſionis, ſed etiam reuocationis, & innouationis, pro vt ibi in calce dicit Papa. At in dicta bulla fit mentio de reuocatione cuiuſuis Concilij generalis, quod illos proceſſus ibi cõtentos, igitur, &c. & Pius V. ſuperaddidit illam particulamr. Pro hac re uide etiam infra lib. 3. cap. 2.

Conc. Triden. ſeſſ. 24. c. 6.

In foro tamen fori poſſunt Epiſcopi abſoluere ſicut, & inquiſitores.

10 Debent itèm non ignorare, quod, quamuis ali-qui immo plurimi, non ſint excommunicati nomina-tim (propter quod, non euitantur, propter extrauag. attributam Martino V. in concilio Conſtantienſi, quę incipit, Ad euitandum &c.) tamen non poſſunt tales participare in diuinis, & peccant ſemper mortaliter, quoties audiũt Miſſam, vel interſunt diuinis officijs, aut adſunt cum alijs in publicis Rogationibus, aut aſtant benedictioni menſæ cum alijs, aut huiuſmodi, & innumeri errant in hoc: Quia ipſa conſtitutio in dicto concilio non fuit facta in releuamen excommu-nicatorum, ſed ad conſulendum timoratis conſcien-tijs, vt ibi in calce dicitur. Itaque non requiritur ali-qua publicatio, quantum ad pœnas, & pręſertim ſpi-rituales, quas excõmunicati ipſo facto incurrunt. Pro quo vide Nauarr. in Manual. capitulo. 27. numero. 35. not. 2. & de pæniten. diſtinctio. 6. capitulo. 1. la-boret. in epilogo in fine. Vide etiam Felyn. in cap. Ro-dulphus. de reſcrip.

Mart. V. in cõc. cõſt.

Innumeri errant in hoc.

Quo circa tenentur confeſſarij confluentes ad ſe pęnitẽtes de hoc admonere, ſi intellexerint, eos in ali-quam excommunicationem incurriſſe, hoc enim dici-mus, quia in hoc plurimi in animarum ſuarum perni-ciem magnopere errant non interrogantes de huiuſ-modi peccatis, nec de eorum numero.

11 Inſuper ſcire decet, quãuis aliquando nõnulli facultates habeant à Papa, vt ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis valeãt ab omnibus caſib⁹ abſolui, etiam ſedi apoſtolicæ reſeruatis, non tamen poterũt earum vigore à caſibus contentis in bulla cenę Domi-ni abſolui, niſi de ea ſpecialis, & expreſſa mentio ha-beatur, quod quidem ferè numquam facere cõſueuit Papa, niſi in Iubileis ſollemnibus, qui rariſſime à ſan-ctitate ſua emanantur, per indulgẽtias autę ſeptẽnes, aut maiores, ſæpe dari ſolitas numquam ferè à caſi-bus re-

Nota bene

Indulg. ſeptennes.

bus reſeruatis abſolutio concedi ſolet, quā in re plurimi etiam labuntur, pro hac re, videas etiam lib. 3. cap. 2. per totum

12 Sciant etiam nullum vnquam peccatum mortale mentale tantum, quantumcumque graue, & enorme eſſe reſeruatum, neque Papæ, neque Epiſcopis, & proinde omnes confeſſarij approbati poterunt ab eis ſemper abſoluere pænitentes, impoſita tamen ſalutari pænitentia. In articulo autem mortis, quando tamen confeſſarij approbati copia deeſt pænitenti, & periculum eſt in mora, ſciant omnes ſacerdotes ſe abſoluendi poteſtatem pro tunc habere, cum auctoritate etiam abſoluendi à caſibus contentis in bulla cenæ Domini ne dum ab alijs, ſi illis irretitus eſſet dictus pænitens, ſeruatis tamen ijs, quæ ſuperius dicta ſunt, ſi temporis anguſtia id patiatur, aliàs non: ſed ſi ſuperuiuat, impleantur poſtea, quę aliàs de iure ſeruanda erant, ſancta enim Dei ecclesia dicitur, & eſt pia mater. Vide cap. eos de ſent. exco. lib. 6. *Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 7 circa finem.*

13 Curent item, vt infirmum, qui nondum confeſſus eſt, & loquelam amiſit, interrogent de peccatis in ſpeciali, & per nutus, & ſigna faciant ſibi reſponderi, & ſic eum abſoluant, aliàs non poſſunt eum abſoluere, ſi ſolum ſe peccatorem in generali per nutus, & ſigna reſponderet. Pro quo vide Do. Soto in 4. ſenten. diſt. 18. q. 2. ar. 6. in primo membro & quincto, concordat Nauarr. c. 26 num. 27. & ſubdit, quod ſacerdos ſic abſoluens, peccat mortaliter. Idem ſentit Diuus Thomas in 4. ſent. diſtin. 17. q. 3. art. 4. in reſp. ad 3. q. quoniam (inquit) confeſſio ſecundum quod eſt pars ſacramenti, habet determinatum actum: ſicut, & alia ſacramenta habent determinatam materiam: eiuſdem ſententiæ eſt etiam inſignis theologus Abulenſis ſuper Matt. 16. q. 49. in floribus, & Franciſcus Auictoria in ſummą ſacramẽ. dicit id hodie eſſe de fide tenendũ *Oppoſitũ ſenſit Angelica, ſed male.* *Abulẽſis.*

propter ſacrum Concilium Tridentinum.

14 Sciant etiam, quòd tunc eſt articulus mortis, quando periculum eſt in mora, alias non. Quocirca infirmus, qui non eſt in tali periculo conſtitutus, vt de eo timeatur, nequaquam poterit á caſibus Papæ, aut Epiſcopo reſeruatis abſolui, niſi ſpecialem ſuper hac re habeat facultatem ipſe confeſſarius, vel ægrotus.

Quando ſit articulus mortis

15 Sciant præterea, quod per Iubilea quæcunque numquam aliquis conſequitur auctoritatem, vt poſſit diſpenſari ſuper aliqua quomodocunque irregularitate contracta. Et ratio eſt, quia bulla Iubilei concedit auctoritaté tantummodo ſuper cenſuris, irregularitas autem non dicitur cenſura, extra de verbor. ſignificat. capit. Quærenti. eſt tamen impedimentum canonicum. Item irregularitas non abſoluitur, ſed diſpenſatur, & concordat Nauarrus, ſtylus Rom. Curiæ, cum communi doctrina, & ideo deceptus eſt, Sotus in 4. ſenten. diſt. 22. q. 3. art. 1. dicens nomine cenſuræ in bullis cruciatæ intelligi quaſdam irregularitates.

Hic ruunt infiniti.

Soti error,

16 Noſſe adhuc debent, quòd ab infirmis in periculo mortis conſtitutis pura eſt inquirenda confeſſio peccatorum, non tamen illis imponenda eſt quantitas pænitentiæ; Sed innoteſcenda, vt poſtea, ſi conualuerint, expleant, quæ aliàs explenda erant iuxta modum á ſacerdote imponendum, 26. quęſtione 7. cap. Ab infirmis.

17 Pro peccato occulto quantumcunque graui, numquam eſt imponenda pænitentia manifeſta, vt habetur in cap. Quæſitum. De pænit. & remiſſ. & ibi per Abb. & doct. & acriter ſunt increpandi, qui oppoſitum faciunt.

18 Debent etiam hoc penitus non ignorare, quòd nedum illi, qui imponunt collectas, decimas, taleas, græſtantias, & alia onera clericis, & eccleſiaſticis pe

ſon

ſonis, ac eorum bonis, & huiuſmodi, ſunt ipſo facto excommunicati excommunicatione contenta in bulla cenæ Domini, ſed etiam, qui exquiſitis modis exigunt, aut à ſponte etiam dantibus, & concedentibus recipiunt, ſunt eadem excommunicatione innodati, & cum eis pariter. qui directè, vel indirectè, palam, vel occulte, per ſe, vel per alium, votum, vel ſuffragium ad hoc præſtant; & demum procurantes prædicta, vel exequentes, vel in eis conſilium, auxilium, vel fauorem dantes.

Vt patet in Bulla cenæ Dom.

Hoc pauci aduertunt.

Vbi nota, quòd quantum ad prædicta, videtur in ſuo robore permanere cap. clericis laicos, de imm. eccleſ. in ſex. Quamuis, quantum ad alia, fuerit reuocatum, vt patet in Clem. vnica eo. tit. & per extrauag. Benedicti. 11. eod. tit.

Aduertant ergo confeſſarij, quod etiam recipientes à ſponte dantibus, (vt præfertur) incidunt in excommunicationem prædictam.

19 Sciant etiam eadem excommunicatione eſſe inuolutos, qui iuriſdictiones, fructus, redditus, & preuentus ad eccleſiaſticas perſonas ratione eccleſiarũ pertinentes vſurpant; vel ſurripiunt, ſeu quauis occaſione, vel cauſſa, ſine licentia Papæ ſequeſtrant.

20 Confeſſarij debent pro magnis, aut multis criminibus, quibus pænitentes irretitos compererint, vltra alia remedia contra recidiuũ, hoc etiam, tamquã ſingulare adhibere, nempe, vt ſemel in menſe confiteantur peccata ſua, & ſi fieri poſſit ſacram percipiant eucharistiam, & hoc per ſpatium vnius anni, aut ſex menſium, vt inde aſſueti his ſacris rebus, ex ſeipſis perſeuerent in eis. Et quamuis regulariter debeant in omnibus eſſe mites erga pænitentes, tamen in blaſphemię reos ſeueri eſſe debent: abſq; enim grauiſſima pænitentia ſeueri confeſſoris arbitrio iniuncta abſolui non poſſunt, iuxta Concilium Lateranenſ.

Vtinã hæc ſeruarent cõfeſſores.

vlt. ſeſſ. 9, vide Bullarium pag. 113. quandoquidem tenemur eoſdem corripere, etiam ſi non ſperetur emendatio: ſi tamen id citra periculum noſtri fieri poſſit: & hoc eſt peculiare in hoc peccato. Vide et ſeuerum ſcilicet ſanctum edictum in Bullario, pag. 178.

Hoc idem iudiciũ in ſimilibus, vt incon cubi. Eccl.

21 Itidem confeſſarij ſciant non eſſe bonum reprehendere pænitentes, niſi in fine totius auditę confeſſionis, quo tempore infundant vinum, & oleum ſuper vulneribus ſauciati, vt habetur in Euangelio: & de pænitentijs, & remiſſ. cap. omnis vtriuſque. Poſtea verò debent eos conſolari.

Cæcutiũt in hoc multi.

22 Nouerint etiam (pro vt D. Ant. 2. p. tit. 2. cap. vlt. & Angelica in ver. reſtitutio, & alij referunt) quòd non ſufficit confeſſario quærere à pænitente, an teneatur ad reſtitutionem alicuius debiti, aut malè ablati, ſed vlterius perquirere debet, an alias fuerit ei iniunctum, vt reſtitueret, & comperto quòd hunc numquam antea adimpleuerit, ſed quòd ſemper diſtulerit, non eſt vllo modo abſoluendus, niſi prius cum effectu reſtituat. vel ſaltem cautionem fideiuſſoriam, aut pignoratitiam de reſtituendo (ſine manifeſtatione tamen peccati) intra certum tempus ſibi pręfigendum præſtiterit. Nam hæc reſtitutio nõ ſubiacet arbitrio ſacerdotis, neque circa eam poteſt aliquid ipſe taxare, vel moderari. Immo damna, & intereſſe reſtituere debet pænitens, vt aiunt theologi in quartum ſent. diſt. 15. Quocirca in hac re ſeipſos decipiunt cum animarum ſuarum periculo non modico. Nam aliud eſt taxare, & moderari ſatisfactiones; & aliud reſtitutiones.

Notabile dictum.

23 Hoc attendere debent confeſſarij, vt ſemper eas pænitentias imponant, quas, veriſimiliter credant pænitentes debere implere, ne ipſas violando deterius eis contingat. Quare commonendi ſunt pænitentes, ne has, aut illas pænitentias acceptent, niſi eas firmi-

ſer pro viribus ſe impleturos proponant, & inſinuetur eis, quòd illa pænitentia, quæ imponitur, regulariter non eſt ſufficiens pro expiandis pœnis præcedentium delictorum, & quòd grauiſſimè in purgatorio ſoluent omnia, niſi in hac vita per ſeipſos plenè diuinæ iuſtitiæ ſatisfecerint.

24 Exponere etiam debent pænitentibus, quòd olim regulariter cuilibet peccato mortali ſeptemnis pænit. à ſanctis patribus, diuino inſtinctu regulatis, iniungebatur, vt habetur 22. queſt. prima prædicandũ, in gloſſ. & 33. q. 2. Hoc ipſum. §. ſequenti. Pro quo vide ſupra cap. 3. & cap. 4. pag. 10. & 26. *Olim ſeptenes pæniten. erãt*

25 Laborare plurimum in hoc debent confeſſarij vt pænitentibus contrariam peccatis medicinam imponant, puta luxurioſo continentiam, & pro ea retinenda vetent tranſitus per aliqua loca inhoneſta, imponant ieiunia, aut diſciplinas, aut alias carnis macerationes. Auaris iniungant eleemoſynas, & eas nullo modo ipſi recipiant, ſed per ipſoſmet deferri ad aliquem pium locum faciant, vt è medio omnis mali ſuſpicio tollatur. Superbis autem imponant aliqua opera humilitatis; pœnæ enim medicinæ quædã ſunt, & medicinarum ea natura eſt, vt per contraria fiant, vt ſecund. Eth. dicitur, & conſonat B. Gregor. in homilia vnius martyris. Bonum item erit, vt confeſſarij exponant pænitentibus, quòd, ſi pænitentias impoſitas aliqua die ex negligentia, vel ex obliuone omiſerint, poſſint alia die ſupplere, & (vt D. Th. & Petr. de Pal. & Ricard. & alij Theologi aiunt) ſatisfactio imponenda potius eſſe debet remedium præſeruatiuum à recidiuatione, quam expiatio præteritorum delictorum. *Confeſſarij nõ poſſunt diſpẽſare eleemosyñas pænit.* *Notula vtiliſſima.*

26 Supra modum autem cauere debent ſacerdotes, vt neminem abſoluant, qui prius læſam proximi famam non reſtituerit. Non enim magis offenditur Deus,

Submonitio optima & proximus in ſubtrahenda re aliena, quam in lædenda fama quocunque modo, & in quocunque loco. Qua quidem in re ſolent ſæpe deficere tam confitentes, quam confeſſarij, & quidem in animarum ſuarũ periculum non modicum.

Grauiſſime peccatur in hoc.

27 Illi confeſſarij, qui paſſim, & indifferenter ſacras audiunt confeſſiones, debent ſingulorum peccata peculiaria non ignorare. Alio enim modo princeps, alio verò modo iudex, mercator, datiarius, & ſutor peccare conſueuerunt. Quocirca aſſidue libellos ad hanc rem plurimum facientes, legere quam diligentiſſime debent.

Cognitio ſtatus hominum eſt neceſſaria

28 Nouerint confeſſarij, quòd quando agitur de peccato, an ſit mortale, aut veniale, tunc in dubio debent tam confeſſor, quam pænitens eligere tutiorem viam: ſed ſi agatur, an ſit obligatus pænitens aliquid facere, vel dare, vel pœnam pati, tunc confeſſor eligere debet opinionem benigniorem.

29 Multa alia ad hoc munus obeundũ ſcire debent ſacerdotes, quę ex alicuius optimi Sũmiſtę doctrina facilè ediſcent. At verò caſus excõmunicationũ, & itẽ caſus reſtitutioni obnoxios debent memorię omnino cõmendare, præter alia, quæ ſuperius inſinuata ſunt.

30 Item caueant, ne quemquam à ſe dimittant ſine manus impoſitione: nam, & ſi eum nequeant abſoluere, tamen, ne hoc alij innoteſcat, debent ei dicere, quòd propter circumſtantes cũ eleuatione manus dicent ſuper eum aliquam orationem ſine abſolutione, & ita pænitens non recedet confuſus, ſed conſolatus. Et hoc eſt valde aduertendum, ſi tamen alias conſueuerint paſſim manus omnibus imponere, vt eſt mos in Italia, & oppoſitum facientes non excuſantur.

Imprudẽtes ſæpe delinquũt in hoc.

31 Demum ſciant, quòd ſiquando ex conceſſa ſibi facultate aliquem ab excommunicatione abſoluerint, aut ſuper irregularitate contracta cum illo diſpenſauerint,

aerint, debeant eum admonere, ne propter hoc retineat officium, aut beneficiū, ſi ipſi excommunicationi annexa ſit pœna priuationis ipſo facto, aut etiam inhabilitationis, quia hodie pluribus cenſuris ſuper additur prædicta pœna. Quocirca ei opus erit apoſtolica diſpenſatione ſuper tali rehabilitatione. Immo nec ipſi Superiores Regularium poterunt tales inhabilitatos à Papa vigore ſuorum priuilegiorum rehabilitare etiam in foro conſcientiæ. quia per poteſtatem diſpenſandi non conſequitur quis auctoritatem rehabilitandi, cum ſint actus differentes. & hæc etiam dixit mihi oretenus Nauarrus. Pro quo, vide Felyn. cap. vlt. de off. iud. ordin. & cap. Cum inferior. de maior. & obed. *Notandū ſuper Rega. priu.* *Nauarr. Felynus.*

BREVE. INTERROGATORIVM. AD *commoditatem confeßorum, deſumptum ex Angelo de Clauaſio, ex Laur. Petio, ex Nauarro, ex Martino de Frias, & alijs ſed cum citatione Canonum, ſacri Conc. Trid. & quibuſdam declarationibus: adhibitis quibuſdam locis, & cum citationibus extrauag Rom Pōt quatenus neceſſe ſit; Vbi ſingulorum peculiaria crimina tanguntur, reliqua verò, eorundem confeſſorū prudentiæ iuxta perſonarū qualitatē relinquuntur, & primo.*

A dominis temporalibus, & principibus hæc interroganda ſunt. Cap. 26.

SI Suū dominiū, vel dignitatē iniuſto ſibi acquiſiuit titulo; quia mortaliter peccauit, & ſemper in mortali verſatur, quouſque iuſtum acquirat titulum. *De pænit. diſt. 5. falſas.*

Si neglixerit facere iuſtitiā, vt ſibi acqreret amicos, vt ex hoc in dominio, vel dignitate ſecurius manere poſſit, mortaliter peccauit, & leſis ſatisfacere tenet.

Si ali-

Si aliquam fecit iniuſtitiam, multo magis teneatur ad reſtitutionem, & ad reſarciendum damnum læſo.

Hæc intellige de ſuperiorib. Si Pontifici Romano, & alijs eccleſiæ prælatis, vel dominis temporalibus ipſe inobediens fuit; & eorũ admonitiones paruipendit, & contempſit, mortaliter peccauit.

Si circa honores nimium ambitioſus fuit, & pro conſequenda potentia, & honorificentia, paratus fuit facere quodcunque malum, mortaliter peccauit, & toties, quoties in tali fuit opinione.

24. q. 6. Si res. Si ſuos ſubditos in taleis, & exactionibus nimium grauauit, quia vltra mortale, ſatisfacere tenetur. Quando vero ſint excommunicati, vide cap. 27.

Vt 18. diſtin. Si contra iuſtitiam, collectas impoſuit, quia vltra mortale, ſatisfacere tenetur.

Si publica vendidit officia cum ſubditorum ſuorum grauamine, mortaliter peccauit, & damna ſibi imputantur, ſecundum Thom. *Thomas.*

Si ſubditos volentes domicilium transferre ſpoliauit, quia de neceſſitate, ſecundum canoniſtas, ſatiſfacere tenetur.

Si bona decedentium ſine filijs ipſe vſurpauit vel teſtari tales prohibuit, tenetur reſtituere, niſi talem in locis ſuis habuiſſet iuriſdictionem legitimam.

Si feuda vaſallis ſuis iniuſtè denegauit, vel etiam ſeruitium illis debitum denegauit.

Si ipſe, vaſallus exiſtens, domino ſuo infidelis fuit.

Si ipſe etiam domino ſuo aliquã intulit iniuriam, videlicet feudum alienando, & ſimilia.

Si filias ſubditorum ſuorum coegit nubere alteri, vt eis ſuccederet: quia eſt mortale propter excommunicationem annexam. Vide infra lib. 3. cap. 11. excommunicatione 90.

Si à ſubditis ſuis ſeruitia indebita extorſit.

Si ni-

Si nimium vindicatiuus fuit.

Si homicidia, vel mutilationes, aut incarcerationes ex ira, & odio fecit, aut fieri permiſit

Si ſegetum vaſtationes, & incendia fecit, vel permiſit.

Si duella in ſuis terris permiſit, quia ſemper mortale fuit, & eſt etiam excommunicatus hodie, vide Concilium Trid. ſeſſ. 25. cap. 19. & extrauag. Pij. 4. cum additione pœnarum, quæ incipit, Ea, quæ.

Si ludos, & ſpectacula vana, & periculoſa fieri fecit, quod ſi cum agitatione taurorum ſunt excommunicati. Pius V. in extrauag. De ſalute.

Si turpes repræſentationes cum magno populorũ ſcandalo fieri permiſit, vel non prohibuit, mortaliter peccauit.

Si nimis durus, & inexorabilis fuit, videlicet ad parcendum, vel diſpẽſandum, in quibus debuit, & potuit; quia aliquando eſt peccatum ſe implacabilem reddere.

Si torneamenta fieri permiſit.

Si etiam ad parcendum delinquentibus nimis facilis, contra iuſtitiæ ordinem, fuit.

Si pœnas, & emendas delinquentium propter auaritiam in pecuniam conuertit.

Si etiam pœnas mortis corporalis propter eandem cupiditatem, & auaritiam, pecuniarias fecit, quia, vltra mortale tenetur læſis, ſi propter hoc aliqua ſcelera facilius ſunt perpetrata.

Si propter lucrum publicos vſurarios in terris ſuis tolerauit, quia vltra mortale, tenet̃ lęſis ſatisfacere.

Si ſuis officialibus, & ſtipẽdiarijs ſua ſtipendia nõ ſoluit, quia ad eorum damna tenetur.

Si blaſphematores, & ſodomitas, & conſimiles nõ puniuit, vel puniri permiſit, mortaliter peccauit.

Si prouinciam ſuam malis, & ſceleratis viris non

purgauit

purgauit, mortaliter peccauit, & ſecundum legẽ magna dignus eſt pœna.

Secũdum Pa. de reſtit. c. non licet.

Si vias publicas, cum poſſet, non tenuit ſecuras; tenetur de damnis illatis.

Si pupillos, & miſeras perſonas noluit audire dando eis aliquas publicas audientias, quia vltra mortale, tenetur de damno quod eis infertur.

Si prædictorum curam non habuit; legata ad eos ſpectantia non dedit; aut dari non permiſit.

Vt 25. q. 5 §. princ.

Si eccleſias, & earum bona, & iura, vt decuit, non defenſauit, grauiter peccauit.

Si concubinas, & malas feminas cum ſcandalo populorum tenuit publicè.

Si ſuas ancillas, pediſſequas defloraauit.

Si ſeruos, & ancillas volentes honeſte viuere non permiſit.

Si malam familiam tenuit, & de eorum mala vita nullam curam habere voluit: quia ei totum in perniciem adſcribitur.

Si augurijs, & ſortibus, ac maleficijs vſus fuit.

26. q. 5. cap. auguriis.

Si incantatores, & diuinos in curia ſua tenuit, ac illis fauit; quia mortaliter peccauit.

Si leges iniquas edidit: vt, videlicet, de iniurijs vnuſquiſq; ſe vindicare poſſit, & ſimilia, mortaliter peccat, nec poteſt abſolui, niſi tales leges abrogẽtur.

Si leges bonas, & iuſtas non obſeruauit, aut obſeruare non fecit, & malefactores, luſores, blaſphematores, fures, latrones, & alios iniuriatores non puniuit; grauiſſimè peccauit.

Si leges conſtituit, vt vſurę ſolutæ repeti non poſſint; quia, vltra mortale, excommunicatus eſt: Per Clem. I. de vſuris.

Si malefactoribus, & homicidis, aut debitoribus pro debito, aut pro alia quacunque re, litteras, & bollettinos, immunitatis dedit contra bonum reipub. vel

priua-

priuatarum perſonarum, videlicet, quòd liceat eis de nocte ire, armaque portare, vel quòd non poſſint à creditoribus ad ſoluendum cogi. vel propter homicidium poſſint impune in loco permanere, & huiuſmodi, grauiſſime peccauit.

Si corruptus pecunia aliquem indebite condemnauit, vel extra ditionem ſuam expulit, & bandiuit.

Si etiam alia aliqua irrationabili cauſſa aliquos exilij damnauit.

Si ſeditiones, & ſcandala libenter quæſiuit.

Si partialitates, & ſectas, atque diſſenſiones inter ſubditos ſuos enutriuit.

Si nimium ſuperbus, & arrogans fuit.

Si voluit à ſubditis ſuis in omnibus, etiam in illicitis, obedientiam ſibi præſtari.

Si in veſtimentis, iocalibus, famulis, equis, canibus, auibus, nauigijs, ſeu barchis, apparatibus plurimis, nimium pompoſus fuit, ſuaque bona inutiliter impedit, quæ indigentibus dari deberent.

Si malos rectores, impios, ac crudeles, in officijs pub. poſuit, qui iniuſte in omnibus fere ſe habent: & nimis ſubditos in extorquendis pecunijs grauat: & hoc propter lucrum, quod ab eis percipitur, aut propter auaritiam.

Si aliquam iniuſtitiam, vel violentiam, aut iniquitatem in ſubditos ſuos exercuit.

Si alios malos conſiliarios, & prauæ conſcientiæ tenuit.

Si aliquid per vim, aut metum, á ſubditis ſuis extorſit, reſtituere tenetur.

Si in diſtribuendo officia pub. officialibus ab eis mutuo aliquid accepit, vſuram commiſit ſecundum theologos. *Hoc peccatũ pauci aduertunt*

Si indebitas operas à ſuis ſubditis extorſit, vt pote, agrorũ ſuorũ culturas, & vecturas bouum, & equorũ.

Si diebus feſtis ea ipſa fieri præcepit.

Si diebus feſtis venatum iuit, & propter hoc miſſam non audiuit, nec alios audire permiſit.

Si venando, ſegetes, vel alia agrorum ſemina conculcauit.

Si propter venationes contra eius præceptũ à ſubditis ſuis factas aliquem condemnauit, vel mutilauit, quia, ſi id liuore vindictæ, vel libidine venandi fecit, mortaliter peccauit, & ſatisfacere tenetur.

Si permiſit, vel mandauit ſuis famulis furari.

Si bona communitatum communia ſibi appropriauit, ſatisfacere tenetur.

Si ipſe iuſtitiam non fecit, vel miniſtrari non permiſit.

Si iniuſtam cauſſam, vel bellum iniuſtum ſcienter defendit.

Si delicta populorum ſuorum impunita permiſit, aut malas conſuetudines ſuſtentauit grauiter peccauit.

Si damnatis vltimo ſupplicio, ſacramenta eccleſiæ denegauit, quia eorum animæ de manibus eius requirentur.

Si in ſuis terris iniqua pondera, malaſque menſuras, aut iniuſta rerum venalium pretia permiſit; ſiue falſas monetas impendere, vel cudere fecit; quia de omnibus damnis tenetur.

Si Iudæos in terris ſuis officia publica habere permiſit, quia non licet omnino. Vide etiam extrauag. Paul. 4. cuius initium eſt. Cum nimis.

Si nouas ſynagogas eos erigere permiſit, quia non licet. Vide etiam eandem extrauag. Pauli 4.

Si diebus lamentationis in publicum eos prodire voluit, aut oſtia clauſa tenere non fecit; male vtique fecit, vt extra cap. In nonnullis, De Iudeis.

Si eos non coegit ſignum portare, vt ab alijs diſcer-

neren-

merentur, male fecit: quia tenentur portare, vt extra eod. in nonnullis: Sed hodie tenentur portare biretum glauci coloris. *Pius V. Rom. Pōt.*

Si eos Chriſtum blaſphemantes nō puniuit: quia, ſecundum Hoſtien. & alios, merentur, & debent decapitari. *Hoſtiens.*

Si de defectibus eccleſiaſticarum perſonarum ad eū non pertinentibus, ſe intromiſit, quia graue peccatum eſt: & ſæpe incurritur in bullam cenæ Domini, ſi id iudicialiter fiat.

Si traxit eccleſiaſticas perſonas ad forū ſuum: quia non ſolū mortaliter peccauit; ſed eſſet & deponēdus, & excommunicatus per bullam in cena Domini.

Si contra libertatem eccleſiæ ab eccleſiaſticis perſonis aliquid extorſit: quia, vltra mortale, magna eſſet pœna puniendus, & eſſet etiam excommunicatus. vide dictam bullam.

Si eccleſiaſticas perſonas cepit, vel capi, fecit, aut incarcerauit, quia, ſi non habebat licentiam, excommunicatus eſt.

Si de electione cuiuſcunque prælati ſe intromiſit, vt, ſcilicet quem vellet, prælatum eligerent. Et ſi propter hoc eorum monaſteria, vel loca grauauit: quia aſſentire noluerunt; excommunicatus eſt.

Si propter hoc ſuis ſubditis vetuit, ne eiſdem eccleſiaſticis neceſſaria redderent, aut eis in neceſſarijs ſeruirent: quia ſibi annuere in electione noluerunt; excommunicatus eſt.

Si iuſpatronatus alicuius eccleſiæ, vel alia bona eccleſiaſtica ſibi vſurpauit, excommunicatus eſt: Etiam per Concilium Tridentinum, Seſſ. 22. cap. 11. cum additione pœnarum contra Clericos mediatores.

Si aliquod munus recepit, vt ſupplicaret prælatis pro aliquo beneficio conferendo.

Vi 1. q. 3. per totum

Si pro ſuis conſanguineis, vel amicis indignis perſonis procurauit conferri beneficia eccleſiaſtica, ſimoniam commiſit.

Hodie nõ requiritur mõitio propter bullã cenæ Domini.

Si impoſuit taleas, vel collectas ſuis perſonis eccleſiaſticis ſine licentia Papæ, quia ſi admonitus non deſiſtit, in excommunicationem incidit cap. Non minus. De Imm. eccleſ.

Si res eccleſiaſticas, vt pote, paramenta, cortinas, aut tapetes in ſuos nuptiarum vſus accepit, male fecit, quia non licet omnino.

Si aliquam præſumpſit vendere eccleſiam, quia ſimoniam commiſit. & venditio illa locum non habet.

Si in eccleſijs poſuit ſtipendiarios, vel equos.

Si eccleſias in bello etiam iuſto incendit, vel vaſtauit, quia ad emendam ſecundum Hoſt. tenetur.

Si bona eccleſiaſtica, vel perſonarum eccleſiaſticarum, tempore belli abſtulit, quia ad reſtitutionem tenetur, niſi auctoritate Papæ, vel prælati, feciſſet.

Si in bello ad eccleſiam confugientes per vim extraxit; quia non licet, niſi eccleſia fuiſſet caſtellata.

Si in eccleſia, placita fieri fecit, & quam maxime vbi de ſanguinis cauſſa agebatur, quia omnino non licet, nec muſica, vbi miſcetur aliquid laſciuum, aut impurum, nec aliqua actio ſæcularis, aut vana, colloquia profana, deambulationes, ſtrepitus, clamores, &c. pro quibus vide Concil. Trident. ſeſſ. 22. Decretum de euit. & obſ. cap. Quanta.

Si etiam ibidem ſtrepitus iudiciorum ſęcularium, vel eorum proceſſus fieri voluit, quia ipſo iure nihil valuerunt. cap. eod. eiuſdem ſeſſ. 22.

Si malefactores in eccleſia, vel domo epiſcopi, ſeu monaſterio, aut prædictis locis adhærenti, capere fecit, quia non debuit, nec potuit, niſi habeat auctoritatem à Papa.

DE

DE EORVNDEM DOMINORVM. *excommunicationibus.* Cap. 27.

SI ſententias excommunicationis, vel interdicti non curauit, aut excõmunicatus in diuinis participauit, quia mortaliſſimum fuit.

Si propter eius defectus ipſius ciuitas, vel dominium interdicta aliquando fuerunt, quia etiam grauiſſimum eſt. *Extrà eo. cap. quicunque.*

Si propter excommunicationem in ſe, vel ſuos latam aliquem grauauit ſacerdotem, vel ad ſacerdotem attinentem, in nouam iterum incidit excommunicationem.

Si nouas conſtituit gabellas, vel pedagia, non habens ſuper hæc à maioribus ſuis auctoritatem, excommunicatus eſt in bulla cenæ Domini. *Vide lib.5 cap.3.n.4*

Si etiam antiqua augumentauit ſine licentia, ſimiliter excommunicatus eſt, & ſatisfacere tenetur.

Si à perſonis eccleſiaſticis pro ſuis rebus quas, deferunt, vel deferri faciunt, vel tranſmittunt non cauſa negotiationis, gabellas extorquere fecit, excommunicatus eſt tàm ipſe, quam gabellarij. *Lib. 6. c. quamquã, de cenſ.*

Si nauigantes deprędari fecit, vel factum ratum habuit, quia in Papalem incidit excommunicationem, in bulla cenæ Domini.

Si res naufragantium ad portus ſuos delatas, ſibi retinuit, quia vltra rapinæ peccatum, in excommunicationis ſententiam incidit, niſi ablata reſtituat; Vide bullam in cenæ Domini.

Si contra immunitatem eccleſiaſticam aliquem per vim de eccleſijs extrahi fecit, quia vltra ſacrilegium, excommunicationi ſtatim ſubiacet ſecundum quoſdam.

Si priuilegia eccleſiaſticarum perſonarum violauit, excommunicatus eſt. Vide lib. 3. cap. 13. & 14. & 15.

Si repræſalias contra eccleſiaſticas perſonas conceſſit, excommunicatus eſt.

Si tentauerit aliquem occidi facere per aſſaſſinos, etiam in excommunicationis, & depoſitionis ſententiã ipſo facto incurrit. Sed nota, quod Aſſaſſini erãt quodam genus hominum, vt patet. cap. pro humani de homicid. lib. 6.

Si ſe ſubtraxit ab obedientia Ro. Pontificis, excommunicatus eſt. vide bullam in cena Domini.

PECCATA. IN. BELLO *Contingentia.* Cap. 28.

SI contra aliquos ſine legitima cauſſa bellum mouit, mortaliter peccauit, & de damnis datis ſatisfacere tenetur.

Vt 25. q. 1. quid culpatur. *Vt 23. q. 1. c. dominus.*

Si etiam bellum iuſtum mouit ſine principis ſui licentia, ſeu eccleſiaſtici, ſeu ſęcularis, grauiter peccat, ſi tamen recognoſcit ſuperiorem in temporalibus nõ habens merum, & miſtum imperium, quo quidem caſu etiam ex iuſta cauſſa non poteſt gabellas imponere ſine licentia: alias eſt excommunicatus.

Si aliquo malo ſine bellum mouit, quia non licet, niſi pro repetitione rerum ſuarum, vel ſuæ patriæ defenſione, aut huiuſmodi.

Vt extra de homi. c. ſignificaſti

Si potius vindictæ cauſſa, quam ad propulſandam iniuriam mouit, grauiter peccauit.

Vt extra de tre. c. Innouamus.

Si in bello vaſtum inſontibus dedit, quia ſatisfacere tenetur, vltra peccatum.

Si noua propugnacula in alterius iniuriam erexit.

Si diebus feſtis ſine magna neceſſitate bellum geſſit.

Si hoſtem vltra ſuum damnum damnificauit, quia non

non licet.

Si ipſe damnificatus ſua auctoritate rem damnificantis abſtulit, quam damnificans ei accommodauit, quia non licet.

Si in bello ſpoliauit clericos, religioſos, peregrinos, Romipetas, mercatores, agrorum cultores, & ſimiles, quia omnino non licet.

Si promiſſiones, quas in bello ſpoponderat, non obſeruauit, & infidelis extitit, mortaliter peccauit & reſtituere tenetur ablata. *23. q. 1.*

Si etiam mouit bellum iniuſtum, quia non ſolum aduerſarijs, ſed etiam ſubditis ſuis de vaſtationibus, & de damnis habitis tenetur ſatisfacere. Et hoc, ſi ipſi ſubditi bona fide, vel coacti fecerunt.

Si in bello iuſto, animo graſſandi, vaſtationes, & dãna hoſtibus intulit, cum aliter ſibi conſulere potuiſſet, ſatisfacere tenetur.

Si homines in bello captos crudeliter affligere fecit, vt grandes taleas fecerent, mortaliter peccauit.

Si domos incendit, vel deſtruxit gratia habendi ferrum.

Si inimicorum bona militibus ſuis in prædam, & direptionem dedit, & contra eoſdem crudelitates, & inhoneſtates multas fieri præcepit, vel permiſit.

Si mulieres, & adoleſcentulas violauit, vel violari permiſit.

Si in eccleſijs, vel monaſterijs effudit ſanguinem, vel pollutionem, vltra mortale, ſacrilegium, etiam illam eccleſiam ſuis expenſis reconciliari curare tenetur.

Si per vim, vel per furtum aliquid de eccleſia auferri fecit, atque ibidem mortuorum ſepulchra aperiri fecit, quia vltra ſacrilegium, eſſet excommunicatus, reſpectu violentiæ illatæ cum fractione &c. *Vt extra eo. c. conquaſtus.*

A, I V D I C I B V S. *Sæcularibus, Cap. 29.*

SI in aliquem iudicandi iuriſdictionem ſibi vſurpauit, quia ſemper, officium illud exercẽdo, mortaliter peccauit.

Si ſuæ poteſtatis fines ſcienter, vel ex ignorantia craſſa exceſſit, mortaliter peccauit.

Si ad ſuum tribunal perſonas eccleſiaſticas trahi fecit quomodocunque, excommunicatus eſt, vide bullã in cena Domini.

Vt extra de iniuriis & dã.da. c.ſi culpa.

Si impediuit, aut turbauit iuriſdictionem Epiſcoporum, excommunicatus eſt hodie etiam per bullam in cena Domini.

Si dolo, aut ſua ignorantia, iniquã tulit ſententiã, quia vltra mortale, ad totum læſi intereſſe tenetur, ac etiã ſecundũ leges, multas pœnas ſubſtinere deberet.

Vt 1.q.1. iubemus: 11.q.4.c. qui rectè. 23.q.2. dominus

Si accepit pecuniam, vt male iudicaret, quia vltra mortale, ſalarium reddere tenetur, non tamen illi, qui dedit, ſed læſo.

Si accepit aliquid, vt iudicaret, vel vt non male iudicaret, tenetur reſtituere illi, qui dedit.

Si recuſauit omnino iudicare, cum deberet, & propter hoc aliquis ſuum ammiſit ius, læſo ſatisfacere tenetur.

Si ignarus, & imperitus iudicij, ſe intromiſit, mortaliter peccauit.

Si per negligentiam ſtudendi, quis ſuam perdidit cauſam, quia ſecundum canoniſtas, ſatisfacere tenetur.

Vt 23.q. 1.c.Militare.

Si ſuam habens prouiſionem aliquid pro cauſis exegit, iniuſte accepit, & ideo reſtituere tenetur.

Si etiã oblata ſponte recepit, quia non debuit, propter ſuſpitionem, verũtamen reſtituere nõ tenetur.

Si de-

Si delegatus à partibus aliquid accepit, quia non niſi moderatas expenſas in cauſſa ſibi commiſſa accipere poteſt, ſecundum Ray. & doctores.

Si ſine accuſatione aliquem iudicauit, grauiter peccauit, quia non debuit.

Si delicta reliquit impunita, male vtique fecit, cũ ex officio teneretur vnicuique ius ſuum reddere.

Si fuit aduocatus in cauſſa, in qua erat iudex, quia non potuit duo ſimul officia exercere.

Si contra ius dilationes fecit, & ſi ordinem iudiciarium non ſeruauit, mortaliter peccauit.

Si aliquam partem contra iuſtitiam grauauit.

Si appellationes legitimas non admiſit.

Si aliquibus locum appellandi doloſe dedit.

Si poſt legitimam appellationem, nihilominus in eam cauſſam proceſſit.

Si allegationes friuolas admiſit, quia non licet.

Si fecit oppoſitiones, & inquiſitiones, ad quas reus reſpondere non tenebatur, & quam ob cauſſam fecit.

Si debitas pœnas auxit, vel minuit, cum non poſſet.

Si ſecundum allegata, & probata, licet contra veritatem, iudicauit, ſciens pro certo, innocentem fore cõdemnatum, variæ in hoc ſunt doctorum opiniones, ſed in hoc Thomas, iudicem excuſatum habet, licet alij multi aliter ſentiant.

Si omiſit facere condemnationes impenſarum, ipſe de ſuo parti refundere tenetur, & maxime ſi à principio petitæ fuerunt.

Si in dubijs magis peritos conſulere neglexit.

Si ſine magna indigentia, & cum fraude, aſſeſſorem accepit; quia nec debuit, nec potuit; niſi de ſuo ſoluat.

Si perſonas eccleſiaſticas iudicauit, grauiter peccauit, cum nulla in ipſas habeat iuriſdittionem.

Si religioſum pro aduocato admiſit, non licet; niſi de manda-

De reſt. lib. 6. c. ſtatutum.

De accu. c. ſi legitimus.

de mandato ſuperioris, & ſolum in rebus monaſterij; & ad pias cauſſas.

Vt 16. q. 1. c. Monachi. Si etiam clericum admiſit, cum non debuit, quia niſi in cauſſa propria, & pro miſerabilibus perſonis aduocare non poteſt.

Vt 23. q. 5. cap. adminiſtratores Si perſonas eccleſiaſticas, aut pupillos, & viduas non defendit: & eiſdem de iuſtitia, & aduocatis nõ ſubuenit, grauiter peccauit, & de ſuo ipſe eorum dãnis ſatisfacere tenet, ſecundum canones, ac etiam ſecundum leges.

Vt extra Ne prælati, &c. Si ſimoniacè, aut alio quocunque modo iudicandi habuit iuriſdictionem, mortaliter peccauit.

Si etiam de aliqua quota prouentus, vel lucri conuenit, ſimoniam commiſiſſe videtur, ſecundum Hoſt.

Vt in cap. mulier. de ud. lib. 4. Si miniſter iudicis exiſtens, ſcienter iniquam ſententiam mandauit executioni, grauiter peccauit.

Si fraudulenter pro teſtimonio ferẽdo aliquam ad ſe vocauit mulierem, non ſolum mortaliter peccauit, ſed & ipſo facto excommunicatus eſt.

Si domi ſuæ ludum aleatorium, talarium, vulgo barattariam tenuit; quia vltra mortale, etiam ſecundum leges grauiter eſt puniendus.

Si ſine præcedentibus inditijs alicui torturam fecit, mortaliter peccauit; & ad reſarciendum damnũ læſo tenetur: & indicia debent eſſe legitima, ac item ſufficientia.

Si etiam torſit, quem de iure torquere non debuit, ſicut illum, qui erat minor, 24. annorum, vel ſi torſit modis indirectis, videlicet dando eidem ſalſa comedenda, vt ſiti cruciaretur, mortaliter peccauit. Iudices tamen eccleſiaſtici poſſunt in cauſſa hæreſis torquere minores 24. annis, minores vero 14. annis poſſunt terrere, aut ferula cædere.

Si propter lucrum in aliquo contractu mulieris, vel pupilli, in eorum damnum ſuam interpoſuit auctori-

tatem

tatem; quia vltra mortale, tenetur de damnis.

Si vt pecuniam extorqueret, aliquem arreſtauit, aut eius bona per officiales ſuos deſcribere fecit, aut aliquod aliud fraudulentum modum extorquẽdi adinuenit, grauiſſime peccauit, & omnium ad reſtitutionem tenetur.

Si,& ipſe prouinciam malis hominibus non purgauit, quia ſibi omne malum imputatur.

Si propter lucrum ſententias in longum protraxit, quia non ſolum mortaliter peccauit, ſed & omnem pecuniam reſtituere tenetur, ac etiam parti læſæ ſatisfacere tenetur.

Si in ſententijs aliquibus vmquam aliquas clauſulas obſcuras appoſuit, vt ille, contra quem daretur ſententia, non poſſet ſe defendere, quia vltra mortale, tenetur ſatisfacere parti læſæ.

Si exiſtens iudex in ſtatu eccleſiaſtico dedit licentiam portãdi archibuſettos, aut cultellos prohibitus, aut pugiones, eſt excommunicatus. Vide extrauag. Pij V. quæ incipit, Cum vices, &c.

AB ADVOCATO.
Cap. 30.

SI ſcienter iniuſtam, aut ſuſpectam defendit cauſſam, quia vltra mortale, læſo ſatisfacere tenetur, ſecundum theologos.

Si in aduocando produxit falſa inſtrumenta, vel falſos teſtes, aut falſas allegationes allegauit, mortaliter peccauit.

Si in diſpendium.& grauamen alterius partis, non neceſſaria quæſiuit dilationes, & terminos, vt videlicet petendo teſtes à patria alienos, & ſimilia, quia male fecit. *Vt 3. q.3. induci.*

Si etiam alio aliquo modo aduerſario bonam cau-

ſam

ſam abſtulit, videlicet faciendo oppoſitiones duplices, cauiloſasque, ac doloſas, vltra mortale, tenetur de omni damno.

Si non fideliter cauſſas, ſecundum iuſtitiam, defenſauit, & fauit: quia ſecundum canones, & etiam ſecundum leges, tenetur ad damna, & intereſſe.

Si ſuis dolis, & fraudibus adminiſtrationem alicuius tutoris impediuit, faciens eum accuſari pro ſuſpecto, & ſimilia; quia de eius damno tenetur, ſecundū Monaldum in ſua ſumma.

Si aduerſario ſecreta ſui clientuli prodidit, mortaliter peccauit.

Si etiam alio modo ſuo clientulo cauſſam perdere fecit. vltra mortale, tenetur, &c.

Si propter ſuam imprudentiam, vel negligentiam ſtudēdi, clientulus ſuus cauſſa perdidit, vltra mortale, ad ſatiſfactionem tenetur.

Si cum multo litigantium damno immoderatum quæſiuit ſalarium; quia vltra mortale ad reſtitutionem tenetur, ſecundum Thom.

Vt 3. q. 7. §. arcētur.

Si cum ſuo clientulo de quota aliqua vllum vnquā fecit pactum, male vtique fecit propter malum exemplum.

Si induxit clientulum ſuum ad negandam veritaté, aut vt falſos teſtes induceret, ſecundum Hoſt. de omni intereſſe tenetur.

licet tamē aliquando celare veritatem.

Si in allegationibus, & aduocationibus ſuis, procaciter nimium ſe habuit: quia vltra graue peccatum, eius proceſſus, ſecundum canones, efficitur nullus.

Vt 5. q. 3. c. in loco.

Si diebus feſtis propter lucrū, multum in his ſe occupauerit, grauiter peccauit, & illud erogare tenetur ſecundum aliquos; licet id verius ſit de conſilio.

Vt 86. diſt. c. nō ſatis.

Si in cauſſa miſerabilium, & pauperum perſonarum, propter cupiditatem patrocinium præſtare recuſauit, male fecit, quia tenetur ad hæc potiſſimum,

ſicut etiam in alijs operibus miſericordiæ.

Si in cauſis fœneraticijs aduocauit, vel conſuluit, quia ſi ſecutus ſit effectus, quominus reſtitutio fieret vſurarum, ipſe de ſuo tenetur.

Si dictauit inſtrumenta ſub vſuris; quia etiam ſecundum leges efficitur infamis, & in vtroque mortaliter peccauit.

Si aduocando, ſolum ad ordinem iudiciarium, & non ad merita cauſſæ attendit: non excuſatur à mortali, & ab obligatione reſtitutionis damni.

Si defendit cauſſam iniuſtam quoad merita, quantumcunque ad modum procedendi ſit ordinata, quia ordo non eſt inuentus, niſi propter vitandas deceptiones.

Si inhibitus à iure aduocauit, mortaliter peccauit: quibus autem inhibeatur aduocare, habetur in canone 3.q. 7. cap. infames, non tamen omnes mortaliter peccant, ſed ſolum excommunicati: quia nullo modo aduocare debent, nec poſſunt.

A. NOTARIO. ET. PROcuratore. Cap. 31.

SI imperitus exercuit tabellionatus officium; videlicet male dictando vniuerſa inſtrumenta, prætermittendo debitas clauſulas propter ſuam ignorantiam, mortaliter peccauit. & de omni damno læſis ſatisfacere tenetur, etiam ſecundum leges. Et hodie per Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. de reform. cap. 10. Notarij quacunq; auctoritate, etiam ſi Apoſtolica, Imperiali, aut Regia auctoritate creati fuerint, per epiſcopos examinari, & ob inſufficientiam, aut ob delicta in cauſſis eccleſiaſticis commiſſa, poſſunt ad tempus, vel perpetuò ab vſu officij prohiberi.

Si ali-

Si aliqua falſificauit inſtrumenta, aliquid addendo, vel diminuendo, mortaliter peccauit ſecundum leges, de omni damno ſatisfacere tenetur: & ſecundum eaſdem, mortis pœna, vel amputatione manuum, venit puniendus.

Si aliquod confecit teſtamentum, vel aliud quodcunque inſtrumentum, eius videlicet, qui erat mentecaptus, qui rationis vſum non habebat, mortaliter peccauit, & de damnis, & litibus inde ſecutis ſatisfacere tenetur.

Si fecit contra iuramenta notariorum, aut non obſeruauit, quæ in creatione ſui tabellionatus facere iurauit, quia periurus fuit.

Vt in clementi. ex. graui c. de vſuris.

Si in fraudem vſurarum aliqua dictauit inſtrumenta, vel etiam contra libertatem eccleſiaſticam, vltra mortale, in excommunicationem incurrit.

Vt ex. de teſt. & alicubi ſunt excommunicati.

Si etiam ſcienter fecit inſtrumentum aliquod vſurarium; periurus eſt, ſecundum Hoſt. nec amplius inſtrumenta conficere poteſt.

Si malitioſè publica inſtrumenta occultauit, vel deſtruxit, vel ipſa alteri parti dedit, vltra mortale, de omni damno tenetur.

Vt extra de feriis c. 1.

Si diebus feſtis ſine magna neceſſitate, ſed lucri cauſſa inſtrumenta confecit, vel extendit, mortale videtur.

Si in Eccleſiijs ea dictauit, & publicauit, male fecit, & ſecundum ſtatuta ſynodalia, in ſententiam excommunicationis in quibuſdam diœceſibus incurrit.

Vt nota. in ſpe. de ſa. ſa. §. 2.

Si pro inſtrumentis ſuis immoderatum ſalarium accepit, quia reſtituere tenetur.

Si non poſuit inſtrumenta ſua in protocollis ex negligentia, mortale videtur, propter præceptum, & periculum amiſſionis eorundem, vnde læderetur proximus notabiliter.

Si non ſe bene informauit in renunciatione alicu-

ius iuris, ponendo in inſtrumento partem, quæ erat ignara, quia tenetur ei dè damno, eo quod fuit cauſa deceptionis proximi.

Si à pauperibus rogatus facere recuſauit, quia tenetur, ſecundum quod dictum eſt ſupra de aduocato, & iudice.

Si legata ad pias cauſſas facta non manifeſtauit ex malitia, in excommunicationem incidit ſecundum aliqua ſtatuta ſynodalia. *Nota hāc excommu.*

Si extitit notarius Epiſcopi, & pro ſcribendis ordinandorum nominibus aliquid exegit, ſimoniam commiſit, ſi ſalariatus erat, Conc. Trident. ſeſſ. 21. de ref. cap. 1. *Vt extra co. cap. 1,*

Si verò non erat ſalariatus non poteſt accipere niſi vnum carolinum, aut Iulium, videlicet decimam partem aurei ſecundum Concilium Trident. ſi verò plus recipiat, tenetur omnino ad reſtitutionem; & in ſimoniæ ſuſpicionem incurrit, ibid.

Si etiam extitit procurator, & iniuſtam cauſſam defendit mortaliter peccauit.

Si in officio ſuo infideliter, & negligenter ſe habuit, grauiter peccauit.

Si in poſitionibus ponendis, vel reſponſionibus periurauit, aut alicuius periurij cauſſa fuit, mortaliter peccauit.

Si cauſſas ſuas non defendit per media iuſta, ſed indebita, vt puta cum mendacijs, & periurijs, & huiuſmodi, mortaliter peccauit.

Si ipſe notarius in cauſſis eccleſiaſticis actorum copiam, congrua mercede accepta, appellanti quanto citius, & ad minus intra menſem non exhibuerit. Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 20. quo quidem caſu ſi indifferenda exhibitione fraudem fecerit, ab officij adminiſtratione arbitrio ordinarij ſuſpendatur, & compellatur ad reſtitutionem dupli, quanti ea fuerit lis,

& ea

& ea diſtributio fieri debet inter appellantem & pauperes loci: & eidem pœnæ ſubiacebit iudex ſi fraudem, &c. Idem Conc. loco citato.

A. MAGISTRIS. SCHOLARIVM. *ſeu præceptoribus.* Cap. 32.

SI indoctus, & ignorans præſumpſit doctrinę cathedram exercere, quia vltra mortale, ſalarium reſtituere tenetur.

Si non debitam ſolicitudinem, & diligentiam in diſcipulorum profectum adhibuit.

Si non vtilia, & neceſſaria docuit.

Si ſe alijs negotijs occupauit, & implicauit.

Si alijs præceptoribus ex inuidia detraxit, aſſerendo eum ignorantiſſimum, & vitioſum, vt ei diſcipulos auferret, mortaliter peccauit.

Si lucri cauſſa notabilem commiſit negligentiam, quia ſatisfacere tenetur.

Si malum exemplum ſcolaribus dedit, docendo, & legendo turpia, & inhoneſta, & ad turpitudinem prouocantia, cum noſſet, mortaliter peccauit.

Si diebus feſtis illos ad prædicationes, miſſas, & ad veſperas non perduxit, nec hortatus eſt.

Si de eorum bonis moribus, & diſciplina non curauit.

Si aliquam collectam ſcholaribus impoſuit, malè fecit, quia potius, ſecundum Hoſt. deberet de ſuo prouidere.

Si ſcholares ob hāc cauſſam de ſcholis expulit, aut eis libros abſtulit pro eo, quod ei dare nolebāt, quod petebat, grauiter peccauit ſecundum canoniſtas.

Si pro die feſto celebrando qui à ſcholaribus feſtādus erat, aliquid exegit, vltra mortale, ſimoniam commiſit, ſecundum Ray.

Si etiam

Si etiam noluit legere die feſto, qui de ſe celebrandus non erat, niſi data pecunia, ſimilem ſiminiam cōmiſit, ſecundum Ray.

Si cœpit publice, vel priuatim legere abſque præuia profeſſione fidei iutxa bullam Pij V. in ſacro ſancta, Immo in diœceſi Neap. eſſet excommunicatus. Infra lib. 3. cap. 12. excomm. num 128.

Si in corrigendis ſcholaribus nimium furibundus fuit, eos atrociter verberādo, grauiter peccauit, quia talia eis non permittuntur.

Si clericum in minoribus conſtitutum grauiter verberauit, excommunicatus eſt.

Si coram epiſcopo, vel eius Vicario fecerit profeſſionem fidei: nam ſuper hoc hodie eſt excommunicatio latæ ſententiæ. *Vt extra, eo, cum uoluntate.*

Si ſcholares in ſuis exercitijs occupauit, & eos addiſcere non permiſit, male fecit.

Si de multis iactauit, vt tales iactabundi facere cōſueuerunt, vel ſibi aliorum ſcripta. & virtutes adſcrpſit, aliquandò mort. eſſe potuiſſet.

Si in veſtitu nimium pompoſus fuit.

Si ſcientias prohibitas legit, vel docuit, vt necromantiam, & notoriam artem, & ſimilia, mortal. peccauit; ſecundum canones, & ſi habet huiuſmodi libros, omnino non abſoluatur, niſi eos comburat, & hodie eſt excōmunicatus, per extrauag. Pij iiij. quæ præfigitur indici librorum prohibitorum, & aliquādo incidit in bullam cenæ Domini, vt lib. 5. cap. 36. *Vt 37. diſtin. c. ideo* *Nota hāc excomm.*

A. SCHOLARE.
Cap. 33.

SI ſuo magiſtro, vel doctori in his, ad quæ tenebatur, non obediens fuit.

Si ſectas, & partialitates in vniuerſitate ſuſcita-

uit, & enutriuit, mortaliter peccauit.

Si alios ſcholares à ſuis doctoribus ſubtraxit, v ſuũ audirent, quia vltra mortale, ſatisfacere tenetur

Si rixas, & contentiones cum alijs fecit.

Si lectiones, & ſtudium non ſollicitauit, & nimis ſomnolentus, & negligens, ac vagabundus fuit.

Si in diſputationibus contra veritatem procaciter contendit.

Si de ſuo ingenio, & ſcientia nimium ſuperbiuit, alios vilipendendo.

Si ad malum finem ſtuduit, videlicet lucri, ambitionis, vel honoris cauſſa.

Si actus ſuos in eccleſijs exercuit, quia non licet,

Vt ex de imm. c. do cet. Si in imponendo nimium prodigus fuit, & inhoneſtas mulieres domi tenuit.

Si luſit, & veſtes, ac libros perdidit, & miſſas, ac ieiunia eccleſiæ non ſeruauit.

Si poetas, & alios libros ardenter legit, & parum de lectionibus ſuis curauit.

Si iuramenta ſuæ vniuerſitatis non ſeruauit.

Si in aliquam excommunicationem, ſiue à iure ſiue ab homine incidit.

Si exiſtens clericus in ſacris ordinibus conſtitutus, aut ad illos arctatus poſt ſtudia Grammaticæ, & Dialecticæ vltra quinquennium ſine aliquo ſtudio Theologię, aut ſacrorũ Canonũ, in Philoſophię, aut Poeſis ſtudia generalia, aut publice incumbuerit. Leo X. Apoſtolici: & in Conc. Lateranenſi fuit id ſancitum,

A. MEDICO.
Cap. 34.

SI ſine ſufficienti ſcientia ſe ad practicandum exercendamq; artem expoſuit, mortaliter peccauit, cum multa damna infirmis tales conferant.

Si, cum

Si cum eſſet peritus, circa infirmos negligentius ſe habuit, grauiter peccauit, quia negligentia cũ ignorantia eiuſdem culpæ exiſtimantur, verum ſi negligentia fuit parua, non ita peccauit. *Vt 68. diſtin. c. 1.*

Si circa infirmum non debitam adhibuit diligentiam, videlicet viſitando eum corporaliter, & eius ſigna inſpiciendo, grauiter peccauit.

Si ſuſpectas medicinas infirmis dedit, dubitans de earum profectu, mortaliter peccauit. *Decr. vt extra de pæni. & re. cap. cum infirmitas.*

Si non admonuit infirmos à principio, vt confiterentur, mortaliter peccauit, propter tranſgreſſionem præcepti canonum (excuſaretur tamen à mortali in cauſſa repentina) & hodie ſunt periuri per extrauag. Pij V. ſupra gregem. *Nota hãc extrauag.*

Si infirmis ſuaſit fornicationes, & ſimilia pro ſanitate conſequenda, mortaliter peccauit: nam in dicto cap. cum infirmitas, ea conſilia medicis interdicuntur ſub excommunicationis pœna.

Si quam dedit medicinam, quę in eius arte non reperitur, mortaliter peccauit ſecundum Hoſt.

Si medicinas conficere permiſit ex rebus vetuſtioribus, quæ virtute carebant, grauiter peccauit.

Si à pauperibus requiſitus, viſitare eos renuit, grauiter peccauit, quia ex debito quaſi tenetur pauperibus auxilium præſtare. *Vt 38. diſtin. c. 1.*

Si medicinas nimis violentas tribuit, ſi ex his infirmo nocumentũ aliquod tribuit, grauiter peccauit.

Si multos ſub cura ſuſcepit infirmos, ita quod omnibus, vt decebat, ſubuenire, & viſitare eos non potuit.

Si in medendo, ſocium habuit Iudæum, quia non licet, Paulus 4. in extrauag. Cum nimis.

Si ab ægrotis immoderatum recipit ſalarium.

Si lucri gratia prolongauit curam, mortaliter peccauit, & ſatisfacere tenetur.

In cap. de bom. Si in dandis medicinis non ſtuduit, ſed ſua practica, aut fantaſia nimium confiſus fuit, mortaliter peccauit ſecundum canoniſtas.

Si nimis facilis fuit ad inducendum debiles ad frangenda eccleſiæ ieiunia.

Vt de pæ. diſt. 1. cap. Noli. Si etiam quandoque ſanis diſſuaſit obſeruare ieiunia eccleſię, conteſtans ea ſibi fore nociua, mortaliter peccauit.

Vt in cap. cum infirmitas, de pæn. & remiſſ. Si prægnanti medicinas dedit occidendi puerperij cauſſa, homicidium commiſit; & ſi fœtus erat animatus, eſt etiam irregularis.

Si prægnanti mulieri conſilium dedit. vt aborſum faceret, aut illam ea de cauſſa flebotomauit, mortaliter peccauit.

In cap. ſignificaſti. Si ſuo iuramento iudici retulit falſum de qualitate vulnerum, ſi id ob lucrum fecit, vltra mortale, læſo ſatiſfacere tenetur.

Si non annuntiauit infirmo mortem propinquam propter parentum complacentiam, ita quòd non ordinauit facta ſua, videlicet animæ, & rerum temporalium, mortaliter peccauit, propter indirectum proximi damnum.

Si alijs medicis æmulationis cauſſa detraxit, vel aliud eis damnum intulit, quia vltra mortale, in vtroque ſatisfacere tenetur.

Si ſtatuta medicorum non obſeruauit, & quæ maxime obſeruare iurauerat, mortaliter peccauit, & toties, quoties, &c.

Si ſecando aliquem, ex ignorantia diſpoſitionem non obſeruauit, grauiter peccauit quia tutius fuiſſet dimittere, quam ſecare, immo mortaliter peccat ſecundum Hoſtien.

Si flebotomando, ſeu ſanguinem mittendo, debitam diligentiam non adhibuit.

Si habens apothecam aromatariam ſuos infirmos

coegit

coegit in ea ſuas emere medicinas, quia ſi ex hoc aliquod infirmis illatũ eſt damnum, de omni damno illato tenetur.

Si viſitando mulieres infirmas, non ſe honeſtè in tangendo habuit, mortaliter peccauit.

AB. AROMATARIO, *ſeu pharmacopola.* *Cap.* 35.

SI res vetuſtas pro nouis, & mala pro bonis, vel certe miſtam pro pura, aut res viles pro pretioſis vendidit, quia vltra mortale, tenetur, &c.

Si etiam ſcienter vendidit rem marcidam, vel defectuoſam pro bona.

Si incomponendis medicinis, vel confectionibus, ea non poſuit, quæ medicus ordinauerat, cum non haberet, grauiter peccauit, & tam medicus, quam ipſe, qui ad hæc debitam adhibere debebat diligentiã.

Si inexpertus præſumptuoſè, & temerariè ad componendas medicinas ſe poſuit.

Si debitam memoriam non adhibuit, ne erraret dãdo vni, quod conueniebat alteri, quia id graue peccatum, & periculoſum eſt.

Si aromata ſophiſticauit, commiſcendo res viles pro pretioſis, vt frequenter tales facere conſueuerũt.

Si vendidit piper pro cinnamomo, vel aquam fontis pro diſtillata, & ſimilia, quia vltra mortale, de damnis tenetur.

Si in vẽdendo exceſſit pretium, vt fieri conſuetum eſt, vltra mortale, ſatisfacere tenetur.

Si in vendendo nõ dedit ementibus pondus ſuum.

Si periurijs, & mendacijs, ac alijs fraudibus in arte ſua eſt vſus.

Nota hãc vſuram. Si alicui principaliter pecuniam mutuauit, vt ad ſuam apothecam ire teneretur, vſuram commiſſit.

Si monetam falſam inaduertenter receptam pro bona ſcienter expendit, male vtique fecit, quia nullo modo licet.

Si aliquid dedit, vel vendidit, aut docuit, vt aborſum induceret.

Si vendidit venena eis, quos abuſuros credebat, mortale peccauit.

Si diebus feſtis indifferenter vẽdidit, aut vendere fecit, quia non licet, niſi in caſu neceſſitatis magnæ.

AB. OFFICIALI. COMMVNITATIS, *vel principis.* Cap. 36.

Vt 23.c.1 cap. Militare. SI ex diſpoſitione ſui maioris aliquid à ſubdito exigens plus debito extorſit, vltra mortale reſtituere tenetur.

Si officium ſuum non iuſtè, & fideliter exercuit.

Si concuſſionis crimen commiſit, videlicet ſi noluit iuſtitiam miniſtrare, niſi data ſibi pecunia, vel ſi per metum aliquid extorſit, quia vltra mortale, tenetur ſatisfacere.

Si etiam propter pecuniam, prætermiſit aliquam iuſtitiam facere, quia illam reſtituere tenetur.

Si, inquantum potuit non obuiauit malis, & damnis proximi, cum potuiſſet ſine ſui magno periculo, mortaliter peccauit, & tenetur in ſolidum.

Si in conſilijs communibus mala, & fraudulenta dedit conſilia, propter quæ alicui damnum aliquod ſubſecutum eſt, læſis ſatisfacere tenetur.

Si ipſe exiſtens in conſilio communitatis, vel principis, vbi aliquod malum deliberatũ fuit, quod cedebat in damnum alicuius perſonæ puplicę, vel priuatę videlicet de imponendis collectis & ſimilia, ſi in hoc con-

cõſenſit, tenetur ſatisfacere læſo, ſi obuiare poterat, & non fecit, tamen mortaliter peccauit.

Si etiã ſuo principi aliquid iniuſte agenti pro poſſe in ſuo officio non contradixit, vltra mortale, ipſe de ſuo læſis ſatisfacere tenetur.

Vt Pan. in c. cum nos, de his quæ fiunt.

Si alicui iura ſua, vel bona ex conceſſione litterarum principis impediuit, vel vſurpauit, vt puta, ne creditores poſſent ſuos conuenire debitores, vel ſuas proſequi cauſſas, & huiuſmodi, vltra mortale ſatisfacere tenetur.

Si bona alicuius à principe inique confiſcata ſibi dari fecit ea retinere non poteſt.

Vt extra de reſeru. lib. 6.

Si ex cupiditate lucrandi apud principem interceſſit, vt aliquis iuſtè condemnatus liberaretur, mortaliter peccauit, impediendo iuſtitiam.

Si poſſeſſiones locorum piorum, aliquibus ſuis circumuentionibus, paruo pretio in detrimentum eccleſiæ ſibi vendicauit, reſtituere, vel de reſiduo ſatisfacere tenetur.

Si etiam alias ſibi conuicinas poſſeſſiones vſurpauit, adinueniẽdo aliquas occaſiones, videlicet calumniando veros dominos apud principem, vt ſibi eas vẽdere cogerentur, de damnis tenetur.

Si ex adulatione laudabit principem de bono aliquo, quod in eo non erat, grauiter peccauit.

Si etiam laudauit eum de malis ſuis, vt pote, de rapina, luxuria, vindicta, & huiuſmodi, mortaliter peccauit.

Si principi aliqua perſuaſit, vt à ſuis ſubditis indebitas extorqueret pecunias, mortaliter peccauit, etiam ſi princeps non exegiſſet.

Si ciuitates, vel loca ſuæ fideicommiſſa, alicui proditori tradidit, tenetur de omni damno vero domino.

Vt extra de iniu. c. 5 culpa.

Si non obſeruauit, quę obſeruare iurauit, mortaliter peccauit.

Si emit officium aliquod, aut ſuper illud mutuas dedit pecunias aliquas, aut pro alijs in hoc mediator, vel ſequeſter fuit.

Si debens ſoluere de pecunia domini, aliquid pro hac re extorſit, videlicet tantum pro ducato, ſi ſalaria tus erat, illud acceptũ reſtituere tenetur, alias non.

Si, quos inuenit nocte contra ſtatuta, non puniuit propter amicitiam, grauiter peccauit;

Si non accuſauit, quos tenebatur ex officio, quia ſi ex iuramento tenebat̃, mortaliter peccauit, alias non.

A. CIVE. VERO. PRIVATO. *ſic quære.* Cap. 37.

SI otioſè ſine vllo prorſus bono exercitio vixit, malè vtique fecit, quia otioſitas eſt hominis ſepultura, quæ vndique fœtorem exhalat teterrimum. & ideo tales proijcientur in tenebras.

Si filios, familiamque totam ſimiliter ſine aliquo bono exercitio viuere permiſit, quia graue peccatum eſt.

Si etiam eorum mala opera, & vitia non caſtigauit, grauiter peccauit.

Si ipſe ad taxillos, chãrtaſque, ſeu ſcachos quotidie quaſi ludit.

Si per plateas; apothecaſque tempus ſuum conſumpſit, & ibidem verba detractoria, & luxurioſa, atque mendacia innumerabilia euomit, ibidem ſedendo, tibias commouit, & ſimilia mali exempli opera facien do; acerrimè reprehendendus eſt.

Si domi quotidie degens, familiam ſuam clamoribus, & verbis faſtidioſis perturbauit, vt multi facere conſueuere.

Si in commeſſationibus, & ebrietatibus, & dormitatio-

tationibus ſuperfluis ſe infecit, atque in talibus bona ſua inaniter conſumpſit, grauiter peccauit.

Si turpes luxurias, & concubitus ab vxore exegit, mortaliter peccauit, & toties, quoties, vt dictum eſt ſupra.

Si verba protulit domi inhoneſta cum ſcandalo familiæ ſuæ.

Si legit potius vana, & inhoneſta, quam diuina, & morigerata.

Si alijs voluit prædicare, docere, quæ ipſe agere recuſauit.

Si ſe de pluribus iactauit, quæ in eo minime ſunt, aut vmquam fuere.

Si ex auaritia vxorem ducere recuſauit, ſed magis aliorum vxores tenuit, & ſuas pediſſequas violauit.

Si ſuis colonis, & alijs pecunias cum aliquo beneficio ſuo tacito, vel expreſſo mutuauit, vſuram commiſit, ſecus, ſi auxilij gratia, non lucri, id feciſſet. *Nota hãc vſuram.*

Si ruſticis bladum ſeu fruges, quando vile erat, mutuauit accepturus tantumdem, quando eſſet carius, vſuram commiſit, ſi id ſolum lucri cauſſa fecit.

Si ruſtico pecunias accommodauit pro blado, vel alia re ſimili, ſeminando in agro proprio, accepturus immoderatos prouentus, ſatisfacere tenetur de iuſtitia, ſed in hoc prudenter intellige bene conuentiones inter eos licitè factas.

Si ſuos colonos indebite aggrauauit vecturis ſcilicet, & alijs ſeruitijs, vt multi perſæpe faciunt, quia ſatisfacere tenetur.

Si eorum filias, vel ſorores, aut vxores multis promiſſionibus decepit, vel alijs modis ſeduxit, quia eis de pudicitia ſublata tenetur ſatisfacere.

Si equos ſuos & alia animalia ſuper communi prouentu depaſcere, vel enutriri voluit ſine alia recompenſatione ſui coloni, ſatisfacere tenetur.

Si etiam

Si etiam porcos, pullos, anſeres, & pauones; aut anates, vel alia ſimilia expenſis ſui coloni enutriri voluit, magnam iniuſtitiam commiſit.

Si aucupando, vel venando, quotidie per aliorum blada cum equis pertranſiuit, & eorum ſemina cõculcauit; grauiter peccauit, & tenetur ad reſtitutionem.

Si colonos, & famulos ſuos diebus feſtis, ſine auditione miſſæ hinc inde tranſmiſit; mortaliter peccauit, ſi ſine magna neceſſitate id fecit.

Si decimas, vt tenetur, non ſoluit integre, mortaliter peccauit: & eſt excommunicatus. Seſſ. 25. capit. 12.

Nota hãc vſuram. Si emit boues, vel oues, aut porcos à pauperibus quos ſciebat, vel dubitabat, non habere, atque ita eos non extantes eiſdem inſolidum, aut pro annuæ penſione locauit vſuram fecit.

Si etiam ſcienter fructus terræ emit ab illis, maximè qui terras minimè habebant, vſuram commiſit.

Si alia ad ſocidum dedit capitali omnino ſaluo, vſuram fecit.

Si pecuniam apud campſorem, vel artificem poſuit non intendens, niſi de lucro tantum participare vſuram commiſit, ſecundum omnes.

Si pertractando aliorum bona, vtpote communitatis, hoſpitalium, pupillorum, non iuſtè, & fideliter egit, mortaliter peccauit, etiam quaſi de leui culpa.

In 4.d.15. Si pecunias ſibi pro aliquo bono, vel vtili reip. datas, in ſuam vtilitatem impendit, aut ſibi retinuit, vltra peccatum, duplum reſtituere tenetur.

Si exigendo aliquas ſuę communitatis collectas aliquid ſibi retinuit; vltra mortale, ſecundum leges in duplum ſatisfacere tenetur.

Si aliquod pignus accepit, & illo in ſui vtilitatem vſus fuit vel alteri accomodauit ſine voluntate domini, furtum commiſit.

Si al

Si aliquod extruxit ędificium in damnum, & iacturam vicini ſui, videlicet priuando domum alterius lumine, aut alterius venas aquæ amputauit, ſiue ſupra alterius murum ædificauit, & ſimilia, ſatisfacere tenetur, aliter mortaliter peccat.

Si columbaria, ſine paſtura in damnum aliorum tenuit, malè fecit, vt dictum eſt ſupra.

Si canes, vel alia animalia educauit, qui anſeres, & porcos, & agnos pauperum occidunt, ad damni ęſtimationem tenetur.

Si exiſtens adminiſtrator, vel rector alicuius loci pij, non prouidè eorum bona, & iura gubernauit, & rexit, aut prouentus illius, quibus debuit, non diſpenſauit, mortaliter pec. vt dictum eſt ſupra.

Si de bonis eorum locorum piorum inuentarium non fecit, & maximè, ſi ſuper hoc, iuramentum ſibi præſtitum fuit, peccauit.

Si prouentus ipſorum locorum piorum in proprios vſus conuertit, malè vtique fecit, quia nullatenus licet, & de damnis tenetur. Vt 11. q. 4 cap. Quicunque.

Si propter negligentiam ſuam, bona, & iura ipſorũ locorum deperdita ſunt, magnum peccatum cõmiſit.

Si ex ſui negligentia collapſæ ſunt domus, & ipſorum ædificia, vltra peccatum, tenetur ſatisfacere.

Si ex tali adminiſtratione aliqua vnquam à pauperibus accepit munera, male fecit, & in aliquibus locis eſt excommunicatio contra tales.

Si extitit æſtimator patrimoniorum ciuium ſuorum, vel diſtrictualium, odio, vel inuidia, aut dolo plus minuſúe æſtimando, proximum, vel remp. damnificauit, mortaliter peccauit; & de damno ſatisfacere tenetur.

Si in ponendis collectis, vel oneribus ciuitatis, aliquem plus iuſto grauauit, vltra mortale, ſatisfacere tenetur.

Si exi-

Si exiſtens elector gubernatorum ciuitatis, aliquē ex odio nominauit, ſciens eum legitimam habere excuſationem, & ſi hæc fecit, vt haberet cauſſam eum vexandi, vltra mortale, tenetur ad omnes ſumptus litis, quos fecit in cauſſa illius appellationis, & hoc eſt ſecundum leges.

Si exiſtens in conſilijs communitatis, conſenſit alicui malo, vel dedit fraudulentum conſilium, grauiter peccauit, & læſis ſatisfacere tenetur.

Si bona communitatis ſuæ dilapidari permiſit, aut inutilibus commiſſionibus expendi, malè fecit.

Si partialis fuit, & cum partialibus ſe commiſcuit, aut de partialibus libenter audiuit, quia grauiſſimū peccatum fecit.

Si nouitates bellorum, & alia noua libenter audiuit, & in his confabulationibus tempus contriuit

Si accepit vxorem uſurarij vel raptoris filiam ; quos ſciebat nihil præter vſuras habere, quia ipſam dotem ſic acceptam reſtituere tenetur, non autem vſurario, ſed creditoribus.

Si ipſe vxorem ſuam in fraudem creditorum dotauit, ſatisfacere tenetur ; alias, tam vxor, quàm ipſe, fur eſt, & latro.

Si decepit, vel fraudauit fratres, aut nepotes ſuos de bonis paternis.

Et de multis alijs ciues interrogare poteris, prout tibi videbitur.

A. MERCATORE. AVTEM. INquire ſic. Cap. 38.

Vt extra de Iudæis c. ad liberandam.

SI aliquas mercantias Mauris, ſiue Turcis ſine licētia Papæ miſit, excommunicatus eſt; aliquæ tamē communitates ſuper his licentiam habent.

Si principaliter propter auaritiam, & diuitiarum con-

congregātionem negotiatus eſt, mortaliter peccauit, & maximè, ſi in lucro finem poſuit, & lucrari intendit per fas, & nefas.

Si cum alijs mercatoribus conuenit, ne tales res, vel merces minore venundentur pretio, quam inter eos conuentum ſit,&,ſi pretium illud ſit exceſſiuum, prohibitum eſt, etiam ſecundum leges.

Si merces maiore pretio vendidit, quàm valebāt; non tantum ex eo, quod ei terminum fecit, ſed quia eidem aliam pecuniam mutuauit, mortaliter pecca. vſuram commiſit occultam. *Nota hāc periculoſiſſimā vſuram.*

Si ad terminum vendidit, & exceſſiuum pretium exceſſit, maximè propter dilationis terminum, vſurā commiſit.

Si carius in eodem loco, & die vendidit, quàm emit malè fecit.

Si ab ignorāte res emit multo minore pretio, quā valebant. ſi ſcienter hoc fecit, mortaliter peccauit, & ſatisfacere tenetur.

Si pecuniam artifici ad exercendum dedit hoc pacto, & intentione, vt in omni euentu capitale ſit ſaluum, & aliquam lucri partem haberet; vſurā cōmiſit. *Vt in cap. plerique; 14 q. 3.*

Si cum aliquo aliquod fecit barattum, & ſua multo magis appretiauit, quàm quæ erant alterius: iniuſtitiæ crimen commiſit, & mortaliter peccauit, niſi, & alter eandem ſibi iniuſtitiam feciſſet.

Si ſocios in communi ſocietate decepit, retinens ſibi aliquod lucrum, mortaliter peccauit, & ſatisfacere tenetur, niſi certus fuiſſet de illorum deceptione.

Si in rebus ſocietatis non ita diligens fuit, ſicut debebat, grauiter peccauit.

Si exercuit mercaturam, quæ de ſui natura illicita erat, non excuſatur à mortali, quia, quæcunque peccata eius mercaturæ occaſione facta, eidem adſcribuntur. *1. quæſt. 1. Nouum.*

Si frau-

Si fraudauit, vel defraudari fecit iuſtas gabellas, & pedagia, dicens, vnam rem aliam eſſe, vel aliud eſſe pondus, & ſimilia, quia, vltra mortale, de omni ſatisfacere tenetur, ſi gabellæ tamen erant iuſtæ, vt dictum eſt.

Si falſas impendit monetas, mortaliter peccauit.

Si illas totondit, quia, vltra mortale, in maximam incurrit pœnã; videlicet vltimi ſupplicij, vide Piũ V. Cum nihil, & Conſtitut. Regni Neap.

Si aliquam fraudulentam fecit ſecuritatem; peccatum eſt, aſſecurando autem merces per mare, vel per terram, ſi aliquid inde recipit, non eſt malum, quia ſe periculo expoſuit.

Si fraudem in ponderibus, & menſuris fecit, mortaliter peccauit, & ſatisfacere tenetur, aut amore Dei erogare.

Si pro rebus acceptis, ſuis creditoribus in termino, & loco non ſoluit ſuum, ad intereſſe tenetur.

Si ſuis mercenarijs mercedem laborũ ſuórum reddere diſtulit vltra terminum ſuum, aut eis aliquid de pretio conuento ſubtraxit, vel eis aliquid falſum dedit, ſatisfacere tenetur.

Si eis non dedit pecunias; vt promiſerat, ſed pannum, ſericum, vinum, bladum, & ſimilia; illicitè egit; maximè ſi contra eorum voluntatem, & damnũ id fecit.

Si mercaturam exercuit diebus feſtis, mortaliter peccauit, niſi fuiſſent nundinæ; quia tunc audita miſſa, licet, cum licentia tamen epiſcopi.

Si diebus feſtis ratiocinia fecit, vel fieri mandauit, aut litteras multas ſcripſit, & nuntios vltro, citroq; mandauit, mortaliter peccauit; niſi magna fuiſſe debitorum neceſſitatis.

Vt 42. diſtin. cap. Non oportet.

Si in loco ſacro emit, vel vendidit; malè vtique fecit, cum omnino ſit prohibitum.

Si ne-

Si negociando vſus fuit mendacijs, periurijs, iuramentis, & deceptionibus, quia in caſu iuramenti ſemper eſt mortale, & alijs verò aliquando eſt mortale, & aliquando veniale.

Si propter lucrum ſcienter ſe morti periculoſæ expoſuit, mortaliter peccauit.

Si pecuniam aliquando ſub nomine depoſiti accepit in reſponſum, depoſitando ſex pro centenario, & inde ipſe ex illis lucratus eſt in malis contractibus decem, & plus pro centenario, duo commiſit mortalia, vnum in mutuando, & aliud in vſura accipienda.

Si exiſtens in aliqua ciuitate omnes inarrauit, vel emit illius ciuitatis mercaturas, vt puta aromata, cotonum, bombicem, lanas, ſericum, ceram, & ſimilia, ex eo quod audiuit, ſimiles merces illuc venientes eſſe demerſas, grauiter peccauit, & ſecundum leges, exilij pœna multandus eſſet.

Si res raptas per mare, vel per terram emit, reſtituere tenetur.

Si ſcienter malorum contractuum mediator fuit, mortaliter peccauit, & ipſe de ſuo læſis ſatisfacere tenetur.

Si in alijs contractibus mediator fuit, puta vendendi domos, agros, pannos, animalia, & ſimilia: & emptori, ac venditori malè conſuluit, tenetur ſatisfacere.

Si etiam matrimoniorum mediator fuit, & multa ibidem mendacia in præiudicium alterius partis dixit, mortaliter ſemper peccauit.

Si ſe ad partes longinquas per multum tempus abſentauit, & vxorem iuuenem dimiſit: nō videtur excuſari à mortali, propter priuationem prolis, ac quia vxori occaſionem adulterij præſtitit.

AB. ARTIEICE. ET. MEchanico. Cap. 39.

SI fecit artem omnino illicitam, vt taxillos facere, ſeruire vſurario, vel piratis in arte ſua; aut militi in iniuſto bello, vel lenoni in lenocinio, mortaliter peccauit, nec abſoluendus eſt, niſi omnino dimittat.

Vt 2. q. 1 c. Notum. Si artificium aliquod fecit, quod & ad bonũ, & ad malum vſum eſt indifferens, vt facere baliſtas, ſagittas, lanceas, gladios, venena, & ſimilia, ſi ea ad malum finem ſcienter fecit, mortaliter peccauit.

Si in arte ſua mendacia ſcienter dixit, aſſerendo ſe in tali arte eſſe peritiſſimum, ſi ex tali ignorantia aliquem læſit, mortaliter peccauit, & omnino læſis ſatisfacere tenetur, niſi in modico id accidiſſet.

Si etiam in arte ſua mendacia dixit, ſi ex hoc intendebat nemini nocere, ſed ſe indemnem cuſtodire; veniale fuiſſet, ſed quando talia in conſuetudinem deduxit, mortale peccatum ſemper eſt, ſecundum Hoſt. quia in emptione, & venditione oportet attendere forum publicum: & ideo non licet ſemper ſe indemnem ſeruare.

Si adinuenit modum falſificandi menſuras, vel pondera, & illis vſus fuit, mortaliter peccauit ſemper, & ſatisfacere tenetur.

Si humectauit merces, vt ponderoſiores eſſent, mortaliter peccauit, & tenetur ſatisfacere.

Si aliorum exercitia, vel opera, aut merces diffamauit, vt ſua melius venderet, & ad ſuam apothecam traheret.

Si nouitatum inuentor fuit, & alijs peccandi occaſionem dedit, ſecundum Thomæ grauiter peccauit.

Si ali-

Si aliquem in arte ſua decepit, qui videlicet ſuæ fidei fideliter ſe commiſit, mortaliter peccauit, & ſatisfacere tenetur.

Si ſignum alterius artificis nominati ſibi aſſumpſit, cum ipſe non eſſet ita bonus, grauiter peccauit propter deceptionem.

A. LANIFICE. AVTEM. *ſic quære.* Cap. 40.

SI dolum in arte ſua aliquando fecit, non faciendo pannos in ſua bonitate, & eos tanquam preſtioſos vendendo, ſatisfacere tenetur.

Si eos debito modo tingere non fecit: aut eorum tincturas ſophiſticauit, quia, vltra mort. etiam læſis ſatisfacere tenetur.

Si pãnos vltra menſuram artis trahere fecit; & eos pro bona menſura vendidit; læſo ſatisfacere tenetur.

Si caligas, vel alias veſtes vendidit de panno non balneato cum magno ementium incommodo, grauiſſimè peccauit, tum propter damnum, tum etiam propter ementium perturbationem.

Si vendidit pãnos ad tiratorium laceratos, aut malè textos, & huiuſmodi pro bonis, occultans eorum defectus, quia, vltra mortale, tenetur ſatisfacere

Si tradendo lanam ad filandum dedit 13. vncias pro libra; malè fecit, & ſatisfacere tenetur, niſi talis ſit mos in loco.

Si dedit laboratoribus ſolutionem non ſecundum conuentiones inter ipſos factas, vel diminutas, aut dedit panem, & vinum, ſeu pannum, & ſimilia, aut aliquid decerpſit de pondere eorum laboris, iniuſtè egit, & ſatisfacere tenetur.

Si in textura pannorum aliam ſpeciem lanæ miſcuit.

Si operarijs, & creditoribus ſuis debita ex mercede ſoluere diſtulit.

Si diebus feſtis lanam lauare, & ad ſolem extendere, ſine magna neceſſitate, fecit, & iuſtas gabellas fraudauit.

AB. AVRIFICE. ET. FABRO. FERRARIO. Cap. 41.

SI vendidit aurum, vel argentum alchimicum pro vero, quia, vltra mort. tenetur damnificatis ſatiſfacere, ſecundum Thom. verùm (ſecundum quoſdam doctores) ſi poſſet impendi ſine aliquā falſitate formæ, non peccaret.

Si emit calices ſacros non conflatos, & alios eccleſiaſticos theſauros, quia non licet, cum prohibitum ſit.

Vt 10.q.1 cap. hoc Si emit aliquid furatum, vt annulos, zonas, cingulos, ſcyphos, & ſimilia,

Si conflauit, vel totondit monetas, quia graue peccatum eſt, & regulariter mortale ſupra. cap. 38. pag. 94.

Si vendidit lapides anulorum, vel iocalium falſos pro pretioſis, & bonis, vel aliud in operibus ſuis occultauit, vt ponderoſius eſſet, quia vltra mortale, ſatisfacere tenetur.

Si emit lapides pretioſos pro vilibus ab his, qui ignorabant; ſatisfacere tenetur.

Si ipſe campſoris officium exercuit, quia omnino non licet, quia tale officium exercentes debent deputari, vel approbari à magiſtratu.

Si in vendendo, & emendo non dedit vnicuique ſuum pondus, vel non ſeruauit iuſtitiam.

Si cudit monetam ſine licentia principis, mortaliter peccauit.

Si me-

Si monetam æneam inaurauit, vel inargentauit, mortaliter peccauit, & ſecundum leges multiplicitec deberet puniri.

Si de laboribus ſuis exceſſiuum extorſit pretium, ſatisfacere tenetur.

Si ad deceptiones, & fraudes multum inſudauit.

Si in zonis, & alijs rebus inhoneſta ſculpſit, quia graue peccatum eſt.

Si aliorum artificum opera, vel inſignia vituperauit, & ſua ſuper æthera extulit, male fecit, & ſatisfacere tenetur.

Si diſcipulos ſuos, prout promiſit, non fideliter inſtruxit in ipſa arte; ac eos inhoneſtè tractauit.

Si gabellas fraudauit, vel fraudari fecit, mortaliter peccauit, & ſatisfacere omnino tenetur: nam ſimiles, propter commoditatem occultandi res pretioſas, de facili in hunc errorem ſæpe cadunt, ſed intellige, ſi gabella ſit iuſta. vt ſupra dictum eſt alibi p.94.

Si ferrum pro calibe vendidit, cum ſit ferrarius, reſtituere tenetur.

Si fecit claues ſcienter volentibus furari, mortaliter peccauit, & ſi fur non reſtituat, ipſe reſtituere tenetur.

Si etiam alia inſtrumenta fecit ad aperiendum hoſtia, vel capſas, mort. peccauit, cum ſciret, aut dubitaret de malo.

A. TABERNARIO. SEV. CAVPONE. ET *hoſpite.* *Cap.* 42.

SI vendidit vnam ſpeciem vini pro alia, & illud cum aqua miſcuit, aut nouum pro veteri védidit, vel in eo aliquid miſcuit nociuum.

Si debitas non dedit menſuras, quia & mortaliter peccauit, & tenetur ſatisfacere.

Si totum vinum non conſignauit gabellæ, & ſi ſuo iuramento dixit, vas non eſſe maioris capacitatis; vltra mortale, ſatisfacere tenetur.

Si carnes vnius ſpeciei, dixit eſſe alterius, & comeſtibilia iam vendita, furtim hoſpitibus ſubtraxit.

Si fœnum, & bladum, vel hordeum nocte equis ſubtraxit; vel quid aliud hoſpitibus ſubtraxit, vel furatus eſt.

Si culpa ſua perdidit ſibi in cuſtodiam tradita: quia, ſi res requirebant diligentem cuſtodiam, ſatisfacere tenetur.

Si diebus feſtis principaliter propter lucrum vendidit, non curans de miſſa, nec de alijs diuinis, mortaliter peccauit.

Si vendidit ſcienter vinum, ſe inebriare volentibus, mortaliter peccauit.

Vt 2.q.1 §. Notum. Si propter lucrum principaliter tenuit malas fæminas, luſores alearum, latrones, banditos, & ribaldos, ac barros ſceleroſos, luſores; atque eis malè faciendi occaſionem præſtitit, omnium peccatorum illorum particeps efficitur.

Nota peccatum vulgare alicubi. Si carius peregrinis, & ignotis vendidit, quia præcipuè eis prohibitum eſt, vt extra, de emp. & vendi. c. 1.

Si hoſpitium ſuum non ſeruauit mundum.

Si quando fuit in ſuſpitione morbi, propter cupiditatem hoſpitium viatoribus aperuit, mortal. pecca.

Si viatores ab hoſpitijs aliorum deuiauit, vel ſubtraxit diffamando, vel vilipendendo eorum hoſpitia, mortaliter peccauit.

Si collocauit latenter malas fœminas in lectis hoſpitum, mortaliter peccauit.

Si equos vitioſos tranſeuntibus fraudulenter locauit, mortaliter peccauit; & ſi propter hoc aliquod notabile damnum ſubſecutum eſt conductori, reficere tenetur, vltra mortale peccatum commiſſum.

Si

Si equum vitioſum, vel defectuoſum ignoranti em ptori vendidit, mercatum reſcindere tenetur, & dam num reſarcire.

Si equos locauit carius, quam debebat, viatoribus in magna neceſſitate conſtitutis; grauiter peccauit.

Si equos ſibi fideliter commiſſos malè tractauit, aut eos alijs ad naulum locauit, ſatisfacere tenetur.

A. SVTORE. QVAERE. ſic. Cap, 43.

SI propter cupiditatem multa promiſit facere, quę omnino ſciebat perficere non poſſe, male fecit; & grauiter peccauit.

Si pannum, ſericum, telam, bombycem, & ſimilia furatus fuit, mort. pecc. & ſatisfacere tenetur; niſi quid minimum fuiſſet; vel niſi feciſſet pro ſatisfactione ſuæ mercedis, attamen male facit.

Si diebus feſtis, & eorum vigilijs vſque ad medi noctem laborauit, vel laborare fecit, niſi fuerit maxima neceſſitas, à mortali non excuſatur.

Si in veſtiendo mulieres inhoneſtè ſe habuit, mortaliter peccauit.

Si in arte ſua nouas portaturas, & minus honeſtas adinuenit.

Si propter ignorantiam veſtes deſtruxit, quia de damno, & intereſſe damnificatis ſatisfacere tenetur. *Vt in ca. conſuluiſti 2. q. 5.*

Si diſcipulos, aut famulos, mercede conductos nō fideliter docuit, aut malè tractauit, vel non ſoluit, quia, vltra pecc. ſatisfacere tenetur.

Si aliorum veſtes pignorauit, aut alicui accommodauit cum aliquo ſuo beneficio, ſatisfacere, & lucrū perceptum reſtituere tenetur.

Si per errorem alicuis veſtem alteri dedit, non excuſatur, ſed tenetur, &c.

Si valde impatiens circa opus ſuum fuit, & propter hoc ſæpius Deum, & ſanctos, ac magiſtrum ſui blaſphemauit.

Si pueros, quos conduxit, grauiter percuſſit; atq; eis inhoneſta dixit, & maledixit, ac blaſpemauit.

AB. AGRICOLIS. ET. RVRALIBVS. Cap. 44.

SI propter damna alijs illata aliquo modo fuit excommunicatus, aut cum excommunicatis ſcienter participauit.

Si omni anno confeſſus eſt, communionem ſanctã cepit, ac pænitentias ſibi iniunctas à confeſſarijs integrè perfecit, & ſi ſcit ſymbolum Apoſtolorum, ſaltem vernacula lingua.

Si diebus feſtis miſſam prætermiſit, & laborauit, & laborare fecit.

Si confirmatus eſt, & ſuos confirmari fecit, quia tenetur.

Si decimas debitas non ſoluit & de bonis non dedit, quia mortale peccauit, & poteſt excommunicari seſſ. 25. cap. 12. vt dictum eſt alibi.

Si parocho ſuo inobediens fuit in his, quæ Dei ſunt, vel ei detraxit, aut maledixit, aut comminatus eſt.

Si de agris vicinorum ſuorum aliquid furatus eſt, & maiora furandi intentionẽ habuit, mortaliter peccauit & toties, quoties id fecit, tenetur reſtituere.

Si ſua animalia in alienis pratis, & agris ad paſcendum miſit, aut ea ſine cuſtodia emiſit cum multo damno proximi ſui; quia, vltra peccatum ſatisfacere tenetur.

Si alio-

Si aliorum animalia, ſibi damnum inferentia interfecit, vel intoxicauit venenum dedit, aut grauiter vulnerauit: quia, vltra peccatum, damni æſtimationem reſarcire tenetur. *Vt ex. de iniur. & dam. dat. cap. ſi læſerit.*

Si nocuit vicino ſuo per ſe, vel per familiam ſuam, frangendo ſepes, & ſuccidendo arbores, & nemora: aut aquam furtiuè nocte auferendo.

Si terminos agrorum mutauit, vel aliquid de agro vicini ſui ademit, & ſuo addidit, quia in omnibus ſatisfacere tenetur, aliter abſoluendus non eſt.

Si poſſeſſiones dominorum ſuorum non bene tractauit, & eis fructus ſuos integre non reddidit; ſatiſfacere tenetur.

Si boues dominorum ſuorum non bene tractauit, nimis fatigando, & de eis curam non habendo; ſatiſfacere tenetur.

Si arbores ex domini ſui poſſeſſione eius ſine licentia ſuccidit.

Si animalia tenens ad ſocidum, non reſpondit integre de lana, caſeo, fœtibus, & huiuſmodi dominis ſuis; quia, vltra furtum, mortale eſt, & ſatisfacere tenetur, niſi res eſſet modica.

Si de tempeſtatibus, alijſq; flagellis nimium impatiens fuit, & propter hoc de Deo turpia dixit, quia, ſi deliberatè ea dixit, mortaliter peccauit.

Si in laboribus, & cum iumētis ſuis impatiens fuit, ſemper maledicendo, iurando, ac blaſphemando, & turpia dicendo.

Si teſtimoniū falſum quoquo modo protulit, quia non eſt abſoluendus, cum ſoleat eſſe caſus epiſcopalis, & omnino ſatisfaciat, reſarciat damnum, ſi quod illatum eſt. *Neap. extat excommunicatio*

Si nimium inuidioſus fuit, & propterea vicinos iniuſtè accuſare non erubuit, videlicet apud officiales ſuos, vltra mortale ſatisfacere tenetur.

Si non gubernauit bene familiam ſuam ſecundum præcepta Dei, & ſanctæ eccleſiæ Romanæ.

Si ſuo ſacerdoti appțiatiue aliquid dedit pro Miſſis, pænitentia, benedictione nuptiarum, baptiſmi,& extrema vnctione, ſimoniam commiſit.

Si aliquas falſas habuit ſuperſtitiones, & non eſt abſoluendus, niſi omnino dimittat eas,& alias ſuperſtitiones numerandas.

Nota. Si conductus ad diurnos labores non fideliter, & ſolicite, ac diligenter laborauit, ſed ſæpius pauſauit, & comeſtiones longas fecit, ſatisfacere tenetur; licet pauciſſimi de hoc vnquam ſibi conſcientiam vllam facere velint.

Si ſeruiens alicui magiſtro aliquid ſibi occulte ſubtraxit, ſatisfacere tenetur.

Diſt. 41. §. 1. Si poti⁹ voluit eſſe medicus,& miſer, quã laborare.

Sed, & de eorum rixis, contentionibus, maledictionibus, ebrietatibus, luxurijs, choreis, periurijs, iuramentis, innumerabilibuſque mendacijs, ac inhoneſtiſſimis verbis, cum omni diligentia inquirere debes, quia ruſticorum, vt plurimum, vita talibus infecta eſt, atque de eorum arrogantijs, quia in his impudentiſſimi, vt plurimum ſunt.

Si facta ſuæ communitatis pertractauit, & in his infideliter ſe habuit, quotidie comedendo, & litigandi occaſionem ſemper quærendo, vbi, ſi impendit vnum, dixit ſe quatuor impendiſſe, & ſi propter hoc ſibi bona cõmunitatis vſurpauit; ſatisfacere tenetur.

Si ex culpa ſua, ipſa ſua communitas in generali, vel ſpeciali damnificata fuit, vltra peccatum, tenetur ipſi communitati ſatisfacere.

Si ſine aliqua neceſſitate, ſed pro factis ſuis ſuper impenſis ſuæ communitatis abſens ſtetit, vltra peccatum, tenetur ipſi communitati ſatisfacere.

A. DATIARIIS. SEV. PVBLICANIS.
Cap. 45.

SI incatauit gabellas, ſeu datia illicita; malè vtiſque fecit, eo quia de iure diuino, canonicoque, ac ciuili ſunt reprobata, niſi ex longa, & probata cõſuetudine, aut ab Imperatore fuiſſent probata; quia ſi tales gabellas exegit, vltra mortale, eſt excommunicatus, & etiam reſtituere tenetur.

Si ab eccleſiaſticis perſonis quibuſcunque de rebus ad vſum ſuum pertinentibus gabellas exegit, excommunicatus eſt ipſo facto, vt dictum eſt ſupra, nec poteſt abſolui, niſi facta reſtitutione ſecundum ſacros canones, iuxta bullam in Cena Domini.

Si etiam exegit gabellam à laicis de rebus, quas portant pro vſu ſuo, malè fecit, niſi ſit approbata cõſuetudo ad bonum commune.

Si extorſit gabellam de rebus, pro quibus quis ſoluere non tenebatur: vel exegit plus, quàm debuit, mortaliter peccauit, & ſatisfacere tenetur.

Si contra aliquem falſas, & cauilloſas adinuentiones adinuenit, ſcilicet quòd datium fraudauerit, quia vltra mortale, tenetur de omni damno.

Si tamen accepit pœnam à fraudantibus gabellam non malè fecit, modo non acceperit vltra id, quod ius ſibi concedit.

Si ſocios ſuos aliquo modo decepit, ſurripiendo furtiuè pecunias gabellæ, vel cum mercatoribus de aliqua quota conueniendo, periurus, & falſarius eſt, & ſatisfacere tenetur.

Si exegit denariolum carnis, ſalis, aut huiuſmodi ab exemptis, & multo magis à regularibus mendicantibus, quia vltra mortale, eſſet excommunicatus, & tenetur ad reſtitutiõem. cap. quamquam de cenſ. lib. 6. & Pius V. Dum ad uberes.

Si exi-

Si exiſtens depoſitarius pecuniarum gabellæ non fi deliter in omnibus ſe habuit, vltra peccatum, ſatisfa cere tenetur.

Si malos ſtratarios, ſeu cuſtodes poſuit, qui impedimenta tranſeuntibus inferrent, grauiter peccauit cum talia ſibi nota erant.

A. IVVENIBVS. TAM. FOEMINIS. *quàm maribus vſq; ad adoleſcentiam.* Cap. 46.

SI miſſam, & prædicationes, & alia diuina officia diebus feſtis, cum potuit, non libenter audiuit? Si diebus feſtis, tempus in locis laſciuis, multiſq; peccatis, & laſciuijs omnis generis, contriuit.

Si in eccleſia ſacriſque locis placitauit, aut aliquid inhoneſtè egit.

Si aliquem percuſſit clericum, etiam in prima ton ſura conſtitutum, excommunicatus eſt.; & ſi percuſſio fuit leuis, abſolui poteſt de licentia Epiſcopi; niſi ſi ipſe à clerico primum percuſſus, ad ſe, ſuaque defendenda repercuſſiſſet, quia tunc non fuiſſet excommunicatus. Et eodem modo prouocatus non eſt excommunicatus, ſed peccauit percutiendo, ſi tamen vim vi repulit.

Seſſ. 25. cap. 5. Si aliquod monaſteriũ monialium ſine licentia aliquando ingreſſus eſt, in excommunicationem incidit. Qui vero cum licentia ingrediuntur, ſed extra caſus vrgentes, ac neceſſarios incurrunt in excommunicationem reſeruatam Papæ Græ gorij XIII. Vbi gratiæ.

Si ex mala corruptela ſcienter iurauit falſum, vel periurauit, & mentitus eſt aliquem; ſemper mortaliter peccauit.

Si aul-

Si nullam veritatem in os ſuum permittit ſibi inueniri, & innumera cum iuramento dixit mendacia, toties, mortaliter peccauit, ratione iuramenti.

Si blaſphemauit Deum, vel ſanctos, aliaſque inferiores creaturas, ac etiam ſeipſum, & magiſtrum, & parentes ſuos quoſcunque, quia iſta etiam in paruulis ſunt mortalia, niſi ſurreptio excuſaret, aut quid huiuſmodi.

Si non honorauit parentes ſuos, auos, patruos, & magiſtros ſuos, & alias antiquas, & honorabiles perſonas.

Si rebellis, & inobediens, ac contumax contra omnes fuit, & maximè matrem, auiam, materteram, &c. mortale per ſæpe eſt.

Si ſuperbè nimis contempſit prædictos, & noluit obedire, mortale fuit.

Si in ſcholis, alijſque locis inſolens, & rixans, & erga ſocios contumelioſus fuit.

Si malorum reportator fuit, illum durè reprehendere debes.

Si alijs detraxit, vel detractores libenter audiuit.

Si inuidus, vel guloſus, & in victu inordinatus fuit.

Si cum lapidibus, vel niue, vel alijs rebus aliquem moleſtauit.

Si legit libenter, vel audiuit libros inhoneſtos, & prohibitos.

Si luſit chartis, vel taxillis, aut pugnis, vel lapidibus, & huiuſmodi, grauiter peccauit, & ſi his aliquem vulnerauit, vel percuſſit, mortaliter peccauit.

Si ſemetipſum ſæpius in multis periculis mortalibus expoſuit, videlicet, natando in locis periculoſis, & equos furioſos equitando, & ſimilia, mortaliter peccauit.

♄ Si venando porcos, vel alias feras, ad quandam ſui oſtentationem, etiam ſe mortis periculo expoſuit, & in his venationibus aliorum ſata conculcauit, vel vaſtauit, & agrorum ſepes deſtruxit.

Si aliquod carnale peccatum per ſe, vel cum pueris, aut puellis commiſit, aut ipſe in eodem patiens fuit: peccatum mortale fuit.

Si alicuius puellæ, vel plurium amore philocatus, ſeu captus fuit, & amauit, & quanto tempore. idem dic de puella, & ſi cauſſa procandi, vbique perſecutus fuit cum ſcandalo, & eam impudice concupiuit.

Si eam verbis, litteriſque, ac nuntijs, vel munuſculis ſolicitauit, & nocturnis temporibus ad eam cum periculo vitæ ſuæ acceſſit, & ſerenatas, & matinatas, eidem fecit.

Si de ea zelotypus fuit, ac eam ob rem alios odit, & eiſdem detraxit.

Si cum ea loquendo verba impudica ſæpius dixit, vt eam ad peccandum inducere poſſet, ſemper mortaliter peccauit.

Si eam exoſculatus fuit, ac alios tactus inhoneſtos circa illã exercuit, quia ſemper mortaliter peccauit.

Si donaria multa, corrupta intentione, obtulit.

Si ob amorem illius veſtem mutauit virilem, vt eã facilius alloqui poſſet, mortaliter peccauit.

Si his de cauſſis tempus perdidit, multum per plateas, aliaque loca girouagando, procando, & multa inhoneſta, & deteſtabilia facinora quotidie dicendo, & faciendo, ac tanquam inſenſatus, vbique clamando, multa damna, & impedimenta alijs inferendo.

Si promiſit alicui adoleſcentulæ eam, ne ſciẽtibus parentibus, ſe accipere vxorem, & ſi clandeſtine per verba de præſenti contraxit.

Si multa vota emiſit, quæ non impleuit.

Si ſe

Si ſe fecit laruam, ſeu maſcharam cum moleſtia, & malo exemplo multorum, & ſi induit ſe habitu religioſo, & prædicando, vilipendit ſacram ſcripturam.

Si multas fecit incantationes, & auguria.

Si impreſſit in terra, vel in lapide humi poſito ſignum crucis, quia maleſecit & grauiſſima pœna eſſet puniendus.

Malum eſt etiam cruces depingi, vbi mingi ſolet.

Si noluit aliquid addiſcere, vel operari, & nimium fuit negligens ad orandum mane, & ſero, & ſi nimiũ in lecto ſtetit.

Si imprecatus fuit mortem, vel aliquod malum patri, matri, aut ſororibus, & fratribus.

Si comminatus fuit percutere patrem, & matrem, & eis verba probroſa petulanter reſpondit.

AB. ECCLESIASTICIS. PERSONIS, *& primo à clericis in communi.* *Cap.* 47.

SI eſt irregularis, & quãdo vel quomódo incurrit.

Si eſt ſuſpenſus, & in quibus caſibus incurratur eam: de quo videantur ſummiſtæ.

Si recepit ordines ſimoniacè, vel à ſimoniaco.

Si recepit ordines in peccato mortali.

Si executus eſt ea, quæ ſunt ordinis, in peccato mortali

Si exiſtens excommunicatus, vel interdictus, aut ſuſpenſus miniſtrauit.

Si non portauit tonſuram, vel habitũ, Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 6. Quia vero, & Abb. inquit, clericum nõ deferentẽ tonſuram, mortaliter peccare. cap. ſi quis de vita, & hon.

Si immiſcuit ſe negotijs ſæcularibus.

Si exercuit inhoneſta clericatui.

Si non

Si non eſt debitè litteratus, vide Conc. Trident. ſeſſ. 23. cap. 5. & ſeq.

Si fuit ordinatus ante ætatem debitam, pro quo vi de infra lib. 4. cap. 12.

Si dimiſit horas canonicas dicere, de quo vide infra lib. 4. cap. 2.

Si dicendo eas, voluntariè ſe occupauit in aliquo alio.

Si non benedixit mēſam, nec gratias agit poſt cibū.

Si exercuit officium ordinis ſine debitis paramentis, vel modis.

Si celebrauit in eccleſia polluta.

Si celebrauit tempore interdicti.

Si celebrauit ad facienda maleficia.

Si cebrauit non ieiunus.

Si in altari execrato, vel nimis paruo, aut non cōſecrato.

Si pluſquam ſemel in die.

Si cum hoſtia, vel vino corruptis.

Si cum euagatione mentis, & aduertens non rediji ad ſe.

Si ante diem, aut ſi poſt nonam, vtrumque enim mortale eſt: ſi notabiliter ecced.t̄ ſecundū Doct. vide Conc. Trident. ſeſſ. 22. cap. Quanta. §. poſtremo. hūc tamen caſum nuper in tractatu de tempore horarum canonicarum, vir pius, ac doctus collega meus in congregationibus ſuper rituali Romano edendo, coram ampliſſimo Card. à ſancta Seuerina Iulio Sanctorio viro non modo exemplaritate vitæ conſpicuo, ſed & omnigena ſcientia ornatiſſimo, Marcellus Frācolinus cap. 39. dilucide tractauit.

Si exiſtens in aliquo notorio delicto.

Si habita pollutione celebrauit eodē die, & maximè quando ipſe cauſſam dedit: ſi tn̄ eſſet contritus, & obedientia, aut dies feſtus vrgerent, non peccaret.

Si pro-

Si promiſit alicui dicere miſſas, & non dixit.

Si exiſtens bigamus portat tonſuram, ſeſſ. 23. c. 17.

Si cohabitat cum feminis, cum periculo peccandi, aut cum ſcandalo, aut ſine licentia epiſcopi.

Si celebrando non conſecrauit.

Si dimiſit aliquod ex veſtimentis ad celebrationē neceſſarijs, vel vſus eſt non benedictis.

Si nimiam habet conuerſationem cū mulieribus.

Si participauit cū excommunicatis in diuinis, aut alias: & intellige de excommunicato nominatim, aut percuſſore notorio clerici.

Si fuit falſarius litterarum apoſtolicarum.

Si ſepeliuit interdictos, excommunicatos, vel vſurarios publicos in loco ſacro, aut mortuos in peccato mortali notorio.

Si vſurarijs manifeſtis alienigenis domos conceſſit, ad fœnus exercendum.

Si ante mediam noctem horas diei non recitauit potens recitare: quia præter mortale, tenetur ad reſtitutionem fructuum ad ratam omiſſionis.

Si celebrauit antequam dixerit matutinum; quia mortale peccatum eſt, iuxta communem ſententiam.

Si nimis raro Miſſam celebrauit; nam hodie ſingulis ſaltem diebus dominicis & ſolemnibus debet quilibet ſacerdos iuxta præſcriptum Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 14. Miſſam celebrare; ſed ne errandi anſam prębeas, non hinc colligas die Ioui ſancto, quantumcunque ſollenniſſimo licere cuilibet priuato Miſſam celebrare (quidquid dixerit Nauarrus, quē fundatis rationibus confutauit perdoctus Marcellus Francolinus Tract. de temp. hor. can.) quia id facere non licet. Quare ampliſſ. Cardin. Iacobus Sabellius Vicarius S. D. N. Papæ, ac ſupremus in ſacro tribunali Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis inquiſitionis, vir qui dæm prudentia clarus, pietate, ac eruditione admodum *Nauar.* *Marcel.* *Sab.*

dum pollens, dominuſq; meus, ac patronus intimus aliquando Romæ prohibuit, ne iuxta veterem conſuetudinem, plures quam vna Miſſa in ſingulis Eccleſijs, ſeu templis celebrentur feria 5. cen. Domini.

A. BENEFICIATIS. VLTRA. PRAEdicta interrogetur de infraſcriptis. Cap. 48.

Vide excommun. num. 131

SI obtinuit beneficium per ſimoniam, vel per preces carnales, aut aliud turpe, ſeſſ. 24. cap. 14 & 18.

Si eſt indignus propter litterarũ ignorantiam, vel aliud canonicum impedimentum, puta, quia infamis, irregularis, corpore vitiatus, & huiuſmodi, quia ſic, tenetur reſignare in manibus valentis accipere reſignationem. quo ad imperitos, vide ſeſſ. 21. cap. 6.

Si obtinuit beneficium, non intendens clericari.

Si permutauit beneficia ſine auctoritate.

Si renuntiauit beneficia ſimoniacè, etiam ſi in fauorem tantummodo, id coram ordinario fecerit: ſolus enim Papa id poteſt.

Si non fecit reſidentiam in beneficio ſuo curato, quia eſt mortale, ſecundũ Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. §. eadem, & tenetur ad reſtitutionem.

Si habet plura beneficia, quorum vnum ſufficeret ei, iuxta Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 17.

Si fecit quattuor partes è fructibus beneficij.

Si impendit fructus beneficij in vſus inhoneſtos, non tamen tenetur ad reſtitutionem, prout nouiſſime ſcripſit non minus vere, quam docte clariſſimus dominus meus Marcus Antonius Columna Archiepiſ. Salernitanorum.

Si male tractauit eccleſiam, & eius ædificia.

Si vaſa, & paramẽta ad diuinũ cultũ tenet immũda,

Si alie-

Si alienauit bona eccleſiaſtica, quæ ſeruando ſeruari poterá, ſine legitima cauſſa & debita ſolẽnitate.

Si matrimonio clandeſtino interfuit.

Si miniſtrauit ſacramentum matrimonij, vel benedictionem parochianis non ſuis ſine licentia; quia eſt ſuſpenſus: idem dic, quamuis eſſet parochus mulieris; ſi tamen in aliena parochia fecit. ſeſſ. 24. cap. 1.

Si benedixit ſecundas nuptias ex vtraque parte, vel etiam ex altera tantum.

Si aliquid exegit miniſtrando ſacramenta, vel cognatos, & affines de bonis beneficij ditare intendit, vel manum in alienam meſſem extendit.

Si locauit ſub annuo cenſu vices ſuas alteri.

Si induxit ad vouendum, vel iurandum, de eligenda ſepultura in ſua eccleſia.

Si obtinuit beneficium, ſed non facta publicatione in eccleſia intra tantum temporis, quia collatio, & inde ſecuta ſunt nulla, iuxta conſtitutionem, Pij V. incipientem, Animo.

Si leges, vel phyſicam audiuit, ſine licentia Papæ. Romæ tamen poteſt audire leges ſine licentia ex indulto Leon. X.

Si habens eligere, non elegit meliora.

Si male adminiſtrauit bona eccleſiaſtica.

Si profeſſus eſt fidem catholicam coram epiſcopo, vel eius vicario intra duos menſes à die poſſeſſionis beneficij, ſeſſ. 24. cap. 12. Alias fructus ſuos non faciunt: canonici autem eccleſiæ cathedralis bis facere tenentur.

Si beneficium accepit ante legitimã ætatem, quia collatio eſſet nulla, & tenetur ad reſtitutionẽ fructuũ.

Si prędicat diebus feſtis cũ ſit curatus, vel ſi in eiſdẽ omitit dicere miſsã, ſeſſ. 23 c. 1 ſeſſ. 5. c. 2. ſeſſ. 22. c. 8. & ſatis erit ſermocinari intra miſſarũ ſollẽnia, quo ad vero miſſæ frequentationem, vide ſeſſ. 23. cap. 14.

A. PRAELATIS. HABENTIBVS. IVriſdictionem, maximè epiſcopis, vltra prædicta interrogentur etiam. Cap. 49.

Vide Concil. Trid. Seſſ. 23. cap. 2

SI electus non ſe fecit conſecrari, prout iura ſtatuunt, nam ſi intra tres menſes id non fecerint; tenentur ad reſtitutionem fructuum: ſi intra ſex tunc ſunt eccleſijs ipſo iure priuati.

Si non correxit publicos criminoſos, ſeſſ. 22. capi Quanta.

Si poſuit indignos in officio, vel beneficio, ſeſſ. 7. capit. 7.

Si fuit nimis pompoſus in ornatu, & huiuſmodi, ſeſſ. 25. cap. Optandum.

Si indebite diſpenſauit in votis, ſeſſ. 22. cap. 18. & vltra loquitur.

Si in alijs rebus idem fecit, attendi enim debet legitima cauſſa.

Si aliquid exegit pro licentia eundi ad ſtudia, aut huiuſmodi.

Si contulit ordines indebite, quibus non debebat vel quando, vel non modo, quo debebat.

Si non examinauit ordinandos, ſed ordinauit indignos. debet enim vltra Archidiaconum, aut Primicerium, aut huiuſmodi, ſibi aſciſcere alios viros prudentes, ac peritos, qui ordinandos examinent ſuper ijs omnibus, quæ continentur in Concilio Trident. ſeſſ. 23. cap. 7. & minores ordines hodie conferri nō poſſunt, niſi clericis latinā linguam intelligentibus.

Si ſacramentum confirmationis non tenuit ex notabili negligentia, videtur mortale.

Si chriſma, & oleum ſanctum non conſecrauit in cena Domini omni anno,

Si non

Si non fecit conſecrationes eccleſiarum, altarium, & veſtimentorum, quibus debuit, eſt graue peccatũ.

Si non viſitauit ſingulis annis, aut ſaltem ſecundo quoq; anno, ſi ſit lata, ſuam diœceſim, ſeſſ. 24. c. 3.

Si non deputauit in eccleſijs cathedralibus, & conuentualibus, viros ad prædicandum, & audiendas cõfeſſiones, prout iura ſtatuunt, & Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 8. de prædicatore, & cap. 8. quoad Pænitentiarium doctorem, vel licentiatum.

Si ordinauit ſubdiaconum, qui neſcit officium, videtur enim mortale, ſecundum Angelum, & Silueſtrum, quia eadem die tenetur ille initiatus recitare ſeptem horas canonicas: ergo debet didiciſſe modũ recitandi.

Si non eſt vſus linteis; ſi tamen nõ erat religioſus.

Si non ſeruauit, aut non ſeruari fecit canones, ſeſſ. 25. cap. 18.

Si contulit beneficia ſimoniacè. pro qua re vide etiam extrauag. Pij V. quæ incipit. Cum ſicut.

Si plura contulit vni, pręcipuè curata, aut aliàs incompatibilia. Hodie enim deciſum eſt ſeſſ. 24. cap. 17. (quod quidem eſt nouum, conforme tamen doctrinæ theologorum) quod non liceat niſi vnum beneficium ſimplex ſingulis conferri. niſi in caſu nõ habendi copiam honeſte vitam ſuſtentandi.

Si rationę conſanguinitatis tantum ea contulit: aut ſi cõtulit eis beneficia, aut officia reſignata; quia in hoc ſecũdo caſu collatio irrita eſſet per extrauag. Pij V. Cum ſicut.

Si non prouidit de beneficio illis, quos ordinauit, ſi illi non habeãt patrimonium; ſed hodie non niſi diſpenſatiue ad titulum patrimonij poſſunt clerici ad ſacros ordines promoueri, Conc. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. & tunc talis redditus, qui ad vitam ſuſtentandam ſatis eſſe debet, alienari non poteſt, niſi, vt ibi.

Si viſitando accepit munera ipſa, vel aliquis de ſuis, aut ſibi non prouidit de equitatum de ſuo.; ſeſſ. 24. cap. 3. tenetur enim ad reſtitutionem præter alias pœnas

Si poſuit in debitas collectas.

Si vſurpauit bona vacantium eccleſiarum.

Si non ſoluit debita iuſtè contracta à ſuo prædeceſſore.

Seſſ. 21. cap. 9. Si quæſtuarios pro lucro permiſit vagari, quia tenetur ipſi reddere rationem domino de omni malo, & ſatisfacere ſubditis de omni damno dato propter hoc. hic tamen non comprehenduntur regulares ordinum mendicantium vide infra lib. 3. cap. 16. num. 8.

Si incerta ſibi appropriauit.

Si teſtamenta, & legata non fecit impleri. ſeſſ. 25. cap. 4 & cap. 9. ſeſſ. 24. cap. 15.

Si non tenuit bonum, & diligentem Vicarium cum ipſe non attendat, tenetur de omni damno.

Si iniuſtam ſententiam dedit, & alia, de quibus interrogantur iudices, vt ſupra cap. 29.

Si in excommunicando non ſeruauit debitam formam, aut contenta in concilio Tridentino. ſeſſ. 25. cap. 3.

Si diebus feſtis non interfuit diuinis.

Si exemptos moleſtauit indebitè, mortaliter peccauit, ſi in aliquo notabili hoc fecit. vide lib. 3 cap. 15.

Si conſecrauit corruptam ſcienter pro moniali.

Si viſitauit monaſteria monialium, & non fecit, vt ſeruarent clauſuram, etiam in exemptis. ſeſſ. 22. cap. 5.

Si hoſpitalarios viſitauit, & non fecit ſibi reddi rationem, &c. & ſeſſ 25. cap. 8.

Si dedit malum exemplum ſubditis ſeſſ. 22. cap. 1.

Si magiſtrum tenuit in eccleſia, & fecit in alijs teneri pro pauperibus, & clericis. ſeſſ. 5. cap. 1. §. eccleſię

A CON-

A. CONFESSARIIS. Cap. 50.

SI confeſſiones audiuit non habens auctoritatem, quia abſolutio nihil valeret, & tenetur admonere pænitentem, ſi citra graue ſcandalum fieri poſſit.

Si abſoluit à quibus non potuit, quia nihil valet quantum ad illos caſus à quibus non potuit abſoluere, & tenetur admonere pænitétem, quatenus poſſit.

Si abſoluit vſurarios, aut alios retinentes aliena, ſine præuia reſtitutione.

Si diſpenſauit ſine auctoritate, quia peccauit mortaliter, & diſpenſatio nihil valet, & tenetur de hac admonere diſpenſatum.

Si nimis feſtinanter interrogauit, vel non interrogauit interroganda, & præſertim numerum peccatorum, ac circunſtantias neceſſarias, mutantes ſpecies peccatorum.

Si interrogauit, quod non debuit, ex delectatione.

Si reuelauit confeſſionem, etiam indirectè, & imprudenter.

Si exiſtens in mortali, audiuit confeſſionem, quia peccauit mortaliter, ſi non erat contritus.

Si audiuit confeſſiones principaliter propter lucrum, quia eſſet ſimonia.

Si habet ſcientiam debitam ad diſcernenda peccata pænitentium, alias graui periculo ſe exponit.

A RELIGIOSIS. IN *communi* Cap. 51.

SI intrauit per ſimoniam promittendo aliquid pro ingreſſu, quia eſt excommunicatus; per Vrb. v. in extr Sane de ſimonia. Et ille nouitius, qui ſuo tépore profeſſurus eſt, nó poteſt obligari ad relinquenda

ſua bona monaſterio:ſed liber eſt,quoad hoc: nec po teſt reſeruare ſibi aliquid tanquam proprium; nec conuentum obligare. Quid vero per ius nouiſſimum ſtatutum fuerit. vide Conc. ſeſſ. 25. de regul. cap. 2 & cap. 16.

Si intrauit laxiorem,habens votum ſtrictioris, non habens ſuper hoc diſpenſationem, ſeſſ. 25. cap. 19.

Si non fuit obediens ſuis ſuperioribus.

Con.Trid. ſeſ.25.c.2 Si proprietarius fuit, quia peccauit mortaliter, & quandiu retinet propriũ, viuit in ſtatu damnationis nec ei proſunt ſacramenta, nec iubilea (etiam ſi frater cõuentualis eſſe diceretur) iuxta ſacros canones, Conc. Trid. & communem doctrinam.

D. Ant.3 par.tit.10 §. 11. de vſu certo. Si exiſtens ſuperior in monaſterio, aut in religione, conceſſit alicui regulari bona ſtabilia, etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam; quia non excuſatur à mortali: cum faciat contra generale Concilium, ſeſſ. 25. cap. 2. & hoc idem intellige de monialibus, ac de earum ſuperioribus,& idem dic ſi conceſſit mobilia notabiliter ſuperflua, aut ad vſum certum.

Si permiſit ſe eligi in Priorem, Prouincialem, aut Abbatem, aut titularem ſine votis ſecretis, quia vltra peccatum, electio eſt irrita, & talis eſt inhabilis ad omnia officia in religione obtinẽda, ſeſſ.25.cap.6.

Si fecit contra votum caſtitatis.

D. Ant. Sotus. Nauar. & cõmunis ita tenet de officio diuino. Si officium non dixit exiſtens profeſſus; quia tenetur ſub peccato mortali.

Si non ſeruauit alia præcepta regulæ, vel conſtitutionum obligantium ad mortale.

Si non eligit meliores, dum ſuffragium tulit.

Si infamauit alias religiones.

Si voluit conſentire ſine conſenſu ſuperiorum electioni, de ſe facta, etiam pro epiſcopatu.

Si ſecreta ſui ordinis reuelauit in ſcandalum ip-

ſius,

ſtus, peccauit mortaliter, quia proditor eſt.

Si in viſitatione non reuelauit, quę debebat.

Si fecit aliquid contra ea, quæ generaliter prohibentur religioſis,

Si receſſit à monaſterio ſine licentia prælati, aut ſi exiſtens ſuperior admiſit aliquem ad profeſſionem ante ætatem legitimam, quia peccauit mortaliter, cap. conſtitutionem de regularibus lib. 6. & ſeſſ. 25. cap. 15. aut ſi dedit licentiam alicui regularium ſubditorum ſibi occulte ferendi habitum ſuę religionis. ſeſſ. 25. cap. 19.

CIRCA. CONIVGATOS. Cap. 52.

SI contraxit clandeſtine, vel in gradu prohibito; quia matrimonium vtroque modo eſſet nullum, per ius nouiſſimum Conc. Trid. quod quidem, talia futura matrimonia irrita fore ſanciuit. *Clem. de off. & cōc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de ref.*

Si conſummauit matrimonium ante benedictionē nuptiarum.

Si negauit debitum vxori petenti rationabiliter, vel ſponte reddidit ſe impotentem,

Si reddidit adulteræ, vel ècontrario,

Si cognouit cauſſa ſatiandæ libidinis, vel tempore menſtrui, vel tempore imprægnationis, vèl diebus feſtis, vel ſi tractauit vxorem, non vt ſociam, ſed vt ancillam.

Si contra voluntatem vxoris ſtetit nimis in remotis, cauſſa cupiditatis, vel alias, regulariter enim nō debet abſolui, niſi &c.

Si non ſeruauit fidem vxori, vel habet concubinā, & non poteſt abſolui, niſi eiecta concubina,

CIRCA. VXORES.
Cap. 53.

SI fuit inobediens viro, vel dedit bona viri contra eius voluntatem ſaltem tacitam.

Si non ſeruauit ei fidem, vel ſi non habuit bonam curam de filijs, filiabusque.

Si fuit nimis litigioſa, vel vſa eſt ornatu indebito.

Si procurauit ſterilitatem, vel vſa eſt vanis, & ſuperſtitioſis, vt haberet filios.

Si procurauit aborſum, vel ſuffocauit paruulum apud ſe in lecto dormientem.

Si tenuit paruulum in lecto infra tempus ab epiſcopo indictum, quia præter peccatum incurrit etiam ſæpe in excommunicationem latam in quibuſdam diœceſibus.

CIRCA. DOMINOS. ERGA. SERVOS.
Cap. 54.

SI in eis loquendo fuit rigidus, & non placidus.

Si mandando, & præcipiendo fuit indiſcretus; vel ſi in remunerando fuit nimis parcus, vel ſi in morigerando remiſſus, vel ſi in corrigendo & caſtigando crudelis, vel negligens, vel ſeruorum iuſtas querelas non audiendo, vel immoderatis laboribus onerando, vel neceſſaria ad ſalutem ſpiritualem, & corporalem eorum non procurando; Idem ſentiendum eſt de dominabus erga ancillas; & peccant ſæpe mortaliter ſi eorum cauſſa famuli diebus feſtis non audiant miſſam, quia tenentur eas admonere.

CIRCA. SERVOS. ERGA DOMINOS. Cap. 55.

SI fuit proteruus, & inobediens domino.

Si ficte, & non fideliter ſeruiuit; vel ſi furatus eſt bona domini, vel ſi non bene attendit ad præcepta domini, vel ſi ea ſine dilatione executioni non mandauit; vel ſi aliquid in necem domini machinatus fuerit, vel ſi abſque eius licentia matrimonium contraxit, vel in aliquo ipſum defraudauit.

CIRCA. MONIALES. Cap. 56.

SI fuit inobediens abbatiſſæ, vel detraxit, vel cõſpirauit in eam.

Si ſuſcitauit rixam, vel ſcandalum in monaſterio, vel ſit diſcola, aut garrula.

Si fideliter exercuit officium ſibi commiſſum, vel ſi tenuit habitum conuentus extra cellam.

Si exiuit à clauſula, quę hodiæ per Gregor. xiii. reſtricta eſt vſque ad portam interiorem monaſterii, quia eſſet excommunicata, & abſoluenda per Roman. Pontificem. idem Greg. xiii. in extrauag. Deo ſacris.

Si exiſtẽs Abbatiſſa, aut Prioriſſa admiſit extra vrgentes neceſſitates aliquem habentem licentiam ingrediendi monaſterium, vt ſunt medici, & plures alij, quia incidit in cenſuras & pænas. Greg. xiii. extrau. Vbi gratiæ.

Si conuerſationem habeat cum perſonis ſuſpectis; vel ſi dedit, aut recepit litteras ſine licentia abbatiſſæ, vel ſi miſit, aut recepit munera ab alijs, quam à parentibus.

Si regulam, & ſtatuta ordinis non obſeruauit.

Si ma-

Vtinā hodie infinitæ quaſi in hoc nō delinquerēt.

Si tenuit proprium; quia peccauit mortaliter, & quandiu retinet proprium, viuit in ſtatu damnationis, nec proſunt ei ſacramenta, & confeſſarius peccat mortaliter abſoluendo illam, etiam ſi talis conſuetudo viuendi (quæ tamen eſt corruptela) iamdiu fuiſſet in illo Monaſterio, & etiam ſi nomine conuentus poſſideret, vel teneret aliquid bonorum immobilium ſeſſ. 25. cap. 1. & 2.

Si reſtitit reformationibus faciendis ſuperioribus de tollenda proprietate, aut ſuper victu in communi, ac veſtitu, quia mortaliter peccauit ſecundum Diuū Antoninum.

Si permiſit ſe eligi abbatiſſam ſine votis ſecretis, quia electio irrita eſt. ſeſſ. 25. cap. 6.

Si exiſtens Præfecta Monaſterij certiorem non fecerit epiſpopum, antequam aliqua monialis emittat profeſſionem, quia vltra peccatum, eſt ſuſpenſa ab officio ad arbitrium epiſcopi. ſeſſ. 25. capit. 17.

Si in officio durauit vltra triennium contra bullam Gregorij XIII.

Finis primi libri Cathec. Neap. & Placent.

LIBER

LIBER SECVNDVS DE. ARTE. ET. MODO AVDIENDI. CONFESSIONES.

GENERATIM. COMPREHENdens omnes; vbi circa decalogum, ac ſeptem vitia capitalia, & item opera miſericordiæ, et quinque ſenſus exteriores.

INTERROGATIONES CONTInentur. Cap. I.

PRIMVM Igitur præceptum decalogi eſt. Non habebis deos alienos coram me, &c. Exodi. 20. Cuius expoſitio trahitur à Theologis lib. 3. diſt. 17. & à ſancto Tho. ſecunda ſecundæ. q. 122. & opuſculo 4. & ab Angelo in ſua ſumma verbo præceptum §. 3. Circa quod poſſunt per confeſſarium formari huiuſmodi interrogationes, quæ ſequuntur. *Præceptum I.*

Si pænitens adorauit aliquam creaturam, aut (vel ſic) direxit ad eam aliquam orationem.

Si adorauit diabolum, etiam ſub angelo lucis ſibi apparentem; quia eſt mortale, vt habetur in diſt. 9. lib. 3. & in prædicta ſumma ver. adoratio §. 10.

Si inuocauerit dæmones pactum aliquod cum eis faciendo, ibidem ver. Sors. §. 3.

Si vſus

Si vſus eſt necromantia, & chiromantia, & huiuſmodi, 2.2 q 95

Supra pagina 23. 25.

Si vſus eſt ſortibus, vel incantationibus ad ſcienda furta, & occulta, ibidem vide.

Si voluerit ſcire futu a per vanum aſpectum creaturæ, ibidem.

Si quando occurrens lepori, vel alteri animali, credidit præſagium alicuius futuri, ibidem.

Si quando mulier prægnans petit ignē, aut huiuſmodi, vtitur ad ſcienda futura, vide ibidem.

Si ad pronoſticāda futura vſus eſt litteris, punctis, aſtrolabio, apertione libri, & huiuſmodi, ibidem.

Si ad diuinandum aliquid futurum, obſeruauerit ſomnia, vide ibidem. §. 5.

Si coluit Deum ſecundum ritum, & cærimonias Iudæorum, aut gentilium: vide Superſtitio. §. 1,

Si pro ſanitate danda, aut recuperanda, vſus fuerit ligaminibus, aut characteribus, ibid. § 1.

Si fecit annulum cum panno duplici, aut præciſo, tali hora, aut die: ibid. §. 2.

Si vſus fuit arte notoria, aut eam didicit, aut docuit: vide ibid. §. 3.

Si vſus eſt herbis ſuꝑſtitioſè cōtra dæmones ibi. § 6.

Si vſus eſt breuibus ligandis, vel portandis ad collum ſuperſtitioſis, ibid. §. 7. & ſecunda ſecundæ q. 96. art. 4.

Si incantauit animalia: aut commendauit, ne deuorarentur ab alijs. & quomodo, ibid. §. 8.

Si carminauit infirmos, ibid. vide. § 9.

Si vt quis moreretur, dixit, aut dici fecit miſſas, vel pſalterium: ibid, § 10.

Si colligendo herbas obſeruauit aliqua vana .ſ. tali die, aut hora, &c. vide ibid. §. 11.

Si fecit aliquid, vt ſciret infortunium alicuius; vide, ibid. §. 12.

Si per

Si per vnum maleficiũ deſtruxit aliud: vel aliquod malum. ibi. §. 13. & lib. 4. diſt. 34.

Si credidit feminas ire de nocte; vel conuerti in bruta; vide ibi. § 14.

Si habet libros de huiuſmodi ſuperſtitionibus, vide curioſitas. §. 1.

Si obſeruauit dies Aegyptiacos: vide ſupſtitio. §. 15

Si dedit poculum, vt amaretur ab aliquo: quia eſt mortale, neque ſeperſtione carens.

Si credidit, quod ex conſtellatione cæleſti cogatur quis ad bonum, vel malum. vide Sors §. 3.

Si vſus eſt ſacramentis, vel ſacramentalibus, ad aliquid illicitum, vide ſacramentum. § vltimo.

Si acceptauit duellum, vel obtulit, vel fuit cauſſa, vt fieret, vide, Duellum.

Si accepit ferrum candens, vel dedit, pro manifeſtanda veritate, vide purgatio, in principio.

Si eſt hæreticus, aut fautor hæreticorum, vide, hæreticus per totum: aut, dubius in fide.

Si apoſtatauit à fide; aut fecit actum infidelitatis timore mortis, ibidem.

Si portauit veſtes infidelium: vide ibidem. §. vltimo.

Si nimiam practicam habet cum Iudæis, aut intrauit balneum cum eis, vide Iudæus. §. 1. & balneum.

CIRCA. SECVNDVM. PRAECEPTVM.

quod eſt, Non aſſumes nomen Dei in vanum (cuius expoſitionem vide apud auctores in ſuis locis) poterit confeſſor facere huiuſmodi interrogationes. *Cap.* 2.

SI vota legitime facti non impleuit, vide votum. 1. & 3. apud Angelum de Clauaſio. *Præceptum.* 2.

Si nimis diſtulit voti impletionem indeterminati terminati quo ad tempus, ibi votum. 3.

Si, cum

Si, cum tenebatur, non adimpleuit vota parentum. ibid. §.8.

Si impetrauit voti diſpenſationem ſine cauſſa legitima, ibi votum 4. §.10. & 11.

Si fecit votum, ſciens, quod non poterat, aut de re mala, vel ſi de bona, tamen propter malũ finẽ ibi. 1.

Si apoſtatauit ab aliqua religione, vel ordine, vide apoſtaſia. §. 2.

Si blaſphemauit Deum, vel ſanctos, vel ſi maledixit eos, vide blaſphemia, & maledictio.

Si nominauit Deum, vel ſanctos opprobrioſe, vel per mẽbra verecũda, ſciẽter, quia mortaliter peccauit

Si ſacramentũ eccleſię enormiter tractauit, vel ſi dedit, aut accepit in mortali. vide §. 10. ver. baptiſmus.

Si iurauit falſum, quod credebat verum; aut è contrario, vide periurium.

Si iurauit ſciens ſe iurare mendacium, ibi, aut iurauit malum aliquod ſe facturũ, ibi, & iuramento. 3.

Si iurauit ſine deliberatione, ibid. §. 2. & 10.

Si iurando affirmauit dubium vel per verbũ, credo, quod non credebat: periurium. §.3. & 4.

Si iurauit ex metu falſum; aut, contrauenire iuramento, licet non contrafacere ibid. §. 5. & 7.

Si induxit aliquem ad iurandum, quem ſciębat falſum iuraturum, vide iuramentum. 3. §. 11.

Si non iurauit ad intentionem dantis, fraudulenter, vide iuramentum 4.

Si non compleuit iuratum in caſu, quo tenebatur, vide periurium. §. 1.

Si fecit ſe abſolui à iuramento ſine cauſſa legitima, vide iuramentum. 6.

Si cum tenebatur orare, voluntariè ſe diſtraxit, vide horæ. §. 27.

Si ſimulauit ſanctitatem, quam non habebat, vide ſimulatio. §. vltimo.

Si illicitè adiurauit homines, vel dæmones, aut alias creaturas, vide, Adiuratio.

CIRCA. TERTIVM. PRAECEPTVM, *quod eſt, Sanctificare ſabbata, (Cuius expoſitio habetur, vbi prius) poterit confeſſarius formare ſequentes interrogationes. Cap. 3.*

SI fecit diebus feſtis opus manuale, aut fieri mandauit in caſibus non conceſſis, vide. Feria. *Præceptũ 3.*

Si non vacauit deo diebus illis, miſſam integram audiendo, extra caſum neceſſitatis. ibid.

Si vacauit ludis, aut choreis, vide Chorea, & ludus.

Si contempſit illis diebus audire prædicationem, vide. Feriæ §.44.

Si non fecit oblationem in miſſa, ad quam tenebatur, vide oblatio. §.1.

Si diebus feſtis de præcepto, commiſit aliqua mortalia, vide Præceptum. §.5. & feri. §. 36. Et quia difficile eſſet ſcire quæ peccata commiſit diebus feſtis; eſſet quoque difficile interrogare de quolibet peccato, an illud commiſerit die feſto; ideo poteſt ſic interrogare. Peccaſti mortaliter in feſtis, & ſi dicat ſic; quære vltra ab eo, in quot feſtiuitatibus. & ſi neſcit, interroga eũ, ſi quaſi in omnibus, vel in maiore parte ipſorũ, vel in minore. Et vltra tertio quæratur, ſi eodem die feſto peccauerit aliquando bis, vel amplius: & id ſufficit quo ad illam circunſtantiam temporis: quamquam aliqui dicunt non eſſe neceſſariã hanc circunſtantiam, ſed ad bene eſſe, quia aggrauat quidem (aiunt) ſed non in infinitum, & hæc eſt vera opinio ſecundum omnes Thomiſtas.

CIR-

CIRCA QVARTVM PRAECEPTVM, *quod eſt. Honora patrem tuum, & matrem tuam; cuius expoſitio trahitur ex locis prius citatis, poterit confeſſarius facere ſequentes interrogationes. Cap. 4.*

Præceptum. 4. SI non dilexit patrem, vel matrem: neque oſtendit eis ſigna dilectionis, vide. filius §. 30.

Si non ſubuenit, eis indigentibus, vel ſi non ſeruiuit, vel ſeruire fecit in infirmitatibus eorum, vel ſi non obediuit eis, vel ſi dixerit eis verba iniurioſa, vide ibidem.

Si maledixit eis, vide maledictio. § 1.

Si non fuit executus eorum voluntates, & legata poſt mortem, vide, Executor. & Heres.

CIRCA, QVINCTVM. PRAECEPTVM, *ſcilicet, Non occides, quod exponitur, vbi ſupra. Interrogandus eſt pænitens. Cap. 5.*

Præceptum 5. SI habuit animum offendendi proximum in perſona, vulnerando, mutilando, &c. præceptum §. 9.

Si vulnerauit, vel occidit aliquem, vel occidi, aut verberari fecit, ibidem.

Si indebite incarcerari fecit aliquẽ: vide. carcer.

Si aborſum mulieris procurauit, vide, aborſum.

Si pueros tenellos tenuit iuxta ſe in lecto, & ſuffocauit dormiendo. Homicidium. 2.

Si commiſit homicidium ſpirituale, inducendo aliquem ad mortale, vel alias. Homicidium. 4.

Si exer-

Si exercuit ſpectacula, in quibus imminebat periculum probabile, vide ſpectacula.

CIRCA SEXTVM PRAECEPTVM, *ſ. Non moechaberis, cuius expoſitio habetur in præcommemoratis locis, de quibus in primo præcepto, eſt pænitens interrogandus* Cap. 6.

SI commiſit fornicationem, vel adulterium, vel ſtuprum, vel ſacrilegium, vel inceſtum, vel ſodomiã, aut quo uis alio modo ſe polluit, vide præceptum §. 10. & luxuria. *præcepta 6.*

Si voluntariè, & moroſè cogitauit de huiuſmodi peccatis, propter delectationem, vide ibid.

Si cognouit carnaliter ſolutam, quia eſt fornicatio; ſi coniugatam, quia eſt adulterium; ſi conſanguineam, vel affinem, quia eſt inceſtus; ſi cum virgine, quia eſt ſtuprum, ſi eam rapuit à domo parentum, vel aliàs, quia eſt raptus; ſi erat ſanctimonialis, aut aliàs Deo dedicata, quia eſt ſacrilegium; ſi extra vas debitum, aut cum brutis, quia ſic erit vitium innominatũ contra naturam, de quibus omnibus, vbi ſupra.

Si dormiuit cum muliere alterius legis, vel contra.

Si vir aut mulier dixit, vel fecit aliquid finaliter, & directè ordinatum ab eo in opus carnale, etiam ſi opus ipſum ad extra non ſequatur, vt cum quis inordinatè videt, aut tangit mulierem, aut ducit choreas, aut propter hoc inordinatè ſe ornat, aut calida, & exquiſita comedit ad id conferentia, vel loquitur, aut delectatur in turpibus colloquijs, vel aliàs.

Si fuit mediator peccatorum carnalium, nam tales grauiſſime Deum offendunt, vt patet in c. noli.

de pæn. diſt. 1. & tenentur, quantum poſſunt taliter inductos reducere ad bonum, deberent obligari ad reſtituendum quidquid propter hoc lucrati ſunt.

Si habuit pollutionem dormiendo ex ſua cauſſa, vel in hoc habuit complacentiam; vide Pollutio.

Si voluntarie, & liberate appetijt aliquod prædidictorum committere: Pro quo tamen aduertant, noui confeſſarij, quod iuxta documenta theologorum lib. 2. diſt. 24. toties qui peccat mortaliter, quoties hoc deliberate appetit perpretare ex diuerſis interuallis temporum, vel perſonarum, puta, quia nunc appetit deliberate vnam perſonam ad mœchandum cum ea, poſtea præpeditus aliam appetit; demum poſtea recordatus de illa iterum concupiſcit eam: quia in his caſibus ſunt diuerſæ auerſiones. vel ratione té poris, vel ratione naturæ.

Submonitio valde notanda.

Et quia, vt dictum eſt, maiore cum cautela procedere habet prudens confeſſarius circa interrogationes faciédas in vitijs carnalibus, in quibus communiter homines ſunt magis inuoluti, quam in alio; ideo dignum duxi, magis inſpecti aſſignare modum quem in interrogationibus circa huiuſmodi vitium prudés confeſſarius tenere habeat. Si enim pęnités fuerit perſona ſpiritualis, vel mulier, aut aliquis non coniugatus, & verecundus, præſertim puella, interrogabit eam primo, ſi commiſit aliquod peccatum inhoneſtatis, vel luxuriæ opere, vel ſaltem voluntate: ſi nihil dicit, & tamen videtur confeſſario ex præcedentibus ſignis, quod fuerit in aliquo inuoluta, interrogari debet de cogitationibus: ſi delectata fuerit cogitare de huiuſmodi carnalibus; & habito, quod ſic, caute innoteſcendum eſt ei, quomodo in his contingat mortaliter peccare; de quo. S. Tho. prima 2. q. 72. art. 8. & cancellarius Pariſienſis parte ſecunda. 30. A. & in ſumma præallegata. cogitatio, §. 2. poſtea procedere

Cautela optima.

D. Thom.

cedere habet, an delectata eſt audire loqui de huiuſmodi, vel videre, vel tangere ſe, vel aliam perſonam, & quoties, &, ſi diebus feſtis magis, quam alijs diebus. Et ſi confiteatur, quod talia commiſit, poterit vltra interrogari, ſi habuit aliquam pollutionem propter talia cogitata, per ſe, vel cum alia perſona; vt ſic caute inducatur ad confitendum, quæ ex verecundia forte, non ſic pedetentim interrogata taceret. Si vero talis perſona fateatur, ſe aliquod peccatum luxuriæ etiam in opere commiſiſſe; interrogetur, ſi cum ſoluta, an cum coniugata, & ſi erant conſanguinei, vel affines, & ſic de alijs inducentibus in notitiã ſpeciei peccati, prout dicetur inferius. cap. 22.

CIRCA. SEPTIMVM. PRAECEPTVM. *quod eſt. Non furtum facies, cuius expoſitionem inuenies ibidem, vt ſupra, poterunt formari ſequentes interrogationes. Cap. 7.*

SI commiſit aliquod furtum, aut rapinam, de quibus vide in furto, & rapina. Si pedagia iniuſta, aut exactiones, aut talias indebitas exegit; vide, Pedagium. & Talia. *Præceptum 7.*

Si res naufragantium accepit, vide naufragium, aut ſi fuit in bello iniuſto, vide Bellum.

Si inuenit aliquid, quod non reſtituit, vide, Inuenta.

Si aliqua, mala fide præſcripſit: vel ſi commiſit vſuram, vide præſcriptio; & vſura. Si mutuauit pecuniam, vel granum, vel vinum, vel huiuſmodi, vt aliquid inde lucreretur, vide vſura. *Vſura multipliciter.*

Si fructus pignoris non computauit in ſortem; vide pignus,

Si emit aliquid viliori pretio propter præuentionem ſolutionis. Vel, ſi carius vendidit propter dilationem ſolutionis. vide vſura. §. 58. & §. 63.

Si fecit cambia ſicca, vel alias illicita, ibid. §. 51 cum ſequentibus: & Pius V. in extrauag. In eam.

Si recepit intereſſe lucri ceſſantis in cambijs, quiſ hodie eſt prohibitum per extrauag. Pij V.

Si dedit pecuniam in ſocietatem cum lucro, & ſine periculo, vide ſocietas. 2. Si accepit aliquod donum ab eo, qui donare non poteſt; vel per ludum illicite vide donatio, & ludus.

In multis caſibus tenetur quis reſtituere.

Si accepit aliquid per ſimoniam, vide ſimonia.

Si participauit in dando quodcunque damnum proximo, ſiue operando, ſiue mandando, vel conſulendo, conſentiendo, adulando, receptando, defenſando, non obuiando, ratum habendo, non manifeſtando, de quibus vide furtum, & reſtitutio.

CIRCA. OCTAVVM. MANDATVM. *quod eſt, Non dices falſum teſtimonium, cuius expoſitio traditur in locis aliorum, præcedentium præceptorum, poterunt fieri huiuſmodi interrogationes.* Cap. 8.

Præceptū 8.

SI dixit falſum, aut mendacium in iudicio, vel extra in damnum alterius; ſui, aut proximi, de quo vide mendacium, & teſtis.

Si noluit teſtimonium dicere productus in teſtem, vel non dixit veritaté pecunia corruptus; vide teſtis.

Si vſus fuit aſtutia in teſtificando, vide aſtutia.

CIRCA. NONVM. PRÆCEPTVM.

Non concupiſces domum, aut rem proximi tui, quod exponitur locis in primo præcepto citatis, poterit pœnitens ſic interrogari. Cap. 9.

SI voluit habere res proximi per fas, & nefas, vel iniuſtè vide auaritia, & alijs modis, de quibus ſupra in ſeptimo præcepto, & infra circa vitium capitale auaritiæ. *Præceptũ 9.*

CIRCA. DECIMVM. PRÆCEPTVM.

quod eſt. Non concupiſces vxorem proximi tui, quod etiam exponitur, vbi ſupra, poterit fieri huiuſmodi interrogatio, Cap. 10.

SI inordinate concupiuit vxorem quancunq; quæ non eſſet ſua, & alijs modis, de quibus ſupra in ſexto præcepto, & infra circa vitiũ capitale luxurię. *Præceptũ* 10.

VERSVS. VTILISSIMI. COMMENDANDI.

memoriæ ab omnibus confeſſarijs, quos quidem D. Thom. crebro in 4. ſent. pro auctoritate adducit. Cap. 2.

VNVM COLE DEVM.

Præceptum primum.

QVi colit extra Deum, aut ſanctos, quodcumque creatum.
Articulos fidei negans, ſi ſpemque relinquit.

Voti tranſgreſſor, vel qui mortalia venit;
Et tardans nimium, ſpernens implere promiſſum
Fine malo, vocans, ac per ſe vota refringens.
Incantans, faciens fieri breuia, & malefactor.
Inuenienſque, docens, adidiſcens, medius extans.
Orans obſeruat qui ſomnia, ſortibus vtens.
Blaſphemanſq; Deum, qui murmurat, aut maledicit.
Vel non poſſe refert, ſed deſpicit, atque renegat.
Cibans, vt faciat mala, prauus præterit iſte
Vnum cole Deum. ſi ſic, mortaliter egit.

NEC. IVRES. VANA. PER. IPSVM.
Præceptum ſecundum.

QVi cantans, fabulans, truffans, vel turpia dicens,
Diſpiciendo Deum, nominat ſanctos. ſacra
Iudicio iurans mendax, inductor ad illud.
Periurans, dubium iurans, mortalia iurans.
Iurans, cumque tamen nolit ſeruare, promiſſum;
Perque crucem, fidem, ſanctos, animamq;, Deumq;
Adiurans, dicens, mendaciter, atque iocoſe.
Et per membra Dei, ſanctorum euangeliorum.
Inducens falſum iurantem quiſque ſcienter.
Aduertens frangit. Ne iures vana per ipſum.

SABBATA. SANCTIFICES.
Præceptum tertium.

QVi non confeſſus, dimittens, & ſacramentum.
In feſtis miſſam ſine cauſſa, inductor ad illud.
Qui manuale facit, vendens, & emens non o-
denda.
B. Ieiunium frangit, qui tertia comedit hora.

Imple-

Impletum die feſto peccatum grauius extat.
Aſſumens chriſma, ſacramentum, vel mulierem.
Si peccator erat mortali ſine ligatus,
Eccleſiæ vetito qui contrahit tempore ſacro.
Chorizans, ludens Veneri, mortaliter agit.
Sabbata ſanctifices, violat reus, atque ſuperbus.

b Videlicet in quadrageſima quia hora nona debet comedi, vt ait D. Thom. 2. 2.

HABEAS. IN. HONORE. PArentes. *Præceptum* 4.

QVi præcepta Dei contemnit, iuſſaq, legum.
Vel qui noluerit parere parentibus, atque.
Alere, ſi poſſit, miſeros, inopes, & egenos.
Irridenſque patrem, vel matrem, vel maledicens,
Verberat opprobrians, blaſphemans, aſpere turbans
Moritur aſpernans, Habeas in honore parentes.

NON. SIS. OCCISOR. *Præceptum*. 5.

OCcisor corde, verbo, factoque ſuaſor.
Incitans, & cauſſans, cupienſque procurat
aborſum.
Verberat, & mandans, facienſue torneamenta.
Si iudex ceperit, ex ſacro limite prauum,
Sacrilegus factus, ac lædens, vel mutilator.
Non ſis occiſor, frangens mortaliter agit.

NON. FVRTVM. FACIES. *Præceptum* 6.

SI quis furatur, rapiens quoq., participanſq.
Iuſſio, conſilium, conſenſus, palpo, recurſus i
Participans, mutus, non obſtans, non manifeſtãs.
Reddere cuncta debet, ſi cauſſa prima fuiſſet.

Excipitur mutus, non obſtans, nec manifeſtans,
Reddere nanque debet nil, ni ſint officiales.
At non in cauſſa primus, pro parte tenetur
Fortunæ luſor, cupiens ſpoliare ſodalem.
Ac fraudans ludum, retinens inductor ad illum;
Hic dare perdenti cenſebitur, alter egenis.
Et fraudans iuſta pedagia, ſiue gabellas.
Lædens menſuras, monetas, fur malus extat.

NON. MOECHABERIS.
Præceptum. 7.

QVisquis non nuptus miſcebitur, ac polluetur
Per ſe mollis erit; ſi nuptus, fiet adulter
Si ſit ſolutus fornicator fiet; & extra.
Abutens quouis, vel quauis, fit ſodomita,
Inceſtumq; parens facit, cum virgine ſtuprum,
Cum moniali ſcelus magnum, & ſacrilegus extat;
Exigit in ſacro, qui ſemine polluit illud.
Et rapiens, raptor; cum brutis beſtia fiet,
Qui clam contraxit, vel ſponſam præuenit actu.
Spondens contrahere mendax, vt miſceat illi,
Et qui contraxit maiori fune ligatus.
Quinque modis peccat vxore maritus abutens.
Actibus illicitis ſemen cum ſeminat extra
Vas operans, prolem deuitans, ſemen emittens,
Exercens aliam cupit; arcens firmo petentem.
Inuitans, tangens, inductor medius extans.
Lubrica verba refert, iactans ſe mœchus habetur.

NON. SIS. TESTIS. INIQVVS.
Præceptum 8.

QVi mendax fuerit in damnum proximitatis,
Vel mala, qui dicit bona narrans, vel bona praua

Accu-

Accuſans falſo, iurans, eſt teſtis, iniquus,
Accuſans ceteros ob odia, & vt mala ſumat.
Detractor odio, mendaxq́;, relator occulti.
Vel diffamator, dicens hæc, & manifeſtans.
Cedula ſi fiat detractrix, cantio lædens.
Atque ſecreta, datumq́. ſigillo, aut littera clauſa.
Proditor, & laudans, inducens ad ſupradicta.
Illa reportari gaudens: eſt teſtis iniquus.

NON. CONCVPISCES. VXOREM. *proximi tui.* *Præceptum 9.*

QVi cupit alterius ſponſam, noſcatur adulter,
Vel qui deſiderat affines, vel moniales,
Inceſtū, ſcelus, ſacrilegiū, cū virgine ſtuprū.
Et cupiens alias fornicator, ſitq́ue ſolutus.
Et cupiens marem ſodomita eſt, beſtia, bruta.
Ac quoties cupit, aut etiam ſi ſit philocaptus,
b. Qui delectatur cogitando lubrica, vel qui
Se ſomno polluit, cauſſans, vel poſtea gaudens,
Ornans quis ſe, vt ametur: amari qui gloriatur.
Abſque viro proprio, cui hoc facit, ſic vt ametur.
Vel ſi perpendat ruinam, vel prouocando.
Alterius ſponſam cupiens moritur lubricando.

b. Quando ſcilicet eſt delectatio moroſa; tunc enim ē peccatū mortale, ſi ſit de re mortali.

NEC REM. CVPIES. ALIENAM. *Præceptum.* 10.

QVI cupit alterius rē in damnum proximitatis
Si per vim, raptor, per occultum, fur malus extat.
Si per auaritiam cupiat, dicetur auarus.
In rapiendo male, vel fallere quenque paratus,
Sic cupiens contra mandata cetera frangit,
Denum mandatum, nec rem cupies alienam.

Cap. 11.

Interrogationes circa ſeptem peccata capitalia.

EXAMINATVS, aut diſcuſſus pœnitens circa decem præcepta decalogi, eſt (vt præmiſſum eſt) interrogandus circa ſeptẽ vitia capitalia, quæ ſunt, Superbia, Auaritia, Luxuria, Inuidia, Gula, Ira, Accidia. Circa Superbiam autem ſic eſt interrogandus.

Si propter inordinatum amorem propriæ excellentiæ egit aliquid contra diuina præcepta.

Si exiſtimauit habere bonum, quod habet, à ſe, non à Deo.

Si bona, quæ habet, credidit à Deo ſibi data propter ſua merita.

Si ſe iactauit habere bona, quæ non habebat.

Si deſpectis aliis, voluit videri ſingularis, de his omnibus theologi lib. 2. diſt 42. & Tho 2. 2. q. 162. & in ſumma Angel. ver. ſuperbia, & alibi Doctores.

AMBITIO.

Filia 1. ſuperbiæ.

CIRCA Ambitionem, quæ ponitur prima filia eius, de qua vide, Ambitio, eſt vltra quęrendus

Si appetijt beneficia propter honorem principaliter, vel appetijt dignitatem ſciens ſe indignum.

Si procurauit dignitates per vias illicitas, vel ſi emit publica officia, aut peruerſe mutauit.

Filia 2. præſumptio.

CIRCA præſumptionem, quæ eſt ſecunda eius filia, eſt perquirendus.

Si poſuit ſe ad facienda, quæ erant ſuper facultatem ſuam:

Si exercuit officium, quod neſciebat, vel ſi expoſuit ſe periculis peccatorum, vel ſi nimis præſumpſit de Dei miſericordia, vide, Præſumptio.

CIR-

CIrca curioſitatem. quę ponitur eius tertia filia, interrogandus eſt. *Filia 3. curioſitas.*
Si voluit addiſcere, vel audire, quæ fieri nequeunt ſine mortali peccato, vel ſi curioſis attendens, neglexit neceſſaria ad ſalutem animæ, Curioſitas.

CIrca ingratitudinem, quæ eſt quarta filia, quæratur. *Filia 4. Ingratus animus.*
Si deſpexit Dei beneficia, vel non retribuit benefactori, vel ei iniuriam intulit, Ingratitudo.

CIrca iudicium, quæ eſt quinta filia, requiratur. *Filia 5. Iudicium.*
Si vſurpauit iudicium, vel male iudicauit, vide iudicium.

CIrca adulationem, quæ eſt ſexta filia, interrogetur. *Filia 6. adulatio.*
Si fuit adulator, vel adulando prouocauit aliquem ad ſuperbiam, vide Adulatio.

CIrca ſeptimam ſuperbiæ filiam, quæ irriſio dicitur, quæratur, ſi deriſit proximum, vel Deo ſeruientes. *Filia 7. Irriſio.*

CIrca octauam filiam, quæ eſt tentatio Dei, quęratur, ſi aliquando expoſuit ſe periculo probabili mortis ſine neceſſitate, vide, Tentare Deum. *Filia 8. tētatio.*

CIrca pertinaciam, quæ eſt nona filia, petatur ſi fuit nimis pertinax in ſuo ſenſu, aut fecit aliquid propter arrogantiam, quæ ponitur vltima filia ſuperbiæ. *Filia 9 pertinacia.*

CIR-

CIRCA AVARITIAM. VERO. QVÆ. *ponitur ſecundum vitium capitale, eſt interrogandus pænitens.* Cap. 13.

De Auaritia. SI appetijt diuitias, & alia bona temporalia inordinate, & contra legem Dei, & dictamen rectæ rationis.

Si acquiſiuit diuitias, & alia bona temporalia inordinate per vias illicitas.

Si retinet aliquid alienum contra voluntatem domini.

Si ob amorem pecuniæ, aut diuitiarum ſubtraxit ſibi neceſſaria, & quo ad animam, & quo ad corporis ſuſtentationem.

Si propter amorem diuitiarum falſificauit vel monetam, vel aliquod inſtrumentum ſcripturæ, vel illud deſtruxit, vel occultauit; aut falſificauit menſuras, & pondera.

Si vendidit rem vnam pro alia, vt vinum dilutum pro puro.

Si furatus eſt gabellas, aut pedagium iuſte poſitum

Si luſit aliquo ludo intentione expoliandi proximum, aut fraudem aliquam ibi committendo.

DE. LVXVRIA. Cap. 14.

Luxuria. CIrca luxuriam, quę ponitur tertium vitium capitale, eſt interrogandus pænitens.

Si habuit aliquas cogitationes fœdas, & turpes circa vitium carnale, in quibus moram contraxit, & delectationem habuit.

Si ope-

Si opere perpetrauit aliquam de ſpeciebus luxuriæ ſuperius enumeratis in ſexto præcepto, vt fornicationem, adulterium, inceſtum, raptum, ſacrilegium, vitium innominatum, aut quouis alio modo de ibidem pertractatis, peccauit.

Si vſus eſt verbis libidinoſis, aut inhoneſtis, aut geſtibus, vel ad prouocandos alios, vel vnde probabiliter habent prouocationem ad luxuriam, vide Turpiloquium, & Scurrilitas.

DE GVLA.
Cap. 15.

Circa gulam, quod eſt quartum vitium capitale, eſt pænitens interrogandus. *Gula.*

Si nimium, & vſque ad nauſeam comedit, aut nimio cum ardore, & effrenato appetitu, Vide Gula.

Si nimium ſtudium appoſuit in præparando, aut nimis lautè comedit, ibid.

Si in comedendo præuenit horam, præcipuè diebus ieiuniórum, vide ibid. & Ieiunium.

Si inebriauit ſe, aut inde in hebetudinem mentis incurrit, vide Ebrietas, & Hebetudo.

Si ex nimio cibo, potuq; deuenit in multiloquium, aut turpiloquium, aut ſcurrilitatem, vide Multiloquium &c.

Si ex nimio potu, & cibo incurrit in immunditiam aut pollutionem, vide Immunditia.

Si nimium exquiſitè comedit, & bibit, vt poſſet luxuriari, vide Gula, & Luxuria.

Si diebus ieiuniorum fregit ieiunium, vel prohibita comedit, vel ingurgitauit ſe, vide Ieiunium, & Gula.

DE

DE INVIDIA. Cap. 16.

Inuidia. Circa Inuidiam, quod ponitur quintum vitium capitale, eſt interrogandus pænitens.

Si deſiderauit malum proximi, & quantum in hoc tempore perſeuerauit, & quoties, vide inuidia.

Si lætatus eſt aduerſis proximi, aut, triſtatus proſperis deliberate, vide ibid.

Si vſus eſt ſuſurratione ad ſuperſeminanda zizania inter proximos, vide Suſurro.

Si odio habet proximum, & ob id ei detraxit, aut libenter de eo detractiones audiuit, vide Detractio.

Si falſo accuſauit proximum, imponens ei malum, quod non fecit, ex rancore, vide, Accuſatio.

Si ſimulauit amicitiam cum alio, vt inde acrius dānificaret, vide Simulatio.

Si inimicos perſecutus eſt, aut denegauit eis dilectionis ſigna in caſu neceſſitatis, vel alias, vide Dilectio.

DE IRA. Cap. 17.

De Ira. Circa iram, quod dicitur ſextum capitale vitium, eſt interrogandus pænitens.

Si appetiit vindictam proximi, neque voluit ei reconciliari, vide ira, & diligere.

Si irrogauit proximo iniuriam, contumeliam, aut conuitium, ſeu opprobrium, ibid. & Contumelia, & Conuitium.

Si rixam habuit cum proximo ſuo, vide, Rixa, vel maledixit ei, vide, Maledictio.

Si ſeditionem commouit in proximum, vide, Seditio.

Si bel-

Si bellum mouit iniuſtum, vide, Bellum.

Si tenuit partialitates: vel eas ſecutus eſt.

Si furioſe, & inordinate, aut confuſe clamauit in proximum, vide Clamor.

Si murmurauit in Deum, aut in proximum, vide, Murmuratio.

Si indignatus fuit in proximum, nolens eum audire, & cum aliorum ſcandalo, vide Indignatio.

Si ira commotus blaſphemauit Deum, aut ſanctos, vide Blaſphemia.

Si tumore iræ inflatus contépſit alios, vide Tumor.

DE. ACCIDIA.
Cap. 18.

De Accidia.

Circa Accidiam, quæ ponitur ſeptimum vitium capitale, interrogandus eſt pænitens.

Si ex Accidia dimiſit agere, quæ tenebatur, vt audire miſſam, prædicationem, orare, &c. vide, Accidia. Si pænituit ſe benefeciſſe; & ex tędio incurrit in infirmitatem; vide ibi.

Si fugit labores quoſcunque, otioſitatem amans: vide ibi, & Otioſitas. Si tepidè egit, quæ agenda ab eo erant feruenter. vide, Euagatio mentis.

Si ex Accidia incurrit in pigritiam, aut torporem, vide, Torpor.

Si fuit negligens in addiſcendis neceſſarijs ad ſalutem vide, Negligentia.

Cap. 19.

Circa opera miſericordiæ.

Tertio loco eſt pænitens interrogandus, vt præmiſimus, circa opera miſericordię, quæ ſaltem pro loco, & tempore quilq; fidelis tenetur adimplere. Quarum ſeptem ſunt ſpiritualia, & ſunt hæc.

Conſule,

Conſule, caſtiga, ſolare, remitte, fer, orā, doce
In quibus ſic eſſet ſigillatim interrogandus.

Si noluit dare conſilium petenti in cōcernentibus ad ſalutem, vel in re, vnde notabiliter poteſt euenire damnum proximo, cum tamen poſſet, quia tunc mortale eſſet, vel ſi deberet ex officio.

Si non correxit quos debuit, cum tenebatur, quia tunc peior factus eſt in tacendo, quam alius in committendo, vide Correptio.

Si non conſolatus eſt tribulatos, præſertim quando ex tali omiſſione incidit tribulatus in deſperationem, & ipſe bono modo poſſet.

Si non dimiſit rancorem contra proximum, vide. Odium.

Si impatientem ſe habuit in iniurijs ſibi illatis, vt iniurians ipſum, vel reprendens ei vicem, reddens malum pro malo, quod eſt vinci à malo.

Si non orauit pro proximis, præcipuè ſi ad id tenebatur ex officio, vtpote, quia beneficiatus, aut de eleemoſynis viuens.

Si non docuit ignorantes, præcipuè ſi ex officio, gradu, vel ſalario conductus tenebatur, vtpote doctor, magiſter, cathedraticus, vel aliàs curatus.

CIRCA. OPERA. MISERICORDIÆ. Cap. 20.

CIrca alia ſeptem opera miſericordiæ corporalia, quæ ſunt iſta, Viſito, Cibo, Poto, Redimo, Tego, Colligo, Condo. ſic etiam pedetentim eſſet pænitens interrogandus.

Si non viſitauit infirmos, & carceratos, maximè in periculo conſtitutos.

Si non cibauit eſurientes, præſertim in caſu, in quo, ſi non pauiſti, occidiſti, vt Ambroſius dicit.

Si non

Si non dedit potum ſitientibus, potiſſimum in caſu conſimili.

Si non dedit operam, vt redimeret captiuos, & iniuſtos oppreſſos; cum poſſet, & teneretur.

Si non ſepeliuit mortuos, præcipue pauperes, & domeſticos, & quos tenebatur ex officio.

Si non recepit hoſpitio, & collegit hoſpites pauperes in domo, ſaltem in caſu neceſſitatis.

Si non texit, aut cooperuit pauperes nudos, cum commode poſſet, & immineret neceſſitas.

DE. SENSIBVS. EXTERIORIBVS. Cap. 21.

QVARTO loco eſt pęnitens interrogandus circa abuſum quinque ſenſuum exteriorum, qui ſunt hi. Viſus, auditus, odoratus, guſtus, & tactus, quibus ſępe offenditur Deus, & ob id conquerebatur propheta Hier. 9. Heu per feneſtras ingreſſa eſt mors. *Sẽſus quinque exteriores. Hieremia*

Si noluit videre ſpiritualia; & ad compunctionem inuitantia, ſed tantum mulieres comptas, & alia vana ad peccatum inducentia. Hinc Propheta. Auerte oculos meos, ne videant vanitatẽ. Hinc etiam Iob 31 Pepigi fędus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidẽ de virgine. Hinc Auguſt. in regula. Ne dicatis vos habere animos pudicos, ſi habetis oculos impudicos, quia impudicus oculus, impudici cordis nuntius eſt. *Viſus. Dauid pſ. 118.*

Si noluit audire prædicationem, & alia neceſſaria ad ſalutem, ſed potius detractiones, & murmurationes, & alia fœda, & turpia. Hinc Sapiens eccleſiaſtic. 28. Sepi aures tuas ſpinis, & linguam nequam noli audire. *Auditus.*

Si inordinate, & modis exquiſitis procurauit odorare ſuauia, quæ ad vitia alliciunt. *Odoratus*

Guſtus. Si in comedendo, aut bibendo procurauit guſtu delectationem; vt luxuria incitaretur; vel accuratius & ardentius, quam oportet, illa ſumendo, vel turpia, & mendacium, atque detractiones, & alia vana, & nociua loquendo.

Tactus. Si tetigit non tangenda, vt pudenda loca, extra caſus neceſſitatis, vel res ſacras, cum eſſet laicus, vel ſemper voluit veſtiri mollibus, & dormire in ſtraminibus ſupramodum delectabilibus, vel oſculando mulieres alienas, vel alias.

DE. CIRCVSTANTIIS. NECESSA- *ſorijs: Cap.* 22.

Documentum circa circunſtantias peccatorum.

ET Aduertendum, quod non ſufficit diſcreto cõfeſſario quærere à pænitente de his ſeptem vitijs capitalibus, verum etiam de circunſtantijs eorum, oportetquærere, vt ex cap. Omnibus vtriuſq; ſexus de pæn. & rem: ſatis apparet, vbi Innocentius tertius dicit, quod ſacerdos debet diligenter inquirere peccata, & circunſtantias eorum, quibus prudenter inquiſitis, intelligat, quale ei debeat præbere conſilium, & adhibere remedium. Confirmatur etiã ex dictis Auguſtini in libro de pænitentia. Et traditur de pænit. diſt. 5. Conſideret qualitatem criminis, in loco, in tempore, in perſeuerantia, in varietate perſonæ, &c. Et: ſi quæratur, quæ, & quot ſint huiuſmodi circunſtantiæ, reſponderi debet ex his, quæ philoſophus dicit, 3. Ethicor. & theologi 4, diſtin. 16. quod ſunt iſtæ ſeptem ſequentes ſcilicet. Quis; quid; vbi, quibus auxilijs, vel per quos: Cur, quomodo, quando. Et Raymundus addidit aliam, ſcilicet, quoties. cuius cauſſa aliæ circunſtantiæ ſunt (de iure etiam diuino) neceſſario confitendæ, quando mutant ſpeciem, quia tunc de vno peccato, efficitur

Auguſtinus.

Cõcluſio.

Intellige quantũ ad differẽtſormalem.

tur duplex, aut triplex peccatum mortale in re mortali. Et adſunt plures ſpeciales repugnantiæ diuinorum præceptorum.

Dicitur ergo quis, pro varietate perſonæ peccantis, vel eius ſtatus, ætatis, ſapientiæ,& ordinis, vtpote, ſi ſit clericus, religioſus, ſenex, iuuenis, doctor, ruſticus, rex, miles, mercator, vel alias, quia dignitas perſonæ peccãtis, vt ſic, numquã diminuit de peccato, ſed auget, & aggrauat ſaltem in peccatis ex deliberatione procedentibus vt docet ſanctus Thomas prima. 2: q. 73. art. 10. Quid ſcilicet vtrum malum, quia prohibitum, vel quia ex genere ſuo malum: vtrum mortale, an veniale; an occultum, vel publicũ. Vbi, quia an in loco ſacro, vel alias. Quibus auxilijs, vel per quos ſcilicet traxit alios ad peccandum, vel quos poſuit mediatores ad malum perpetrandum: vel cum quibus, pro quibus, & contra quos. Numquam tamen nominari debet perſona, ſed id quod ſufficit ad cognoſcendam mutationem ſpecici, vel numerum peccatorum tantum. Cur ſcilicet an ex infirmitate, vel ex ignorantia, aut electione, vel quali intentióne fecerit; &, quia mortalia trahũt ſpeciem ex fine, iuxta illud Ambroſij, Affectus tuus operi tuo nomen imponit: ideo diligenter eſt hoc explicandum: nam, qui furatur, vt mœchetur, potius eſt mœchus, quam fur, licet fuerit vnum peccatum in vno actu, habens tamen plures ſpeciales deformitates, & ita in tali caſu ſunt plura peccata mortalia, quantum ad doctrinã formalem. Quando ſcilicet in ſacro tempore, vt diebus feſtis, aut ieiuniorum, vel alio tempore, & quan tum in tali perſeuerauit. Hæc tamen circumſtantia numquam mutat ſpeciem ſecundum Thomiſtas, ſemper tamen aggrauat omne peccatum: & propterea bonum erit in fine confeſſionis ſic. & ex his peccatis meis mortalibus plura, aut aliqua perpetraui diebus

Quis. *Quid.* *Vbi.* *Per quos.* *Cur.* *Ambroſis* *Quando.*

Quomodo teſtis, &c. Quomodo .ſ. an naturali, vel innaturali agendo, vel patiendo, & item per vim, aut per raptum; eſt enim tunc ſpeciale peccatum, mutans ſpeciem: nã vt ait Turrecrem. cum in aliquo peccato ſunt duæ, aut plures deformitates, quarum vna non eſt determinatiua vlterius, tunc in eo adeſt mutatio ſpeciei, & ex cõſequenti adeſt neceſſitas confitendi illas propter numerum peccatorum. *Quoties.* Quoties ſucceſſiue, non ſolum quantum ad conſuetudinem, ſed etiam quantum ad numerum, qui numerus refertur ad actionem, & non autem ad obiectum actionis, verbi gratia, ſi homo *Numerus peccatorũ* iniuſta contractione accipiat ſaccum plenum mille carolinis, ſeu florenis, vnum furtum eſt; ſi tamen mille carolinos indebite acciperet in diuerſis, vt mille temporibus, & actibus interpellatis, aut ſucceſſiue, non vnum, ſed mille furta committit, quia in ipſo actu conſiſtit peccatũ, vt traditur à theologis lib. 2. diſt. 42. *Circunſtãtiæ, neceſ. confitẽdæ quæ ſint.* Has tamen omnes circumſtantias nõ eſt neceſſarium confiteri, ſed tantum illas; quę ad aliud genus trahũt, vel quæ mutant ſpeciem peccati mortalis, vt furari de loco ſacro, etiam rem non ſacram; vel accedere ad alienam, quæ eſt conſanguinea, aut affinis, & in quo gradu. quia mutat ſpeciem, vel monialis, vel etiam illas, quæ, & ſi non mutant ſpeciem peccati, tamen aggrauant multum notabiliter, ſecundum aliquos; vt, furari centum, notabiliter grauius eſt, quam furari vnum, & morari in odio per diem grauius eſt quã per horam; vt traditur in diſt. 16. lib. 4. de quo latius ibidem per theologos, quorum tamen multi, etiam ſollemnes, vt Thomiſtæ, & alij inſignes cenſent tales circumſtantias, notabiliter ſolum grauantes non eſſe ſimpliciter neceſſarias, ſed ad bene eſſe dicunt, *Eam opinionem tenẽt D. An* iterationem tamen actus ſiue internã, ſiue externam in re mortali, omnes fatentur eſſe neceſſariam propter ſciendum numerum peccatorum omni meliore

modo, quo fieri poſſit, etiam in illo, qui non recordatur ſuorum multorum peccatorum. Eſt tamen aduertendum, quod, cum dicitur non eſſe neceſſarium confiteri circumſtantias, quæ non trahunt in aliud genus peccati, aut non aggrauant multum notabiliter; non eſt referendum ad Quoties, vel ad numerũ, quem aliquis confiteri tenetur, quantum poteſt; quia iam non eſt vnum peccatum; ſed multa, prout ſanctus Thom. notabiliter dicit in quadam epiſtola ad lectorem Biſuntinum in fin. Et ideo prouidus confeſſarius diligenter quærat de numero eiuſdem peccati, ideſt, quoties incidit in iſtud, vel iſtud peccatum; in quo communiter, & confeſſarij, & pænitens leuiter tranſeunt, & male: quia eo caſu confeſſio non eſt integra: P R O QVO, vide Concilium Tridentinum. ſeſſ. 14. canon. 7. & nota quod etiam in peccatis cordis prædicta ſeruanda ſunt: vt tradunt communiter theologi; & ex dicto concilio aperte elicitur, qua in re vtinam infiniti non errarent. Et ſcito non omnibus peccatis prædictas circumſtantias quadrare. Nam circumſtantia loci in effuſione ſanguinis, ſeminis, & patratione furti, & in abſtractione indebita perſonarum e loco ſacro eſt ſolum neceſſaria; quia in hiſce criminibus dumtaxat mutare ſpem dignoſcitur. At in alijs peccatis non mutat ſpeciem: & hoc idem ſuo modo in reliquis peccatis quoad mutationem ſpeciei dicendum eſt; quando videlicet mutat ſpeciem: aut non & ſit exemplum in praxi.

ton. Sot. in 4. Altiſſ. od. & qnidã alii.

Nota bene

Submonitio.

1 Blaſphemaſti? Vtique.
2 Quid? Deum, vel Beatam Mariam Virginem, vel ſanctos.
3 Quomodo? Renego Deum, ad deſpectum Dei, Deum partialem, per Corpus, & ſanguinem Dei tantum.

4 Quoties deliquiſti in primo genere, & quoties in alijs? quia aliquando primi generis ſpecies ſunt hæreticales blaſphemiæ, & vt diſcernantur, ſunt clare confitendæ: quia ſi quis in eis mente crederet, quæ effutit, profecto hæreticus eſſet. Non autem hæreticalis foret, ſi quis diceret, Maledictus ſit, &c. Dicere autem, Per corpus, aut ſanguinem Dei, eſt potius iuramentum, ex quo Deus eſt factus homo; eſt tamen verbum ſcandaloſum.

5 Si dicat, non recordor. ſubdatur ſic. ter, an quater? & ſi reſpondeat, ſæpius. ſic ſubdatur, vicies? ſi dicat, ita fere, & paulominus, vel circa: ſatis erit. Nec aliæ circunſtantiæ huc quadrabunt, regulariter nec erunt neceſſariæ (quia alleuiantes hic ſunt fugiendę, niſi in caſu iudicandi, an ſit mortale, nec ne) niſi ſcandalum notabile, eſſet ſpecialis ratio peccati in hoc, aut ſimili caſu.

ALIVD. EXEMPLVM. IN. PRAXI.

pro peccato carnis, tam operis, quam mentis, etiam in delectatione moroſa, vt confeſſio ſit integra.

1 PECCASTI carnaliter? R. Vtique. Nam quæſtio ſi eſt, præcedit ſemper, &c.

2 Quid eſt hoc peccatū quod feciſti, vel (quod idem eſt) quæ ſunt illæ perſonę cum quibus peccaſti? R. Cum nupta, vel cum meretrice, vel, &c.

3 Quoties cum prima, & quoties cum ſecunda? vel, &c. R. Toties, aut toties, vel decies cum prima, & bis cum ſecunda.

4 Erat ne tibi aliqua iſtarum aliqua cognatione coniuncta? R. Vna ex eis.

5 Quænam ex eis? R. Secunda. vt ſciatur numerus inceſtuum.

Quote

6 Quoto gradu dicta mulier ad te attinet? vt ſciatur ſpecies ſpecialiſſima. Nam omnes 4. gradus mutant ſpeciem, vt etiam ſentit Nauarrus. Affinitas tamen & conſanguinitas non mutant ſpeciem, ſed earum gradus, quia ſolum aggrauant, ſecundum Doctores.

7 Vbi cum prædictis omnibus, ideſt, in loco ſacro, an profano? R. Etiam in loco ſacro.

8 Quoties in loco ſacro? R. Bis vel, &c. vt ſciatur numerus ſacrilegiorum.

9 Cur? ideſt, ad finem committendi aliud mortale, puta furandi ſibi bona, aut vulnerandi, aut huiuſmodi, quia mutatur ſpecies, R. propter vtrumque finem.

10 Quoties propter furandum, & quoties propter alterum? R. toties, aut toties. Quia etiam numerus eſt de iure diuino interrogandus.

11 Quomodo? ideſt, modo naturali, an contra naturam, & quonam modo contra naturam? quia ſunt plures eius ſpecies ſecundum D. Thom. & alios Theologos. R. Vtroq. modo, & ſic, vel ſic contra naturam peccaui cum dictis mulieribus, aut cum mea vxore, aut huiuſmodi. Tactus autem inhoneſti, ſeu libidinoſi, citra ſeminis emiſſionem, ſimul habiti, ſunt vnum peccatum, licet obdiuturnitatẽ ſit grauius. Non mutant tamen ſpeciem in quacunque parte corporis fiant, ſiue actiue, ſiue paſſiue id acciderit: niſi fuerit ſeminatum, vt ſupra, prudens autem confeſſor non immorabitur.

12 Quoties cum prædictis in hac ſpecie peccaſti, aut offendiſti Deũ? R. toties, aut toties. Quia numerus peccatorum propter quem de iure diuino circunſtantiæ mutantes ſpeciem ſunt neceſſario interrogandæ, eſt ſemper in omni ſpecie peccatorũ (mortalium tamen) interrogandus. alias non eſſet in-

tegra confeſſio. Nec ſatis eſſet dicere, ſic. pluries, aut ſæpe in hoc peccaui, ſed diſtinčte numerus eſt explicandus, modo quo ſupra doceo ſecundū Theologos; & conformiter ad Conc. Trident.

13 Quomodo item? ideſt per vim, aut rapiendo an contra? Quia raptus mutat ſpeciem. R. Vtroque modo.

14 Quoties rapuiſti, aut per vim, &c. R. bis, aut ſemel, vt ſciatur ſpecies, ac etiam excommunicatio, quando adſit.

15 Habes ne tu votum caſtitatis? Quia mutat ſpeciem. Aut eſt tibi (ſi ſis ſacerdos) aliquod illarum filia ſpiritualis in baptiſmo, aut etiam in confeſſione? Quia mutat ſpeciem ſecundum D. Thom & ſiqua alia huc ſpectant, erunt neceſſario interroganda, prout eſſet interrogatio ſuper partu ſuppoſitio, ſuper promiſſione facta virgini de ducendo eam vxorem. ſuper prole tranſmiſſa ad hoſpitale, aut huiuſmodi, niſi eſſet pauper in hoc vltimo caſu

Intellige de proxima occaſione.

Nota quod circunſtantia (per quos) pertinet ad quoties, & ita niſi dicat ſpeciale peccatum mortale, efficaciter cauſſatum in alio, aut occaſionaliter in eo, qui non erat paratus ad illud crimen committendum non eſt neceſſario explicanda hæc circūſtantia, ſemper tamen aggrauat peccatum.

Nota item quod gradus ſacrorum ordinum non mutant ſpeciem, ſemper tamen aggrauant. peccatum tamen carnis commiſtum cum religioſo profeſſo, ſiue non, & commiſſum cum clerico ſæculari in ſacris, mutat ſpeciem.

Submonitio.

Poſtremo notandum eſt, quod facta ſupradicta diſcuſſione circunſtantiarū, poterit generaliter interrogari, an aliquo alio modo pænitens carnaliter peccauerit in tactibus, & deſiderijs; quando tamen ſeorſum fuerint conſummata ſine vlteriore progreſſu in deterius

deterius, aut grauius peccatum. Et item interrogari debet, quoties id factum fuerit. Deſideria tamen virorum, vel mulierum habita in eccleſia, ſed non pro eccleſia, aggrauant quidem, ſed non mutant ſpeciem. E contrario vero, ſi concipiantur extra eccleſiam, ſed intentione patrandi crimen in eccleſia. Quia mutant ſpeciem in illis tribus peccatis, quę mutare ſolent ratione loci, & item in abſtractione alicuius ab eccleſia (quæ quidem etiam reducitur ad furtum) quando eius immunitas violatur. Quantitas autem furti ſiue in deſiderio, ſiue in facto, cum non mutet ſpeciem, verius crediderim facere ad bene eſſe, quam ad neceſſitatem; vt ſentit D. Thom. & plures eius ſequaces. Sæpe autem in peccato carnis quæri debet de concubinatu, ac ſortilegijs: tum propter cenſuras, tum quia aliquando ſortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtam, & præſertim cum inuolatione dæmonum, aut miſtione ſacrarum rerum pro qua re vide Franciſcum Pegnam, virum alioqui per doctum ſuper Direct. Inquiſ. part. 2. ſchol. 49. & 50. de ſortilegis, & inuocantibus dæmones; & in Direct. nouiſſime edito. Comment. 67.

Si ſit moroſa ſemper eſt mortale. Multa tamē ex his ſæpe ſunt mortale et multa ecōtrario, & idē dic in ſeq.

VARIÆ. SPECIES. PECCATORVM. in genere.

Peccata cordis, quæ quadoq; mortalia, quandoque venialia ſunt. Cap. 23.

1 Cogitatio mala voluntaria.
2 Delectatio eius
3 Deſiderium mali.
4 Conſenſus eiuſdem.
5 Voluntas peruerſa.
6 Infidelitas.
7 Indeuotio.
8 Præſumptio.
9 Timor malus.
10 Amor malus.
11 Deſperatio.
12 Suſpicio, aut iudicium.

Inui-

13 Inuidia.
14 Ira.
15 Odium.
16 Exultatio in aduerſis proximi.
17 Contemptus paupe- rum perſonarum.
18 Perſonarũ acceptio.
19 Perfidia.
20 Affectus nimius car- nalis parẽtum.
21 Inepta lætitia.
22 Sæculi triſtitia.
23 Impatientia.
24 Auaritia, ideſt, cupi- ditas.
25 Malitia.
26 Superbia.
27 Obſtinatio.
28 Tædium boni.
29 Acedia.
30 Inconſtantia.
31 Pęna pænitentiæ, .i. quod pænituerit.
32 Dolor, quia non fecit plura mala.
33 Hypocriſis.
34 Amor placendi.
35 Vana gloria de bonis naturæ.
36 Verecundia de paupe ribus amicis.
37 Contemptus admoni tionis.

Submonitio neceſſaria. Nota, quod ex ſubreptione, aut ex modicitate rei, vel ex imperfectione actus, aut etiam ex defectu iudicij omne peccatum (alias mortale) eſt veniale, ſecundum doctrinam Theologorum.

PECCATA. ORIS. QVÆ. QVANDOQ. *mortalia, quandoq; venialia ſunt.* *Cap.* 24.

1 Crebra iuratio.
2 Periurium.
3 Blaſphemia.
4 Nomen Dei irreuerẽter aſſumere.
5 Veritatẽ impugnare.
6 Contra Deum murmurare.
7 Irreuerẽter horas dicere, vel orationes.
8 Detractio.
9 Adulatio.

Men-

10 Mendacium.
11 Vituperatio.
12 Maledictio.
13 Infamatio.
14 Contentio.
15 Comminatio.
16 Impugnatio veritatis agnitæ.
17 Impugnatio ſupernæ gratiæ.
18 Seminatio diſcordię.
19 Proditio.
20 Falſum teſtimonium.
21 Mala conſilia.
22 Deriſio.
23 Cõtradictio obedientiæ.
24 Impedire benefacta.
25 Reprehẽdere in alio, quod ipſe facit.
26 Vaniloquium.
27 Multiloquium.
28 Stultiloquium.
29 Proferre verba garrula.
30 Iactantia verborum.
31 Peccatorum defenſio
32 Clamor.
33 Riſus intempeſtiuus.
34 Cachinnus.
35 Cantare cãtilenas mũdanas.
36 Murmurare.
37 Iniuſtam cauſſam aduocare.
38 Malum commendare.

Nota etiam in his ſubmonitionem præcedentem cap. 22. vt verificetur id, quod hic dicitur.

PECCATA. OPERIS, QVÆ QVANdoq; mortalia, quandoq; venialia ſunt. Cap. 25.

1 Gvla.
2 Luxuria.
3 Ebrietas.
4 Simonia.
5 Sacrilegium.
6 Violatio dierum feſtorum.
7 Indigne communicare.
8 Votorum fractio.
9 Apoſtaſia.
10 Diſſolutio in diuino officio.
11 Scandalizare.

12 Exemplum malum dare.
13 Lædere hominem in rebus, in perſona, aut in honore, aut in amicis.
14 Furtum.
15 Rapina.
16 Vſura.
17 Deceptio.
18 Ludus prohibitus.
19 Vendere iniuſte.
20 Exigere iniuſte.
21 Telonia iniuſta.
22 Auſcultare mala.
23 Ioculatorib' dare &c.
24 Neceſſaria ſubtrahere
25 Superflua ſumere.
26 Conſuetudo peccādi.
27 Recidiuatio.
28 Simulatio in operib'
29 Exercitium illicitum
30 Choreizare.
31 Nouitates inuenire.
32 A maioribus ſe rebellare.
33 Minores opprimere.
34 Delinquere, vel
35 Viſu, vel
36 Auditu, vel
37 Guſtu, vel
38 Odoratu, vel
39 Tactu, vel
40 Lucta, vel
41 Oſculis, vel
42 Muneribus, vel
43 Luſibus, vel huiuſmodi.

Ne obliuiſcaris traditæ ſubmonitionis. Cap 221

PECCATA. OMISSIONIS. QVÆ. *quandoq; mortalia, quandoq; venialia ſunt.* Cap. 26.

1 DE Deo, quando oportet, non cogitare.
2 Ipſum non timere.
3 Gratias de beneficijs non agere.
4 Opera, quæ quis facit, ad ipſum non referre.
5 De peccatis, ſicut par eſt, non dolere.
6 Ad gatiam recipiendam non ſe præparare.
7 Gratia accepta non vti.
8 Gratiam acceptam non conſeruare.
9 Ad inſpirationes Dei non ſe conuertere.

Volun-

10 Voluntatem ſuam diuinæ non conformare.
11 Ad orationes diuinas non attendere.
12 Orationes debitas omittere.
13 Quæ quis tenetur ex voto, vel officio, vel præcepto, negligere, vel tardare.
14 Horas canonicas non recitare; quod eſt mortale exiſtenti in ſacris, & quibuſdam alijs.
15 Non reſidere in eccleſia curata; quod eſt mortale curato; vt habetur in Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. de Ref. & tenetur ad reſtit. pro rata abſentiæ temporis, vt patet ibidem. *Seſſ 23. cap. 1.*
16 Eccleſias non frequentare.
17 Prædicationes dimittere.
18 Tentationi non reſiſtere.
19 Pænitentias iniunctas negligenter facere.
20 Statim facienda differre.
21 Bonis proximi non congaudere.
22 Malis eius non dolere.
23 Iniurias non remittere.
24 Fidem proximo non ſeruare.
25 Delinquentes, quando opportunum eſt, non corripere.
26 Lites non tollere.
27 Ignorantes non inſtruere.
28 Afflictos non conſolari.
29 Admonitionibus non acquieſcerē.

Nota quod omnium malorum radix eſt ingratitudo, ex qua primo prodit Superbia, & ex ea deinde Auaritia, quæ duo omnium malorum radices eſſe dicuntur. vnde Auguſtinus in Soliloquijs cap. 8. loquẽs ad Deum, ſic ait. Scio namque domine, quod ingratitudo multum tibi diſplicet, quæ eſt radix totius mali ſpiritualis, & ventus quidam deſiccans, & vrens omne bonum, obſtruens fontem miſericordiæ tuæ ſuper hominem. *Radix generaliſſima pecc. Auguſt. in Solil.*

Nota

Nota item: ex præcedentibus multa eſſe, vt plurimum, mortalia crimina, verumtamen propter ſurrectionem (vt iam dictum eſt) erunt cenſenda venialia, aut etiam ob imperfectionem actus, aut ob aliam cauſſam; quod quidem prudentiæ confeſſariorũ relinquimus.

REGVLÆ. DISCERNENDI. QVANDO. *mortalia, & quando venialia aliqua peccata eſſe dicantur: et ſcito, tunc eſſe quidem mortalia. Cap. 27.*

1 SI actus ipſe ſit notabiliter contra charitatem Dei, aut proximi.

2 Aut ſit contra præcepta Dei, vel eccleſiæ, vel leges humanas, factas ob bonum publicum, ac reſpicientes bonos mores.

3 Aut ſi contra vota, vel conſtitutiones iuratas, vel alias obligantes ad mortale; puta, ſi præcipiatur in virtute ſanctæ obedientiæ, aut indignationis Dei, aut huiuſmodi, & multo magis ſi præcipitur ſub pœna excommunicationis, etiam ſi ſit comminatoria tantum iuxta communem, pro quo vltimo caſu, vide Sotum in 4. ſent. diſt. 20. art. 4. & caue hic à Caietano.

4 Aut ſit contra conſcientiam dictantem eſſe mortale: aut iuramentum addatur cuicunque mendacio, etiam iocoſo.

Contemptus im. implicitus eſt in omni peccato.

5 Aut ſi adſit contemptus explicitus, vel ponatur finis in creatura, quod quidem cognoſci poteſt, cum quis potius eſt paratus peccare, quam relinquere talem creaturam.

6 Aut ſit aliquod dictum, vel factum, ex quo oriatur ſcandalum actiuum coram aliquo, aut pluribus; aut

aut etiam paſſiuum; ſi tamen ille actus non ſit ipſi agenti neceſſarius, vel vtilis, aut expediens. *Corrad q. 47. ibi cõtra 1. cõcl.*

7 Aut ſi expoſuit ſe probabili periculo peccandi mortaliter (Nam qui amat periculum peribit in illo) aut ratione ſcandali, quando illud eſt ſpeciale peccatum. *Eccl. 3.*

8 Dicuntur vero venialia propter imperfectionem actus, aut etiam propter eius modicitaté aut quia non ſunt contra prædicta, ſed præter; aut propter ſurreptionem, aut huiuſmodi. *Quãdo dicãtur eſſe venialia.*

LIBER· TERTIVS ET. PRIMO. PONITVR TRACTATVS. COMPEN- DIOSVS. CASVVM. RE- SERVATORVM.

Tum Romano Pontifici, tum lo- corum ordinariis.

Speciatim, ac etiam iure Canonum.

CVI. ACCESSIT. TRACTATVS. EX- communicationum, quæ continentur in Extra- uag. nondum regiſtratis in corpore iuris.

VSQVE. AD. XYSTVM. V.

numquam antea apud Summiſtas editus. Cap. 1.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

LITTERAE.
PROCESSVS:
S. D. N. D. XYSTI.
PAPAE. V.

Lectæ die Cenæ Domini.
Anno. M. D. LXXXVI.

IN. NOMINE. SANCTAE.
& indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

Initiũ trãſumpti litterarum. NOVERINT Vniuerſi hoc præſens publicum tranſumptum inſpecturi, quod nos Hieronymus Matthæius, Protonotarius Apoſtolicus vtriuſque ſignaturæ. S. D. N. Papæ Referendarius, Curiæ Cauſarum Cameræ Apoſtol. generalis Auditor, Romanæq; Curię Iudex ordinarius, Sententiarũq; & Cenſurarum latarum, ac quarumcumque litterarum Apoſtolicarum vniuerſalis executor ab eodẽ S. D. N. Papa deputatus, vidimus, & diligenter inſpeximus litteras Apoſtolica S. D. N. Xyſti diuina prouidentia Papę V. hodie, qui fuit dies Iouis Sancti, & Cenæ Domini, & ſollemniter more ſolito lectas & publicatas, eiuſq́ue vera Bulla plumbea cum cordula rubei, croceique colorum more Romanæ Curiæ pendente bullatas, & omni ſuſpicione carentes, ſubſequentis tenoris,

XYSTVS. EPISCOPVS.

Seruus ſeruorum Dei ad futuram rei memoriam.

PASTORALIS Romani Pontificis vigilantia, & ſollicitudo, cum in omni Chriſtianæ Reip. pace, & tranquillitate procuranda, pro ſui muneris officio aſſidue verſatur, tum potiſſimum in Catholicæ fidei, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, vnitate, atque integritate retinenda, & conſeruanda, maxime elucet, nimirum, vt fideles Chriſti non ſint paruuli fluctuantes, neque circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ad circumuentionem erroris, ſed omnes occurrant in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, neque ſe in huius vitæ ſocietate, & communione lædant, aut inter ſe alter alteri offenſionem prębeat, ſed potius in vinculo charitatis coniuncti, tamquam vnius corporis membra, ſub Chriſto capite, eiuſque in terris Vicario Romano Pontifice Beatiſſimi Petri ſucceſſore, à quo totius Eccleſiæ vnitas dimanat, augeantur in ædificationem, atque ita diuina gratia adiutrice, ſic præſentis vitæ quiete gaudeant, vt futura quoque Beatitudine perfruantur. Ob quas ſane cauſſas Roman. Pontifices prædeceſſores noſtri hodierna die, quæ anniuerſariæ Dominicæ Cenæ commemoratione ſollemnis eſt, ſpiritualem Eccleſiaſticę diſciplinæ gladium, & ſalutaria iuſtitiæ arma per miniſterium ſummi Apoſtolatus ad Dei gloriam, & animarum ſalutem ſollemniter exercere conſueuerunt. *Excõmunicentur, & anathematizãtur.* Nos igitur, quibus nihil optabilius eſt, quam fidei

inuiolatam integritatem, publicam pacem, & iuſtitiã Deo auctore tueri, vetuſtum, & ſollemnem hunc morem ſequentes.

1 Hæretici cuiuſcũque ſectæ, eorũdẽ fautores, libros legẽtes, tenentes, aut imprimentes, et ſchiſmatici.

1 Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Auctoritate quoq; Beatorũ Apoſtolorũ Petri, & Pauli, ac noſtra, quoſcunq; Huſſitas, Vuiclephitas, Lutheranos, Zuinglianos, Caluiniſtas, Hugonottos, Anabaptiſtas, Trinitarios; ac oẽs, & ſingulos alios Hæreticos quocumq; nõie cenſeantur, & cuiuſcumq; ſectæ exiſtant, ac eorũ credentes, receptatores, fautores, & generaliter quoſlibet illorũ defenſores, ac eorũdem libros Hæreſim continentes, vel de religione tractantes ſine auctoritate noſtra, & ſedis Apoſtolicæ ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes, ex quauis cauſſa publice, vel occulte, quouis ingenio, vel colore, necnõ Schiſmaticos & eos qui ſe a noſtra, & Rom. Pont. pro tẽpore exiſtẽtis obediẽtia pertinaciter ſubtrahũt. vel recedũt.

2 Appellãtes a Põtif. ad futurũ Cõc. eorumque fautores.

2 Item excommunicamus, & anathematizamus oẽs, & ſingulos cuiuſcunq; ſtatus, gradus, ſeu cõditionis fuerint; Vniuerſitates vero, Collegia, & Capitula quocunq: nomine nuncupentur, interdicimus ab ordinationibus, ſententijs, ſeu mandatis noſtris, ac Roman. Pontificum pro tẽpore exiſtentium ad vniuerſale futurum Concilium appellantes, necnon eos, quorum auxilio, vel fauore appellatum fuerit.

3 Piratæ atq. eorũ receptatores et fautor.

3 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Piratas, Curſarios, ac Latrunculos maritimos, diſcurrentes mare noſtrum, præcipue a Monte Argentario, vſque ad Tarracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores.

4 Qui naufragorum

4 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos, qui Chriſtianorũ quorũcumq; nauibus tẽpeſtate, ſeu in tranſuerſum (vt dici ſolet) iactatis, vel

tis, vel quoquomodo naufragiũ paſſis, ſiue in ipſis nauibus, ſiue ex eiſdé eiectæ in mari, vel in littore inuẽta, cuiuſcũq. generis bona, tã in noſtris Tyrrheni; & Hadriatici, quã in ceteris cuiuſq; maris Regionibus, & littoribus ſurripuerint: Ita vt nec ob quodcumq. priuilegium, conſuetudinẽ, aut longiſſimi etiam immemorabilis temporis poſſeſſionem, ſeu alium quemcumque prætextum excuſari poſſint.

Chriſtian. cuiuſcũq. gẽris bona ẽt ĩ littorib. inueniẽtes ſurripuerint.

5 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in terris ſuis noua Pedagia, ſeu gabellas prę terquam in caſibus ſibi à iure, ſeu ex ſpeciali ſedis Apoſtolicæ licentia permiſſis, imponunt, vel augent, aut imponi, ſeu augeri prohibita exigunt.

5 Imponẽtes nouá pedagia.

6 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum, etiam in forma breuis, ac ſupplicationum gratiam; vel iuſtitiam concernentium per Romanum Pontificem, vel S.R.E. Vicecancellarium, ſeu gerentes vices eorum, aut de mandato eiuſdem Romani Pontificis ſignatarum: nec non falſo fabricantes litteras Apoſtolicas, etiam in forma breuis, & etiam falſo ſignantes ſupplicationes huiuſmodi ſub nomine Romani Pontificis: ſeu Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum.

6 Falſificãtes litteras Apoſt. aut ſupplic. à quocũq. aũ ſt. habẽte ſignatas.

7 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis inimicos, vel Hæreticos, per noſtras ſiue huius ſanctæ ſedis ſententias expreſſe & nominatim declaratòs deferunt, ſeu traſmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, ſtamnum, chalibem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica inſtrumenta, lignamina, canapem, funes, tam ex ipſo canape, quam alia quacumque materia, & ipſam materiam, aliaque huiuſmodi, quibus CHRISTIANOS, & CATHOLICOS impugnant, necnon illos, qui per ſe vel alios de rebus,

7 Deferẽtes arma, & a ia vſui bellico idonea ad turcas vel alios Chriſtiani nomine inimicos.

ſtatum Chriſtianę Reip. concernentibus in Chriſtianorum perniciem, & damnum ipſos Turcas, & Chriſtianæ Religionis inimicos, necnon hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt, illiſque ad id auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtant. Non obſtantibus quibuſcumq. priuilegijs quibuſuis perſonis, Principibus, Rebuſpublicis per nos, & ſedem prædictam hactenus conceſſis, de huiuſmodi prohibitione expreſſam mentionem non facientibus.

8 Impedientes eos qui victualia & alia neceſſaria Romã conuehunt.

8 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, ſeu inuadentes eos, qui victualia, ſeu alia ad vſum Romanę Curię neceſſaria adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, ſeu perturbant, ſeu hæc facientes defendunt per ſe, vel alios cuiuſcumque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, etiam ſi Pontificali, ſeu Regali, aut alia quauis Eccleſiaſtica vel mundana præfulgeant dignitate.

9 Qui ad ſedẽ Apoſtol. venientes vel ab ea recedẽtes ſua, aut aliorũ opera læſerint

9 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad ſedem Apoſtolicam venientes, & recedentes ab eadem, ſua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, detinent, necnon illos omnes, qui iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam à nobis, vel noſtris iudicibus non habentes, illas ſibi temere vendicantes, ſimilia contra morantes in eadem Curia audent perpetrare.

10 Qui Romipetas ac peregrinos læſerint.

10 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, ſeu depredantes Romipetas, ſeu peregrinos ad Vrbem cauſſa deuotionis, ſeu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel fauorem.

Item

11 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes vulnerantes, percutiẽtes, capiẽtes, carcerãtes, detinẽtes, vel hoſtiliter inſequentes S. R. E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, ſediſque Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à ſuis diœceſibus, territorijs, terris, ſeu dominij eijcientes. Nec non ea mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes eis auxilium, conſilium, vel fauorem.

11 Qui nõcuerint S. R. E. Cardinalib. & alijs Prælatis.

12 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, vel per alios, perſonas Eccleſiaſticas qualcumque, vel ſeculares ad Romanam Curiam ſuper eorum cauſſis, & negotijs recurrentes, ac illa in eadem Curia proſequentes, aut procurantes, negotiorumque geſtores, aduocatos, procuratores, & agentes, ſeu etiam Auditores, vel Iudices ſuper dictis cauſſis, vel negotijs deputatos occaſione cauſſarum, vel negotiorum huiuſmodi occidunt, ſeu quoquo modo percutiunt, bonis ſpoliant, ſeu qui per ſe, vel per alios directe, vel indirecte delicta huiuſmodi committere exequi, vel procurare, aut in eiſdem conſilium, auxilium, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcumque præeminentiæ, & dignitatis fuerint.

12 Ii qui ad Romanã Curiã in negotijs ſuis vel recurrentes per ſe, vel per alios lædunt.

13 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes tam Eccleſiaſticos, quam ſeculares, cuiuſcumque dignitatis, qui prætexentes friuolam quamdam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum, etiam in forma breuis, tam gratiam, quam iuſtitiam concernentium, necnon citationum, inhibitionum, ſequeſtrorum, monitoriorium, proceſſuũ, executorialium, & aliorum decretorum à nobis, & à ſede prædicta, ſeu Legatis, Nuncijs, Præſidentibus Cameræ Apoſtolicæ, Auditoribus, Commiſſarijs, alijſque Iudicibus, & delegatis

13 Qui appellant à grauamine, vel futura exec. litt. apoſt. ad laicam poteſtatẽ.

Apoſtolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut alias ad Curias ſęculares, & laicam poteſtatem recurrunt, & ab ea inſtante etiam Fiſci procuratore, vel aduocato appellationes huiuſmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, ſequeſtra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt, quiue illa ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine executioni demandari, aut ne tabelliones, & notarij ſuper huiuſmodi litterarum, & proceſſuum executione, inſtrumẽta, vel acta conficere, aut confecta, parti, cuius intereſt tradere debeãt, impediunt, vel prohibent, ac etiã partes; ſeu eorum agentes, notarios, executores, & ſubexecutores litterarum, citationũ, monitoriorũ, & aliorũ predictorũ, capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex Ciuitatibus, locis, & regnis eijciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per ſe, vel alium, ſeu alios publice, vel occulte, quiue alias quibuſcunq. perſonis, in genere, vel in ſpecie, ne pro quibuſuis eorum negotijs proſequendis, ſeu gratijs, vel litteris impetrandis ad Rom. Curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas, vel litteras a dicta Sede impetrent ſeu impetratis vtãtur, directe, vel indirecte, prohibere, ſtatuere, ſeu mandare, vel eas apud ſe, aut notarios, ſeu tabelliones, vel alias quomodolibet retinere præſumunt.

14 Quicũque executionẽ litterarũ Apoſt. aut aliarũ expeditionũm im

14 Item excommunicamus & anathematizamus omnes, & ſingulos, qui per ſe, vel alios auctoritate propria, ac de facto quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prętextu, beneficiales & decimarum, ac alias cauſſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commiſſarijs noſtris, alijſque iudicibus Eccleſiaſticis auocant, illarumue curſum, & audientiam, ac perſonas, capitula, conuentus, collegia, cauſſas ipſas

pro

proſequi volentes, impediunt, ac ſe de illarum cogni tione, tamquam iudices interponunt. Quique partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt ad reuocandum, & reuocari faciendum, citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui, per ſtatutum, vel alias com pellunt, vel executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium proceſſuum, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id fauorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi ad nos infirmandos, vt dicunt, ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes huiuſmodi coram nobis, & ſede Apoſtolica legitime proſequantur, etiam ſi talia committentes fuerint præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij, ordinarij, vel extraordinarij, quorumcumq. Principum ſęcularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, commendarij, ſeu Vicarij fuerint.

pediūt, & ad gratias impetrantes accedētes prohibent.

15 Quiue ex eorum prætenſo officio; vel ad inſtantiam partis, aut aliorum quorumcumque perſonas eccleſiaſticas, capitulá, conuentus, & collegia eccleſiarum quarumcumque coram ſe ad ſuum tribunal audientiam, cancellariam, conſilium, vel parlamentum præter Iuris canonici diſpoſitionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directe, vel indirecte, quouis quæſito colore, necnon, qui ſtatuta, ordinationes, conſtitiones, pragmaticas, ſeu quæuis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quauis cauſſa, & quouis quæſito colore; ac etiam præ-

15 Iudices ſæculares, qui eccleſiaſt. perſonas trahūt ad ſua tribunalia quiq. Ec-

cleſiaſticã libertatẽm tollũt, aut in aliquo perturbãt. prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegij, vel alias quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, & ordinatis vſi fuerint, vnde libertas eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut alias quouis modo reſtringitur, ſeu noſtris & dictę ſedis, ac quarumcumque eccleſiarum iuribus quomodolibet directe vel indirecte, tacite, vel expreſſe præiudicatur:

16 Impedientes prælat. ne ſua iuriſdictione vtãtur, quiq. illorũ, & delegator. iudicia eludẽtes ad cancellarias recurrunt: 16 Necnon qui Archiepiſcopos, Epiſcopos, alioſq; ſuperiores vel inferiores Prælatos, & omnes alios quoſcunque Iudices eccleſiaſticos ordinarios quomodolibet impediunt, quo minus ſua iuriſdictione eccleſiaſtica contra quoſcunque vtantur, ſecundum quod canones, & ſacræ conſtitutiones eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini ſtatuunt, ac etiam eos, qui poſt ipſorum ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumq. ſententias & decreta, aut alias fori eccl. Iudicium eludentes ad cancellarias, & alias Curias ſęculares recurrunt, & ab illis prohibitiones & mandata, etiam pœnalia ordinarijs: aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque, qui hęc decernunt; & exequuntur, ſeu dant auxilium, conſilium: patrocinium, & fauorem in eiſdem.

17 Vſurpãtes Sed. Apoſt. et quarũcũq. Ec. iuriſd. vel fructus et ſeqſtrãtes. 17 Quiue iuriſdictiones, ſeu fructus, redditus: & prouentus ad nos, & ſedem Apoſtolicam, & quaſcumque eccleſiaſticas perſonas ratione eccleſiarum, monaſteriorum & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorũ pertinentes, vſurpant, vel etiam quauis occaſione, vel cauſſa ſine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expreſſa licentia ſequeſtrant.

18 Imponentes de- 18 Quiue collectas, decimas, taleas, præſtantias, & alia onera clericis, prælatis, & alijs perſonis eccleſiaſticis, ac eorum & eccleſiarum, monaſteriorum, &

aliorum

aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiuſmodi abſque ſimili Romani Pontificis ſpeciali & expreſſa licentia imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Necnon qui per ſe vel alios directe vel indirecte prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſiliũ, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcumq. ſint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiam ſi Imperiali, aut Regali prefulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus quicumque etiam regnis, prouincijs, ciuitatibus, & terris quoquomõ prẹſidẽtes & conſiliarij, & ſenatores, aut quauis etiam pontificali dignitate inſigniti. Innouantes decreta ſuper his per ſacros canones tam in Lateranenſi nouiſſime celebrato, quã alijs concilijs generalibus edita etiam cum cenſuris & pœnis in eis contentis.

cimas, & alia onera pſonis Eccleſiaſtic. Eccleſiis, monaſterijs, aut eorum fructibus.

19 Item excommunicamus & anathematizamus omnes & quoſcumque Magiſtratus & Iudices, Notarios ſcribas, executores, ſubexecutores quomodolibet ſe interponentes in cauſſis capitalibus ſeu criminalibus contra perſonas eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo ſeu ſententias contra illas proferendo, vel exequendo ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa huius ſanctæ ſedis apoſtolicæ licentia, etiam ſi talia committẽtes fuerint conſiliarij, ſenatores, præſidentes, cancellarij, vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.

19 Iudices ſæculares, q ſe ĩterponũt, ĩ cauſſis capitalibus ſeu criminalib. cõtra Eccle. perſonas.

20 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos qui per ſe, ſeu alios directe vel indirectæ ſub quocunque titulo vel colore inuadere deſtruere, occupare, detinere præſumpſerint in totum vel in partem Almam Vrbem, Regnum Siciliæ, Inſulas Sar-

20 Occupantes bona, aut terras Eccle-

ſiæ Romanæ & in illis ſupremam iuriſdictionem vſurpantes.

diniæ, & Corſicæ, Terras citra pharum, Patrimonii beati Petri in Thuſcia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venayſinum, Sabinenſem, Marchię Anconitanæ, Maſſæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas prouincias, illarumque terras & loca, ac terras ſpecialis commiſſionis Arnulphorum, Ciuitateſque noſtras Bononiam, Cæſenam, Ariminum, Beneuentum, Peruſium, Auinionem, Ciuitatem Caſtelli, Tudertum, & alias ciuitates, terras, & loca vel iura ad ipſam Romanam Eccleſiam pertinentia, dictæque Romanæ Eccleſiæ mediate, & immediate ſubiecta. Quiue ſupremam iuriſdictionem in illis nobis, & eidem Romanæ Eccleſię competentem de facto vſurpare, perturbare, retinere, & vexare varijs modis pręſumunt, necnon adhærentes, fautores, & defenſores eorum, ſeu illis auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtantes.

Volentes præſentes noſtros proceſſus, ac omnia & quæcunque his litteris contenta quouſque alij, huiuſmodi proceſſus à nobis, aut Roman. Pontifice pro tẽpore exiſtente fiant, aut publicentur durare, ſuoſque effectus omnino ſortiri.

Abſolutio ſoli Pont. reſeruatur

Ceterum a prædictis ſententijs nullus per alium quàm per Romanum Pontificem niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolui poſſit; etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis ſęcularibus, & quorumuis ordinum, etiam mendicantium, ac militiarum regularibus, etiam epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſq; ordinibus, & eorum monaſterijs, conuentibus, & domibus, ac capitulis, collegijs, confraternitatibus, congregationibus, hoſpitalibus, & locis pijs, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus

gentibus per nos & dictam ſedem ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacumque ſcriptura in genere & in ſpecie conceſſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum, niſi in eis, etiam caſus præſentibus litteris expreſſi comprehendantur.

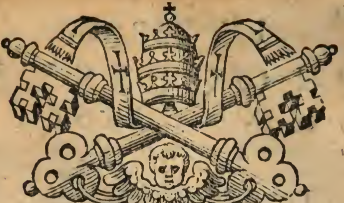
Abſoluere præſumētes excommunicantur.

Quod ſi forte aliqui contra tenorem præſentium talibus excōmunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorū alicui abſolutionis beneficiū impendere de facto præſumpſerint, eos excommunicationis ſententia innodamus grauius contra eos ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire nouerimus proceſſuri.

Declarantes ac proteſtantes quamcumq; abſolutionem etiam ſollemniter per nos faciendā prędictos excommunicatos ſub præſentibus comprehenſos, niſi prius a præmiſſis eum vero propoſito vlterius ſimilia non committendi, deſtiterint. Ac quoad eos, qui contra eccleſiæ libertatem, vt præmittitur, ſtatuta fecerint, niſi prius ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, & decreta huiuſmodi publice reuocauerint, & ex Archiuijs, ſeu capitularibus locis, aut libris in quibus annotata reperiūtur, deleri, & caſſari, ac nos de reuocatione huiuſmodi certiores fecerint eos non comprehendere, nec eis aliter ſuffragari; quin etiam per huiuſmodi abſolutionem, aut quoſcumq; alios actus contrarios tacitos, vel expreſſos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam noſtram, vel ſucceſſorum noſtrorum quantocumque tempore continuatam in præmiſſis omnibus & ſingulis, ac quibuſcumquæ iuribus ſedis Apoſtolicæ, ac ſanctæ Roman. Eccleſiæ vndecumq; & quandoq; quæſitis, vel quærendis nullatenus præiudicari poſſe, aut debere.

Non obſtantibus priuilegijs, indulgentijs, & litteris apoſtolicis, generalibus, vel ſpecialibus ſupradictis, vel eorum alicui, ſeu aliquibus alijs cuiuſcūq;

ordinis,

LIBER· TERTIVS ET. PRIMO. PONITVR TRACTATVS. COMPEN-DIOSVS. CASVVM. RE-SERVATORVM.

Tum Romano Pontifici, tum lo-corum ordinariјs.

Speciatim, ac etiam iure Canonum.

CVI. ACCESSIT. TRACTATVS. EX-communicationum, quæ continentur in Extrauag. nondum regiſtratis in corpore iuris.

VSQVE. AD. XYSTVM. V. *numquam antea apud Summiſtas editus.* Cap. I.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

LITTERAE.
PROCESSVS
S. D. N. D. XYSTI.
PAPAE. V.

Lectæ die Cenæ Domini.
Anno. M. D. LXXXVI.

IN. NOMINE. SANCTAE.
& indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

Initiũ trāſumpti litterarum.

NOverint Vniuerſi hoc præſens publicum tranſumptum inſpecturi, quod nos Hieronymus Matthæius, Protonotarius Apoſtolicus vtriuſque ſignaturæ . S. D. N. Papæ Referendarius, Curiæ Cauſſarum Cameræ Apoſtol. generalis Auditor, Romanæq; Curię Iudex ordinarius, Sententiarũq; & Cenſurarum latarum, ac quarumcumque litterarum Apoſtolicarum vniuerſalis executor ab eodē S. D.N. Papa deputatus, vidimus, & diligenter inſpeximus litteras Apoſtolica S. D. N. Xyſti diuina prouidentia Papę V. hodie, qui fuit dies Iouis Sancti, & Cenæ Domini, & ſollemniter more ſolito lectas & publicatas, eiuſque vera Bulla plumbea cum cordula rubei, croceique colorum more Romanæ Curiæ pendente bullatas, & omni ſuſpicione carentes, ſubſequentis tenoris,

XYSTVS. EPISCOPVS,

Seruus ſeruorum Dei ad futuram rei memoriam.

PASTORALIS Romani Pontificis vigilantia, & ſollicitudo, cum, in omni Chriſtianæ Reip. pace, & tranquillitate procuranda, pro ſui muneris officio aſſidue verſatur, tum potiſſimum in Catholicæ fidei, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, vnitate, atque integritate retinenda, & conſeruanda, maxime elucet, nimirum, vt fideles Chriſti non ſint paruuli fluctuantes, neque circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ad circumuentionem erroris, ſed omnes occurrant in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, neque ſe in huius vitæ ſocietate, & communione lædant, aut inter ſe alter alteri offenſionem prębeat, ſed potius in vinculo charitatis coniuncti, tamquam vnius corporis membra, ſub Chriſto capite, eiuſque in terris Vicario Romano Pontifice Beatiſſimi Petri ſucceſſore, à quo totius Eccleſiæ vnitas dimanat, augeantur in ædificationem, atque ita diuina gratia adiutrice, ſic præſentis vitæ quiete gaudeant, vt futura quoque Beatitudine perfruantur. Ob quas ſane cauſſas Roman. Pontifices prædeceſſores noſtri hodierna die, quæ anniuerſariæ Dominicæ Cenæ commemoratione ſollemnis eſt, ſpiritualem Eccleſiaſticę diſciplinæ gladium, & ſalutaria iuſtitiæ arma per miniſterium ſummi Apoſtolatus ad Dei gloriam, & animarum ſalutem ſollemniter exercere conſueuerunt. *Excõmunicentur, & anathematizãtur.*

Nos igitur, quibus nihil optabilius eſt, quam fidei

inuiolatam integritatem, publicam pacem, & iuſtitiã Deo auctore tueri, vetuſtum, & ſollemnem hunc morem ſequentes.

1 Heretici cuiuſcũque ſectæ, eorũdẽ ſautores, libros legẽtes, tenentes, aut imprimentes, et ſchiſmatici.

1 Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Auctoritate quoq; Beatorũ Apoſtolorũ Petri, & Pauli, ac noſtra, quoſcunq; Huſſitas, Vuiclephitas, Lutheranos, Zuinglianos, Caluiniſtas, Hugonottos, Anabaptiſtas, Trinitarios; ac oẽs, & ſingulos alios Hęreticos quocumq; nĩe cenſeantur, & cuiuſcumq; ſectę exiſtant, ac eorũ credentes, receptatores, fautores, & generaliter quoſlibet illorũ defenſores, ac eorũdem libros Hęreſim continentes, vel de religione tractantes ſine auctoritate noſtra, & ſedis Apoſtolicæ ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes, ex quauis cauſſa publice, vel occulte, quouis ingenio, vel colore, necnõ Schiſmaticos & eos qui ſe a noſtra, & Rom. Pont. pro tẽpore exiſtẽtis obediẽtia pertinaciter ſubtrahũt. vel recedũt.

2 Appellãtes a Põtif. ad futurũ Cõc. eorumque fautores.

2 Item excommunicamus, & anathematizamus oẽs, & ſingulos cuiuſcunq; ſtatus, gradus, ſeu cõditionis fuerint; Vniuerſitates vero, Collegia, & Capitula quocunq: nomine nuncupentur, interdicimus ab ordinationibus, ſententijs, ſeu mandatis noſtris, ac Roman. Pontificum pro tẽpore exiſtentium ad vniuerſale futurum Concilium appellantes, necnon eos, quorum auxilio, vel fauore appellatum fuerit.

3 Piratæ atq. eorũ receptatores et fautor.

3 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Piratas, Curſarios, ac Latrunculos maritimos, diſcurrentes mare noſtrum, præcipue a Monte Argentario, vſque ad Tarracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores.

4 Qui naufragorum

4 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos, qui Chriſtianorũ quorũcumq; nauibus tẽpeſtate, ſeu in tranſuerſum (vt dici ſolet) iactatis, vel

tis, vel quoquomodo naufragiũ paſſis, ſiue in ipſis nauibus, ſiue ex eiſdẽ eiectæ in mari, vel in littore inuẽta, cuiuſcũq. generis bona, tã in noſtris Tyrrheni; & Hadriatici, quã in ceteris cuiuſq; maris Regionibus, & littoribus ſurripuerint: Ita vt nec ob quodcumq. priuilegium, conſuetudinẽ, aut longiſſimi etiam immemorabilis temporis poſſeſſionem, ſeu alium quemcumque prætextum excuſari poſſint.

Chriſtian. cuiuſcũq. gẽris bona ẽi ĩ littorib. inueniẽtes ſurripuerint.

5 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in terris ſuis noua Pedagia, ſeu gabellas prę terquam in caſibus ſibi à iure, ſeu ex ſpeciali ſedis Apoſtolicæ licentia permiſſis, imponunt, vel augent, aut imponi, ſeu augeri prohibita exigunt.

5 Imponẽtes noua pedagia.

6 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum, etiam in forma breuis, ac ſupplicationum gratiam; vel iuſtitiam concernentium per Romanum Pontificem, vel S.R.E. Vicecancellarium, ſeu gerentes vices eorum, aut de mandato eiuſdem Romani Pontificis ſignatarum: nec non falſo fabricantes litteras Apoſtolicas, etiam in forma breuis, & etiam falſo ſignantes ſupplicationes huiuſmodi ſub nomine Romani Pontificis: ſeu Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum.

6 Falſificãtes litteras Apoſt. aut ſupplic. à quocũq. auct. habẽte ſignatas.

7 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis inimicos, vel Hæreticos, per noſtras ſiue huius ſanctæ ſedis ſententias expreſſe & nominatim declaratos deferunt, ſeu traſmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, ſtamnum, chalibem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica inſtrumenta, lignamina, canapem, funes, tam ex ipſo canape, quam alia quacumque materia, & ipſam materiam, aliaque huiuſmodi, quibus CHRISTIANOS, & CATHOLICOS impugnant, necnon illos, qui per ſe vel alios de rebus,

7 Deferẽtes arma, & alia vaſi bellico idonea ad turcas vel alios Chriſtiani nomine inimicos.

ſtatum Chriſtianę Reip. concernentibus in Chriſtianorum perniciem, & damnum ipſos Turcas, & Chriſtianæ Religionis inimicos, necnon hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt, illiſquæ ad id auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtant. Non obſtantibus quibuſcumq. priuilegijs quibuſuis perſonis, Principibus, Rebuſpublicis per nos, & ſedem prædictam hactenus conceſſis, de huiuſmodi prohibitione expreſſam mentionem non facientibus.

8 Impedientes eos qui victualia & alia neceßaria Romā conuehunt.

8 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, ſeu inuadentes eos, qui victualia, ſeu alia ad vſum Romanę Curię neceſſaria adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, ſeu perturbant, ſeu hæc facientes defendunt per ſe, vel alios cuiuſcumque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, etiam ſi Pontificali, ſeu Regali, aut alia quauis Eccleſiaſtica vel mundana præfulgeant dignitate.

9 Qui ad ſedē Apoſtol. veniētes vel ab ea recedētes ſua, aut aliorū opera læſerint

9 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad ſedem Apoſtolicam venientes, & recedentes ab eadem, ſua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, detinent, necnon illos omnes, qui iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam à nobis, vel noſtris iudicibus non habentes, illas ſibi temere vendicantes, ſimilia contra morantes in eadem Curia audent perpetrare.

10 Qui Romipetas ac peregrinos læſerint.

10 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, ſeu depredantes Romipetas, ſeu peregrinos ad Vrbem cauſſa deuotionis, ſeu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel fauorem.

Item

11 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes vulnerantes, percutientes, capiẽtes, carcerãtes, detinẽtes, vel hoſtiliter inſequentes S. R. E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, ſediſque Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à ſuis diœceſibus, territorijs, terris, ſeu dominij eijcientes. Nec non ea mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes eis auxilium, conſilium, vel fauorem. *11 Qui nõ cuerint S. R. E. Cardinalib. & alijs Prælatis.*

12 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, vel per alios, perſonas Eccleſiaſticas qualcumque, vel ſeculares ad Romanam Curiam ſuper eorum cauſſis, & negotijs recurrentes, ac illa in eadem Curia proſequentes, aut procurantes, negotiorumque geſtores, aduocatos, procuratores, & agentes, ſeu etiam Auditores, vel Iudices ſuper dictis cauſſis, vel negotijs deputatos occaſione cauſſarum, vel negotiorum huiuſmodi occidunt, ſeu quoquo modo percutiunt, bonis ſpoliant, ſeu qui per ſe, vel per alios directe, vel indirecte delicta huiuſmodi committere exequi, vel procurare, aut in eiſdem conſilium, auxilium, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcumque præeminentiæ, & dignitatis fuerint. *12 Ii qui ad Romanã Curiã in negotijs ſuis vel recurrentes per ſe, vel per alios lædunt.*

13 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes tam Eccleſiaſticos, quam ſeculares, cuiuſcumque dignitatis, qui prætexentes friuolam quamdam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum, etiam in forma breuis, tam gratiam, quam iuſtitiam concernentium, necnon citationum, inhibitionum, ſequeſtrorum, monitoriorium, proceſſuũ, executorialium, & aliorum decretorum à nobis, & à ſede prædicta, ſeu Legatis, Nuncijs, Præſidentibus Cameræ Apoſtolicæ, Auditoribus, Commiſſarijs, alijſque Iudicibus, & delegatis *13 Qui appellant à grauamine, vel futura exec. litt. apoſt. ad laicam poteſtatẽ.*

Apoſtolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut alias ad Curias ſęculares, & laicam poteſtatem recurrunt, & ab ea inſtante etiam Fiſci procuratore, vel aduocato appellationes huiuſmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, ſequeſtra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt, quiue illa ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine executioni demandari, aut ne tabelliones, & notarij ſuper huiuſmodi litterarum, & proceſſuum executione, inſtruméta, vel acta conficere, aut confecta, parti, cuius intereſt tradere debeãt, impediunt, vel prohibent, ac etiã partes; ſeu eorum agentes, notarios, executores, & ſubexecutores litterarum, citationũ, monitoriorũ, & aliorũ predictorũ, capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex Ciuitatibus, locis, & regnis eijciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per ſe, vel alium, ſeu alios publice, vel occulte, quiue alias quibuſcunq. perſonis, in genere, vel in ſpecie, ne pro quibuſuis eorum negotijs proſequendis, ſeu gratijs, vel litteris impetrandis ad Rom. Curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas, vel litteras a dicta Sede impetrent ſeu impetratis vtãtur, directe, vel indirecte, prohibere, ſtatuere, ſeu mandare, vel eas apud ſe, aut notarios, ſeu tabelliones, vel alias quomodolibet retinere præſumunt.

14 Quicũque executionẽ litterarũ Apoſt. aut aliarũ expeditionum im

14 Item excommunicamus & anathematizamus omnes, & ſingulos, qui per ſe, vel alios auctoritate propria, ac de facto quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prętextu, beneficiales & decimarum, ac alias cauſſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commiſſarijs noſtris, alijſque iudicibus Eccleſiaſticis auocant, illarumue curſum, & audientiam, ac perſonas, capitula, conuentus, collegia, cauſſas ipſas

pro

proſequi volentes, impediunt, ac ſe de illarum cognitione, tamquam iudices interponunt. Quique partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt ad reuocandum, & reuocari faciendum, citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui, per ſtatutum, vel alias compellunt, vel executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium proceſſuum, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id fauorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi ad nos infirmandos, vt dicunt, ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes huiuſmodi coram nobis, & ſede Apoſtolica legitime proſequantur, etiam ſi talia committentes fuerint præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij, ordinarij, vel extraordinarij, quorumcumq. Principum ſecularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, commendarij, ſeu Vicarij fuerint. *pediũt, & ad gratias impetrãdas accedẽtes prohibent.*

15 Quiue ex eorum prætenſo officio; vel ad inſtantiam partis, aut aliorum quorumcumque perſonas eccleſiaſticas, capitulá, conuentus, & collegia eccleſiarum quarumcumque coram ſe ad ſuum tribunal audientiam, cancellariam, conſilium, vel parlamentum præter Iuris canonici diſpoſitionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directe, vel indirecte, quouis quæſito colore, necnon, qui ſtatuta, ordinationes, conſtitiones, pragmaticas, ſeu quæuis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quauis cauſſa, & quouis quæſito colore; ac etiam *15 Iudices ſæculares, qui eccleſiaſt. perſonas trahũt ad ſua tribunalia quiq. Ec-*

præ-

clesiaſticā libertatem tollāt, aut in aliquo perturbā. prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegij, vel alias quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, & ordinatis vſi fuerint, vnde libertas eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut alias quouis modo reſtringitur, ſeu noſtris & dictę ſedis, ac quarumcumque eccleſiarum iuribus quomodolibet directe vel indirecte, tacite, vel expreſſe præiudicatur:

16 Impedientes prælat. ne ſua iuriſdictione vtātur, quiq. illorū, & delegator. iudicia eludētes ad cancellarias recurrunt: 16 Necnon qui Archiepiſcopos, Epiſcopos, aliosq; ſuperiores vel inferiores Prælatos, & omnes alios quoſcunque Iudices eccleſiaſticos ordinarios quomodolibet impediunt, quo minus ſua iuriſdictione eccleſiaſtica contra quoſcunque vtantur, ſecundum quod canones, & ſacræ conſtitutiones eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini ſtatuunt, ac etiam eos, qui poſt ipſorum ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumq. ſententias & decreta, aut alias fori eccl. Iudicium eludentes ad cancellarias, & alias Curias ſęculares recurrunt, & ab illis prohibitiones & mandata, etiam pœnalia ordinarijs: aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque, qui hęc decernunt; & exequuntur, ſeu dant auxilium, conſilium: patrocinium, & fauorem in eiſdem.

17 Vſurpātes Sedis Apoſt. et quarūcūq. Ec. iuriſd. vel fructus et ſeq̄ſtrātes. 17 Quiue iuriſdictiones, ſeu fructus, redditus: & prouentus ad nos, & ſedem Apoſtolicam, & quaſcumque eccleſiaſticas perſonas ratione eccleſiarum, monaſteriorum & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorū pertinentes, vſurpant, vel etiam quauis occaſione, vel cauſa ſine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expreſſa licentia ſequeſtrant.

18 Imponentes de- 18 Quiue collectas, decimas, taleas, præſtantias, & alia onera clericis, prælatis, & alijs perſonis eccleſiaſticis, ac eorum & eccleſiarum, monaſteriorum, & aliorum

aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiuſmodi abſque ſimili Romani Pontificis ſpeciali & expreſſa licentia imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Necnon qui per ſe vel alios directe vel indirecte prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſiliũ, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcumq. ſint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiam ſi Imperiali, aut Regali prçfulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus quicumque etiam regnis, prouincijs, ciuitatibus, & terris quoquomõ prçſidẽtes & conſiliarij, & ſenatores, aut quauis etiam pontificali dignitate inſigniti. Innouantes decreta ſuper his per ſacros canones tam in Lateranenſi nouiſſime celebrato, quã alijs concilijs generalibus edita etiam cum cenſuris & pœnis in eis contentis.

cimas, & alia onera pſonis Eccleſiaſtic. Eccleſiis, monaſterijs, aut eorum fructibus.

19 Item excommunicamus & anathematizamus omnes & quoſcumque Magiſtratus & Iudices, Notarios ſcribas, executores, ſubexecutores quomodolibet ſe interponentes in cauſſis capitalibus ſeu criminalibus contra perſonas eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo ſeu ſententias contra illas proferendo, vel exequendo ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa huius ſanctæ ſedis apoſtolicæ licentia, etiam ſi talia committẽtes fuerint conſiliarij, ſenatores, præſidentes, cancellarij, vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.

19 Iudices ſæculares, q ſe iterponũt, i cauſſis capitalibus ſeu criminalib. cõtra Eccle. perſonas.

20 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos qui per ſe, ſeu alios directe vel indirectæ ſub quocunque titulo vel colore inuadere deſtruere, occupare, detinere præſumpſerint in totum vel in partem Almam Vrbem, Regnum Siciliç, Inſulas Sar-

20 Occupantes bona, aut terras Eccle-

gentibus per nos & dictam ſedem ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacumque ſcriptura in genere & in ſpecie conceſſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum, niſi in eis, etiam caſus præſentibus litteris expreſſi comprehendantur.

Abſoluere præſumētes excommunicantur.

Quod ſi forte aliqui contra tenorem præſentium talibus excōmunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorū alicui abſolutionis beneficiū impendere de facto præſumpſerint, eos excommunicationis ſententia innodamus grauius contra eos ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire nouerimus proceſſuri.

Declarantes ac proteſtantes quamcumq; abſolutionem etiam ſollemniter per nos faciendā prędictos excommunicatos ſub præſentibus comprehenſos, niſi prius a præmiſſis cum vero propoſito vlterius ſimilia non committendi, deſtiterint. Ac quoad eos, qui contra eccleſiæ libertatem, vt præmittitur, ſtatuta fecerint, niſi prius ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, & decreta huiuſmodi publice reuocauerint, & ex Archiuijs, ſeu capitularibus locis, aut libris in quibus annotata reperiūtur, deleri, & caſſari, ac nos de reuocatione huiuſmodi certiores fecerint eos non comprehendere, nec eis aliter ſuffragari; quin etiam per huiuſmodi abſolutionem, aut quoſcumq; alios actus contrarios tacitos, vel expreſſos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam noſtram, vel ſucceſſorum noſtrorum quantocumque tempore continuatam in præmiſſis omnibus & ſingulis, ac quibuſcumquæ iuribus ſedis Apoſtolicæ, ac ſanctæ Roman. Eccleſiæ vndecumq; & quandoq; quæſitis, vel quærendis nullatenus præiudicari poſſe, aut debere.

Non obſtantibus priuilegijs, indulgentijs. & litteris apoſtolicis, generalibus, vel ſpecialibus ſupradictis, vel eorum alicui, ſeu aliquibus alijs cuiuſcūq;

ordinis,

ordinis, ſtatus, vel conditionis, dignitatis, & prçheminentiæ fuerint, etiam ſi, vt præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, ſeu quauis eccleſiaſtica & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum regnis, prouincijs, ciuitatibus, ſeu locis a prædicta ſede, ex quauis cauſſa, etiam per viã contractus, aut remunerationis, & ſub quauis alia forma, & tenore, ac cum quibuſuis clauſulis, ẽt derogatoriarũ derogatorijs cõceſſis etiã continentibus, quod excommunicari, anathematizari, vel interdici non poſſint per litteras apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi; ac de ordinibus, locis, nominibus proprijs, cognominibus & dignitatibus eorum mentionem, necnon conſuetudinibus etiam immemorabilibus, ac præſcriptionibus quantumcumque longiſſimis, & alijs quibuſlibet obſeruãtijs ſcriptis, vel non ſcriptis, per quæ contra hos noſtros proceſſus, ac ſententias quominus includantur in eis ſe iuuare valeant, vel tueri.

Quæ omnia quo ad hoc eorum omnium tenores, ac ſi ad verbum, nihil penitus omiſſo insererentur præſentibus pro expreſſis habentes, penitus tollimus, & omnino reuocamus, ceteriſque contrarijs quibuſcumque.

Vt vero prçſentes noſtri proceſſus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas, ſeu membranas proceſſus ipſos continentes valuis Eccleſiæ Sancti Ioannis Lateranen. & Baſilicç Principis Apoſtolorum de Vrbe, appendi, faciemus. Vt ij quos proceſſus huiuſmodi concernunt, quod ad ipſos non peruenerint, aut quod ipſos ignorauerint, nullam poſſint excuſationem prætendere, aut ignorantiam allegare, cum non ſit veriſimile, id remanere incognitũ, quod tam patenter omnibus publicatur. Inſuper, vt proceſſus ipſi, & præſentes litteræ, ac omnia, & ſingula

gula in eis contenta, eo fiant notiora, quo in pleriſque Ciuitatibus & locis fuerint publicata. Vniuerſis, & ſingulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum ordinarijs, & prælatis vbi libet conſtitutis, per hæc ſcripta committimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictæ pręcipiendo mandamus, vt per ſe, vel alium, ſeu alios præſentes litteras, poſtquam eas receperint, ſeu earum habuerint notitiam ſemel in anno, aut ſi expedire viderint, etiam pluries in Eccleſijs ſuis, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, ſolemniter publicent, & ad Chriſti fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.

Quicūque audiūt cōfeſsiones apud ſe has litteras habeant.

Ceterum Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, alijque locorum ordinarij, & Eccleſiarum prælati, necnon rectores ceterique curam animarum exercentes, ac presbyteri ſęculares, & quorumuis ordinū regulares ad audiendas peccatorum confeſſiones, quauis auctoritate deputati tranſumptum litterarum penes ſe habeant, eaſque diligenter legere, & percipere ſtudeant. Volentes earundem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis notarij publici manu ſubſcriptis, & ſigillo iudicis ordinarij Romanę Curiæ, vel alterius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eandem prorſus fidem in iudicio & extra illud vbique locorum adhibendam fore, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innouationis, innodationis, declarationis, proteſtationis, ſublationis, reuocationis, cōmiſſionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum PETRI, & PAVLI Apo-

ſtolorum

ſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romę, apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ, milleſimo, quingenteſimo octuageſimo ſexto, tertio nonas Aprilis. Pontificatus noſtri anno primo.

Hippolytus Card. Aldobrandinus.

Io. Baptiſta Canobius.

A. de Alexijs.

ANNO à Natiuitate Domini, milleſimo, quingenteſimo octuageſimo ſexto, indictione decimaquarta, die vero tertia menſis Aprilis, Pontificatus S D.N. Domini Xyſti diuina prouidentia Papę Quinti anno primo. Retroſcriptæ litteræ Apoſtolicæ affixæ lectæ, & publicatæ fuerunt in valuis, ſiue portis Baſilicarum ſancti Ioannis Lateranenſis, & ſancti Petri principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, & aciei Campi Floræ, per nos, Io. Freile, & Nicolaum Taglietum, Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ Curſ.

Alexander Parabiachus, Mag. Curſ.

QVIBVS quidem litteris diligenter inſpectis, illas ad requiſitionem, & inſtãtiam Magnifici D. Io. Iacobi Panici, Sanctiſs. D N. Papæ, & Cameræ Apoſtolicæ Procuratoris Fiſcalis, per Marcum Antonium Brutum noſtrum & dictæ Curiæ Notarium publicum infraſcriptum tranſumi, & exemplari, ac in hanc publicam tranſumpti formam redigi mandauimus. Decernentes, & volentes, vt huic præſenti tranſumpto, iuxta earundem litterarum, & decreti in eis appoſiti formam, continentiam, & tenorem

ſorem de cetero plena, & indubia fides adhibeatur vbique locorum, ac ſi ipſę litterę originales exhibitæ, vel oſtenſæ forent. Quibus omnibus, & ſingulis auctoritatem noſtram ordinariam, ac decretum interpoſuimus, & interponimus per præſentes. In quorum fidem præſentes litteras, atque præſens publicum tranſumpti inſtrumentum exinde fieri, & per Impreſſores Camerales imprimi, ac per dictum Notarium noſtrum, & Curiæ noſtræ coram nobis ſcribam infraſcriptum ſubſcribi, & publicari mandauimus noſtrique ſoliti ſigilli impreſſione muniri iuſſimus, & fecimus. Dat. in ædibus noſtris, Anno incarnationis Dominicę, Milleſimo Quingenteſimo, octuageſimoſexto, die Tertia Aprilis. Pontificatus Santiſs. in Chriſto patris & D.N. D. Xisti diuina prouidentia papę Quinti anno primo, præſentibus ibidem DD. Pompeio Antonio, & Pompeio Valerio dictæ Curię noſtrę Notarijs, & corā nobis ſcribis teſtibus ad præmiſſa omnia & ſingula vocatis, & rogatis.

Quomodo autem in articulo mortis conſtitutus poſſit abſolui à ſententijs huius bullę, & in caſib⁹ 12. quos Xyſti 4. ponit in extrauag. Et ſi dominici. De pęnit. & rem, ſic ait Caiet. in ſummula de excom. c. 77. Nota caſus huiuſmodi dupliciter inueniri. Primò, vt non remanſerit pænitens ad ſatisfaciendum obligatus; & tunc poteſt in articulo mortis quilibet abſolui cum promiſſione, vel iuramento, quod præſentabit ſe (ſi euaſerit) valenti legitime abſoluere; non quidem pro abſolutione; ſed ad ſtandum mandatis eccleſiæ. Si autem pænitens remanſerit obligatus ad ſatisfaciendum, pręmitti debet, ſi poteſt, ſatisfactio: quod, ſi non poteſt, tunc pręſtare debet idoneam cautionem, anteq̄ abſoluatur; pro vt ipſe Papa mandat. Vocatur autem idonea cautio pignoratitia. Quod ſi hanc non poteſt, det fideiuſſoriam; & ſi hanc etiam

12. Caſus Xyſti iiij. quomō obſeruādi cū hic &c. De hoc ēt ſuperi⁹ vi deas, & præſertim pag. De hoc etiam vide D.Th.3.p

In addit. q. 8. art. 6. ad 2. non poteſt, det iuratoriam: & in hoc aduertant bene confeſſores, ne illaqueentur &c. &, quia quotannis hæc bulla cenæ poſſet innouari, curandum eſt, vt ſingulis annis ab ordinarijs, vel alia via inquiratur, an aliquid innouatum fuerit in ea, nec ne.

Quæ ſit cautio idoea. Cõfeſſ. debẽt aduertere. Nota quãto vinculo aſtringantur curati ad publicãdã hanc bullam. Sciendum eſt autem ſingulos curatores animarum quotannis teneri ad publicationem Bullę in cena domini ſub pœna peccati mortalis, & ſub eadem pœna penes ſe eam habere omnes confeſſarij, etiam regulares, procurare debent. Sed in hoc vltimo caſu, an ſemper ſit mortalis omiſſio retentionis dictæ bullæ, vide ſupra lib. 1. cap. 25. num. 4. Poſtremo ſciendum eſt nihil omnino obſtante contra ſententias contentis in dicta bulla cenæ domini; neq. etiã, vt Pius V. addidit, cuiuſuis concilij generalis canones, vide ſupra lib. 1. cap. 25. §. 3. & infra cap. 2.

QVARE. DE. VERBO. AD. VERBVM *fuerit hic Bulla hæc inſerta; & de eius antiquitate.*

Nulla lex ac nullum priuilegiũ valet contra hanc bullam. Soti error. QVoniam Greg. Papa XIII. non ſolum ſecundo ac tertio ſui pont. anno, ſed fere ſingulis annis prædictam bullam in cena Domini auxit, atque aliterquam antea per ſingula capita ordinauit, nonnullaq. verba ſubtraxit. deniq. S. D. N. Xyſtus V. mutauit aliqua, idcirco eã de verbo a'd verbũ, vt hoc anno M.D.LXXXVI. publicauit, hic inſerere placuit. & nota, Sotũ in 4. ſen. d. 22. q. 2. ar. 3 cõc. 5. eſt decept⁹, dicẽs, hãc Bullã nõ eſſe antiq̃: ſed cepiſſe anno 1420. ſub Martino V. nã antiquiſsima oĩno eſt. & illius meminit Clem. Dudũ de iud. vbi Gloſ. in verb. ſollemnes ſubdit, ter in anno huiuſmodi pceſs⁹ ꝓ nũciabãt à papa: & eadẽ Gl. i ver. gñles narrat caſ⁹, q̃ olim cõtinebãt in dicta bulla, q̃ ẽt hodie cõtinẽt; & plures alij.

NO-

NOTANDVM. SVPER. HANC. *Bullam.* *Cap.* 2.

COllige hinc, quod: quamuis regulares per ſua priuilegia, vt Xyſti 4. & Iul. 2. obtinuerint ſe poſſe abſolui à ſuis ſuperiorib⁹ ab omnibus caſibus, etiam contentis in bulla cenæ Domini, & hoc perpetuo, exceptis quattuor, aut quinque caſibus, & item, quod per dictam bullam numquam intelligat̃ reuocatum tale priuilegium; tñ, & hoc minime, vt puto, noſtris temporibus verum eſt. Quia ſi per hanc Bullam, pro vt Pius V. & Greg. XIII. declarauit, & Franciſcus Toletus è ſocietate, & familia Ieſu Theologus ſacræ pænitentiariæ ſcribendo ſenſit, priuilegium conceſſum epiſcopis Seſſ. 24. cap. Liceat, quã tum ad id. quod concernit bullam in cena dñi per eã dem bullã reuocatũ eſt, & idē ſenſit Ioſephus Angles lib. Flor. Theol. quęſt. Franc. Pegna ſuper Direct. Inquis. Dñs Maiolus tract. de irregul. Simanc Cath. inſt. ver. Abſolutio, & Camp. ad Zanh. addit cap. 34. in princ. & in fine §. ſed hæc: certe multo magis pręfatum priuilegium regularium erit reuocatum: cum ibi Papa magis alia priuilegia reuocare intendat, q̃ ea, quæ in conc. Trid. expreſſe ſancita ſunt. Item cũ Papa valeat reuocare, da mihi tu formulam verborũ. Sub qua fatearis, Papam vere reuocaſſe, & ego eam tibi ampliſſime in hac bulla demonſtrabo. Vnde etiam in compendio priuilegiorum de hac re à ſuo collectore olim dubitatum fuit, aſſeruitque, quotannis debere ſuperiores ordinũ accedere ad Papam, vt mentem ſuã ſuper hanc rē aperiat. Alias abſolutus regularis ſuper aliquo caſu contento in dicta bulla ab alio, quam à Papa, ſeu ab eius deputatis, non erit in foro conſcientiæ tutus, de hac re vide, etiam ſupra lib. 1. cap. 25. §. 9. pag. 46. & 53.

ALII CASVS EXCOMMVNICATIONVM. NON. RESERVATI. IN BVLLA. CENÆ. DOMINI.

Sed tamen reſeruati Summo Pontifici iure Canonum, Hi ſunt.

EX. DECRETO. ET. *Decretalibus, Cap. 3.*

QVi ſuadẽte Diabolo hui⁹ ſacrilegij reatũ incurrerit, vt man⁹ violẽtas in clericũ, vel monachũ iniecerit anathematis vinculo ſubiaceat, & nullus epiſcop. illũ ꝑſumat abſoluere (niſi mortis vrgente periculo) donec Apoſt. ꝑſentet conſpectui, & eius mãdatũ ſuſcepiat, c. 29. Si quis Decr. pars 2. cap. 17 huius can. ecceptiones vide in gl. eiuſd. can.

Item, qui ad hanc rem præſtat conſilium, auxiliũ, vel fauorem, cap. Mulieres. De ſent. excom. lib. 5. decretal. tit. 39. cap. 6.

Etiam ſi clericus habeat ſolum primam tonſuram, ſecundum omnes doctores.

Etiam ſi ſit conuerſus religioſus, aut etiam Monialis, aut conuerſa. Cap. de Monialibus, eod. tit.

Præterea etiam ſi monachus ſit ſolum Nouitius, cap. Religioſo eod. tit. lib. ſexto.

Item

Item iudex eccleſiaſticus, aut Abbas, qui clericum, Monachum, aut conuerſum per laicum verberari faciunt, etiam ſi hoc fiat cauſſa diſciplinæ regularis, cap. vniuerſitatis eod. tit. & item præfatus laicus percutiens cauſſa diſciplinæ, ibidem.

Item, detinens clericum, etiam ſine læſione in cuſtodia publica, vel priuata, vel etiam detrudens in vincula, cap. Nuper. eodem tit.

Item, ſi ratum tantummodo quis habeat iniectionem manus violentæ in clericum, vel monachum, cap. Cum quis, eodem tit. lib. ſexto.

Item, Iniiciens manus violentas ſeu iniurioſas in eoſdem, licet velint, & ad hoc conſentiant, ſponte ſua corpora ſupponant percuſſionibus pro ſatisfactione offenſæ laico factæ; ſeruando morem patriæ, quem inter ſe laici obſeruant, huiuſmodi enim manus iniectio, etſi non violentia, tamen iniurioſa in ordine videtur. eod. tit. 19. cap. 36. lib. 5. contingit.

2 Clerici, qui ſcienter, & ſponte in diuinis participant cum excommunicatis à Papa, ipſos in officio recipiendo. cap. Significauit, eod. tit.

Huc ſpectaret cap. Ita quorumdam, cum alijs. extra. De Iudæ. ſed de eis late vide inferius ſub n. 105. *Nota.*

3 Qui ſcienter in crimine crimınoſo communicat cum eo, qui nominatim excommunicatus eſt, conſiliũ, auxiliũ, vel fauorẽ illi dãdo. cap. Nuper. de ſent. excom. Pro quo etiã vide cap. Si concubinæ, eod. tit. *Hæc partim eſt papalis, & partim epiſcopalis.*

Nota, quod vbicunque in margine videris ſic impreſſum, videlicet [cum priuatione, & inhabilitatione] ſignificatur, vltra excommunicationem, additam eſſe pœnam, ipſo facto priuationis beneficiorum, aut officiorũ, cũ inhabilitatione ad illa, & aliqñ ad alia oĩa ſimilia, vel diſſimilia obtinẽda: Et ꝑinde, caſu aliquo incidẽte, ipſa extrauagãs legẽda erit, & ab oĩb⁹ pœnis abſolutio ab habẽte facultatẽ petẽda erit. *Notãdũ.*

EX SEXTO DECRETALIVM

Cap. 4.

Hæc potest eſſe etiam epiſcopalis, ſed vide textum.

4 **I**Lle, qui propter mortis articulum abſolutus ab excommunicatione Papali, poſtquam con ualuerit, quam cito commode poteſt, contemnit ſe præſentare. cap. eos qui de Sent. excom.

5 Item qui hoſtiliter S.R.E. Card. fuerit in ſecu tus, vel percuſſerit, aut ceperit, &c. cap. Felicis, de pœnis, Pius V. ampliauit. At hodie eſt in Bulla Cœnæ Domini.

6 Qui nullo ſedis Apoſtol. conceſſu aſſentiunt nominationi, aut electioni Senatoris vrbis Romæ, aut eius, qui ipſius vrbis gubernationi præeſſe debet. cap. Fundamenta, de elect.

EX CLEMENTINIS

Cap. 5.

7 **Q**Vi iniurioſè, vel temere aliquem epiſcoporum percuſſerit, ceperit, vel bandiuerit, vel fieri mandauerit, aut facta ab alijs rata habuerit, vel conſilium, auxilium, vel fauorem dederit. cap. ſi quis, de pœnis. Hodie eſt in Bulla Cœnæ Domini.

8 Inquiſitores, & ſanctæ inquiſitionis miniſtri odio, gratia, vel queſtu, alioue commodo ducti, qui in hæreticis inquirendis negligentes ſunt, vel falsò hæreſim imponunt. cap. multorum. de hæret.

Sententijs, ideſt excommunicationibus, uide Card.

9 Religioſi, qui abſoluunt excommunicatos à canone, vel abſoluunt à ſententijs promulgatis in conſtitutionibus prouincialibus, aut Synhodalib⁹, de priuil. cap. Religioſi, eidem cenſuræ ſubiacent, ſi præſumant abſoluere à culpa, & pœna, cap. eod.

10 Religioſi, qui, non impetrata à parochis facultate, Sacramenta Euchariſtiæ, aut extremæ vnctionis miniſtrant, aut matrimonium ſollemnizant. cap. religioſi. de priuileg.

11 Religioſi, & clerici ſæculares, qui alios inducũt ad vouendum, promittendumue, vt in ſuis Eccleſijs ſepulturas eligant, vel iam electas ne mutent. cap. cupientes. de pœnis.

12 Qui prohibent, quominus publice excommunicati, interdictiue de eccleſia exeant, quo tempore Miſſæ ſacrificium fit, ſi eis à celebrantibus denunciatum ſit, vt de eccleſia abeant. cap. Grauis de ſenten. excom.

13 Excommunicati, interdictiue publice, ſi à celebrantibus moniti fuerint, vt de eccleſia exeant, idque facere recuſarint, neglexerintue, cap. eod. vt ſupra.

14 Principes, & illuſtres viri, qui interdicti generalis tempore cogunt aliquem ſacerdotem celebrare, cap. Grauis de ſent. excom.

IN. EXTRAVAGANTIBVS Cap. VI.

15 Qui corpus mortuum in fruſtra incidunt, & in aqua coquunt, vt oſſa ſeparent à carnibus. Boniſ. 8. in extrauag. de ſepult. cap. 1. *Anotomiſtæ publici nõ comprehendũtur.*

16 Qui interdictum ab apoſtolica ſede promulgatũ violant cap. Etſi dominici, de pænit. & remiſſ.

Item conſpirantes in perſonam Rom. Pontificis, ibidem.

17 Qui aliquid ex pacto dat, aut recipit pro ingreſſu religionis. cap. ſane ne in vinea, de ſimonia.

18 Qui dant, recipiuntve quomodocunque aliquid ſimoniace in ordine ſuſcipiendo: aut beneficio conſequendo. Paulus 2. Cum deteſtabile de Simon. *Cum priuat. & inhabil.*

& Mart. V. in Concil. Conſtant. cap. multæ. Hoc idẽ confirmatur in conc. Later. conſtit ſeſſ. 9. & Conc. Triden. ſeſſ. 24. cap. 14. de Ref. & Pius V. cum primum, & Xyſt. 4. & ſi dominici, de pœnit. & remiſſ. & per Bullam Pij V. ſunt etiam inhabiles ad alia beneficia obtinenda, tam ſimilia, quam diſſimilia.

Item qui in dicta ſimonia mediatores, procuratoresue extiterint. ibidem. vt ſupra, Paul. 2.

19 Religioſi mendicantes, qui transeunt ad ordinem non mendicantium, facultate à ſummo Pontefice non impetrata, præterquam ad ordinem Carthuſienſium Mart. V. viam ambitioſę de regul. & trans. ad relig.

Item, qui eos in ſuos ordines adſcribunt. cap. eod. vt ſupra.

20 Qui Cardinalium, & aliorum in conclaui exiſtentium, vel etiam ipſius electi in Papam, domos, res, & bona eorum violenter inuadere, recipere, occupare, & transportare prę ſumunt; & qui ad id conſilium, auxilium, vel fauorem præſtare præſumpſerint. in conc. Conſt. ſeſſ. 41. cap. omnis ętas.

Isti casui dicuntur esse 12. & Caiet. ponit c. 17 in sumula

21 Confeſſores, qui abſoluunt excommunicatos à caſibus, & cenſuris, quę in extrauaganti Xyſti quarti reſeruantur; cuius initium eſt: Et ſi dominici, de pænit. & remiſſ. tit. extrau. comm.

22 Qui aſſerere audent in hæreſim, aut in peccatum mortale eos incurrere, qui Beat. Virginem ab originali peccato fuiſſe præſeruatam, dicunt, & contra Xyſt. 4. Graue nimis in extrau. comm. & Concilium Trident. ſeſſ. 5. in fine decreti de peccato originali. Vide quæ addidit Pius V. in extr. ſup ſpecula.

Cum priuat. & inhabilit.

Item, qui libros, in quibus hoc aſſeritur pro veris legere, tenere, habereue auſi fuerint, in ead. extrauag.

23 Qui dant, accipiuntue, promittunt, acceptant, paciſcunturue aliquid, vt in Cur. Roman. iuſtitiam, vel

vel gratiam alicuius rei obtineant.

Qui item huius criminis reos non denunciant, Bonifac. 8. De ſentent. excommunic. cap 1 Hæc excommunicatio fuerat reuocata, ſed Gregor. XIII. eam innouauit, & extendit ad audentes qualecunque facinus, & ad dantes conſilium, auxilium, vel fauorem. Quos omnes omni beneficio, & officio eccleſiaſtico, & ſæculari ipſo iure priuatos eſſe declarat, ac perpetuo infames, ac inhabiles ad illa, & alia eſſe vult. Extrau. Ab ipſo.

24 Cardinales, qui ſede vacante, conſtitutioni de electione Rom Pont. ſine ſimonia facienda contrauenire præſumpſerint. Iul. 2. cum tam diuinum in conc. Later. ſeſſ. 5. Et Cardinales, qui aliquem elegerint ſimoniace, ſunt à ſuis ordinibus, dignitatibus, & beneficijs abſque alia declaratione priuati. At mediatores, quicunque fuerint, ſunt etiam vltra præfata, ad illa, & ſimilia inhabiles. *Cum priuat & inhabilit.*

25 Qui monaſteria ingrediuntur monialium ordinis prædicatorum, Franciſcinorumue in caſibus non conceſſis. Bonif. 9. & Eug. 4. in priuilegijs vnius, & alterius ordinis, & vide infra excom. 192.

26 Omnes illi, & præſertim impreſſores, & bibliopolæ, qui aliquod opus, vel librum, vel ſcriptum denouo compoſitum, & Bononiæ impreſſum auſi fuerint intra ſpatium decem annorum à prima editione computandorum, imprimere, aut venalia in officinis habere, aut imprimi per alios facere ſine licentia deputatorum Bononiæ; & eſt papalis abſolutio. Greg. XIII. dum nobis. Inquiſitoribus verò mandatur in virtute ſanctæ obedientiæ, ne permittant tales libros imprimi.

27 Contra omnes, & ſingulas mulieres, etiam Duciſſas, quæ prætextu licentiarum in hanc vſque diem, hoc eſt. 1575. menſis Iunij, à ſede apoſtolica

ſeu

ſeu eius legatis, ſibi conceſſarum ingredi audent monaſteria, domos, & loca monialium, ac etiam virorum quorumuis ordinũ. Greg. XIII. vbi gratiæ; & eſt Papalis abſolutio, vide infra excom. num. 140.

Cum priuat. & inhabil. 28 Contra abbatiſſas, abbates conuentus, & aliorum ſuperiores vtriuſque ſextus, & alias perſonas quocunque nomine vocentur, quæ pretextu huiuſmodi licentiarum ingredi facient, vel permittent, ibid. & vlterius incurrunt ipſo facto in priuationem, & inhabilitatem dignitatum, officiorum, ac beneficiorũ ſuorum ad illa, & ad alia in poſterum, ibid.

Cum priuat. & inhabil. 29 Contra quaſcunque perſonas eccleſiaſticas, ac itẽ ſæculares, ac quorumuis ordinũ regulares, quæ prætexu licentiæ ſibi datæ ab epiſcopis, ſeu ſuperioribus propter caſus neceſſarios iuxta Conc. Trid. tamen pro libito, & extra neceſſitates vrgentes, monaſteria monialiũ ingredi præſumũt ibid. infra excõ 93.

Cum priuat & inhabil. 30 Contra item moniales, quæ perſonas qualcunq; habentes licentias ab epiſcopis, aut ſuperioribus duntaxat pro neceſſitatibus vrgentibus: tamen extra eas præſumunt aliter admittere, ibid.

Notandũ ſingulare. Igitur, qui ingrederetur monaſteria monialium ſi ne prætextu licentiarum huiuſmodi, non incurreret, niſi in excommunicationem latam in conc. Tridet.

Item moniales admittentes ſine dicto prætextu, nullam in cenſuram incurrerent: ſed peccarent tantum mortaliter, propter conſenſum in actum; qui eſt mortale peccatum.

Cautio. Aduertant tamen confeſſarij monialium, & earũ medici, ſeu chirurgi, ac alij communiter conſcripti, ac licentiati, ne extra caſus vrgentes ingrediantur monaſteria monialiũ. Et item caueant moniales, ne tales conſcriptos admittant extra dictos caſus, alias incurrunt omnes in cenſuras, ac pœnas ſupradictas, &

Mod° præſcriptus e. caueant ordinarij, ne ingrediãtur niſi modo præſcri-

pto

o à Gregorio xiij. alias, incurrunt cenſuras vt ibi. *piſcopis, quo ad ingreſſum.*
31 Qui ad ſepulcrum domini accedunt ſine licentia Papæ, in libro pœnitentiariæ habetur, vt refert Archiep. Flor. par. 3. tit. 25. c. 30. infra excom. nũ. 169.
32 Cardinales ſanctæ rom. eccl. qui aliquid patefaciunt vetitum in conſiſtorio à Papa reuelari; vnde aliquid præiudicij, vel ſcandali naſcitur, Leo. x. ſeſſ. 9. in Conc. Later.
33 Qui in ſermonibus, & in prædicationibus miracula falſa, incertaue populo prędicant. Qui item prophetias ex ſacra ſcriptura deſumptas prædicare audent: eccleſiæue prelatis, aut ſuis ſuperioribus detrahere auſi fuerint. Leo x. in conc. Later. ſeſſ. 11.
34 Quicunque miniſtri Papæ, & omnes officiales, etiam epiſcopali dignitate fulgentes, præter Cardinales, in terris eccleſiæ exercentes officium quodcunque, accipiunt munera: præter comeſtibilia, & potabilia, quæ triduo conſumi poſſint, & ſimiliter dantes, & tenentur illud reſtituere, Paul. 3. munera. *Huc ſpectat excõ. 173. §. fi. An antẽ.*

CASVS. EXCOMMVNICATIONIS Epiſcopis iure Canonum reſeruati.

EX DECRETO. ET. DECRETALIBVS. Cap. 1.

35 PRincipes, & Iudices, qui ter admoniti negligunt clericis iuſtitiam facere 23. quæſt. 5. cap. Adminiſtratores. Item laici qui oblationes de ſacris eccleſijs auferre moliti fuerint, cap. fin. x. q. 1.

36 Qui

ordinis, ſtatus, vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, etiam ſi, vt præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, ſeu quauis eccleſiaſtica & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum regnis, prouincijs, ciuitatibus, ſeu locis a prædicta ſede, ex quauis cauſa, etiam per viã contractus, aut remunerationis, & ſub quauis alia forma, & tenore, ac cum quibuſuis clauſulis, ẽt derogatoriarũ derogatorijs cõceſſis etiã continentibus, quod excommunicari, anathematizari, vel interdici non poſſint per litteras apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi; ac de ordinibus, locis, nominibus proprijs, cognominibus & dignitatibus eorum mentionem, necnon conſuetudinibus etiam immemorabilibus, ac præſcriptionibus quantumcumque longiſſimis, & alijs quibuſlibet obſeruãtijs ſcriptis, vel non ſcriptis, per quæ contra hos noſtros proceſſus, ac ſententias quominus includantur in eis ſe iuuare valeant, vel tueri.

Quæ omnia quo ad hoc eorum omnium tenores, ac ſi ad verbum, nihil penitus omiſſo infererentur præſentibus pro expreſſis habentes, penitus tollimus, & omnino reuocamus, ceteriſque contrarijs quibuſcumque.

Vt vero præſentes noſtri proceſſus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas, ſeu membranas proceſſus ipſos continentes valuis Eccleſiæ Sancti Ioannis Lateranen. & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, appendi, faciemus. Vt ij quos proceſſus huiuſmodi concernunt, quod ad ipſos non peruenerint, aut quod ipſos ignorauerint, nullam poſſint excuſationem prætendere, aut ignorantiam allegare, cum non ſit veriſimile, id remanere incognitũ, quod tam patenter omnibus publicatur. Inſuper, vt proceſſus ipſi, & præſentes litteræ, ac omnia, & ſingula

gula in eis contenta, eo fiant notiora, quo in pleriſque Ciuitatibus & locis fuerint publicata. Vniuerſis, & ſingulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum ordinarijs, & prælatis vbi libet conſtitutis, per hæc ſcripta committimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictæ præcipiendo mandamus, vt per ſe, vel alium, ſeu alios præſentes litteras, poſtquam eas receperint, ſeu earum habuerint notitiam ſemel in anno, aut ſi expedire viderint, etiam pluries in Eccleſijs ſuis, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, ſolemniter publicent, & ad Chriſti fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.

Quicūque audiūt cōfeſsiones apud ſe has litteras habeant.

Ceterum Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, alijque locorum ordinarij, & Eccleſiarum prælati, necnon rectores ceterique curam animarum exercentes, ac presbyteri ſęculares, & quorumuis ordinū regulares ad audiendas peccatorum confeſſiones, quauis auctoritate deputati tranſumptum litterarum penes ſe habeant, eaſque diligenter legere, & percipere ſtudeant. Volentes earundem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis notarij publici manu ſubſcriptis, & ſigillo iudicis ordinarij Romanę Curiæ, vel alterius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eandem prorſus fidem in iudicio & extra illud vbique locorum adhibendam fore, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innouationis, innodationis, declarationis, proteſtationis, ſublationis, reuocationis, cōmiſſionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum PETRI, & PAVLI Apoſtolorum

ſtorem de cetero plena, & indubia fides adhibeatur vbique locorum, ac ſi ipſę litterę originales exhibitę, vel oſtenſæ forent. Quibus omnibus, & ſingulis auctoritatem noſtram ordinariam, ac decretum interpoſuimus, & interponimus per præſentes. In quorum fidem præſentes litteras, atque præſens publicum tranſumpti inſtrumentum exinde fieri, & per Impreſſores Cameralęs imprimi, ac per dictum Notarium noſtrum, & Curiæ noſtræ coram nobis ſcribam infraſcriptum ſubſcribi, & publicari mandauimus noſtrique ſoliti ſigilli impreſſione muniri iuſſimus, & fecimus. Dat. in ædibus noſtris, Anno incarnationis Dominicę, Milleſimo Quingenteſimo, octuageſimoſexto, die Tertia Aprilis. Pontificatus Santiſs. in Chriſto patris & D.N.D. Xiſti diuina prouidentia papę Quinti anno primo, præſentibus ibidem DD. Pompeio Antonio, & Pompeio Valerio dictæ Curię noſtrę Notarijs, & corā nobis ſcribis teſtibus ad præmiſſa omnia & ſingula vocatis, & rogatis.

Quomodo autem in articulo mortis conſtitutus poſſit abſolui à ſententijs huius bullę, & in caſib⁹ 12. quos Xyſti 4. ponit in extrauag. Et ſi dominici. De pęnit. & rem, ſic ait Caiet. in ſummula de excom, c. 77. Nota caſus huiuſmodi dupliciter inueniri. Primò, vt non remanſerit pænitens ad ſatisfaciendum obligatus; & tunc poteſt in articulo mortis quilibet abſolui cum promiſſione, vel iuramento, quod præſentabit ſe (ſi euaſerit) valenti legitime abſoluere; non quidem pro abſolutione; ſed ad ſtandum mandatis eccleſiæ. Si autem pænitens remanſerit obligatus ad ſatisfaciendum, pręmitti debet, ſi poteſt, ſatisfactio: quod, ſi non poteſt, tunc pręſtare debet idoneam cautionem, anteq̄ abſoluatur; pro vt ipſe Papa mandat. Vocatur autem idonea cautio pignoratitia. Quod ſi hanc non poteſt, det fideiuſſoriam; & ſi hanc etiam

12. Caſus Xyſti iiij. quomō obſeruādi cū hic &c. De hoc ēt ſuperi⁹ videas, & præſertim pag. De hoc etiam vide D.Th.3.P

In addit. q. 8. art. 6. ad 2. non poteſt, det iuratoriam: & in hoc aduertant bene confeſſores, ne illaqueentur &c. &, quia quotannis hæc bulla cenæ poſſet innouari, curandum eſt, vt ſingulis annis ab ordinarijs, vel alia via inquiratur, an aliquid innouatum fuerit in ea, nec ne.

Quæ ſit cautio idõea. Cõfeſſ. debẽt aduertere. Sciendum eſt autem ſingulos curatores animarum quotannis teneri ad publicationem Bullę in cena domini ſub pœna peccati mortalis, & ſub eadem pœna penes ſe eam habere omnes confeſſarij, etiam regulares, procurare debent. Sed in hoc vltimo caſu, an ſemper ſit mortalis omiſſio retentionis dictæ bullæ, vide ſupra lib. 1. cap. 25. num. 4. Poſtremo ſciendum eſt nihil omnino obſtante contra ſententias contentis in dicta bulla cenæ domini; neq. etiã, vt Pius V. addidit, cuiuſuis concilij generalis canones, vide ſupra lib. 1. cap. 25. §. 3. & infra cap. 2.

Nota quãto vinculo aſtringantur curati ad publicãdã hanc bullam.

QVARE. DE. VERBO. AD. VERBVM *fuerit hic Bulla hæc inſerta; & de eius antiquitate.*

Nulla lex ac nullum priuilegiũ valet contra hanc bullam. Soti error.

QVoniam Greg. Papa XIII. non ſolum ſecundo ac tertio ſui pont. anno, ſed fere ſingulis annis prædictam bullam in cena Domini auxit, atque aliterquam antea per ſingula capita ordinauit, nonnullaq. verba ſubtraxit. deniq. S. D. N. Xyſtus V. mutauit aliqua, iccirco eã de verbo ad verbũ, pvt hoc anno M.D.xxcvi. publicauit, hic inſerere placuit. & nota, Sotũ in 4. ſen. d. 22. q. 2. ar. 3 cõc. 5. eſt decept⁹, dicẽs, hãc Bullã nõ eſſe antiq̃: ſed cepiſſe anno 1420. ſub Martino v. nã antiquiſsima oĩno eſt. & illius meminit Clem. Dudũ de iud. vbi Gloſ. in verb. ſollemnes ſubdit, ter in anno huiuſmodi ꝓceſs⁹ ꝓ nũciabat à papa: & eadẽ Gl. i ver. gñles narrat cas⁹, q̃ olim cõtinebãt in dicta bulla, q̃ ẽt hodie cõtinẽt, & plures alij.

NO-

NOTANDVM. SVPER. HANC. *Bullam.* *Cap.* 2.

COllige hinc, quod: quamuis regulares per ſua priuilegia, vt Xyſti 4. & Iul. 2. obtinuerint ſe poſſe abſolui à ſuis ſuperioribꝰ ab omnibus caſibus, etiam contentis in bulla cenæ Domini, & hoc perpetuo, exceptis quattuor, aut quinque caſibus, & item, quod per dictam bullam numquam intelligatũ reuocatum tale priuilegium; tñ, & hoc minime, vt puto, noſtris temporibus verum eſt. Quia ſi per hanc Bullam, pro vt Pius V. & Greg. XIII. declarauit, & Franciſcus Toletus è ſocietate, & familia Ieſu Theologus ſacræ pœnitentiariæ ſcribendo ſenſit, priuilegium conceſſum epiſcopis Seſſ. 24. cap. Liceat, quã cum ad id. quod concernit bullam in cena dñi per eã dem bullã reuocatũ eſt, & idẽ ſenſit Ioſephus Angles lib. Flor. Theol. quęſt. Franc. Pegna ſuper Direct. Inquis. Dñs Maiolus tract. de irregul. Simanc Cath. inſt. ver. Abſolutio, & Camp. ad Zanh. addit cap. 34. in princ. & in fine §. ſed hæc: certe multo magis pręfatum priuilegium regularium erit reuocatum: cum ibi Papa magis alia priuilegia reuocare intendat, q̃ ea, quæ in conc. Trid. expreſſe ſancita ſunt. Item cũ Papa valeat reuocare, da mihi tu formulam verborũ Sub qua fatearis, Papam vere reuocaſſe, & ego eam tibi ampliſſime in hac bulla demonſtrabo. Vnde etiam in compendio priuilegiorum de hac re à ſuo collectore olim dubitatum fuit, aſſeruitque, quotannis debere ſuperiores ordinũ accedere ad Papam, vt mentem ſuã ſuper hanc rẽ aperiat. Alias abſolutus regularis ſuper aliquo caſu contento in dicta bulla ab alio, quam à Papa, ſeu ab eius deputatis, non erit in foro conſcientiæ tutus, de hac re vide, etiam ſupra lib. 1. cap. 25. §. 9. pag. 46. & 53.

ALII. CASVS EXCOMMVNICATIONVM. NON. RESERVATI. IN BVLLA. CENÆ. DOMINI.

Sed tamen reſeruati Summo Pontifici iure Canonum, Hi ſunt.

EX. DECRETO. ET. *Decretalibus*, Cap. 3.

QVi ſuadẽte Diabolo hui⁹ ſacrilegij reatũ incurrerit, vt man⁹ violẽtas in clericũ, vel monachũ iniecerit anathematis vinculo ſubiaceat, & nullus epiſcop. illũ p̄ſumat abſoluere (niſi mortis vrgente periculo) donec Apoſt p̄ſentet̃ conſpectui, & eius mãdatũ ſuſcepiat, c. 29. Si quis Decr. pars 2. cap. 17 huius can. ecceptiones vide in gl. eiuſd. can.

Item, qui ad hanc rem præſtat conſilium, auxiliũ, vel fauorem, cap. Mulieres. De ſent. excom. lib. 5. decretal. tit. 39. cap. 6.

Etiam ſi clericus habeat ſolum primam tonſuram, ſecundum omnes doctores.

Etiam ſi ſit conueſus religioſus, aut etiam Monialis, aut conuerſa. Cap. de Monialibus, eod. tit.

Præterea etiam ſi monachus ſit ſolum Nouitius, cap. Religioſo eod. tit. lib. ſexto.

Item iudex eccleſiaſticus, aut Abbas, qui clericum, Monachum, aut conuerſum per laicum verberari faciunt, etiam ſi hoc fiat cauſſa diſciplinæ regularis, cap. vniuerſitatis eod. tit. & item præfatus laicus percutiens cauſſa diſciplinæ, ibidem.

Item, detinens clericum, etiam ſine læſione in cuſtodia publica, vel priuata, vel etiam detrudens in vincula, cap. Nuper. eodem tit.

Item, ſi ratum tantummodo quis habeat iniectionem manus violentæ in clericum, vel monachum, cap. Cum quis, eodem tit. lib. ſexto.

Item, Iniiciens manus violentas ſeu iniurioſas in eoſdem, licet velint, & ad hoc conſentiant, ſponte ſua corpora ſupponant percuſſionibus pro ſatisfactione offenſæ laico factæ; ſeruando morem patriæ, quem inter ſe laici obſeruant, huiuſmodi enim manus iniectio, etſi non violentia, tamen iniurioſa in ordiné videtur. eod. tit. 19. cap. 36. lib. 5. contingit.

2 Clerici, qui ſcienter, & ſponte in diuinis participant cum excommunicatis à Papa, ipſos in officio recipiendo. cap. Significauit, eod. tit.

Huc ſpectaret cap. Ita quorumdam, cum alijs. extra. De Iudæ. ſed de eis late vide inferius ſub n. 105. *Nota.*

3 Qui ſcienter in crimine crimioſo communicat cum eo, qui nominatim excommunicatus eſt, conſiliũ, auxiliũ, vel fauoré illi dãdo. cap. Nuper. de ſent. excom. Pro quo etiã vide cap. Si concubinæ, eod. tit. *Hæc partim eſt papalis, & partim epiſcopalis.*

Nota, quod vbicunque in margine videris ſic impreſſum, videlicet [cum priuatione, & inhabilitatione] ſignificatur, vltra excommunicationem, additam eſſe pœnam, ipſo facto priuationis beneficiorum, aut officiorũ, cũ inhabilitatione ad illa, & aliqñ ad alia oĩa ſimilia, vel diſſimilia obtinẽda: Et ꝑinde, ca ſu aliquo incidẽte, ipſa extrauagãs legẽda erit, & ab eib⁹ pœnis abſolutio ab habẽte facultaté petẽda erit. *Notãdũ.*

EX SEXTO DECRETALIVM

Cap. 4.

Hæc poteſt eſſe etiam epiſcopalis, ſed vide textum.

4 ILle, qui propter mortis articulum abſolutus ab excommunicatione Papali, poſtquam co[n]ualuerit, quam cito commode poteſt, contemnit ſe præſentare. cap. eos qui de Sent. excom.

5 Item qui hoſtiliter S. R. E. Card. fuerit in ſecutus, vel percuſſerit, aut ceperit, &c. cap. Felicis, de pœnis, Pius V. ampliauit. At hodie eſt in Bulla Cenæ Domini.

6 Qui nullo ſedis Apoſtol. conceſſu aſſentiunt nominationi, aut electioni Senatoris vrbis Romæ, aut eius, qui ipſius vrbis gubernationi præeſſe debet, cap. Fundamenta, de elect.

EX. CLEMENTINIS

Cap. 5.

7 QVi iniurioſe, vel temere aliquem epiſcoporum percuſſerit, ceperit, vel bandiuerit, vel fieri mandauerit, aut facta ab alijs rata habuerit, vel conſilium, auxilium, vel fauorem dederit. cap. ſi quis, de pœnis. Hodie eſt in Bulla Cenæ Domini.

8 Inquiſitores, & ſanctæ inquiſitionis miniſtri odio, gratia, vel queſtu, alioue commodo ducti, qui in hæreticis inquirendis negligentes ſunt, vel falſò hæreſim imponunt. cap. multorum. de hæret.

Sententijs, id eſt excommunicationibus, uide Card.

9 Religioſi, qui abſoluunt excommunicatos à canone, vel abſoluunt à ſententijs promulgatis in conſtitutionibus prouincialibus, aut Synhodalib⁹, de priuil. cap. Religioſi, eidem cenſuræ ſubiacent, ſi præſumant abſoluere à culpa, & pœna, cap. eod.

10 Religioſi, qui, non impetrata à parochis facultate, Sacramenta Euchariſtiæ, aut extremæ vnctionis miniſtrant, aut matrimonium ſollemnizant. cap. religioſi. de priuileg.

11 Religioſi, & clerici ſæculares, qui alios inducũt ad vouendum, promittendumue, vt in ſuis Eccleſijs ſepulturas eligant, vel iam electas ne mutent. cap, cupientes. de pœnis.

12 Qui prohibent, quominus publice excommunicati, interdictiue de eccleſia exeant, quo tempore Miſſæ ſacrificium fit, ſi eis à celebrantibus denunciatum fit, vt de eccleſia abeant. cap. Grauis de ſenten. excom.

13 Excommunicati, interdictiue publice, ſi à celebrantibus moniti fuerint, vt de eccleſia exeant, idque facere recuſarint, neglexerintue, cap. eod. vt ſuprà.

14 Principes, & illuſtres viri, qui interdicti generalis tempore cogunt aliquem ſacerdotem celebrare, cap. Grauis de ſent. excom.

IN. EXTRAVAGANTIBVS Cap. VI.

15 Qui corpus mortuum in fruſtra incidunt, & in aqua coquunt, vt oſſa ſeparent à carnibus. Boni f. 8. in extrauag. de ſepult. cap. 1. *Anotomiſtæ publici nõ comprehendũtur.*

16 Qui interdictum ab apoſtolica ſede promulgatũ violant cap. Etſi dominici, de pænit. & remiſſ.

Item conſpirantes in perſonam Rom. Pontificis, ibidem.

17 Qui aliquid ex pacto dat, aut recipit pro ingreſſu religionis. cap. ſane ne in vinea, de ſimonia.

18 Qui dant, recipiuntve quomodocunque aliquid ſimoniace in ordine ſuſcipiendo: aut beneficio conſequendo. Paulus 2. Cum deteſtabile de Simon. & Mart. *Cum priuat. & inhabil.*

& Mart. V. in Concil. Conſtant. cap. multæ. Hoc idẽ confirmatur in conc. Later. conſtit ſeſſ. 9. & Conc. Triden. ſeſſ. 24. cap. 14. de Ref. & Pius V. cum primum. & Xyſti 4. & ſi dominici, de pœnit. & remiſſ. & per Bullam Pij V. ſunt etiam inhabiles ad alia beneficia obtinenda, tam ſimilia, quam diſſimilia.

Item qui in dicta ſimonia mediatores, procuratores ue extiterint. ibidem. vt ſupra, Paul. 2.

19 Religioſi mendicantes, qui tranſeunt ad ordinem non mendicantium, facultate à ſummo Pont. non impetrata, præterquam ad ordinem Carthuſienſium Mart. V. viam ambitioſę de regul. & trans. ad relig.

Item, qui eos in ſuos ordines adſcribunt. cap. eod. vt ſupra.

20 Qui Cardinalium, & aliorum in conclaui exiſtentium, vel etiam ipſius electi in Papam, domos, res, & bona eorum violenter inuadere, recipere, occupare, & transportare pręſumunt; & qui ad id conſilium, auxilium, vel fauorem præſtare præſumpſerint. in conc. Conſt. ſeſſ. 41. cap. omnis ętas.

Iſti caſus dicuntur eſſe 12. & Caiet. ponit c. 17 in ſumula

21 Confeſſores, qui abſoluunt excommunicatos à caſibus, & cenſuris, quę in extrauaganti Xyſti quar ti reſeruantur, cuius initium eſt, Et ſi dominici, de pœnit. & remiſſ. tit. extrau. comm.

22 Qui aſſerere audent in hæreſim, aut in peccatum mortale eos incurrere, qui Beat. Virginem ab originali peccato fuiſſe præſeruatam, dicunt, & contra. Xyst. 4. Graue nimis in extrau. comm. & Concilium Trident. ſeſſ. 5. in fine decreti de peccato originali. Vide quæ addidit Pius V. in extr. ſup ſpecula.

Cum priuat. & inhabilit.

Item, qui libros, in quibus hoc aſſeritur pro veris legere, tenere, habereue auſi fuerint, in ead. extrauag.

23 Qui dant, accipiuntue, promittunt, acceptant, paciſcunturue aliquid, vt in Cur. Roman. iuſtitiam, vel

vel gratiam alicuius rei obtineant.

Qui item huius criminis reos non denunciant, Bonifac. 8. De ſentent. excommunic. cap 1 Hæc excommunicatio fuerat reuocata, ſed Gregor. XIII. eam innouauit, & extendit ad audentes qualecunque facinus, & ad dantes conſilium, auxilium, vel fauorem. Quos omnes omni beneficio, & officio eccleſiaſtico, & ſæculari ipſo iure priuatos eſſe declarat, ac perpetuo infames, ac inhabiles ad illa, & alia eſſe vult. Extrau. Ab ipſo.

24 Cardinales, qui ſede vacante, conſtitutioni de electione Rom Pont. ſine ſimonia faciendâ contrauenire præſumpſerint. Iul. 2. cum tam diuinum in conc. Later. ſeſſ. 5. Et Cardinales, qui aliquem elegerint ſimoniace, ſunt à ſuis ordinibus, dignitatibus, & beneficijs abſque alia declaratione priuati. At mediatores, quicunque fuerint, ſunt etiam vltra præfata, ad illa, & ſimilia inhabiles. *Cum priuat & inhabilit.*

25 Qui monaſteria ingrediuntur monialium ordinis prædicatorum, Franciſcinorumue in caſibus non conceſſis. Bonif. 9. & Eug. 4. in priuilegijs vnius, & alterius ordinis, & vide infra excom. 192.

26 Omnes illi, & præſertim impreſſores, & bibliopolæ, qui aliquod opus, vel librum, vel ſcriptum de nouo compoſitum, & Bononiæ impreſſum auſi fuerint intra ſpatium decem annorum à prima editione computandorum, imprimere, aut venalia in officinis habere, aut imprimi per alios facere ſine licentia deputatorum Bononiæ; & eſt papalis abſolutio. Grega XIII. dum nobis. Inquiſitoribus verò mandatur in virtute ſanctæ obedientiæ, ne permittant tales libros imprimi.

27 Contra omnes, & ſingulas mulieres, etiam Duciſſas, quæ prætextu licentiarum in hanc vſque diem, hoc eſt. 1575. menſis Iunij, à ſede apoſtolica

ſeu

ſeu eius legatis, ſibi conceſſarum ingredi audent monaſteria, domos, & loca monialium, ac etiam virorũ, quorumuis ordinũ. Greg. XIII. vbi gratiæ; & eſt Papalis abſolutio, vide infra excom. num. 140.

Cum priuat. & inhabil. 28 Contra abbatiſſas, abbates conuentus, & alios ſuperiores vtriuſque ſextus, & alias perſonas, quocunque nomine vocentur, quæ pretextu huiuſmodi licentiarum ingredi facient, vel permittent, ibid. & vlterius incurrunt ipſo facto in priuationem, & inhabilitatem dignitatum, officiorum, ac beneficiorũ ſuorum ad illa, & ad alia in poſterum, ibid.

Cum priuat. & inhabil. 29 Contra quaſcunque perſonas eccleſiaſticas, ac itẽ ſæculares, ac quorumuis ordinũ regulares, quæ prętexu licentiæ ſibi datæ ab epiſcopis, ſeu ſuperioribus propter caſus neceſſarios iuxta Conc. Trid. tamen pro libito, & extra neceſſitates vrgentes, monaſteria monialiũ ingredi pręſumũt ibid. infra excõ. 93.

Cum priuat & inhabil. 30 Contra item moniales, quæ perſonas quaſcunq; habentes licentias ab epiſcopis, aut ſuperioribus duntaxat pro neceſſitatibus vrgentibus: tamen extra eas præſumunt aliter admittere, ibid.

Notandũ ſingulare. Igitur, qui ingrederetur monaſteria monialium ſine prætextu licentiarum huiuſmodi, non incurreret, niſi in excommnicationem latam in conc. Tridet.

Item moniales admittentes ſine dicto prætextu, nullam in cenſuram incurrerent: ſed peccarent tantum mortaliter, propter conſenſum in actum; qui eſt mortale peccatum.

Cautio. Aduertant tamen confeſſarij monialium, & earũ medici, ſeu chirurgi, ac alij communiter conſcripti, ac licentiati, ne extra caſus vrgentes ingrediantur monaſteria monialiũ. Et item caueant moniales, ne tales conſcriptos admittant extra dictos caſus, alias incurrunt omnes in cenſuras, ac pœnas ſupradictas, & caueant ordinarij, ne ingrediãtur niſi modo præſcri-

Mod° præſcriptus e-

pto

pto à Gregorio xiij. alias, incurrunt cenſuras vt ibi. piſcopis, quo ad ingreſſum.
31 Qui ad ſepulcrum domini accedunt ſine licentia Papæ, in libro pænitentiariæ habetur, vt refert Archiep. Flor. par. 3. tit. 25. c. 30. infra excom. nũ. 169.
32 Cardinales ſanctæ rom. eccl. qui aliquid patefaciunt vetitum in conſiſtorio à Papa reuelari; vnde aliquid præiudicij, vel ſcandali naſcitur, Leo. x. seſſ. 9. in Conc. Later.
33 Qui in ſermonibus, & in prædicationibus miracula falſa, incertaque populo prędicant. Qui item prophetias ex ſacra ſcriptura deſumptas prædicare audent: eccleſiæue prelatis, aut ſuis ſuperioribus detrahere auſi fuerint. Leo x. in conc. Later. ſeſſ. 11.
34 Quicunque miniſtri Papæ, & omnes officiales, etiam epiſcopali dignitate fulgentes, præter Cardinales, in terris eccleſiæ exercentes officium quodcunque, accipiunt munera: præter comeſtibilia, & potabilia, quæ triduo conſumi poſſunt, & ſimiliter dantes, & tenentur illud reſtituere, Paul. 3. munera. Huc ſpectat excõ. 173. §. fi. An autẽ.

CASVS. EXCOMMVNICATIONIS Epiſcopis iure Canonum reſeruati.

EX DECRETO. ET. DECRETALIBVS. Cap. 1.

35 PRincipes, & Iudices, qui ter admoniti negligunt clericis iuſtitiam facere 23. quæſt. 5. cap. Adminiſtratores. Item laici qui oblationes de ſacris eccleſijs auferre moliti fuerint, cap. fin. x. q. 1.

36 Qui

36 Qui de tertiæ partis Cardinalium nominatione confiſus, Papæ ſibi nomen vſurpat; & qui ipſum recipiunt; &, qui à paucioribus, quam à duabus partibus Cardinaliũ, electus gerit ſe pro Papa: niſi maior concordia interceſſerit, cap. Licet, de elect.

37 Qui audent affirmare ordinationes ab Octauiano, & Guidone factas, ratas eſſe, cap. 1. de ſchiſmat.

38 Qui vſurpant epiſcopatũ in ciuitate diœceſiue, vbi populi diuerſis linguis vtentes, varios ritus ſub vna fide habent, cap. quoniam de off. ord.

39 Clerici, monachiue, qui accipiunt officium vicecomitis, aut præpoſiti ſæcularis; ſi moniti non reſipuerint, cap. Clerici, ne clerici, vel Monachi.

40 Religioſi extra clauſtrum, vel alij clerici quamlibet dignitatem, perſonatum, aut officium obtinentes, vt archidiaconi, plebani, decani, præpoſiti, cantores, & item presbyteri, qui leges, vel phyſicam audiũt; niſi infra duos menſes dicti religioſi redierint; alij vero, niſi infra dictum tempus deſtiterint, cap. vlt. ne cler. vel monachi.

41 Magiſtri, ſcolareſue, qui Bononiæ aliorum ſcholarium hoſpitia durante locatione conducunt ſine eorum conſenſu, cap. 1. de locatione.

42 Qui ſeruari faciunt ſtatuta, edicta, & conſuetudines, ſeu potius abuſiones introductas contra eccleſiaſticam libertatem: & item ſtatutarij, ſcriptores ſtatutorum, poteſtates, conſules, rectores, & conſiliarij locorum, vbi ea fuerint edita, vel ſeruata, ac etiam ſecundum ea præſumentes iudicare; &, ſi qui in publica forma ſcribunt huiuſmodi iudicata, cap. Nouerint. de ſent. excom.

Huc ſpectat ex.57

Hodiæ eſt in Bulla Cenæ Domini.

EX SE-

EX. SEXTSO. DECRETALIVM. Cap. 8.

43 DOmini temporales, vt princeps, ſenator, conſul, poteſtas, & huiuſdmodi, qui non obſernauerint infra menſem cap. Felicis. de pœnis, cum oĩbus, quæ ibi continent contra offendentes S. R. E. Cardinales cap. eodem, Hodie eſt in Bulla cenæ Dñi.

44 Qui quempiam chriſtianum per quoddam genus hominum, quos vocant aſſaſſinos, interfecerit, interficive mandauerit; quamuis mors non ſequatur; Qui item eos receperint, & defenderint, occultauerintve cap. Pro humani. de hom.

Si de hoc fiat ſtatutũ reſtringẽs libertatem eccl. eſt in bulla cenæ Domini.

45 Domini temporales, qui prohibent, ne homines ſibi ſubiecti quidpiam vendant, emant; aut ne panem coquant, aliave obſequia pręſtent hominibus eccleſiaſticis, cap. Eos de immunit. eccl.

46 Qui eccleſias, & homines eccleſiaſticos compulerint ad pedagia, & Guidagia ſoluenda, cap. Quamquam de cenſib. & item, qui ea exigut, vel extorquẽt per ſe, vel per alium: ſuo nomine, vel alieno, cuiuſcunque ſint conditionis, & hodie eſt in Bulla Cenæ Domini, vide Silu. Tab. Armilla, &c.

47 Qui regalia, cuſtodiam, vel titulum aduocationis, aut defenſionis in locis pijs vacantibus vſurpare conantes, bona eccleſiaſtica occupãt, cap. Generali de elect. Sed hodie videtur eſſe papalis per cõc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 11. Hodie in bulla Cenæ Domini.

Item clerici eccleſiarum, & monachi monaſteriorum, qui hoc fieri procurant. ibid.

48 Clerici, qui locant domos manifeſtis vſurarijs ad fœnus exercendum in terris ſuis, cap. 1. de vſuris.

49 Qui per ſe, vel per alios impediunt litigantes in foro eccleſiaſtico in cauſſis, quę de iure, vel con-

ſuetudine ad dictum forum pertinent; & item, qui volentem litigare compellunt, aut compelli faciunt, vt ceſſet; aut id procurant per ſe, vel per alios: aut ad id conſilium, auxilium, vel fauorem præſtant. De immun. eccl. cap. quoniã. Hodie eſt in bulla cænæ Dñi.

50 Qui pignorationes, ſeu repreſalias aduerſus perſonas eccleſiaſticas, ſeu bona ipſorum concedunt, vel extendunt, niſi intra menſem reuocauerint cap. 1. de iniuriis.

51 Qui fictione, fraudeue vtuntur, vt iudex ipſe vadat ad mulierẽ pro teſtimonio, c. Mulieres, de iud.

52 Vocati ad dirigendas moniales in electionibus faciendis, neque abſtinent ab ijs, vnde in ipſis electionibus diſcordiæ oriri, nutririue poſſint, cap. indemnitatibus, de elect.

53 Qui quaſlibet perſonas eccleſiaſticas, ad quas ſpectat electio in monaſterijs, pijſue locis, & aut eorum item conſanguineos quouis modo offenderint, eo quod eligere noluerint perſonam, ad cuius electionem inducebantur, cap. ſciant cuncti, de elect.

54 Qui compellunt prelatos, eccleſiaſticosue homines, vt eccleſias ſuas, earum prædia, iuraue laicis ſubijciant, cap. conſultiſſime, de reb. eccleſ. non alienan.

55 Pars quæ procurat, vt de alijs, quam de manifeſtis iniurijs, ſeu violentijs, conſeruatores ſe intromittant, vel ſuam oſtendant poteſtatem ad ea, quæ iudicialem indaginem requirunt, cap. hac conſtitutione, de off. deleg.

56 Domini temporales, ſeu rectores, vel officiales, eorum, circa negotium inquiſitionis contra hæreticos, deficientes: & omnes, qui in hoc ſcienter dederint conſilium, auxilium, vel fauorem, cap. Vt inquiſitionis, de hæreticis, & ſatis eſt, quod aliquatenus, vel indirecte impediant, vel &c.

57 Offen-

57 Offendentes libertatem eccleſiaſticam, quantum ad immunitatem à collectis, & exactionibus; & item vſurpantes iuriſdictionem prælatorum: ſi tamen moniti non deſiſtant, cap. Non minus. De immun. eccl. & comprehenduntur etiam fautores. Succeſſores autem in officio, elaſpo menſe ſubiacent excommunicationi, ſi ſatisfacere recuſauerint. Nota, quod ſuperius fuerat ponenda hæc cenſura; quia pertinet ad lib. Decretal.

Hodie eſt in bulla cenæ Domini cap. 17. nec requiritur monitio.

58 Qui in conclaue ſcriptum, nunciumue Cardinali cuipiam miſerit: aut ſecreto cum eo locutus ſit, cap. vbi periculum de electeion. immo notam, vel ſignum mittentes, vel recipientes ſunt hodie excommunicati per Pium IV. In eligendis cum reſeruatione Papali.

Vide Tabien.

59 Domini, Rectores, & alij Magiſtratus vrbis, oppidiue, vbi pontificis noui creatio tractatur; ſi diligenter, aut inuiolabiliter ea non obſeruarint, quæ ſibi eo in negotio commiſſa ſunt, ac ſi fraudem com miſerint, cap. eod.

60 Qui, non impetrata a ſummo Pont. facultate, nouum religionis habitum aſſumunt, vota nuncupantes, ſimulque in communi viuentes, capit. Vnico, de relig. dom.

61 Sepelientes in loco ſacro hæreticos, credentes, receptatores, vel fautores eorum, cap. quicunque, De heret.

62 Qui reuocationem excommunicationis, ſuſpenſionis, interdictiue, aut abſolutionem extorquent vi, vel metu. capit. primo de Iis, quæ vi, vel metu.

63 Doctores, qui leges, aut medicinam docent religioſos, in ſcholis ſuis eos retinentes depoſito eorum habitu. Item iidem religioſi, non impetrata a ſuperioribus ſuis facultate, ad ſtudia quæuis ſe

contu-

contulerint capit. ſecundo, ne cleric, vel monachi.
64 Religioſi quicunque profeſſi, taciti, vel expreſſi, temere dimittentes habitum ſuæ religionis. ibid. etiam ſi occulte retineant habitum, pro quo hodie vi de Conc. ſeſſ. 25. cap. 19. de refor. reg. & comprehẽduntur etiam conuerſi; ac laici religioſi, dummodo ſint ſaltem profeſſi tacite,
65 Contra prædicantes publice, vel priuatim præter auctoritatem ab apoſtolica ſede, vel catholico epiſcopo loci ſuſceptam. Decret. l. 5. tit. de Hæreticis, cap. 13. Excommunicamus. §. Quia vero.

EX CLEMENTINIS. Cap. 9.

66 MOnachi, qui intra ſepta monaſterij, ſine abbatum ſuorum licentia, arma tenent. 1. de ſtatu mon. Nota, quod non comprehendit quoſcunque regulares.
67 Religioſi, qui proferunt aliqua, vt audientes deterreant à ſolutione decimarum cap. Cupientes: de pœnis. Qui vero decimas ſubtrahunt, aut impediũt, ſunt excommunicati, vide Concil. ſeſſ. 25. cap. 12. de refor.
68 Religioſi itẽ, qui ab officio prædicationis (quia confitentibus, de ſoluendis decimis ſcienter poſtpoſuerint conſcientiam facere) ſuſpenſi prædicare præſumunt, dicta negligentia prius non purgata. ibid.
69 Qui prohibent ſequeſtrationem beneficij à ſede Apoſt. decretam. Qui item fructus ſequeſtri nomine depoſitos occupare quouiſmõ audẽt. 1. de ſequeſtr.
70 Qui poſtquam moniti fuerint, monialium, aut mulierum canonicarũ ſæcularium viſitatores in ſuo officio impedire præſumunt, cap. attendentes, de ſtatu monach.

reli-

71 Religioſi mendicantes, qui immoderate habitacula acquirunt: vel dimittunt; vel transferunt in alios vſus. Cupientes de pænis. De licentia tamen ordinarij poſſunt loca erigere. Vide Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 3. in fine.

72 Officiales communitatum, quiue poteſtate præditi vſuras quibuſdam ſtatutis fouent: & item ordinantes, quod, cum repetuntur vſuræ, non plene reſtituantur; & iudices ſecundum dicta ſtatuta præſumentes iudicare. de vſuris. cap. 1.

73 Qui in gradibus conſanguinitatis, affinitatiſue prohibitis ſcienter matrimonium contrahunt, vel cum monialibus profeſſis. Quiue in religione, aut ſacris ordinibus conſtituti hoc admittunt. cap. 1. de conſang. affinit. ſed hi poſtremi forent etiam de hæreſi ſuſpecti, ſecundum Doctores.

74 Qui in cæmeterijs interdicti tempore in caſibus à iure non conceſſis, quoſcunque aut excommunicatos publice, vel nominatim interdictos aut manifeſtos vſurarios ſcienter ſepelire audent. 1. de ſepult.

75 Reliogiſi, qui adminiſtrationem, eccleſiaſticaue beneficia non obtinent, ſi decimas eccleſijs debitas vſurpare audent, niſi poſtquam moniti ſunt, intra menſem deſiſtant, & ſatisfecerint eccleſijs duorum menſium ſpatio de damnis, quæ ob id paſſæ ſunt. cap. religioſi, de Decim.

76 Monachi, aut canonici regulares, adminiſtrationem aliquam non habentes, & ad curias principum ſine ſpeciali licentia ſuorum prælatorum ſe conferentes, vt eis aliquod damnum inferant. cap. 1. De ſtatu monach. non comprehendit omnes regulares.

77 Religioſi non ſeruantes interdictum, aut ceſſationem à diuinis, poſitam auctoritate ſedis apoſtol. aut à loci ordinario: quando tamen ea ſeruat cathedralis, aut alias mater eccleſia. cap. Ex frequentibus, de

ſent. excomm. vide Conc. ſeſſ. 25. cap. 12. de reg.
78 Mulieres ſtatum Beguinarum ſectantes; aut, quæ nouum ſuſcipiunt: religioſi item, qui eis conſilium, auxilium, fauoremue dant. 1. de relig. domib.

IN. EXTRAVAGANTIBVS
Cap. 10.

79 QVi litteras Papæ ante ſuam coronationem factas, tamquam irritas, impugnant. Bened. xi. aut ſecundum alios Clem. v. Quia nonnulli, de ſent. excommu. Extrauag. comm.
80 Qui aſſumunt ſtatum, ſectamue Fraticellorum, Bizochorum, Beguinarum, vel perſeuerant in eo: & Prælati, qui eis hoc concedunt. Ioan. 22. cap. ſancta Romana, de relig. domibus.
81 Qui bona eccleſiaſtica alienant: & qui alienata recipiunt, contra formam ibi contentam, abſque ſedis apoſt. auctoritate. Paul. 2. Ambitioſe, de reb. eccleſ. non alien. id eſt, vltra triennium &c.
82 Qui impediunt legatos, nuncioſue apoſtol. ne recipiantur, neque ea faciant, quorum cauſſa miſſi ſunt. cap. ſuper gentes, de conſuet.
83 Qui librum, aut quamcumque ſcripturam imprimunt, vel imprimi facere præſumunt; niſi prius in vrbe per vicarium, & ſacri palatij magiſtrum; in alijs vero diœceſibus ab epiſcopo, alioue perito homine, quem is delegerit, & ab Inquiſitore liber, ſcripturaue comprobata ſit, Leo. x. ſeſſ. 10. in concil. Lateran. & in Iudice lib. proh. reg. 10. & conc. Trid. ſeſſ. 4. §. ſed &.
84 Qui prædicando, vel diſputando audent impugnare montes pietatis, Leo. x in conc. Later. Aſſerendo, v3. modum ibi traditum eſſe vſurarium. Non eſt enim feneratius. pro quo vide Io. de Med. C. de reſt.

Caue hic à Caietano.

EX

EX. CONCILIO. TRIDENTINO.
Cap. 11.

85 Contra eos. qui docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publice diſputando defendere præſumunt illis, quos conſcientia peccati mortalis grauat (quantumcumque ſe contritos exiſtiment,) habita copia confeſſoris, non neceſſario præmittendam eſſe confeſſionem ſacramentalem ad digne ſumendum Euchariſtiæ ſacramentum, ſeſſ. 13. can. 11. Ideo caue hic a Caiet. *Cõtra Caiet. in ſumula.*

86 Contra eos (etiam Imperiali dignitate fulgentes) qui alicuius eccleſiæ, ſeu cuiuſuis ſæcularis, vel regularis beneficij, montium pietatis, aliorumque piorum locorum iuriſdictiones, bona, cenſus, ac iura quocumque modo; & item fructus, emolumenta, ſeu quaſcunque obuentiones per ſe, vel per alios ui, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas clericorum, aut laicorum, quocumq. quæſito colore, aut arte in proprios vſus conuertere: illoſque vſurpare præſumunt. ſeſſ. 22. cap. 11. & eſt papalis abſolutio, Hodie eſt in bulla Cenæ Domini, cap. 17. *Eſt etiã in bulla Cenæ Domini.*

87 Item, qui etiam regali dignitate fulgentes impedire præſumunt, ne ab ijs, ad quos præfati fructus iure pertinent, percipiantur, & eſt papalis abſolutio, ibidem. Quod ſi eiuſdem eccleſiæ patronus fuerit, etiam iure patronatus, vltra prædictam pœnam, eo ipſo priuatus exiſtit. *Cum priuatione.*

88 Item clerici, qui nefandæ fraudis, & vſurpationis huiuſmodi fabricatores, ſeu conſentientes fuerint, eidem cenſuræ ſubiacent: nec non quibuſcunque beneficijs priuati exiſtunt. ibidem. *Cum priuatione.*

89 Contra eos, qui falſo affirmant, matrimonia à

filijs familias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe, ſeſſ. 24. cap. 1. de ref. matrim ſup. lib. 1. canon. 29.

90 Contra raptores mulierum, ac omnes conſilium, auxilium, & fauorem præbentes, ibid. cap. 6. & eſt epiſcopalis abſolutio, & tales ſunt etiam perpetuo infames: omniumque dignitatum incapaces, ac tenentur raptam dotare.

Cum infamia, et incapacitate

91 Contra dños, ac magiſtratus, ac alios cuiuſcumq. gradus, & conditionis exiſtentes, qui quouis modo directe, vel indirecte ſubditos ſuos, vel quoſcumque alios tam viros, quam mulieres cogunt quominus libere matrimonia contrahant, nempe quando ſpe magnæ hæreditatis eos, aut eas illis nubere faciũt, quibus nollent, & eſt epiſcopalis abſolutio, ibid. cap. 9.

92 Contra omnes magiſtratus ſæculares, qui ab epiſcopis requiſiti non præbent auxilium brachij ſæcularis, vt clauſura ſanctimonialiũ conſeruetur; & vbi violata eſt, reſtituatur, ſeſſ. 25. c. 5. de reg. & eſt epiſcopalis abſolutio & nota hic, quod ſola omiſſio poſt factam requiſitionem ſubiacet excommunicationi.

Vide excõmun. 24. & 25. qa huc et ſpectat, & infra 140

93 Contra omnes, cuiuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerint, qui ſine epiſcopi, vel ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta ingrediuntur intra ſepta monaſterij monialium ibidem. & eſt epiſcopalis abſolutio, eſt tamen papalis, quantum ad monaſteria monialium ordinis Prædicatorum, & ordinis Minorum.

Vide inferi in priu. ordin. excom. 192.

94 Contra omnes, quacumque dignitate fulgentes, qui quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, vel aliam quamcumque mulierem inuitam ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcumque religionis, vel ad emittendam profeſſionem, ibidem. cap. 18. eſt & epiſcopalis abſolutio.

95 Item contra omnes, cuiuſcumque qualitatis fuerint, qui ad prædicta conſilium, auxilium, vel fauorem dederint, ibidem.

96 Item contra eoſdem tam clericos, quam laicos, ſæculares, vel regulares qui ſcienter aliquam ex prędictis mulieribus non ſponte ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere; quoquomodo eidem actui, vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint, ibidem.

97 Item, contra prędictos, qui ſanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem vel accipiendi, vel voti emittendi, quoquomodo ſine iuſta cauſſa impedierint, ibidem.

98 Contra Imperatorem, Reges, Duces, Principes, & alios quoſcumque, qui locum ad monomachiam, hoc eſt, duellum, in terris ſuis inter chriſtianos conceſſerint. ſeſſ. 25. cap. 19. de ref. & eſt epiſcopalis abſolutio, quoad dominos vero inferiores Imperatore, & Regibus, eſt papalis, vt patet inferius ſub num. excom. 114. Vide etiam bullam Greg. xiij.

99 Item contra pugnam committentes in eodẽ duello, & eorum patrinos, ibidem.

100 Contra eos, qui conſilium in cauſſa duelli, tam in iure, quam facto dederint, aut alia quacumque ratione ad id quemquam ſuaſerint, necnon ſpectatores duellorum, ibidem, & eſt epiſcopalis, quantum ad hunc locum, ſed eſt papalis, vt patebit inferius ſub num. excom. 114. Vide eandẽ bullã Greg. xiij.

101 Contra eos, qui Indulgentias, aut inutiles eſſe aſſerunt, vel eas concedendi, in eccleſia poteſtatem eſſe negant, ſeſſ. 25. decret. de indulgen. Hi ſi ex corde id dixerint, ſunt vere hæretici. *Pertinet ad Bullam cenæ D.*

EXCOMMVNICATIONES

contentæ in extrauagantibus Rom. Pontificum vſque ad Xyſtum papam V. incluſiue, quæ nondum ſunt regiſtratæ in corpore iuris, ſunt tamen hodie collectæ in vnum Codicem magnum, quod Bullarium vocant 1586. In quas quidem incurritur, vbi à locorum ordinarijs fuerunt, vel erunt ſemel ſaltem publicatæ: Nec requiritur aſſenſus magiſtratus temporalis; prout eſt videre in Bulla cenæ Domini, & excom. 117. *Cap. 12.*

Contra eos, qui prouidentes alijs de beneficijs eccleſiaſticis, aliquid inde capiunt, vel ſibi p-mitti faciũt directè, vel indirectè: & cõtra eos, qui eis nunciant, vel noua portant, &c. Greg. XI. in extrauag. quę incipit, Solicite, & eſt papalis ei⁹ abſolutio: q̃a papa ſibi eã reſeruat. Qñ aũt Papa ſibi nõ reſeruat, tũc abſolutio eſſe epiſcopalis dicitur: & hoc bene nota, pro quo vide extrauag. Benedicti xj. Inter cunctas de priuilegijs §. obſeruent.

Notabile commune ad oẽs cenſuras. Hodie eſt in bulla cenæ Domini.

103 Contra quoſcunque, qui clericos, & eccleſiaſticas perſonas bandiunt: & item eos, qui proſcribunt, & qui ſcribunt proſcriptionem in eos, vel eas. Vrban. VI. extrauag. quia ſicut; & eſt papalis abſolutio; ſed quo ad prælatos eſt etiam in bulla cenę Domini, cap. 11. ſi eos e terris eijciant.

104 Contra quoſcunque, qui traxerint eccleſiaſticas perſonas ad ſuum forum, vel &c. Mart. V. Ad reprimendas, & eſt, papalis abſolutio.

105 Con-

105 Contra Ordinarios locorum, officiales delegatos, aut commiſſarios eorum, qui in ſibi ſubditos inſiſtentes in ſeruitio Papæ, vel Romæ moram trahentes pro ſuis negotijs, aut ab ea recedentes, procedunt per cenſuras Eug. iiij. Diuina in eminentia, & eſt papalis abſolutio. Si tñ dicti ordinarij, officiales, delegati, & commiſſarij dederint beneficia eorum, quos priuauerint; dum dicti moram trahentes, Romæ fuerunt, negotia ſua proſequendo; & eo caſu ſunt excõmunicati, etiam ipſi recipientes beneficia, in extrauag. comm. de priuil. ſed recentiorem moderationẽ huius cenſuræ vide in Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 11.
106 Contra eos qui deferunt Saracenis ligna, ferrum, arma, equos; aut mittunt; aut ad id præſtant cõſilium, auxilium, vel fauorem. Nicol. V. olim, & erat olim epiſcopalis, ſi tantumdem de eorum bonis ſoluiſſent in ſubſidium Terrę ſanctæ; vel tantumdem de bonis extraxiſſent de locis ipſorum, quantum detuliſſent ad eos, & eſt etiam regiſtrata, in cap. Ita quorumdam, & cap. quod olim, & cap. ſignificauit, & cap. ad liberandum, de Iudæis & extrauag. Io. 22. cap. copioſus, & extrau. comm. cap. multa, eod. tit. & eſt ibi papalis abſolutio, & tales ſunt etiam perpetuo infames, & inteſtabiles, ac etiam poſſunt capi, & fieri ſerui. At hodie ſine vlla exceptione, aut condicione continetur in bulla cenæ Domini, cap. 7. & ideo eſt omnino papalis, ac ibi copioſius explicatur, & eſt etiam regiſtrata.
107 Contra eos, qui, vt litteras apoſtolicas gratis expediant, ſe Cardinalium, aut aſſiſtentium familiares, commenſales, aut nepotes fingunt. Innoc. viij. cum ficut, & eſt papalis abſolutio.
108 Contra impedientes mandata apoſtolica quocumque modo directe, vel indirecte. &c. & ad id dantes conſilium, auxilium, vel fauorem. ſunt c. viij.

officij. & eſt papalis abſolutio. Hodie eſt in bulla cenæ Domini. cap. 14.

109 Contra illos, qui non vere, ſed ad aliorum commodum ficte, & in fraudem beneficia eccleſiaſtica reſignant, vel permutant. Item contra teſtes, & notarios huius fraudis non ignaros, Innoc. 8. Sicut bonus. Vide bullam Pij iv. & Pij. v. ſuper ſimonia confidentiali, quæ incipit. Romanum Pont.

110 Contra inuadẽtes Romæ, aut verberantes partes aduerſas litigantes, aut earũ procuratores quocumq. modo, immo eis cõminãtes. Alex. vj. In eminẽtis, & eſt papalis abſol. Hodie eſt in bulla cenæ Dñi cap. 12.

Idẽ habetur in Cõcil. Later. ſeſſ. 9. Vide etiã Direct. Inquis. & ex tr. Xyſti 5. et ĩfra excom. 180

111 Contra incantatores, immolantes dæmonibus, aut adorantes eoſdem, aut fabricantes, vel fabricari facientes, vel procurantes, imagines, anullum, ſpeculum, phialam, ampullam, vel rem quamcumque aliam, magicè ad dæmones inibi alligandos, petentes item, vel recipientes reſponſa ab eis, auxilia prę ſtolantes pro implendis ſuis prauis deſiderijs, & docentes, vel addiſcentes huiuſmodi artem, & demum habentes, tenentes, ſtudentes, & non comburentes libros continentes huiuſmodi. Ioannes 22. Super illius, & eſt epiſcopalis abſolutio, niſi reſpectu eius, quod aliqñ continerẽ in bulla cenæ Dñi. Dum nẽpe quis per huiuſmodi facta efficiẽ vere hæreticus. vide Direct. inquis. & extr. Xyſti V. & infra excõ. nu. 180.

112 Contra occupantes, vel hoſtiliter inuadentes, loca, terras, & huiuſmodi ad Romanam Eccleſ. pertinentia. Leo. x. Inter graues. hodie eſt papalis abſolutio. Hodie eſt in bulla cenæ Domini. §. 20.

113 Contra Barones, & communitates permittentes latrocinia fieri venientibus ad Vrbem. Leo. X. Rom. Pont. Hodie continetur in bulla cenæ Dñi.

114 Contra impediẽtes executionẽ litterarũ apoſtolicarũ Leo x. In ſupremo; hodie continẽ in bulla

cenæ, ideo eſt papalis abſolutio. Nec requirit aſſenſus magiſtratus tẽporalis, pro executione dictarũ litterarũ. vide excomm. 116. in bulla cenæ Dñi, §. 14. *Cum priuat. & inhabil. & aliis pænis*

115 Contra pugnantes in duello, & dños, & quoſuis alios, dãtes eis campũ, eiſq. auxiliũ præſtãtes, duelloq. aut ſingularia certamina facientibꝰ aſtantes, aut qui præſentes interſunt. Et itẽ contra, diffidationes facientes, & ad id irritantes, ſeu prouocãtes, & auxiliũ, conſiliũ, vel fauorẽ dantes, & cõtra eos, qui chartas ſubſcribunt; aut publicant, ſeu de illis ſe intromittunt, & eſt papalis abſolutio, quoad dños, Duces, Marchiones, Barones, & huiuſmodi. Pius iv. ea quę, vbi cõfirmat quoad hũc effectũ extrauagãtes Clem. 7. Leo. x. Iul. ij. Quoad vero ipſos ẽt Reges, & Imperatores, eſt excõmunicatio in Concil. Trid. quæ tangit quidem oẽs; ſed eſt epiſcopalis abſolutio in dicto Cõcilio, & in bulla eſt papalis. *Secũnda pars huius cenſuræ.*

116 Contra eos, qui in Romana curia apoſtolicas cõmiſſiones, intimationes, publicationes, & affixiones prǫſumpſerint præſentare, prȩter curſores, Clem. 7. Accepimus, & eſt epiſcopalis abſolutio.

117 Contra impedientes executionẽ, litterarũ apoſtolicarũ, videlicet, quod non habeant effectum, niſi interuenerit ipſum, Placet, vel, Vidimus, Clem. vij. Rom. pontifex, & eſt papalis abſolitio. In bulla cenæ Domini. §. 14. ſupra excom. 113.

118 Cõtra nõ reddẽtes cõputa in camera apoſtol. integraliter. Paul. iij. Cũ ſicut, & eſt papalis abſolut.

119 Contra eos, qui tenẽt, aut legũt libros Lutheranos, aut hȩreticos. Iul. iij. Cũ meditatio, & eſt papalis abſol. reſpectu tñ librorũ hæreſim cõtinẽtiũ, vel de religione tractantiũ, Hodie eſt in bulla cenȩ Dñi.

120 Contra negantes Trinitatem, &c. Paul. 4. cũ quorũdã, & eſt papalis abſolutio. In bulla cenȩ Dñi.

121 Contra ambientes papatum; & qui, viuente

Rom. Pontifice, de nouo Pontifice Rom. eligendo tractabunt, vel tentabunt; & qui per ſe, vel per alium in prædictis dederint conſilium, auxilium, vel fauorem, ſeu operam verbis, vel ſcriptis, aut re, vel facto, ſeu promiſſione, aut ſuaſione, & quouiſmodo; directe, vel indirecte, principaliter, vel incidentaliter, & qui in prædictis fuerint mediatores, proxenetæ, nuntij, mandatarij, procuratores, aut trapezitæ. Paulus iiij. cum ſecundum, & eſt papalis abſolutio. Non tamen eſt in bulla cenæ Domini.

122 Contra oẽs hæreticos, & ſchiſmaticos, & eos, qui in ſchiſma incurrent, vel excitabunt, ſeu committent: & contra receptatores, defenſores, & fautores eorũ, & credentes eis, Paulus iiij. cũ ex apoſtolatus, & eſt papalis abſolutio. Eſt ẽt in bulla cenę Dñi.

123 Contra eos, qui chriſtianos habitãtes in terris occupatis à Turcis capiunt in ſeruos, aut eorum bona diripiunt: & nolunt eos relinquere libere cum bonis eorum. Pius V. Licet omnibus, & eſt papalis abſolutio.

Eſt epiſcopalis abſolutio.

124 Contrà omnes principes, etiam imperiali dignitate fulgentes, & contra communitates, ac reſp. & quoſuis alios, qui in ſuis prouincijs, ciuitatibus, ac locis permittunt fieri ſpectacula publica, aut priuata, vbi taurorum, ferarumue agitationes exercentur. Pius V. de ſalute. congredientes vero ſiue pedeſtres, ſiue equeſtres cum dictis beſtijs, ſi ibi moriãtur, carent eccleſiaſtica ſepultura. At contra clericos, qui interſunt, eſt comminatio excom. tantum.

125 Contra eos, quibus de parochialibus eccleſijs, aut perpetuis vicarijs, aut alijs beneficijs curatis à papa prouiſum fuerit, & non adimpleuerint promiſſa, iuramentum ſcilicet, vel fideiuſſionem, ſeu alias, obligationem de reſidendo intra expreſſum tempus, non obſeruauerint: etiam ſi in aliorum intruſorum,

vel

vel poſſeſſorum fauorem ſimpliciter, vel ex cauſa permutationis, huiuſmodi reſignauerint, ſeu ceſſerint, aut illa quouis modo, etiam occaſione litis, & moleſtiæ dimiſerint. Necnon contra eos, in quorum fauorem beneficia ipſa ſic reſignauerint, ceſſerint, & dimiſerint, & contra eos, qui ad id auxilium, conſilium, vel fauorem directe, vel indirecte, ſcienter præſtiterint. Pius iiij. Inter multiplices. Nota hic epiſcopos excipi ab hac cenſura, & eſt papalis abſolutio, & à conſanguineis, & affinibus, aut alias confidentibus impetrari non poſſunt, tamquam incapacibus effectis, & collatio deuoluitur ad ſedem apoſtol.

126 Contra eos, qui commentarios, gloſſas, adnotationes, aut ſcholia, aut huiuſmodi ediderint pro interpretando concilio Tridentino. Pius iiij. Benedictus Deus. & eſt epiſcopalis abſolutio. Hoc idem de concil. Lateran. vlt. ſeſſ. 9. aſſeritur. Prælati autem ſubiacent interdicto ingreſſus eccleſiæ. Crediderim ego verbum illud Edere, hic denotare imprimere, aut paſſim euulgare.

127 Contra regentē, correctores, ſcriptores, procuratores, reuiſores, ſigillatores, & alios ſacræ pænitētiariæ Officiales, qui aliquid ex his quę eis per bullā, Pij iiij. interdicta ſunt, expedire, aut concedere præſumpſerint: & eſt papalis abſolutio, Pius iiij. In ſublimi. & idē ſtatuitur de officialibus officij correctoris cancellariæ, & contradictarū, Pius iiij. Vniuerſi. *Cum priu. t. & inhabil.*

128 Contra quoſcunque officiales, & magiſtratus, & locorum ordinarios, & alios, qui non paruerint præceptis, & mandatis concernentibus inquiſitionē octo Cardinalium inquiſitorum ſuper imponendis, & exequendis pœnis, &c. & eſt epiſcopalis abſol. Pius iiij. Cum ſicut.

129 Contra vniuerſitatum, & Gymnaſiorum rectores, doctores, & alios ſuperiores, ac alias facultatem docto

doctorandi habentes, etiam ſi duces, reges, aut imperator fuerint, qui ſine emiſſione profeſſionis fidei in manibus ordinarij, vel eius vicarij, aut doctorum, aliorumue promouentium præuio proceſſu, aut debita informatione in locis ſibi ſubiectis paſſi fuerint; aliquem ad gradus promoueri, vel aliter cathedras; aut alias lectiones quempiam retinere, aut conſequi, permiſerint. Epiſcopi vero ſi id permiſerint ipſo facto ſunt interdicti ingreſſu Eccleſiæ, præter reatum peccati mortalis. Receptiones vero, promotiones, electiones, & admiſſiones ſine dicto proceſſu, ac fidei profeſſione ſint irritæ, & nullæ.

Cum priuatione, et inhabilitatione.

In hac bulla Papa comprehendit eos, qui tam grãmaticam, quam alias artes liberales, & tam publice, quam priuatim in quibuscumque locis, eccleſijs, & monaſterijs quoquomodo profitentur, ac item omnes alios in ceteris artibus lectionem habentes, vel exercentes; & eſt epiſcopalis abſolutio. Pius IV. In ſacro ſancta.

Notandũ

Notabis autem, ex dicta bulla; eos, qui legunt, exercent, aut profitentur lectiones, aut artes prædictas ſine præuia fidei profeſſione non incurrere cenſuram, ſed peccatum, ac nullitatem gradus, ſeu promotionis; cenſuram vero incurrunt ſupradicti promouentes, aut permittentes, vt ſupra.

Submonitio neceſſaria.

At in diœceſi Neapolitana dictam excommunicationem incurrunt etiam ſupradicti, qui lectionem grammaticæ, vel cuiuslibet alterius ſcientiæ, ſeu facultatis, præſumunt habere, exercere, aut profiteri, quo ad tamen non exemptos.

Pro quo vide ſynhodum prouincialem Neapolitani celebratam anno M. D. L X X V I. ſub

recol. mem. Mario Carrafa, editum vero tandem in lucem ac promulgatam anno M. D. LXXVIIII. à clariſſimo ſimul, ac Reuerendiſsimo domino & patrono noſtro Hannibale Capua, viro alioqui eruditione, ac virtute plurimum inſignito.

130 Contra omnes nuntios apoſtolicos, etiam ſi fuerint Epiſcopi, Archiepiſcopi, aut Patriarchæ, qui à Principibus, ſiue regibus, Imperatoribus, & alijs, ad quos mittuntur, vocales fauores, aut litteras commendationis, aut preces ad dignitates, & gradus obtinendos, per ſe, vel alium, directè, vel indirectè, quomodolibet ambire, vel procurare non erubeſcunt, ſiue pro ſe, ſiue pro ſuis conſanguineis, & neceſſarijs ſuis: aut illis vltro ſibi per principes ſponte oblatis vti præſumunt, vel audent & eſt epiſcopalis, Pius 4. Et ſi Romanum Pontificem.

131 Contra quoſcunque, Eccleſias, & beneficia ec- *Cum pri-*
cleſiaſtica quæcunque in confidentiam retinentes, *uat. & in-*
ſeu recipientes, expreſsè, ſiue occultè, & eſt papa *habilitatio*
lis, Pius Quartus. Romanum Pontificem & Pius *ne.*
Quintus. Intollerabilis, & fructus deuoluuntur ad
ſedem apoſtolicam.

132 Contra Simoniacos in ordine, & beneficio, *Cum pri-*
& contra mediatores, & procuratores palam, *uatione, &*
vel occultè, & tam dantes, quam recipientes, *inhabilita.*
& eſt papalis, Pius Quinctus. Cum primum, vbi
confirmat extrauagan. Pauli ſecundi. Ipſi vero
aſſecuti beneficia ſunt etiam ipſo iure illis pri- *Cum pri-*
uati, & inſuper inhabiles ad ea, & ad alia *uat. & in-*
omnia obtinenda. At fructus poſſunt applicari *habil.*
eccleſijs, ſuper quibus commiſſa eſt ſimonia ſupra num. 18.

Nota hodie, quouſque extendatur clauſura monialium.

133 Contra moniales exeuntes à clauſura (quę hodie extenditur vſque ad portam exteriorem per declarationem Gregorij xiij.) & contra dantes eis licentiam, & contra comitantes eas, & receptantes, & eſt papalis. Pius V. Decori. & eſt cum priuatione, & inhabilitatione quoad omnes, præter comitantes, aut receptantes, qui tantummodo excômunicantur.

Cum priuat. & inhabilit.

134 Contra procuratores, ſcriptores, regentem, datarium, correctorem, magiſtrum in theologia, aut decretorum doctorem, & ſigillatorem ſacri officij Pænitentiariæ, qui acceperint aliquid etiam ſponte oblatum à partibus, aut alias, ſiue pro expeditionis celeritate, ſiue pro alio extraordinario labore, tam procurando, quam ſcribendo, aut recognoſcendo, & examinando, & eſt papalis, Pius V. in omnibus reb⁹.

Cum priuat. & inhabilit.

135 Contra omnes, & ſingulos cuiuſcunque gradus, ſtatus, & condicionis, qui aliquem ex inquiſitoribus, aduocatis, promotoribus, notarijs, alijſue miniſtris officij ſanctæ Inquiſitionis; vel epiſcoporum id munus in ſua diœceſi, aut prouincia obeuntium: ſeu accuſatorem, denunciatorem, aut teſtem in cauſa fidei quomodocunque productum, vel euocatum, occiderint, verberauerint, deiecerint, ſeu perterrefecerint. Et item contra eos, qui eccleſias, ædes, aliaſue res, ſiue publicas, ſiue priuatas, officij, aut miniſtrorum expugnauerint, inuaſerint, incenderint, expoliauerint, aut libros, litteras, auctoritates, exemplaria, regiſtra, protocolla, exempla, ſcripturas, aliaue inſtrumenta, ſiue publica, ſiue priuata, vbicumque poſita combuſſerint, diripuerint, ſeu interuerterint: ſeu ex incendio, aut direptione, aut alio quocumque modo illa exportauerint, &c. Et contra eos, qui ad id conſiliũ, auxiliũ, vel fauorẽ præſtiterint, & eſt epiſcopalis abſol. niſi reſpectu eius, quod fortaſſe continet in Bulla cenę D. Pius V. Si de protegendis.

Nota ſolã incuſſionẽ timoris.

136 Contra quoſcumque, qui ſupradictis delinquentibus veniam petere, aut alias intercedere tentauerint. Nam in eaſdem illas pęnas, quæ in hæreticorũ fautores à ſacris conſtitutionibus inferuntur, ipſo facto incidunt. ibidem, vt ſupra, Pius V.

137 Contra illos, qui vacantibus eccleſiarum dignitatibus, canonicatibus, præbendis, & huiuſmodi, volunt, ordinant, aut diſponunt, aut ſeruari ſtatuta faciunt, aut conſuetudines, vt fructus, ac etiam diſtributiones ex eis primo ab ipſa vacatione anno, aut huiuſmodi, prouenturi menſæ epiſcopali, ſeu capitulari, integre, vel partim remaneant, ſeu applicentur, aut in communes vſus cedant; ſeu inter alios canonicos, & perſonas eccleſiæ, ſeu capituli diuidantur: aut ſuper his iuramentum præſtari, ordinant; aut ipſum prouiſum inducunt ad iurandum ſuper his ſeruandis (vt aiunt) dulciarijs; aut non facienti prędicta impediunt poſſeſſionem, vel remorantur: aut huiuſmodi quid tale faciunt: & eſt papalis abſolutio, ſi perſonæ fuerint ſingulares; antiſtites vero in ſuſpenſionem incurrunt, per papam tantummodo abſoluendi; & capitula, ac collegia incurrunt in interdictum. Pius V. Durum nimis. Vbi tamen eſt conſuetudo, vt prædicti fructus, aut diſtributiones applicentur locis pijs, non eſt ſublata: dummodo non excedat medietatem illorum vnius anni. *Exceptio cum moderatione.*

138 Contra eos, qui epiſcopis inferiores audent proponere populo indicem caſuum, & gratiarum cũ indulgentijs, aut huiuſmodi, ita quod, ſoluta quadam determinata pecunia, poſſint ſibi ſumere ſacerdotem, à quo valeant abſolutionem à caſibus reſeruatis epiſcopo conſequi, & à quibuſdam alijs, cum conceſſione quarumdam gratiarum, & eſt abſolutio papalis. Pius V. Quam plenum. Epiſcopi autem incurrunt in ſuſpenſionem ab ingreſſu ſuarum eccleſiarum,

rum, & à perceptione fructuum ad beneplacitum roman. pontificis.

139 Contra vicelegatos, gubernatores, rectores, præſidentes, & alios miniſtros ſedis apoſtolicæ, ſeu ciuitatum, & terrarum, vel locorum ſtatus eccleſiaſtici, vel etiam Romæ, aut ſuburbiorum eius, qui quouis pretextu, etiam ad breuiſſimum tempus, concedere audent, vel præſumunt, vt aliquis cuiuſcũq. dignitatis, ordinis, ſtatus, conditionis, vel præeminentiæ, poſſit deferre arma breuioris menſuræ trium palmorum, cuiuſmodi ſunt archibuſetti, pugiones, cultelli, & huiuſmodi; Cultelli, tamen ad incidendũ panem, ſed non maiores vno palmo, poſſunt circumferri per ſtatum eccleſiaſticum, ſed ſine cuſpide, id eſt ſpontati;& eſt epiſcopalis Pius V. Cum vices. Ipſi autem deferentes prædicta arma prohibita incurrũt in crimen læſæ Maieſtatis.

Vide pragamaticas Reg. Neapol.

140 Contra omnes, & ſingulas mulieres etiam Ducissas, quæ poſtquam huius excommunicationis notitiam habuerint, auſæ fuerint ingredi aliquod monaſterium ipſorum regularium, tam Carthuſienſium, quam monachorum, etiam mendicantium, aut canonicorum regularium, & eſt papalis abſolutio Pius V. Regularium. Ipſi autem ſuperiores monaſteriorũ, aut alij regulares ſubditi introducentes, admittenteſue prædictas mulieres, incurrunt ipſo facto in ſuſpenſionem à diuinis: & in priuationem officiorum, quę tunc obtinent; & inhabilitatem in poſterum ad illa, & ad alia omnia obtinenda, ſine alia declaratione ſecutura.

Supra excom. 27. & 93.

Pæna introducentiũ mulieres. &c.

Et ſcito, hanc cenſuram vniuerſaliter, prout hic iacet, fore intelligendam: quia idem Pius V. viuæ vocis oraculo pluribus regularibus hoc declarauit; & ita inſuper ſuo tempore in praxi recepta eſt, prout hic eam vides impreſſam, & eodem modo ſeruari

Gre-

Greg. xiij. præcepit ſummo Pęnitentiario, & reliquis officialibus ſacri officij pænitentiarię: prout ego ab ipſiſmet audiui, & etiam à quodam Illuſtriſſimo Cardinali, qui de hac re conſuluerat S. D. N. Gregorium & ita etiam ſcribendo pluribus verbis interpretatur eam Nauarrus in quodam commentario nuper edito de vita, & profeſſione religioſorum, ac Monialium. vide ſupra excomm. num. 27. pag 185. *Hic nunc eſt Xyſtus V. Pont. Max.*

At hic notent ipſi Priores, cuſtodes, aut Guardiani, quia tenētur ſtatim procurare rehabilitationem in foro conſcientiæ (ac etiam in foro fori, ſi factum ſit publicum) à Papa; & non à ſuperioribus ordinis, quia ipſi nō poſſunt rehabilitare inabilitatos à Papa.

Caueant etiam ipſi, ac alij delinquentes huiuſmodi, ne ante abſolutionem celebrent, quia ſtatim efficerentur irregulares.

141 Contra omnes, & ſingulos cuiuſcumque gradus, ordinis, & conditionis; qui; cum vacauerit aliquis ſtatus, locus, terra, caſtrum, & huiuſmodi ad Romanam eccleſiam pertinentia, auſi fuerint loqui cum aliquo, vel in communitate, vel etiam cum Papa de ſubijciendis prædictis locis, & terris alteri feudatario, etiam nepotibus ipſius Papæ, & eſt papalis abſolutio, Pius V. Admonet, & Greg. xiij. Inter cetera. *Cum priuatione, et inhabilit.*

142 Contra Inquiſitores ord. Prædic. ſi procedant cōtra Fratres minores, & e contrario. Paul. 2. & Innoc. 8. Ex debito. item Clem. 4. & Xyſt. 4. ſed teneantur, aut ſuperioribus illorū denūciare; aut ad ſedem Apoſtolicam referre, ſed Clemen. 7. per Breue, quod incipit, Propter labem Lutherianam, vult, vt inquiſitores teneantur ſolummodo eos præmonere, & infra menſem à die monitionis computandum expectare ſi remedia cum effectu adhibeantur contra ſuſpectos de hæreſi ab his, qui debent, &c. prout ibi continetur, Sed hodie procedunt indifferenter: *Cum priuatione, & inhabilit.*

Et præuentio conceſſa à Pio 4. non eſt vſu recepta. cauſam vide in Direct. inquiſit. in ſchol.F.Pegnæ Itē contra Epiſcopos, & Inquiſitores, qui laicos ſecum quomodocumque de crimine hæreſis cognoſcere, aut iudicare permiſerint. Et eſt Papalis abſolutio. Iul.iij.Licet aduerſis.

Vigore bullæ in cena D. oēs clerici gaudēt hac prima parte.

143 Contra depingentes,ſiue miniantes,aut venales proponentes circulos cæreos,ideſt, Agnus Dei, à Romano Pontifice benedictos,ſeu conſecratos. & eſt epiſcopalis abſolutio.Greg.xiij. extrauag Omni certe. 1572.viij kal.Iunij,anno pri.pontific.

144 Contra omnes, & ſingulos exactores datiorum, gabellarum,pedagiorum,vectigalium à perſonis regularibus ordinum mendicantium; & item contra perturbantes,aut moleſtātes eas in prædictis,toties, quoties contrauentum fuerit.Pius.V.Dum ad vberes. Vide Bullam cenæ Domini.cap.18.

Nota ibi quoties.

Alij etiā regulares debēt gaudere hoc priuilegio

145 Contra eos, qui exegerint aliquid à religioſis mendicantibus,pro contributione ſumptuum, & impenſarum,quæ aliquando pro pontibus,vijs, aquæductibus,muris,alijſue machinis ſtruendis, aut reparandis,aut locorum,aut terrarum fortificationibus imponunt Pius.V.ibidem. Et item contra exactores quatreni,ſeu denarioli carnis in ſingulas libras, ſeu ſextertia carnium: hac tamen immunitate gaudent etiam omnes clerici de iure communi.

Denariolus carnis.

146 Contra eos, qui regulares mendicantes quoad omnia eorum bona,& quoad ſuos colonos, affictuarios,& huiuſmodi reſpectiuè,non dimittent exemptos, & immunes ab omnibus,& ſingulis exactionibus,tam vrbanis,quàm ruſticis,& à collectis, impoſitionibus, & oneribus ordinarijs,& extraordinarijs, tàm realibus,quàm perſonalibus,meris,& mixtis, etiam ſubſidio triennali, & augmento, & focularibus, equorum taxis,militumque hoſpitijs,ac aliàs quibuſcunq. nominibus

minibus nuncupatis. Pius V. Dum ad vberes. In hac etiam excommunicationem incurritur toties, quoties cōtrauentū fuerit & ibid; eſt ēt pœna 2000. ducatorū pro vna parte Baſilicæ ſancti Petri de vrbe applicādorum, pro altera vero querelantibus; & mandatur Epiſcopis, & prælatis, vt faciant obſeruari.

Nota illud quoties. Reſeruatio eſt in Bulla cenæ domini quoad multa capita hic contenta.

147 Contra legatos etiam de latere, & contra gubernatores, & officiales ſtatus eccleſiaſtici, qui aliquem homicidam, ſeu banditum auſi fuerint ad ciuitatem, vel diſtrictum reuocare, vel eis ſaluum conductum facere, etiam ad diem vnum, vel noctem vnā, & eſt Papalis abſolutio, Pius ij. & Pius V. Ex ſupernæ, ibi cōfirmauit.

148 Contra, barones, dominos, domicellos, ac ciues Romanos, & alios cuiuſcumque ſtatus gradus, ordinis, & conditionis, mediate, vel immediate ſubiectos ſedi apoſtolicæ, qui homicidas, aut alias banditos, & facinoroſos homines ſubditos romanæ eccleſiæ, in ſuis terris præſumpſerint receptare. Pius V. ibidem. Alias verò plures, & grauiſſimas pœnas videas in extrau. eiuſdem Pij V. quæ incipit, Indefeſſa. & aduerte, etiam Theſaurarios negligentes exigere comminatas pœnas, incurrere in excommunicationem per ſupra dictam extrau. Ex ſupernæ. Hodie eſt quædam reuocatio Xyſt. V. quoad excommunicationem tamtum Kalend. Iul. 1585. Hoc noſtri Pont. infra num. 150.

Cum priuatione.

149 Item contra eoſdem, qui in vrbe Roma, vel eius diſtrictu, propter vindictam exercendam domum communitam habuerint, armatos receptauerint, aut tenuerint, vel adhærentes, & complices, & fautores brigæ accerſierint, ſiue quamcumque conuentionem, congregationem, & hominum collectam huiuſmodi ad vltionem iniuriæ inuocare, & excitare, inuitare, vel receptare per ſe, vel per alium præſumpſerint. Paulus ij. & Pius v. ibidem confirmauit, & eſt Papa-

Cum priuatione, et aliis pœnis

153 Contra quoſuis ordinarios etiam S.R.E. Cardinales,& alias perſonas quauis auctoritate etiam apoſtolica fulgentes, cuiuſcunque dignitatis, ſtatus. &c. qui collegium, & deputatos fabricæ ſancti Petri ſuper reuiſione, & recuperatione bonorum eccleſiaſticorum, male alienatorum in fauorem eccleſiarum, monaſteriorum, & piorum locorum &c. moleſtare aut facultatum eis conceſſarum quoquomodo executionem impedire, vel in eis directe, vel indirecte ſe ingerere, aut intromittere auſi fuerint. Pius V. Exigit, & eſt epiſcopalis abſolutio.

154 Contra epiſcopos, ſuperioreſq; prælatos, qui extra ſuarum ciuitatis,& diœceſis prouinciarum limites mutatis habitibus indiſcrete diſcurrunt.

Item contra eoſdem, qui latenter, & præſertim habitu tràſformato, venientes ad curiam, ex ea recedũt abſque Romani pontificis licentia petita, & obtenta, ſeu conceſſa: eoque non viſo.& eſt epiſcopalis, Io.22. extrauag.com. cap.2. Vt prælatorum, & cap. etſi deceat, de maiorit. & obed.

Item contra eos, qui ſcienter receptauerint antedictos; niſi id confeſtim eidem Rom. pontifici aduentũ illorum, vel alicui, per quem ad notitiam papæ deducatur, antequam eos receptent, manifeſtauerint; etiã ſi patriarchali, vel quauis alia dignitate tales receptãtes præfulgeant. ibid.

Item contra dictos prælatos etiam patriarchas, qui ſine ſuperioris licentia (niſi pro negocijs eccleſiæ ſibi commiſſæ) extra ſuam diœceſim auſi fuerint pernoctare, ibid cap. Et ſi deceat.

Hodie tamen poſſunt pernoctare. ſeſſ. 23. cap. 1. de refor.

155 Contra falſarios, & fabricatores monetarũ in regno Franciæ, & item contra eos, qui ſcienter falſas monetas extra dictum regnum emunt, & poſtea intra regnũ ipſum portant eas, vendunt, & impẽdunt Io.22. de crimine falſi. cap. Prodiens; & eſt papalis abſol.

Cum ampliſſima inhabilitatione. 156 Contra quoſcumque de Marchia Anchonitanâ prouincia oriundos, aut aliunde profectos, ibi morã trahentes laicos, vel clericos, cuiuſcumq. etiam præeminentiæ fuerint, qui rectorem, ſeu rectores, qui pro tempore regimini dictæ prouinciæ in ſpiritualibus & temporalibus auctoritate apoſtolica præfuerint vel ipſorum aliquem, aut eorum, vel alicuius ipſorũ vicarium, aut iudicem, aut iudices, vel ipſius prouinciæ theſaurarium, aut locumtenentem eiuſdem occiderint, aut ad occidendum illum, vel illos inſecuti fuerint, ceperint, captiuauerint, aut percuſſerint, aut ſaltem inſultum fecerint, aut obſederint, aut de ſuo officio expulerint, ſiue dederint conſilium, vel fauorem, directe, vel indirecte, &c. Io. 22. de pœnis tit. 12. cap. Dierum, & eſt papalis abſol. Communitas vero, quæ deliquerit in prædictis, eiuſque diſtrictus ſubiacet interdicto.

Cum priuatione. 157 Contra iudices in Regno Delphinatu Franciæ, & terris, ac dominijs eiuſdem, deputatos auctoritate apoſtolica in cauſis beneficialibus, ſiue ſuper petitorio, ſiue ſuper poſſeſſorio procedatur, qui, cum intra biennium cauſſam, vel cauſſas in petitorio terminare teneãtur, cuiuſuis cauſſæ ſibi commiſſæ, expeditionem malitioſe prorogare, aut differre præſumant. Sixti iiij. extrau. com. de treg. & pac. cap. ad vniuerſalis & eſt papalis.

158 Contra plebanos, rectores, & curatos, ac Epiſcopos, & Archiepiſcopos quoſdam Germaniæ, videlicet, Mogunt. Treuer. Herp Bip. Vuormac; & curatũ in opido Eſſigen. Conſtac. diœces. qui non obſeruauerint concordata capitula in fauorem mendicantium per ipſum Xyſtum iiij.

Item contra priores, & cuſtodes ſeu guardianos, & ſingulos fratres ordinum mendicantium, qui non obſeruauerint prædicta capitula concordata in fauorem

dicto-

dictorum curatorum, aut prælatorum per eundem Xyſt. iiij. lib. 1. cap. 2. extrauagant. com. Vices illius de Treug. & pac. & eſt papalis abſolutio.

159 Contra omnes cuiuſcumque fuerint præeminentiæ, etiam ſi Archiepiſcopali, aut item Regia dignitate præfulgeant, qui ordinationem, ac reſeruationem, ac cetera contenta in bulla Io. xxij. facta in fauorem eccleſiæ Toloſanæ metropolitanę præſumpſerint quouis modo turbare, ſeu impedire. In extragant. com. lib. 3. cap. 5. de præb. & dig. Saluator. & eſt papalis abſol. Vniuerſitas vero ſubiacet interdicto; conuentus autem, capitula, & collegia ſuſpenſioni cum reſeruatione papali. *Cum priuatione, & inhabilit.*

Item in prædictos dantes conſilium, auxilium, vel fauorem directe, vel indirecte cap. Nuper certis eodem tit.

160 Contra eos, qui vacantibus beneficijs, & prætendentes ex conſuetudine, priuilegio, vel ſtatuto, &c. tam, vbi ſolutiones decimarum taſſatæ ſunt, quam vbi decimarum taxatio non eſt facta, perceperint aliquid prædictorum, id eſt, eorum, quæ ibi continentur, vltra præmiſſa, id eſt, ibi contenta, & illud ijs, ad quos pertinebit, infra menſem non reſtituerint cum effectu. In extrauagant. com. lib. 3. de præb. & dig. capit. Suſcepti. & eodem cap. de electione & eſt Papalis. Epiſcopus tamen à pontificalibus, & ingreſſu eccleſiæ eſt ſuſpenſus. & capitulũ interdicto ſubiacet. *In extrauagãt. Io. 22*

161 Contra fratres beati Franciſci de obſeruantia, qui in electionibus omnibus, videlicet, ſuperiorum, prouincialium, cuſtodum, diffinitorum, & huiuſmodi (vel ante eas per ſex menſes) pro ſe, vel pro alio ſubornauerint. *Cum priuatione.*

Item non ſolum contra ſubornatum, ſed etiam contra alium, pro quo ſubornatio fuit, qui ſubornantem non detulerit.

Item contra illos, qui pro hac re quemuis fauorem extra religionem procurauerint, & eſt papalis abſolutio. Pius Quinctus, paſtoralis.

Cum priuatione, et inhabilt.

162 Contra magiſtrum, item conuentum, & frates Hoſpitalis ſancti Lazari, Hieroſolymitani, ſi vtantur priuilegijs reuocatis ſuper recuperatione quorumdã locorum. Pius V. Graues.

Cum priuatione.

163 Contra Epiſcopos, & omnes electores, præſentatores, & patronos tam eccleſiaſticos, quã laicos quoſcumque, qui effecti ſuſpenſi à collatione, quia verbo, ſigno, aut nutu facto, aut huiuſmodi fuerit alicuius beneficij facta deſignatio, vt alicui determinatæ perſonæ conferatur, tamen ſic ſuſpenſi conferre, eligere, præſentare, vel inſtituere auſi fuerint, & eſt papalis abſolutio. Pius V. Quanta.

Cum priuatione, et inhabilit.

164 Contra eos, qui non reuelauerint conſcios conſpirationis in perſonam Cardinalis S. R. E. ſiue crimen ſit commiſſum, ſiue etiam eſſet committendum, ſiue id per ſe ſciuerint, ſiue ex aliorum renunciatione etiam per interpoſitam perſonam, ſiue alio quocumque modo, vt ex ſcripturis, cœtu, conatu, concurſu, inſidijs, alijſuę ſignis, & inditijs id cognouerint, vel etiam coniecerint, vel quidquã intellexerint, audiuerint, quamtumcumque res alias occulta ſit. & eſt papalis. Pius. v. Infelicis ſæculi.

165 Contra præpoſitos extincti ordinis Humiliatorum, qui vel aliquos ad profeſſionem receperint, vel contenta in bulla extinctionis non obſeruauerint. Pius v. Quemadmodum. vel etiam bireto quadrangulari, alijſue veſtimentis, ornamentis, ac præeminentijs, ac inſignibus, vel denominatione prępoſitalibus, quomodolibet vti præſumpſerint. Idem Pius v. Cum ſicut, & eſt papalis abſol.

166 Contra Barones, & alios dominos, terrarumque vniuerſitates, omneſq; alios ſedi apoſtolicę mediatè,

vel

vel immediate, ſubiectos, cuiuſcumque ſtatus, & conditionis extiterint, etiam ſi Cardinalatus honore præfulgeant, qui ſubditorum ſuorum frumenta, aliaque blada, ſeu fruges vltra vſum, & neceſſitatem ſuam, & familiæ ſuæ emerint, & ſunt etiam ſuſpenſi, & interdicti, ac feudis priuati. Pius v. Cupientes. vbi confirmat conſtitutionem cum cenſuris, & pœnis Clem. vij.

167 Cõtra eoſdem Barones, ac dominos prædictos cuiuſcũq. ſtatus fuerint, qui accedentes ad Vrbẽ cũ frumentis, alijſque rebus ad victum neceſſarijs directe, vel indirecte impediunt, vel remorãtur. Pius v. ibid. ſub eiſdem pœnis. vel qui non permiſerint portantes frumentum, fruges aut blada, venire ad Vrbem exemptos, & immunes ab omni datio, pedagio, & gabella, ibidem. Hodie eſt in bulla cenę Domini cap. 8. & comprehendit omnes, quamtum ad priorem partem.

268 Contra omnes, & ſingulos quacumque eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate, etiam regia, qui tempore vacationis Imperij, nomen Vicarij, ſeu cuiuſuis alterius officij titulum ſine Romani pontificis licentia, in ipſo Imperio retinent, aut aſſumũt, aut reſumunt, & poteſtatem, aut iuriſdictionem ſub tali prætextu exercent publice, vel occulte. Ioan. 22. ne ſede vacante cap. Si fratrum, & eſt epiſcopalis abſolutio.

Item contra quoſcumque quacumque dignitate præfulgeant, etiam ducali, ac Regio pollentes, qui in Imperio exiſtentes aliquem ex ſupradictis poteſtatem, aut iuriſdictionem exercentem, aut Vicariatum gerentem ſine licentia Romani pontificis receperint, vel admiſerint, aut ei paruerint, vel parere fecerint, aut permiſerint; aut in his conſilium, auxilium, vel fauorem præſtiterint. ibidem. ciuitates vero, communitates, ac villæ ipſo facto ſunt interdictæ.

Contra

Supra excomm.31. 169 Contra omnes religioſos cuiuſcunque religionis,qui ſine ſuperioris ſui ordinis licentia,per patentes litteras ſibi conceſſa, ad partes tranſmarinas ſe transferre præſumunt,vbi pauci fidelium reſpectu infidelium commorãtur,& abſolutio eſt Papalis. Extrau. comm. de reg.cap. Ad noſtrum. ipſi autem ſuperiores hanc licentiam dare non poſſunt,niſi viris litteratis, prouidis,& expertis.

170 Contra commiſſarios, aut delegatos ad cognoſcendum, an rei eccleſiaſticæ alienatio cedat in euidentem vtilitatem eccleſiæ, qui conſcientiæ ſuæ prodigi in grauamen, aut detrimentum eccleſiæ per gratiam,timorem, vel ſordes alienationi conſenſerint, aut decretum,vel auctoritatem interpoſuerint. Inferiores quidem epiſcopo,in ſententiam excommunicationis incurrunt,&c. Is verò qui dolo,vel fraude, aut ſcienter in detrimentum eccleſiarum alienationem fieri procurauerit,aut per ſordes, vel impulſione alienationis decretum extorſerit, in ſimilem excommunicationis ſententiam incurrit,& eſt abſolutio Papalis,& tenetur ad reſtitutionem, &c. Paul.2. in extrauag. Cum in omnibus,& Clem.vij. Ex commiſſi.

Vide an hoc ſpectet quod habetur in Conc.Tri. ſeſſio.22. c.11.

CASVS. EXCOMMVNICATIONVM, *qui aliquando Papales, & aliquando Epiſcopales exiſtunt.*

Cap.14.

INquiſitores,& Commiſſarij eorum, vel epiſcoporum,ſiue capituli, ſede vacante,qui pecuniam modis illicitis extorſerint,aut ſcienter eccleſiæ bona fiſco, etiam eccleſiæ, ob delictum clerici adiudicare tentauerint. Clem. nolentes de Hæret. Hic enim caſus ante ſatisfactioné eſt Papalis,poſt verò eſt epiſcopalis

172 Qui

172 Qui effringunt,& ſpoliant loca ſacra, & item incendiarij,extra de ſent.excom.m. cap conqueſti.quoad primam partem,& cap.Tua nos, quoad ſecundam partem. Nam ante publicationem abſolutio eſt epiſcopalis,ſed non poſt.

173 Quicunque licentiam alicui dederit occidendi, aut capiendi eum,qui excommunicationis ſententiã tulerit contra quoſcunq. Principes,Nobiles,aut eorũ miniſtros,aut eiuſdem bona,ſuos que offendendi, & illos item, quorum occaſione talis ſententia lata eſt, cap.Quicunque de ſent.excommun. in 6. Hic enim, ſi duorum menſium ſpatio reſipuerit,eius abſolutio erit epiſcopalis,ſin minus erit Papalis.

Nota quod in anno Iubilei conſueuerunt romani Pontifices excommunicationem promulgare contra omnes,qui populo indulgentias plenarias audent proponere,aut prædicare, quia eo anno omnes plenariæ ſuſpenduntur,& deinceps ad beneplacitum ſedis Apoſtolicæ, & abſolutio ſolet eſſe epiſcopalis; ſed nota bene illud beneplacitum ſedis Apoſtolicæ. *Notandũ ſingulare*

Ex quo ſequitur,quod ab illa hora, & deinceps ſequentibus annis (etiam ſi ipſe Papa e vita migraret) nullus,etiam virtute priuilegiorum regularibus quomodocumq.conceſſorum,conſequitur aliquam indulgentiam plenariam,niſi Papa iterum gratias & priuilegia aliàs quibuſcunq. locis,eccleſijs,monaſterijs,cappellis,oratorijs,& huiuſmodi, aut perſonis quibuslibet,aut coronis,aut huiuſmodi conceſſa rurſus concedat,& impendat. Quia cum non dicatur,nec præcedenti anno Iubilei dictum ſit,ſuſpendimus ad beneplacitum noſtrum, ſed ad beneplacitum ſedis Apoſtolicæ (quæ quidem ſedes numquam moritur) neceſſario concluditur id totum,quod præaſſertum eſt. Quo circa puto,ego plurimos tam laicos,quã clericos, & etiã regulares hac in re decipi, putantes ſe multis indulgentijs *Submonitio notabilis.*

gentijs

gentijs olim à Roman. pontific. conceſſis potiri, ac gaudere. Aut ſatis eſt, ſi per viam communicationis iterum concedantur.

Sed quod malum & indecens eſſe puto, hoc eſt, quia, videlicet, plures verbi Dei concionatores populis euulgant, proponuntque diuerſas olim plenarias indulgentias varijs locis conceſſas, non iterum poſt dictam generalem ſuſpenſionem confirmatas; non aduertentes, quod ſuperius conſideratiſſime, ſimulque ſaluberrime a nobis memoratur. Crediderim tamen, hos Regulares, qui communicant in priuilegijs cum alijs (cum hac tamen additione, quod facta quacumque gratia vni ordini, in genere, vel in ſpecie intelligatur facta alteri) gaudere omnibus gratijs indulgentiarum plenariarum, ſi interim alicui Religioni ex dictis communicantibus in præfatis priuilegijs, ſupradicta eorum priuilegia ſint denuo confirmata.

An autem miniſtri iuſtitiæ abſtrahentes aliquẽ ex eccleſia ſeu templo (præter caſus à iure conceſſos in cap. inter alia. de imm. eccleſ.) ſint excommunicati per cap. Definiuit. 17. q. 4. aliqui dicunt eſſe excommunicandos. Ant. vero de Butrio inquit, eos eſſe excommunicatos: & re vera iudicio meo dictum cap. Optime ponderauit.

174 Contra omnes, & ſingulos cuiuſcumque ſtatus, ordinis, gradus, & conditionis, eorumque ſocios, complices, familiares, & ſequaces, qui alumina ex Turcarum, aliorumue infidelium partibus ad partes Chriſtianitatis conducunt, ſeu conduci faciunt, aut conducta & adducta vendunt, emunt, laborant, aut ſe in illis, vel circa ea, etiam aſſecurando naues, & alumina ipſa, ſeu alias de illis quomodolibet ſe immiſcent. Iul. 2. Paul. 3. Iul. 3 & Pij. 4. in extrauag. Ex apoſtolicæ. cum aggrauatione & reaggrauatione, & æterna maledictione, cum incapacitate ad omnia,

etiam

etiam ad teſtamenta. cum interdicto ipſo facto contra Ciuitates, caſtra, & Villas, ſi poſt terminū vnius diei ab habita notitia qualicumque de ſupradictis ementibus, &c. non eos eiecerint de locis ſuis: & eſt papalis abſolutio harum cenſurarum.

175 Item contra dominos locorum, & officiales, &c. qui ſupradictos omnes infra dictum terminum non eiecerint, vel eieci fecerint, & eſt papalis abſol. ibid.

176 Item contra qualeſcumque perſonas, quę cum ſupradictis conuerſationem, commercium, aut negociationem aliquam habuerint. & eſt epiſcopalis abſolutio. ibidem.

177 Contra ſubiectos mediate, vel immediate ſedi Apoſt. ementes ſal exterum in publicos, vel priuatos vſus. abſolutio papalis Greg. xiij extrau. Ex incumbenti. & idem. Ad apoſtolicæ. 17. Decemb. 1577.

178 Extrahentes, & aſportantes frumenta, blada, legumina, animalia extra ſtatum eccleſiaſticum. abſolutio papalis Greg. xiij extra. 53. Volentes.

179 Contra eum, qui directe, vel indirecte abduxerit Iudæum a prædicatione, ſeu ſalutaribus ſermonibus, ſemel in hebdomada faciendis pro eorum conuerſione in omnibus locis, in quibus ſit eorum ſinagoga, Greg. xiij. extr. 105. Sancta mater eccleſ.

180 Contra diripientes in ſtatu eccleſiaſtico animalia ſeu alia bona, ac illa ementes, permutantes, recipientes, retinentes, licet ſit extra prædictum ſtatum. huius abſolutio eſt reſeruata ſoli papæ Gregorius xiij. extrag. 100. Non fine.

181 Cōtra, eos qui paruerint monitis, legibus, mādatis Henrici Borbonij aſſerti quondam regis Nauarræ, & Bearni. & item alterius Henrici Borbonij, prætenſi olim principis Condenſis Hæreticorum. & eſt papalis abſolutio. Xytus v. 1585. V. Cal. Sept. anno I. ſui pontif. extr. 10. Aeterni reg.

Contra

182 Contra exercentes Aſtrologiæ iudiciariæ artem, Mathematicam, & alia quæcumque diuinationum genera, vt Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, Artis magicæ, Sortilegia, Veneficia, Incantationes, Superſtitiones, Auguria, Auſpicia, Incantationes, aut facientes iudicia, & Natiuitates hominum, quibus de futuris contingentibus, ſucceſſibus, fortuitiſque caſibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus aliquid euenturum affirmare audent: etiam ſi, id ſe non certo affirmare aſſerant, aut proteſtentur. Itē qui profitentur, exercent, docent, aut diſcunt ſupradictas damnatas, vanas, fallaces & pernicioſas diuinandi artes, ſeu ſcientias. quique tenent, ſeu legunt libros, tractatus, indices, aut ſcripta, in quibus ſupra dicta continentur. præterquā circa agriculturam, nauigationem, & rem medicam. Patriarchæ, Primates. Archiepiſcopi, Epiſcopi, Ordinarij locorum, Inquiſitores diligenter prouideant, ne huiuſmodi libri habeantur, procedant, atque in eos ſeuerius Canonicis pœnis, & aliis e ſuo arbitrio procedant, &c. Indic. libr. prohibit. Regula nona & extrauag. Xyſti V. nuper edita. Non. Ianuar. 1586. cuius initium eſt, Cæli, & terræ creator Deus.

EXCOMMVNICATIONES IN LIBRO *priuilegiorum ordinis fratrum Eremitarum S. Auguſtini hæ ſunt.* Cap 15.

Cum priuatione, et inhabilit.

183 Contra rectores parochialium eccleſiarum, & alios quoſcunq; qui Fratrū Eremitarum domos, & profeſſores, præter aut contra litterarū tenorē Innoc. Bonif. Alex. Mart. Eug. Nic. & Benedicti, aliorum quorumcunq; prædeceſſorum Rom. Pontificum, & præter, aut contra Bullam dictam, Mare Magnum,

quæ

quæ incipit. Dum fructus vberes, quos ſacer ordo fratrum Eremitarum Sancti Auguſtini, &c. inquietare, ſeu moleſtare, & eos, aut teſtamentorum, vltimarumq; voluntatũ executores, & heredes prædictos, ſeu quoſcunque alios directè, vel indirectè ad ſolutionem alicuius quartæ parochialis, ſeu canonicæ, vel alterius portionis, ſeu oneris, & ad faciendum celebrari aliquod officium in eorum eccleſijs, vel alibi, dum ad ipſos fratres, decedentium cadauera tumulantur, ante, vel poſt eorum ſepulturam, cogere, aut confeſſis dictis fratribus ordinis Eremitarum pro tempore, euchariſtiæ, ſeu extremæ vnctionis ſacramenta ſine rationabili cauſſa denegare, vel illorum exhibitionem malitioſè differre, aut eorum parochianis, ne dictis fratribus confiteantur, prohibere, vel perſuadere, aut etiã ad præmiſſa, ſeu aliquod pręmiſſorum, auxilium, conſilium, vel fauorem dare directe, vel indirecte præſumunt. Xyſt. iiij. in priuileg. Eremit. S. Auguſt. in extrauag. quæ incipit, Dum fructus, vbi præter excommunicat. latæ ſententiæ, non reſeruatæ tamen, ſuper addit pœnam priuationis earumdem eccleſiarum parochialium, & aliorum beneficiorum ipſo facto, & inhabilitatem ad illa, & alia in poſterum obtinenda. Ipſi vero ordinarij locorum, ſi, vt præfertur, contra fecerint, ſubiacent, eo ipſo ingreſſus eccleſiæ interdicto & ſuſpenſioni à regimine, & adminiſtratione ſuarum eccleſiarum. Mandatur præterea omnibus prælatis etiam Archiepiſcopis, vt quoties requiſiti fuerint, faciant prædictam bullam ſollemniter puplicare, & in omnibus efficaciter dictis fratribus aſſiſtant. Et Iulius ij. confirmauit in extrau. Dum fructus, & Leo x. in extrauaganti, Licet ſponte, ſic ait, ſi ſæculares veſtro Mari magno, vel cuiquam conceſſionum veſtrarũ contraire temere audeant, pro excomm. publicari volumus: ſi clerici, præter cenſuram prædictam, dignitati

Credo omnes mendicantes hodie gaudere hac gratia.

Nota contra dantes conſil. auxil. vel fauorem.

Ordinarii locorum.

tatibus; & beneficijs eccleſiaſticis priuatos eſſe decernimus. Et Paulus. 4. Ex Clementis. Hodie tamen nota quod quantum ad ea, quæ aperte Concil. Trident. aut reuocauit, aut moderauit quæ tamen pauca ſunt, non ſubſiſtunt contenta in hoc priuilegio, ſed in reliquis ſubſiſtũt omnia, vt colligitur ex bulla Greg. xiij. quæ incipit, In tanta, ſed hodie attendenda ſunt quæ Xyſtus v. modificauit circa huiuſmodi priuilegia.

Submonitio pro Cõcilio Trid.

384 Contra recedentes ab ordine Eremitarum Sancti Auguſtini, aut quoquo modo exeuntes fratres profeſſos, aut habitum relinquentes, niſi poſt mandatũ Prioris generalis, infra dies octo, mandato proximos, ad obedientiam redierint. Iul. 2. Vt religioni. in priuil. ordin. & abſolutio eſt papalis. & Leo x. Licet ſpõte.

Cum priuat. & inhabilit.

385 Contra omnes, qui ordinis Eremitarũ Sancti Auguſtini bona occupare, vel vexare audent, quod quidem tam de perſonis, quam de locis, cõuentibus poſſeſſionibus, & alijs quibuſcumque rebus ad loca, vel perſonas pertinẽtibus, intelligitur, ſiue pecunia, ſiue mobilia ea ſint. Leo. x. ibidem, Licet ſponte, & eſt papalis abſolutio; debent tamen præfati prius à fratribus moneri, & tũc, ſi per tridui ſpatium integre omnia non reſtituerint, ſubiacent præfatæ cenſuræ. Iul. 2. Nihil eſt quod.

386 Contra rectorẽ, conſeruatorẽs, magiſtros, ac ſcolares vniuerſitatis Pariſienſis, qui prætextu ſuorum priuilegiorum aliquem, vel aliquos, ex fratribus mẽdicantibus directe, vel indirecte per ſe, vel per alium à prędictę vniuerſitatis corpore reſecare, ſeu priuare, aut graduum inſignia, ſeu conſuetos curſus eorum in theologia, aut eorum prædicationes, vt ceſſent ab eis, impedire, aut in prædictis omnibus moleſtare, vexare, ſeu perturbare preſumpſerint. Caliſt. 3. Inter cetera, & eſt papalis abſolutio.

387 Contra quoſcunque fratres de obſeruantia nuncupatos,

patos,quorumuis ordinum mendicantium , qui loca; aut domos aliorum fratrum, Conuentualium nuncupatorum , aut monaſteria monialium ipſorũ præſumpſerint quærere,aut recipere,& incurritur toties,quoties contrauentum fuerit.

188 Item contra laicos vtriuſq. ſexus , ac alios quacumq.præfulgeant dignitate,etiam ducali,& etiam patriarchali,qui præſumpſerint ſub nomine reformationis procurare,quærere,aut tentare,vt fratres Conuentuales nuncupati,aut monaſteria monialium ſibi ſubiectarum de conuentibus ſuis amoueantur, & alij fratres, obſeruantes nuncupati , in eorum locum ſubrogentur, aut ſubſtituantur : aut præfatis fratribus , ad effectum amotionis eorum , iniurias , aut grauamina. inferre præſumpſerint , Xyſt. 4. in extrauag. Dum ſingulos, abſolutio eſt epiſcopalis & quoties contrauentum fuerit toties incurritur . Poſſunt tamen prædicti principes, aut prælati procurare, quærere, aut tentare reformationem monaſteriorum apud generales,aut prouinciales dictorum ordinum mendicantium , qui tenentur, & debent, quoties oportunũ fuerit , & poſt quam fuerit requiſiti , infra annum debite reformare, ibidem.

189 Item contra prædictos laicos principes , qui in reformationibus, quas in dies fecerint apud conuentuales præfatos eorum generales , aut prouinciales , aliquo modo ſe intromiſerint , aut ne fiant , ſe oppoſuerint, aut vt reformationes factæ alterentur,aut mutẽt, procurauerint, aut vt in eis aliquid vltra addatur, quęrere auſi fuerint. ibidem.& epiſcopi tenentur tales pro excommunicatis publicari facere, ſi fuerint ſuper hoc requiſiti .

190 Contra prohibentes facere eleemoſynas fratribus Eremit. ordini ſancti Aug. Xyſt. iiij. in Mari Magno. Et nota, quod locorũ ordinarij nec poſt cenſuras

ordinare poſſunt, vt nullus fratrum mendicantiũ poſſit eleemoſynas quærere ſine ſua licentia, quia nõ comprehendũtur ſub cap. 9. ſeſſ. 21. Quamobrem congregatio Cardinalium Romæ de hac re conſulta, ita pręciſe reſpondit. Ad ſecundum, Fratres ordinum mendicantium impediri non poſſe quominus eleemoſynas quærant. Ant. Card. Carrafa. Nomine autem eleemoſynæ veniunt quæcumque vſui humano ſunt neceſſaria, aut commoda, & tam pecunia, quam reliqua omnia arg. cap. Totum 1. q. 3.

191 Contra omnes, & ſingulos fratres ord. Eremit. Sancti Auguſtini, qui prætextu arctioris regulæ ad alium ordinem quemcumque etiam Mendicantium, tranſire pręſumpſerint ſine licentia prioris generalis, niſi vere, & effectualiter ad arctiorem regulam tranſierint, & in ea perſeuerauerint, & eſt epiſcopalis abſolutio, & tam ipſi, quam recipientes eos, incurrunt in excõmunicationem. Leo. x.

EXCOMMVNICATIONES IN PRIVILegijs Prædicatorum, & ordinis Minornm cum reſeruatione Papali, hæ ſunt, vltra alias, ut refert Ant. 3. part. tit. 24. cap. 70. & Caiet. in ſum. caſu 81. & Nauarr. in Manuali capit. 27. num. 109.

CAP. XVI.

Supra ex com. 29. & 93. & infra in caſib. reſer. epiſcopis.

192 Contra ingredientes monaſteria monialiũ prædictorum ordinum ſine licentia Generalis, aut eius, qui habet ad id facultatem.

193 Item contra eos, qui præſumunt prædicare, docere, aut defendere, prædictos religioſos non eſſe in ſtatu perfectionis.

194 Item contra fratres Minores, & econuerſo, contra

tra fratres Prædicatores, ſi alter alterius ordinis profeſſos receperint, ſine licentia ſummi Pontificis, aut ſuorum ſuperiorum licentia petita, & obtenta.

195 Contra quoſcumque iudices, tam laicos, quam eccleſiaſticos, ac etiam contra conſeruatores priuilegiorum, qui querellas fratrum, aut monialium ordinis prædicatorum contra alios fratres, aut ſorores dicti ordinis ſuſceperint, vel de eis cognouerint, & eſt epiſcopalis abſolutio. Leo x. Romani pontificis.

196 Cōtra fratres dicti ordinis, qui aliquem ex fratribus ſui ordinis corā aliquo iudice, qui de dicto ordine non ſit, ex quacūq. cauſſa conuenerint, aut cōueniri fecerint, aut à correctione quacūq. ſeu alias ab aliquo prælato, ſeu fratre dicti ordinis, quauis occaſione, vel cauſſa, appellauerint, aut contra eos querelam propoſuerint, niſi prius coram prouinciali, ſeu cōuentuali priore, & generali, & ſucceſſiue in capitulo generali cauſſam ſuā verbo, vel in ſcriptis propoſuerint. ibid.

197 Item contra eos, qui præſumunt proferre in lucē libellos famoſos lingua vulgari, aut alia, aut componunt, aut habent, aut in vulgus emittunt verſus, aut cantilenas in infamiam, & detractionem ſtatus ordinis Prædicatornm, aut ordinis Minorum.

198 Item contra eos, qui aſſeruerint, non licere eis viuere de eleemoſynis, neque prædicare, neque audire confeſſiones cum licentia ſummi pontificis, aut aliorum prælatorum inferiotum, ſine licentia rectorum eccleſiarum parochialium, aut presbyteri Cardinalis.

Hic aduertant Curati.

199 Item contra eos, qui præſumunt inferre aliquam violentiā locis ordinum Prædicatorum, aut Minorū.

200 Item contra eos, qui in ſuis monaſterijs, vel eccleſijs detinent apoſtatas prædictorum, niſi eiecerint eos, poſtquam ei denunciatum fuerit, ne eos retineant.

201 Item contra eos, qui palam, vel occulte conan-

tur expellere ex vniuerſitate Pariſienſi dictos fratres Prædicatores, aut Minores.

Notandum autem hic eſt, quod, cum omnes ordines Mendicantium communicet ſimul in omnibus priuilegijs, perinde ac ſi de verbo ad verbum cuilibet eorum dicta priuilegia conceſſa forent, prout pontifices in eorum extrauagantibus decreuerint. Icirco fortaſſe etiam in prænotatis cenſuris, & pœnis, ſimul omnes dicti ordines communicant. Nec obſtaret fortaſſe regula iuris in ſexto, Odia reſtringi, & fauores, conuenit, ampliari: quia fere omnes præfatę cenſuræ in fauorem dictorum mendicantium latæ ſunt, quamuis in pœnam laicorum ex eltera parte redundent. Et hoc bene nota, quia, caſu aliquo emergente, non erit ſicco pede pertranſeundum, ſed periti conſulendi erunt, & à viris ſuæ conſcientiæ prodigis erit tibi prorſus recedendum. Non tamen quoad prædictas cenſuras, intelligo, fieri communicationem prædictorum fratrum inter ſe. Quia odia reſtringi, & fauores, conuenit, ampliari de reg. iuris lib. 6. & præterea, quia, infinita abſurda ſequerentur, prout facillime poſſem demonſtrare.

Notandum prætera, quod nuper Greg. xiij. confirmauit priuilegia fratrum Minorum ſub hac clauſula, videlicet. Quatenus ſunt in vſu, & decretis Concilij Tridentini non aduerſantur. ſed hodie attendenda eſt modificatio Xyſti V. reſpecta omnium fratruum mendicantium.

LIBER

LIBER QVARTVS ET PRIMO

DE EPISCOPORVM IN ABſoluendo ampla facultate poſt Concilium Tridentinum. CAP. I.

SCIENDVM eſt, quod hodie poſſunt epiſcopi abſoluere ſibi ſubditos ab omnibus caſibus, etiam ſedi Apoſtolicę reſeruatis, ex delicto tamen occulto prouenientibus, per ſe, aut per Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, & in foro conſcientiæ, & gratis, impoſita tamen pænitentia ſalutari. vt patet ex Conc. Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. à caſibus autem bullæ in cena Domini non poſſunt abſoluere niſi tamquam principales in officio ſanctæ Religionis in ſua diœceſi, & hoc propter magnas obſtantias, & derogationes contentas in dicta bulla, cui Pius V. deinde Greg. xiij. & hoc anno Xyſtus V. nouas clauſulas derogatorias inſeruerunt. Sunt, & aliæ excōm. quæ aut ſunt reuocatę, aut nō videnť in vſu eſſe, vel non ſunt generales, ſed quæ in hac, vel illa diœceſi vigent: & confeſſarij ibi commorantes debent curare, vt eas nouerint, quæ quidem ligant, vbi ipſi confeſſiones audiunt. Sed quæ ſunt dicta de caſibus excommunicationum ſufficere videntur; vt, ſi qui occurrerint, agnoſcantur. Qui verò fuſiorem tractationem requiret, ad canones, vel alios auctores, ei recurrere, vel certe peritiores conſulere licebit.

De hac re vide etiam ſuperius et concordat Frāciſ. Toletus.

Sciant qui in aliquam ex prædictis excommunica tionem incurrerint, neceſſe eis eſſe videre, an etiam ipſo facto ipſis beneficijs priuati ſint, & ad ipſa, & alia omnia ſimilia, ac diſſimilia inhabiles ipſo iure fuerint effecti. Nam hodie. Rom. Pontifices vltra dictam cen ſuram conſueuerunt prefatas pœnas, immo aliquan do etiam alias, adiungere. prout, eſt videre in excom municationibus ſub num. 129. & 132. & alibi, vt ſu perius dictum eſt.

Quod vero ordinarij inquiſitorum munus in ſuis diœceſibus obeuntes poſſint hæreticos pænitentes ab ſoluere. vide roiam. ſing. 57. & Archid. Ioan. And. & Gem. in cap. Vt officium de hæret. lib. 6.

DECRETVM CONCILII LATERANEN ſis Vltimi ſeſſ. 9. Super recitãdis horis canonicis; vbi, vltra reatum peccati mortalis, extat obligatio ad reſtitutionem fructuum, pro rata omiſſionis.

Cap. II.

STatuimus, & ordinamus, vt quilibet habens benefi cium cum cura, vel ſine cura, ſi, poſt ſex menſes ab obtento beneficio, diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento ceſſante, beneficiorum ſuorũ fructus ſuos non faciat; pro rata omiſſionis officij, & temporis; ſed eos, tamquam iniuſte perceptos in fabri cas huiuſmodi beneficiorum, vel in pauperum eleemo ſynas erogare teneatur. Si vero, vltra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permãſerit, legiti ma monitione præcedente, beneficio ipſo priuetur; cum propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere, quoad hoc, vt beneficio pri uari poſſit, qui per quindecim dies illud bis ſaltem nõ dixerit; Deo tamen, vltra præmiſſa, de dicta omiſſio ne redditurus rationem.

NOTANDA SVPER HVNC CANONEM dicti Concilij. Cap. III.

PRimo ſcias non modo beneficiarios obligari, ſed etiam eos, qui ſunt in ſacris, ad recitandum diuinum officium ſub pœnis hic contentis; ij tamen, qui ſunt in ſacris, & non habent beneficium eccleſiaſticum, non ſubijciuntur alteri penæ, videlicet, reſtitutionis, etiam ſi ad titulum patrimonij fuerint promoti, aut alias habeant cappellas, amouibiles tamẽ, vbi, vel vnde quotidianas eleemoſynas percipiũt; ſed tantummodo peccant mortaliter; quemadmodum etiam profeſſi religionum, qui alias dicuntur clerici, non autem conuerſi, ſeu laici profeſſi: vt etiam lib. 1. cap. 51. pa. 118. adnotauimus, & eſt communis ſententia doctorum antiquorum, ac recentiorum, vt Nauar. Soti de iuſt. & iure, Medinæ, atque aliorum.

Secundo vigore huius decreti ſcias, olim ante extrauag. Pij V. non fuiſſe obligatos penſionarios ad aliquod officium recitãdum, quamuis aliqui tenuerint oppoſitum, at hodie ſublatus eſt omnis ſcrupulus, vt inferius patebit.

Tertio, prædicta reſtitutio non eſt neceſſario faciẽda fabricæ eccleſiarum, vbi ſunt beneficia, ſed ſatis eſt dare pauperibus. Immo ſi ipſemet beneficiarius eſſet vere pauper, & non haberet patrimonium, aut alias, vnde viueret, de conſilio tamen, & licentia ſui Confeſſarij poſſet ſibi retinere loco, & vice eleemoſynæ, dummodo nihil fiat in fraudem. At ſi lucrifacta per diſtributiones ſint reſtituenda, non poterunt fabricæ applicari, aut pauperibus elargiri. Quia debentur ijs, qui choro interfuerunt, quibus ſolum accreſcunt. cap. 1. de cler. non reſid. lib. 6. cum ei adnotatis. Non ſufficit autem, dari pauperibus, quod alteri debetur.

arg. cap. Ea te, de iur. iur. niſi quando ignorãtur quis ſit. cap. Cum tu, de Vſur. vbi gloſſ. cum communi.

Item præterea dico de illis fructibus eccleſiarum, vbi eſt ſtatutum, vt fructus male percepti reſtituantur certis operibus pijs, quia illis, & non alijs debet fieri reſtitutio.

Hoc ipſum dico de parte, quam corpus, ſeu groſſam canonicatuum vocant, quam quidem canonici ita lucrantur, vt pars non lucrifacta ab vno, accreſcat alijs, & obueniens tempore vacationis, non reſeruatur ſucceſſori, qualem regulariter non habet canonicus, ſecundum gloſſ. ſingu. in cap. Quod ſicut. de elect. in ver. conſentire. Sed diuiditur inter ſuperſtites, iuxta notata in cap. Relatum. 2. de teſtamen.

Id ipſum aſſero de eo, quod canonicus perdit ob excommunicationem, ſuſpenſionem, aut ob aliam quamcumque cauſſam, ſicut per hanc non recitandi. Quia de ſimilibus idem eſt iudicium cap. Dudum, de elect. el. 2. Non tamen tenetur ad reſtituendum fructus beneficij, eo quod in peccato mortali occulto, aut notorio fuerit. Quia certe id nullo iure cauetur, & licet Angel. ver. Clericus 8. §. 5. teneat quod ſic. Roſella tamen, Silueſt. & Nauarrus oppoſitum tenẽt, & reuera, colligitur etiam hoc ex præfato canone, quatenus habet beneficiarium, qui canonicas horas non perſoluit, non teneri ad reſtituendum quod primis ſex menſibus accepit. & tamen manifeſtum eſt, illum in peccato mortali, & ſæpe notorio fuiſſe, ſi videlicet notorie officium diuinum prætermiſit.

Nota.

Quarto ſcias, quod vigore huius canonis non tenebantur olim curati non reſidentes in eccleſijs ſuis parochialibus fructus inde perceptos reſtituere. At hodie pro rata abſentiæ temporis tenentur reſtituere: prout inferius ex Concilio Tridentino patebit. & tunc tales fructus fabricæ eccleſiæ, aut pauperibus

loci, & non pauperibus alterius loci applicandi, ſeu dandi ſunt.

Quinto, nota quantum ad quaſdam diſtributiones. quod cap. 3. ſeſſ. 22. iuxta declarationem congregationis Cardinalium loquitur in dignitatibus, quæ habent officium, & tertia pars ſegregatur pro ſeruitio illo.

NOTANDVM. QVÆ. ET QVANDO pæna obliget in conſcientia. Cap. IIII.

DECIPIVNTVR multi, & pernicioſo quidem errore, qui cum audiant pænam temporalem etiam ipſo iure incurſam non deberi in foro conſcientiæ, iuxta cap. fraternitas, 12. quæſt. 2. (expectatur enim executio iudicis) putant id paſſim eſſe verum, quamobrem animæ ſuæ pro reſtitutione facienda minime conſulunt. Qua de re ſciendum eſt, quod, cum contrarium conſtat de mente legiſlatoris; vel cum pæna non imponitur proprie vt pæna, ſed vt quædam conditio, vel modus rei traditæ, vt cum teſtator relinquit aliquid alicui, vt quidpiam faciat, alias perdat legatum, iuxta Panormitanum communiter receptum ſuper gloſſ. ver. Adijcien. capit. Raynaldus, de teſtamentis tunc pæna etiam in foro conſcientiæ debetur. Qua de re, Qui non recitauit horas canonicas, vel qui non fecit reſidentiam in ſua eccleſia parochiali, qui item, poſt obtentam eccleſiam parochialem, & habitam illius pacificã poſſeſſionem, non promouetur ad ſacerdotiũ intra annũ; & eo elapſo illã retinet, & in multis alijs caſibus tenẽtur oẽs in foro conſcientiæ, etiam ante iudicis ſententiam,

tiam, reſtituere fructus tamquam iniuſte perceptos iu xta Concilium Lateranenſe vltimum ſeſſ. 9. & Pij V. ſtatutum. Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 1. de refor. §. ſiquis, & cap. licet canon. de elect. lib. 6. Conſtat enim ex ſtylo curiæ, mentem pontificum eſſe, & fuiſſe, vt illo, vel illo caſu non poſſit fructus retinere, & ad ratam teneri ad reſtitutionem: vel item ipſo iure beneficium vacare. Nam beneficia eccleſiaſtica ſub hoc, vel illo modo, vel condicione, tacite, vel expreſſe conferri intelliguntur, vt etiam, inter alios, adnotauit Nauarrus 12. q. 2. cap. Non liceat. & in cap. Fraternitas, vbi ſupra, Vnde tales, pro viribus ſuis non reſtituentes, neutiquam ſunt abſoluendi. & hoc bene nota.

SVPER. HÆC. VERBA. CONCILII. ſic ait Dominicus Sotus lib. 10. de Iuſt. & iu. q. 5. art. 6. Cap. V.

IN hac vero, vt iacet, verborum ſerie partim nimia videri cuipiam poteſt relaxatio, partim vero nimia perſtrictio. Nam, quod vſque poſt ſex menſes ab obtento beneficio, non cogatur clericus ſub aliqua pęna officium dicere, nimia relaxatio eſt. Rurſus, quod, qui poſtea vno, aut duobus diebus orare ceſſauerit, teneatur pro rata ſoluere: nimium apparet rigidum. Præterea, quod vrgentius eſt, nec verba Concilij, vt iacent, ſatis ſunt intelligibilia. Habetur enim prius, quod, qui poſt ſex menſes ab obtento beneficio non orauerit, pro rata reſtituat, poſtea vero ſubditur. Si vero vltra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, &c. Quæ quidem verba prioribus non grate cohęrent; Nam hæc poſtrema, in ſimili negligentia, aperte denotant, negligentiam priorum ſex menſium ad reſtituendum pro rata obligaſſe, quãdoquidem poſt illos rigor cogendi per comminationẽ

priua

priuationis beneficij adhibetur. Conijcio ergo, immo certo crediderim, illud verbum Concilij non eſſe, Poſt, ſed Per, videlicet, vt ſenſus ſit, quod, qui per ſex menſes ab obtendo beneficio, vel quamlibet eorũ partem, officium non dixerit, ſolum teneatur ad reſtitutionem pro rata. elapſo vero ſemeſtri, ſi poſt admonitionem in quindecim diebus non bis orauerit, beneficio priuetur. Itaque primum ſemeſtre non datur tã quam induciæ, vt clericus non orans nulli ſubiaceat pœnæ, eſſet enim omni rationi diſſonum, ſed, vt non priuetur, & hoc pacto verba ſunt intelligibilia, alioqui minime. Colligitur ergo ex hoc concilio, quod quæcunque horarum omiſſio, cum primum quis habet beneficium, eum ad reſtitutionem obliget, immò ſi rigorem verborum ſpectes; quamuis vnam dumtaxat horam prætermittat, reſtituere compellatur, &c. & inferius, poſt aliquot verba, non valde tamen veritati cõſona, ſubdit, & quidem vere, quod compoſitio ſuper dicta reſtitutione fructuũ non niſi cum ſummo Pont. aut eius Legato, locum habere põt. Hæc Sotus.

Nauarrus in ſuo Manuali cap. 25. nu. 122. explanans verba dicti Concilij, inquit, Clericũ beneficiatũ non recitantem horas canonicas, teneri ad reſtitutionem fructuum, iuxta dictum Lateranenſe conciliũ, & inquit, obligari ad reſtitutionem fructuum pro rata prædictæ omiſſionis poſt ſex menſes à conſecutione beneficij, & non ante, & re vera hic eſt verus intellectus canonis dicti concilij. Veruntamen interim peccat mortaliter beneficiatus, qui intra dictos ſex menſes diuinum officium omiſerit. vt ibidem num. 123. habetur, ſed de his plenius ſuperius dictum eſt. Quę vero Bartholomæus Medina in hac materia ſcripſit, magna ex parte, ſunt explodenda, vt aliena à communi doctrina.

Nauarri ſentẽtia ad uerba præfati Conc.

Bart. Medin. error.

DE ERRORE QVORVNDAM SVM-miſtarum circa hanc materiam. Cap. VI.

Correctio opinoinū. NON te lateat, optime lector, per prædicta verba dicti canonis correctas fuiſſe opiniones mul torum doctorum, olim aliter ſentientium, vnde Silueſter in ſua ſumma, in verbo Clericus 4. §. 23. num. 16. *Silueſter corrigitur* vnà cum alijs doctoribus, quos ibi refert, ac ſequitur: omnino corrigitur. Et Ioannis Cald. cap. 1. de cel. miſſ. atque etiam Aug. de Clauaſio in ſua ſumma, opinio *Prima ratio.* confirmatur, & canonizatur. Quorum quidem ratio erat talis, primò, quia præfatus beneficiatus non reci tans canonicas horas, effectualiter non reſidet, at non reſidens priuatur beneficio, & fructibus, Extrauag. de cler. non reſid. cap. pen. Igitur, &c. Et Nauarrus inquit cap. 25. num. 124. hanc legem de recitando diuino offi cio eſſe valde conformem iuri diuino, & eandem approbauerat olim in capit. Quando de conſ. diſtin. 1. not. 7. num 31. & Ioan. Bern. præſul. Callagur. in pract, crim. cap. 49.

Secunda ratio. Secundo, quia propter officium datur beneficium. De reſcrip cap fin. lib 6. At vbicunque aliquid datur ob cauſſam, tunc cauſſa illa non ſecuta, poteſt repeti .ff. de condit. ob turp. cauſſam, quaſi per totum Igitur, &c. Vide Couarru. var. reſol. lib. 3. cap. 13. in fine.

PII. PAPÆ V. STATVTVM. DE FRVctibus, quos amittunt, qui horas canonicas, vel penſionarij, qui officium B. Virginis non recitant.

Pius Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Cap. VII.

EX proximo Lateranenſi concilio pia, & ſalubris Sanctio emanauit, vt quicunque habens beneficium eccleſiaſticum

eccleſiaſticum cum cura, & ſine cura, ſi poſt ſex menſes, quam illud obtinuerit, diuinum officium, legitimo ceſſante impedimento, non dixerit, beneficiorum ſuorum fructus, pro rata omiſſionis, & officij, & temporis ſuos non faciat; ſed eos, tanquam iniuſtè perceptos in fabricas ipſorum beneficiorum, vel pauperum eleemoſynas erogare teneatur. Verumtamen multorum animi ſuſpenſione tenentur, cuiuſmodi ratæ prædictæ ratio ſit habenda. Nos huic rei euidentius, atque expreſſius prouidere volentes ſtatuimus, vt qui horas omnes canonicas vno, vel pluribus diebus intermiſerit, omnes beneficij, ſeu beneficiorum ſuorũ fructus, qui illi, vel illis diebus reſponderent, ſi quotidie diuiderentur; qui verò matutinum tantum, dimidiam, qui ceteras omnes horas, aliam dimidiam, qui harum ſingulas, ſextam partem fructuum eiuſdem diei amittat. tametſi aliquis choro addictus, non recitans, omnibus horis canonicis cum alijs præſens adſit, fructusque, & diſtributiones forte aliter aſſignatas, ſola præſentia, iuxta ſtatuta, conſuetudinem, fundationem, vel aliàs, ſibi lucri feciſſe prætendat, is etiã præter fructuum, & diſtributionum amiſſionem. Item ille, qui primis ſex menſibus officium non dixerit, niſi legitimum impedimentum ipſum excuſauerit, graue peccatum intelligat admiſiſſe. Declarantes, præſtimonia, præſtimoniales portiones, & qualiacunque alia beneficia, etiam nullum omnino ſeruitium habẽtia, obtinentes, cum prædictis pariter contineri. At quicunque penſionem, fructus, aut alias res eccleſiaſticas, vt clericus, percipit, cum modo prædicto ad dicendum officium paruum Beatę Mariæ Virginis decernimus obligatum, & penſionum, fructuum rerumque ipſarum amiſſioni obnoxium. Nulli ergo omnino hominũ liceat hãc paginã noſtrorũ ſtatuti declarationis, & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Quomodò rata omiſſionis intelligẽda ſit.

Nullibi recitãs, et in choro non pſallens tenetur ad reſtit.

Beneficiati quomodocunq. tenẽtur ad reſtitutionẽ, ſi omittãt horas canonicas.

Penſionarij quomodo, et quando teneantur officiū dicere.

Si quis autē hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ, apud ſanctum Petrum, Anno incarnationis dominicę milleſimo quingenteſimo, ſeptuageſimo primo, duodecimo Kal. Octobris, pontificatus noſtri anno ſexto.

SVMMA. HVIVS. STATVTI. DECLArationis, & decreti, hæc eſt. Cap. VIII.

PApa hic primo declarat verba prefati canonis cōcilij Lateran. quantum ad quotam reſtitutionis, reſpectu omiſſionis horarum canonicarum.

Secundo, decernit, ſolam præſentiam in choro non ſufficere, quantum ad licite percipiendas diſtributiones quotidianas, ſed teneri clericos cum effectu pſallere, & recitare cum alijs, quando ſunt in choro, prout in Conc. Tridentino habetur ſeſſ. 24. cap. 12. niſi alias (dictas horas recitādo ſatisfecerint) attamen res eſt peſſimi exempli, velle domi diuinum officium perſoluere ad hoc, vt in choro liceat deinde ſilere. neq. enim hoc ſine peccato effici poteſt. Si enim ore Chriſti patrimonium comedendo conſumis, quare non eodem ore, ac gutture eundem in choro laudas, eidemque debitas gratias perſoluis? Vnde diuus Vincentius de exiſtentibus in choro loquens aiebat. Numquam parcas voci, quantum potes, diſcretione regente, nō prætermittas iota vnum tam de pſalmis, quam de verſibus, dictionibus, ſyllabis, & voce. &, ſi non potes æquali voce cum alijs, tamen cum voce ſubmiſſa.

Res indigna eſt, nō pſallere cū alijs, & Deo diſplicens.

Tertio declarat quod, quamuis in primis ſex menſibus, adepti beneficia non teneantur ad reſtitutionem, ſi omittāt diuinum officium, tamen peccant, quoad Deum (legitimo tamen impedimento ceſſante) ob talem omiſſionem, ſicut & illi qui ſolum interſunt horis

canonicis, & hac ratione putant ſe præcepto de recitando diuino officio ſatisfeciſſe.

Quarto, declarat verba dicti concilij non ſolum de habentibus beneficia curata, ſed etiam de habentibus qualiacumque beneficia, debere intelligi, pro quo vide Couarr. lib. 3. var. reſol. cap. 13. num. 8. ver. 12.

Quincto ſtatuit, & decernit, Penſionarios eodem modo cum ſupradictis, ſi tamen officium Beatæ Virginis non recitauerint, obligari, & ita corrigit opiniones multorum doctorum olim aſſerentium, penſionarios quoſcumque non teneri ad aliquas horas canonicas. Quāquā nō defuerunt olim ſollemnes doctores, qui pēſionarios ad diuinū officiū teneri, pluribus rōnibus, ac auctoritatibus tutati ſunt, prout refert, ac ſequitur Alfonſus Aluarez in ſpeculo Rom. Pont. cap. 61.

Sexto Papa vult ad perſoluendas dictas horas B. Virginis etiam penſionarium, (vt dictum eſt) teneri, non quemcumque tamen, ſed eum dumtaxat, qui percipiat penſionem, vt clericus, idest (vel loco beneficij veluti, cum datur alicui promouendo ad ſacros ordines, non habenti vnde alias viueret) vel cum datur alijs non coniugatis, neque bigamis recipientibus primam tonſuram tantum, ſine obligatione deferendi habitū clericalem, aut tonſuram, cuiuſmodi ſunt plurimi curiales inſiſtentes ſeruitijs Papæ, aut Cardinalium, aut aliorum prælatorum, aut etiam plures adoleſcentes nauantes operam litteris. & hic obiter notabis, ſtylum curię, & vſum eſſe, vt nullus extinguat aliquam penſionem, aut eius partem ſine auctoritate Papæ. Non tamen in cenſuram aliquam incurriſſet, qui ſine dicta auctoritate eam extinxiſſet, ſed peccaſſet tamtummodo: & concordat huic doctrinæ Franciſcus Toletus vir egregius. & Theologus ſacrę Pœnitentiarię, facta autem extinctione, non tenetur amplius recitare officium Beatæ Marię penſionarius. *Frāciſcus Toletus è Societate Ieſu.*

Papa

Papſ ergo non comprehendit eum, qui percipit, vt laicus, ideſt, quando datur viris benemeritis pro aliquo temporali commodo, & ita, ſi penſio aſſignatur laico, tamquam laico, talis penſio temporalis res eſt, nec habet ſecum hoc vinculum recitãdi dictas horas, alias ſic. Pro hoc autem facit, quod dicunt doct. in cap. quamuis. cl 2. de præbend. in 6. & c. audientiam cl. 2. de reſcript. & in cap. poſſeſſiones. 16. q. 3. & c. conſuetudinem. de conſuet. lib. 6. Card. in Clem. quia regularis de ſupp. negl. præl.

Septimo, hinc diſcas, decreta omnia, & ſingula concilij Lateranenſis vltimi eſſe rata, & à catholicis perſonis vſu recepta, & obſeruata. Quocirca deuita quæ ſuper hanc rem ſcripſit impius Molinæus, & quidquid alij cum eo effutiuerint. Non enim, quia aliquas leges ſaluberrimas praui homines non obſeruant, iccirco argumentari licebit, eas non fuiſſe in vſu receptas; & eas præcipue, quæ conſcientiæ forum concernere videntur, & vt plurimum ſecreto ſeruantur. Eo etenim caſu legiſlatoris diſſimulatio allegari non poteſt.

DE DISTRIBVTIONIBVS QVOTIDIANIS, quas canonici, & prębendarij, aut alias, clerici, amittunt, etiam in foro conſcientiæ, & tenentur ad reſtitutionem ob non reſidentiam in eccleſia, vel præbenda, vt habetur, de cler. non reſid. lib. 6. Decretal. cap. 1. & in Conc. Triden. ſeſſ. 24. cap. 12. §. Diſtributiones. Cap. VIIII.

Pro hoc vi de Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 12.

CONSVETVDINEM, quæ in quibuſdam partibus inoleuit, qua canonici, & alij beneficiati ſeu clerici cathedralium, & aliarum collegiatarum eccleſiarum, diſtributiones quotidianas (quæ alias manualia beneficia, ſeu victualia nuncupantur, & tan

tum

tùm reſidentibus tribuuntur) qualitercumque in ciuitatibus, ſeu alijs locis, in quibus ipſæ conſiſtunt eccleſiæ, ſint præſentes, licet diuinis officijs non interſint, ex integro percipiunt, ac ſi continue ſeu quotidie ipſis eccleſijs in eiſdem officijs deſeruirent, penitus improbantes. Statuimus, vt deſtributiones ipſæ quotidianæ in quibuſcumque rebus conſiſtãt, canonicis, ac alijs beneficiatis, & clericis eccleſiarum ipſarum, qui eiſdem officijs in ipſis eccleſijs adfuerint, tribuantur, iuxta eccleſiæ cuiuſlibet ordinationem rationabilem iam factam, ſeu etiam faciendam. Qui vero aliter de diſtributionibus ipſis quidquam receperit (exceptis illis, quos infirmitas, ſeu iuſta, & rationabilis corporalis neceſſitas, aut euidens eccleſiæ vtilitas excuſaret) rerum ſic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas ſuas; immo ad omnium reſtitutionem, quæ contra huiuſmodo noſtram conſtitutionem receperit, teneatur. De diſtributionibus etiam pro defunctorum anniuerſarijs largiendis, idem decernimus obſeruandum: hæc ibi & cet. At duos hodie caſus exceptos vide ſeſſ. 22. cap. 3. & loquitur de quodam genere diſtributionum, quæ in caſu abſentium non accreſcunt ſeruientibꝰ, aut maſſę, ſed erogari debẽt fabricę eccleſię, aut pijs locis. Alter caſus eſt in cap. 8. in calce ſeſſ. 24. Sed pænitentiarius eſſe debet ille, qui fuerit inſtitutus cum præbendæ inſtitutione ad hunc effectum; & præterea debet eſſe Doctor, vel licentiatus. vt ibi. De materia autem diſtributionum vide Couar. var. reſol. cap. 13. nu. 7. & Nauar. in Manual. confeſſ. cap. 25. num. 123. pro hac doctrina facit cap. 12. ſeſſ. 24. Concil. Trident. & latius Pius IV. in Extrauag. ſeu mot. prop. Cum ſicut. Quomodo autem priuilegia, ſeu conſuetudines præſtandarum, ſeu recipiendarum diſtributionum in præſentatione, ſeu prouiſione beneficiorum, & dignitatum eccleſiaſticarum fuerint ſublata.

Vide extrauagãt. Py V. incipient. Durum nimis.

Q DE

DE. PECCATO. ET. OBLIGATIONE, ad reſtitutionem, eorum, qui in ſua eccleſia curata non reſident. Cap. X.

Reſidẽtia quanti ſit ponderis, vide Cou. lib. 3. c. 23. nu. 9.

Non reſidentes tenentur ad reſtitutionem ultra etiã mortale pecc.

Perbimeſtre tẽpus ex licentia epiſc. poſſunt curati eſſe abſentes, ſed

COncilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 1. De refor. corrigens multas doctorum opiniones, quæ habentur apud Summiſtas in verbo. Reſidentia, ac proſpiciens in futurum ſaluti animarum, obuiareque volens fraudibus, ſic declarat, ſtatuit, & decernit. Si quis autem (quod vtinam numquam eueniat) contra huius decreti diſpoſitionem abſuerit. ſtatuit ſacroſancta Synhodus; præter alias pœnas aduerſus non reſidentes ſub Paulo 3. poſitas, & innouatas, ac mortalis peccati reatum, in quem incurrit: eum pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia: alia etiam declaratione non ſecuta, illos ſibi detinere poſſe: ſed teneri, aut ipſo ceſſante, per ſuperiorem eccleſiaſticum illos fabricæ eccleſiarum, aut pauperibus loci erogare, prohibita quacumque conuentione, vel compoſitione, quæ pro fructibus male perceptis appellatur, ex qua etiam prædicti fructus in totum, aut pro parte, ei remitterentur: non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs cuicumque collegio aut fabricæ conceſſis, &c. Quandocumque autem eos, cauſſa prius per Epiſcopum cognita, & probata, abeſſe contigerit, vicarium idoneum, ab ipſo ordinario probandum, cum debita mercedis adſignatione, relinquãt. Diſcedendi aũt licentiã in ſcriptis, gratiſq. concedẽdã. Vltra bimeſtre tempus, niſi ex graui cauſſa, non obtineant; &c. & infra, Nec executionem hanc quolibet priuilegio, licentia, familiaritate, exẽptione, etiam ratione cuiuſcumque beneficij, pactione, ſtatuto, etiam iuramento, vel quacumque auctoritate confirmato, cõſuetudine etiam immemorabili,

quæ

(quæ potius corruptela cenſenda eſt) ſiue appellatione, aut inhibitione etiam in Romana curia, vel vigore Eugenianæ conſtitutionis, ſuſpendi poſſe. &c.

ſufficit eſſe tempus interpellatum.

BVLLA: CONTRA. PROMOTOS. ante legitimam ætatem; aut extra tempora, aut ſine dimiſſorijs. Cap. XI.

PIVS epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Ad futurom rei memoriam. Cum ex ſacrorum ordinum collatione character inuiſibilis animæ imprimatur, ſacra myſteria diſpenſentur, & ipſarum cura tribuatur animarum in eorum ſuſceptione, exceſſus graues tanto magis plectendi ſunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium ſcandala generantur. Cum itaque, ſicut fide dignorum relatione (non niſi moleſte) accepimus, non nulli clerici extra tempora à iure ſtatuta, quidam ante ætatem legitimam, aliqui vero ſine dimiſſorijs litteris, contra ſanctiones canonicas, ſe faciunt ad ſacros ordines promoueri, nos eorundem temeritatem tali caſtigatione reprimẽtes, vt alijs in poſterum committendi ſimilia aditus præcludatur, auctoritate apoſtolica, hac conſtitutione perpetuo valitura ſtatuimus, & ordinamus, quod omnes, & ſinguli, qui abſque diſpenſatione canonica, aut legitima licentia, ſiue extra tempora à iure ſtatuta, ſiue ante ætatem legitimã, vel abſque dimiſſorijs litteris etiam citramontani à citramontanis (præterquam, ſi in hoc vltimo caſu, per cameram Apoſtolicam, iuxta illius ſtylum, ordinati fuerint) ad aliquem ex ſacris ordinibus ſe fecerint promoueri, à ſuorum ordinum executiones ipſo iure ſuſpenſi ſint; & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante, in ijſdem

ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo iregularitatem incurrant: præterea, vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficijs eccleſiaſticis poſſint iure priuari. volumus autem, quod pręſens noſtra conſtitutio in Romana curia exiſtentes, poſt quindecim dies, abſentes vero Italicos, poſt duos menſes, aliós vero vltramontanos poſt ſex menſes ab ipſius inaudientia contradictarum, & cancellaria Apoſtolica, publicatione, & affixione, ligare incipiat; Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtram ſtatuti, ordinationis. & voluntatis, infrigere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumſperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli, Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrũ, Anno ab incarnatione dñica M.CCCC.LXV. decimo Kalendas Decembris. Pontificatus noſtri anno IIII.

NOTANDA. SVPER HANC Bullam. Cap. XII.

Primo corriguntur per hanc bullam multæ opinionis Summiſtarum, puta Diui Antonini, Armillæ, & aliorum, qui præfatam bullam non viderunt, prout Nauarrus aſſerit in ſuo Manuali, & prout colligitur ex Dominico Soto in 4. ſentent. de ſacramento ordinis, & ex alijs recentioribus doctoribus. & ex Silueſt. in ver. irregularitas §. 10. Pro hoc facit Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 8. & ſeſſ. 7. cap. 10.

Armillata men errauit. & ſibi ipſi cōtradicit ĩ hac re.

Secundo epiſcopus non poteſt diſpenſare ſuper ætate ordinandorum, prout etiam colligitur ex Gloſſa, & doctoribus. in Clem. fina. de ætate, & qualit. & ex Silu. in ver. ætas.

Tertio à ſuſpenſione incurſa, & ab irregularitate con-

contracta ob contrauentionem prætatæ bullę, non poteſt epiſcopus in foro fori abſoluere, neque diſpenſare; vt ſentit Rebuffus in ſuo tract. vbi agit de clericis male promotis, in Gloſſa. 4. quia Papa abſolute, & nō ad tempus ſuſpenſionis cenſuram incutit, & maculam irregularitatis incurri decernit. In foro tamen conſcientiæ poſſunt hodie ab omnibus ſuſpenſionibus, & irregularitatibus epiſcopi abſoluere, ac diſpenſare; ſi tamen ex delicto occulto proueniant; & excepta irregularitate, quæ oritur ex homicidio voluntario, vt habetur ex Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. Attamen neceſſe erit, præfatos diſpenſandos prius ætatem legitimam ſaltem attigiſſe; alias beneficium dicti cap. 6. conſequi minime poſſent. *Ampla poteſtas epiſcoporū.*

Quarto ſciendum, hodie ætatem legitimam eſſe annum. 22. pro ſubdiaconis, pro diaconis 23. & pro presbyteris 25. & ſufficit attigiſſe. vt aperte habetur in Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 12. vbi etiā ſcito, ipſos etiā regulares hac lege aſtringi, nec eis quoquomō priuilegia ſua, aut Mare magnū, quantū ad hunc effectū ſuffragari. poſſunt tamen regularium ſuperiores à pręfata irregularitate ſibi ſubditos, ſi tamen, interim ad legitimam peruenerint ætatem, diſpenſare, & hoc, vigore ſuorum priuilegiornm; & præcipue Xyſti 4. & aliorum Rom. Pont. in Mari Magno, & alibi. *Mare magnum.*

Quincto ſcias, prædictam bullam à tempore Pij 2. citra, ſemper à Romanis pontificibus, & demū à Gregorio XIII. fuiſſe in cancellaria apoſtolica confirmatam; illiusque ſtylum ſacrum pęnitentiariæ officiū ſemper obſeruaſſe; & proinde caue ne impingas in ſcopulos, ſi. Summiſtas legendo, aliquid in contrariū inueneris, & præcipue apud Armillam. *Armilla error.*

Sexto, ſcito, irregulares adeptos beneficia curata non facere fructus ſuos, & teneri reſignare, niſi à Papa ſuper hac re expreſſe diſpeſentur. Pro quo vide

gloſſ. in cap. Licet canon. de elect. in ſexto. & Nauar. cap. 27. num. 249. ibi. vj. Nec epiſcopus poteſt hodie diſpenſare ſuper retenſione beneficij, quod datur per concurſum, ſed bene in alijs, quæ alias ipſe potuiſſet conferre. Vide etiam Abb. in cap. Pro illorum de præbend. num. 3.

Septimo, dum Papa inquit, talem poſſe etiam beneficijs priuari, intelligit de his, quæ ante irregularitatem legitime adeptus erat; nam beneficijs; ſibi collatis, dum talis erat irregularis, eſt ipſo iure priuatus propter incapacitatem, quam tunc habuit.

EXEMPTIONES. CLERICORVM, & eccleſiaſticarum perſonarum à pedagijs, vectigalibus, Datijs, Doganis, Guidagijs, & alijs oneribus, & grauaminibus, & ſæcularibus exactionibus pro rebus ſuis proprijs, quas non cauſſa negotiandi deferunt, vel deferri faciunt, ſeu tranſmittunt, aut etiam pro perſonis ſuis, vt habetur cap. Quamquam de cen. lib. 6. Cap. XIII.

QVamquam pedagiorum exactiones tam iure canonico, quam ciuili regulariter merito ſint dãnatæ, tanto tamen diſtrictius, ne ab eccleſijs, & perſonis eccleſiaſticis talis exigantur, prohiberi oportet: quantum, ſi id fiat, in maioris inde tranſgreſſionis reatus incurritur, & offenſam euidentiorem, comprobatur. Cum igitur eccleſiæ, eccleſiaſticęq. perſonæ, ac res ipſarum non ſolũ iure humano, quinimmo & diuino à ſæculariũ perſonarũ exactionibus ſint immunes: conſtitutionem felicis recordationis Alexandri Papæ 4. prædeceſſoris noſtri, quæ ſtatuit eccleſias, & perſonas eccleſiaſticas ad pedagia, & guidagia penitus non teneri, nec ad exhibendum, vel ſoluen-

Clerici iure diuino ſũt immunes

dum taleas pro rebus ſuis proprijs, quas nō cauſſa ne gotiandi deferũt, vel deferri faciunt, ſeu tranſmittũt, volentes propter multorum inſolentiam, & abuſum, pęnę adminiculo adiuuare, adijcimus, diſtrictius inhibendo. (contraria conſuetudine quorumcumque, quę dicenda eſt corruptela verius, non obſtante) vt nec collegium nec vniuerſitas nec aliqua etiam ſingularis perſona, cuiuſcumque ſit dignitatis, condicionis, aut ſtatus à præfatis eccleſijs, aut perſonis pro perſonis ipſis, aut rebus prædictis talia exigat, vel extorqueat per ſe, vel per alium ſuo nomine, vel etiam alieno, aut eas ad huiuſmodi perſoluenda compellat. Qui vero cō trafecerint, ſi perſonæ fuerint ſingulares, excommunicationis; ſi autem collegium, vel vniuerſitas ciuitatis. caſtri, ſeu loci alterius cuiuſcunque, ipſa ciuitas vel caſtrum, vel locus, interdicti ſententias ipſo facto incurrant, nec ab excommunicatione huiuſmodi abſolutionem, vel interdicti relaxationem obtineant, do nec exacta plenariè reſtituerint, & de transgreſſione ſatisfecerint competenter.

nes ab exactionibus ſecul. & idem ſentit Cōcil. Trident.

Hodie eſt i Bulla Cœ Domini c. 18. & ſupra 191.

PRÆCEPTVM. CONCILII. VIENENSIS Epiſcopis impoſitum ſuper executione ſuperioris conſtitutionis, in fauorem Eccleſiarum, & clericorum, vt habetur in Clē. de cenſ. cap. pręſenti. Cap. XIV.

PRæſenti conſtitutione iubemus, vt locorum dięce ſani contra eos, qui ab eccleſijs, vel perſonis eccleſiaſticis pro earum rebus proprijs, quos non negotiandi cauſſa deferunt, aut deferri faciunt, vel tranſmittunt, pedagia, vel guidagia, ſuo, vel alieno nomine exigunt, vel extorquent in animarum ſuarum periculum, & eorum, à quibus ea exigunt,

Clem. de cenſ.

præiudicium, & grauamen, excommunicationis, interdicti ſententias à iure prolatas, poſtquam de his ipſis conſtiterit, omnino publicent, vel à ſuis ſubditis tamdiu faciant publicari, donec illi ſic exacta reſtituerint, & de tranſgreſſione huiuſmodi competenter ſatisfecerint.

NOTANDA CIRCA PRÆDICTA capitula. Cap. XV.

Pro Regularib. ſpecialiter videas extrauag. Pii V. Dũ ad vbe res, et extrauag. Io. 22. Eug. 4. & Iulii 2. in priuileg. Benedictinorũ.

PRædicta excommunicatio, quamuis vigore præfatorum capitulorum ſit epiſcopalis, hodie tamẽ eſt papalis, vt ait Silueſter in ver. excommunicatio. 4. §. 21. & Ioannes Tab. in ver. excomm. 5. caſu. 19. & Armilla eod. tit. excomm. 11. Quia continentur, vt aiunt, in Bulla Cenæ Domini, ſub illis verbis, vbi ait Papa. Vel qui prohibita exigunt, ſcilicet, excommunicamus, & anathematizamus. capit. 18. ſupra pag. 171.

Reliqua omnia, quæ pro libertate, & immunitate eccleſiaſticarum perſonarum faciunt, videas. 96. diſt. cap. Bene quidem & de conſt. cap. Eccleſia, & de immun. eccleſ. cap. Non minus, & cap. Aduerſus, & de ſent. excõ. cap. Nouerit, & Abb. in cap. fin. de vit. & hon. cler. Ampliſſime vero videas, pro his omnibus hodie bullam Cenę Domini: per quam quidem prædicti fauores augentur, & amplientur, & plurimæ doctorum opiniones reſtringentes prædictam immunitatem, corriguntur, & è medio tolluntur. Qua in re plurimi hodie doctorum decipiuntur, qui in multis, dum doctrinam communiter ſcribentium ſectantur, incidunt in cenſuram bullæ in Cena Domini, negligentes obſeruare, immo etiam legere ea, quæ Romanus Pontifex in prædicta bulla corrigit, aut innouat. vnde prædictam bullam Pontifex ibi appellat paginã

Error multorum Doctorum; Nota bene.

excom-

excommunicationis,anathematizationis,extenſionis, reuocationis,innodationis, interdicti,innouationis, proteſtationis, ſublationis, declarationis, commiſſionis, præcepti, mandati, decreti, & voluntatis, ergo hæc bulla reuocat multa, & innouat plurima. Quæ quidem omnia ſuperius in varijs canonibus contenta, confirmata ſunt hodie per ſacrum Concilium Tridentinum hunc in modum.

Cupiens ſancta ſynhodus eccleſiaſticam diſciplinā in chriſtiano populo non ſolum reſtitui; ſed etiam ſartam tectam à quibuſcunque impedimentis conſeruari, præter ea, quæ de eccleſiaſticis perſonis conſtituit, ſæculares quoque Principes officij ſui admonendos eſſe cenſuit; confidens eos, vt catholicos, quos Deus ſanctæ fidei Eccleſięque protectores eſſe, voluit, ius ſuum eccleſiæ reſtitui, non tantum eſſe conceſſuros, ſed etiam ſubditos ſuos omnes ad debitam ergā clerum, Parochos, & Superiores Ordines reuerentiā reuocaturos, nec permiſſuros, vt officiales, aut inferiores Magiſtratus Eccleſiæ, & perſonarum eccleſiaſticarum immunitatem, Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus conſtitutam, aliquo cupiditatis ſtudio, ſeu inconſideratione aliqua violent, ſed vna cum ipſis Principibus debitam ſacris ſummorum pontificū & Conciliorum conſtitutionibus obſeruantiam præſtent. Decernit itaque, & præcipit, ſacros canones, & concilia generalia omnia, nec non alias Apoſtolicas ſanctiones in fauorē Eccleſiaſticarum perſonarū, libertatis eccleſiaſticæ, & contra eius violatores editas, quæ omnia præſenti etiam decreto innouat, exacte ab omnibus obſeruari debere. proptereaque admonet Imperatorem, Reges, Reſpublicas, Principes, & omnes, & ſingulos cuiuſcumque ſtatus, & dignitatis extiterint, vt quo largius bonis temporalibus, atque in alios poteſtate ſunt ornati, eo ſanctius, quæ Seſſ. 25. cap. 20. De ref.

eccle-

eccleſiaſtici iuris ſunt, tamquam Dei præcipua, eiuſque patrocinio tecta venerentur, nec ab vllis Baronibus, Domicellis, rectoribus, alijſue Dominis temporalibus, ſeu Magiſtratibus, maximeq. miniſtris ipſorum principum lædi patiantur: ſed ſeuere in eos, qui illius libertatem, immunitatem, atque iuriſdictionem impediunt, animaduertant, quibus etiam ipſimet exemplo ad pietatem, religionem, eccleſiarumq. protectionem exiſtant, imitantes anteriores optimos, religioſiſſimoſque Principes, qui res Eccleſiæ ſua in primis auctoritate, ac munificentia auxerunt, nedum ab aliorum iniuria vindicarunt. Adeoque ea in re quiſque officium ſuum ſedulo præſtet, quo cultus diuinus deuote exerceri, & Prælati, ceterique clerici in reſidentijs, & officijs ſuis quieti, & ſine impedimentis, cũ fructu, & ædificatione populi permanere valeant.

Quales olim eſſent Principes in eccleſiã

CASVS

CASVS.

QVOS. EPISCOPI. IN. SVIS. DIOECeſibus conſueuerunt ſibi reſeruare, & pro quibus, & alijs hodie, iuxta concilij Tridentini formam, in eccleſijs cathedralibus ſolent pænitentiarij deputari, vt patet Seſſ. 24. cap. 8. & cap. 6. prout elicitur. ex Glog. cap. Si Epiſcopus. de pœnit. & remiſſ. in 6. & ex ſynhodo Hildesheimenſi cap. 50. ſuorum ſtatutorum, & prout tradit Martinus de Frias in tractatu ſuo. Cap. 9. & Nauarr. in ſuo Manuali. Hoſtien. in ſua ſumma. Guil. Dur. Speculator in ſuo Repertorio, & D. Anton. 3. par. tit. 17. cap. 11. per totum, & alij. Cap. XVI.

b 1 Abſoluere excommunicatos maiore excõmunicatione, interdicto, vel ſuſpenſione, ab homine, vel a iure latis.

c 2 Blaſphemos vere & perfecte etiam ſemel, vel alios quoſcumque, ſi tñ ſint ex conſuetudine. Sed in primo genere, blaſphemia hereticalis à Doctoribus nuncupatur. Non quidẽ, quod quis talis regulariter ſit hæreticus, ſed ſi crederet quod dicit, eſſet vere hæreticus.

Nota quod blaſphemia vera, & perfecta dicta hæreticalis reſeruata eſt, ſiquis diceret, Deum proditorem, Deum partialem, Deum non curare de hominibus, Deum neſcire hæc terrena, Deum non poſſe hoc, vel illud facere, Ad deſpectum Dei, Renego Deum, & huiuſmodi alia etiam peiora, quæ nefas eſt cogitare, nedũ hic recitare, & talibus blaſphematorib⁹ ſeuerisſ. pœnitẽtia iniũgi ſolet à pœnitẽtiarijs, quib⁹ dat̃ facultas ſupra pag. 20. & 150. & itra.

b De quibus ſuperius vide lib. 3. pag. 150. & Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. c. quia propter hoc peccatũ De⁹ bella, ac peſtes immittit

Peri-

d Quia ē ho micidum.	d 3 Perimentes ſtudioſe fœtum ſuum, vel alienum.
e Alicubi ſub pœna excom. prohibetur.	e 4 Et retinentes illos in lecto infra. 18. menſes, vel aliud tempus à parocho indictum, etiam ſi non fuerint ſuffocati.
f Quia eſt homicidum.	f 5 Opprimentes infantes ex propoſito, vel culpa ſeu negligentia in lecto, vel extra.
g Quia clamat in cœlũ.	g 6 Homicidas quoſcumque.
h Quia ſunt excõ. Per ſe patent.	h 7 Corruptores monialium, & illas domi recipientes.
	8 Et quicumque, & quæcumque cum moniali ſeculo, vel tactu turpiter luſerit.
	9 Item ipſas moniales ſic peccantes.
i Quia ſunt excommun.	i 10 Item moniales egredientes ſepta monaſterij.
	k 11 Hæreticos, & de hæreſi ſuſpectos, & illis præſtantes auxilium, conſilium, & fauorem.
l Quia ē crimē leſe Mae.	l 12 Falſam monetam fabricantes, vel fabricari facientes, vel illam ſcienter impendentes.
m Quia ſunt irregulares.	m 13 Reordinatos, rebaptizatos, vel reconfirmatos ſcienter.
n Quia ē homicidium.	n 14 Coniuges machinantes effectualiter in mortem alteriûs coniugis, etiamſi nõ fuerit mors ſecuta, & participes, ac dantes conſilium, auxilium, & fauorem.
o Quia violatur fides vxori.	o 15 Ingredientes religionem, vel ſuſcipientes ordinem ſacrum, inuita, vel ignorante vxore iam cognita.
p Hoc furtũ eſt intollerabile.	p 16 Mulieres certo ſcientes ſe habere filios ex alio, quam ex marito, quos credens maritus eſſe ſuos, nutrit ex propria ſubſtantia, vt ſuos
q Eſt intollerãda fraus.	q 17 Et quoſcumque, vel quaſcumque ſupponentes partum alienum, aut dantes conſilium, auxilium, & fauorem.
r Quia ſunt excómunicã	r 18 Clericos, vel laicos concubinarios, vel ipſos clericos, ſi ſint in ſacris, etiam ſimplices forni-

nica-

nicatores. Item participantes cum excommunicatis in contemptum clauium.

ſ 19 Sodomitas, vel cum beſtijs coeuntes, & item inijcientes manus violentas in parentes, quique eorum ſaluti fuerint inſidiati.

t 20 Et recipientes ordines ſacros ſine licentia Archiep. Neap. vel eius Vicarij, vel per ſaltum.

u 21 Commutationes votorum non paruorum.

22 Sagrilegium commiſſum in coitu cum perſona ſacra tam actiue, quam paſſiue.

x 23 Procurantes ſibi, vel alteri abortum, vel ſterilitatem cum effectu.

y 24 Non alentes filios ſuos ſpurios, ſecreto exportatos ad Hoſpitale: niſi tamen ſint pauperes.

z 25 Vſurarios, ſimoniacos in quocumque genere, præterquam mentali tantum.

b 26 Non ordinatos ad ſacerdotium celebrantes miſſas.

c 27 Occupantes beneficia eccleſiaſtica, vel decimas ſine canonico titulo, aut bona eccleſiaſti.

d 28 Incendiarios, & exportatores bonorum eccleſiarum, hoſpitalium, uel piorum locorũ, &c.

e 29 Polluentes ſemine, vel ſanguine eccleſiam, maxime conſecratam.

f 30 Violantes libertatem, vel immunitatem eccleſiaſticam.

g 31 Contrahẽtes matrimonia in ſacris ordinibus.

32 Reuelantes aliqualiter peccatum ſibi in confeſſione detectum, & nominantes perſonas.

h 33 Sacerdotes, & laicos quoſcumque etiam mulieres, qui aliquid inhoneſtum, vel ſcandaloſum commiſerint circa euchariſtiam, baptiſmum, altare, chriſma, aut oleum ſanctum.

i 34 Sortilegos inuocãtes dæmones, & diuinatores abutentes Euchariſtia, chriſmate, oleo ſancto, aut alijs rebus ſacris.

Et

di, fornicatio vero ĩ clerico eſt ſacrilegium.

ſ Quia clamat vindictã

t Quia ſunt irregulares.

u Quia vſurpat̃ poteſtas.

Per ſe patet.

x Quia ẽ homicidiũ, ſi fœtus ſit aĩatus

y Intellige cõtra diuites

z Sim. in ord. & benefic. ſũt excommun.

b Quia ſunt ſuſpecti.

c Quia ſunt excommun.

d Quia ſunt excommun.

e Quia eſt ſacril. grauiſſ.

f Quia ſũt excom. à Papa.

g Quia ſunt exc. p ſe patet

h Quia ſunt ſuſpecti d hęreſi.

i Quia ſunt exc. p Io. 22. & Cõ. Lat. ſ. 9

k 35 Et ſcientes ſortilegos & non propalantes, nec indicantes illos domino Vicario.

l 36 Committentes inceſtum in primo, vel in ſecũdo gradu conſang. affinit. vel ſpiritualitatis.

m 37 Diſpenſare male ablata incerta, vel etiam certa, cum ignoratur, cui ſit reſtitutio facienda.

n 38 Baptizantes proprium, vel coniugis filium, præterquam in caſu neceſſitatis, vel leuantes de baptiſmo, vel confirmatione in fronte.

o 39 Debitores legatorum ad pias cauſſas, ſeu pro anima, qui, cũ poſſunt, non curant ſatisfacere.

p 40 Periuros in iudicio, vel actu publico.

q 41 Sacrilegos, & falſarios, & item apoſtatas.

r 42 Curatos concedentes celebrationem nuptiarum, vel conſumationem matrimonij tempore ab eccleſia interdicto.

ſ 43 Raptores virginum, vel quarumcumq. mulierum exiſtentium ſub poteſtate, vel cuſtodia alterius, etiam ſi volentes, & conſentientes rapiantur, ſi vero inuitæ, & per vim, etiamſi ſub nullius poteſtate, vel cuſtodia erant. Et ſtuprum virginis per vim, etiam ſine raptu, committentes.

t 44 Ingredientes monaſteria monialium ſine licentia ſuperiorum.

u 45 Conficientes libellos famoſos, & illis auxiliũ, conſilium, & fauorem præſtantes.

x 46 Sponſos, vel ſponſas de futuro, qui ſe carnaliter poſt contracta ſponſalia cognouerunt, & hoc non obſtante, matrimonium poſtea contraxerunt cum alio, vel alia in graue damnum alterius, aut qui, falſo negata copula carnali, ſponſalia ſeparari obtinuerit.

y 47 Mutantes terminos poſſeſſionum eccleſiæ.

z 48 Non obſeruantes quadrageſimam, comedentes

Marginal notes:

k Vt talis peſtis eradicetur è mundo.

l Quia indigent ſecundi diſp.

m Alias nullus fere reſtitueret.

n Quia cõtrahitur aff. ſpir. & ita imped. Matr.

o Quia sũt tyranni defunctorum.

p Quia excedit ẽt homic.

q Apoſtatæ sũt excõmu.

r Quia vſurpat poteſtas.

ſ Quia ſunt excõ. p Concil. Trid.

t Quia ſunt exc. per Concil. Trident.

u Leges incutiunt pęnam capitis.

x Alias infinitæ fient fraudes in Mũdo

y Quia eſt ſacrilegiũ max.

do carnes,aut lacticinia, item in vigilijs de præcepto,vel in die venere, aut ſabbato, ſine legitima cauſſa,& ſine licentia Vicarij, carnes comedendo.

z Quia ſunt ſuſpecti, &c.

b 49 Participantes cum Iudæis in cibo, & potu, aut in lecto; & lactantes pueros Iudæorum, & qui interſunt ſynagogæ eorũdem, aut dantes infantem chriſtianũ mulieri Hebręę ad lactandũ,& educandũ,aut coeuntẽ cũ Iudæo,aut iudęa,aut quouis & quauis alio,vel alia ĩfideli.

b Propter periculum,&c.

c 50 Carnifices,ſeu lanij,& hoſpites, ſeu caupones vendentes carnes,& alia prohibita in quadrag.ſine licẽtia,exceptis deputatis ꝓ infirmis.

c Vt tollãtur abuſus,& fraudes.

d 51 Laruatos in habitu religioſo tam ſæculari, quam cuiuſuis ordinis regulari,etiam in habitu monialium.

d Propter honorem gradus eccleſiaſtici.

e 52 Falſarios inſtrumentorum, & librorum, & quarumcunque litterarum autenticarum, & ſigillorum,& illis vtentes.

e Alias infinita mala,& ſcãdala naſcerẽtur.

f 53 Sepelientes corpora excommunicatorum, interdictorum, ſeu vſurariorum in eccleſijs, vel cæmeterijs ſcienter.

f Quia ſunt excomm.

g 54 Eligẽtes,vel præſentãtes rectores,vel presbyteros in eccleſijs vacãtibus ſub falſo prætextu iuris patronatus ſcienter,& ipſos presbyteros talibꝰ electióibus,vel pręſentatióibus ſciẽter conſentientes,vel ſe ad beneficia intrudentes.

g Quia ſunt excommunicandi per Cõcil.Trid.

h 55 Veneficos,aut dantes potiones, vt quis moriatur,vel morbo tabeſcat, vel mente alienetur,& inſaniat, & quicunque dederit conſilium,auxilium,& fauorem.

h quia eſt homicidiũ quãtum in ſe fit.

i 56 Sacerdotes celebrantes contra ritum eccleſiæ quomodocunque.

i Quia ſunt ſuſpecti, &c.

k 57 Presbyterum, cuius negligentia, vel facto aliquis ſine baptiſmo moritur.

l 58 Presby-

l Quia pœnitentes non eſſent abſoluti.

l 58 Presbyteros temere abſoluentes in caſibus ſibi non conceſſis.

m Propter conſeruanda bona pauperum.

m 59 Clericos, vel laicos non reddentes rationem adminiſtrationis piorum locorum, vel aliquo modo retinentes ſatisfacere.

n 60 Concubinas presbyterorum, vel clericorum, vel ipſis in concubinatu auxilium, & fauorem dantes.

Concub. ſunt eijciendæ ex opidis, ab epiſc. per Concil. Trid.

Et ſcito quòd ex his caſibus ferè omnes declarauit olim Bened. Papa xi. eſſe reſeruatos epiſcopis, vt patet in illius extraua. Inter cunctas. de priuil. elicitiuè; pro quo vide Silu. in ver. caſus. §.4. Ac ſcito omne crimen ſacrilegij, & falſitatis ad epiſcopos pertinere ex antiqua conſuetudine.

Nota. Confeſſor.

Contra admirantes.

Et ne mireris chriſtiane lector hos caſus, quaſi multos, quia alia peccata ſunt innumera, quæ quotidie in grauem offenſam creatoris, & ſcandalum proximi, perpetrantur, quæ tamen regulariter minimè ſunt reſeruata epiſcopis, cuiuſmodi ſunt.

Infinitæ fornicationes, & plurima adulteria quantum ad laicos, & item innumera peccata mollitiei, & tactuum, & huiuſmodi quoad omnes.

Item nullæ vulnerationes, nullæ detractiones, & nulla furta, aut latrocinia, præter ſacrilegia, ſunt reſeruata; quæ tamen in mundo ſunt ferè infinita.

Peccatorum mehtis nullum omnino reſeruatur, quæ tamen innumera ſunt.

Omiſiones item infinitæ ſunt, quarum tamen nulla reſeruatur niſi caſus 39.

Violationes dierum feſtorum ſunt grauiſſima peccata, & tamen eorum nullum reſeruatum eſt, quamuis ſub pœna excom. ſint ſæpe cōminatæ.

Concu-

Concupiſcentiæ contra præcepta Dei ſunt infinitæ, tamen earum nulla eſt reſeruata.

Et reuera, ſi peccata non reſeruata hic enarrarentur; certe, non eſſent.60.ſed centies millies ſexaginta.

Preterea ex ſeptem vitijs capitalibus,& ex earum filiabus pauca reſeruata ſunt,reſpectu eorum,quæ non ſunt reſeruata,in quibus tamen quotidie mortaliſſime delinquunt homines.

Et demum tranſgreſſiones votorum,& id genus alia infinita,non reſeruantur,ſed confeſſariorum conſcientiæ corrigenda relinquuntur.

Quos tamen caſus ſibi reſeruauerat olim Illuſtriſſimus,ac Reuerendiſſimus Cardinalis Paulus Aretius Archiepiſcopus Neapolit.cum ſuis notandis die 28.Ianuarij.1577.vide in folio promulgato, & infra lib.6 cap.1. E quibus Illuſtriſſimus,ac Reuerendiſſimus HANNIBAL Capua hoc tempore Archiepiſcopus dempſit permulta,vt videre eſt in fine operis.cap.6.

QVÆ. DECLARAVERIT. CONCILIVM Trident. ſeſſ.14.cap.7. ſuper caſuum reſeruatione. Cap.17.

IN tio capituli,primo declarat, nullius momenti eã abſolutionem eſſe debere, quam ſacerdos in eum profert,in quem ordinariam, aut ſubdelegatam nõ habet iuriſdictionem.

Secundo declarat, magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere (quod etiam ſanctiſſimis patribus noſtris viſum eſt) vt atrociora quædam,& grauiora crimina non à quibuſuis,ſed à ſummis dumtaxat ſacerdotibus in ſua diœceſi abſoluantur.

Reſeruatio caſuum habet uim coram Deo.

Tertio declarat,hanc delictorum reſeruationem cõſonam eſſe diuinæ auctoritati,& non tantum in exter-

na politia,ſed etiam coram Deo vim habere.

Quarto declarat,in articulo mortis nullam eſſe reſeruationem caſuum; & quemlibet ſacerdotem abſoluendi auctoritatem tunc habere: tenentur tamen poſtea, ſi ſuperuixerint, ſe præſentare, & ea facere, quæ iura ſtatuunt,& decernunt: prout etiam de hoc ſuperius dictum eſt, præſertim pag.45.& 46.& 50.& 122. & 177.& alibi,& Conc.Trid. ſeſſ.14.c.7. Qm̃ & infra.

Supra lib. 1.cap.25. pag. 51.

Quod autem abſolutio data ſuper caſibus reſeruatis à non habentibus auctoritatem ſit nulla,& nullius roboris,vel momenti; habetur nedum in præallegato cap.Conc.Trid. ſed etiam extraug.de pœnit.& remiſſ. cap. omnis vtriuſque, & etiam in Concilio Flor. ſub Eug.4.ibi de miniſtro pænitentiæ, & in Cathechiſmo Romano,ibi, de miniſtro ſacramenti pænitentiæ, & apud D.Tho.4.diſt.1.q.1.art.3.ſub.art.3.ad primum,& diſt.24.q.3.art.2.ſub arti.3.ad primum,& communiter apud Theologos in 4.ſent.& ratio eorum eſt, quia cõfeſſio non ſolum eſt medicina, ſed etiam eſt adinſtar actus iudicialis: ſententia autem (cuiuſmodi eſt abſolutio à peccatis) à iudice non ſuo lata,nulla eſt,iccirco etiam abſolutio tradita ſuper peccatis, aut aliàs ſuper reſeruatis à non habentibus iurisdictionem eſt nulla,& caſſa.

Cap. XVIII.

Submonitio.

NEC obſtant hodie priuilegia quorumcumque regularium, quibus olim concedebatur facultas abſoluendi à caſibus reſeruatis epiſcopo, præter quatuor de iure, & quinque de conſuetudine (vt eſt videre in extrauag. Bened. xi.Inter cũctas de priuil.) immo nec alia priuilegia ſpecialia, quibus concedebatur facultas abſoluendi ab omnibus indifferenter,etiã à cenſuris eccleſiaſticis, vt eſt videre in libro priuilegiorum quattuor Mẽdicantium,& alibi. Pro quo vide

Armil.

Armillam in verbo, Abſolutio §. 26. quia hodie quo ad hunc effectum abſoluendi, ſublata ſunt per Conc. Trid. & per Greg. xiij. & ratio in promptu eſt, quia, qui poteſt totum tollere, multo magis partem; ergo multo magis poteſt impedire, ſed epiſcopi poſſunt hodie ſuſpendere regulares ab audientia confeſſionum (quod quidem, etſi poſſunt, non tamen, niſi ex vera cauſſa, & eis legitime notificanda debent facere: quia poteſtas in ædificationem, & non in deſtructionem eis tradita eſt) & item poſſunt ad tempus eos habilitare, & item pro mulieribus tantum, aut pro viris tantum, aut in loco tali, vel tali tantum, igitur etiam pro talibus peccatis abſoluendis tantum, & pro alijs reſeruatis, poterunt eos habilitare, & ſi contrarium dicti habilitati fecerint, id nullius erit roboris, vel momẽti. Pro hoc vide Do. Sot. 4. ſent. diſt. 18. q. 4. art. 3. col. 7. ibi quo ergo. Non tamen hinc elicere licet, epiſcopos ſub prætextu, ac ſpeciæ iterum examinandorum regularium, eos ſuſpẽdere, aut ab huiuſmodi officio amouere poſſe. hoc .n. falſum eſt. vnde Congregatio Card. Romæ conſulta ita reſpondit. Congregatio Concilij cenſuit, Regulares ad audiendas ſæcularium confeſſiones ſemel ab Epiſcopo in ciuitate, & diœceſi ſua præuio examine approbatos, non eſſe iterum ab eodem Epiſcopo examinandos. a ſucceſſore vero de nouo examinari poſſe, iuxta bullam ſanctæ memorię Pij V. quæ Bulla non eſt reuocata ad terminos Concilij à S. D. N. Greg. xiij. per reductionem priuilegiorũ regularium. A. Card. Carrafa. Et hoc examen intelligit, cum plenũ fuerit, ita vt q̃s ſimpliciter & abſolute, nõ aũt ad tẽps determinatũ fuerit admiſſus & approbat⁹; & ita ſeruat̃ Rom. & ego alibi in hũc modũ ſeruari vidi; & ita ĩ praxi vſui recepta eſt huiuſmodi ĩterp̃tatio, alias plurima abſurda, ẽt in detrimẽtũ aĩarũ ſeq̃rent̃, & ita concordãt oĩa, & ſupius dicta bene ſibi

Propter ſcãdalum licite ſuſp. aut tollitur poteſtas audien. cõf.

cohærent: & hoc idem viſus eſt mihi inſinuaſſe prędictus ampliſſ. Card. vir alioqui non ſolum moribus religioſiſſimis, ſed & litterarum peritia lucens; dum aliquando Romæ de hac re cum eo conferrem, deinde cum hęc omnia huius 18. cap. vt hic iacent, a me exarata cum Franc. Pegna theologo, ac canoniſta exacte tractaſſem, maximopere probauit.

At hodie extat declaratio congregationis Cardinalium, & Greg. Papę xiij. hic ad verbum poſita, per quā quidem omnis difficultas, atque diſputatio ſublata eſt, quoad tamen caſus reſeruatos.

LITTERAE, QVOD REGVLARES non poſſint abſoluere confitentes à caſibus epiſcopo reſeruatis. Cap. 19.

Illuſtriſſime, & Reuerendiſſime Domine.

CVM à ſacra congregatione Cardinalium, qui præpoſiti ſunt decretis Trid. Conc. interpretandis Illuſtriſsima amplitudo tua quæſiuerit, an regulares ex priuilegijs à ſede Apoſtolica impretratis, præſertim autem ex eo, quod nominãt MARE MAGNVM, poſſint in ijs caſibus, quos ſibi epiſcopus reſeruauit, abſoluere confitentes. Hac de re vbi congregatio accurate egiſſet, deinde ad ſanctiſſimum D. N retuliſſet, illius ſanctitas, etiam de ſententia congregationis cenſuit ex facultatibus per hoc MARE MAGNVM, aliaue priuilegia regularibus conceſſis factam eis non eſſe poteſtatē abſoluēdi in caſib. ab epiſcopo ſibi reſeruatis. Deus illuſtriſſimæ amplitudini tuæ perpetuam vitę tranquillitatem, & incolumitatem largiatur. Romæ die x. Septembris. M. D. LXXII.

De cõſenſu Papæ reſpondetur.

Illuſtriſſimæ, & Reuerendiſſimæ amplitudinis tuæ, &c.

Hinc

Hinc elicito, quod ſi quis epiſcopus non reſeruaret ſibi caſus, ſeu cenſuras has, vel illas, tunc poſſent illi regulares vti ſuis priuilegijs, quoad huiuſmodi caſus reſeruatos ſeu cenſuras in foro tamen conſcientiæ tantum; & hic modus Romæ ſeruatur, prout eſt videre in licentijs exhibitis patribus confeſſarijs à Vicario S. D. N. Papę. caſu tamen, & quaſi præteriens obiter hic notabis; cum Iobilea ampliſſima emanat à Papa; tunc omnes confeſſarij approbati ab ordinario, etiam in alienis diœceſibus conſiſtentes, ac ſine ſpeciali conceſſione prælatorum, poſſunt abſoluere non modo à caſibus, & cenſuris ſedi apoſtolicæ reſeruatis, ſed etiam à caſibus, & cenſuris ipſis ordinarijs reſeruatis, prout perſæpe deciſum eſt; & foret error, oppoſitum aſſerere. Præterea ſcito, quod in tali caſu, ſi Papa nominando Bullam in Cena Domini nihil reſeruat (nam aliquoties Pius V. hæreſim, ac vetitorum librorum lectionem reſeruauit) procul dubio etiam hæreticus non prorſus occultus (qui tamen nullum complicem habeat) abſolui poſſit; Prout deciſum eſt Placentiæ ſub fel. record. Paullo Card. Aretio eo tépore illius nobiliſſimæ ciuitatis pontifice, & Reuer. P. magiſtro Thoma inquiſitore. & ita intelliges eos doctores, qui videntur ſentire, tempore emanati Iobilei non poſſe, vel poſſe abſolui hæreſis crimen: nam facta reuelatione complicum, ſiqui fuerint, tunc hæreſum crimina abſolui poterunt. nam præuia legitima ſatisfactione, omnia prorſus crimina tempore emanationis ampliſſimi Iobilei abſolui, in foro tamen interiori, poſſunt; niſi, vt ſupra, expreſſe fiat exceptio. eſt enim fauor ſingularis cuilibet tunc pręſtitus à S. D. N. & ideo ampliandus, Ipſi vero confeſſarij admonere debent pęnitentes, talem abſolutionem non operari, ita vt reddantur ſecuri in foro exteriore & propterea melius facient, ſi ſe ſponte deferant inquiſito-

Reſpectiue tamen.

Thom. cõtra Græcos et Nauar. in ſuo Manual. cap. 27. nu. 263.

ſitoribus, vel epiſcopis, vt plenam in vtroque foro ſe ueritatem conſequantur. Neque is pœnitentes perti meſcant ſeipſos deferre. nam cum ſponte ſua ſe inquiſitoribus, vel epiſcopis ſiſtunt, non publicam, ſed ſecretam ſuſcipiunt pænitentiam: & mitiſſime in eo tribunali tractantur, & deinceps à quocumque denunciẽt, non poſſunt in vllo foro moleſtari, modo ut integre ſe prodiderint. Totam hanc ſententiam etiam Franc. Pegna laudauit.

Cap. XX.

NEC obſtant iterum priuilegia, quoad hunc effectum, dudum poſt Concilium Tridentinum conceſſa Mendicantibus á Pio V. quia Greg. xiij. poſtea in hunc modum reuocauit.

In tanta negotiorum mole, qua rom. Pont. aſſidue premitur, vix vitari poteſt, ne aliqua interdum exiliant, quibus poſtea recognitis, neceſſe eſt moderationis remedium adhibere. Cum itaque alias fel. rec. Pius Papa V. prædeceſſor noſter auditis grauaminibus, quæ Fratribus ordinum Mendicantium ab Ordinarijs locorum, & parochialium eccleſiarum Rectoribus multis modis inferri dicebantur ſuper ſacris concionibus, & lectionibus habendis, confeſſionibus audiendis, pęnitentijs iniungendis, Fratribus ad ordines promouendis, celebratione Miſſarum, cura animarũ, ſacramentorum miniſtratione, ſepulturis, quarta funeralium, legatis, donationibus, eleemoſynis, collectionibus, alijſque huiuſmodi iuribus, nec non decimis, & diuerſis oneribus, ac etiam ſuper ſtatu, & regimine ſanctimonialium ipſis Fratribus ſubiectarum, formatione proceſſuum, cenſurarum publicatione, proceſſionibus, præcedentia, locum acquiſitione, certiſque alijs rebus tunc expreſſis, multa per quaſdam

ſuas litteras pro dictis fratribus non modo ſtatuerit, ſed & quæ iam Concilio Tridentino decreta fuerant ad hæc pertinentia declarauerit; multaque præterea priuilegia eiſdem xvij kal. Iunias, Pontificatus ſui anno ſecũdo & deinde illa diuerſis ordinibus, &c. conceſſerit. Poſtea, de Vicarijs perpetuis eccleſiarum, quæ illis ſunt vnitæ, &c. decreuerit: Demum animaduerſo, quod illa multas lites, &c. inter eos, & ordinarios concitauerant, primum illa reſtrinxerit. Deinde plenius prouidens priores litteras moderatus fuit, & alias inſtar earum conceſſas reuocauit, lites ad ſe aduocando. Poſtremo circa confeſſariorum regularium approbationem aliqua declarauerit: Nos hac varietate cognita, & infra. Statuimus, de prędictis, & alijs omnibus litteris, & conſtitutionibus, quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de rebus pro quorumcunque regularium, etiam Mendicantium ordinibus, & congregationibus quomodolibet emanarunt, ac omnibus, & quibuſcumque in eis contentis, eam deinceps diſpoſitionem, atque deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri ſiue ex ſacris dicti Conc. decretis, ſiue alias legitime antedictarũ litterarum, & conſtitutionum editionem erat, & ſi ipſę non emanaſſent, futura fuiſſet, ad quam diſpoſitionẽ, & deciſionem ſuumq. priſtinum ſtatum illa omnia reducimus. Quinetiam abrogamus omnia irritantia, & alia decreta, & quęcumq. alia noſtris ſtatuto, ordinationi, & reductioni aduerſantia. Decernẽtes illa pro infectis haberi, ac omnes lites, coram quibuſuis iudicibus &c. motas, nec dum deciſas, & iam deciſas, ſi modo tractum habeant ſucceſſiuum, & futura dubia quandocumque orientur, ad nos referenda eſſe. Nec non irritum &c. Dat. Romæ Pontificatus noſtri anno primo. M. D. LXXII. Sed hodie obſeruanda eſt modificatio facta à Xiſto V. Pont. Max.

NOTANDVM. HODIE. PROPTER. cap. 15. Quamuis ſeſſ. 23. Concilij Tridentini ſuper audientia confeſſionum. Cap. XXI.

PRimo enim dicit, omnes ſacerdotes in ſua ordinatione accipere poteſtatem abſoluendi à peccatis. Quia in habitu poteſtatem ligandi, & ſoluendi, non autem in actu recipiunt. Nam deeſt eis materia, in quam exercere poſſint talem poteſtatem. Cum vero approbantur ab ordinario, conſequuntur poteſtatem iuriſdictionis, aut ſaltem ſi non acquirant nouam iuriſdictionem, acquirunt materiam ſubiectam, ſecundum Medinam, quia plebs eis ſubijcitur, ſecundum quod ſuperioribus placuerit, & ita ſentiunt omnes tam Canoniſtæ, quam Theologi. Eſt enim forum pœnitentiale, iudicium quoddam ſpirituale inter pænitentem, & Deum; abſolutio eſt actus iudicialis, prout habetur ſeſſ. 14 can 9.

Quid dicē dū de his, qui audiunt confeſſiones in triremibus & arcibus ſine licentia epiſcopi niſi tantum vnius non epiſco

Secundo decernit, nullum ſacerdotem tam ſæcularem, quam regularem poſſe alicuius pænitentis ſiue laici, ſiue ſacerdotis confeſſiones audire, nec ad id idoneum reputari, niſi habuerit eccleſiam parochialem, aut per examen, ſeu alias idoneus ab epiſcopo iudicetur, & approbationem in ſcriptis, quę gratis detur, obtineat. Non obſtantibus priuilegijs, &c.

Scire debes quantum ad laicos, quod omnes Rectores animarum ante Concilium poterant omnes, & quoſcumque ſimplices ſacerdotes (non interdictos tamen) etiam regulares admittere ad audientiam confeſſionum ſuę tamen parochiæ, per cap. omnis vtriuſque de Pænit. & remiſs. & quamuis Gloſſ. huius decretalis. & Gloſſ. Clem. 1. de priuilegijs, & nonnulli alij iuriſtæ ſenſerint, parochianos licentiatos à ſuo paro-

parocho non potuiſſe confiteri, niſi habenti curam animarum, tamen Theologi cum praxi in vſu recepta oppoſitum ſemper aſſeruerunt. Nam alias ſequeretur, Epiſcopos, qui habent à iure licentiam, vt poſſint ſibi eligere cōfeſſarium, vt habetur in cap. Ne pro dilatione, de Pænit. lib. 6. non poſſe eligere quemcumque ſimplicem ſacerdotem. Item ſequeretur, quod nec confeſſio Epiſcopi alicui ſubdito facta de eligendo Confeſſarium, & gratia facta à Papa per Bullas cuicumque accipienti, vt poſſit eligere confeſſarium, quem voluerit, foret valida. quæ omnia ſunt abſurda.

pi, qui cappellanus regius dicitur.

Hodie tamen (& eſt nouum, ac ſingulare) videns ſancta ſynhodus Tridentina, quod parochi plurimi ſuæ conſcientiæ prodigi ad audientiam confeſſionum animarum, & ouium ſibi commiſſarum multos ignaros admittebāt, iccirco temperauit cap. omnis vtriuſque de Penit. & decreuit neminem parochorum poſſe quempiam ad audientiam confeſſionum ſuarum animarum eligere, niſi talis ſacerdos ſiue ſæcularis, ſiue regularis fuerit ab ordinario approbatus, nempe aut per collationem eccleſiæ parochialis, aut per examen idoneus iudicetur: aut alias tamquam cognitus ab ordinario idoneus reputetur.

Et quidem etiam hodie, vnus parochus non poteſt confeſſiones parochianorum alterius parochiæ audire, niſi aut ab ipſomet Parocho proprio, aut ab epiſcopo licentiam obtinuerit, alias abſolutio nihil valet: quia iuriſdictio eſt de iure diuino, pro quo facit Concil Trident. ſeſſ. 14 can. 11. & 7.

Non auti ab ordinario, non e piſcopo.

Alij vero ſimplices ſacerdotes, ſiue ſæculares, ſiue regulares ab epiſcopo dumtaxat per examen, ſeu alias quomodolibet approbati poſſunt indifferenter ad ſe confluentes pænitentes, ſubditos tamen illi epiſcopo, ſine alia licentia parochorum abſoluere, niſi aliud eidem epiſcopo ordinare viſum fuerit. Vt tamen ſubdi-

ti in

d 3 Perimentes ſtudioſe fœtum ſuum, vel alienum.

d Quia ē homicidum.

e 4 Et retinentes illos in lecto infra. 18. menſes, vel aliud tempus à parocho indictum, etiam ſi non fuerint ſuffocati.

e Alicubi ſub pena excom. prohibetur.

f 5 Opprimentes infantes ex propoſito, vel culpa ſeu negligentia in lecto, vel extra.

f Quia eſt homicidum.

g 6 Homicidas quoſcumque.

g Quia clamat in cęlū.

h 7 Corruptores monialium, & illas domi recipientes.

h Quia ſunt excō. Per ſe patent.

8 Et quicumque, & quæcumque cum moniali ſeculo, vel tactu turpiter luſerit.

9 Item ipſas moniales ſic peccantes.

i 10 Item moniales egredientes ſepta monaſterij.

i Quia ſunt excommun.

k 11 Hæreticos, & de hæreſi ſuſpectos, & illis præſtantes auxilium, conſilium, & fauorem.

l 12 Falſam monetam fabricantes, vel fabricari facientes, vel illam ſcienter impendentes.

l Quia ē crimē lęſe Mae.

m 13 Reordinatos, rebaptizatos, vel reconfirmatos ſcienter.

m Quia ſunt irregulares.

n 14 Coniuges machinantes effectualiter in mortem alterius coniugis, etiamſi nō fuerit mors ſecuta, & participes, ac dantes conſilium, auxilium, & fauorem.

n Quia ē homicidium.

o 15 Ingredientes religionem, vel ſuſcipientes ordinem ſacrum, inuita, vel ignorante vxore iam cognita.

o Quia violatur fides vxori.

p 16 Mulieres certo ſcientes ſe habere filios ex alio, quam ex marito, quos credens maritus eſſe ſuos, nutrit ex propria ſubſtantia, vt ſuos

p Hoc furtū eſt intollerabile.

q 17 Et quoſcumque, vel quaſcumque ſupponentes partum alienum, aut dantes conſilium, auxilium, & fauorem.

q Eſt intollerande fraus.

r 18 Clericos, vel laicos concubinarios, vel ipſos clericos, ſi ſint in ſacris, etiam ſimplices fornica-

r Quia ſunt excōmunicā

nicatores. Item participantes cum excommunicatis in contemptum clauium.

ſ 19 Sodomitas, vel cum beſtijs coeuntes, & item inijcientes manus violentas in parentes, quique eorum ſaluti fuerint inſidiati.

t 20 Et recipientes ordines ſacros ſine licentia Archiep. Neap. vel eius Vicarij, vel per ſaltum.

u 21 Commutationes votorum non paruorum.

22 Sagrilegium commiſſum in coitu cum perſona ſacra tam actiue, quam paſſiue.

x 23 Procurantes ſibi, vel alteri abortum, vel ſterilitatem cum effectu.

y 24 Non alentes filios ſuos ſpurios, ſecreto exportatos ad Hoſpitale: niſi tamen ſint pauperes.

z 25 Vſurarios, ſimoniacos in quocumque genere, præterquam mentali tantum.

b 26 Non ordinatos ad ſacerdotium celebrantes miſſas.

c 27 Occupantes beneficia eccleſiaſtica, vel decimas ſine canonico titulo, aut bona eccleſiæ.

d 28 Incendiarios, & exportatores bonorum eccleſiarum, hoſpitalium, uel piorum locorũ, &c.

e 29 Polluentes ſemine, vel ſanguine eccleſiam, maxime conſecratam.

f 30 Violantes libertatem, vel immunitatem eccleſiaſticam.

g 31 Contrahẽtes matrimonia in ſacris ordinibus.

32 Reuelantes aliqualiter peccatum ſibi in confeſſione detectum, & nominantes perſonas.

h 33 Sacerdotes, & laicos quoſcumque etiam mulieres, qui aliquid inhoneſtum, vel ſcandaloſum commiſerint circa euchariſtiam, baptiſmum, altare, chriſma, aut oleum ſanctum.

i 34 Sortilegos inuocãtes dæmones, & diuinatores abutentes Euchariſtia, chriſmate, oleo ſancto, aut alijs rebus ſacris.

Et

di, fornicatio vero ĩ clerico eſt ſacrilegium.

ſ Quia clamat vindictã

t Quia ſunt irregulares.

u Quia vſurpat poteſtas.

Per ſe patet.

x Quia ẽ homicidiũ, ſi fœtus ſit aĩatus

y Intellige cõtra diuites

z Sim. in ord. & benefic. ſũt excommun.

b Quia ſunt ſuſpecti.

c Quia ſunt excommun.

d Quia ſunt excommun.

e Quia eſt ſacril. grauiſſ.

f Quia ſũt excom. à Papa.

g Quia ſunt exc. p ſe patet

h Quia ſunt ſuſpecti d̃ hæreſi.

i Quia ſunt exc. p Io. 22. & Cõ. Lat. ſ. 9

k 35 Et ſcientes ſortilegos & non propalantes, nec indicantes illos domino Vicario.

l 36 Committentes inceſtum in primo, vel in ſecũdo gradu conſang. affinit. vel ſpritualitatis.

m 37 Diſpenſare male ablata incerta, vel etiam certa, cum ignoratur, cui ſit reſtitutio facienda.

n 38 Baptizantes proprium, vel coniugis filium, præterquam in caſu neceſſitatis, vel leuantes de baptiſmo, vel confirmatione in fronte.

o 39 Debitores legatorum ad pias cauſſas, ſeu pro anima, qui, cũ poſſunt, non curant ſatisfacere.

p 40 Periuros in iudicio, vel actu publico.

q 41 Sacrilegos, & falſarios, & item apoſtatas.

r 42 Curatos concedentes celebrationem nuptiarum, vel conſumationem matrimonij tempore ab eccleſia interdicto.

ſ 43 Raptores virginum, vel quarumcumq. mulierum exiſtentium ſub poteſtate, vel cuſtodia alterius, etiam ſi volentes, & conſentientes rapiantur, ſi vero inuitæ, & per vim, etiamſi ſub nullius poteſtate, vel cuſtodia erant. Et ſtuprum virginis per vim, etiam ſine raptu, committentes.

t 44 Ingredientes monaſteria monialium ſine licentia ſuperiorum.

u 45 Conficientes libellos famoſos, & illis auxiliũ, conſilium, & fauorem præſtantes.

x 46 Sponſos, vel ſponſas de futuro, qui ſe carnaliter poſt contracta ſponſalia cognouerunt, & hoc non obſtante, matrimonium poſtea contraxerunt cum alio, vel alia in graue damnum alterius, aut qui, falſo negata copula carnali, ſponſalia ſeparari obtinuerit.

y 47 Mutantes terminos poſſeſſionum eccleſiæ.

z 48 Non obſeruantes quadrageſimam, comeden-

k Vt talis peſtis eradicetur è mundo.

l Quia indigent ſecundi diſp.

m Alias nullus fere reſtitueret.

n Quia cõtrahitur aff. ſpir. & ita imped. Matr.

o Quia sũt tyranni defunctorum.

p Quia excedit ẽt homic.

q Apoſtatæ sũt excõmu.

r Quia vſurpãt poteſtas.

ſ Quia ſunt excõ. p Concil. Trid.

t Quia ſunt exc. per Concil. Trident.

u Leges incutiunt pęnam capitis.

x Alias infinitæ fient fraudes in Mũdo

y Quia eſt ſacrilegiũ max.

do carnes,aut lacticinia, item in vigilijs de præcepto,vel in die venere, aut ſabbato, ſine legitima cauſſa,& ſine licentia Vicarij, carnes comedendo.

z Quia ſunt ſuſpecti, &c.

b 49 Participantes cum Iudæis in cibo, & potu, aut in lecto; & lactantes pueros Iudæorum, & qui interſunt ſynagogæ eorũdem, aut dantes infantem chriſtianũ mulieri Hebręę ad lactandũ,& educandũ,aut coeuntẽ cũ Iudæo,aut iudęa,aut quouis & quauis alio,vel alia ĩfideli

b Propter periculum,&c.

c 50 Carnifices,ſeu lanij,& hoſpites, ſeu caupones vendentes carnes,& alia prohibita in quadrag.ſine licẽtia,exceptis deputatis ꝓ infirmis

c Vt tollãtur abuſus,& fraudes.

d 51 Laruatos in habitu religioſo tam ſæculari, quam cuiuſuis ordinis regulari,etiam in habitu monialium.

d Propter honorem gradus eccleſiaſtici.

e 52 Falſarios inſtrumentorum, & librorum, & quarumcunque litterarum autenticarum, & ſigillorum,& illis vtentes.

e Alias infinita mala,& ſcãdala naſcerẽtur.

f 53 Sepelientes corpora excommunicatorum, interdictorum, ſeu vſurariorum in eccleſijs, vel cæmeterijs ſcienter.

f Quia ſunt excomm.

g 54 Eligẽtes,vel præſentãtes rectores,vel presbyteros in eccleſij vacãtibus ſub falſo prætextu iuris patronatus ſcienter,& ipſos presbyteros talib⁹ electiõibus,vel pręſentatiõibus ſciẽter conſentientes,vel ſe ad beneficia intrudentes.

g Quia ſunt excommunicandi per Cõcil. Trid.

h 55 Veneficos,aut dantes potiones, vt quis moriatur,vel morbo tabeſcat, vel mente alienetur,& inſaniat, & quicunque dederit conſilium,auxilium,& fauorem.

h quia eſt homicidiũ quãtum in ſe fit.

i 56 Sacerdotes celebrantes contra ritum eccleſiæ quomodocunque.

i Quia ſunt ſuſpecti, &c.

k 57 Presbyterum, cuius negligentia, vel facto aliquis ſine baptiſmo moritur.

l 58 Presby-

l Quia pęnitentes non eſſent abſoluti.
m Propter conſeruandą bona pauperum.
Concub.ſunt eijciendæ ex opidis. ab epiſc.per Concil.Trid.
Nota.Confeſſor.
Contra admirantes.

l 58 Presbyteros temere abſoluentes in caſibus ſibi non conceſſis.

m 59 Clericos, vel laicos non reddentes rationem adminiſtrationis piorum locorum, vel aliquo modo retinentes ſatisfacere.

n 60 Concubinas presbyterorum, vel clericorum, vel ipſis in concubinatu auxilium, & fauorem dantes.

Et ſcito quòd ex his caſibus ferè omnes declarauit olim Bened. Papa xi. eſſe reſeruatos epiſcopis, vt patet in illius extraua. Inter cunctas. de priuil. elicitiuè; pro quo vide Silu. in ver. caſus. §.4. Ac ſcito omne crimen ſacrilegij, & falſitatis ad epiſcopos pertinere ex antiqua conſuetudine.

Et ne mireris chriſtiane lector hos caſus, quaſi multos, quia alia peccata ſunt innumera, quæ quotidie in grauem offenſam creatoris, & ſcandalum proximi, perpetrantur, quæ tamen regulariter minimè ſunt reſeruata epiſcopis, cuiuſmodi ſunt.

Infinitæ fornicationes, & plurima adulteria quantum ad laicos, & item innumera peccata mollitiei, & tactuum, & huiuſmodi quoad omnes.

Item nullæ vulnerationes, nullæ detractiones, & nulla furta, aut latrocinia, præter ſacrilegia, ſunt reſeruata; quæ tamen in mundo ſunt ferè infinita.

Peccatorum mentis nullum omnino reſeruatur, quæ tamen innumera ſunt.

Omiſſiones item infinitæ ſunt, quarum tamen nulla reſeruatur niſi caſus 39.

Violationes dierum feſtorum ſunt grauiſſima peccata, & tamen eorum nullum reſeruatum eſt, quamuis ſub pęna excom. ſint ſæpe cõminatę.

Concu-

Concupiſcentiæ contra præcepta Dei ſunt infinitæ, tamen earum nulla eſt reſeruata.

Et reuera, ſi peccata non reſeruata hic enarrarentur; certe, non eſſent.60.ſed centies millies ſexaginta.

Preterea ex ſeptem vitijs capitalibus,& ex earum filiabus pauca reſeruata ſunt,reſpectu eorum,quæ non ſunt reſeruata,in quibus tamen quotidie mortaliſſime delinquunt homines.

Et demum tranſgreſſiones votorum,& id genus alia infinita,non reſeruantur,ſed confeſſariorum conſcientiæ corrigenda relinquuntur.

Quos tamen caſus ſibi reſeruauerat olim Illuſtriſſimus,ac Reuerendiſſimus Cardinalis Paulus Aretius Archiepiſcopus Neapolit.cum ſuis notandis die 28.Ianuarij.1577.vide in folio promulgato, & infra lib.6 cap.1. E quibus Illuſtriſſimus,ac Reuerendiſſimus HANNIBAL Capua hoc tempore Archiepiſcopus dempſit permulta,vt videre eſt in fine operis.cap.6.

QVÆ. DECLARAVERIT. CONCILIVM Trident. ſeſſ.14.cap.7. ſuper caſuum reſeruatione. Cap.17.

IN tio capituli,primo declarat, nullius momenti eã abſolutionem eſſe debere, quam ſacerdos in eum profert,in quem ordinariam, aut ſubdelegatam nõ habet iuriſdictionem.

Secundo declarat, magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere (quod etiam ſanctiſſimis patribus noſtris viſum eſt) vt atrociora quædam,& grauiora crimina non à quibuſuis,ſed à ſummis dumtaxat ſacerdotibus in ſua diœceſi abſoluantur.

Reſeruatio caſuum habet uim coram Deo.

Tertio declarat,hanc delictorum reſeruationem cõſonam eſſe diuinæ auctoritati,& non tantum in exter-

na politia, ſed etiam coram Deo vim habere.

Quarto declarat, in articulo mortis nullam eſſe reſeruationem caſuum; & quemlibet ſacerdotem abſoluendi auctoritatem tunc habere: tenentur tamen poſtea, ſi ſuperuixerint, ſe præſentare, & ea facere, quæ iura ſtatuunt, & decernunt: prout etiam de hoc ſuperius dictum eſt, præſertim pag. 45. & 46. & 50. & 122. & 177. & alibi, & Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 7. Qm̃ & infra.

Supra lib. 1. cap. 25. pag. 51.

Quod autem abſolutio data ſuper caſibus reſeruatis à non habentibus auctoritatem ſit nulla, & nullius roboris, vel momenti; habetur nedum in præallegato cap. Conc. Trid. ſed etiam extraug. de pœnit. & remiſſ. cap. omnis vtriuſque, & etiam in Concilio Flor. ſub Eug. 4. ibi de miniſtro pænitentiæ, & in Cathechiſmo Romano, ibi, de miniſtro ſacramenti pænitentiæ, & apud D. Tho. 4. diſt. 1. q. 1. art. 3. ſub. art. 3. ad primum, & diſt. 24. q. 3. art. 2. ſub arti. 3. ad primum, & communiter apud Theologos in 4. ſent. & ratio eorum eſt, quia cõfeſſio non ſolum eſt medicina, ſed etiam eſt adinſtar actus iudicialis: ſententia autem (cuiuſmodi eſt abſolutio à peccatis) à iudice non ſuo lata, nulla eſt, icçirco etiam abſolutio tradita ſuper peccatis, aut aliàs ſuper reſeruatis à non habentibus iurisdictionem eſt nulla, & caſſa.

Cap. XVIII.

Submonitio.

NEC obſtant hodie priuilegia quorumcumque regularium, quibus olim concedebatur facultas abſoluendi à caſibus reſeruatis epiſcopo, præter quatuor de iure, & quinque de conſuetudine (vt eſt videre in extrauag. Bened. xi. Inter cũctas de priuil.) immo nec alia priuilegia ſpecialia, quibus concedebatur facultas abſoluendi ab omnibus indifferenter, etiã à cenſuris eccleſiaſticis, vt eſt videre in libro priuilegiorum quattuor Mẽdicantium, & alibi. Pro quo vide

Armil.

Armillam in verbo, Abſolutio §. 26. quia hodie quo ad hunc effectum abſoluendi, ſublata ſunt per Conc. Trid. & per Greg. xiij. & ratio in promptu eſt, quia, qui poteſt totum tollere, multo magis partem; ergo multo magis poteſt impedire, ſed epiſcopi poſſunt hodie ſuſpendere regulares ab audientia confeſſionum (quod quidem, etſi poſſunt, non tamen, niſi ex vera cauſſa, & eis legitime notificanda debent facere: quia poteſtas in ædificationem, & non in deſtructionem eis tradita eſt) & item poſſunt ad tempus eos habilitare, & item pro mulieribus tantum, aut pro viris tantum, aut in loco tali, vel tali tantum, igitur etiam pro talibus peccatis abſoluendis tantum, & pro alijs reſeruatis, poterunt eos habilitare, & ſi contrarium dicti habilitati fecerint, id nullius erit roboris, vel momenti. Pro hoc vide Do. Sot. 4. ſent. diſt. 18. q. 4. art. 3. col. 7. ibi quo ergo. Non tamen hinc elicere licet, epiſcopos ſub prætextu, ac ſpeciæ iterum examinandorum regularium, eos ſuſpēdere, aut ab huiuſmodi officio amouere poſſe. hoc .n. falſum eſt. vnde Congregatio Card. Romæ conſulta ita reſpondit. Congregatio Concilij cenſuit, Regulares ad audiendas ſæcularium confeſſiones ſemel ab Epiſcopo in ciuitate, & diœceſi ſua præuio examine approbatos, non eſſe iterum ab eodem Epiſcopo examinandos. a ſucceſſore vero de nouo examinari poſſe, iuxta bullam ſanctæ memoriç Pij V. quæ Bulla non eſt reuocata ad terminos Concilij à S. D. N. Greg. xiij. per reductionem priuilegiorū regularium. A. Card. Carrafa. Et hoc examen intelligitur, cum plenū fuerit, ita vt q̄s ſimpliciter & abſolute, nō aūt ad tēps determinatū fuerit admiſſus & ap̄pbatus; & ita ſeruatur Rom. & ego alibi in hūc modū ſeruari vidi; & ita ī praxi vſui recepta eſt huiuſmodi ītērptatio, alias plurima abſurda, ēt in detrimētū aīarū ſeq̄rentur, & ita concordāt oīa, & ſupius dicta bene ſibi

Propter ſcādalum licite ſuſp. aut tollitur poteſtas audien. cōf.

cohærent: & hoc idem viſus eſt mihi inſinuaſſe prædictus ampliſſ. Card. vir alioqui non ſolum moribus religioſiſſimis, ſed & litterarum peritia lucens; dum aliquando Romæ de hac re cum eo conferrem, deinde cum hęc omnia huius 18. cap. vt hic iacent, a me exarata cum Franc. Pegna theologo, ac canoniſta exacte tractaſſem, maximopere probauit.

At hodie extat declaratio congregationis Cardinalium, & Greg. Papę xiij. hic ad verbum poſita, per quã quidem omnis difficultas, atque diſputatio ſublata eſt, quoad tamen caſus reſeruatos.

LITTERAE, QVOD REGVLARES non poſſint abſoluere confitentes à caſibus epiſcopo reſeruatis. Cap. 19.

Illuſtriſſime, & Reuerendiſſime Domine.

CVM à ſacra congregatione Cardinalium, qui præpoſiti ſunt decretis Trid. Conc. interpretandis Illuſtriſsima amplitudo tua quæſiuerit, an regulares ex priuilegijs à ſede Apoſtolica impretratis, præſertim autem ex eo, quod nominãt MARE MAGNVM, poſſint in ijs caſibus, quos ſibi epiſcopus reſeruauit, abſoluere confitentes. Hac de re vbi congregatio accurate egiſſet, deinde ad ſanctiſſimum D. N retuliſſet, illius ſanctitas, etiam de ſententia congregationis cenſuit ex facultatibus per hoc MARE MAGNVM, aliaue priuilegia regularibus conceſſis factam eis non eſſe poteſtatẽ abſoluẽdi in caſib. ab epiſcopo ſibi reſeruatis. Deus illuſtriſſimæ amplitudini tuæ perpetuam vitę tranquillitatem, & incolumitatem largiatur.

De cõſenſu Papæ reſpondetur.

Romæ die x. Septembris. M. D. LXXII.

Illuſtriſſimæ, & Reuerendiſſimæ amplitudinis tuæ, &c.

Hinc

Hinc elicito, quod ſi quis epiſcopus non reſeruaret ſibi caſus, ſeu cenſuras has, vel illas, tunc poſſent illi regulares vti ſuis priuilegijs, quoad huiuſmodi caſus reſeruatos ſeu cenſuras in foro tamen conſcientiæ tantum; & hic modus Romæ ſeruatur, prout eſt videre in licentijs exhibitis patribus confeſſarijs à Vicario S. D. N. Papę. caſu tamen, & quaſi præteriens obiter hic notabis; cum Iobilea ampliſſima emanat à Papa; tunc omnes confeſſarij approbati ab ordinario, etiam in alienis diœceſibus conſiſtentes, ac ſine ſpeciali conceſſione prælatorum, poſſunt abſoluere non modo à caſibus, & cenſuris ſedi apoſtolicæ reſeruatis, ſed etiam à caſibus, & cenſuris ipſis ordinarijs reſeruatis, prout perſæpe deciſum eſt; & foret error, oppoſitum aſſerere. Præterea ſcito, quod in tali caſu, ſi Papa nominando Bullam in Cena Domini nihil reſeruat (nam aliquoties Pius V. hæreſim, ac vetitorum librorum lectionem reſeruauit) procul dubio etiam hæreticus non prorſus occultus (qui tamen nullum complicem habeat) abſolui poſſit; Prout deciſum eſt Placentiæ ſub fel. record. Paullo Card. Aretio eo tépore illius nobiliſſimæ ciuitatis pontifice, & Reuer. P. magiſtro Thoma inquiſitore. & ita intelliges eos doctores, qui videntur ſentire, tempore emanati Iobilei non poſſe, vel poſſe abſolui hæreſis crimen: nam facta reuelatione complicum, ſiqui fuerint, tunc hæreſum crimina abſolui poterunt. nam præuia legitima ſatisfattione, omnia prorſus crimina tempore emanationis ampliſſimi Iobilei abſolui, in foro tamen interiori, poſſunt; niſi, vt ſupra, expreſſe fiat exceptio. eſt enim fauor ſingularis cuilibet tunc pręſtitus à S. D. N. & ideo ampliandus, Ipſi vero confeſſarij admonere debent pęnitentes, talem abſolutionem non operari, ita vt reddantur ſecuri in foro exteriore & propterea melius facient, ſi ſe ſponte deferant inqui-

Reſpectiue tamen.

Thom. cõtra Græcos et Nauar. in ſuo Manual. cap. 27. nu. 263.

ſitoribus, vel epiſcopis, vt plenam in vtroque foro ſe ueritatem conſequantur. Neque is pænitentes perti meſcant ſeipſos deferre. nam cum ſponte ſua ſe inquiſitoribus, vel epiſcopis ſiſtunt, non publicam, ſed ſecretam ſuſcipiunt pænitentiam: & mitiſſime in eo tribunali tractantur, & deinceps à quocumque denunc cient, non poſſunt in vllo foro moleſtari, modo ut in tegre ſe prodiderint. Totam hanc ſententiam etiam Franc. Pegna laudauit.

Cap. XX.

NEC obſtant iterum priuilegia, quoad hunc effectum, dudum poſt Concilium Tridentinum con ceſſa Mendicantibus á Pio V. quia Greg. xiij. poſtea in hunc modum reuocauit.

In tanta negotiorum mole, qua rom. Pont. aſſidue premitur, vix vitari poteſt, ne aliqua interdum exiliant, quibus poſtea recognitis, neceſſe eſt moderationis remedium adhibere. Cum itaque alias fel. rec. Pius Papa V. prædeceſſor noſter auditis grauaminibus, quæ Fratribus ordinum mendicantium ab Ordinarijs locorum, & parochialium eccleſiarum Rectori bus multis modis inferri dicebantur ſuper ſacris concionibus, & lectionibus habendis, confeſſionibus audiendis, pęnitentijs iniungendis, Fratribus ad ordines promouendis, celebratione Miſſarum, cura animarũ, ſacramentorum miniſtratione, ſepulturis, quarta funeralium, legatis, donationibus, eleemoſynis, collectionibus, alijſque huiuſmodi iuribus, nec non decimis, & diuerſis oneribus, ac etiam ſuper ſtatu, & re gimine ſanctimonialium ipſis Fratribus ſubiectarum, formatione proceſſuum, cenſurarum publicatione, proceſſionibus, præcedentia, locum acquiſitione, certiſque alijs rebus tunc expreſſis, multa per quaſdam

ſuas

ſuas litteras pro dictis fratribus non modo ſtatuerit, ſed & quæ iam Concilio Tridentino decreta fuerant ad hæc pertinentia declarauerit; multaque præterea priuilegia eiſdem xvij kal. Iunias, Pontificatus ſui anno ſecũdo & deinde illa diuerſis ordinibus, &c. conceſſerit. Poſtea, de Vicarijs perpetuis eccleſiarum, quæ illis ſunt vnitæ, &c. decreuerit: Demum animaduerſo, quod illa multas lites, &c. inter eos, & ordinarios concitauerant, primum illa reſtrinxerit. Deinde plenius prouidens priores litteras moderatus fuit, & alias inſtar earum conceſſas reuocauit, lites ad ſe aduocando. Poſtremo circa confeſſariorum regularium approbationem aliqua declarauerit: Nos hac varietate cognita, & infra. Statuimus, de prędictis, & alijs omnibus litteris, & conſtitutionibus, quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de rebus pro quorumcunque regularium, etiam Mendicantium ordinibus, & congregationibus quomodolibet emanarunt, ac omnibus, & quibuſcumque in eis contentis, eam deinceps diſpoſitionem, atque deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri ſiue ex ſacris dicti Conc. decretis, ſiue alias legitime antedictarũ litterarum, & conſtitutionum editionem erat, & ſi ipſę non emanaſſent, futura fuiſſet, ad quam diſpoſitioné, & deciſionem ſuumq. priſtinum ſtatum illa omnia reducimus. Quinetiam abrogamus omnia irritantia, & alia decreta, & quęcumq. alia noſtris ſtatuto, ordinationi, & reductioni aduerſantia. Decernẽtes illa pro infectis haberi, ac omnes lites, coram quibuſuis iudicibus &c. motas, nec dum deciſas, & iam deciſas, ſi modo tractum habeant ſucceſſiuum, & futura dubia quandocumque orientur, ad nos referenda eſſe. Nec non irritum &c. Dat. Romæ Pontificatus noſtri anno primo. M. D. LXXII. Sed hodie obſeruanda eſt modificatio facta à Xiſto V. Pont. Max.

pi, qui ca[...] pellanus regius di citur.

parocho non potuiſſe confiteri, niſi habenti curam animarum, tamen Theologi cum praxi in vſu recepta oppoſitum ſemper aſſeruerunt. Nam alias ſequeretur, Epiſcopos, qui habent à iure licentiam, vt poſſint ſibi eligere cõfeſſarium, vt habetur in cap. Ne pro dilatione, de Pænit. lib. 6. non poſſe eligere quemcumque ſimplicem ſacerdotem. Item ſequeretur, quod nec confeſſió Epiſcopi alicui ſubdito facta de eligendo Confeſſarium, & gratia facta à Papa per Bullas cuicumque accipienti, vt poſſit eligere confeſſarium, quem voluerit, foret valida. quæ omnia ſunt abſurda.

Hodie tamen (& eſt nouum, ac ſingulare) videns ſancta ſynhodus Tridentina, quod parochi plurimi ſuæ conſcientiæ prodigi ad audientiam confeſſionum animarum, & ouium ſibi commiſſarum multos ignaros admittebãt, iccirco temperauit cap. omnis vtriuſque de Pœnit. & decreuit neminem parochorum poſſe quempiam ad audientiam confeſſionum ſuarum animarum eligere, niſi talis ſacerdos ſiue ſæcularis, ſiue regularis fuerit ab ordinario approbatus, nempe aut per collationem eccleſiæ parochialis, aut per examen idoneus iudicetur: aut alias tamquam cognitus ab ordinario idoneus reputetur.

Et quidem etiam hodie, vnus parochus non poteſt confeſſiones parochianorum alterius parochiæ audire, niſi aut ab ipſomet Parocho proprio, aut ab epiſcopo licentiam obtinuerit, alias abſolutio nihil valet: quia iuriſdictio eſt de iure diuino, pro quo facit Concil Trident. ſeſſ. 14 can. 11. & 7.

Non aut[...] ab ordina[...] rio, non e[...] piſcopo.

Alij vero ſimplices ſacerdotes, ſiue ſæculares, ſiue regulares ab epiſcopo dumtaxat per examen, ſeu alias quomodolibet approbati poſſunt indifferenter ad ſe confluentes pænitentes, ſubditos tamen illi epiſcopo, ſine alia licentia parochorum abſoluere, niſi aliud eidem epiſcopo ordinare viſum fuerit. Vt tamen ſubdi,

ti in eccleſiaſtica diſciplina contineantur, bonum, & laudabile eſt hunc morem ſeruare, vt videlicet, vnuſquiſque à proprio Parocho (ſaltem paſchæ tempore) licentiam adeundi alios confeſſarios indifferenter petat, ad quam quidem dandam faciles eſſe debent Parochi ſecundum ſententiam Doctorum. Veruntamen bonum eſſet, vt parochi ſchedulam factæ confeſſionis à ſuis parochianis aliquando efflagitarent, quo facilius ſcirent, vbi pænitentes quidam numquam reſtituentes, aut alias nũquã ſeſe à vitijs publicis emendantes ſoleant ſuas facere confeſſiones, vt ita inſtruere poſſent dicti pænitentis confeſſarium, qui eum durius in ſequenti confeſſione increparet, & Ad hoc, vel illud agendum, vel corrigendum, vel omittendũ obligaret. ſolent enim confeſſarij admoniti melius ſeſe gerere erga penitentes. Ac item melius, vulnus duplici modo patenter detectum curari conſueuit.

Quarto, Notandum tibi erit, quod nec etiam ſimplices ſacerdotes poſſunt ſe inuicem in confeſſione ſacramentali audire, prout aperte habetur ex citato cap. 25. Quamuis neque conſuetudo in contratrium valeret. cap. Epiſcopus de pænit. lib. 6. niſi conſuetudo eſſet nota, & per tacitum conſenſum approbata à ſuperiore, vt inquit Medina. Cod. de confeſſ. fol. 85. col. 1. Quocirca crediderim ego, Rectores Eccleſiarum, ac curatores earum ſe inuicem indifferenter poſſe abſoluere in caſibus tamen non reſeruatis. Ceteri vero ſimplices ſacerdotes nequeunt pro abſolutione habenda adire, niſi vel proprium eorum curatum, vel aliũ ex ijs, qui ad confeſſiones audiendas indifferenter ab epiſcopo fuerint approbati, aut aliquem ex curatis de licentia tamen proprij parochi. Poſſet tamen, & alicubi forte deberet epiſcopus aliquot ſacerdotes graues ſeorſum eligere, qui ſoli ceterorum ſacerdotum poſſent confeſſiones audire, vt vel

ſic

ſic illi in eccleſiaſtica diſciplina magis continerentur. Non tamen eſſet valde reſtringenda confeſſio, & id propter ſalutem animarum.

Poſtremo ſcias, neminem eſſe dimittendum ſine pœnitentiæ impoſitione, etiam ſi non timeatur de recidiuo: & etiam ſi ipſa ſatisfactio non ſit preſeruatiua à futuro lapſu in peccatum. Nam hodie eſt id de fide per Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 8. de ſatisf. Eccleſ. can. 15. vt etiam adnotauit Franc. Victoria, & ob id hodie caue à Caietano, Armilla, Gabriel Biel. Scoto, & alijs quibuſdam aſſerentibus, poſſe pœnitentem renuere ſatisfactionem quamlibet, etiam paruam. qui tamen doctores de expiatiua præteritorum peccatorum, non autem neceſſario præſeruatiua, erant ante dictum Concil. Triden. ſane intelligendi.

Nau. cap. 3. num. 2 & cap. 27 num. 2.

Error multorum Sũmiſtarum.

LIBER · QVINCTVS ET. PRIMO. DE EXEMPTIONIBVS. AB. EXACTIO- NIBVS.

DATIIS, GABELLIS, PEDAGIIS, *vectigalib. &c. vtriuſque ſexus religioſis perſonis ordinum Mendicantium, conceſſis per Sanctiſſimum in Christo P. & D. N. D. Pium Diuina prouidentia PP. V.*

PIVS. PAPA. QVINCTVS Ad perpetuam rei memoriam. CAP. I.

In fauorẽ oĩum clericorũ vide c. Quã qu. de cẽſ. in Sexto & Clem. cap. præſenti.

DVM ad vberes, quos ſacri mendicantium ordines in agro dominico quotidie faciunt, fructus attente reſpicimus, & attentæ conſiderationis indagine perſcrutamur, ipſorum religionis ſinceritatem, & voluntariæ paupertatis habitum, in quibus ſub humilitatis ſpiritu deuotum altiſſimo præſtant famulatum; Dignum, quia potius debi

tum

rum reputamus, vt illis ea libenter concedamus, per quæ ſemotis quibuſlibet grauaminibus, promptiores eiuſdem altiſſimi inhæreant ſeruitijs. Hinc eſt, quod nos volentes eoſdem Mendicantium ordines, ac dilectos filios eorum fratres, & monachos, ceteraſque perſonas, ac etiam moniales quaſlibet eiuſdem ordinis ſub illorum cura degẽtes ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi; Motu proprio, non ad alicuius nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam; ſed ex certa noſtra ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, quod ex nunc deinceps perpetuis futuris temporibus, omnes & ſinguli mendicantium ordinũ huiuſmodi fratres, monachi, dilectæ filiæ in Chriſto moniales, ſeu ſorores, ac aliæ vtriuſque ſexus perſonæ regulares vbilibet per totum Chriſtianum orbem diffuſi, & conſtituti, illorumq. monaſteria, cœnobia, domus, conuentus, eccleſiæ, cappellæ, oratoria, & alia loca, etiam vnita, ac membra, & dependentia, nec nõ terræ cultæ, & incultæ, poſſeſſiones, prædia, agri, & alia omnia, & ſingula, mobilia, & immobilia, ac ſe mouentia, & vbilibet, ac in quibuſcunq. rebus conſiſtentia bona, nec non eorum in dictis bonis laboratores, coloni, arrendatarij, locatarij, & affittuarij, negotiorumq. eorũ geſtores vniuerſi quomodolibet nũcupati, nunc. & pro tempore exiſtentes in perpetuũ ab omnibus, & ſingulis exactionibus, tam vrbanis, quam ruſticis, nec non datijs, gabellis, pedagijs, vectigalibus, collectis, impoſitionibus, & oneribus ordinarijs, & extraordinarijs, ac tam realibus, quam perſonalibus, meris, & miſtis, etiam ſubſidio triennali, & augmento, ac focularibus, equorum taxis, militumque hoſpitijs, ac alias quibuſcumq. nominibus nuncupatis, quauis auctoritate, quomodolibet impoſitis, & imponendis, & quę laicis, ac aliis quibuſuis quomodolibet imponi conſueuerunt; & in futurum

impo

eod. tit. & Cõc. trid. ſeſſ. 25. c. 20. & ſupra f. 271. vbi abũde tractat hęc materia. & Itẽ p. 56. 105. & 170 188. & 191 & 111.

Has immunitates, & oẽs alij regulares p ſua priuilegia dicũtur habere vt ſunt Benedictini, & ẽt p extenſionem factã à Pio Quinto.

Exactiões, datia, gabellæ, pedagia, vectigalia, collectæ, impoſitiones, onera quęcumq. Subſidium

triennale, Focularia, equorum taxę, Militum hoſpitia.

imponentur, ac ratione quorumcunque mercium, & rerum cuiuſcumque generis, vel qualitatis exiſtentium, tam per mare, & aquam dulcem, quam per terram vndecunque, & quomodocunque pro tempore delatarũ, necnon animalium quorumcunque mortuorum, & viuorum, & quæ alias quomodolibet, & ex quauis cauſa, ac ſuper quibuſcunque rebus, tam in alma vrbe noſtra, quam extra eam, vbilibet locorum exiguntur, & in futurum exigentur; necnon à contributionibus, & ſolutionibus in illis faciendis, ac tam pro victu, & veſtitu, quam quocunque alio vſu ſuo tantum, ac tam emendo, quam vendendo, & aliàs quomodolibet negotiando, necnon etiam à ſolutione quadrantis pro ſingulis libris carnium de animalibus, quæ nunc, & pro tempore ex armentis occidi contigerit: necnon etiam, quæ in ſuis ædibus, prædijs, & poſſeſſionibus priuatim detinent, & nutriunt; & à contributione ſumptuum, ac impenſarum, quæ aliquando pro pontibus, vijs, aquæductibus, muris, mœnibus, alijsue machinis ſtruendis, & reparandis, ſeu reficiendis, ac ciuitatum, terrarum, & locorum quorumcunque fortificationibus, necnon etiam aliàs in omnibus, & per omnia, ac tam in dicta vrbe, quam extra eam vbilibet, penitus, & omnino liberi, immunes, & exempti, ac liberæ, & exemptæ, liberaque, immunia, & exempta ſint, & eſſe cenſeantur, ac pro talibus teneantur, & reputentur, quodque terræ, agri, & poſſeſſiones, & loca aratiua (vt præfertur) in illis, quæ aliquando pro paſcuis animalium ad certum tempus reſeruantur, nullatenus vmquam comprehendantur, nec comprehendi cenſeantur, ac etiam monaſteria, cœnobia, aliaque omnia regularia loca prædicta, pro quorumcunque militum, tam equitum, quam peditum hoſpitijs, quemadmodum magno cum noſtro dolore hucuſque in pleriſque locis factum comperimus, nequaquam aſſignentur,

Exemptio à quadrante carnis pro ſingulis libris carnium.

Hic corrigitur l. ad inſtruct. cum glo. doct. C. de ſacroſ. eccleſ. & olim correcta fuit per Auct.

Item nulla communitas C. de Epiſc. & cler, & pro

tur, nec aſſignari debeant. Et inſuper quod fructus, reddictus, prouentus, introitus, & alia quæcunque bona monaſteriorum, cœnobiorum, & aliorum locorum regularium præfatorum, ab alijs quam à Sindicis & procuratoribus, religioſis, fratribus, monachis, & monialibus, illisque perſonis præfatis exigi, illaque dumtaxat in beneficium loci, vel ſuſtentationem ipſorum religioſorum, fratrum, & monialium impendi, nec per alios quoſcunque, quouis nomine cenſeantur, nec in alium, quam præmiſſum vſum conuerti, ſeu impendi poſſint, neque debeant, niſi de conſenſu ſuperiorum illius loci, cui data, vel conſignata, aut donata fuerint, ſeu ad quem aliàs ſpectabunt, nec etiam ſoli tutores, aut curatores, ſeu protectores, & alio nomine Sanctesij, aut alias nuncupati, de eiuſdem bonis vllo modo diſponere poſſint. Quodque id ipſum etiam de eleemoſynis, oblationibus, & quibuſcunque aliis donatiuis intelligi, & oſeruari debeat, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium perpetuo ſtatuimus, ordinamus, volumus, & declaramus: Necnon frates, monachos, moniales, ac alias regulares perſonas, eorumque monaſteria, cænobia, conuentus, eccleſias, cappellas, oratoria, & alia loca, ac terras, poſſeſſiones, prædia, agros, & bona, necnon laboratores, colonos, arrendatarios, locatarios, affictuarios, ac geſtores, prędicta (vt prefertur) libera, immunia, & exempta eiſdem auctoritate, & tenore facimus, ac fore, & eſſe decernimus. Mandantes propterea dilectis filijs modernis, & pro tempore exiſtentibus, cameræ Apoſtolicæ camerario, pręſidentibus, & clericis, ac cōmiſſarijs, agentibus, & officialibus, quibuſcumq. vt omnibus, & ſingulis tam virorum, quam mulierum monaſterijs Mendicantium ordinum huiuſmodi exiſtentibus, ſub ditione noſtra tēporali media-

eodem faciunt capnō minus &c. aduerſus de immu. eccleſ. &c. Quanquam. de cenſ. in ſexto. & c. fin. de vit. & hon. & alia ſuperius dicta.

te, vel

Tenentur cōmiſſarij eccleſię dare ſalē Mēdicantibus &c.

tè, vel immediatè conſtitutis tantum ſal, quantum pro eorum uſu ſuffecerit ſingulis annis, omni dilatione ceſſante, & contradictione remota, contribuere, ac aſſignare, ac contribui, & aſſignari facere debeant realiter, & cum effectu. Diſtrictius etiam in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub indignationis noſtræ, ac excommunicationis maioris latę ſententiæ, ac duorum millium ducatorum auri de camera, pro vna baſilicæ ſancti Petri de vrbe, & pro altera, medietatibus, ſingulis monaſterijs, & locis præfatis, quę moleſtari, ſeu perturbari contigerit, irremiſſibiliter applicandorum, pœnis, eo ipſo ſi, & quoties contrafactum fuerit, incurrendis; inhibentes tam illis, quam dilectis filijs legatis, vicelegatis, gubernatoribus, poteſtatibus datiorum, gabellarum, onerum, & aliorum pręmiſſorum exactoribus, conductoribus, & apportatoribus, necnon quibuſuis communitatibus, & vniuerſitatibus, illarumque officialibus, & perſonis, alijſque quibuſcunque, ad quos ſpectat, & quomodolibet ſpectabit in futurum, quatenus pręmiſſa omnia, & ſingula inuiolabiliter, & perpetuò obſeruent, ac ab omnibus obſeruari faciant: neque fratres, monachos, moniales, & alias religioſas perſonas, alioſque ſupradictos ſuper præm illis quomodolibet moleſtent, & perturbent, neque permittant, per quoſcunque quomodolibet moleſtari, ſeu perturbari. Et ſi quis contradicere, aut quouis modo contrauenire præſumpſerit, per mandatum executiuum contra ipſum, cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, ordinis, vel præeminentiæ fuerit, ipſo facto procedi, & ſic per quoſcunque iudices, & commiſſarios, quauis auctoritate fungentes (ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate) iudicari, & diffiniri debere, ac, quidquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter attentari contingerit, irritum, & inane decernimus.

Excommunicatio latæ ſententiæ.

Pœna duorum milliū ducatorū, totieſquoties cōtra fit, incurruntur iſtę pœnæ.

Inhibetur exactoribꝰ & alij. Datiarijs, cō ductoribꝰ, apportatoribus, & cōmunitatibus, ne cōtraueniāt, &c.

Quo

Quocirca venerabilibus fratribus patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ſiue eorum Vicarijs in ſpiritualibus, generalibus, necnon dilectis filijs curiæ cauſſarum cameræ Apoſtolicæ, generali auditori, ac abbatibus, prioribus, præpoſitis, decanis, archidiaconis, canonicis, & capitulis, ac alijs quarumcunque eccleſiarum prælatis, & perſonis vbilibet, & in quibuſcunque regionibus, terris, & locis, exiſtentibus, ac alijs, ad quos quomodolibet ſpectat, & ſpectabit, per præſentes motu ſimili mandamus, quatenus ipſi, & eorum quilibet per ſe, vel alium, ſeu alios præſentes literas, & in eis contenta quæcunque, vbi, & quando opus fuerit, ac quoties pro parte fratrum, monachorum, monialium, aliarumque religioſarum perſonarum, præfatorum fuerint requiſiti, ſollemniter publicantes, illiſque in præmiſis efficacis defenſionis præſidio adſiſtentes faciant auctoritate noſtra illos, & eorum ſingulos ſtatuto, ordinatione, voluntate, declaratione, conſtitutione, deputatione, mandato, inhibitione, decreto, alijſque præmiſſis pacificè frui, & gaudere; non permittentes, eos, deſuper per camerarium, præſidentes, clericos, & commiſſarios cameræ huiuſmodi, necnon legatos, vicelegatos, gubernatores, collectores, gabellarios, & exactores prædictos, aut quoſcumque alios, ad aliquam ſolutionem, contributionẽ vel præſtationem præmiſſorum, occaſione quomodolibet facienda, quouis modo cogi, & compelli, aut alias contra præſentium tenorem quomodolibet moleſtari, perturbari, aut inquietari. Contradictores quoslibet, & rebelles per prædictas, aliaſque opportunas cenſuras, & pœnas, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, ac legitimis, ſuper his habendis, ſeruatis proceſſibus, in cenſuras, & pœnas huiuſmodi incurriſſe declarando, interdictum eccleſiaſticum apponendo, inuocato etiam ad hoc, ſi opus ſit, auxilio brachij ſecularis.

Epiſcopi & eorũ Vicarij debent obſeruari facere hoc priuilegiũ inuiolabiliter.

Hoc priuilegium poteſt ſollemniter publicari.

Contra gabellarios, & alios collectores, aut exactores.

Poteſt formari proceſſus contra eos, qui nõ obſeruãt, &c

Non obſtantè fel. re. Bonifacij P. viij. prędeceſſoris noſtri de vna, & Concilij generalis de duabus dietis, dummodo vltra tres dietas aliquis auctoritate præſentium non extrahatur; ac omnibus illis, quæ in contrarium per quoſcunque officiales, & quoſuis alios, ac præſertim per officiales ciuitatis noſtræ Bononiæ, & quoſuis alios, adducta ſunt hactenus, & deducentur in poſterum, ac adduci, & allegari poſſint, necnon quibuſcunque litibus, & cauſſis, tam in Romana curia, quàm extra eam, vbilibet, ac coram quibuſcunque iudicibus, etiam palatij noſtri cauſſarum auditoribus, ac S. R. Eccleſię Cardinalibus ſuper præmiſſis inter quoſcunque quomodolibet pendentibus, ac etiam inſtructis, & ad ſententiam deductis, vel etiam à ſententia terminatis, niſi in fauorem Eccleſiæ fuerint, & præſertim quadam lite inter huiuſmodi regulares, ac ciues, & communitatem dictæ ciuitatis Bonon. in Romana curia pendente, quas, & quam, ac omnes proceſſus, & ſcripturas productas, & producendas, ac regiſtra & ſententias vbiuis comparentes, & latas, ac ferendas ad nos auocamus, & penitus extinguimus, caſſamus, annullamus, & delemus, perpetuumq. deſuper ſilentium imponimus, necnon quibuſuis Apoſtolicis, ac in prouincialibus, & ſynhodalibus conciliis edictis, generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus, & ordinationibus, etiam contra exemptos quomodolibet editis, & edendis, ac etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoq., indultis, & litteris Apoſtolicis, illis, & eorum ſingulis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, efficaciſſimis, ac inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & alijs decretis in genere, & ſpecie, etiam motu ſimili, & certa ſcientia, etiam conſiſtorialiter, & aliàs quomodolibet

Poteſt poni interdictum contra nō ſeruantes hāc Bullam.

Non obſtant aliqua huic priuilegio

modolibet,etiam iteratis vicibus in contrarium conceſſis,approbatis,& innouatis.Quibus omnibus illorũ tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes,illis aliàs in ſuo robore permanſuris,hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, contrarijs quibuſcunque,aut ſi aliquibus communiter,vel diuiſim ab eadem ſit ſede indultum,quod interdici,ſuſpendi,vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas,non facientes plenam,& expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Dat.Romæ apud ſanctum Marcum ſub annulo Piſcatoris, die 29. Iulij.1566.Pontificatus noſtri anno primo.

Numquam intelligi- tur hoc priuilegiũ reuocatũ, niſi mẽtio de eo fiat de verbo ad verbũ.

F. de Torres. V.Maccharanus.

QVamquam priuilegia conceſſa à Pio V. ordinibus Mendicantium fuerint per Greg.xiij.in extrauag.In tanta. reuocata,& quantum ad alia priuilegia olim dictis ordinibus conceſſa à Rom.Pontificibus,ea reduxerit in eum ſtatum,in quo erant ante Concilium Trid. exceptis ijs,in quibus ei apertè aduerſantur: non tamen vlla ex parte hoc priuilegium fuit ſublatum,imminutum,aut alteratum.& ratio fuit; quia in hiſce rebus iuriſdictio epiſcoporum non ſolum non tollitur, aut minuitur, ſed potius confirmatur,conſolidatur,ac roboratur.

Submonitio.

NOTANDA. TEMPORE. IOBILÆI
Cap. 2.

TEmpore Iobilei,aut ſimilium gratiarum,illi, qui publicè non reuocauerint, deleuerint, & caſſauerint ordinationes,& decreta edita contra libertatem eccleſiaſticam,quantum ad eos ſpectat, non conſequuntur effectum dicti Iobilei, & item debent hoc ſignificare Papæ.

Vide Bullam in Cena D.num. 15.& infra in eadem bulla.§.Declarantes

Hoc idem tene de ex communi. propter in debitā exactionem à clericis in tranſitu flu miorum.

Item excommunicati,ſuſpenſi,& interdicti, uigore Iobilei abſoluti,niſi ſatisfecerint ijs,propter quæ cenſuræ ipſæ latæ fuerint,reinciderunt, & reincidunt in dies in eaſdem cenſuras.prout declarauit Pius V.1568 & Gregor.xiij.1572.& 1574.in hęc verba videlicet.

Declaramus tamen tam præſentes,quam alias quaſcunque ſuper conceſſione ſimilium,vel diſſimilium indulgentiarum à nobis,& prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas,& in futurum quomodolibet emanandas litteras,Chriſtifidelibus ipſis niſi in foro conſcientiæ,& penitentiali tantum,non autem in foro fori, & contentioſo,niſi ſatisfecerint ijs, propter quæ cenſuræ ipſæ latæ fuerint,nullatenus ſuffragari,eoſdémque Chriſtifideles illis iuxta huius noſtræ declarationis formam,& tenorem,& non aliter, nec alio modo vti, aut eis ſe iuuare poſſe,& potuiſſe : Quinimmo eos in eaſdem cenſuras poſtmodum reincidiſſe, & in poſterũ reincidere. Sicq. ab omnibus quauis auctoritate fungentibus cenſeri,& iudicari debere ; irritumq. & inane quidquid ſecus à quoquam quouis prætextu, aut colore,ſcienter,vel ignoranter attentatum forſitan eſt hactenus,vel in poſterum contigerit attentari.Non obſtantibus,&c. 1572.tertio idus Septemb. Pontific.noſtri anno primo.

NOTANDA. SVPER. HAC Apoſtolica declaratione. Cap. 3.

PRimo nota,hanc reincidentiam pendere etiam ex cap.eos,qui.De ſent.excomm.lib.6.& ita,quod hic docet Papa,non eſt nouum ius,ſed veteris inculcatio, ac declaratio.

Secundo, collige,multas communitates adhuc remanere interdicto ſubiectas, aut ſaltem in interdictum

relapſas,

relapſas, eo quod non ſatisfecerint ijs, propter quę cenſura hæc in eas lata fuit à iure, vel generaliter tamen ab homine. Nam pluribus in locis Italię,& extra adhuc remanēt aliquæ ordinationes,aut decreta, quorum vigore multi exactores aut quatreni ſalis,aut carnis,aut huiuſmodi in perſonas eccleſiaſticas,aut etiam pro portu in tranſitu fluuiorum,vbi talia datia, & pedagia ſolent ſubhaſtari ſeu incantari,aut aliàs locari, adhuc in eodem officio excommunicationi,& cenſuris ſubiecto,perſeuerant.Quia videlicet præfatæ communitates,ſiue Poteſtates,conſules,gubernatores, & conſiliarij,neque etiam tempore Iobilei dictas ordinationes reuocauerint; nec ex eorum archiuijs deleuerint, nec eorum exactoribus,quo minus dictas in poſterum exactiones illicitas (etiam ex immemorabili tempore factas) facerent,aut continuarent, minimè inhibuerint,vide gloſſ.ſingul.Clem.Præſenti,de cenſ. & remanebis attonitus ob tantam multorum cæcitatem, vel potius obſtinationem. *Nota.*

Tertiò,nota,tales exactores contra perſonas eccleſiaſticas etiam reincidiſſe in excommunicationes, & cenſuras,propter prædicta incurſas,nec excuſari propter obedientiam,præſertim ſi ſe ad illud munus ingeſſerint,vt inquit Silueſter in verbo Gabella,ſac ſcito eos teneri ad reſtitutiõem perceptarum gabellarũ, datiorum,ac pedagiorum,aut huiuſmodi illicitarũ exactionum,ſi tamen eorum cõmunitates, aut aliàs domini,aut Principes,quacunque fulgeant dignitate, etiã Regali,aut Imperiali non reſtituerint cum effectu.Nã etiam tales domini omnes incidunt in excommunicatiõem,ſi eorum tacito etiã conſenſu prædictæ exactiones,aut potius extorſiones fiant,aut permittãtur,& itẽ tenentur ad reſtitutionem,non obſtante quauis conſuetudine,etiam longiſſima in contrarium, iuxta contenta in cap. Quamquam de cenſ. lib.6. & Gab. in 4. *Infiniti hodie in hoc peccant.*

Nauarrus diſt.15.& conſentit Nauarrus, quicum de hac re Romæ ſum locutus.

Quarto ſcias, me ſemper multum dubitaſſe, an multi Principes, & etiam Marchiones, ac Duces, & huiuſmodi viri magnates (recognoſcentes tamen ſuperiorem in temporalibus, & à quibus de iure datur appellatio) receperint vnquam virtutem Iobilei, immo, & remiſſionem peccatorum? Nam, cum non poſſint prædicti Principes imponere ſubditis ſuis laicis aliquod nouum pedagium, aut gabellam, neq. etiam poſſint augere antiquam, neq. vti valeant ipſis pedagijs, vectigalibus, aut gabellis iam olim impoſitis, aut auctis (niſi ab immemorabili tempore fuiſſent impoſita, aut aucta) ſine expreſſa licentia Romani Pontificis, aut ſui Imperatoris, aut ſui Regis, vt patet in cap. ſuper quibuſdam, de verb. ſignif aliàs, à tempore concilij Conſtantienſis citra incurrerunt, & ſemper incurrunt ipſo facto in excommunicationem contentam in Bulla cenæ Domini, Papæ reſeruatam. Non poſſum bene videre, quomodo plures hodie Barones, Domini, Principes, ac præfati Duces, etiam in Italia, non reinciderint, & in dies non reincidant in dictam excommunicationem. cum multi ex eis abſq. legitima licentia, & ſæpiſſime etiam ſine legitima cauſſa (quod peius eſt) ſubditis ſuis noua pedagia, aut portoria, aut gabellas, aut vectigalia imponant, aut augeant antiquitus impoſita, aut ſaltem vtantur de nouo olim impoſitis, aut auctis pedagijs, aut gabellis ab eorum progenitoribus. Qua in re non excuſantur, neque ab excommunicatione (vt præfertur) incurſa, neq. etiam à reſtitutione, prout aiunt Doct. & probatur argumen. cap. tua de vſuris: Et nota quod non ſufficit habere merum, & miſtum imperium ad hoc, vt quis poſſit imponere nouas gabellas, & cetera, vt ſupra, ſed oportet habere ſummum imperium ſine recognitione, vt ſupra

Nota ſupra exactione gabellarum à laicis.

Nota.

Cap. 5. pag. 165.

Nota bene.

pra dictum eſt, vt etiam ait Nauarrus vir doctiſſimus. Et propterea dicere poſſum cum Beato Ioanne. Potentes potenter tormenta patientur, & item rectè dicere, Væ Mundo à ſcandalis; & demum cum Paulo Apoſtolo, Radix omnium malorum eſt cupiditas. Vnde miror ego quomodo Principum cõfeſſarij damnabiliter hãc rem pertranſeant, nam etiam ipſi in excommunicationem incurrunt, ſi contra Bullam in cena Domini tales ſupradictos abſoluant. *Hoc idem ſentit Frã ciſ. Tolet.* *Contra cõfeſſarios principũ.*

Quincto, Nota quod, ſi quis excommunicatus, etiam Papali cenſura irretitus, contenta etiam in Bulla cenæ Domini, aut aliter quomodocunq. cenſuris ſubiectus faciat debitam ſatisfactionem, aut pareat, cui parere debet, iuxta conſilium ſui confeſſarij, prudentiam habentis, non reincidit in poſterum in cenſuras, neq. tenetur ſe apoſtolico conſpectui præſentare, etiam ſi aliàs, vigore cap. Eos qui. de ſent. excommu. ad ſe præſentandum fuiſſet obligatus, ſi tamen accipiat Iobileum, tunc, quando pro tempore promulgatur à Papa, & ſeruatis aliàs de iure ſeruandis in illo foro.

Sexto, aduerte argumentum hic à contrario ſenſu non valere, ſcilicet, ergo, ſi quis ſatisfecerit ijs, propter quæ cenſuræ latæ fuerint, poterit etiam in foro fori frui beneficio Iobilei? non inquam valet, quia dictio excluſiua præceſſit, videlicet, in foro tantum pænitentiali, & debet intelligi coniunctio, videlicet, & niſi ſatisfecerit. Hinc autem collige, quod ſi quis poſt acceptum Iobileum accuſaretur ſuper aliqua incurſa cenſura, non poterit allegare gratiam acceptam in dicto Iobileo, vel per viam ſummi pænitentiarij Romę, ſed de iure poterit procedi contra eum, perinde, ac ſi numquam dictum Iobileum accepiſſet, & proinde noua abſolutione in foro fori debebit abſolui, prout etiã declarauit Greg. xiij. & eodem modo intelligenda venit Bulla Cruciatæ: De æquitate tamen mitius cum

tali agendum erit, quam ſi Iobileum non accepiſſet; Caue tamen, ne colligas hinc per Iobileum tolli aliquam irregularitatem, etiam in foro conſcientiæ: tum quia irregularitas non eſt cenſura, ut ſupra lib. 1. cap. 25. notando 15. pag. 56. dictum eſt; tum etiam quia irregularitas non abſoluitur, ſed ſuper ea diſpenſatur: vt patuit ſuperius in forma diſpenſandi ſuper irregularitate, trahitur ad facultatem diſpenſandi, & hoc bene nota, quia in hoc infiniti pæne decipiuntur, & dormitant, damnabiliter oſcitantes, nec ſuæ ſalutis remedia procurantes. Vide quoad vltimum caſum Abb. cap. Quiſquis de elect. num. 8. quia poteſtas abſol. non trahitur ad facultatem diſpenſandi.

Inſuper (ſed hoc incidenter dictum ſit) ſcias quod abſolutus in Iobileo ab omnibus cenſuris ſaltem ad cautelam, eo modo, quo ſupra dictum eſt in Notandis confeſſario, Notando 7. lib. 1. cap. 25. pag. 52. ſi poſtea, quocumque tempore contingat eum recordari alicuius criminis habentis annexam excommunicationem, etiam contentam in Bulla cenæ Domini, cuius numquam confeſſionem fecit in particulari, eo quod illius oblitus fuerat, non tenetur pro illo peccato adire ſuperiores, quia non cenſetur amplius reſeruatum, nec amplius reuera annexam habet cenſuram vllam, & hæc eſt communis Doct. ſententia. Et icirco propter multos caſus emergentes, & propter conſcientiarum ſtimulos tollendos, eam memoriæ commenda.

Angel. idem ſentit

Notandũ.

Verum hic timendum eſt ſæpe, vtrum confeſſarius ſaltem ad cautelam pænitentem ab omnibus cenſuris (inquantum poteſt) abſoluerit. Quia ſi ob ignorantiam, aut ob incogitantiam hoc prætermiſit, procul dubio pænitens tenetur abſolutionem ab excommunicatione de nouo petere, ſi cuius peccati habentis annexam excõmunicationẽ tempore Iobilei oblitus nõ obtinuit abſolutionem ſaltẽ in generali ad cautelã à

ſuo

ſuo confeſſario, & propterea fugiendi ſunt imperiti confeſſarij, tamquam Iudices, ac Medici periculoſi. & qm̄ ego hunc caſum præ manibus ſæpe habui, iccirco per uiſcera Chriſti eos hortor, & obſecro, ut obſeruare velint, qđ ſuperius in Notandis confeſſariorũ Notãdo 7. cap, 25. pag. 52. dictũ eſt, Admoneo autem pœnitentes, vt ſiqñ talis caſus eis acciderit, & confeſſarios iuxta oĩum opinionẽ probatos, ac cõuenienter doctos habere conſueuerint, non dubitẽt ſe fuiſſe ab eã cẽſura abſolutos tẽpore Iobilei; nec velint timore trepidare, vbi nõ eſt timor; ſatis erit. n. eo caſu oblitũ peccatũ ſuo aut alij approbato confeſſario ſacramẽta liter reuelare, ac ſatisfactionẽ promõ culpę ſuſcipere. Hortatio.

Poſtremo ſcias, quod ſiquis in caſu prædicti emanati iobilei, reperiretur ſpecialiter, & nominatim excõmunicatus, uel declaratus, uel ſi percuſſiſſet clericum notorie, ita ut nulla poſſit tergiuerſatione celari, aut aliquo iuris ſuffragio ſe tueri (quibus caſibus hodie. de cõſuetudine, & in praſi ẽ receptũ, ut euitẽt̃ excõm. prout in animaduertẽdis cõfeſſionũ eſt dictũ, licet ſtricto iure inferi⁹ cap. 13. & ſeq. aliter ſit diſputatũ) tunc talis in foro conſcientiæ tantum poſſit abſolui, quacumque foret excommunicatione irretitus à quocumque confeſſario approbato; & ita dando eleemoſynã, orando, & adimplendis contentis in Iobileo, poſſet conſequi indulgentiam illam, alioſque effectus ſpiritales prout elicitur ex ipſimet illis Iobilei. At adhuc eſſet euitandus, ſicut prius, & indigeret abſolutione in foro fori, ſicut prius, ſeruatis alias de iure ſeruandis; prout fuit deciſum Neapoli in quadam congregatione Theologorum, ac Canoniſtarum. Crediderim uero ego, quod ſi talis ita excommunicatus poſt receptam abſolutionem, poſſet occulte ſanctiſſimam Euchariſtiam percipere, id ei non foret tunc illicitum. Quod id alli commodum erit

haud

haud fuerit, poterit Iobileum ſuſcipere, ſupplendo in reliquis iuxta tenorem Iobilei. His a me ita ſcriptis egregius Franc. Pegna idem ſe ſentire oretenus dixit.

DE SIMONIACA *prauitate.*
Cap. 4.

DE Simonia hæc pauca in generali duntaxat hic afferam, & breuiter explicabo.

In primis ſcito, hanc labem eſſe non modo damnabiliſſimam, quemadmodum cetera ſunt crimina, cum per ea homo in Dei Opt. Max. indignationem incurrat; verum etiam peſtilentiſſimam, ſimulque periculoſiſſimam in eccleſia ſancta Dei. Nam, ſi fuerit ſimonia realis in ordine, aut in beneficio commiſſa, hæc enim ſola eſt cenſuris ſubiecta.

Primo, quidem incurritur in letale crimen ab ipſo clerico, ſeu laico dante, vel recipiente, vel mediatore.

De ſent. exc. eos qui libr. ſexto. Secundo, incurritur in excommunicationem latæ ſententiæ cum reſeruatione Roman. Pont. niſi in articulo mortis, & tunc quidem, ſeruatis ijs, quæ de iure ſeruari debent, prout ſuperius dictum eſt lib. 1. cap. 18. pag. 44.

Tertio, priuatio ipſius beneficij ipſo facto, etiam in foro conſcientiæ abſque alia ſecuta declaratione, ſeu condemnatione.

Quarto, ſi ante abſolutionem celebretur Miſſæ ſacrificium, incurritur in irregularitatem, quæ quidem nec Iobileorum vigore poteſt aboleri; & ſuper tali contracta irregularitate difficillimè Papa ſolet diſpenſare.

Quincto tenetur ad reſtitutionem fructuum, tanquam iniuſtè perceptorum, cum non fuerit ingreſſus

per

per oſtium in ouile ouium, & ideo furtum, ac ſacrilegium, tales redditus percipiendo, perpetrauerit.

Sexto, eſt inhabilis in futurum ad habenda beneficia, vt in eo, in quo deliquit, puniatur; & proinde etiam ſi talis clericus fuerit à cenſura abſolutus, atq; ſecum ſuper irregularitate fuerit diſpenſatum per ſedem Apoſtolicam, adhuc tamen incapax beneficij exiſtit, & ſedes Apoſtolica numquam ſolet ſuper ritentione beneficij tenuiſſimi, etiam per viam pænitentiariæ rehabilitare.

Septimo, cum fuerit deceptor animarum, non habuit poteſtatem de iure abſoluendi pænitentes ſibi ſubditos in foro pænitentiali, cum nullum ius in illo beneficio, quod ſic adeptus eſt, prorſus habuerit: ipſi tamen pænitentes excuſantur apud Deum, tum ob ignorantiam inuincibilem, tum etiam per extrauag. concilij Conſtant. ſub Mart. V. quæ incipit. Ad euitanda, de qua inferius Cap. xiij.

Deinde ſcias, quod cum multi ſint caſus, in quibus ſimoniæ vitium tam in adipiſcendis, quam in reſignãdis, ſeu cedendis, ac etiam permutandis beneficijs eccleſiaſticjs, incurritur: iccirco neceſſe erit cuilibet beneficia adepturo prius ſummiſtas in verbo Simonia euoluere, ac item extrauagantem Pij V. quæ incipit, Intolerabilis. Et demum Nauarri Manuale in verbo Simonia. cap. 23. num. 100. qui præ aliis nonnullos caſus ſimoniacos, in quibus quotidie ferè peccatur, adnotauit. Aliàs, væ tibi ſi in ſimoniæ laqueos incideris; quia non exibis inde, donec reddas vſque ad vltimum quadrantem. Nomine autem beneficij, intellige etiam prioratum, guardianatum, & huiuſmodi, prout recte adnotauit Caietanus in Sũmula ſuper cenſuram contra Simoniacos, & eſt communis doctrina itaque regularis prælatus promittens prioratum ſimoniace, incurrit omnes has pœnas ſuperius

rius recenſitas, ſi ſequatur effectus, pro quo vide etiam inferius cap. 6. notand. 4.

QVÆ. STATVIT. MARTINVS. V. in concilio Conſtantienſi contra ſimoniacos, hæc ſunt. Cap. 5.

SAcro approbante concilio, declaramus, ordinatos ſimoniacè ab executione ſuorum ordinum eſſe eo ipſo ſuſpenſi. Electiones autem, poſtulationes, confirmationes, & quæuis prouiſiones ſimoniacè Eccleſiarum, Monaſteriorum, dignitatum, perſonatuum, officiorum, & beneficiorum quorumcunque deinceps factæ, nullæ ſint ipſo iure, nullumque per illas ius cuiquam acquiratur; nec promoti, confirmati, aut prouiſi faciant fructus ſuos, ſed ad illorum reſtitutionem, tamquam inique ablatorum teneantur percipientes: ſtatuentes inſuper, dantes, & recipientes ipſo facto in ſententiam excommunicationis incurrere, etiam ſi Cardinalatus præfulgeant dignitate, à qua non poſſint abſolui, niſi, &c.

Abſolutio eſt papalis.

NOTANDA. SVPER. HANC conſtitutionem. Cap. 6.

PRimò nota, tantummodo ſimonia in ordine, & in beneficio hic cõprehendi: vnde alij ſimoniaci circa adminiſtrationem ſacramentorum, licet mortaliter peccent, non tñ in excomunicationẽ maiorẽ incurrũt.

Secundò, ſcito, hic non comprehendi mediatores in ſimonia, nec procuratores, ſed in coſtitutione Pauli ſecundi comprehenduntur, vt inferius eſt videre. Cap. 7. huius libri.

Tertiò

Tertiò, notabis, hic ſimoniacos pro ingreſſu Monaſterij non comprehendi, ſed ſuo loco relinqui, vt inferius patebit. cap. xj.

Quartò, aduerte, appellatione beneficij etiam Prioratum, Guardianatum, & ſimilia venire, quouis nomine nuncupentur, quę ſunt pręlationes, & officia paſtoralia apud Mendicantes: quoniam Monaſteriorum ſeu conuentuum ſunt electiones, confirmationes, ſeu prouiſiones huiuſmodi, quamuis inter beneficia eccleſiaſtica communiter non computentur.

Et hinc eſt, quòd Nauarrus in cap. 18. q. 2. num. 8. ſuper cap. Non dicatis. 12. q. 1. conſiderans frequentatas electiones in Monaſterijs eſſe valde periculoſas propter dictæ ſimoniæ vitium, ac cenſuras, exiſtimat, melius omnino eſſe, Abbates, ac item ordinum Priores, Generales, atque locales debere eſſe perpetuos, quam contra: non ita tamen, vt dicti Priores, aut Guardiani, aut etiam Abbates, & huiuſmodi Prælati inferiores vllo modo debeant in eodem Monaſterio perpetuò permanere, ſed vt ſecundo quoque anno, aut huiuſmodi debeant in aliud Monaſterium tranferri: nec item ita, vt à Monaſterij fratribus in prima electione eligantur, ſed vt à capitulis generalibus, ſeu prouincialibus, aut à Patribus diffinitoribus (per ſecreta tamen ſuffragia iuxtà Concilij Tridentini decretum) habita ſuper eorum vita, & moribus pleniſſima relatione, tales Abbates, aut Priores, aut Guardiani creentur, ac poſtea elapſo biennio, aut eo amplius, ſecundum quod eis permiſſum fuerit à ſede Apoſtolica, de loco ad locum tranferantur niſi ob demerita mutandi eſſent. Quanta autem hinc bona conſequantur, lege eundem Nauarrum, virum alioqui valde pium, ac doctum, in dicto cap. Nullam &c. Ego vero, licet hanc Nauarri opinionem aliquando probauerim, hodie tamen in hac re anceps ſum, cum valde probabiles rationes

Digreſſio vtiliſſima

Seſſ. 25. cap. 6. de Regulare in electione et infra cap. 20. n. 24.

Nauarri opinio non omino placit.

tiones eſſent pro vtraque parte ; tum propter iuſtitiã diſtributiuam, tum & propter incautam electionem ab initio factam, & præſertim, quoad capita ordinum ſi enim ex diuina permiſſione perpetuo futurus Abbas generalis, aut huiuſmodi : obſeruantiæ regularis amans minime ſit ; profecto ruent omnia, quia ab eius ore ceteri pendent Miniſtri.

QVAE ADDENDO STATVIT *Paulus 2. contra Simoniacos in ordine, & beneficio, hæc ſunt.*
Cap. 7.

CVm deteſtabile ſcelus ſimoniæ : &c. & infra. Omnes, & ſingulas in excommunicationis, ſuſpenſionis, priuationis, & interdicti ſententias, cenſuras, & pœnas, dudum à Rom. pontificibus latas contra ſimoniacos (videlicet in ordine, & in beneficio, vt ſuperius patuit) quemlibet tam occultum, quam manifeſtum ipſofacto incurrere volumus, & inferius. Statuentes præterea, quòd vniuerſi, & ſinguli, qui quomodolibet dando, vel recipiendo, ſimoniam commiſerint : aut, vt illa fiat, mediatores extiterint, ſeu procurauerint, in ſententiam excommunicationis incurrant, à qua niſi à Rom. Pontifice non poſſint abſolui, præterquam in mortis articulo conſtituti. In extrau. Cum. De ſimonia.

vide ſuperiorẽ cap.

NOTANDA SVPER HANC conſtitutionem.
Cap. 8.

NOta per hanc extrauagantem declaratum eſſe etiam ſimoniacum occultum incurrere in prędictas cenſuras, & pœnas : & additum eſt, ipſos etiam

media

excditores, aut procuratores ſubiacere prædictis pœnis, quibus pœnis, hac inhabilitate includuntur indiſferenter omnes, etiam laici.

QVÆ. ADDENDO. STATVIT. PIVS V. Contra Simoniacos, in extrauag. quæ incipit. Cum primum, hæc ſunt.

Vbi aduerte verum, ſcilicet, ordinarios fore ipſo facto ſuſpenſos, ſi deſinunt procedere contra ſimoniacos in ordine, vel beneficio, vt ibi idem Pius V. ſtatuit, ita dicens. Cap. 9.

ET, vt ſimoniacæ prauitatis labes prorſus aboleatur, conſtitutiones anteceſſorum noſtrorum contra ſimoniacos editas, & præſertim Pauli II. inuiolabiliter obſeruari mandamus & delinquentes, tam in ſacrorũ ordinum receptione, quam in beneficiorum aſſecutione ſtatutis etiam inferius pœnis noſtra auctoritate affici, volumus. Quicunque igitur deteſtabile crimen ſimoniacæ prauitatis commiſiſſe conuictus fuerit, in cõſequendis ordinibus, eo ipſo ſit ab illorum executione per decennium ſine ſpe diſpenſationis ſuſpenſus, & per annum carceribus mancipetur. Qui dignitates eccleſiaſticas ſimoniacè acquiſierit, illis ſit ipſo iure priuatus, & in futurum inhabilis ad eas, & quaſcũque alias obtinendas. Qui beneficium, aut officium eccleſiaſticum ſimoniacè adeptus fuerit, illis ſimiliter ſit ipſo iure priuatus, & ad fructuum omnium, quos percepit, reſtitutionem teneatur, & perpetuo ſit inhabilis ad ea, & quæcunque alia beneficia eccleſiaſtica obtinenda.

Siquis autem tale crimen ſæpe commiſiſſe conuictus fuerit, præter ſupradictas pœnas etiam corporaliter

raliter puniatur, & ab ordinibus eccleſiaſticis degrādatus à fidelium conſortio eijciatur. Qui verò ordines, & beneficia contulerint pœnis à iure ſtatutis puniantur, cuiuſcunque gradus, condicionis, & dignitatis fuerint, etiam ſi, &c. Caueant præterea quicunque, ne in ſacramentorum exibitione ſimoniacum aliquid faciant. Alioquin grauiſſimè puniantur per locorum ordinarios, qui huiuſmodi criminis reos maxima ſeueritate coercere procurent, iuxta concilij Tridentini ſtatuta.

NOTANDA. SVPER. HANC conſtitutionem.

Cap. 10.

Notabile grauiſſimum.

NOta diligenter quæcunque addidit Pius V. dictis ſuperius extrauagantibus. Nam præter alias recenſitas pœnas, etiam inhabilitatis notā ſubiunxit; & ita hodie omnes ſimoniaci in beneficio (non tamen mediatores) ſunt inhabiles ad omnia beneficia, prout ſupra.

Et hoc bene nota, quia nullus ante me hoc adnotauit. Vnde, quod in Concilio Tridentino ſeſſ. 24 cap. 18. §. Caueat. in illo caſu ſimoniæ ibi contento, erat canon ferendæ, (dum dicitur, ſimoniæ in vitium incurrant, & abſolui nequeant, niſi dimiſſis beneficijs, & ad alia impoſterum inhabiles reddantur) hodie generaliter in ſimonia, quoad beneficia, factus eſt canō latæ ſententię.

QVAE. STATVIT. VRBANVS. V. CONTRA. SINgulares perſonas aliquid ex pacto dantes, aut recipientes pro ingreſſu religionis, hęc ſunt. Cap. 11.

Supra c.6. pag. 312.

SAnè, & infra. Vniuerſis, & ſingulis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præpoſitis, & Magiſtris, nec non Abba-

Abbatiſſis, & Prioriſſis, aliis que Prælatis quouis nomine nuncupatis, & eorum officialibus, &c. quorumcumque Monaſteriorum, domorum, & locorum, quarumlibet Religionum, ordinum etiam militarium, &c. Diſtrictius inhibemus, ne tam à maribus, quam à mulieribus religionem eorum ingredi volentibus. &c. in earundem perſonarum receptione, aut ante, vel poſt illam, quoſcunque paſtus, prandia, ſeu cenas, pecunias, iocalia, aut res alias, etiam ad eccleſiaſticum, ſeu quemuis pium vſum alium deputata, vel deputanda directè, vel indirectè petere, vel exigere quouis modo præſumant, ſed eas potius cum omnimoda pietate recipiant, ac, in victu, & veſtitu, ſicut alias perſonas eccleſiarum ſuarum, ſeu monaſteriorum, &c. ſincera caritate pertractent. Illa dumtaxat, quæ ipſæ perſonę ingredientes purè, ac ſponte, & plena liberalitate, omnique pactione ceſſante, dare, vel offerre eccleſijs, vel monaſterijs voluerint, cũ gratiarum actione licitè recepturi. Sub pœna excommunicationis latę ſententię, ſi perſonę fuerint ſingulares, tam dantes, quam recipiẽtes: & ſuſpenſionis ipſo facto incurrendę, ſi fuerit capitulum à quibus non niſi ab Apoſtolica ſede valeant abſolui In extrauag. comm. ſanè. De ſimonia.

NOTANDA. SVPER. HANC conſtitutionem. Cap. 12.

NOta, hanc conſtitutionem cõprehendere omnes, ſed in duabus tantum actionibus, videlicet, indãdo, & recipiendo.

Item nota, quod, ſicut in ceteris ſimonijs ab eccleſia punitis regulariter requiritur pactio, ita & in hac, & ita ex pacto tacito ſcilicet, vel expreſſo tantummodo dantes, & accipientes ſunt excõmunicati, non autẽ ſi ſine *Hic locus eſt ſingularis.*

ſi ſine pacto, quamtumcumque intentio peruerſa ad eſſet.

Tertio ſcias hodie per contrarias Romanorum Pō tificū extrauagantes non habere locum hanc conſtitutionem in Monialibus, quoniam eis ratione dotium præcedente pacto omnia dantur; poſſent tamen, & ipſæ in hoc delinquere, ſi videlicet peruerſa, & non permiſſa pacta præcedere.

Quarto, ſcito, profeſſionem emiſſam ab huiuſmodi excommunicato ualidam, ac ratam eſſe, pro quo vide Panor. & Felin. in cap. Cum illorum. De ſent. excomm. & Nauarr. in cap. ſtatuimus 19. q. 4. num. 25. Alias ex maleficio commodum etiam reportaret.

Poſtremo aduerte, quod regulariter aſſerui, debere in ſimonia præcedere pactum, quia hodie in multis caſibus, etiam ſine expreſſo pacto, ſed ſolo nutu, aut ſubornatione præcedente, in eam incurritur. Quocirca Pius V. in extrauag. Quanta ubi circa medium, ſic ait.

Caueant autem epiſcopi, & alij prædicti, itemq. omnes electores, præſentatores, & patroni, tam eccleſiaſtici, quam laici, quicumque ſint, ne uerbo quidem, aut nutu, uel ſigno futuri in huiuſmodi beneficijs, & officijs ſucceſſores ab ipſis reſignantibus, aut alijs, eorum ſignificatione, uel hortatu deſignentur, aut de his aſſumendis promiſſio inter eos, vel etiam intentio qualiſcumque intercedat. Ceterum præcipimus, atque interdicimus, ne epiſcopi, aut alij collatores de beneficijs, & officijs reſignandis prædictis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, uel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant prouidere. Quod ſi ſecus, ac etiam quidquid præter, vel contra formam prædictorum fuerit à quocumque temere attentatum, id totum ex nunc irritum, & effectum decerne-

Notus, & ſigna.

mus

mus non habere. Qui vero contrafecerint, ut in eo, quo deliquerint, puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, nec non electione, pręſentatione, confirmatione, & inſtitutione, prout cuique competierit, tandiu ſuſpenſi remaneant, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere; & qui talia beneficia, ſeu officia receperint, eos prædictis pœnis volumus ſubiacere. Et nihilominus in eos, qui ſic ſuſpenſi, conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere auſi fuerint, excommunicationis, quod ad perſonas, quo uero ad capitula, & conuentus à diuinis ſuſpenſionis ſententias ipſo facto promulgamus. A quibus nullus abſolui poſſit, niſi per Rom. Pontificem, excepto mortis articulo, &c. prohibitione, & literis noſtris prędictis nihilominus in ceteris omnibus perpetuo valituris, &c. Non obſtantibus, &c. Conſidera etiam hoc idem in Bulla contra confidentias fortaſſe haberi. Pius V. Intollerabilis. *Nota hāc excommunicationē.*

Quantum vero ad ſubornationem, ſic ſtatuit Pius Quinctus in extrauag. directa ad fratres ordinum Minorum de obſeruantia nuncupatos, quæ incipit. Paſtoralis, &c. *Subornatio excommunicata.*

Qui vero in electionibus omnibus, vel ante eas per ſex menſes pro ſe, uel pro alio ſubornauerit, in excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrat, a qua niſi a Romano Pontificę, præterquam in mortis articulo, abſolui non poſſit, ac voce actiua, & paſſiua perpetuo careat ſubornatus, vel alius etiam, pro quo ſubornatio fiet: qui ſubornantem non detulerit, in eandem pœnam incurrere cenſeatur. Qui autem ad officium obtinendum quorumuis fauorem extra religionem procurauerit, ultra prędictas pœnas per menſem carceri mancipetur. *Vtinā multi non delinquāt hodie in hoc in perniciē ſuaru animarum.*

EXTRAVAGANS. ITERVM. LATA & renouata in concilio Lateranenſi vltimo ſuper modo euitandi excommunicatos, ſuſp. & interd. hęc eſt.

Cap. 13.

AD euitanda multa ſcandala, & multa pericula, & ſubueniendũ conſcientijs timoratis, cõſtituimus, vt nemo poſthac teneatur abſtinere, & ſeparare ſe, neque euitare communicationem alicuius in adminiſtrãdis, aut recipiendis ſacramẽtis, aut in alijs diuinis officijs, aut extra illa, ratione alicuius ſententiæ, aut cẽſurę eccleſiaſticę, aut ſuſpenſionis, aut prohibitionis ab homine, aut à iure generaliter promulgatę, neque ſeruare interdictum eccleſiaſticum, ſi illa talis ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, aut cenſura non fuerit promulgata, & denunciata ſpecialiter, & expreſsè à iudice contra certam aliquam perſonam, collegium, vniuerſitatem, eccleſiam, aut locum certum, aut certam, neque manifeſtò conſtet incurriſſe in ſententiam excommunicationis, quod nullo modo poteſt occultari, aut per aliquod remedium iuris excuſari. Quia à communione huius volumus, quod ſeparent ſe, iuxta canonicas coſtitutiones. Per hoc tamen non intendimus releuare, neque iuuare ſic excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, aut prohibitos. ſeſſ. xi.

NOTANDA. SVPER. HANC extrauagantem.

Cap. 14.

PRimo ſcias, hanc conſtitutionem, à pluribus dici, fuiſſe editam in concilio Conſtantienſi ſub Martino V. ſed reuera in illo concilio non inuenitur vllo modo regiſtrata, ſed in concilio Baſileenſi (quod tamen

men hodie præter primas quaſdam ſeſſiones, non habetur pro authentico paſſim apud doctores) ſeſſ. 21. habetur. &, quia fuit vſu recepta, icirco crediderim ego ante concilium Baſileenſe fuiſſe editam à Martino V. & quia hic Pontifex in illo concilio fuit creatus, icirco à Doctoribus dictum eſt poſtea, eam conſtitutionem in concilio Conſtantienſi factam fuiſſe, cum ſuper ea re cum dicto Rom. Pont. patres illius concilij verba fecerint Verumtamen (quod ſciam) nec hodie apparet copia nec exemplum prędictæ extrauagantis ſub nomine prefati Martini V. & concordare videtur Franc. Vict.

Secundo nota, eam ſub ijſdem fere verbis, ſicuti hodiè impreſſam habemus in dicto concilio Baſileenſi, fuiſſe in concilio Lateranenſi vltimo renouatam.

Tertio miror ſupra modum, quomodo plures doctores, & ſummiſtæ ita hallucinati fuerint, aut ita cum ſaltantibus ſaltauerint, vt præfatam extrauagantem, de re tam ſeria tractantem, non ſincerè retulerint. Nā concilium exceptionem facit ſuper omni excommunicato notorio, nullo iuris ſuffragio ſe tueri valente, & ita omnem notoriè quomodocunque (vt præfertur) excommunicatum, aut aliàs cenſuris irretitum tenemur de iure hodie euitare. ſed de conſuetudine iam forte recepta intelligitur de percuſſione clerici notorie tantum. ipſi autem præfati doctores tantummodo de percuſſore clerici notorio exceptionem conſcripſerunt, & ita prædictæ extrauagantis verba ab aliquibus fortè decepti alterarunt, aut ex inconſideratione, cum qui alterauit, ſecuti ſunt. *Nota bene hunc locum.*

Quarto ſcias ꝙ non ſolū de iure veteri, vt ſuperius patuit, ſed etiam ex Romanę Curiæ ſtylo apparere videtur omnem notoriè excommunicatum fore euitandum. Nam in extrauagante Pij 4. edita ad perpetuam

rei memoriam ſuper translatis, ſeu Apoſtatis, poſt medium .§. cum autem. dum moderatur Bullam Pauli 4. contra Apoſtatas, inter alias cauſſas, quas adducit ad eam moderandam, hãc etiam ſubdit, ita inquiens, *Verba Bullæ.* [ſicque ob earundem litterarum rigorem magnis confuſionibus inuolūti, ac miſerijs, & calamitatibus oppreſſi, omnibus remedijs deſtituti, ac perpetuis cen- *Hic eſt totus punctus.* ſuris innodati, ciboque ſpirituali, & temporali priuati remanerent, ita, quod vel fame perire, aut in extremam deſperationem adduci cogerentur. Alijque Chriſtifideles ob magnam dictorum Apoſtatarum multitudinem vix eorum conuerſationem effugere, & exinde excommunicationis in curſum euadere poſſent, & propterea, &c. in extrauag. ſedis Apoſtolicæ. M. D. LX.

Igitur, aut ignoranter hæc verba poſita ſunt, quod quidem abſurdiſſimum eſt, aut certe dicendum eſt, omnem notorie excommunicatum, qui nullo iuris ſuffragio poſſit ſe tueri, cuiuſmodi erant illi Apoſtatæ, fore euitandum, & participantes cum huiuſmodi, niſi in caſibus permiſſis, fatendum eſt, excommunicationis minoris laqueo irretiri, iuxta præfatam extrauag. concilij Lateranenſis.

Aliud fundamentũ. Item alio fundamento hæc eadem ſententia roboratur. Nam præfatus Pius 4. in Bulla edita ad perpetuam rei memoriam, & ſubſcripta ab omnibus Cardinalibus ſuper refoimatione Cõclauis in electione Romani pontificis, quæ incipit, In eligendis, &c. circa finem, ſic ait. Et ne diſſenſionis occaſio, aut ſchiſmatis oriatur, volumus, cenſurarum, & excommunicationum præfatarum, & aliarum quarumcumque prætextu, Cardinales à pontificis electione actiue, vel paſſiue nullo modo excludi poſſe, & infra, Decernentes quoque ex- *Hic eſt pũctus.* communicationes, & cenſuras ipſas eum ſolum afficere, qui deliquerit, non autem alios, conclaui durante,

cum

cum eo conuerſantes, &c. igitur ex his verbis illud idem habetur, quod probare intendimus,

Et, ne ſolus videar hoc aduertiſſe ſcias, quod concilium Bituricenſe in pragmatica ſanctione Gallicana, titul. de excommun. non vitanda, & item Silueſter in ver. excommun. quinto, num. 9. & ſupplementum in ver. ſuſpenſio, & Abbas Panor. in Clem. 2. de ſenten. excomm. & Felynus, ut inferius dicetur, aiunt, omnem notorie excommunicatum hodie debere euitari, & non reſtringunt hanc partem ad notorium clerici percuſſorem tantummodo, ſicuti male plures alij referunt decepti, vt ſupra, ſed ad omnem notorium indifferenter, Hoc idem ſentit Nauarrus in ſuo Manuali, cap. 9. à num. 7. vſque ad 8.

Quinto, nota, quod textus illi, qui declarant, quando excommunicatus occultus debeat euitari, & quando non debeat, procedunt ſecundum tempus antiquum, & non noſtrum, propter ſupra relatam extrauagan. ad euitanda; ſcito tamen ſemper, quod etiam hodie à iure excommunicatus, ipſo facto afficitur, & inhabilitatur, quoad eius omnes potentias. abſque alia iudicis declaratione, Felyn. de Reſcr. cap. Rodul. num. 71.

Sexto, ſcias, excommunicatum ſpecialiter ob contumaciam non comparendi, uel non parendi, antequã declaretur, & denuncietur, non eſſe hodie euitandum, propter uerbum, quod ſequitur in dicta extrauag. ibi, ſpecialiter, & expreſſe: quia oportet, eum, qui non eſt notorius, eſſe non ſolum ſpecialiter, ſed etiam expreſſe, ideſt, nominatim denunciatum, & ita vſus Vrbis, & Orbis habet, & conſentit etiam Nauarrus.

Septimo, ſcias, hodie propter dictam extrauag. licere orare publice pro excommunicato, dummodo non ſit denunciatus, aut notorius. Nec obſtat D. Tho D. Thomas.

mę doctrina,& aliorum Theologorum,quia eo tempore dicta extrauagans lata non fuerat. Vnde nec ſepultura hodie negatur excommunicatis, niſi fuerint notorij,aut denũciati,vt ſupra. Quãpter tota doctrina Theologorum tradita olim ſuper participatione cum excommunicatis,reſtringitur hodie in duobus caſibus tantum,videlicet,ad excommunicatos notorios, & ad denuntiatos,loquendo de iure, ſed quod receptum ſit in praxi de conſuetudine,vide ſupra cap.3.huius libri circa finem. ipſi tamen excommunicati etiam occulti in nullo releuantur per præfatam extrauagantem,nec quantum ad pœnas ſpirituales, nec quantum ad temporales: prout ſuperius dictum eſt in Notandis confeſſorum,pag. 54. Notando xv. quare pręſentationes ad beneficia eorum, qui occultè ſubiacent excommunicationi, etiam hodie ſunt ipſo iure nullæ, & item electiones, poſtulationes, confirmationes, inſtitutiones, collationes, prouiſiones, & nominationes ſunt irritæ. capit. Si celebrat, & capit. Poſtulaſti. de cler. excommunic. vide etiam Felyn. de reſcr. cap. Rodulphus, num, 71.

Hæc bene nota.

Octauo, aduerte, quod hodie abſoluti à ſuis parochis, aut ab alijs ſacerdotibus approbatis excommunicatis (niſi vt ſupra) non peccarunt, nec tenentur reiterare confeſſiones, ſed verè perceperunt ipſum ſacramentum, quod tamen olim ſic non erat, ſed tenebantur ſuas confeſſiones reiterare: quod tamen verum non eſſet, ſi tales parochi denunciati eſſent.

Nota.

Sed hoc erit diſcrimen. Quia proprium parochum excommunicatum (niſi in dictis duobus caſibus) licebit ſine omni peccato inducere, ad quæcunque ſacramenta miniſtranda, alios vero minime, niſi in articulo mortis.

Soti opinio

Non tamen ego ſentio cum Soto in 4. ſent. qui pu-

tat,

tat, eo in caſu neque ipſos Parochos peccare; nam hoc apertiſſimè repugnat dictæ extrauaganri ſupra relatę, & item Felyno in ditto cap. Rodulphus num. 73. *Submonitio.*

Poſtremo ſcito, hodie licere ſacerdotibus miniſtrare ſacramenta coram excommunicatis, & ligatis; immo, & dare ea excommunicatis occultè, & quando publicè ſe ingerunt cum alijs, vt conſtat ex textu, & affirmat Siiueſter.

DVBIVM. ARDVVM
Cap. 15.

SEd hic vnum dubium, & quidem ſatis arduum ſupereſt declarandum. Num, ſcilicet, catholici Gallię, & Germaniæ, qui cum hæreticis manifeſtis, immo & palam ſe tales eſſe aſſerentibus, in eorum prouincijs participant in externo conuictu, peccent, atque in excommunicationem minorem incurrant, cum pręfati Lutheriani, aut Zuingliani; aut huiuſmodi ſint manifeſtè, & notorie excommunicati propter hæreſim notariam.

Reſoondeo, illos non peccare, & excuſari propter neceſſitatem, quia ibi adeſt multitudo hæreticorum, contra quos eccleſia non audet, aut non poteſt procedere, & iccirco, quod aliàs eſſet illicitum, fit hac ratione licitum. per Regul. iuris lib. 6.

SENTENTIA. FELYNI
ſuper dictam extrauagantem in dicto cap. eod. tit. num. 73.
Cap. 16.

SAlua veritate, quæ ex originali apparere poteſt, & ſalua deciſione dominorum curialium, adhæreo ſecundæ relationi propter duo. Primo, quia

notorius

notorius excommunicatus non eſt neceſſario denunciandus pro excommunicato, vt paullo ſupra, verſiculo primo num. 66.& notab. Abb. & Phil.in cap.peruenit, lib. 1. de app. ergo notorius excommunicatus rarò euitaretur. Secundo quia Nicolaus de Auſmo.& Abbas hoc idem tenent, & profectò numquam vidi rationem concludentem, quare magis debuiſſet exceptuari caſus notorij percuſſoris, quàm alius notorius excommunicatus. Hæc Felynus.

SENTENTIA. ABBATIS ſuper dictam extrauagantem in Clem. 2. de ſenten. excommunic. Cap. 17.

ADuerte, hoc vltimum hodie ſtatutum fuiſſe in concilio Baſileenſi ſeſſ. 20. § Ad euitandum &c. vt non teneatur quis alium euitare in diuinis, vel extra prætextu excommunicationis aut ſuſpenſ. aut interdicti, niſi facta per iudicem declaratione; Niſi conſtiterit, quem in excommunicationem incidiſſe: ita, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, &c. vide ibi plenius. HAEC ABB.

SENTENTIA. SVPPLEMENTI, alias Nicolai de Auſmo ſuper dictam extrauag. in verbo clericus. 5. in fine ibi, vtrum à fornicario liceat accipere ſacramenta, &c. Cap. 18.

SVper his,& ſimilibus hodie eſt facta magna innouatio per concilium Conſtantienſe, & poſtea per Baſileenſe, antequam reuocaretur, in quo Baſileenſi cõcilio facta fuit quædam conſtitutio, approbante Domino

mino Eugenio 4. quam, ego extraxi de libro Domini Cardinalis Iuliani tituli ſanctæ Sabinæ, qui vulgariter dicitur ſancti Angeli, qui præfuit dicto concilio, & mihi hanc conſtitutionem oſtendit in camera, & ſtudio ſuo Florentiæ, die II. Decembris M.CCCCXXXX. Cuius tenor eſt talis. Ad euitandum, & cetera, ut ſuperius dictum eſt in concilio hodie Lateranenſi, ferè de uerbo ad uerbum, & excipit omnem notori eexcõmunicatum, ultra omnem nominatim denunciatum, ſuſpenſum, aut interdictum, ut etiam eſt uidere in Bullario extrauagan.

SENTENTIA. SILVESTRI. IN. VERbo excomm. V. num. 9. Cap. 19.

SED in hoc notandum eſt, quod alium textum huius conſtitutionis, dicit SVPPLEMENTVM, Clericus 3. infi. ſe deſcripſiſſe de libro proprio Domini Iuliani Cardinalis, qui prefuit dicto Concilio Baſilienſi, per quem textum excipitur, non ſolum notorius percuſſor clerici, ſed generaliter omnis notorio facto excommunicatus, ita quod nulla poſſit tergiuerſatione celari, aut iuris remedio excuſari. Quod intellige, etiam ſi non ſit in genere, vel ſpecie denunciatus, ſecundum hunc teſtum, & additur, quod per hæc, Papa excommunicatos, ſuſpenſos, & interdictos, ſeu prohibitos non intendit in aliquo releuare, nec eis quomodolibet ſuffragari: & ita etiam refert Panormit. in Clem. 2. de ſentent. excomm. ubi fuiſſe ſtatutum. Et ita etiam dicitur eſſe in uero Regiſtro eius. Et idem concludit dominus Felyn. in capit. Rodulphus, de reſcript. Cauſſa vero diuerſarum copiarum, ſeu exemplorum potuit eſſe diuerſitas conciliorum in quibus de ea mentio facta eſt, & aliquid mutatum, Vnde concilium Baſileenſe aliqualiter conſtitu tionem

In Conſtantienſi de hoc nihil eſt.

tionem Conſtantienſis alteram iſ, & huic litteræ videtur ſtandum, ut etiam dicit Felynus. Ita tamen, quod illud, quod dicitur de remedio iuris, non intelligatur ſolum de remedio vero, quia ſic concilium nihil concedere, ſed intelligatur etiam de remedio apparenti, & diſputatione ſuſtentabili, licet falſo. HÆC SILVESTER Itaque D. Antoninus fuit in cauſſa, cur Angelus de Clauaſio, Caietanus, Summa Armilla, Ac Sotus, & quiſquis alius eum ſecutus fuerit, male reſtrinxerint præfatam conſtitutionem ad denuntiatum ſolum, & item ad percutientem notorie clericum: debuerunt enim (vt ſuperius dictum eſt) omnem notorium comprehendere. Propter quorum dicta multos à participatione cum prædictis excommunicatis excuſari cenſuerim at propter conſuetudinem uſu receptã uide ſupra huius libri cap. 13. quod hodie ſeruari ſatis ſit.

[P]ropria o[pi]nio Sil[ue]ſtri.

[N]otabile [m]onitum.

[Q]uid fuit [i]s cauſſa [c]ur multi [fue]runt alluci[n]ati.

QVANDO. INTELLIGATVR. ESSE Canon ſententiæ latæ, & quando ferendæ, & quando actus nullus, & quando ratus, hæ regulæ ſint. Cap. 20

1 QVANDO in Bulla Papæ, aut decreto pontificio, aut conciliari, dicitur ſic. ALIQVATENVS locum non habet. denotat, quod ſi actus fiat, erit nullus ipſo iure non ualebit relaxatio per hanc litteram glol. fin. in cap. præſenti de ſent. excomm. lib. 6.

2 PLENISSIMAM firmitatem, &c. denotat ipſo iure actum ſtabilem.

3 IPSO iure, denotat ipſum ius diſponens, abſq. alia infirmatoria hominis.

4 AMITTAT, Hoc verbum non ſonat in prçteritum, ſed futurum, niſi addatur, iure. Quidquid ſenſerit Abb.

5 Pri-

5 PRIVETVR. non denotat ipſo facto; ſed requirit ſententiam iudicis.

6 OMNIBVS modis, denotat, ipſo iure.

7 SVB interminatione anathematis. non denotat, ipſo iure.

8 PENITVS. denotat ipſo iure non tamen ſemper: propter gloſ. in cap. Romana §. in Vniuerſitatem, de ſent. excomm. lib. 6.

9 CADAT ab omni iure ſuo, denotat per ſententiam iudicis. quidquid ſenſerit Abb.

10 CAREAT: denotat ipſo iure. Sed verbum, CADAT, & verbum PERDAT, ſunt valde dubia apud doctores.

11 FIAT; denotat ipſo facto, cum ſit præſens imperatiuum, communiter, niſi aliud addatur.

12 SVBIACEAT; denotat ipſo facto. Vnde dum Concilium Trid. ſeſſ. 25. cap. 9. inquit, ſubijciatur, non eſt canon latæ ſententiæ; ſed ferendæ à iudice. At ſi dixiſſet, ſubiaceant, proculdubio eſſet excommunicatio latæ ſententiæ, ſicut eſt videre 17. q. 4. cap. ſi quis. Item cap. quicumq de Hæret. lib. 6. contra eos, qui in eccleſia ſepeliunt hæreticos, vel eorum credentes, receptatores, defenſores, ac fautores eorum.

13 NVLLATENVS fiat, niſi tali modo; denotat, quod ſi fiat contrarium, non teneat, & ita actus eſt ipſo iure nullus.

14 CAREAT viribus; denotat ipſo iure, & idem ſi dicatur, nullas vires obtineat; quia habetur pro priuato.

15 HABEATVR pro confeſſo, aut pro conuicto, pro condemnato, & huiuſmodi, requirunt ſententiam iudicis. Aliqui tamen oppoſitum ſentiunt.

16 SCIAT ſe excommunicatum, niſi ſatisfecerit, hæc ſunt verba latæ ſententię in caſu inobedientię.

17 Ex-

17 EXCOMMVNICO te; eſt canon latæ ſententiæ, at ſi dicatur, excommunicationem ſe nouerit incurſurum, non erit canon latæ ſententię, ſed ferendæ.

18 EO ipſo excommunicationem incurrat, eſt canon latæ ſententiæ.

19 PRÆCIPIMVS, & omnino contradicimus, ne miſſam cantet, uel huiuſmodi, hęc verba ſunt latę ſententię ſuſpenſionis.

20 INTERDICIMVS, eſt canon latę ſententię

21 DE iure non tenet, denotat ipſo iure.

22 NON obtineant roboris firmitatem, ſignificat irritum ipſo iure.

23 NOVERIT ſe ſuſpenſum, eſſe uidetur canon ferendæ ſententiæ, niſi ex uerbis diſpoſitionis conſtet, iudicem uelle, eſſe latæ ſententiæ, quod ſæpe contingit.

24 IRRITVM ſit: denotat nullitatem ipſo iure; vt eſt videre ſeſſ. 25. cap. 6. de electione Abbatum, Prouincialium, Priorum, & huiuſmodi ſine votis ſecretis, ita ut ſingulorum nomina eligentium nunquam publicentur, & ſeſſ. 22. cap. 4. de prouiſione facta canonico, aut præbendario non habenti legitimam ætatem, ad obeundum onus annexum, & alibi in pluribus locis.

Supra capit. 6.

26 ALIOQVIN excommunicatum te eſſe cognoueris: denotat ipſo iure.

27 NOVERIS te anathemate percuſſum: eſt canon latæ ſententiæ.

28 NVLLVS ei communicet: eſt canon latæ ſententiæ.

29 PRORSVS, Protinus. Funditus. ſunt latæ ſententiæ. Item. Mox.

30 ALIAS, poteſtatem tibi noueris interdictam; denotat abdicationem poteſtatis ipſo iure.

31 NVL-

31 NVLLIVS ſit roboris, uel momenti; denota actum eſſe nullo ipſo iure.

32 SIT excommunicatus; denotat ipſo facto; ſicut etiam, ſi dicatur, ſit infamis: eſt latæ ſententiæ.

33 SIT anathema maranatha. eſt canon latæ ſententiæ, ſicut etiam, cum dicitur, ſiquis dixerit.&c. Anathema ſit.

34 EXCOMMVNICATIONEM incurrat: denotat latam ſententiam: gloſſ. in Clem. 1. in ver. Incurrant de vſur.

35 OMNINO: denotat ipſo iure, etiam iunctú verbo futuri temporis, licet non ſemper: unde emergente caſu, vide Felyn. in cap. rodulphus, de reſcript. num. 16.

36 SVB pæna excommunicationis prohibemus, nó eſt canon latæ ſententiæ.

37 EXCOMMVNICENTVR: ut eſt videre in multis Synhodalibus contra eos qui non confitentur ſemel in anno. Et item dum antiquus canon ait. Qui pertinaciter oderit, excommunicetur. Non ſunt canones latæ ſententię, ſed ferendæ. Hoc idem habetur de ſubtrahentibus, aut impedientibus decimas ſeſſ. 25. cap. 12. & item de concubinarijs ſeſſ. 24. cap. 8. ac de venditione iuriſpatronatus. ſeſſ. 25. cap. 9. poſt medium, ubi ſic dicitur, ſi ſecus fecerint, excommunicationis, & interdicti pænis ſubijciantur. Omnes enim hæ pæne ſunt cóminatoriæ, non autem latæ ſententiæ. Tales deniq. ſunt illę pænæ excommunicationum, vt pluri mum, quibus cauetur. Ne quis accedat ad crates Monialium, Ne quis ſpatietur per eccleſias tempore diuinorum, Ne quis ludat ante fores eccleſiæ, Ne qua Mulier ingrediatur cancellos altaris, dum diuina myſteria peraguntur: Ne quis contrahat Matrimonia clandeſtina; vt eſt etiam illa pæna excom

Seß. 5. *Seſſ. 24.* *Seß. 25.*

In Synhodis diœceſanis.

muni-

Pius V. municationis. Ne clerici, aut religioſi interſint agitationibus ferarum, aut taurorum. Pius V. in extrauag. quæ incipit. De ſalute. Et ıccirco cauere debet confeſſarius, ne in huiuſmodi cito ſententiam proferat. Sed exactè verba canonis conſiderare debet: ego enim expertus ſum, multos in hac re fuiſſe deceptos, talis eſt etiam illa excommunicatio, quantum ad dantes, & recipientes, dum quis factus eſt nouitius, & cetera pro ut patet ſeſſ. 25. cap. 16. talis eſt ſuſpenſio, & inhabilitas contra clericos conſentientes quibuſcũque Principibus in vſurpatione bonorum eccleſiaſticorum ſeſſion. 22. c. 11. in fine. quamuis excommunicatio ſit latæ ſententiæ, talis eſt ſuſpenſio contra Archiepiſcopos non celebrantes ſynhodum prouincialem tertio quoque anno, & contra Epiſcopos non celebrantes ſynodum diœceſanam ſingulis annis, ſeſſ. 24. cap. 2. item illa excommunicationis pœna contra laicos, qui publicè, vel priuatim de fide catholica diſputauerint. cap. Quicumque §. Inhibemus de Hæret. lib. 6. & huiuſmodi multa, vt eſt illa contra mendicantes, recipientes aliquem ad profeſſionem ante ætatem ıbi præſcriptam cap. Non ſolum, & cap. conſtitutionem de regular. lib. 6. quantum ad excommunicationem, Nam quantum ad ſuſpenſionem ipſo facto in eam incurritur, & item alia contra pronunciantes, ſeu prædicantes ındulgentias indiſcretas. Clem. Religioſi de priuil.

Deceptio multorũ.

Synhodus Epiſcop.

CASVS. DIFFICILLIMVS. PRO QVARVNDAM timoratarũ cõſcientiarũ ſecuritate Romę deciſus anno 1575. à RR. PP. infraſcriptis ad inſtã tiam auctoris huius operis, propoſitus eis in hæc verba. Cap. 21.

QVæritur, vtrum ille, qui pro ſuis tantum gerẽdis negotijs, & non ad inſtantiam alicuius amici, vendit domum, aut fundum mille aureis,

aut

aut huiuſmodi, & non valens accipere in prǽſenti niſi quingentos, data dilatione ad triennium, aut eo amplius, conuentionem facit cum emptore, vt interim ratione fructuum det ſibi tot pro centenario, committat vſuram in foro conſcientiæ, nec ne: ſi tamen verè transferat dominium dictæ domus, aut fundi in dictum emptorem, ita vt, illis interim pereuntibus, pereant tantummodo, & corruant emptori, non autem venditori? *Hic caſus eſt quotidianus.*

Et item, quod idem eſt cum ſuperiore quǽſtione.

Vtrum opinio tantummodo vera (in foro tamen conſcientiæ) ea ſit, quam tuetur Gab. Biel. 4. ſent. diſt. 15. q. 11. conc. 4. caſu. 3.

Summa Sil. ver. vſur. 2. q. 11. & in Aurea Roſa. in q. Imper. caſu. 27. & Roſel vs. 1. §. 47.

Diuus Bernard. in ſuis ſerm. de contract. ſerm. 42. cap. primo caſu 4 ſub finem.

Diuus Anton. 2. parte, tit. 1. §. 20. cap. 7.

Plotus in Repet. l. ſiquando, C. vnde vi. num. 451.

Abbas in conſ. 5.

Et alij Theologi, ac doctores, quos refert, ac ſequitur Sil. vbi ſupra.

Et primo quidem hic caſus fuit transmiſſus ad RR. PP. Ieſuinos Pænitentiarios Papæ apud Sanctum Petrum, vt eum examinarent, ac deciderent, qui quidem poſt maturam habitam conſiderationem, poſt multos dies, ſic congregati reſponderunt.

Præfatus caſus propoſitus eſt vſurarius, & bene ſentiunt præallegati doctores. *Reſponſio*

NOmina autem prædictorum pænitentiariorum hæc ſunt.

1 Reuerendus pater Lucius de Croce Romanus Theologus.

2 R. P. Vſmarus, Theologus, & Canoniſta.
3 R. P. Ledeſma Hiſpanus: Theologus, & Canoniſta, qui diu geſſit præfecturam ſtudiorum ſuæ Religionis Romæ, cuius quidem reſponſa omnes admirabantur, & mihi ore ſuo dixit, ſupradictum caſum eſſe vſurarium, ſecundum Doctrinam Sancti Thomæ 2.2.q.78.art.2.ad 7. & ſe admirari, quare Couarru. oppoſitum ſenſerit, & quod æquitas tunc habet locum, quando non transfertur dominium.
4 R. P. Io. Baptiſta Coſta Canoniſta.
5 R. P. Nicolaus Lanoia Canoniſta.
6 R. P. Io. Boſeſus Flander Theolog. & canoniſta. Hoc ipſum poſt multos dies mihi reſponderunt.
7 R. P. Leo procurator generalis ſuæ religionis, egregius Theologus, & R. P. Egidius canoniſta, qui ambo dixerunt ſe admirari, Couarru. aliter ſentire, & tamdem illud idem ſenſit R. P. Parra, qui Romę caſus conſcientiarum publice ſolebat explanare.

RVTILIVS. BENZONIVS. THEOLOgus Baſilicæ Vaticanæ, Vir egregius, & de bonis litteris benemeritus, ad prædictum caſum poſt multos dies ſic reſpondit. Cap. XXII.

IN propoſito caſu puto venditorem vſuram committere, & in foro conſcientiæ ad reſtitutionem teneri, Cum ſupponatur, dominium rei eſſe tranſlatum in emptorem, & periculum eiuſdem rei ad eundem emptorem pertinere, & nullam conſiderari poſſe moram in emptore, neque vllum intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis in venditore, cum venditor ſponte vendiderit, & ſponte terminum ad ſoluendum emptori conceſſerit: per ea, quæ tradunt doctores allegati, cum quibus etiam concordát ſumma Roſel. V-

vſura

vſura, primo §. 47. & 16. Addit. num. 48. verſ. 6. & Armill. ver. vſura §, 15. idem Iacobus Vngarellus in Add. ad Angelicam. Vſura, 1. §. 18. verbo. & de his patet. allegat Allex. Lombar. in 4. diſt. 15.

MARTINVS. NAVARRVS. VIR. INSIgnis, cuius multa, & egregia opuſcula, qualis, ac quantus ſit, oſtendunt, & item Orbi, & Vrbi notiſſimus, ad quem fere omnes, tamquam ad Aſylum littera-rum, confugiunt; Poſt multos dies ſic reſpondit.

Cap. XXIII.

AD primam quæſtionem reſpondeo, in caſu propoſito vſuram committi, quia ratione dilationis ſolutionis, accipit aliquid vltra ſortem, quod eſt peccatum vſuræ committere, cap. in ciuitate de vſur. cum concord.

Ad ſecundam reſpondeo, primo quod vt reſponſio ad primam quæſtionem ſit vera, non oportet, quod opinio Angeli prædicta ſit falſa; quoniam Angelus loquitur in caſu, quo emptor à principio conſtituitur in mora, & conſequenter, quando non datur dilatio ad ſoluendum. In caſu autem propoſito palam eſt, emptorem non eſſe in mora à principio, quia datur ei dilatio ad ſoluendum.

Secundo, quod illæ duæ opiniones poſſunt conciliari, vt opinio Angeli procedat in caſu, quo res venderetur præſente pecunia, nulla dilatione data, & tranſlatis dominio, & poſſeſſione per clauſulam conſtituti, quo caſu emptor à principio incipit eſſe in mora ſoluendi, vt ait Angel. Opinio contraria, quan-

do expreſsè faciendo pacto, vt res detineatur à venditore, donec ſoluatur pretium, tacitè datur ei dilatio ad ſoluendum, data in pignus re vendita, & fructibus pro ſolutione dilata, ſaluo ſaniore iudicio.

PLAVTIVS IVRIS V. D. VIR
celeberrimus, qui Romæ in Sapientiæ publice legit, quique libros aliquod edidit in lucem.
Poſt multos dies ſic reſpondit.

Cap. 24.

HAnc puto tutiorem pro ſalute animæ, & magis receptam, quam etiam approbat Ambros. Vign. in tractat. de Vſur. num. 265. & Corn. cons. 59. lib 3. Soc. cons. 130. lib. 4. Dec. conſ. 119. col. 3. & in cap. cum venerabil. col. 6 de excepto. Cagnol. in l. curabit. num. 52. verſ. quincto limite C. de act. empt. Laur. Rudulf. in tract. de vſur. q. 53. tutiorem putat. Soc. conſ. 103. num. 26. lib. 4. communem dicit. Soc. conſ. 88. num. 19. eod. lib. 4.

Item non poteſt ab initio taxari intereſſe certum, etiam data mora irregulari. Cagnol. in d. l. curabit. nu. 54. verſ. ſed reſtat.

FRANCISCVS. N. DOCTOR.
canoniſta egregius.
Poſt multos dies ſic reſpondit.

Cap. 25.

Obiit diē ſuum.

VIſis, & diligenter diſcuſſis illis, quæ hinc, inde per doctores adducuntur vtrinque, atteſtantes de cõmuni, caſus iſte valde redditur dubius ex æquitate legis Curabit C. de action. empt. propter quam Didac.

Conar-

Couarru. vir doctiſſimus in proprijs terminis voluit pactionem, de qua .ſ. indubio, ſubſtentari poſſe. lib. variarum reſol. 3. c. 4. num 5. quam opinionem communem dixit, additio licet mali auctoris ad conſil. Deci. 119.

Ego tamen contrariam opinionem, & veriorem, & magis communem, & in foro conſcientiæ tutiorem iudico, nec enim video quomodo tollantur illa obiecta, quod quis ex re nō ſua fructus capere non poteſt, adeo vt ipſe fructus percipiat, & rei periculum ad alium ſpectet: ipſe vero omnino ſit certus de pretio ſibi ſoluendo, præſertim nulla emptoris mora interueniente, poſt habitam fidem de pretio, vere enim videtur ſolummodo contemplatione dilationis temporis, illa tot pro centenario percipi. Et hoc eo magis, quia in facto præſupponitur venditionem factam fuiſſe pro ſuis gerendis negotijs, non ad alterius inſtantiam; & veriſimile eſt, emptorem vendidiſſe, data dilatione, quia non inuenit qui emeret numerata pecunia, ſicque dilatio non eſſet facta principaliter ad cōmodum emptoris; nec aperitur etiam, an venditor ſit ſolitus negotiari.

Ideo contrariam opinionem, quod contractus ſit vſurarius, poſt alios plures tenuit, & communem dixit Plot. de in lit. iur. §. mihi 11. num 15. Summa Silueſt. in ver. vſur. §. 2. num. 11. Abb. conſ. 5. lib. 1. Dec. conſ. 119. num. 7. Aym. conſ. 189. num. 3. Cagnol. in l. curabit. num. 52. C. de act. empt. cum alijs latè adductis per ſupradictos.

Et hoc præſertim in foro animæ, in quo tutiorem ſemper opinionem amplecti debemus, Fely. in c. in præſentia num. 18. de proba. Alciat. de præſump. reg. 3. in prin. Et ſemper in dubio, in foro animæ, iudicari debet contractum eſſe vſurarium, Bal. conſ. 453. in fi. lib 3. Aym. conſ. 48. verſi. 8.

1 Franciſcus Valdeueſia.I.V. Doctor excellens Romanus, locumtenens in ciuilibus reuerendiſſimi D. Gubernatoris Romę.

2 Paulus de Benis Vrbinas I.V. Doctor & procurator egregius in Romana Curia.

3 Balduinus Maſſa.I.V.Doct. excellẽs, & filius olim D. Antonij I. V. Doct. præſtantiſſimi, qui typis multa dedit. Hi omnes, ſeorſum examinato ſupradicto caſu, ſic reſponderunt.

Reſponſio rium doctorum.

Vſuram committi in caſu propoſito, reſpondendum eſſe, arbitror.

Silueſt. in ver Vſura.2.§. 2.

Abb. conſ.5. lib. 1.

Decius conſ. 119. num. 7.

Aymo. conſ. 189. num. 3.

Cagnol.in l. curabit.C.de act. emp. cum alijs infinitis cumulatis per Plot. de in lit. iur.§ 11.num. 15.

Reuerendiſſimus D.Epiſcopus Aſaphenſis Anglus, vir admodum doctus, & in doctrina caſuum conſcientiæ egregiè verſatus, idem cum ſuperioribus aſſeruit.

Reuerendiſſimus Sacriſta Greg. xiij. Papæ, & eiuſdem confeſſarius, magiſter Auguſtinus Romanus, Theologus eximius, ex eorum inſtituto, quos diuus Auguſtinus Eremitas vocauit, eiſq; Regulam tradidit, præfatum Caſum vſurariam prauitatem ſapere, affirmauit.

Nonnulli etiam viri pij, ac docti, quibus cum ego Romæ præfatum caſum contuli, idipſum ſenſerunt cũ ſuperioribus doctoribus.

Reuerendus Pater Magiſter Xyſtus, Lucenſis, ordinis prædicatorum, procurator Generalis, excellens Theologus.

Reuerendus Pater Magiſter Antonius Potius, à Mõte Ilcino, Ord. Min. conuent. procurator Generalis, egregius Theologus.

Reue-

Reuerendus Pater Magiſter Alexius Stradella Genuenſis ord. Erem. Sancti Auguſtini procurator Generalis, Theologus, atq; acerrimus verbi Dei concionator qui poſtea fuit Epiſcopus Nepeſinus.

Reuerendus Pater Magiſter Io. Baptiſta Sorianus Neapolitanus ordinis Carmelitarum, egregius & ipſe Theologus, qui deinde factus eſt Epiſcopus Vigilenſis.

Qui omnes erant etiam publici lectores ſacræ paginæ in almo Romano gymnaſio, Sapientia nuncupato atque item mecum vnà, ſimulque cum alijs plurimis Theologis Romæ deputati erant ad expurgationem, atque recognitionem librorum Indicis in ſacra congregatione ſex illuſtriſſimorum, ac RR. DD. Cardinalium ſuper hoc negotio à Gregor. xiij. Papa deputatorum.

Hi omnes concorditer aſſeruerunt, ſupradictum caſum eſſe vſurarium conformiter ad preallegatos auctores in initio propoſiti caſus.

ALIORVM. SENTENTIA. PAVLulum tamen diuerſa. Cap. 26.

Aliqui autem viri grauiſſimi, ac docti, de quorum numero (vt ceteras eius virtutes, quibus à Deo dotatus eſt, ſubticeam, ne adulari videar) eſt omnigena doctrina inſignis Illuſtriſſimus, ac reuerendiſſimus D. Paulus Aretius Neapolitanus, Patronus meus, Cardinalis olim de Placentia nuncupatus, nunc autem de Neapoli dictus, eiuſdemq. ciuitatis ac diœceſis Archiepiſcopus, ac paſtor vigilantiſſimus modeſte renitens à Greg. xiij. creatus menſe Nouembri 1576. diſceſſit ex hac vita xij. kal. Quintil. 1578. aiunt, non committere vſuram eum, qui in præfato caſu, tales conditiones apponeret, videlicet. *Paul. Aret. Card.*

Primo

Primo, vt ſi fiat pactum, quod loco fructuum quos ſibi uenditor intendit retinere ex re vendita, debeant dari ab emptore quattuor, aut ſex, aut decem, nummi aurei, aut tot (ſecundum quantitatem fructuum retéctorum) eo caſu non debeat pecunia excedere valoré fructuum communiter percipiendorum. Alias illicitus eſſet contractus; quia haberetur reſpectus ad pecuniam, non autem ad fructus, quod quidem eſſet vſura, Vnde ſiquis vendat domum valentem mille aureis, & conſueuerit eam ad ſummum locare vigintiquinq. aut triginta aureis, aut huiuſmodi, non licebit venditori petere pro vſu domus ad rationem quinque pro centinario: quia haberetur reſpectus tantummodo ad pecuniam, & non ad dictam domum, & ita eſſet vſura, quia vſus domus tanti non valet; ſed quanti locatur, debet peti ab eo.

Secundo, vt hoc pactum fiat à contrahentibus in ipſa traditione rei, puta domus, agri, ſiluæ, aut huiuſmodi, non autem poſt habitam fidem de pretio, alias fœneratitius eſſet contractus, & ratio eſt, quia res ipſa ſic affecta tranſit cum tali onere; quod quidem non eſſet, ſi poſt traditionem rei fieret.

Tertio, vt venditor ſubiaceat periculis omnibus, ſi qua euenerint circa dictos fructus, quandiu eorum ratione recipit ſingulis annis dictam penſionem, pro rata parte agri non ſoluti. Quocirca, ſi vno anno tempeſtas, aut turbo omnes fructus deſtruxerit, aut ſi pruina eos decoxerit, aut ſi repentinus caſus belli, peſtis, aut fluminis, aut huiuſmodi ingruerit, aut generaliter quiuis cæli inquietior ſtatus acciderit, propter quem fructus prædicti extinguantur, non poterit licitè illo anno dictus venditor aliquid penſionis pro fructibus recipere, cum nulli extent fructus. At ſi procella, aut grando non in totum, ſed in parte fructus tollat, etiã ad ratam debent fructus venditori perire

Qui

Qui vero oppoſitum faceret, vſuram committeret; q̃a ſignum eſt, quod ad ratam pretij non ſoluti, & non ad dictos fructus reſpectum habet, quod quidem omnes abhorrent doctores. Et hæc opinio plurimum mihi arridet, Et neminem vmquam talium ſic contrahentium condemnarem, cum valde rationi, & æquitati conſona eſſe videatur: ſed neſcio, an ſic conſueuerint homines inter ſe contrahere. Et vtinã ſaltẽ de cetero hunc in modũ ſuos diſcat mundus celebrare cõtract⁹. *Probatio.*

Quia eo caſu venditur res, ſeu proprietas: non autem fructus, quia propter non ſolutam pecuniam retinentur in ipſa traditione rei apud venditorem, & ſeparari poſſunt à proprietate, & ſecundum Diuum Thomam 2. 2. q. 78. artic. 1. in corp. & ſecundum Tabienam in verſ. vſur. Nam res, & ius in re poſſunt ſeparari, & ita alterum ſine altero emi, ac vendi poteſt, vt patet in .l. cenſibus, & in vſu fructu. Prædicti autem fructus retenti poſſunt locari emptori, pro tali, ac tanta penſione, ac præſtatione pecuniæ vſque ad tot, vel tot annos, quandiu durauerit dilatio cõceſſa à principio. Et ꝑpterea obligatus erit talis vẽditor ad exonerationem mercedis, ſi res locata periret, vel aliter (vt dictum eſt ſupra) conductor damnum pateretur, & non poſſet fructus illo, vel alio anno percipere, vt .l. ſi uno §. item cum quidam, & ibi plane per Bart. & doct. ff. locati & in .l. ex conducto §. ſi vis tempeſtatis, & in §. ſed, & ſi Labeo, & in .l. ſi merces §. vis maior eod. tit. & cap. propter ſterilitatem. extra de locat. & ibi per canoniſtas cũ ſimilib⁹.

MODVS REFORMANDI SVPRADIctum contractum, quando videlicet fuit ab initio tranſlatum totum dominium, cum pacto, &c. Cap. 27.

MOdus autẽ recte, ac licite contrahendi in pręfato caſu à tot, tãtiſq. viris ſupius examinato, hic erit

Adpo-

Apponatur hæc particula in ipſo contracto, *videlicet*. Dominus. N. dat, & tradit Domino N. domum, vel agrum talem pro pretio.&c.ſoluendo hinc ad tres annos, &c. vel &c. ita tamen, quòd non intelligatur eſſe translatum dominium in dominum N. emptorem nec illius periculo ſubiaceat dicta domus, aut ager, donec, & quouſque ſoluerit dictum pretium in dicto termino trium annorum.

Pro fructibus autem dictæ domus, aut agri, qui ſibi venduntur pro hoc triennio ſecuturo, aut huiuſmodi, dabit. N. tria, quattuor, aut quinque nummos aureos, aut huiuſmodi (ſecundum ratam fructuum) ſingulis annis, aut ſaltem dabit dimidium fructuum, aut huiuſmodi (ſecundum morem patriæ) ratione locationis ſibi ad dictum triennium factæ.

Interim autem promittit dictus venditor N. ſe non retractaturũ aliquid eorum, quæ hic promiſit, etiam ſi ante dictum terminum ſolutionis, & translationis dominij, dicta domus, aut ager in pretio creſcerent, aut diminuerentur.

Submonitio notariis. At nota, quòd oportebit, Notarios eo caſu dimittere hæc eorum vſitata verba, videlicet, & quia in conueniens eſt, vt quis gaudeat re, & pretio, idcirco loco eſcontro fructuum, rei (niſi à venditore retentum fuerit dominum totius, aut ratæ partis agri, aut domus non ſolutę, vt ſupradictum eſt) etiam ſi dicatur loco intereſſe lucri ceſſantis, aut damni emergentis, quia talia verba regulariter non iuſtificant hunc ſupradictum contractum, vt etiam ſentit Couarr.

Submonitio. Caueat autem venditor, ne habeat reſpectum, aut oculum ad pecunię quantitatem, quia eſſet fraus in foro conſcientię, & ita periculum animæ.

ALI-

ALIVS MODVS REFORMANDI dictum contractum. Cap. 28.

POſſet etiam ipſe venditor, transferendo dominium vendere ſuam poſſeſſionem, aut domum, & nullam dare dilationem ad ſoluendum emptori, ſed concedere illi ad cenſum ipſam pecuniam totam, vel reſiduam numerandam ab emptore, & ita obligare ipſum emptorē ad ſoluendum tot pro centenario, ſecundum approbatum morem patriæ, & hoc ratione cenſus propter fructus agri, vel domus, emptos, id eſt, loco talis, & tantæ partis fructuum, inde ſingulis annis percipiendorum, qui eo caſu nomine pecuniæ deſignantur, & nominantur. cap. totum 1. q. 3.

Deberet tamen eodem tempore fieri aliuſ contractus, ſcilicet, cenſualis, conformiter ad bullam Pij V. & Nic. V. Nec licebit eo caſu vnquam venditori repetere dictam pecuniam non ſolutam, ſed nomine cēſus, ab emptore retentam: aliàs eſſet vſura, licebit tamen ipſi emptori, quandocunque voluerit, retrocedere ipſam pecuniam, quia ſic erit vera retrouenditio dicti cenſus. Tandem debet vterque habere intentionē emendi, & vendendi dictum cenſum, aliàs ſine dubio in foro conſcientiæ apertiſſimè erit vſura, quæ quidē ſemper accidit in cenſibus, vbi præfata non adeſt intentio ſaltem verè emendi, vnde qui cenſus creant, debent ſibi autea bene conſulere, an ſcilicet vterque veram habeat intentionem, vt ſupra. Et Aduertat, vt fundus ſuper quo conſtituitur cenſus, reddat, vel reddere poſſit totum determinatum cenſum; & in Regno Neapolitano ex conceſſione Greg. xiij. poterit ſeruari antiqua bulla Nicolai V. ſublatis tamen abuſibus, qui contra intentionem dictæ Bullæ irrepſerant, & ex decreto Regij conſilij ſalubriter eſt ſancitum. Summatio

ALIIS

ALIVS· MODVS. REFORMANDI prædictum contractum ſecundum Bart. Cepol. & Gab. Biel. Cap. 29.

BArtolomæus Cepolla in lib. cautelarum, 125. cautela, docet modum reformandi prædictum contractum, ſic inquiens. Qui vult vendere fundum ruſticũ, vel vrbanum, & emptor non vult, nec poteſt ſoluere pretium incontinenti, ſed ad terminum, quæ cautela poterit adhiberi venditori, vt durante termino ſolutionis faciendæ, venditor fructus rei venditæ percipere poſſit, licet alias non poſſit percipere, vt .l. Iulianus. § ſi fructibus. de act. empt.

Primus, inquit, modus olim tempore digeſtorum ſic erat, venditor ſimul, & ſemel vendebat fundum, & eundem locabat emptori certo pretio: donec pretium ſolutionis ſolutum eſſet, ſed inquit, modus hic eſt vſurarius: quia ex quo erat res vendita, & habita fides de pretio, & tradita, tranſlatum erat dominium in emptorem vt .l. in traditionibus C. de pact. & inſt. de rerum .diuis .§. per traditionem, & ideo de re ſua penſionem ſoluere non tenetur, & ſi ſolueret, eſſet vſura. Hæc ille.

Secundus modus eſt, vt tu vendas pro indiuiſo tantam partem rei, quanta capit pretium, quod ſoluitur, & aliam partem retineas, & proteſteris, quod non intelligatur eſſe trãſlatum dominium aliquod in emptorem, & illam partem locabis eidem cum pacto, quod quandocumque dabit tibi reſiduum pretij, habeatur pro vendita, vel quod tenearis illi facere inſtrumentum venditionis, vel potes ei dictam partem non venditam locare ad partem, tamquam colono partiario. Hæc ille. & quidem conformiter cum ſuperiori modo.

Gabriel Biel. in 4. ſent. diſt. 15. q. 11. conc. 4. ca ſu 3. loquens in ſimili caſu, inquit, quod ſi vendens reſeruaret ſibi dominium poſſeſſionis venditæ, & etiã periculum eius, vſque ad ſolutionem eius, & hoc deduceretur in pactum tempore contractus, ſic fructus poſſet facere ſuos; ſed tunc contractus ille magis ſortiretur naturam locationis, quã venditionis. Hęc ille. & quidem conformiter etiam ipſe cum ſuperiori modo. *Gabriel. B.el.*

REFORMATIO. CONTRACTVS, SEcundum recitatam opinionem Illuſtriſſimi, & Reuerendiſs. D. Paulli Aretij Archiepiſcopi, & Cardinalis, de Neapoli nuncupati. Cap. 30.

QVoniam ſecundus modus dicendi in ſupradicto caſu hic fuit: videlicet, vt poſſit fieri venditio rei cum retentione fructuum, ſine tranſlatione dominij eorumdem, & ideo cum ſubiectione periculorum in ipſa tamen traditione rei, iccirco contractus iam celebrati ita poterunt reformari, videlicet, apponendo clauſulam in contractu, aut proteſtãdo, de ſtando periculis, & damnis, ſi qua euenerunt, vel euenerint circa fructus perceptos, vel percipiendos, &c.

AN. HI. QVI. SVPERIORIBVS. TEMporibus, contraxerunt alio modo, quam hic ſupra dictum eſt, teneantur reſtituere fructus perceptos, tamquam vſurarios. Cap. 31.

REſpondeo, non teneri, niſi ad reformationẽ prędicti contractus, nẽpe addendo particulã hoc mõ. Ita quod non intelligatẽ tranſlatũ eſſe dominiũ donec, &

& quouſque &c. niſi ad tempus, pro rata ſolutionis di-cti agri, domus, aut huiuſmodi. Et, ſi ipſi emptores noluerint dictos contractus reformare, ſatis erit ipſi venditori, quod proteſtetur de hac re coram ſuo emptore, & fiat inſtrumentum, aut alias publica fides per manum notarij, &c. Quia propter huiuſmodi autenticam fidem habebit emptor actionem contra venditorem, ſi quid periculi ſibi eueniret in re empta, ante terminum ſolutionis, ſeu numerationis pretij.

Quod autem non teneantur reſtituere dictos fructus, ratio eſt; quia non modo fuerunt in bona fide, & ignorarunt modum & formam licite contrahendi in ſupradicto caſu (quod tamen non ſufficit, niſi quantum ad excuſandum à peccato, ſi ignorantia fuit inuincibilis, ſecundum Diuum Antoninum. 2. p. tit. 1. cap. 7. §. 36. in fine) ſed etiam, quia adhuc hodie dictus caſus præ alijs omnibus verſatur in conflictu opinionum, apud canoniſtas. vt eſt Couaru. Gozad. Anton. Gab. Hieron. Gab. & alij diuerſis tamen vijs incedẽtes: quibus tamen, præter alios ſupradictos, contrarius eſt Paul. de Caſt. in l. Iulianus §. offerri ff. de act. empt. vbi inquit l. curabit, intelligi debere tunc, quando non eſt tranſlatum dominium, ac proinde non eſt habita fides de pretio ſoluendo, quamuis res vendita ſit tradita, & idem probat per leg. ſicuti emptio §. vltim. ff. locati vbi ex eo, quod venditor dominium nondum tranſtulerat in emptorem, ſed ſolum detentionem rei, potuit ſibi penſionem locationis titulo ſtipulari, interim, dum pretium ſolutum non fuerit.

Paul. de Caſt. Intellect⁹ l. curabit.

Animaduertas, autem, me hoc totum intelligere, quando intentio fuit recta à principio, & non deprauata: quia, ſi quis vendidiſſet domum mille aureis, vt plus penſionis reciperet ex retenta pecunia ratione vſus domus, quam conſueuerit recipere ex locatione

Admonitio.

tione domus, tunc profecto, talis conuincitur habuiſſe reſpectum ad pecuniam, non, autem ad domum & ideo, aut contractus erit fœncratitius, aut ſaltem iniuſtus ex ea parte, qua penſio ſoluenda ſuperat locationem, & vſum præfatæ domus, ſi tamen in conflictu opinionum (vt dictum eſt) verſatus fuerit ſupradictus contrahens.

QVIBVS. MAGIS. STANDVM. SIT: in deciſione caſuum vſuraruum, Theologis, an Canoniſtis? Cap. 32.

Reſpondet Diuus Thom. in quodlibetis, quod Theologi priore loco, & magis proprie pro foro conſcientiæ habent decidere caſus vſurarum: & concordat Silueſter in verſ. vſur. 1. & Tabiena in verſ. vſur. in princ. Sanct. Antonin. 2. part. titul. primo capitul. ſettimo §. quarto. & Anton. de Bur. Canoniſta. Quidquid dixerit Ancharanus, & poſt eum alij; quia magis credendum eſt Diuo Thomæ, cuius doctrinam Vrb. 5. veridicam, & catholicam eſſe, dixit, & item, cui Chriſtus oranti dixit: Bene ſcripſiſti de me Thoma: quam mille Ancharanis, aut huiuſmodi alijs. Caue ergo ne decipiaris candide, ac Chriſtiane lector, & præ omnibus tamquam venenum, dictum Cephali in Conſil. 227. num. vlt. euita. Hic enim, ibi videtur aſſerere, non appellari vſuram illam, quæ communiter reputatur licita: Quod tamen falſiſſimum eſt, & erroneum, Clem. 1. de vſur. §. ſane.

Contra Anchar.

D. Tho.

Cõtra Cephalu.

LIBER

LIBER SEXTVS DE CASIBVS RESERVATIS ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. DOMINO Paulo Aretio Card. & Archiepiſcopo Neap.

VIGORE. ETIAM. CONSTITVtionum *Synhodalium Diœceſis Neap. prout apparet etiam in folijs ab annis plurimis dari ſolitis à Notarijs ſeu Magiſtris actorum Curiæ Archiepiſcopalis RR. PP. Confeſſarijs,*

Et prout apparet etiam in Synhodo Diœceſana celebrata iamdiu, atq. etiam impreſſa in fideliſſima religioſiſſimaq. Vrbe Neapoli, paucis quibusdam demptis, & alijs in meliorem formam redactis, & ordinatis, pro maiore capacitate. & faciliore memoria dictorum RR. Confeſſariorum.

Et

HI SVNT.

Cap. I.

Vide Concil. Tri.

1 ABſoluere excommunicatos quoſcunq., ſuſpenſos, ac interdictos.

2 Blaſphemia nuncupata à Doctoribus hæreticalis (etiam ſemel tantũ, & clam incurſa) vt eſt illa, cum quis dicit, Deum proditorem, aut cornutum, Deum partialem, Deum non curare de hominibus, Deum neſcire hæc terrena, Deum non poſſe hoc, vel illud facere, Renego Deum, aut Beatam Virg. Mariam, ſic, vel ſic impie appellauerit, & id genus alia, etiam peiora, quæ nefas eſt cogitare, nedum hic recitare, & talibus blaſphematoribus ſeueriſſima pænitentia erit iniungenda ab ijs pænitentiarijs, quibus prefatus Illuſt. ac Reuerendiſs. D. Paul. Aret. Cardinalis, & Archiepiſcopus facultatem ſuper hoc conceſſerit abſoluendi. De blaſphemijs hæreticalibus, ſpecialiter videas Roiam in ſing. ſuis.

Vide ſing. Roia.

Vide Concil. Lateranen.

3 Homicidium voluntarium, & ad illud dantes conſilium, auxilium, vel fauorem.

Seq. 4. caſus pertinent ad homic.

4 Mutilantes, aut debilitantes membrum, & ad id dantes conſilium, auxilium, vel fauorem.

5 Oppreſſio filiorum, etiam ex caſu, & retinentes in lecto eoſdem vſque ad decimum quinctum menſem. & item verberantes parentes ſuos.

Seq. 6. caſus pertinent ad nefanda carnis peccata.

6 Procurantes abortum, vel ſterilitatem cũ effectu.

7 Sodomitæ, vel cocuntes cum brutis.

8 Corruptores Monialium, Vel cum eis in tactu libidinoſo turpiter ludentes, Vel earum ſepta Monaſterij ſine licentia legitima ingredientes.

9 Concubinarij tam laici, quàm clerici, etiam ſecreti, & eorum concubinæ.

10 Inceſtuoſi vſque ad ſecundum gradum affinitatis, conſanguinitatis, vel ſpiritualitatis, niſi fuerint pueri

vſque

vſque ad duodecimum annum.

11 Opprimentes violenter, aut ſtuprantes virgines, aut coeuntes in locis ſacris; Aut quaſcunque mulieres rapientes; & ad id dantes conſilium, auxilium, vel fauorem. *Vid gloſ. c. ſi Epiſ. de pænit. lib. 6.*

12 Clerici in ſacris conſtituti, etiam ſimplices fornicatores; quia eſt ſacrilegium.

13 Vſurarij publici, & qui ſcienter in contractibus vſurarijs interuenerint; Clerici qui ſcienter cadauera manifeſtorum vſurariorum ſepelierint; & item qui vites alienas, ſeu arbores fructiferas inuito domino inciderint. *Seq. 7. caſus pertinēt ad furtum.*

14 Impedientes, occultantes, & cum poſſint, & debeant, non exequentes teſtamenta, & legata ad pias cauſſas; & item Notarij, qui infra menſem pia legata non reuelauerint.

15 Falſi teſtes, vel litteras, inſtrumenta, bullas, ſchedulas, proceſſus, & quaſcunque alias ſcripturas falſificantes; & item periuri in præiudicium tertij, & Notarij, ſeu qui vocantur Magiſtri actorum, qui doloſe diminutam informationem capiunt, vel dicta teſtium omnia non ſcribunt. *Intellige periurium in iudicio.*

16 Incendiarij qui doloſè, & ex propoſito ignem immiſerunt.

17 Reſtitutio incertorum, vel certorum, non exiſtentibus, quibus reſtitutio fiat, excedentium ſummam decem ducatorum.

18 Sacrilegium quomodolibet commiſſum circa furtum, aut rapinam.

19 Occupantes, aut vſurpantes bona eccleſiarum, aut piorum locorum. Item occultantes redditus annuos, aut cenſus eccleſiarum, monaſteriorum, hoſpitalium, & piorum locorum, vel infra biennium poſt terminos non ſoluentes, aut non reuelantes in fraudem. *Vide Concil. Tri.*

20 Legentes ſcienter, Aut retinentes libros prohi-

 bitos

Seq. 4. caſus ad ſuſpit. hæreſis ſpectāt

bitos, Item non reuelantes ſuſpectos de hæreſi, Ac imprimentes, & imprimi facientes quoſcunque libros ſine noſtra, aut Vicarij noſtri licentia.

21 Sortilegi, & diuinatores cum inuocatione dæmonum tacita, vel expreſſa ſuper his vide Franc. Pegnam ſuper direct. Inquiſit.

22 Abutentes chriſmate, oleo Sancto, Euchariſtia, & alia quauis re ſacra ad alium vſum, quàm fuerint ordinata.

23 Comedentes carnes diebus prohibitis ab Eccleſia, aut eas diebus Quadrageſimalibus in macello, vel in caupona vendentes, videlicet, ſine licentia.

24 Contrahentes matrimonium clandeſtinum, & contra decretum ſynhodi Tridentinæ, aut cōtra interdictum Eccleſiæ, aut tempore feriarum, vel in gradibus à iure prohibitis.

25 Violantes eccleſiaſticam libertatem, vel immunitatem.

26 Commutationes votorum, aut diſpenſatio irregularitatum quarumcunque.

27 Laruati in habitu religioſo tam ſæculari, quàm cuiuſuis ordinis regulari, etiam in habitu moniali, aut abutentes ſacris veſtibus, aut eiſdem tales pannos commodantes.

28 Confeſſarij, qui aliquid à pænitentibus nomine reſtitutionis, aut ſatisfactionis, aut pro Miſſis celebrādis ad pęnitentiam iniunctis petierint, vel exegerint idque, vt tollatur ſcādalū, & confeſſio nō fiat onerosa.

Qui non recitāt diuinū offic. tenentur ad reſtitutionem.

29 Clerici omnes qualecunque beneficium habentes, aut in ſacris conſtituti, qui incedunt in habitu ſæculari, aut horas canonicas (vt plurimum) non recitant, & quidem pro prima parte, vide ſuſpenſionē, de qua retroſit mentio lib. 4. cap. 2. & habetur in ſynhodo.

Nota quòd ſi quis confeſſarius ſcienter quęquam

à præ-

à prefatis caſibus abſoluere preſumpſerit, ipſo facto ſuſpenditur nunc, pro tunc ab audientia confeſſionũ per Illuſtriſs. ac reuerendiſs. D. Paul. Aret. *Suſpenſio contra confeſſarios.*

Nota item, nullum Sacerdotem ſæcularem, vel cuiuſuis ordinis regularem poſſe vigore quorumcunque priuilegiorum abſoluere aliquos à prefatis caſibus Illuſtriſſimo D. Cardinali, & Archiepiſcopo reſeruatis, vt patet ex litteris ſacre Congregationis Cardinaliũ, qui prepoſiti ſunt interpretandis decretis Concilij Tridentini, prout ſuperius de hac re late tractatum eſt pro ipſa veritate eruenda ſupra lib. 4. cap. 19. pag. 257. ad quem locum recurrere poteris.

NOTANDA CONFESSARIIS ſuper caſibus. Cap. 2.

1 PAEnitentiarij illuſtriſs. ac reuerendiſs. Domini Paul. Aretij Card. & Archiepiſcopi diuerſis in eccleſijs deputati non ſolent abſoluere regulariter niſi à caſu reſeruato, imponendo pro eo ſalutarem penitentiam, pro reliquis autem peccatis remittunt pænitentes ad ſuos confeſſarios.

2 Gratia conceſſa cuipiam ab illuſtriſs. Card. Archiepiſcopo ſuper ſuis (etiam omnibus) caſibus non intelligitur de iure conceſſa ſuper cenſuris; & item conceſſa ſuper cenſuris, non intelligitur conceſſa ſuper commutiones votorum, aut diſpenſationem irregularitatum, que quidem diſpenſatio neque etiam penitentiarijs Eccleſiæ Cathedralis ſolet regulariter cõcedi, niſi fiat ſpecialis mentio.

3 Nota, quod multi ex ſuperioribus caſibus reſeruatis habent annexam in corpore iuris, aut in extrauagantibus excommunicationem maiorem, & ſepe etiam reſeruatam Papæ, vt eſt caſus.

viij. Quo ad primam, & tertiam partem.

xj. Quoad ſecundam partem, ideſt, vltimam circa raptores.

xiii. Quoad ſecundam partem, ibi, & clerici, &c. vſque ibi, Sepelierint.

xv. Si tamen bulla falſificata ſit Papæ.

Item xvi.

Item xviii. Si tamen fiat cum fractione oſtij, aut muri locorum ſacrorum.

xix In Concilio Tridentino, & in bulla cenæ Domini, quoad primam partem.

xx. In Indice, & ſæpe in bulla Cenæ Domini, quoad primam partem, & in Concilio Lateranenſi, quoad vltimam partem.

xxi. In Concilio Lateranenſi, & in extrauagan. Ioannis. 22.

xxiiii. Quoad vltimam partem.

xxv. In bulla cenæ Domini, quoad primam partem.

Saepe in hoc delinquũt multi.

4 Nota etiam quod per Iobileum nulla vnquam ſolet tolli irregularitas, aut inhabilitas, prout paſſim tradunt doctores, & ſuperius ſæpe eſt declaratum.

Nota bene confeſſarie.

5 Poſtremo aduerte, præſumentes abſoluere ab aliquo caſu contento in bulla cenæ Domini, incidere in excommunicationem, quam quidem bullam tenentur Confeſſarij ſub pœna peccati mortalis, (quantum in eis eſt) curare, vt pœnes ſe habeant. Vide dictam bullam ſub finem, & elicies hanc veritatem. Si tamen dicatur, In virtute ſanctæ obedientiæ mandatur, vt ſæpe ego vidi. At ſi dicat Romanus Potifex. Hortamur, non erit reatus mortalis.

QVID SIT BLASPHEMIA hæreticalis. Cap. 3.

QVoniam iuxta communem doctrinam Doctorum quinque ſunt ſpecies blaſphemię, & fortè ſex, quæ

quæ quidem omnes ante promulgationem caſuum factam per Illuſtriſs. D. Paul. Aret. Cardinalem, & Archiepiſcopum, erant reſeruatæ, prout apparet in Synhodo Neapolitana, & Neapoli impreſſa, iccirco præfatus Illuſtriſs. Archiepiſcopus, volens ampliorem facultatem Confeſſarijs impartire, reſtrinxit ſe ad hanc ſolã ſpeciem, quam Doctores hæreticalem appellant, quã videlicet ſiquis crederet, hæreticus nimirum foret. Itaque qui alijs modis blaſphemaſſent, abſolui poſſent à ſuis confeſſarijs; illi autem à pænitentiarijs, vt ſupra, ſi tamen nihil credant eorum, quæ effutierunt in Deum, vel B. Virginem. nam ſi crederent, ab ordinario tantummodo abſolui in forma Eccleſiæ conſueta poſſent. *Sup ca. 2*

QVID SIT VITIVM CONTRA naturam. Cap 4.

HOC vitium iuxta Doctrinam Sancti Tho. 2. 2. q. 154. q. xj. Secatur in plures ſpecies, quæ omnes antea erant in coeundo reſeruatæ in dicta Synhodo. at Illuſtriſs. præfatus Card. & Archiepiſcopus compatiens fragilitati hominum, ampliorem abſoluendi copiam Confeſſarijs fecit, reſtringens illa ad actum ſodomiticum tantum, & coitum cum brutis. Qua in re conſultum eſt plurimum ſaluti animarum, ac imperitię aliquot confeſſariorum, ſpecies tales reſeruatas minimè agnoſcentium, aut aduertentium: & hoc idem factum eſt ſuper inceſtu, cum omnis antea reſeruaretur, etiam in mulieribus, tamen nunc Illuſtriſs. præfatus Archiepiſcopus compatiens pudori dictarum mulierum, reſtrinxit eum ad ſolos maſculos, prout ibi cõtinetur. Nec reſeruauit vllo pacto adulterium, ſed concubinas, & concubinarios; propter periculum perſeuerantię in peccatis, & propter conſeruationem do-

Vitium co… tra natur…

Super c… ſu x. v3, in… ceſtu.

morum, ac familiarum, & item propter grauiſſimum ſcandalum, quod communiter ſaltem toti viciniæ inde naſci ſolet. pro quo vide Concilium Trid. ſeſſ. 24. cap. 8. vbi iniungit Ordinarijs, vt admonitos concubinarios excommunicent, vltra alias pœnas &c. & item alij caſus omiſſi ſunt, qui tamen in antiquo folio reſeruabātur, prout ibi facilè eſt videre, & prę ſertim fornicatio in locis pijs modo reducta ad loca ſacra pro laicis, & alijs nonnulli conceſſi ſunt.

CAPITA. PRAECIPVA. COMMVNITER interroganda Confeſſarijs per RR. DD. examinatores, excepta etiam de conſenſu illuſtriſs. ac reuerendiſs. D. Paul. Aret. Cardinalis, & Archiepiſcopi Neapol. vna cum adnotationibus in caſus reſeruatos Neapolitanę Diocœceſis, compilatis per R. P. I. B. A. Theologum prę fati Archiepiſcopi. &c. HAEC SVNT. Cap. 5.

1 SVper conditionibus confeſſariorum.
2 Super regulis dignoſcendi peccata mortalia.
3 Super circunſtantijs neceſſarijs peccatorum, & quibus caſibus ſit iteranda confeſſio. *Confeſſarij.*
4 Super reſtitutione.
5 Super vſuris, intereſſe, ac cenſibus.
6 Super excōmunicationibus, & praxi confeſſionis.

Peritiores verò confeſſarij interrogabuntur etiam ſuper cenſuris, irregularitatibus, & votis.

Petitiones autem priore loco faciendæ erunt hę. Cap.

1 An attulerint dimiſſorias ſuperioris ſui pro audiendis confeſſionibus.

2 An re-

2 An rectè didicerint formam abſolutionis cum an-tecedentibus, ac ſubſequentibus.

3 An habeant pœnes ſeſe aliquem Summiſtam,& itē num accedant ad lectionem caſuum conſcientialium alicubi, aut legant eandem alijs.

4 An habeant Bullam in cena Domini pęnes ſe.

5 An attulerint pręcedentes licentias, ſiue ad tempus, ſiue abſolute collatas, quia omnes ſunt reuidendę, ac recognoſcendæ.

Si tempus, & opportunitas examen perficiendi ſuper prædictis ſex capitibus defecerit, tunc licentia regulariter cunctis ad tempus concedetur, vt plenius ſtatuto tempore audiantur, niſi præfatis RR. examinatoribus ob excellentiam doctrinę alicuius ex confeſſarijs ſecus viſum erit, aut ab Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Cardinali & Archiep. aliter de ſpeciali gratia mandatum fuerit. *Nota.*

Confeſſarius autem qui munus, ſeu donum quodcunque cuiquam examinatorum elargiri tētauerit minime ſe deinceps admittendum ſperet, niſi de ſpeciali mandato Illuſtriſs.& Reuer.D.Cardinalis,& Archiepiſcopi, quo ſimoniacę labis ſuſpitio prorſus euitetur. Peritiores enim idonei admittētur; ignari autē repellent, vt ſola animarum ſalus, pro Dei gloria, procuretur. *Contra dantes munera.*

Ne verò examinandi quoquo pacto ob multorum præſentiam terrore afficiantur, ad examen ipſum non niſi ij examinatores introducentur, qui pro tempore per famulum, ſeu nuntium fuerint inuitati. *Examinatores introducendi.*

Singulis autem diebus mercurio & veneris (niſi aliud obſtet) totius anni,& quandoque alijs diebus, iuxta frequentem concurſum RR. ſacerdotum, præſcriptę examinationes ſermone etiam vulgari, familiariter, ac pacifico modo fient; ei vero qui ſolus examinari optauerit, quatenus poposcerit (extra caſus vrgentes) annuetur, ac concedetur. *Quando fiat examē*

Notanda

NOTANDA. SVPER. CASIBVS. REſeruatis, quantùm ad cenſuras ibi notatas, quarũ quędam per Illuſtriſs. & R.D. Cardinalem, & Archiepiſ. Neap. quædã vero per Rom. Põtificem abſolui poſſunt, cum alijs nõnullis per eundem R.P. M. Io. Bapt. Eug. Eremitanum, ac Theologum maxima cum vtilitate adnotatis. Cap. 7.

Caſus 8. CAſus octauus quoad primam partem; ibi Corruptores Monialium; Pro hac excommunicatione, quando incurratur, & Epiſcopis reſeruetur, oportet videre Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. §. Ingredi. Pro eadem vero, quando Papæ reſeruetur, oportet videre extrauag. Pij V. quæ incipit. Decori, & præſenté Catecheſin Neapolitana ſupra ſub num. excomm. 25. & 133. & 182. Et nota quod ij qui habent licentias ingrediendi Monaſteria Monialium à Rom. Pontifice etiam à Greg. xi j. ante annum 1575. vſque ad mẽſem Iunium eiuſdem anni, & eiſdem vtuntur, incurrunt in excom. reſeruatam Papæ, etiam ſi ob optimũ finem ingrederentur. Illi autem, qui in dies, vigore licentiarum eis conceſſarum aut concedendarum ab Illuſtriſs. ac Reuerendiſs. D. Card. & Archiep. aut ab alijs Superioribus, ad quos hoc munus attinet, ingrediuntur dicta Monaſteria Monialium extra caſus neceſſarios, & vrgentes, incurrunt in excom. reſeruatam Rom. Pont. propter extrauag. Greg. xiij. quæ incipit. Vbi gratiæ, ſiue bono, ſiue malo fine ingrediãtur. Vide etiã prefatam catecheſin ſupra ſub num. excom 27. pag. 185. &c. Caueant ergo, quos res ipſa tangit, cuiuſmodi regulariter ſunt Medici, Chirurgi, & alij officiales Monialium, habentes ordinariam licentiam

Notandũ ſingulare

centiam

centiã in ſcriptis, immo, & earundem Confeſſarij, quibus quidem eas in lecto decumbentes viſitare nõ liçet (extra dictos caſus) ſine periculo præfatæ tremendæ cenſuræ. Quid autem incurrant in prædictis caſibus ipſæ Moniales Vide aſſertam catecheſin ſub num. excom. 27. pag. 186. & deinceps, & fortaſſe miraberis earum in curiam, ac ſimul dolebis. At medici, Chirurgi, & confeſſarij vocati à ſuperiore monaſterium, ceſſante fraude, non incurrunt.

Dum vero ibidem dicitur, quoad tertiam partem intellige de ingreſſu Monaſt. & modo quo ſupra.

11 Caſus, quoad ſecundam partem, intellige raptores mulierum, & ad id dantes conſ. auxil. vel fauorem. Vide conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. & catecheſin retro ſub num. excom. 90. pag. 196. Hæc tamen abſolutio, non eſt reſeruata Rom. Pontifici.

13 Caſus, quoad ſecundam partem, intellige, clericos ſcienter ſepelientes cadauera manifeſtorum vſurariorum. Vide clem. vnica de vſuris, & catecheſin ſub num. excom. 74. pag. 193.

15 Caſus, quoad ſecundam partem, intellige ſi ſint falſarij litterarum Apoſtolicarum, & in forma Breuis, ac ſupplicationum, gratiam, vel iuſtitiam cõcernentium de Mandato, Papę, aut Vicecancellarij &c. prout latè continentur in Bulla cenę Domini ſub nu. 6 ſupra pag. 167. pro quo vide catecheſin. lib. 3. & prædicta cenſura eſt reſeruata Rom. Pontifici.

16 Caſus, incendiarij ante denũtiationem poſſunt abſolui ſuper excomm. in curſa, ab Epiſc. ſed poſt publicationẽ à ſolo Papa abſolui poſſunt. cap. tua. de ſent. excõ. Vide catecheſin ſub. nu. excõ. 172. pag. 219.

18 Caſus, tale ſacrilegi ſi cum effractione ſpoliant eccleſias, aut loca ſacra, antequam denuncientur excommunicati, poſſunt abſolui ab Epiſcop. ſuper incurſa excommunicatione, poſt publicationem autem

à ſolo

à ſolo Papa abſolui poſſunt. cap. conqueſti. de ſenten. excomm. vide catecheſin ſub nnm. excõm. 12. pag. 219.

19 Caſus. Hæc excommunicatio eſt reſeruata ſemper Papæ, quoad primam partem, vſque ibi: & piorum locorum, & intellige ſi conuertantur in proprium vſum, & vſurpentur, & hoc ſiue fiat per ſe, ſiue per alios, vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas clericorum, aut laicorum, ſeu quacumque arte, aut quocumq. quæſito colore. Et intellige etiã, ſi quis impediat, ne ab ijs, ad quos iure pertinent, dictorum piorum locorum, aut beneficiorum iuriſditiones, bona, cenſus, ac iura, etiam feudalia, & emphyteotica, fructus, emolumenta, ſeu quæcumque obuentiones (quæ in miniſtrorum, & pauperum neceſſitates conuerti debent) percipiantur. Pro quo vide conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 11. Bullam in Cena Domini ſub nũ. 17. pap. 170. & Catecheſin ſub num. excom. 86. pag. 195.

20 Caſus. Pro hoc caſu, aut certitudine cenſuræ, lege Bullam Pij. 4. initio Indicis librorum prohibitorũ §. Si quis autem, vſque in finem: nam vltra excommunicationem, adeſt ſuſpitio hæreſis in eo, qui illius generis libros ibi contentos legerit, vel habuerit. Quo in loco notabis per lectionem quorumdam librorum etiam prohibitorum, ibi nominatorum, non eſſe inflictam cenſuram; ſed incurri in reatum peccati mortalis: & Epiſcoporum arbitrio ſeuere eſſe lectorẽ puniendum vide etiam Bullã iu cena Domini ſub nu. 1. pag. 164. circa medium, itemque Catecheſi ſub num. excomm. 119. pag. 201.

Intellige libros nõ cõtinẽtes falſa dogma. pro quo uide in dicta Bulla.

Et nota, eum, qui legit libros catholicorum elucidatos per annotationes hæreticorum, non incurrere in excom. reſeruatam Papæ, ſed reſeruatã Epiſcop. propter ſupradictũ § Si quis autem. Et propter verbũ, Cuius vis auctoris propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionẽ damnata &c. & concordat etiam Nauarrus.

Vide tũne elucidatio contineat hæreſim.

Per

Per lectionem autem librorum, de quibus ſit mentio in Bulla cenæ Domini, incurritur in excommunicationem reſeruatam Rom. Pont. etiam poſt eius obitum propter verba dictæ Bullæ ſub num.20. in fine pag. 172 ſed pondera verba dictæ Bullæ, id intelligas, ſi liber editus, uel manu ſcriptus, ſit ab hæretico, & tractet de religione, vel ſaltem aliquam hæreſim contineat, etiã per modum exempli, vt ſit in grammatica, vel huiuſmodi: nam ſi liber ſit prohibitus, & auctor haud fuerit hæreticus (id enim ob inſcitiam plerumq. fieri cõtigit) aut ſi auctor libri ſit, vel fuerit hæreticus, ſed de religione non tractat. & de alijs rebus ſi tractet, vt de hiſtorijs, vel geographiæ, vel huiuſmodi, nulla ibi hæreſis prorſus contineatur. tunc in excommunicationẽ Epiſcopalem, non papalem incurritur. vide Bullam, & cap. Fraternitas ext. De haberet.

Ibidem.

Quoad ſecundã partem intellige imprimentes, vel imprimi facientes quoſcumque libros ſine licentia Epiſcopi, aut eius Vicarij. Nam tales ipſo facto contrafacientes incurrunt excommunicationẽ, reſeruatã tamen Epiſcopis, niſi tales libri eſſent hæreticorũ, quia tunc eſſet Papalis. & vlterius incurrunt in alias pœnas temporales.

Contra impreſſores.

Pro quo vide conc. Lateran. vltimum ſeſſ. 10. canone, qui incipit, Inter ſollicitudines: & notabis dictum conc. non ſolum dicere imprimentes libros, vel imprimi facientes, ſed dicere ſic. Qui librum, vel quamcumque ſcripturam, & item nota non tantum comprehendere imprimentes quemcumque librum, aut ſcripturam, ſed etiam imprimi facientes. caueant ergo, quos hæc res tangit. Pro hac re, vide etiam concil. Trid. ſeſſ. 4. decreto 2. §. ſed & impreſſoribus, &c. ibi ſub pœna, &c. vide etiam indicem librorum, initio regulæ x. & Catecheſin ſub nu. excõ 83 pag. 194. At quantũ ad imprimentes libros hæreticorũ,

vide

Dum ad vberes. Item Catecheſin, ſub num. excom. 42. & 46. & 57. pag. 188. & 189. & 191. & latè in c. 3. lib. 5. & præfata cenſura communiter eſt reſeruata Roman. Pontific.

An autem ſubiaceat excommunicationi hęc ſecunda pars præfati Caſus 25. lege Catecheſin poſt num. excom. 173. pag. ibi, An autem, &c. CAVERE autem debent Confeſſarij, ne ſine manus impoſitione dimittant à ſe quemquam, qui ſit remittendus prius ad pænitentiarios, quia eſſet periculum quodammodo reuelationis ſacræ confeſſionis; & debent aliquam orationem proferre ſuper illum, non autem formam abſolutionis. Certiorem tamen debent reddere pęnitentes, eos non eſſe abſolutos. Pro quo vide Catecheſin in Notandis confeſſ. circa finem lib. 1. cap. 25. numer. 30. pag. 60. *Nota & obſerua.* *Notandũ ſingulare.*

Debent preterea aduertere confeſſarij, ſeu Pęnitentiarij (prout paſſim doctores tradunt) an in hac Neapolitana Diœceſi ſit aliqua cenſura inflicta à iure ſynodali, vel ab homine, quæ liget, & innodet tranſgreſſores, quia eo caſu erit maturè procedendum ſuper tali, vel tali caſu. *Notandũ ſingulare.*

Nota, quod non eodem modo debent abſoluere ipſos pęnitentes Pęnitentiarij Illuſtriſs. D. Archiepiſcopi, quemadmodum ſolent alij confeſſarij obſeruare, ſi tamen totam confeſſionem pænitentis ad ſe trā miſſi à confeſſarijs minimè audiuerint. Nam quantum ad cenſuras debent ſic dicere. *Forma abſolutionis pæniten tiariorum.*

Si teneris aliquo vinculo excommunicationis ſuſpenſ. & interdicti, à quibus ego poſſim te abſoluere, Ego te abſoluo &c. Miſereatur &c. indulgentiam &c. Super peccati autem ſic. Dominus noſter Ieſus Chriſtus te abſoluat, & ego auctoritate ipſius, qua fungor, Abſoluo te à peccatis tuis, in nomine patris, &c. non enim debent dicere, ab omnibus peccatis, quia falsũ eſſet *Ad cautelam ſem per conditionate dicitur niſi eſſet certũ quia ...*

eſſet, &c. Deinde ſubdant, paſſio &c.

Super deputatione pęnitentiariorum.

Quamquam verò Concilium Tridentinum ſeſſ.24. cap.8.de refor.aſtrictum non reddat Epiſcopum, niſi ad vnum Pænitentiarium pro caſibus reſeruatis in ecclesia cathedrali deputandum,non negat tamen, neq. aufert eidem facultatem in eadem, aut alijs eccleſijs plures tales deputandi,ac deſignandi. Quo circa Illuſtriſs. ac Reuerendiſs. Cardinalis,& Archiepiſcopus proſpicere volens ſaluti,& item commoditati ampliſſimæ, & Religioſiſſimæ Ciuitatis Neapolitanæ, eiuſq. diœceſi,plures pænitentiarios maiores (etiam vſq. ad numerum duo de viginti,& plures) diuerſis in eccleſijs præter alios minores,qui tamen ſunt ad tempus, elegit,atq. deſignauit. Non tamen expediret ſaluti animarum,nec morum reformationi,ſi paſſim,etiam vnus tantum ſingulis in eccleſijs pænitentiarius maior in perpetuum deputaretur. magis autem expediens eſſet fortaſſe,ſi in aliquot ſtatis eccleſijs plures pænitentiarij præficarentur.Quia eccleſia ſancta Dei in ſuis filijs non eum finem inde conſequeretur,ad quem, & propter quem reſeruatio caſuum olim á ſanctis Patribus fuit introducta. Nam facilitas veniæ incentiuum præbet delinquendi,prout in ſimili propoſita materia habere in extrauag.comm.& ſi dominici,de pænit. Paul. 2.§ Ne paſſim.& Xyſtus 4.§.nos qui.& præterea eccleſiaſtica diſciplina eneruaretur,quæ tamen ſanctis patribus ſemper maxime cordi fuit.

An ſit expediens multiplicare paenitentiarios.

Antiquitus reſeruationis caſuum.

Quòd autem antiquiſſimus mos fuerit in eccleſia, ſeu in Diœceſibus aliquot caſus reſeruandi, & præſertim quędam grauiora crimina, quę quidem vel ſunt magis periculoſa, quoad reſtitutionem, vel ſunt magis ſcandaloſa, quod commouendas ſeditiones in populis; vel in quę etiam attrociſſima delicta, homines ſępius prolabuntur; & propter quę Deus ſolet regna deſtruere, peſtes immittere, ac bella ſuſcitare, lege Synhodum.

nhodum Hildesheimenſem cap. 50. ſuorum ſtatuto rum. Gloſſ. cap. ſi Epiſ. de pænit. & remiſs. lib 6. Ho ſtienſem in ſumma ſpeculat. in ſuo repertorio, & alios communiter Doct. & concil. Trident. ſeſſ. 14 c. 7. §. Magnopere. Vbi etiam in fine ſic dicitur. Sacerdotes id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad ſu periores, & legitimos iudices pro beneficio abſolutio nis (videlicet caſuum reſeruatorum) accedant. Pro dicta etiam antiquitate reſeruationis caſuum, lege Origenem in homilia x. ſuper num. ante annos mille dicentem, laicum peccantem indigere quandoque nõ ſolum ſacerdote, ſed etiam Epiſcopo. & item lege cap. latorem. 33. q 2. de illo matricida remiſſo ab Epiſ. ad Papam ratione ſolius peccati ſine aliqua cenſura.

Huiuſmo-di ſunt blaſphemiæ, et ſodomia, auct. col. 6. vt non luxur. Nota cõfeſſ- ... riehæc uerba concil ...

Quoniam vero neceſſe ſemper fuit, Populos in Chriſtiana diſciplina cuſtodire, ad quam rem maxime facit reſeruatio caſuum, iuxta communem doctrinã Patrum, & quidem conformiter ad dictum Conc. Tri. in dicta ſeſſ. & cap. Iccirco nuper caſuum reſeruatio euulgata eſt, pro dirigendis pedibus peccatorum in viam pacis: & quidem niſi adeſſet caſuum reſeruatio Domus eſſent proſtibula, & Ciuitates latronum receptacula, vltra peſtes hæreſum, quæ quidem ſupra modum pullularent.

Neceſſitas reſeruandi ca...

Verum quia, quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt (reſer uatio autem caſuum conſona eſt etiam diuinæ aucto ritati) vnde abſolutus à peccatis reſeruatis à non ha bente poteſtatem iuriſdictionis, non eſt verè abſolutus (iccirco ne Mulieres vagari habeant, ſapientiſſimè conceſſum eſt à præfato Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo Domino Cardinale, & Archiepiſcopo, vt ſinguli confeſſarij accedentes ad quoſcunque electos Pœnitentiarios pro auctoritate (qualibet tamen vi ce) abſoluendi à caſu, vel à caſibus reſeruatis (vt ſupra) aliquam mulierem, vel pueros vſque ad 14. annos,

Prouiſio pro mulieribus.

annos, poſſint ab eis ſtatim eam obtinere, iuxta præſcriptum eis pium ordinem, ac modum.

Reſponſio ad obiecta imperitorum.

Nec tamen ex caſuum reſeruatione aliquod periculum, aut diſpendium Chriſti fidelibus imminere. aut oriri poteſt, quia in articulo mortis, quilibet ſacerdos (etiam aliàs non approbatus) pro illo tunc cenſetur approbatus, cum omnimoda etiam caſuum conceſſione, ac facultate, etiam ſuper quibuslibet cenſuris, ſeruatis tamen aliàs de iure ſeruandis, pro quo vide dictum Concil. Trident. ibidem, vt ſupra, & paſſim ſacros Theologos in quartum ſent. & Catacheſim ſexcentis in locis.

De fide tenendum.

Quid autem tamquam articulum fidei fideliter circa caſuum reſeruationem tenendum ſit, illud eſt quod præfatum Concili. Tridentin. ſeſſ. 14. Canone 11. in hunc modum declarauit, ſtatuit, ac ſanciuit, videlicet.

Canon Cōcilij.

Si quis dixerit Epiſcopos non habere ius reſeruandi ſibi caſus niſi quoad externam politiam, atq; ideo caſuum reſeruationem non prohibere, quo minus ſacerdos à reſeruatis verè abſoluat, anathema ſit.

Super 7. & 20. caſu.

De caſu autem ſeptimo nihil dico, quia clamat vindictam in cælum, neque de vigeſimo caſu quidquam profero quantum ad ſuſpectos de hæreſi, quia Deus ipſe illud crimen reſeruauit. Vnum etiam filius de iure diuino tenetur patrem hæreticum prelatis manifeſtare ſecundum Alex. de Aleſ. 3. par. præcepto 4. q. 33. Henric. in id ipſum præceptum Ser. 5. Alph. de Caſtro de iuſt. hæret. pun. cap. vlt. Caiet. in deuter. cap. 13. Nauarr. in c. inter verba 11. q. 3. & alios.

Notādum ſuper 8. caſum.

Scito quoque per octauum caſum, quantum ad ſecundām partem vbi ſit ſermo de monialibus, non reſeruari litteras amatorias (licet communiter peccatum mortale exiſtat) ſed tactum ſolum quocunque modo libidinoſum tamen, Atque item non ignorabis, quod

quod quamuis omne ſacrilegium ſit caſus Epiſ. reſer uatus de conſuetudine, prout Silueſter ſentit in verbo caſus num. 4. §. Quartus. tamen Illuſtriſs. ac Reuerendiſs. D. Card. & Archiep. noluit ſibi alia ſacrilegia reſeruare preter contenta in folio caſuum. At poſtremò non te lateat, Reſeruationem caſuum intelligi debere de actibus exterioribus cum effectu, non autem de interioribus, prout ſpecialiter notauit Petrus de Palude, cui Sotus, & Doct. in hac re ſubſcribunt, & item de mortalibus, non autem de venialibus prout ſentiunt omnes, & ratione etiam irrefragabili poſſet demonſtrari.

Notādum generale ſuper caſibus.

Siquis autem pro ſuæ conſcientiæ maiore ſecuritate ſcire cupiat excom. latæ ſententiæ, quæ quidem ligant ſolummodo trangreſſores Ciuitatis, ac diœceſis Neap. legat Synodum editam ſub Illuſtriſs. & Reuerendiſs. bon. me. Alfonſo Carraſa Card. & Arch. Neap. fol. 134. 147. & 162. Suſpenſionem autem grauiſſimam latæ ſententiæ ab ordinibus, officijs, & beneficijs, ac fructibus, redditibus, & prouentibus ipſorum, etiam innitendo Clem. 2. quoniam de vit. & hon. cler. contra clericos in ſacris conſtitutos, & alios habentes qualiacumque beneficia, etiam ſi fuerint exteri ſtudiorum cauſa Neapoli commorantes, qui non incedunt in habitu, & tonſura Clericali. Vide fol. 133. dictam ſynodum.

Excomm. contentæ in ſynbodo.

Item ſcias, quod ſi quis vir erubeſcentia victus nollet adire pænitentiarios pro abſolutione à caſu reſeruato, poterit eius confeſſarius pro obtinenda facultate, illa vice, & item ad ſui libitum adire præfatos ſuperiores, à quibus ſtatim (celato tamen nomine pænitentis) prædictam poteſtatem eum abſoluendi obtinebit. Sed ſi ſciret talis pænitens quantum meriti, & ſatisfactionis (ſecundum D. Aug.) apud Deum, ob non paſſam illam erubeſcentiam in adeundo, vt ſupra

Remediū generale pro cōſcientijs infirmorum.

Erubeſcẽtiæ bonæ vtilitas. amittat, profectò deſideraret pro omni peccato, nedum pro reſeruato, ad pænitentiarios ſe conferre. Et proinde ſanctū Concil. Trident. præfata ſeſſ. 14. cap. 7. in calce, illa ibi verba contenta, ſaluberrime protulit, prout ſuperius dictum eſt.

Pſal. 13. Optimū conſilium Prçterea noueris hoc eſſe remedium pro ijs, qui vbi non eſt trepidandum, ſolente trepidare, nempe vt cum ad ſuos confeſſarios pro conſueta reconciliatione, ante Euchariſtię Sumptionem interuallo vnius diei (aut eo amplius, ſeu minus, antea) eos redire contingerit, tum quidem obtenta prius facultate ſuper reſeruatis caſibus ab habente facultatem, ab omnibus peccatis abſoluantur, & ita Eccleſiæ piæ Matri obedient, atque ab omni prorſus periculo réuelationis peccatorum ſuorum immunes erunt.

Contra imprudentes remedium Poſtremo noueris, nonnullos confeſſarios adeo à virtute prudentiæ alienos eſſe, vt cum primum aliquem caſum reſeruatum initio Sacramentalis confeſſionis audierint, illico pænitentem illum ad Pœnitẽtiarios deſtinent, ac tranſmittant. Qua de re fit ſubinde, vt eundem bis, & tertio, aut eo amplius, neceſſe ſit remitti. Sæpe namque contigit pænitentes alijs *Vt ſæpe ſupradiximus, & præſertim* réſeruatis criminibus, etiam atrocioribus reperiri inuolutos, & ita confeſſariorum imprudentium dumtaxat cauſſa, ſacra confeſſio aut redditur odioſa, aut ſaltem oneroſa, & interdum periculoſa, cum alias (ſtãte etiam caſuum reſeruatione à Spiritu Sancto introducta) non niſi vtiliſſima, & gratioſa eſſe pijs mentibus conſueuerit, eſt enim theriacæ, & antidotum cõtra peccatum, & atiquis ſerpentis. Diaboli veneaum, sacramentalis confeſſio. Ex eadem quoque imprudentia accidit quod ſępe grauiſſimi etiam peccatores omnibus peccatis euomitis ante Deum, ac pedes confeſſarij, multum diſpoſitionis ac præuenientis gratiæ diuinæ acquirerent, niſi ſtatim audito caſu reſeruato repelle-

pelle

pellerentur. Vnde fit aliquando, vt ob hanc cauſſam, nolint ad Deum clementiſſimum conuerti ac redire. Audiant ergo confeſſarij prius totam confeſſionem, nullamque mentionem de reſeruatis faciant, niſi in fine. Et poſtea more periti medici infundāt vinū, & oleū vulneribus ſauciati, prout Chriſtus eos docuit, remittendo pœnitentem, aut ſeruando ſeruanda, prout ſupra late explicatum eſt.

Tota confeſſio ſemper eſt di[...] ſua priur[...] *Luc. 10*

CASVS RESERVATI

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS.

D. Ann. Cap. Archiep. Neapolitano vigore etiam conſtitutionum ſynodalium Diœc. Neap. quorum diſpenſatio nulli niſi eidem Illuſ. & Reuerend. Archiepiſcopo tantum reſeruatur.

Et ſine licentia inſcriptis, eiuſdem Illuſtr. & Reuerendiſs. Domino manu firmata, confeſſarijs, vbi contigerit, minimè concedenda.

Cap. 8.

QVONIAM Iuxta Concilij Tridentini decretum magnopere ad Chriſtiani Populi diſciplinam pertinet, vt atrociora, & grauiora crimina, non à quibuſuis, ſed à ſummis dumtaxat ſacerdotibus abſoluantur. Ideo Nos pro noſtra paſtorali cura in Domino iudicauimus expedire, hoſce caſus proponere, à quibus ſacerdotes etiam à nobis appprobati, intelligant ſe, abſoluere pænitentes minimè poſſe.

1 Igitur præter votorum & iuramentorum cõmũtationes, & irregularitatum diſpenſationes, nec non abſolutionis, ſuſpenſionis, interdicti, & excommunicationum maiorum, quæ ſummo Pontifici, & Epiſcopo ſunt reſeruatę, hi prętereà caſus nobis ſunt reſeruati.

2 Homicidium voluntarium, & realis abſciſſio mẽbri. Mandantes quoque ac auxiliantes, procurantes etiam abortum poſt animatum fætum. Et verberantes parentes ſuos.

3 Blaſphemantes publicè Deum, vel ſanctos.

4 Concubinarij publici, ſodomitæ, & coeuntes cũ beſtijs, & incæſtuoſi vſque ad ſecundum gradum conſanguinitatis, & affinitatis, & in cognitione ſpirituali, ita vt maſculi tantum comprehendantur.

5 Violantes moniales, & cum illis turpiter ludentes, & violenter virgines ſtuprantes, & mulieres quaſcunque rapientes.

6 Loquentes cum monialibus, etiam in Cratibus vel Rotis, ſine noſtra, vel noſtri Vicarij, ad id deputati licentia. Declarantes inſuper, quod habentes licẽtiam loquendi cum aliqua particulari & nominata, ſi loquutus fuerit cum aliqua alia incidit in cenſurã.

7 Vſurarij publici, & Notarij non reuelantes infra tres menſes teſtamenta, & legata ad pias cauſas, & eorum executionem impedientes.

8 Qui in iuditio falſum doloſe depoſuerint, vel ad id faciendum, aliquem ſeduxerint, vel quomodolibet induxerint, & qui falſas ſcripturas cum prèiudicio tertij compoſuerint, vel eis ſcienter vſi fuerint.

9 Qui libellos famoſos emiſerint, litteras & ſcripturas qualcunque in alicuius perſonæ infamiam, certo, vel incerto auctore ſcripſerint, aut alijs indicauerint, fautores, conſilium dantes, & participantes,

10 Sacrilegium per furtum & rapinam, & ſanguinis

nis vel ſeminis effuſionem cum ſcandalo.

11 Incendiarij ex propoſito.

12 Sortilegi & diuinatores, cum expreſſe dæmonis inuocatione, doloſè vſi fuerint.

13 Abutentes Sacramentis ad ſuperſtitiones.

14 Contrahentes matrimonium Clandeſtinum, contra Decretum Synodi Tridentinæ.

15 Confeſſarij qui aliquid à pænitentibus, nomine reſtitutionis, aut ſatisfactionis, aut pro miſſis celebrandis ad pænitentiam iniunctis exegerint, aut petierint.

16 Clerici omnes qualitercunque beneficiati, aut in ſacris conſtituti incedentes in habitu ſeculari.

17 In omnibus his noſtris caſibus non intelligun-tur pueri vel puellæ ante annos pubertatis. Et ſi aliquis confeſſarius quenquam ſcienter à prefatis caſibus abſoluere preſumpſerit, ipſo facto ſuſpenditur nunc pro tunc ab audientia confeſſionum.

† Nota quod nonnulli ex ſupradictis caſibus habent annexam excommunicationem Synhodalem videlicet iij. iunctis qualitatibus, vt ibi. v. quo ad vltimam partem. vi. quoad vtranque partem. vii. quoad vtranque partem. viii. quoad totum. ix. quoad totũ. 10. quoad primam partem, ſi interuenerit fractio muri, quoad vero ſecundam, ſi commiſtio carnalis acciderit in Eccleſia. 11. quoad totum. 12. quoad totum & duplici vinculo innodantur, & ſæpe incurrit Apoſtaſia. 13. incurritur cenſura Papalis, ſi adſit mala credulitas, & ſæpe incurrit ſynhodalis.

ANIMADVERTENDA, PRO NVNC A CONFESSARIIS, ET PŒNITENTIARIIS NEAPOLITANÆ DIOECESIS,

COLLECTA PER EVNDEM Io. Baptiſtam Antonucium, de mandato Illuſtriſ. et Reuerendiſ. Archiep. Neap. D. Hannibal. Capuæ.

Cap. IX.

1 IN primis noſſe debent confeſſarij, quod præter caſus contentos in altero folio, extant alij plurimi excommunicationem, aut alias cenſuras annexas habentes, cuiuſmodi ſunt, ij, qui in Bulla cenæ Domini continentur (à quibus ſolus Papa abſoluere poteſt) & item alij, qui in corpore iuris, aut extrauag. Rom. Pont. ſeu in conſtitutionibus ſynhodalibus deſcripti repe riuntur. A quibus quidem nullo modo, extra mortis articulum, ualent confeſſarij quemquam regulariter abſoluere. Præfatos autem caſus ſi quis expeditiſſime ſcire voluerit, eos apud Summiſtas in verbo excommunicatio, perlegat, & præſertim catechesin Neapolitanam.

2 Super votorum, aut iuramentorum commutationibus, aut irregularitatum diſpenſationibus, itéq. ſuper petitione debiti matrimonialis in inceſtuoſis nequeunt ſe intromittere confeſſarij, & ideo caueant ne ſe, & alios illaqueant.

Quan-

3 Quando quiſquam ex pænitentibus eſt inuolutus in aliquo caſu reſeruato non habente annexam cenſuram excommunicationis, tunc audita prius tota illius confeſſione à confeſſario, poterit abſolui à non reſeruatis. Ita tamen dicendo poſt alia premittenda. Ego abſoluo te à peccatis tuis &c. quoad pro reliquis autem poterit remitti ad pænitentiarum. Poterit etiam prius mitti pro reſeruatis ad pænitentiarium, pro reliquis autem deinde remittetur ad proprium confeſſarium, quo quidem caſu poterit ſub hæc forma pænitens à dicto confeſſ. abſolui, videlicet poſt alia præmittenda. Ego abſoluo te ab omnibus peccatis tuis, &c. ita vt ſemper vnus audierit totam confeſſionem. At ſi pænitens aliqua cenſura excommunicationis fuerit irretitus debebit quidem à confeſſario integra eius confeſſio audiri, ſed abſolutio pænitentiarij debebit omnino tunc præcedere, vt pænitens abſolutionis ſacramentalis capax efficiatur iuxta Diuum Thomam, & commun. *Modus ſeruandus in caſibus reſeruatis.*

4 Regulares, vigore etiam Maris magni, aut quorumcumque priuilegiorum poteſtatem non habent abſoluendi in caſibus ſibi ab epiſcopo reſeruatis, pro vt pluries per ſacram congregationem Illuſtriſſimorum Cardinalium, ac per ipſum S. D. N. Gregor. xiij. declaratum fuit, per litteras ad diuerſos locorum ordinarios directas, & in ſpecie datas Illuſtriſſimo D. Cardinali Neapolitano bo. me. Paul. de Aretio. Neque etiam id poſſunt vigore cuiuſcumque ſocietatis, ſeu confratriæ quomodocumque hactenus priuilegiatæ, niſi poſt Concil. Triden. confirmatio in ſpecie ſuper abſol. caſuum, ac cenſurarum facta fuiſſet, aut nominatim alicui ſocietati talis facultas data fuiſſet a ſede Apoſtolica poſt dictum concilium. *Congregatio Cardinalium.* *Not. hunc locum.*

Clem. Religioſi de priuil.

5 Regulares abſoluentes laicos excommunicatos à canone, aut à ſententijs ſynodalibus incurrunt ipſo iure excommunicationem reſeruatam romano Pontif. Qui autem abſoluere præſumunt ab aliquo caſu contento in Bulla cænæ Domini, vltra alias grauiſſimas pænas, etiam ſi fuerint presbyteri ſæculares incidunt in eandem ſententiam excommunicationis, ac alias pęnas, vt ibi. Quam quidem Bullam etiam ex præſcripto S. D. N. Papæ, Singuli, etiam regulares, confeſſarij penes ſeſe, vltra cenſuras ſynodales, quæ quotannis promulgari conſueuerunt, habere tenentur.

6 Quando illuſtriſſimus ac reuerendiſſimus D. Archiepiſcopus de gratia ſpeciali alicui confeſſario facultatem tradit ſuper abſolutione à caſibus ſibi reſeruatis non intelligitur eidem poteſtas conceſſa ſuper cenſuris, niſi hoc modo loquendi vteretur, videlicet omnem meam poteſtatem tibi trado, & itē conceſſio facta ſuper cenſuris non intelligitur facta ſuper diſpenſationibus irregularitatū. Quę quidē irregularitates neque per Iubileos tolli vmquā ſolent. Quia per verbum diſpenſo, non autem per verbum abſoluo abolentur, & item quia non eſt cenſura c.

7 Quoniam vero Illuſtriſſimus ac Reuerendiſſimus D. Archiepiſcopus non ſolum animarum ſaluti, ſed etiam quatenus expediat earundem commoditati conſulere valde intendit, ac ſtudet, idcirco concedit ſua Illuſtriſſima Dominatio, vt mulieres non teneantur per ſe ipſas accedere ad pænitentiarios ſingulis annis regulariter inſtituendos ac publicandos, per proprium earum confeſſarium poterunt ab aliquo pænitentiario, ſeu Reuerendiſſimo Vicario Generali abſolutionem vna cum pænitentia ſalutari pro modo culparum obtinere. Ma

ſculi

ſculi autem propter erubeſcentiæ ſaluberrimam virtutem, ac meritum, teneantur per ſe ipſos accedere ad pœnitentiarios. Poterunt tamen etiam per proprios confeſſarios à præfato tamen dumtaxat Reuerendiſſimo Vicario abſolutionem ſuper reſeruatis impetrare, niſi fuerint decumbentes in lecto, ſeu alias morbo grauati, aut in carceribus detenti; quo quidem caſu poterit pro abſolutione, vna cum pœnitentia ſalutari ad pœnitentiarios recurſus haberi.

8 Hoc vero pro conſtanti ſemper habendum erit, quod abſolutus in foro conſcientiæ nō eſt propter id in foro fori abſolutus cenſendus; ſicut etiam in Iubileis adnotari ſolet à Rom. Pont.

9 Caueant autem pœnitentiarij, quibus ſuper cenſuris delegata eſt poteſtas, ne quempiam percuſſorem clerici, eo tamen in caſu, cum iuxta nouiſſimos canones fuerit euitandus, neue quemquam nominatim excommunicatum, ſuſpenſum, aut interdictum, (etiam in foro conſcientiæ tantum) abſoluant, alias ſe illaqueabunt, pœnitentes vero decipient; in caſu tamen ſolemnis alicuius Iubilei cenſuris taliter irretiti, pro illa vice tamen poterunt ſecreto ſacramenta percipere, ſeruatis tamen alias de iuris ſeruandis.

10 Pœnitentiæ ſeu ſatisfactiones imponendæ ſint ſalutares, pro modo nempe culparum, & ſi non iuxta quantitatem earum. Quocirca ſpirituali morbo congrua & apta medicina, ſiue in orationibus, ſiue in alijs partibus ſatisfactionis imponenda erit: Plurimum autem ad animarum ſalutem conducet, ſi frequentia confeſſionis, aut ſacræ Euchariſtiæ iuxta qualitatem perſonarum imponatur. Id vero maximopere confeſſarijs curandum erit, nimirum, vt occaſiones, ac commodita

res, aliaue incentiua delinquendi impoſterum præ ſcindantur, ac reſecentur.

11 Quamuis omnes ſacerdotes in articulo mortis ipſius pænitentis ingenti, atque per ampla poteſtate potiantur, quando tamen opportunitas adeundi ſuperiorem conceditur, non erit citius quam par ſit, manus imponenda ſuper pænitentem; alias, non vſus, ſed abuſus conceſſæ poteſtatis foret.

12 Poſtremo quia regimen animarum eſt ars artium, habeant ſinguli confeſſarij penes ſe aliquem ſummiſtarum & præſertim ex recentioribus:& in arduis non pigeat eos ad peritiores, aut ſaltem ad ſuam Illuſtriſs. D. ſeu ad eius Reuerendiſs. Vicarium recurſum habere. Ante omnia vero memoriter teneant cenſuram 41. & 42. ſynodalem. Lectionibus vero caſuum conſcientiæ in ijs locis ſeu Eccleſijs, vbi legi ſolent ſæpiſſime interſint, etiã ſi regulares fuerint.

Abſolutio obſeruanda communiter in confeſſione Sacramentali.

1 SI teneris aliquo vinculo excommunicationis à quo poſſim te abſoluere, ego abſoluo te, & reſtituo te ſanctis Sacramentis Eccleſiæ, Communioni, & vnitati fidelium. In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

2 Miſereatur, &c. Indulgentiam, &c.

3 Dominus Noſter Ieſus Chriſtus te abſoluat, & ego auctoritate ipſius, qua fungor, abſoluo te ab omnibus peccatis tuis. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Paſſio Domini Noſtri Ieſu Chriſti, & merita B.M. ſemper Virginis, & omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris, aut mali ſuſtinueris, ſint tibi in remiſſionem peccatorum, in augumentum gratiæ, & præmium

mium vitæ æternæ. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

In Reconciliatione, & in caſu mortis repentinæ, vel alias imminentis.

1 SI teneris aliquo vinculo excommunicationis à quo poſſim te abſoluere, ego abſoluo te. In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

2 Item ego abſoluo te, ab omnibus peccatis tuis. In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Subſtantia tamen formæ conſiſtit in hoc tantum, Abſoluo te.

Tempore Iobilei, aut ſimilium gratiarum.

1 SI teneris aliquo vinculo, vel aliquibus vinculis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, à quibus ego poſſim te abſoluere, auctoritate mihi commiſſa, & tibi conceſſa à Sanctiſſimo Domino Noſtro Papa, ego abſoluo te. & reſtituo te Sanctis Sacramentis Eccleſiæ, communioni, & vnitati fidelium. In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen.

2 Miſereatur, &c. Indulgentiam, &c. Dominus Noſter Ieſus Chriſtus, &c. vt ſupra 3.

Submonitio prima.

AT ſi de excommunicatione confeſſarius ſit certus, & facultatem abſoluendi ſuper ea obtinuerit, poſt præmittenda, dicat ſic. Abſoluo te á vinculo

excommunicationis, quam incurriſti propter ta lem cauſſam, &c. Deinde à peccatis abſoluat vt ſu pra.

Submonitio II.

SI pænitens ſit clericus, in ipſo præambulo con feſſionis ſacramentalis poterit confeſſarius ita di cere (quod quidem plurimum laudatur à doctoribus) videlicet, ſi teneris aliquo vinculo excommunicatio nis, ſuſpenſionis, & interdicti, à quo, vel à quibus poſſim te abſoluere ego te abſoluo, &c. prout ſupra, vſque ibi, Paſſio Domini Noſtri, &c.

Submonitio III.

SI quis confeſſarius facultatem àliquando obtinue rit diſpenſandi ſuper aliqua irregularitate poterit tam in principio, quam in fine abſolutionis ſacramentalis prout ſibi magis libuerit, ita dicere. Au ctoritate N. diſpenſo tecum ſuper maculam irre gularitatis, quam contraxiſti ex tali cauſa &c. & re ſtituo te ad actus legitimos & canonicos &c.

Submonitio IIII.

Abſolutio ad cautelã Facultas pænitentia riorum.

ADuertant ſemper confeſſarij in qualibet formula abſolutionis faciendæ, vt ſéper pręmittant ad cau telam abſolutionem à cenſuris, vt ſupra quatenus ad eos ſpectet, & etiam caueant, ne in abſolutione à peccatis ſubiungant, à peccatis contritis. Quia vt plurimum non poſſent niſi obeſſe ipſis pœniten tibus pro vt paſſim doctores adnotarunt. Abſolu tio autem prædicta ad cautelam tempore Iubilei, aut aliarum gratiarum ad inſtar iubilei, liberat pæ nitentes

nitentes à quibuſcunque cenſuris, etiam ſi propter obliuionem quis non fuerit confeſſus aliquod pec catum, cui excomunicatio, aut ſuſpenſio fuerat annexa.

Submonitio V.

Quandiu durent pœnitentiarij

NOta, quod intentio Illuſtriſſimi ac Reuerendiſſimi Domini Archiepiſcopi eſt, vt pænitentiarij, qui maiores nuncupantur, quique in Eccleſia duntaxat cathedrali regulariter conſtituendi ſunt, ab omni etiam cenſura, ſiue à iure, ſiue ab homine quatenus & quomodocunque ſuæ Illuſtriſſimę amplitudini à iure communi conceditur, pænitentes ad ſe confluentes in foro conſcientiæ tantum, abſoluere poſſint, cæteri verò pęnitentiarij minores appellati ab omnibus caſibus, non habentibus tamen cenſuram aliquam annexam poſſint pænitentes, impoſita tamen pænitentia ſalutari, abſoluere citra etiam caſum corruptionis monialium. Rurſus ſua Illuſtriſſima amplitudo facultatem maiorum pænitentiariorum vult ad ſui beneplacitum durare, minorum verò Pænitentiariorum poteſtas vſque ad feſtum Pentecoſtes, & deinde ab initio aduentus vſque ad feſtum Epifaniæ duntaxat durabit. Ita tamen, vt dicti pænitentiarij minores à deputatis examinatoribus Curiæ Archiepiſcopalis ſuper audientia cõfeſſionum preuio examine facultatem obtinuerint, aut vt gradatim iuxta ritum vtiliter introductum ea obtineant. Neque enim per tale offitium, ſeu ſacrum exercitium intelligitur prorogata eorum facultas ſuper audiendis confeſſionibus. Sed ſicut antea, durare, aut ad tempus perſeuerare, ſemper intelligitur.

FINIS.

Hic poſtea fuit Epiſcop⁹ Vigileſis

EGO Frater Io. Baptiſta Sorianus, procurator Generalis totius ordinis Carmelitarum, vnus ex theologis deputatis à ſacra congregatione Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium ſuper reuiſione, & expurgatione librorũ, Præſentiũ tenore fidem facio, & atteſtor me legiſſe eum librum Placentiȩ impreſſum anno 1574. apud Franciſcum Comitem, qui Catecheſis, ſeu inſtitutio nuncupatur, cũ alijs additionibus manuſcriptis, & fateor nihil inueniſſe, quod contra catholicam doctrinam, aut contra bonos mores exiſtat. Qui quidem liber ab Illuſtriſſimis DD. Cardinalibus deputatis ſuper expurgatione ac recognitione librorum traditus fuerat ad reuidendum, & recognoſcendum. Verum in initio indicis, vbi habetur [quod ſcientia ſacerdotibus confeſſarijs ſit prorſus neceſſaria] iudicaui mutandam eſſe particulam [prorſus] in potiſſimum, ſicut in contextu habetur. In quorum fidem prȩſentes feci, manu propria ſubcripſi, ſigilloque roboraui. Datum Romæ in conuentu S. Mariæ Traſpontinæ die 27. Aprilis. 1575.

Frater Io. Baptiſta Sorianus, procurator Generalis Carmelitarum.

Ego Frater Franciſcus Sixtus Carmelita Neapolitanus Magiſter incorporatus legi, vidi, & approbo præfatum librum vt imprimi poſſit. Kalen. Ianuarij. 1577.

Ego Io. Franciſcus Lombardus Theol. approbo impreſſionem huius Catecheſeos.

Imprimatur.

Honofrius de Porta Vic. Gen. Neap.

M. Philocalus Pharaldus Carmelita vidit.

Impreſſ. Neap. Apud Hæredes Matthiæ Cancer. 1587

CIORICCIO MARIO
Via Borgo Vittorio 25
ROMA
TORIA DI LIBRI